

DEFENSIO

4.

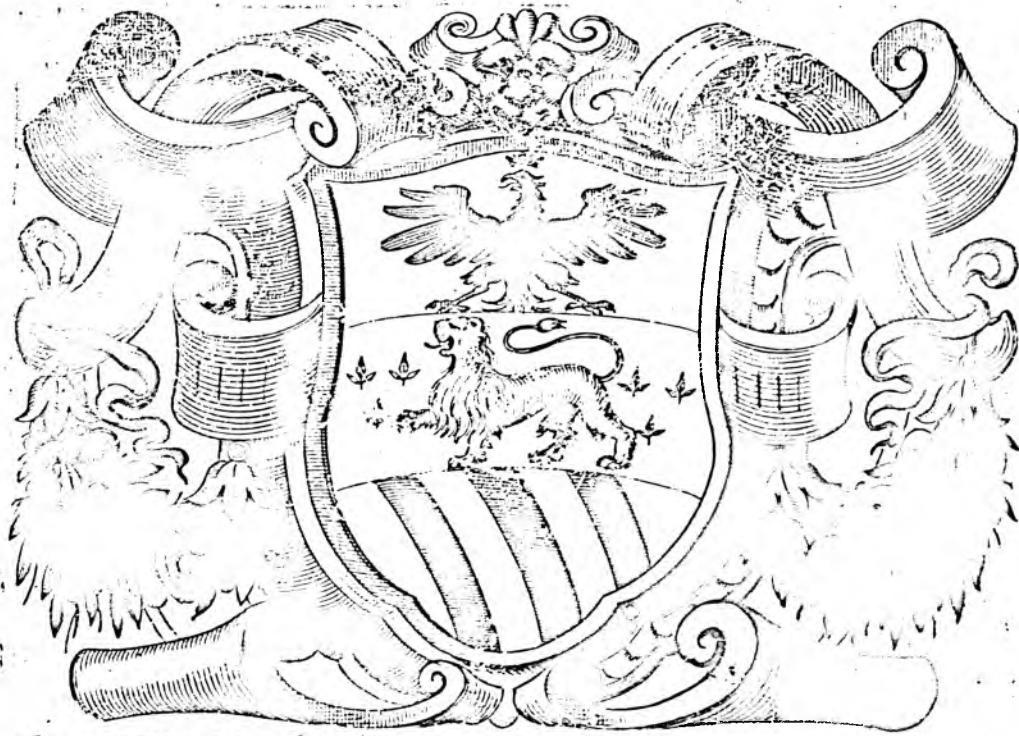
969

VESTIGATIONVM
PERIPATETICARVM
MATTHÆI FERCHII
VEGLENSIS

Theologi in Vniuersitate Patauina

AB OFFENSIONIBVS.

BELLVTI, ET MASTRII

IB

PATAVII, M. DC. XLVI.

Typis Io: Baptista Pasquati. Sup. Permissu.

8

67e

Admodum Reuerendo Patri Magistro

PETRO MARTYRI RVSCA

Min. Con. Generali Vicario Sanctissimæ Inquisitionis in Patauina Diocesi, Domino meo Colendissimo.

IACOBVS GEORGIVS S. P. D.

VM in meis valdè vrgentibus angustijs, Admodum Reuerende atq; Admodè Benigne Pater, suppetias tuleris: æquum est, vt pro magnitudine tuorum erga me meritorum & gratias quàm maximas possim habere, & oblata occasione referam. Igitur præclara nunc mihi oportunitas est id, quod debeo reddendi. Defensiones vestigationū Peripateticarum Adm.

Reu. Pat. Magistri Matthæi Ferchij Veglensis in vniuersitate Patauina Theologi, chariq; præceptoris, mea cura impressas: opus magnum, tibi magne viro nuncupandum æquissimo iure existimaui. Etenim dum RVSCA cognatio fulgentissimis enitescit splendoribus, ex ea tu fecundissimus furculus & illustraris, & illustras. Antiquissima nobilitas RVSCARVM à Cicerone laudata, à Cæsare illustrata, Ducibus bellicosissimis, illustrissimis Equitibus, Doctoribus excellentissimis, Principibus generosissimis, grauissimis Prælatis, multisque sanctissimis enitescit Her oibus, & gloriosè ferax exuberat. De duobus tamen specialis memoria mihi facienda est. Etenim Sebastianus Rusca eques illustris, animi, & corporis dotibus admirabilis, ob insignia opera erga Serenissimam Rempubliam Venetam à Serenissimo Principe Hieronymo Priulo, *De Republica optimè meritis* est declaratus, atq; tum ipse, tum Laurentius frater ciuis Venetus est creatus. Succedit Antonius Rusca summe prudentiæ, & probitatis in religione Franci-

Rufcana, Diuo Bernardino in primis operante, electus minister generalis, ad sodalitiij dissidia pacanda: quod dexterritate, exemplis, preceptis feliciter prestitit. Ex histu natus Venetus, renatus Franciscanus, spirans in Veneto Dominos amorem, in Frãiscanos charitatem præcellens addis eisdem in dies fulgores illibata vitæ, egregiæ doctrinæ: ob quas Eminentissimus Cardinalis Cecchinus Sanctissimæ D. N. INNOCENTII DECIMI Prodatarius, te sui Theologi decorauit officio: & Sacrosancta Generalis Inquisitio, S. Petri martyris tutelaris tui cernens te et eodem nomine, & simili zelus fidei ardentem, Vicarium generalem sancti officij Patavini constituit. Vitam tibi proroget Deus, nam cum hisce primis viridis iuuentæ floribus, fructus vberimos in Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Franciscani ordinis, Rufcanæ domus amplificationem produces.

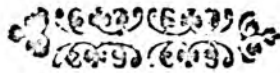
Scitè Horatius.

*Fortes creantur foribus: & bonis
Est in iuuentis, est in equis patrum
Virtus; nec imbellens feroces
Progenerant aquila columbam.*

Interea quæ pietate erga omnes, patrocinio versus clientes, affabiliter, atque munificentia in amicos splendeas; opus Patris Veglensis tui dico, cui & authorem ipsum magnoperè addictum agnosco propter tuas magnas, multasque erga se honestissimas actiones. Tuum enim me suscipere defendendum, & munus, quod offero, amplificandum quæ soles in omnibus prudentia, grauitate, benignitate. Vale.

AD LECTOREM ÆQVVM.

IACOBVS GEORGIVS S.

SCIENTIAE desiderium omnes trahit homines ;
& me quoque Patavium adduxit Philosophia perci-
pienda causa. Quam sollicitè dum quarerem, sancto
Paulo hortante, etiam, quæ sursum sunt, discere con-
stitui, cauens illud Perisianus.

O curuæ in terris animæ, & cælestium inanes.

Igitur ad rem tantam fama ductus, delegi iudice-
torem Adm. Reu. Pat. Magist. Mattheum Ferchium Vegliensem Theolo-
giam Patavij publicè prædicentem. Quod quæ, sanctèq; docente, pia, & san-
cta necessitudine illi ad id obstrictus mansi, ut non cum Socrate, vel Pla-
tone : sed cum eo loquens (absq; verba hyperboles) colloqui viderer cum Hie-
ronymo, vel Augustino. Contigit serè me in bibliotheca quadam & legere,
& audire legentes patrum Bartholomæi Mastrij, & Bonaventura Belluti
de generatione librum, in quo ferociter impugnatur præceptoris mei vesti-
gatio de factione ex nihilo. Multa & legebantur, & dicebantur cum offèn-
sione decoris fulgentis in prælectore publico pridem metaphysica, subinde
Theologia. Non potui non commoueri ardentissimè ex zelo honoris, quem
debeo exercere erga præceptorem. Memor ergo Aristotelici dicti in 9. Ni-
comac. cap. 1. Non posse honorem equiparabilem doctõribus philosophia
exhiberi: sed satis esse, sicut etiam erga Deos & parentes id, quod
fieri potest: rumorem illum caliginosum, ex alijs etiam & personis, & locis
crebrescentem, quo præclarissimi Peripatetici scripta, & nomen obscuraban-
tur, ad ipsam desuli primo quoque tempore. Pater Veglensis respondit; se
ad sapientes deferre iudicium de scriptis proprijs, & scriptis Belluti, ac
Mastrij. Quod si viri docti iudicassent à se non verè scriptum: æquo a-
nimo se eorum censuram recepturum. Sed tamen & ab alijs pluribus, &
sape postea de obmurmurationibus eisdem certior factus, librum aduersario-
rum multis discipulis presentibus me legere iussit, ut perspiceret, an vestigatio
Peripatetica ex Peripatetici principis doctrina impugnaretur, an ex proprijs
capite Belluti, & Mastrij. Apparuit nihil ex Aristotele fuisse allatum ab
offen.

Offensoribus ad Aristotelis mentem aperiendam. Quamobrem decernebat Pat. Ferchius, nihil obijcientibus, nihil respondere. Hortantibus verò amicis, & me in primis dicente, satius esse respondere, quàm silendo maiorem ignominiam incurrere. Arripuit calamum, ac respondit. Verùm à duobus annis cum aegritudine lethifera colluctantem praeceptorem, nouus, gignisq; impetus morbi inuastit. Tunc mihi accersito, atque defensionum quorundam auctori, libros defensionum dedit, ut vel doctis legendos, vel, si possem, imprimendos curarem: quòd ipse vel morbo, vel morte impediretur. Ego libro accepto, nil moratus typis tradidi, uniuersò legendum: quòd non modo defensiones fortes, sed & eruditiones varias, atque arcana Peripateticorum contineret. Librum quartum, in quo cum Patre Ferchio defenditur Illustriss. & excellentiss. D.D. Ioan. Baptista Contarenus, Dominici Filius primum positi honoris ergò. Argumentum primo, ac tertio libro claritatis causa praeposui. Conualuit tandem Pat. Theologus, & conualescentiam cum publicis laboribus iungens potius aegritudine intermissa, quàm sanitate recuperata frui cepit; noluitq; contradicere impressioni à me factae, ne quod donauerat, repeteret: ne uenè mea gratitudini videretur ingratus obistere. Accipe Lector, ut aequus index librum, offensionesq; atq; defensiones leas; quae si Offensoribus non sufficiant, offensiones expectato.

Noi Reformatori dello Studio di Padoa .

HAuendo veduto per fede del R. P. Inquisitor di Padoua, che nel libro intitolato *Defensio Vestigationum Peripateticarum Matthæi Ferchij Veglensis Theologi in Vniuersitate Patauina*; non si troua cosa alcuna contra la santa fede catolica; & parimenti non vi si troua cosa alcuna contra Principi, & buoni costumi; concedemo licenza, che sia stampato; douendosi obseruar quanto in proposito di stampa; con conditione, che non sia cominciato à vender. *le prima non vien portato vn libro legato per la libreria publica, & vn'altro per quella di Padoua, giusta le leggi in questa materia. In quorum fidem, &c.*

Data à 10. di Ottobre 1645.

PIETRO FOSCARINI Reformator .

§

§

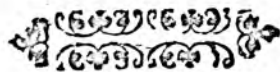
Aluise Querini Segret.

D E F E N S I O

V E S T I G A T I O N V M

M A T T H Æ I F E R C H I I

Ab oppugnationibus Belluti, & Mastrij.

P R O L O G V S

VICVNQVE in studio veritatis aliquid scribere audeat, is debet sine dubio expectare contradictores: semper enim sunt, qui aut amore veritatis moti, aliquem se vera errorem scribentis rejiciant: aut qui pretextu veritatis contecti, veram scribentis doctrinam, vel evertere, vel obscurare nitantur. Eleganter hoc Cicero in 2. Tusc. expressit. *Quamquam non sumus, inquit, ignari, multos studiosè contradicturos: quod vitare non potuimus, nisi nihil verino scriberemus.* Qui igitur contradictores non vult, nihil scribat. Sed tamen propter hoc inevitabile malum non debet homo veritatis studiosus desistere à scribendo: ne sit desertor potius, quàm amator veritatis; cum ne agricola quidem à laborando deterreatur propter ingruentes algores, & æstus, quos nullatenus potest evitare. Quin potius ità quilibet scriptor sese comparare debet, vt primùm sit assertor veritatis: postea verò, cum opus fuerit, etiam sit veritatis propugnator. Injustum quippè esset, si agricola videretur sollicitior pro cibo ventris, quàm animi cultor pro pastu mentis.

Itaque cum Vestigationes meas Peripateticas superioribus annis in lucem ederem, ità mecum decreueram; vt si quis in Aristoteles exercitatus, contra me Aristotelicæ mentis Vestigato-

rem scriberet, eum aduersus me dicentem cum laude con-
 terer. Qui si me aberrantem ostendisset, eidem duplicat
 gerem gratias, nempe de benefico animo, & de beneficio
 genti in me collato. Si verò ille aberraret (homines eni-
 mus ad errorem proclives) illius dicta relinquerem, dicen-
 tem pro beneuolentia erga me demonstrata gratias meritò
 derem. Tantum autem adest, vt contra me scribi nolueri
 id etiam maximè optauerim. Nunquam etenim tanta &
 Platonis, & Aristotelis in philosophia, Aquinatis, atque
 in Theologia effulsisset: nisi Doctissimorum hominum cr-
 rimis viguisset contentionibus, atque dissensionibus. Neq;
 ramenta spirant suauitatem odoris; neque musicorum or-
 resonant armoniæ pulchritu linem, nisi illa igne succensa
 manu sint percussa. Profectò si quis aduersus me oportun-
 mis decertasset, talem reprehensorem amarem non in-
 quàm laudatorem. Nam reprehensor probus illuminat
 tem, laudator facilè obscurat.

Verumtamen delectus est habendus inter contradice-
 Aristoteles quippè in primo Top. cap. 9. prudenter monet:
quomodo contraria opinionibus profèrente sollicitum esse, stultum
 Quidam nanque in philosophia familiares, & exercitati
 Hi, si scribant, cum fundamento loquuntur, & ad verit
 & sunt audiendi. Quidam ad contentionem, ad inanem
 riam, ad obscurationem aliorum scribunt; neq; admittend
 in disputationem. Quemadmodum & Aristoteles Au-
 dor, atque Cornuto scripto respondit: quia cum ratione
 ferant aduersus Aristotelis prædicamenta. Antisthene
 rò, & similes contradicentes refutare neglexit, ne scilicet
 contentiosis hominibus, atque litigiosis contenderet. Sa-
 tissimè Salomon Prouerb. 20. in clamat. *Honor est homini*
separat se à contentionibus.

Hinc factum est, vt cum audierim Excellentissimum V
 atque in Aristotelis doctrina exercitatissimum, Dominum
 tunium Licetum velle nonnulla contra me scribere, veh
 ter sim exhilaratus: atque narranti hæc, sim pollicitus, m
 tum, atque clarissimi hominis scripta in publicum exiret

esse lecturum, & responsione data cum honore, & laude tanti Viri responsurum; quòd me, vel in viam Aristotelicæ sententiæ reduxisset, vel saltem reducere voluisset. Sciebam quippè ex Viri sapientissimi, & elegantissimi scriptione tum mihi, tum lectoribus meorum, atque suorum operum plurimum utilitatis nasciturum. Cum autem ex alia parte Patres Bellutum, & Mastrium scripserint aduersus meas Vestigationes intellexissem, illicò statui nihil illis respondere (quos quales essent, cognoscebam) neque me fraternis miscere contentionibus. Cuius rei familiare exemplum habebam, Admodum Reuerendam Patrem Magistrum Philippum Fabrum Faentinum, in Sacra Theologia meum prædecessorem recolendæ memoriæ: qui alienis impugnationibus defensiones obiecit: nostratibus autem urgentibus, impugnantibus, atq; prouocantibus iugiter, nunquam scripto per se, vel per alium voluit respondere.

Rem, vt gesta est, narro. Admodum Reuerendus Pater Magister Franciscus Maria Vaccarius publicus in Patauino Gymnasio Metaphysicus ad me reuolit, ab istis Offensoribus scriptum fuisse in meam vestigationem de diuisione Scientiarum aduersus illam partem, qua ostendo cum Aristotele non dari scientiam practicam communem ad practicam, & poeticam scientiam, siuè, quod idem est, ad actiuam, & factiuam. Rogauit, librum ad me ferret, vt illa simul legeremus. Post lectionem decreui nihil prorsus scribere, atq; dixi. Animaduerto istos ab Aristotele extorres esse, nihil quippè, vt vides ad me docendum, vel deducendum ex Aristotele producant: qui solum ex Aristotele procedo ad sententiam Aristotelis vestigandam. Quin etiam appellant, quæ dixi ex Aristot. le, disputatione de vocibus: quæ diuisio Aristotelica intellectuum, scientiarum, intellectuum, intelligibilium tripartita, sit verbalis, non realis. Dicunt se nolle rixam de vocibus, dum maximè rixam de vocibus nutriunt; nam placitum proprium in vocibus contra placitum Aristotelis perpetuò tenent. Dicunt in scientiæ diuisione se accipere præcisè contradictoria, nempe affirmationem, & negationem, *extendi, & non extendi*; cum Aristoteles à me allatus, expressè reprobet diuisionem, quæ per negationem

gationem datur: quam Aristotelis auctoritatem recipere nō dignantur, immō contemptim, ne verbo ad illam dicto, reijciunt. Nec animaduertunt vnā speciem, sola negatione alteriū speciei, vel differentiz, minimē constitui. Dicunt se præcisè accipere contradictoria, cum non accipiant præcisè, sed statim applicent negationem ad actiuam, & factiuam nam communi nihil est his duobus. Dicunt scientiam illis, videlicet actiuæ, & factiuæ, communem reperiri & cum Aristoteles hoc neget, aiunt illam scientiam Aristotelis tempore non fuisse inuentam; ne eos pudet ignorantiam illius communis Aristoteli impingere sibi verò cognitionem ascribere. Sed tamen ex eorum concessu apparet, me rectè Aristotelis mentem deprehendisse. Nam in mente Aristotelis non erat illa practica communis, illam inuenire non poteram: erant autem actiua, & factiua & has inueni. Quis enim inueniret, quod non est? Quid obsecro, Pater Metaphysice, responderem in Aristotelis via ijs, qui nihil ex Aristotele afferunt? Non est conueniens, vt leuibus istis captantibus laudem ex me impugnato, respondeam: sunt namque ab Aristotele alieni, non familiares. De familiaribus secundum philosophiam haberi curam Aristoteles tradidit in primo Top. de cæteris non haberi. Cum Pater Vaccarius fateretur, id quod res erat, nihil vel ex Aristotelis auctoritate, vt ratione ex natura rei prompta, esse dictum; subiunxi. Memento (Pater Metaphysice) quando tu publicè in disputatione adduxisti cum Aristotele quatuor tantum esse oppositionum modos; Bellum Aristotelis auctoritate neglecta, & negata abs te probationem postulauisse. Cum in alia disputatione ac uersus Mastrium adduxisses summi Philosophi auctoritatem Mastrium, cum se exsoluere non posset, dixisse pro responsione Vos estis multæ auctoritatis, nos multæ rationis: Rationem adducito. Equidem si ex rei natura quærerem, forè istos adirem. Nunc autem cum in Vestigationibus nihil, nisi Aristotelis sensum inquiram: & isti publicè confessi sunt, se Aristotelis auctoritatē non sequi (propriam enim auctoritatem summi Philosophi auctoritate potiolem ducunt) nolo tempus terere in e refutandis. Hæc tum statuta sunt inter Patrem Metaphysicum & me,

& me, atque in posterum obsetuata.

Verùm Offensores id animaduertentes, tumidi gloria sapientiae, caeperunt, quae contra me scripserant, ostentare: quibuscunquè ex nostro ordine doctis possent, illa legere, mordacibus probris inspergere; immò & adniti, quò ea, quae dixerant, scripserant, fecerant, ad meam notitiam peruenirent, ut vel sic tandem obtinerent gloriam, quòd vnus publicus Theologus vniuersitatis Patavinae ab eis coactus fuisset ad se defendendum. Ego in sententia mansi: multisquè hæc momentibus dixi. Sincerent istos scribere, quae vellent; scripta eorum eis esse curæ, non mihi. Recordabar, ut est apud Laertium, dicacem quendam multo tempore Aristotelis aures probris, atque iniurijs onerasse; atquè in fine insultando dixisse. Num te satis obtudi? respondit maximus Philosophus, non utique animaduerti. At Offensores contentioniis auidi non cessarunt, immò per quosdam familiares mihi, & ecè, ac læpius me ad pugnam prouocare, responsionem petere, impugnationes offerre. Ego sane surda, tacere volui. Tandem cum Bellutus, & Mastrius Patavio recessissent, vnus, nescio an explorator pro illis, an mihi familiaris, adferuit Bellutum literis ad se datis iussisse, ut postularet à me, quidnam ad eorum obiectiones responderem. Tum ego adiunxi illos fuisse Patavij, & potuisse necum colloqui. Meam praesentiam fugitasse, & me absente, sua proposuisse. Nunc per cuniculos agere, sincerè nunquam. Cum verò ille mihi molestus esset, tandem dictavi schedam ad eos transmittendam Italicè, hæc dicens. Pater Metaphysicus mihi legit, quae contra me scripsistis de scientia practica: tumquè iudicavi non esse conueniens vobis respondere. Cætera, quae scripsistis, ne legere quidem volui. Calamus vester liber est, quemadmodum & calamus meus. Scribite, quae vultis. Vtri nostrum melius, ac verius senserint, Viri docti, auditis partibus, indicabunt. Hoc responso dato, quid Bellutus consilij caeperit, nescio: ipse in Siciliam, Mastrius in Meldulam abiit.

*Apophe-
thegma
lib. 7. cap.
607.*

Interea furere caepit Mastrius, videns se frustra sperasse de me pugnam, victoriam, triumphum. Itaque lingua nimium libera

libera obloqui plura, lacerare personam, denigrare nomen, acta perstringere, quæ non sunt huius loci. Et ecce anno 1644 grauis, & pestilens sonus excitauit me, duorum annorum languore, & sexaginta duorum ætate deficientem, atque laboribus publicis, & priuatis lectionum insudantem. Rumor erat, Mastrium non contentum per prouincias Flaminia, & Insubria disseminare, quòd ego victus, ipsi victores essent de me. Me non scribere, non quia nolim, sed quia non sciam, quid dicere: nec possim à me male scripta defendere. Ex ignorantia, non ex electione silentium nasci: atque adeò ab se iam impositum mihi silentium esse; me tacere etiam ad iniurias, hasq; tolerare, quia scripta mea tueri non possem. Cognouisse me tandem, quòd falsè, quòd iniuste, quòd malè scripserim: se esse à parte veritatis, Ferchium à parte falsitatis. His non contentum Mastrium, audio etiam Patauium quosdam ex Melduis delegasse, & eos similia dicere, libros Offensorum in bibliopolarum apothecis contra me legi; iactari dicta, distictaque eorum per compita, per circulos eruditorum, per conducta studentium, grandi cum ignominia, & personæ, & nominis mei. Hæc ad me per amicos, & per auditores aliquos Sacræ Theologiæ perlata, vehementer animum commouerunt; nam ex hoc iniquo facto, & veritas per me tradita labetatur, conculcaturq;: & nomen meum pessundatur, de quo diuinè raoneor.

Eccl. 41.

Curam habe de bono nomine. Hoc enim tibi magis permanebit, quàm mille thesauri pretiosi, & magni. Melius est nomen bonum,

Et pro.

nerb. 22. *quàm diuitiæ multæ.*

Dolui vtilitatem studiosorum his actis impediri. Quis enim, vel legere, vel audire dignetur Lectorem, tanta cum ignominia traductum, atque deiectum. Iuuentus in primis externa opinione ad Lectorem allicitur, & bonæ fame venustate adducitur. Simplicius in prædicamenta. "Nam affici solemus opinione personarum, & non absurdè: quia non sumus ita præparati, vt valeamus verum discernere; sed potius vt amemus quosdã meliores sequi. Vnde, etsi famã meam (præsent mundi gloria cum mundo: ad cælestia, etiam sine fama est aspirandum) negligetem: aliorum emolumentum negligere non possum. Cor-

PROLOGVS.

7

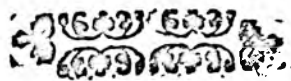
datè Sanctus Augustinus in lib. de bono Viduitatis cap. 22. *No-
bis necessaria est vita nostra, alijs fama nostra.*

Dolui iudicium Serenissimæ Reip. in me promouendo danari; quem ad cathedræ Metaphysicæ, atque Theologicæ dignitatem euexit, atque euectum diù in eodem officio conseruauit. Dignus est, quem Princeps dignum facit, dum is non se reddat indignum. At manus Principis contemnendum non est, quoniam doni contemptus in donatorem redundat.

Dolui gymnasij Patauini decus, quòd ad meum locum attinet, in dedecus commutatum, & calamis, atque linguis nocentibus, veluti gladijs acutissimis publicè, & priuatè eius honorem, ac meum esse violatum; famæ enim, ac fidei damna maiora sunt, quàm vt æstimari possint. Commotus itaque terro hoc rumore, mensè decembri vacationibus concessis à legendo, vnum ex meis auditoribus ingenio viuacem, in Aristotele cum laude versatum, nobilibus sacre Theologiæ auspicijs candidatum, qui & cum alijs mei ætatis de rumore infami sparso certiores me fecerat, vocaui. Atque librum Belluti, & Mastrij de gener. & corrupt. mutuo acceptum, legere iussi contra meam Vestigationem primam de factione ex nihilo pluribus præsentibus. Ante lectionem admonui, duo esse attendenda: primum an offensores loquerentur ad propositum, vel scilicet probando suam conclusionem *ex nihilo nihil fit* esse Aristotelicam, vel improbando meam *Ex nihilo aliquid fit*, secundum Aristotelem. Secundum an ex Aristotelis auctoritate, aut ex ratione in Aristotele fundata scriberent. Quoniam in Aristotelis sententia quærenda, Aristotelis verba sunt necessaria. Legere cæpit, & quinque columnas percurrit. Inde conclusimus, nihil ad propositum, nihil ex Aristotele. In quinta columna incipiunt Offensores impetere conclusionem annexam istam, *forma substantialis fit ex nihilo*, atque promittunt se acturos ex Aristotele. Textum primi phys. 58. à me relatum referunt, dicente Aristotele *ex immusico fit musicum*: interpretantur, forma fit ex subiecto priuato, ergo non fit ex nihilo. Quæro ipse à lectore illo studioso, an sibi videretur Aristoteles in illo textu accipere *immusicum* pro simplici priuatione, an pro subiecto priuato.

nempe

nempè pro composito ex subiecto, & priuatione. Ille, re considerata tantisper, respondit, profectò *immusicum* est signum simplicis priuationis apud Aristotelem, sicut *homo immusicus* nota est subiecti musica priuati. Ergo, intuli, textus Aristotelis peruertitur, & est contra illos, sicut ego attuli, non vt ipsi perperam exponunt; sed perge ad reliqua. Perlegit vsque ad finem nonæ columnæ, vbi desinit impugnatio. Interrogauit num ex Aristotele aliquid contra me? Nihil, ille respondit. Num contra conclusionem principalem à me propositam? Nihil vtique animaduerti. Tum ego; igitur mea vestigatio nulla eget defensione, quæ nullo cum fundamento offenditur. Et Offensores non sunt digni responsione, qui multum verborum mordacium, nihil vtilitatis habent. Interea studentes sodales tuos de his, quæ nunc acta sunt, cōscios reddito. Fecit ille, quod, & alij tunc astātes fecerunt. Hoc factō conticuit aliqua ex parte rumor: cæperuntq; accuratius considerari dicta aduersariorum, & qualia essent, denudari. Cæterum acta Patauij non perferuntur per omnes partes: cum exemplaria Belluti, & Mastrij passim intrudantur. Arripui calamum, & propositis illorum offensionibus ad verbum, meas defensiones apposui, eodem vacationis Natalitiæ tempore; sperans fore clariora, & firmiora, quæ ex Aristotele dixi: sperans linguam obloquentium, ne peccent, restrainare, Peripateticos ad meos labores allicere, benè mereri de publico gymnasio, rueri dignitatem mihi concessam, atque Offensoribus quam, & iure, & iniuria, vt aiunt, responsionem postulant, concedere. Tardè opus prodit, quoniam tempore lectionum, & agritudinum, & dictationum, atque examinis ad librum edendum requisiti, sum impeditus. Lector sincerus legat, cui, & precor, & opto cum salute ex mea hac scriptione utilitatem.

LIBER PRIMVS

Defensionis Vestigationum Peripateticarum
Defenditur.

Seminarium formatum positum ab Illustrissimo
IOANNE BAPTISTA CONTARENO
Et factio formatum ex nihilo

MATTHAEO FERCHIO Inuicte.

Argumentum Primi Libri.

Illustrissimus Dominus, D. Ioannes Baptista Contareno, Dominici filius, Patritius Venetus, & Senator prudentissimus, in tomo 2. questionum Peripateticarum, de origine formatum disserens excogitauit opinionem sane acutissimam de seminario formatum. Bellus, & Mastius tunc sententiam, tum

entiae auctorem grauissimè perstringunt. Sententiam asserunt esse falsissimam, Anaxagoricam, errorem, omnibus magis irrationabilem, inauditam à saeculo, purum, & metum figmentum, funditus diutam, ægre, & imbecilliter defensam, Anaxagoristis relinquendam, è Peripato penitus eliminandam. Fundamentum eius imbecille prorsus, nullius reboris, falsum, nunquam sufficienter probatum, auctori contrarium. Auctor item & propter auctoritatem, & propter doctinam suspiciendus meritò, immeritò ab offensoribus extra Philosophorum, ac Theologorum numerum ponitur, Philosophis, ac Theologis contrarius, mirabilis, peruiçax, seminarijsta, inchoator, indo-

Stus deceptus, non capiens, non sciens, non cum Aristotele
Opinionem Ferchij falsissima falsiorem primulum dicitur
ceteros titulos lector conijciat. Quia verò & Contarenius,
Ferchius simul itopugnantur: ideò simul defenduntur ab
modum Reuerendo Patre Magistro Mattheo Ferchio Vegli
Theologo Publico, & præceptore meo Colendissimo.

CAPVT I.

*Proponuntur mina, & falsa ab offensõibus intorta contra C
tarenum, & Ferchium; multaq; de creatione, vel
fissione formatum ex nihilo.*

Num. 1.

Aristoteles in primo de generatione animalium cap.
car. 1227. D. commemorat ab Epicharmo exaggerationem,
ex calumnijs maledicta, ex maledictis pugna. Et v
ex dicerijs maledici, non leuis præbetur occasio pugnae,
laesi, si quis iustis dicta mala vlciscantur. Verùm in Illustr
me, & doctissimo viro Ioanne Baptista Contareno, & in F
chio ex maledictis non nascitur pugna: veilent enim pac
cum ijs, qui pacem nolunt. Sed Bellutus, & Mastrius in
libro de Generatione, & corruptione disputatione 5. quæstio
prima articulo primo car. 219. colūna prima non contenti r
ledicta vibrare in Contarenum, & Ferchium, minas intenta
& acriter pugnant: vt iam. Contareno, & Ferchio, velle
veritatis honore recedendum; vel sit repugnandum. Auc
mus primo minaces calamos tonantes, vt posteriùs videan
pugnaces eosdem fulminantes argumenta, & authoritates. Ita
sic loco, relato exordiuntur offensores.

Offensio
ex Bellu
to, & Ma
stris.

Hanc autem doctrinã, scilicet nè res ex nihilo fieri dicatur,
bere fieri ex alio, vt ex parte inexistente, & non sufficere, vt
eo solum fiat, vt ex subiecto præiacente, & recipiente, att
ante Ferchium, Contarenius in suis quæst. Peripat. tom. pri
quæst. De origine formarum cap. 9. & seq. veluti in Aristote
le fundatissimam.

1. Def.
fensio.

Debuistis dicere ante vtrunq; cam fuisse Philoponi, phi
sophi

sophi antiquissimi, & grauissimi doctrinam: nempe formas fieri ex nihilo, quia non fiunt ex aliqua parte earum. Fuisse magistri sententiarum, Petri Lombardi, Hugonis Linconiensis, Alberti Magni, Alexandri Alensis, Sancti Bonauenturæ, & quamplurium præstantissimorum in re theologica, & philosophica virorum. Quotquot enim post S. Augustini autoritatem defenderunt rationes seminales, tot viri ponunt, formas esse à Deo creatas ex nihilo in ratione seminali vt incoharas, & ex ipsis rationibus seminalibus formas, vt completas fieri, non ex nihilo: omnes hi ponunt formas esse factas ex nihilo, licet in materia. Qui si non concederent rationem seminalem, ex qua formæ fiunt, consequenter concederent formas ex nihilo fieri de nouo. Quamobrem, vel formæ secundum essentiam sunt ab exordio in materia concreatæ ex nihilo, vel si de nouo fiunt secundum eisdem loquendo, creantur de nouo ex nihilo. Horum duorum primum placuit celeberrimo Doctore Contareno, qui posuit formas in seminario concreatas materię, & Peripatericè loquendo suppositi eternitate, ab æterno concreatas. Secundum placuit Philopono, vt formæ non præexistant in materia, sed producantur totæ, ac totaliter ex nihilo, quod Ferchius sequitur.

Fundamentum dicitis esse idem Contareni, & Ferchij; sed hoc falsò dicitis; nam ad excludendam factionem ex nihilo Contareno exigit, vt res fiat ex subiecto, constitutiue: Ferchius, vt res fiat ex parte, siue illi sit subiectum, vt materia, siue forma, siue alia pars, vt patè digitulus; nam si ex minimo digito præexistente homo totus repente fieret, esset factus ex aliquo sui, non ex nihilo. Si non esset pars alia vlla concedenda, nisi materia; idem esset fundamentum Contareni, & Ferchij; sed cum aliæ partes sint; per accidens est, vt pars præexistens sit materia subiecta.

2. Contareno fundamento creationis vtitur, vt creatio sit factio de nullo subiecto constituyente: Ferchius nunquam creatione est vsus; immò in prima vestigatione non seruel reiecit disputationem de creatione.

3. Vos dicitis formas fieri ex subiecto præiacente, & recipiente. Contareno, & Ferchius affirmant formas fieri in materia

II.
Discrimē
na inter
Contare-
num, &
Ferchiū,
Vide in-
fra ad
num. 18.

subiecta, negant fieri ex subiecta materia: nam, & Arist. negavit. Vos autem dictum vestrum nunquam ex Arist. probavistis, nec probare poteritis. Excipiatur ab hac disputatione semel pro semper anima intellectiva: de qua id credimus, quod Sancta Romana Ecclesia, & eius Pastor vniuersalis definiat, & definiueritque.

*Titus de-
fensoris.*

III. De cæteris formis substantialibus disceptatio sit, non theologica, sed philosophica; non in philosophia simpliciter, sed in philosophia Arist. Contarenus quippe, vt Peripateticus celeberrimus ad mentem Arist. se locuturum protestatus est. Ferchius quoque in vestigationibus Peripateticis, Non quid rei veritas habeat, sed quid Aristoteles sentiat ex Aristotelicis vestigijs vestigare conatus est. Sed & titulus Quæstionum Peripateticarum Contareni, atque Vestigationum Peripateticarum Ferchij declarat eorum iulubrations intra Peripatum cohiberi. Si quid ergo ex Aristotelis textibus, vel ex ratione in textibus fundata quispiam opposuerit: ad propositum loquetur. Sin autem, extra propositum.

*Philoso-
phia. &
philoso-
phia. A-
ristotelis
de generat.*

Offensio. Ex hoc tamen principio Contarenus non intulit, vt Ferchius, formas fieri ex nihilo ab agente naturali; sed potius esse æternas, in generabiles, & in corruptibiles; cum assignari nequeat, ex quo subiectiuè constitui possit. Quod illatum, ac etiam fortè magis consequenter poterat ipse Ferchius inferre, si vera est doctrina, quam tradit de omnibus formis substantialibus vniuersim Vestig. 6. lib. primo cap. 2. scilicet esse ingenerabiles, & incorruptibiles.

2. Def.
sensio. Non omnia ingenia ad eandem conclusionem perueniunt. Contarenus, Alberto Magno Duce, inclinavit ad æternitatem formarum: hoc est ad opinionem valdè probabilem iudicio doctissimorum hominum. Ferchius, Philopono duce, præelegit factionem formarum ex nihilo. Censuit enim cum Arist. formas fieri, ac interire de nouo secundam essentiam, & esse illarum simpliciter. Cum autem secundum eundem Aristotelem, formæ fiant; sed non propriè per generationem, quæ est ex aliquo; intulit fieri simpliciter formas, sed ex nihilo-

19.

Quod adiungitis dictum Vestigatione 6. lib. primo cap. 2.

Sci

Perchius in illo capite, & sequenti proposuit duas vniuersales, affirmatiuam, & negatiuam, falsas: sed pro vt in fronte quaesiti fieri consuevit, affirmatiuam probauit rationibus à se inuentis super Aristotele tamen fundatis: negatiuam, authoritatibus, & rationibus per alios excogitatis: sic in dubitatione. At in resolutione manifestis ex Aristotele authoritatibus Perchius ostendit veritatem ad mentem Aristotelis esse, quòd aliqua forma non est separabilis, & aliqua est separabilis simpliciter.

Vos utiq; id apertè cognoscitis; sed strenuè dissimulatis, vt occasionem arripiatis accusandi. Legite vestig. 6. num. 3. & 4.

Sed nos infra reiiciemus quaestione 2. art. 2. & quaestione 6. num. 142., & sequentibus eius fundamenta diruendo ex Aristotele desumpta. Offensio.

Minæ vestrae sunt, quibus ruinas argumentorum à fundamentis minamini, & reiectionem conclusionis Perchij. Sed minæ verbales sunt, non reales. Nam in quaestione 6. à numero 142. vsq; ad finem quaestionis sextae nullum ex duodecim fundamentis Perchij positis vestig. 6. lib. 1. cap. 2. refertis, aut solutis. 3. Defensio.

In quaestione 2. art. 2. omnem adhibetis conatum ad fundamenta Perchij diruenda: sed illa sunt firmiora, quàm vt possit vestris ingenijs euerri, quod suo loco vidimus.

Sed cuiuscunq; sit hæc doctrina, sanè falsissima est, & adhuc falsius illatum; inde à Perchio deductum (nam illatum à Contareno impugnabimus infra quaest. 6.) est enim. Offensio.

Contra communem philosophorum assertentium formas materiales non fieri ex nihilo, quia fiunt ex præiacente subiecto.

Ac etiam Theologorum, qui dum definiunt creationem esse factionem entis ex nihilo, vnanimiter aiunt ly ex excludere habitudinem, nedum partis, sed etiam subiecti præiacentis.

Maledicta, Minæ, impugnatione ingruunt. Primo maledictum est contra Contarenum, quoniam eius opinio est falsissima. Minæ, quoniam impugnabitur eadem disputatione 5. quaest. 6. impugnatione item sequitur post parenthesis, dum dicitur, est enim contra communem philosophorum. Maledicta contra Perchium; nam illius opinio, non solum est falsissima, sed est falsior. 4. Defensio.

stior falsissima. Minæ sunt, impugnabimus eadem disputatione; quæst. 6. Impugnatio, & Contareni, & Ferchij eodem loco incipit; sed in quæstione 6. absoluitur. Minaces valdè estis.

v. Nunc vos offensores nostros compello. Vultis ne, ut quemadmodum vos vnitè impugnatis Contareni præstantissimi Peripatetici, & Ferchij (qualiscunq̃ue is sit) sententias; vnitè etiam, quo ad fieri potest, proponantur in gratiam lectorum, ne vestram? etiam si nolitis id faciam.

Et ne contentio fiat de vocabulis, voco ex nihilo fieri, idem quod ex nulla parte facti præsupposita fieri. Assentitur Scotus in secundo dist. 1. quæst. 5. T. scribens: Dico, quod Creatio est productio totius creati in esse, non præsupposita aliqua parte eius. Quæ definitio correspondet illi quam dedit illa eadem distinctio quæst. 2. A. Creare est aliquid de nihilo facere in effectu Et 1. dist. 5. quæst. 2. R. Quare idem sunt ex nihilo in secunda definitione & ex nulla parte præsupposita in prima definitione. Sueslan. metaph. disp. 11. cap. 199. col. 2. "Debes scire, ut Auer. & alij eius declarat, quòd creatio apud philosophos est productio alius cuius, nulla parte eius præsupposita,." Ita Tolet. 1. degeneratione quæst. 2. cap. 9. col. 2. Burgius in 1. dist. 3. quæst. 5. cap. 128. E. Item dist. 8. quæst. 4. cap. 190. L. & hanc, & alias definitiones creationis profert. Hæc igitur significatione vocabuli retenta, sic argumentor communiter pro Contareno, & Ferchio.

Forma substantialis fit ex nulla parte sui præsupposita. Ergo forma substantialis fit ex nihilo. Probatur consequentia, quoniam ex nihilo, & ex nulla parte præsupposita idem significan. Differunt autem Contarenius, & Ferchius, quod Contarenius ponit formarum essentiam ex nihilo creatam, & concreatam materia, sed ab æterno; Ferchius ponit formam factam ex nihilo, sed in tempore. Contarenius factam ex nihilo, quando facta est materia; Ferchius formam factam ex nihilo, quando fit compositum. Quæ differentia est in duratione, non in re durante.

¶ I. Quid ergo impugnare vultis Contarenum, & Ferchium, in an in voce? Si de re agitis, eritis legitimi disputatores; tunc au

tem oportebit probari à vobis, formas fieri ex materia, ut ex parte præsupposita. Hoc si probaueritis, vicistis. Si de voce; ite disputatum cum pueris; si quidem Scotus in primo dist. 8. quæst. 3. E. instantiam de voce, vocat instantiam puerilera. Nos accepimus vocabulum ex nihilo in sensu dato. Loquar ut vos, de vocabulo rixam nolimus. Si, accipiendo vocabulum in hoc sensu, conclusio communis Contareni, & Ferchij, vera est: vicerunt ipsi, vos victi estis.

Præterea. Scotus in 2. dist. 1. quæst. 5. T. definiuit ne sufficienter, an non creationem? si sufficienter, ergo vos contra Scotum dicitis, quando vultis in definitione creationis ex nihilo non sufficere negationem partis omnis præsuppositæ. Si verò insufficienter Scoto dixit, iam Scotum doctorem vestrum accusatis insufficientiæ. Nos istam explicationem, quòd ex nihilo sit idem, quod ex nulla parte facti, retinemus tanquam communem, & assertoribus seminarij formarum, & abnegantibus seminarij. Addita per vos, quæ sunt in controuersia inter assertores, & negatores, non debent poni in definitione; quia quod est controuersum in conclusione, non ponitur in definitione. quæ est principium, sine peritione principij.

Quin etiam rationes terminorum retinere oportet, non innovare; sed consequenter ad positas rationes terminorum loqui: iuxta Scoti vestri rationem in 4. dist. 11. quæst. 1. de vocabulo mutationis, & 4. dist. 49. quæst. 2. de nomine beatitudinis. Ita quoque Arist. in 11. met. sum. 2. cap. 3.

Nunc de Philosophis, mox de Theologis vos in terrogo. Quando dicitis esse contra communem philosophorum assertore, fieri ex nihilo, quæ sunt ex nulla parte præsupposita nulla mentione facta de subiecto præiacente: dicitis ne hoc de omnibus Philosophis, an de Philosophis vestræ opinionis? Si primo modo, falsum prorsus dicitis; nam Philoponus est antiquissimus, & grauissimus philosophus inter primos Peripateticæ scholæ fulgens apud Græcos, Albertus & re, & nomine Magaus inter Latinos Peripateticos: Qui tamen cum omnibus assertoribus seminarij formarum sunt contra vos in explicatione vocabuli ex nihilis sicuti & Scotus explicauit qui fortasse nõ est à nu-

De suffici
entia i
Rius de
finitionis
lege infra
p. 14.

Rationes
termino-
rum non
innovare
de.

mero philosophorum Peripateticorum excludendus. Sed i
men nulli est seclusa via philosophandi. Si Ferchius in A
stotele loquens, cum Aristotele contra omnes alios ita vocab
lum acciperet, ab alijs in vocabulo, non in re dissideret. Rectè a
tem Scotus in 1. dist. 1. quæst. 3. Sancti Augustini doctrina
secutus dixit: Vbi de re constat, non esse de vocabulo contendendu
 Si autem secundo modo loquamini, gratis concedit Ferchius
 loqui contra vestram opinionem. Vobis enim Ferchius subi
 non vult, neque classi vestræ. Verum est tamen in hac ratio
 quam facitis (quia forma ex præiacente subiecto fit; ergo for
 materialis non fit ex nihilo.) vos cum vestratibus, & falsi
 antecedens, & fallacem consequentiam facere.

VIII.
 Formæ
 non fit ex
 materia.

Falsum antecedens quidem; quoniam Aristoteles in prin
 physicorum tex. 58. & seq. sæpè repetit, musicum non fieri
 homine; sed musicum significat formam, homo materiam, ergo
 forma non fit ex materia.

Scot. 1.
 dist. 5.
 quæst. 2.

Fallax est consequentia duplici de causa: primo quidem
 quoniam si homo fieret ex parte, quæ non esset subiectum præ
 iacens, sed forma, vtz anima; non fieret homo ex nihilo, et
 non sufficit ponere in consequentia solam negationem materiæ
 ad excludendam factionem ex nihilo; sed neccesse est ponere
negationem omnis partis præsuppositæ.

Secundo verò quoniam petitis principiū, sic probando. Fit
 ex materia præiacente; ergo non fiunt ex nihilo. Præsupponi
 enim, quod licet materia non sit pars facti, adhuc excludat facti
 onem ex nihilo: cuius oppositum Contareus, & Ferchius
 proponunt, scilicet ad factionem ex nihilo requiri, & sufficere,
 vt res fiat ex nulla parte præsupposita, esto, quod Contareus
 paucioribus sit contentus, scilicet negatione subiecti constituen
 tis. Accipete contradictorium nostri fundamenti,
petere principium sine probatione vlla.

IX.

De Theologis non est ad propositum. Contareus, & Ferchius
 scripserunt, vt Peripatetici, quærentes, quid Arist. senti
non quid veritas simpliciter habeat. Quærent sententiam
nus Pagani; quid ad propositum conferunt Theologi Ch
stiani? planè estis Doctores extra propositum,

Cæterùm ne aliquid fecisse videamini, cum nihil feceritis, etiam de Theologis dicamus. Sanctus Augustinus tom. 7. in lib. 1. contra Aduersarium legis, & prophetarum ex sacra scriptura veteris, & noui testamenti ex professo quaesuit significata istarum vocum *facere*, & *creare*: Quoniam aduersarius ex istis duabus vocibus impugnabat Deum legis, & prophetarum asserens Deum esse malum, eo quòd esset creans malum. Hac necessitate respondendi compulsus Augustinus in dicto lib. cap. 23. duo significata ponit istorum verborum. Primum est, vt *facere*, & *creare* promiscuè accipiantur, atquè idem significant: quæ significatio indeterminata non est pro vobis, aut pro nobis. Secunda significatio est determinata, vt *facere* sit ex eo, quod omnino non erat: *creare* verò ex eo, quòd erat, & in aliam faciem mutetur. Optimè Sanctus Augustinus, vt accuratissimus sacrorum scrutator, & supremus sacrorum Theologorum doctor post canonicos authores, loquitur: nam 2. Machabæorum 7. scriptum est: *Fecit, nato, & creauit caelum, & terram, & omnia, quæ in eis sunt; ac scias, quòd ex nihilo fecit illa Deus.* Ergo *facere* propriè accipitur, quando dicitur aliquid fieri ex nihilo. Sed *creare* ex aliquo, vt lib. sap. 11. legimus, *que creauit orbem terrarum de materia inuisa, siuè informi* ex D. Augustino. Et ad Hebræos 9. opera manufacta ab artificibus dicuntur opera creationis. Quocirca iuxtà sacros Theologos *creare* est de aliquo principio præsupposito, & ipsi, quod produci- tur, interno, aliquid producere. Franciscus Vicomercatus, nobilis Peripateticus lib. 1. de principijs rerum naturalium cap. 22. de naturalibus philosophis ita scribit. “ Vndè physici omnes in id consentire, ex nihilo nihil gigni. Nec eam inter creationem, & generationem, quæ à Theologis traditur, distinctionem agnouerunt, vt creatio sit ex nihilo, generatio ex subiecto, atq; materia. Quam distinctionem vocabulorum, vndè acceperint, ignoramus: si quidem non ex mundi creatione à Mose descri- pta. Nec enim illud, *creauit*, quo vsus est interpret, productionem ex nihilo significat. Nam vbi nos habemus *creauit* Hebraicè est *Bara*, quo omnis serè actio, & formatio significatur. Deindè septuaginta Interpretes verterunt *ἐποίησε*, quod ver-
C
bum

2. Machab. 7.

bum *facere* significat. Rursus eodem in loco subjicitur, Deu-
cere, grandia creasse. Item hominem: quæ tamen certum
non ex nihilo facta., Ad hoc Pererius in Genesim lib. 1. cap.
explicans illud *in principio creavit Deus*, observat quod vo-
cabulum *Bara* Hebraicum, & Græcicum *εξέτιμασεν*, atq; *cre-*
Latinum in scriptura non accipitur pro factione ex nihilo,
scholastici Philosophi, & Theologi volunt. Sed *facere*, & *cre-*
re confunduntur, nimirum in significato primo Sancti Aug-
stini. Quæcirca vos Offensores excluditis à numero Theolog-
rum Sanctum Augustinum, sacræ Scripturæ authores car-
nicos, tum Prophetas; tum historicos, ac item tam Evan-
gelistas, quam Apostolos, Insuper, & Deum ipsum Theologi-
esse negatis; quia quando locutus est in sacris scriptoribus,
in Filio suo incarnato, non accepit vocabulum creationis, sicut
vos vultis, & vestræ classis Theologi. Huc vos impulit co-
tentio de vocabulo.

X.
ad 21118.
47.

Sed tamen de vocabulo creationis, ut accipitur à scholasti-
cis infra colloquemur; tantum nobis sufficiat, ut non sit pe-
culum inexpugnabile accipere particulam, *ex nihilo*, sicuti n-
accepimus, & accipiunt omnes defensores seminarij formati.
Nunc auditis minis vestris, persequamur, quæ contra Contar-
num, & Ferchium impugnando dicitis in vestra quæstione c.
6. disputationis quintæ.

C A P V T II.

*Error Offendentium in supponendo probanda, & in
referendo Contarem dicta.*

XI.

IN libro de Gener. disp. 5. quæst. 6. cart. 303. col. 1. ad nu-
merū 142. Offensores causâ efficientē quærunt generationi
& corruptionis. In qua sanè quæstione, impugnât Ferchium, se-
nullis autoritatibus, nullis rationibus; vnde vestigationes me-
nulla indigebant defensione. Quod idē in decursu presentis offe-
sionis innotescet. Onerant me tamen ut modesti sunt iniurij
atq; calumnijs. Nec me solùm, qui nihil sum; sed etiam Illu-
strissimum

strissimum Patritium Venetum Ioannem Baptistam Contaren-
num, Virum in schola Periparetica planè doctissimum, & pro-
funditate doctrinæ, varietate opinionum, soliditate dogmatum,
argumentorum copia, responsonum acumiæ, omnibusq; nu-
meris excultum, lacerant, lancinant, iniuriosissimè traducunt.
Et siquidem attendas ad vociferationes, potentissimè; si ad ra-
tiones, infirmissimè pugnant & ex ordiamur.

Supponit autem quæsitum formas substantiales verè produ- Offensio
ci, verèque corrumpi (anima rationali excepta, quæ licèt pro-
ducatur, non corrumpitur) non verò apparenter tantum.

In his dictis apparet, Offensores, nequè Scotistas, nequè 1. Def.
scotico.
Aristotelicos esse.

Non utiquè Scotistas, quoniam Scotus in 2. dist. 17. quæst. 1.
A. B. C. ponit, totum produci per se, formas per accidens:
totum propria productione produci, formas non propria pro-
ductione, sed producti ne totius: totum prius natura, formam
posterius ad productionem totius: totum produci, ut primum
terminum, ita quod fieri totius est via, & ratio ad esse formæ.
Atq; per hoc, secundum Scotum, Aristoteles vitat creationem
animæ; quia sicut forma cæli secundum philosophos non crea-
tur, eo quòd forma cæli non fuit prius natura terminus crea-
tionis, quam cælum. Sic neque in productione animæ ratio-
nalis actio Dei terminatur in primo signo naturæ ad esse animæ:
sed actio Dei in primo signo naturæ terminatur ad esse totius
hominis, in secundo signo ad esse animæ humanæ terminatur
per accidens. Theologi verò tenent oppositum, quod actio
Dei in primo signo naturæ terminatur ad animam rationalem,
in secundo ad unionem animæ cum corpore, atq; ad productio-
nem totius. Propter hoc Theologi ponunt animam intellecti-
uam creati, Aristoteles negat. His consonat Scotus omninò in
4. dist. 43. quæst. 2. M. docens secundum Aristotelem animam
rationalem non creati, quoniam non producitur propria, & prio-
ri productione, quam producatur totus homo; sed eadem pro-
ductione totius producitur, & anima.

Idipsum in primo dist. 3. quæst. 6. X. Y. docet Scotus tam
in generatione substantiali, quam accidentali, nempe quòd to-

rūm per se generatur, & corrumpitur. forma per accidens; *ide forma non dicitur produci, nec esse terminus productionis, tantum compositum*. Nota particulam, *tantum* compositū producitur, & ipsum generatur, & corrumpitur. Qui autē Scotistæ Scoto contradicunt, in hoc non sunt Scotistæ. Ta sunt Offensores, dum aiunt formas substantiales verè produ vereq; corrumpi.

xii. Secundo aiunt Offensores, quòd anima rationalis produ tur, & non corrumpitur. Id, si Scoto credunt in 4. dist. . quæst. 2. dicere non possunt in via Aristotelis, nam, vt Sco ibi ex Aristotele ait, quod incipit esse, desinit esse, per trad in primo de celo. Sed Offensores dicunt, quòd anima ratio lis producitur, scilicet de nouo cum corpore; ergo & desinit e atque adeò corrumpitur. Sicut & Scotus ibidem tanquam alexandrus defendit, & probat animam intellectuam esse m talem in via Aristotelis, & in 3. dist. 27. quæst. 1. Scotus ai mat, Aristotelem inclinauisse magis ad mortalitatem anima

Quapropter neq; secundum Scotum, aut Aristotelem loqu tur Offensores in vniuersali de productione, & corruptione I mæ; nam quod per accidens est, non verè est ex lib. 6. me physicorum. summa 2. cap. 1. sed formæ vniuersaliter produc tur per accidens, & per accidens corrumpuntur, vt Scotus cec in schola Aristotelis, igitur non verè producuntur. Ergo hac parte Offensores non sunt cum Scoto, aut Aristotele. neq; sunt cum eis in productione, vel corruptione anima rationalis, vti ostensum est. Nam alias Offensores tenent se bere potiores rationes, & testimonia Aristotelis pro mortal te; quare & sibi contradicunt Offensores. Respondebunt: nunc non loqui in sententia Aristotelis, aut Scoti, sed in v philosophia. An ita sit in decursu offensionum explorabim

3. De supposito disputare non consueuimus, sed de qual Vos supponitis, formas verè generari, & corrumpi. Sed in h locum promisistis impugnationem Contarenti, tenentis for ingenerabiles, & incorruptibiles; quare de supposito erit sputatio, si promisso steteritis. Itaque suppositum vobis quæsitum.

Supponitis formas verè, non apparenter tantùm generari, & corrumpi. At etiam defensores inchoationum hoc ponunt: etenim compositum generatur, & corrumpitur, *ut quod*, forma *ut quo*. Sed omnes inchoationum defensores, & Contarenius præsertim, tenent, compositum verè generari, & corrumpi *ut quod*, formam *ut quo*. Neq; si forma præexistat ante generationem compositi, aut post corruptionem compositi existat, efficitur, *ut* compositum non sit terminus *ut quod*, forma *ut quo*. Quia homo, & anima eius generantur, & corrumpuntur verè *ut quod*, & *ut quo*: etsi animã præexistat, *ut* in regeneratione: & post existat, *ut* in omni hominis corruptione. Sicut ergo ex vera generatione, & corruptione formæ *ut* sic, non sequitur, *ut* rationalis ante, vel post compositum non existat realiter: sic nec in alijs formis id sequitur. Quare si formas, nec ante nec post existere contendatis, aliud est vobis proponendum, non hoc supponendum.

Ut autem quàm plures ex fautoribus inchoationum, & seminarij formarum, dicentes formam ante eius generationem præexistere actu, sed veluti latentem, & actione postea agentis naturalis in lucem extrahi, & quasi à materia depromi, quæ fertur fuisse opinio Anaxagoræ, & denuò suscitatur à Contareno tom. 1. quæst. de formarum origine cap. 9. & sequenti, ubi argumento Avicennæ conuictus, quòd debeat dari forma quædam corporeitatis perpetuò materiæ coæua, quæ se habeat, veluti communei formarum seminarium, vnde successiuè educantur, ne fieri dicantur ex nihilo, ponit, & ipse seminarium formarum.

Gratias vobis. Ergo Avicennas quoq; philosophus inter Arabes illustris, & princeps medicorum tenet formas fieri ex nihilo, si non detur seminarium formarum. Nec putat Avicenna sufficere, *ut* formæ fiant in materia præsupposita, ad hoc, *ut* non dicantur fieri ex nihilo. Cum Avicenna procul dubio militat Algazel philosophus celebris, & multi apud Arabas, & Latinos; non ergo vera dicebatis capite præcedenti communem philosophorum opinionem esse, quod formæ non fiant ex nihilo, quia fiunt ex materia, seu subiecto præiacente.

III. Porro sententia de rationibus seminalibus inualuit apud Theologos scholasticos ex autoritate Sancti Augustini in 3 de Trinitate, in 6. & 9. de Genesi ad literam, quem refert, & sequitur Petrus Lombardus Theologorum Magister in 2. dist. 7. & 18. Concedit autem Augustinus à Magis, atq; à diabolo factum fuisse in Aegypto ex aqua sanguinem, ex serpente virgam, & è conuerso: idque non virtute diaboli; sed virtute rationum seminalium in materiam positarum à Deo. Nec propter hoc Sanctus Augustinus, vel Theologi negant sanguinem aquam, virgam, serpentem, quæ diabolus fecit, fuisse vera res, & verè factas; sed apparenter tantum. Quamobrem stant opinione de rationibus seminalibus, & composita, & formata sicut, generantur, & corrumpuntur verè, non apparenter solum. Si autem Augustinus est melior iudex veritatis rerum factarum, quam sint nostri Offensores: iam per rationes seminales non apparenter tantum: sed verè ponitur generatio, & corruptio, tum formarum, tum compositorum. Quare Offensores iniuste tribuant defensoribus seminarij, quod ponant formas produci apparenter tantum, & non verè. Si autem Offensores contendant se esse meliores iudices Augustino, & sequacibus eius, nihilum amant iudicium propriam, & se ipsos: quem a morem sui Doctor simplicis, & Subtilis praesumptionem vocant: a qua Deus, & nos offensus, & offensores nostros praeseruet.

S. Bon. 2.
d. 5. q. 1.
Scot. 2. d.
8. q. 2.

Cum itaq; opinio de seminario formarum à sapientissimis viris, vt Augustino in Theologia, & Anticoma in philosophia, fundamentum accipias quibus adhaeserunt: rofundissimi Theologorum, ac philosophorum: neminem pudere debet in theologia, vel philosophia sententiam hanc defendere. Proinde Contarenus doctrina robustissimus, quasi elephas Indicus non timebit mures, hoc est minutulos istos Offensores; ideo magno animo, & intellectu ad veritatem aspirante, cuncti possunt opinionem Contareni complecti.

XIV. Calumnia tantum non est dissimulanda in offensione realata. Opinionem Contareni confundunt cum opinione Anaxagoræ: quam calumniam Contareus oculatissimus in quaest. de origi-

ne formarum cart. 150. linea 41. in solutione octauæ obiectio-
nis discussit. Potuerunt Offensores calumniari Contarenum,
potuerunt comminari impugnationem; sed responsionē impu-
gnare non potuerunt. Ventosa igitur est iactantia, qua dicunt,
se esse multæ rationis, cum nullius rationis sint, nullius autho-
ritatis in Contareno impugnando. Nullam quippè authorita-
tem, nullam rationem afferunt contra Contareni responsum.
Sed infrà referemus differentiam inter opinionem Anaxagoræ,
& opinionem Augustini.

Sed differenter ab Auicenna; vbi enim iste pro seminarij Offensio
statuebat formam illam corporeitatis penitus materialem per-
petuò materiæ, coæuam, ille ponit substantiam quandam spi-
ritualem à Deo materiæ insitam, ac concretam. Et vbi Au-
cenna afferbat alias particulares formas, deinceps de nouo
fieri ope illius formæ corporeitatis, vt seminarij communis,
Contareni inquit formas particulas latere in illa spiritali
essentia tanquam in seminarij, & cum materia extrinseci agen-
tis auxilio afficitur dispositione preparante ad aliquã naturam,
tunc forma talis naturæ exurgit, & in lucem prodit, vbi antea
delitescerat; & pariformiter cum materia ad aliam naturam
transmutatur, tunc illa prior forma, non quidem interit; sed
in eodem seminarij reconditur, in quo tamdiù latet, quous-
que ex consimili dispositione denuo exiretur.

In referenda Excellentissimi Contareni opinione duos defe- 7. Defen-
sio.
ctus notabiles admittitis.

Primus est, quia Contareni non simpliciter ponit hanc opi-
nionem; sed aperte se restringit, dicens *Intra Peripateticos termi-
nos allequendo*. Quæ declaratio necessaria est, ne pro more ve-
stro, confundentes fideles cum infidelibus moueatis quæstionem
de fide catholica, quærentes fidem in Aristotele, in quo fides
non fuit. Quasi hoc modo, etiam Sanctum Augustinum accu-
sare non possitis, qui sæpè retulit, & opiniones, & fundamenta
opinionum Manichæi, Arii, Pelagij, & aliorum hæreticorum.
possitis enim dicere Augustinum esse hæreticum, eò quod scri-
pserit hæreticorum sententias in lib. de hæresibus. Cum ta-
men sit maximè necessarium primò inspicere, quid ab authore
pro;

proposito, approbetur; vel reprobetur. Nam antequam constet; frustra quaritur, an illius opinio sit catholica, an heretica, an neutra. Sic enim cautissimè Contarenus declarat quærere, & explicare sententiam Peripateticam: relinquit Sanctæ Sedi Apostolicæ auctoritatem censendi de Fide Catholica.

Secundus defectus, quoniam prouidè Contarenus ex animam rationalem à seminario formarum: nam exclusa secundum Aristotelem in lib. 2. de gener. animal. cap. 3. dictam, intellectum de foris venire, non de interno seminario teriæ egredi. Vos non fidi relatores ambas hasce exceptiones infidè suppressistis.

Defensio. Fundamentum eius vnicum est, quia nil fieri potest ab agente naturali, quin subiectum aliquod constitutum illius concurret, velut pars intrinseca eius, in hoc enim sensu sepe docuit Arist. quicquid fit, ex aliquo fieri, & non ex nihilo: ut patet, primo de gener. 17. 7. meth. 22. primo phys. 33 & 75. Cum ergo formæ non habeant, ex quo possint subiectuè constitui, concludendum est esse ingenerabiles, & incorruptibiles, alioquin ex nihilo fieri dicerentur.

3. Defensio. Cernitis, quot Aristotelicis textibus, quasi gemmis corruptissimi hominis ratio: quam vos atramento vestrarum actionum obscuratis.

xv. Primò in maiore Contarenus à parte subiecti solam substantiam proponit. *Nulla substantia potest ab agente naturali essentialiter produci*: Vos extenditis ad quodcumq; ens dicentes *fieri potest ab agente naturali*. Omittitis quoq; particulam, *essentialiter*, qua necessaria est, dum essentia formarum ponitur ab æterno fuisse, & negatur de nouo fieri: non negatur fieri secundum talem existentiam, vel secundum modum actus, perfecti, aut determinati.

Secundò in prædicato maioris ait Contarenus *Quin subiectum aliquod constitutum eius concurret*, vos adulterinam particulam adiungitis, *velut pars intrinseca eius subiectum*, & pars dicitur; ut supra num. 2. Conclusionem Contareni prorsus violenter Contarenus colligit. *Quare formæ substantiales non possunt essentialiter*

rialiter produci ab agente naturali. Vos concluditis, formas esse ingenerabiles, & incorruptibiles. Fortasè vt occultè insinua-
retis argumentum Contareni non esse in forma, quoniam colligit prædicatum in conclusione, quod in neutra præmissarum collocatur.

Neque hoc evitatur, si dicas sufficere, vt subiectum præcedat, in quo forma producenda recipiatur. Minimè, nam Aristoteles primo physicorum 82. probans materia necessitatem in quacunque rerum productione, ne ex nihilo fieri dicantur. Si enim sit, subijci aliquid oportet, ex quo fit. Quibus verbis significari videtur necessitas alicuius subiecti, ex quo res fiat constitutivè, nam si Arist. determinare voluisset, quòd illud subiectum concurrere debeat, vt recipiunt tantum, non utiq; dixisset requiri subiectum, ex quo fiat, sed dixisset, in quo fiat.

Offensor

Non credidissem vestram infidèrè, nisi oculata fide hoc perspicerem. Scribitis. Aristoteles primo physicorum 82. probans materia necessitatem in quacunque productione. Contarenius verò ait. Ex terra 82. text. 1. physicorum, in qua probans Philosophus aternitatem materiae, ex eo quòd si illa aliquando producta fuisset, id factum esset ex alia materia. Contarenius probans aternitatem, inquit: vos pro aternitate necessitatem materiae scribitis. Differunt Necessitas, & Aternitas.

XVI.
2. Defensio.

Profectò Aristoteles 1. phys. 52. probat necessitatem materiae in quacunque generatione, & corruptione, vt præter duo contraria ponatur subiectum, quod eis subijci possit, & ex quo subiecto cum forma constare possit compositum. Vos autem, quod factum est in 82. transtulistis ad 82. falsam citationem. Contareno veraci in citando ascribentes.

CAPUT III.

Ab Offensoribus falsò citari Verbum: falsò coniungi fundamenta Contareni, & Ferchij, falsò includi negationem subiecti in phrase,

Ex nihilo.

Contareno veraci in citando ascribentes.

Offenso.

Opinionem de inchoationibus formarum satis refellimus disp. phys. 4. quest. 7. & eam funditus diruerunt nostri. Scotus 2. dist. 18. Basol. ibid. Canon. 2. phys. quest. 1. Anton. An. lib. de trib. principijs q. 7. & 7. meth. quest. 15. Zerb. ibidem quest. 9. Fab. Theorem. 26. Angest. lib. 2. de forma proprietate pag. nobis 17. R. bion. 2. dist. 12. quest. 3.

11. De-
fensio.

Satis ad iudicium vestrum, non satis ad iudicium aduer-
riorum; suum unicuique pulchrum. Sed Scotus, & Scotistæ p-
vno habentur, tùm quia easdem Scoti rationes transcribun-
de nouo aut nihil, aut parum faciunt: tùm quia, qui se allig-
uerunt vni auctori, nolunt ex proprio iudicio loqui; sed ex v-
luntate loquuntur illias.

Inter hos tamen, quos citatis, falsò citatis Zerbum, qui in
met. quest. 9. art. 2. post relatam Scoti opinionem, scribit
*Fuit autem motus Scotus na sic determinandum rationes feminas
in rebus inanimatis solus propter apparentiam, & ipsas non cog-
re in generatione; sed ad alterationem preuentam propter rationes i-
ductas, que in rei veritate nihil concludunt, quicquid sit de op-
nionem sua.* Statimq; Zerb. Scoti rationes dissoluit. En qua
præclare cum Scoto conuenit, & quam iudicat a Scoto, & si
diruta n opinionem de inchoatione formarum.

Idem Zerb. iuxta suum institutum, i. 3. art. resoluit ve-
tatem quaesiti, atque rationes feminales cum Alberto clarissimè
manifestat, ac probat efficaciter: & omnes rationes Thomæ a-
quinatis, ac Ioannis Scoti contra rationes feminales dissoluit.

Deniq; in 4. articulo soluit argumenta principalia, quæ co-
structa erant contra rationes feminales. Tandem volens am-
toribus Scoti aliquid indulgere ait: *Si quis autem afficeretur d-
ctrine Scoti, facile esset rationes contra ipsum solvere.* Atq; rec-
tat Scotici s solutiones. Constat ex his nostros Offensores; v-
non legisse Zerbum; vel scientes, ac volentes falsò citauiss.
Argumenta Scoti sunt satis soluta ex Zerbo. Nunc tantùm, qu-
Offensores dicunt, respondendo, depellemus: ne extra defen-
sionem propositam transiliamus.

Offense.

*Eiusdem tenore etiam allatum, quod est commune omnibus ascri-
bentibus*

ribus inchoationum, esto coegerit Ferchium nostrum vestig. 1. admitte
re factionem ex nihilo naturaliter, & Contarenum citatum negare
nouam formarum productionem, esse imbecille prorsus, ac nullius
roboris; immò contra eosmet militare, loco citato, ostendimus.

Siquis vobis credat, triumpham canite; sed in his paucis di- ^{12. Def.}
ctis vestris tria sunt falsa. ^{fectio.}

Primum, quòd fundamentum Contareni, & Ferchij sit idem;
non enim conuenimus, nisi in ipso quid nominis istius phrasis
ex nihilo. & in hoc non omnino.

Secundum, quòd fundamentum nostrum sit prorsus imbe-
cille, ac nullius roboris.

Tertium quòd illud fundamentum militet contra nos. Tres
istæ propositiones vestra nimium vobis arrogauit; sed omnibus
dictis à vobis in loco per nos relato sagacissimè præuidens Con-
tarenus, vigilantissimè præuidit.

Interea, quando vos pro more vestro proponitis, non pro-
batis. Ego, ne vobis similis efficiar, tria prædicta esse falsa, o-
stendam, tribus assertis.

PRIMUM ASSERTVM.

Fundamentum Contareni, & Ferchij non est idem in negan- ^{XVIII.}
da factione noua formarum, & concedenda factione noua
de nihilo.

Clarescet hoc assertum, si proponantur vtriusque funda-
menta.

Fundamentum verò Contareni tale est. *Nulla substantia po-
test ab agente naturali essentialiter produci, quin subiectum aliquod
constitutum concurrat; sed forma rerum naturalium, quæ sunt
substantia, non habent, ex quo subiectiuè possint constitui; quare
non possunt essentialiter produci ab agente naturali.* Maiorem pro-
bat ratione, & autoritate. Ratione, quod nullo subiecto præ-
supposito, aliquam substantiam de nouo producit, debet habere vir-
tutem infinitam: ac virtus infinita nulli ex agentibus naturalibus,
materialibus, & finitis competere potest. Autoritate. Ex 1. de
generat. 17. quodlibet ortum sit ex alterius destructione. 7. meth.

22. omne quod fit, ex aliquo, & aliquid fit. Et 1. phys. 33. & ubi Aristoteles approbat dictum commune: ex nihilo nihil fit. Et tex. 75. affirmat impossibile esse, ut ex simpliciter non ente aliquid

Fundamentum Ferchij est. Aristoteles negat enunciam illam vniuersalem negatiuam, *ex nihilo nihil fit*, tur concedit per regulam contradictoriorum contradicto particularem affirmatiuam hanc, *ex nihilo aliquid fit*. Omnitem, quod fit, aut est compositum, aut simplex. In compositum non potest verificari particularis Aristotelica, quoniam compositum fit ex aliqua parte sui præexistente, ut ex mater. phys. 64. ac 7. metaph. 23. 26. & 27. & 8. met. 8. atq; hoc est propriè, & fieri per generationem. Igitur verificari debet Aristotelica propositio in simplici, aut materia, aut forma. in materia, quæ si facta est, initio mundi facta est, tot tempore sequenti, nec fit, nec destruitur: nec verum est re de materia, quod modo est, modo non est. Restat, vna debeat fieri ex nihilo factioe generali, quæ conueni quæ modo sunt, modo non sunt; sed non fiunt per generationem, neque destruantur per corruptionem, iuxta primu cælo 111. & 8. metaph. 14.

XIX. Ex propositis fundamentis liquiddò aspicitur Contareus & Ferchium non habere idem fundamentum.

Primò, Contareus, ut Aristotelicam agnoscit illam propositionem; *ex nihilo nihil fit*. Ferchius negat eam esse Arist. Vestig. 1. tota.

Secundò, Contareus vti ur illa propositione. Ad fidum de nullo subiecto præsupposito, requiritur vis infinitæ. Ferchius negat illam propositionem esse Aristotel. stig. 1. num. 38. & 55. & asserit, quod taciens ex parte si requirit materiam, vestig. 1. num. 44. sed ex parte facti: efficiens secundum facit totum non in subiecto, formam in subiecto; ergo requirere subiectum *in quo*, est ex indici facti.

Tertiò, Contareus ad factioem ex aliquo præexigit etiam constitutiuum facti. Ferchius præexigit rationem, non subiecti; materia quippe est subiectum formæ, non subiecti

biectum compositi facti ex materia . Immo si sola forma præ-
existat, compositum ex ea factum erit ex aliquo sui.

Quartò, Contarenus ponens mundum ab æterno intra termi-
nos Peripateticos, statuit essentiam formarum in seminario ab æ-
terno concreatam materiæ. Ferchius secundum Aristotelem,
negat mundū fuisse ab æterno, vestig. 1. num. 52. vestig. 6. num.
36: Negat item seminarium formarum, aut formas, siuè secun-
dum essentiam, siuè secundum esse: siuè secundum rem, siuè se-
cundum modum, esse materiæ concreatas.

Quintò, Contarenus negat formas fieri de nouo ab agente
naturali secundum essentiam, concedit fieri secundum modum
ipsius esse actualis, & distincti. Ferchius affirmat formas fieri
secundum essentiam, & modum essentia, idquæ de nouo, quan-
do fit compositum. Pariter in destructione, Contarenus vult,
formas secundum essentiam non destrui, sed in seminario recon-
di, sicut in generatione ex seminario educti. Ferchius autem for-
mas ex nihilo sui fieri, & in nihil destrui, Vestig. 1. num. 10. su-
stinet. Nimis diuersa sunt hæc fundamenta.

Sed tamen, quoniam superius placuit animi gratia vnire fun-
damenta duo, in quibus conueniunt aliquo modo Contarenus,
& Ferchius. Ea repetamus. Vnum est reale, alterum vocale. XX;

Fundamentum reale. *Forma substantialis non fit ex materia,*
vt ex parte præsupposita, immò fit ex nulla parte sui. Nunc Offen-
sores, vestrum est probare oppositum huius fundamenti: sed
probabitis ad Kalendas græcas.

Fundamentum vocale. *Ad negandam factiorem ex nihilo,*
nihil confere affirmatis, vel negatio subiecti præsuppositi. Vos
Offensores, qui contenditis oppositum, probate. Sed probabi-
tis ad nœomenias latinas.

Qua in re in mentem redit id, quod indicant S. Augustinus XXI;
tom. 6. in lib. ad Orosium contra Priscillianistas, & Origeni-
stas, S. Bonauentura in 2. dist. 7. quæst. 10. num. 71. fuisse opi-
nionem, quæ negauit creationem, eo quod ad hoc, vt aliquid
creetur, necesse est creatum ita fieri, vt nihil ipsius facti præ-
supponatur. Sed efficiens, & materia sunt aliquid ipsius facti;
ergo creatum debet fieri ex nulla materia præsupposita, ex nul-

lo efficiente præsupposito. At implicat contradictionem hab factum sine efficiente, & sine materia, à qua dependet essentialiter; ergo implicat contradictionem, aliquid esse creatum.

Et sanè multò rationabilius ipsum efficiens est aliquid ipsi facti, quàm materia, vt subiecta sit aliquid formæ. Quoniam forma facta simpliciter essentialiter pendet à primo efficiente, causatum à causa: & causa est aliquid, vt essentialiter correctivum ipsius facti. Sed forma facta, vel non pendet essentialiter à materia subiecta (per Scot. 4. dist. 1. 2. quæst. 1. E. de form. absoluta) vel minus pendet. Quare & respectus inter materiam & formam est extrinsecus adueniens 3. dist. 1. quæst. 1. sine qua forma esse potest: inter formam, & efficiens est intrinsecus adueniens, sine quo forma esse non potest, immò ille respectus est idem essentialiter in facto ad primum faciens secundum Bonav. 2. dist. 1. quæst. 5. & 6. & Scot. 2. dist. 1. quæst. 4. & Igitur multò iustius primum efficiens est aliquid ipsius formæ factæ, quàm materia: vnde & per ly, *ex nihilo*, multò rationalius intelligetur negatio efficientis primi, quàm negatio præsubiecti. Recte tamen neutrum est aliquid formæ.

XXII. Ea propter recepta est sententia communis inter scholasticos quòd *creatio sit factio totius entis ex nulla parte facti præsuppositi*. Aliæ duæ negationes non sunt communes omnibus opinionibus. Sed opiniones ad proprium commodum aduergunt, vt principium in definitione illud, quod est conclusio in controuersis. Vna opinio, per ly, *ex nihilo*, vult intelligere tres negationes: negationem partis præsuppositæ, negationem efficientis præsuppositi, negationem subiecti præsuppositi.

Secunda opinio, quæ placet negantibus rationem feminilem, duas negationes accipit, negationem partis præsuppositæ & negationem subiecti præsuppositi.

Tertia, opinio, quæ est communis omnibus; quòd ad hoc, sola negationem partis præsuppositæ ipsius facti, intelligit per ly, *ex nihilo*; in qua conuenit Philoponus, concedens formas fieri ex nihilo, conuenit Albertus, volens fieri ex seminario, non ex nihilo. Qui autem prætendit negationem subiecti præsuppositi creationi, vel factioni ex nihilo contineri debere, probet, nõ petat

SECUNDVM ASSERTVM.

Hoc fundamentum, in factione ex nihilo non requiritur negatio XXIII.
 titio subiecti præsuppositi, non est prorsus imbecille, & nullius roboris.

Vos Offensores asseritis hanc negationem Contrarij, vel Ferchij, esse fundamentum prorsus imbecille, & nullius roboris. Si tam copiosi essetis in rationibus bonis, quam in titulis maledicis, melius probaretis proposita. Asseritis vos probauisse istos titulos in disputatione secunda phys. quæst. 7.

Planè non probastis. Etenim in illa questione ad paginam 227. col. 1. obijcitis contra vos, quia non admissa in materia inchoatione formæ, ipsa forma fieret ex nihilo.

Respondetis, negando consequentiam cum Scoto citato, quia productio ex nihilo proprie non causam negat præexistentiam partis inchoatae componentis id, quod fit; sed etiam præ-existentiam subiecti per se concurrentis ad productionem formæ, quæ fit, unde cum formæ materiales supponant subiectum, à quo dependenter fiunt, non dicuntur ex nihilo fieri, seu de potentia materiæ educi, & generari. Hæc tantùm in illa questione sunt ad propositum. In quibus narratis vestram opinionem: sed narratio propriæ opinionis contra aduersarios est petitio principij statim. Itaque istud fundamentum commune inchoatoribus formarum, est usque ad id immobile, vt vos multæ rationis homines potueritis illud impugnare petendo principium, non aliter. Et audetis propter vestram petitionem principij damnare tanquam Prorsus imbecille, & nullius roboris fundamentum tot, ac tantorum doctorum, qui pro seminario formarum militant? Profectò vestra ostensio nullius roboris est prorsus, & imbecillis, non autem illorum fundamentum. Quod latius probabitur lib. 2 & infra num. 37. & 38.

TERTIVM ASSERTVM.

XXIV. *I*sta negativa, *in particula, ex nihilo, non inuoluitur negatio*
Distin- *subiecti præsuppositi, non militat contra Contarenum, aut Fer-*
gat inter *chium. Etenim in disputatione 2. vestra phys. quæst. 7. ca-*
subiecta *226. transcribitis ex Scoto argumentum contra illos defende-*
præsuppo- *tes inchoationem formarum, qui præsupponunt vnam parte*
situm, & *formæ, vt inchoationem, & aliam de nouo produci volunt,*
subiecta *indè tota forma non ex nihilo, sed ex aliquo producta censent.*
constru- *Arguitur, quòd illa pars formæ, quæ producitur de nouo, non*
suum. *præcessit in materia, ergo illa creatur, ergo ita defendentes non*
cui tant creationem.

Atqui hoc argumentum contra Philoponum non concludit. Qui enim concedit totam formam de nihilo fieri, non graue concedet illam nouam partem de nihilo fieri, si noua forma partibilis esse statuatur. Hoc autem concedere, non solum non inconueniens, sed est conuenientissimum in Aristotele, & Philopono: quod neq; vos, neq; Scotus vester demonstrauit esse conuenientius.

Non concludit item illud argumentum contra Contarenum qui negat formam de nouo produci secundum totum, aut secundum partem. Ponit quippè gradum specificum formalis præexistere secundum totam essentiã, non secundum partem: concedit præexistere sub modo confuso, & potenciali, & reduci ad alium modum essendi, scilicet distinctum, & actuale, quando agens naturale sufficienter disponit materiã. Sed modus non est per se partibilis: neq; productio rei sub modo nouo impedit, quin fiat ex se ipsa tota sub alio modo. Quæ responsio est etiam

Sancti Bonauenturæ in 2. dist. 7. quæst. 10. falso.

ergo dixistis hæc tria esse contra Contarenum, &

Ferchium: quæ tria nulla ratione proba-

stis. Fortè in sequentibus melius

probabitur. Fortè, & dete-

rius. Prosequa-

mur.

CAPUT IV.

*Impugnatio per Offensores facta contra Contarenum ,
sophisticè est responsio .*

F *Alsum enim est, & nunquam ab eis sufficienter probatum, opus esse, ne res creari dicatur, vel ex nihilo fieri, debere fieri ex aliquo, velut ex parte.* Offensio

In disputando regula est, ne respondens transeat à parte respondentis ad partem arguentis, & è contra: estque cautela sophistica, ut ait Scotus, propter penuriam argumentorum transire à parte arguentis ad partem respondentis. Vos domini Offensores suscepistis onus impugnantis, sic enim promistis initio istius disputationis; nunc transitis ad partem respondentis. Sed nos propter cautelam sophisticam nolimus errare in disputando. Vos vobis, ut nos probaremur, hinc dicitis. *falsum est, & nunquam ab eis sufficienter probatum.* XXV.
11. De-
fensio.
Scot. q. 108
13. 9. met
9. 14.

Perchius illud fundamentum vestig. 1. cap. 14. num. 42. & 43. quinq; rationibus probavit: quarum vnain soluero voluistis, non valuistis autem, ut lib. 2. apparebit. Contarenus probavit itidem, quemadmodum superius num. 18. relatam est. Sed si nos probando non sufficimus, vos multò magis deficiatis, qui fundamentum nostrum dicitis esse falsum, at falsum esse non probatis: immò, quia probare nescitis, petitis à nobis probationem nostre conclusionis, ut nos transferatis à parte respondentis, ad partem arguentis. Cautela ista est nobis nota Scoto monitore. Nec debet propter sophisticen arguentis respondens in suscepto officio respondentis deficere, & commutare personam.

Et hoc negant uniuersaliter Theologi omnes in materia de creatione. Offensio

Negare, & concedere, est respondentis: probare, & improbare, arguentis. Probare debuistis fundamentum Contareni esse falsum; sed pro argumento datis responsionem. Quid debemus ad responsionem respondere, nisi quòd vos nihil probatis? XXVI.
14. De-
fensio.

E. tis?

tis? Nisi quòd falsò iactatis vos legisse omnes Theologos? Nisi quòd iniuriosissimè deletis ex vniuersitate Theologorum plurimos, atq; grauissimos Theologos. Etenim de hoc fundamento Contareni, & Ferchij posito in secunda conclusione ita scribitis *Fundamentum etiam allatum, quod est commune omnibus assertoribus inchoationum, estò coegerit Ferchium &c. & Contarenium.* Addo minorem. Sed assertores inchoationum sunt Ioannes Baconus, Gabriel Zerbus, Petrus Capullius, Iacobus de Viterbio, D. Dionysius Carthusianus, S. Bonau. Seraphicus Albertus Magnus, Alexander Aiensis, Magister sententiarum Hugo Linconiensis, S. August. primus assertor rationum seminalium; ergo, aut omnes isti non sunt vobis Theologi, quos sine maxima impudentia dici non potest: aut falsò nunc scribitis, quòd fundamentum Ferchij, & Contareni sit vniuersaliter negatum ab omnibus Theologis in materia de creatione.

XXVII. Item. Crebrò nimium agere me cogitis de creatione: superius ad numerum nonum, inferius ad vigesimum nonum, & nunquòque. In libro sequenti longè sæpius inculcatis creationem, vt propter hoc statuerim ostendere, quòd vos Offensores me non percipitis significatum huius vocabuli, neq; in doctrina Christi, nequè in doctrina Aristotelis, vt abundè ostendam in calce libri secundi.

Nunc distingue, quòd creatio, vel theologicè accipitur, vel scholasticè. Scholastici enim Theologi, ac philosophi non acciperunt significatum creationis ex diuina scriptura, hoc est ex sacra Theologia, prout annotaui superius numero nono cum Vicomercato, & Peterio.

XXVIII. Creatio theologicè est productio entis ex aliquo principi præsupposito, & interno ipsi producto; & genus creationis et productio, extenditurquè creatio, & ad intra in Deo, & ad extra in creaturis. Ad intra, sapientia primogenita ante omnes creaturam in Ecclesiastic. 24. de se loquitur. *Ab initio, & ante secula creata sum.* Et cum 70. Interpretibus Prouerb. 8. *Domini creauit me principium viarum suarum.* Vt est apud S. Cyrillum 5. Thesauri cap. 1. & 4. Quoniam Filius Dei non ex nihilo sed ex substantia Patris præsupposita, & inexistente ipsi Filio productus

ductus est: idcirco, & dicitur creatus. Ad extra, sap. 13. *Non enim erat impotens manus tua, quæ creauit orbem terrarum de materia informi.* Genes. 5. *Masculum, & feminam creauit eos:* De luto nuni un, & costa. Hebræos 9. *Tabernaculum non manu factum, idest non huius creationis:* quæ creata dicuntur, quia producta sunt de principio præexistente, & inexistente.

Creatio scholasticè est factio alicuius entis ex nihilo sui. Genus verò creationis in hoc sensu est factio, quæ distinguitur in factionem ex aliquo, & factionem ex nihilo. Undecunque sit hoc significatum acceptum, ex sacra scriptura non est, in qua nunquam reperitur hæc loquendi forma *creatio ex nihilo*. Scholastici in ea significatione sunt diuisi. Nam assertores rationum seminalium vnanimiter (si Offensoribus credimus) tenent, quòd ad creationem requiritur negatio partis uanis; sed quòd negatio subiecti præsuppositi nihil præstet nisi opponendam, vel auferendam creationem. Abnegatores rationum seminalium ad creationem exigunt, tum negationem partis præsuppositæ, tum etiam negationem subiecti præsuppositi. His duabus classibus adde primam, quæ ad creationem non requirit negationem principij præsuppositi, sed affirmationem; & arunt duæ classes Theologorum pro Contarino, & Ferchio, dicentibus ad creationem non requiri negationem subiecti præsuppositi; falsòquæ Offensores dixerunt ab omnibus Theologis vniuersaliter negari hoc fundamentum Contarini, & Ferchij.

XXIX.

Et miramur sanè, quare adeò pernicaces sint isti seminarijsta, & Inchoatores formarum in hac propositione, quòd potius admittere velint factionem ex nihilo naturaliter, aut aternitatem formarum, quam eam negare cum communi theologorum, & aliorum philosophorum,

Offensores

Hucusque nulla probatio de iure, nunc iniuriæ afferuntur. In his non recordabimini sanctæ admonitionis à sanctissimo patriarcha Francisco directæ ad fratres suos. *Non litigent, neque contendant verbis, nec alios iudicent. Sed sint mites, pacifici, modesti, mansueti, & humiles, honestè loquentes omnibus, sicut decet.* Mitto Philoponum philosophiæ laude clarissimum, qui tenet formas ex nihilo fieri: Auicennam, Algazelem, Zerbum. qui pu-

XXX:

15. De-
fensio.

tant ex inchoatione fieri: omnes hi, quando vobis placet, sur-
sordes. Consideremus Illustrissimum Contarenum, Patritium
Venetum, philosophia sapientissimum, ingenuis moribus
integerrimum, dignitate senatoria præstantissimum, virtutibus
moralibus, & Christianis rutilantem, omni doctrinarum gene-
re excultum: decet ne tam inhonestè, & immodestè ipsum ap-
pellare per contemptum summum, & Seminarijstam, & Inchoa-
torem? Tam acerbe insectari, vt non philosophum, vt imbeci-
lem prorsus, nullius roboris, insufficientem, non veracem
sed falsum, sed absurdum, sed peruicacem? Hæc est mititas
& mansuetudo vestra? Hæc humilitas, & modestia? Quant-
cum indignatione, sed iusta S. Franciscus vos a legibus humil-
tatis, ac modestiæ recedentes coerceret?

XXXI. Sed quid Patres Cameritani sentient, quando sapientum
sui ordinis coriphæum, Ioannem Baconum ex numero Theolo-
gorum, & philosophorum eiectionem legerint? Quid Patres Do-
minicani conspicientes Albertum Magnum, philosophiæ illustra-
torem, Theologiæ illustratorem, sancti Thomæ Aquinatis
in philosophia magistrum, tam ignominiosè, vt seminarijstam
& inchoatorem, & non Theologum, neque philosophum ha-
beri à vobis? Quid Franciscani, cum perceperint Alexandrum
Alensem doctorem, *Irrefragabilem*, & *fontem vite* nuncupe-
tum, philosophiæ, atque Theologiæ laude probatissimum, à ve-
bis propter inchoationem formarum, nec vt philosophum, ne-
vt Theologum haberi, sed inchoatorem, & seminarijstam, &
absurdorum auctorem, & peruicacem appellari? Quid Sancti
Romana Ecclesia, quæ auctoribus Sixto 4. & Sixto 5. summi
Pontificibus inter doctores, & doctores primarios Ecclesiæ re-
cepit sanctum Bonaventuram, Ecclesiæ sanctæ lumen, franc-
scanæ religionis columen, Aethiopiæ decus lucidissimum, cui
competerit propter rationes luminales a vobis esse sanctum Do-
ctorem ex numero Theologorum, ac philosophorum explosum
Professò si de alijs dicere, quod sint falsi, insufficientes, nullius
roboris, absurdi, peruicaces, conuictum est: de S. Bonaventu-
ra hoc dicere, blasphemiam est.

Sixtus quintus felicitatis recordationis, in diplomate, quo de- XXXII.
clarauit B. Bonau. inter primarios Ecclesiæ doctores reponen-
dum, bis affirmat à se institutum fuisse collegium Seraphicum in
Urbe ad S. Bonauenturæ doctrinam docendam, & propagan-
dam in utilitatem Ecclesiæ. Vos offensores in illud collegium
cooptati fuistis, pecunias ecclesiasticas in vsum vestrum con-
sumpsistis, coronam doctoratus cum voce actiua intra religio-
nem, passiuam ad dignitates intra, & extra religionem inde re-
portastis. *Vsurpatis beneficium Ecclesiasticum, si officium, propter*
quod dabatur, non exercetis. At non solum non propagatis do-
ctrinam Seraphicam; sed eam confutatis, conuellitis, vitupe-
ratis. Scilicet pro magnis beneficijs reddi solet magna ingrati-
tudo. Propter hoc Sanctum Doctorem iniuriosis etiam inchoa-
toris, & seminarijs, & peruicacis, & factoris absurdorum, de-
decoratis. Piget, ac pudet, quod nec vivi, nec mortui, nec
philosophi, nec Theologi, nec sanctorum generatores, nec San-
cti a vobis illo pungentissimo sint laeturi. Et quantum lædum
est hucusque totum dixistis sine ulla ratione.

*Cessante
officio, ces-
set benefi-
cium, &
d contra*

Sed recurramus vobis in offensione. Seminarijstas dici- XXXIII
tis esse peruicaces. Non est ita. Constantes sunt, peruicaces non
sunt. Constantes inquam, quoniam in vobis Scotistis non in-
ueniunt probationem, non inueniunt constantiam.

Probationem non inueniunt. Quoniam vos, Vnica Scoti-
starum laus, & gloria remissistis nos ad disputationem secun-
dam physicam quæst. 7. sed ibi, loco probationis, principij pe-
titionem inuenimus. Sicut Scotus in 7. meta. quæst. 12. ad 1.
in 2. dist. 18. quæst. 1. A. in 4. dist. 1. quæst. 1. Pp. vult,
quod in creatione ad sint, & in annihilatione duæ negationes,
negatio partis, & negatio subiecti. Dicit, non probat. Quod
si probatio illic adest, vos illam in formam erigite; nam nos il-
lam non inuenimus. Non esset constantis viri recedere à propria
sententia ad aliam in ratione. Seminarijstæ negant, quod vos
affirmatis; nolunt sine certa ratione à sententia recedere.

Constantiam non inueniunt apud vos in ratione creationis XXXIV
Scotus quidem in 2. dist. 1. quæst. 5. T. creationem ita defini-
uit. *Dico, quod Creatio est productio totius creati in esse, non presump-*
posita

postea aliqua parte eius. In ista definitione seminarijstæ sunt
stantes : sed non constat Scotus.

Nam cum ingruit obiectio de formis, quòd fierent ex ni
tunc Scotus in definitionem aliam particulam apponit in 2
18. & 4. dist. 1. quæst. 1. Pp. scilicet, præter negationem
tis, iubet adiungi negationem subiecti. Constat ne in ha
cunda? Minimè.

Nam occurrente difficultate, quòd Aristoteles conce
creationem animæ rationalis, quæ fit de nullo subiecto præ
posito : tunc in 4. dist. 43. quæst. 2. M. & in 2. dist. 17. qua
A. respondet animam non creari, quoniam producitur præ
tione totius, non propria; ergo noua conditio est appon
in definitione creationis, quòd creatum producatur produ
ne propria. Dabitur ne status?

Nequaquam; nam in 3. dist. 11. quæst. 1. creatio strictè
quit negationem omnis causæ secundæ efficientis, & omnis c
materialis, vt creatio sit opus solius primæ causæ. Creatio
muniter, & si non excludat causam secundam efficientem
men est relatio ad solam primam causam; vnde ignis ge
bitur ab igne; sed erit creatura solius Dei, non ignis. Op
bit ergo quartam apponere particulam in definitione creati
vt sit in respectu ad solam primam causam. Dabitur ne sta

Non vtique. Nam si Filius Dei esse creatus prætendatur
ua conditio adducitur, vt ipsum nihil duratione præcedat.
aliquid sequatur. Sic in 1. dist. 5. quæst. 2. R. 'Creatura est
nihil, idest, post non esse sui, & cuiuscunq; in eo. Non it
lius, non tantum quia suum esse est æternum, . Similia leg
3. dist. 11. quæst. 1. C. Sed in 1. Top. cap. 3. & 4. definitio
pellatur terminus: nunc autem definitio creationis erit term
sine termino: semper quippè nouis difficultatibus emergenti
nouas particulas in definitione creationis iungemus. Ser
ri, hæ nolunt in sua definitione inconstantiam.

xxxv. Hinc aduerto, vos non benè esse Scotistas: dato enim, c
forma fiat à secundo efficiente cum concursu primi, forma
cetur creari, non à secundo; sed à solo primo efficiente se
dum Scotum. Ergo non benè argumentamini contra Ferchii

si forma fit ex nihilo ab agente naturali, igitur forma creatur ab agente naturali. Nam etiamsi fiat ab utroque, à solo primo creatur.

Deinde ponere formas fieri ex nihilo sui, & ponere fieri illas, siuè ex se totis, siuè ex parte ipsarum, implicat contradictionem. Inchoatores formarum præsupponunt in materia, vel totam formam, vel formæ partem: Perchius nec totam, nec partem, sed omnino nihil: igitur contradicitis vobis ipsis, quando Perchium ponitis inter inchoatores formarum, & inter facientes ex nihilo formas.

Denique ut cognoscatis, vos immeritò factionem ex nihilo, & resolutionem in nihil ponere tanquam absurdum in philosophia: profero S. Bonan. velitis, nolitis Theologum, ac philosophum gloriosum in 2. dist. 26. quæst. 4. num. 26. scribentem. *Cum gratia non producat ex aliquo materialiter, sed sit simpliciter donum gratuitum, & omnino destitutum descendens à Patre lumine, & omne quod corrumpitur, in id cedit, unde producitur: necesse est gratiam, sicut ex nihilo producitur, sic etiam in nihilum redigi, cum corrumpitur. Talis autem modus corrumpendi, non solum competit gratia ratione sui inity; sed etiam ratione esse proprii, siuè modi existendi. Ratione inquam sui inity, quia sicut dictum est, sicut ex nihilo producitur, ita in nihil redigitur, quemadmodum in alijs accidentibus consimiliter reperitur, quod in id redeunt, unde exeunt, cum producantur. Competit etiam hoc ei ratione esse proprii, siuè modi existendi. Quoniam cum gratia non causetur ex principijs eius, in quo est, sed aliud habeat pro subiecto, aliud pro causa: quemadmodum cum lumen corrumpitur, vel similitudo in speculo, vel ipsa species in anima, non corrumpitur in illud, in quo est, nec redit ad illud, à quo est, sed quantum est de se, in nihil cedit. Similia legit eadem quæst. num. 32. Ergo aliqua forma supernaturalis, ut gratia, ex nihilo fit, & in nihil cedit: & aliqua forma naturalis, ut lumen similiter ex nihilo fit, & redit in nihil; non ergo hoc est absurdum in Theologia, vel philosophia; sed in vestra opinione absurditas est. Si autem de omnibus formis naturalibus id non concedatur, ut fiant ex nihilo, hoc est propter rationem feminalem in subiecto repositam. Cessare iam debet admiratio*

vestra. Admiratio nascitur ex ignorantia causæ: causam patefcimus, propter quam seminarijstæ firmi maneat in sententia contra vos, non probantes, non constantes.

CAPUT V.

Offensores ex Aristotele impugnant Contarenum, sed ab auctoritate negativè positivè repelluntur circa creationem, & annihilationem.

Offensio.

XX XVI
16. De
sensio.

D Resertim, cum Arist. nihil eis omninò fauceat. Vah, oblitus eram. Contarenus, & Ferchius in Aristotelis mente aperienda, nullam accipiunt authorem, nisi Aristotelem. Vos, offensores, hucusque nihil ex Aristotele; ergo hucusque nihil ad propositum, licenim decet vos esse D. ctore extra propositum.

Præterea duobus modis possumus ex auctoritate argueri, constructivè, aut destructivè. Arguere ab auctoritate destructivè, est fallacia consequentis, teste Scoto in 1. dist. 8. quæst. 3. S. Vos autem hic ab auctoritate negativè proceditis. Aristoteles nihil eis omninò fauceat, & infra hoc non dixit. Oportebat positivè arguere dicendo, Aristoteles Contareno refragatur, aut Ferchio in tali libro, ac toto textu; sed bono animo esse uterque Contarenum: non est periculum, ut a vobis taxati Aristotelico impugnetur.

Offensio

Quamvis enim (Aristoteles) semper dicat omne quod fit, ex aliquo fieri, ac etiam frequenter insinuet fieri ex altera, quam ex parte, hoc non dixit, quia voluerit, aut formam nullatenus fieri: se esse ingenerabilem, ut deducit Contarenus, aut omninò fieri ex nihilo, ut deducebat Ferchius.

77. De
sensio.

Ab Aristotele fuisse dictum, omne, quod fit, ex aliquo fieri fuisse indicatum, quod fit, fieri ex parte, præbuerunt Contarenus, & Ferchius ab auctoritate positivè ex 12. meth. tex. 1: ex 8. meth. tex. 8. 7. meth. 26. 27. 32. ex 1. phys. 64. & 82.

Vos adiungitis: hoc non dixit Aristoteles, quia voluerit. D

cite

cite amabò, quomodo deprehendistis voluntatem Aristotelis ex non dictis? Qui tacet; nec affirmat, nec negat: neque declarat se velle, neque non velle. Heccine est vestra impugnatione Contareni, tanta cum solemnitate promissa ad falsissimum assertum confutandum, superius disput. præsentis quæst. 1. art. 1. ? Efficacissima impugnatione esse non potest, quæ est ab auctoritate negatiuè; sed est fallacissima.

Cæterùm Ferchius primam partem à vobis dictam non recipiet. Dixit utique Aristoteles, quod fit, ex aliquo fieri. Sed non *semper* dixit; nam in lib. de Xenophane, & in lib. de Zonone negauit illam propositionem *ex nihilo nihil fit*, ergo concessit contradictoriam *ex nihilo aliquid fit*, & istam paribus declarauit. Quando autem dixit, aliquid fieri ex nihilo, certè non asseruit, illud fieri ex aliquo.

Secundo idiplum argumentabor ex annihilatione, & ex creatione, ut cognoscant omnes, quàm sitis vos Offensores in Peripatetica philosophia exercitati. XXXVII.

Ex annihilatione. In primo Meteororiorum summa prima cap. 3 scribitur. *Si enim et distantia sunt plene igne, pridem Annihilatum utique esset vniuersumque aliorum elementorum*. Si tanta esset multitudo, & magnitudo ignis, videlicet à luna ad stellatur, inclusis extremis, quemadmodum Anaxagoras putabat, arguit Aristoteles; ergo iam diù aer, aqua, terra, essent annihilata. In hac destructione trium elementorum; verbi gratia terræ, quid dicemus, etiam ne materiam primam destructam esse? Non utique, est enim incorruptibilis, ex primo physicorum 82. Nulli quoque contraria est, neque est ad contrarium determinata, ergo à nullo destrui potest. Quamobrem in materiam vehementissima ignis actione introducta fuisset forma ignis, expulsa fuisset formæ terræ, aeris, aquæ. Tunc postulo, an tria elementa dicantur annihilata secundum totum, an secundum formam? non secundum totum, quoniam annihilatio scholasticè post destructionem non relinquit aliquam partem ipsius destructi; sed in destructione trium elementorum manet vna pars, quæ est materia ex definitione materiae 1. physicorum 82. nam est vltimum subiectum, in quod fit resolutio; ergo tria

elementa secundum totum corrupta sunt, non annihilata. verò secundum formam annihilata sint: iam rectè dictum est Perchio formam, quando destruitur, in nihil cedere: non autem resolui in materiam, quæ nihil formæ est. Si denique dicantur elementa, nec secundum totum, nec secundum partem annihilata: à sic dicente peruertentur, & negabuntur tum vetum sensus Aristotelis.

XXXIIX

Ex creatione. In secundo de partibus animalium cap. 2. lumen 1116. E. *At verò cor, quia venarum initium est, & Creandi sanguinis primam obtinet, & 2. de generat. anim. cap. cart. 1148. A. Ut principium generans cuiusq; mouens primum procreans; græcè Διμιουργος, idest creans. Item 2. de generatione animal. cap. 4. cart. 1284. C. Fœmina semper mater præbet, mas vims creandi.* Iam exquiro, Creatur nè sanguis ratione totius, an ratione formæ (quæ duo incipiunt esse) an ratiõne. Idem dico de prole creata à matriculobente vim creandi, & creante. Si tertium dederitis, Aristotelis sensum, & verba negabitis. Si primum arguo. Creatio productio totius creati, nulla parte eius præsupposita, Scoti unitore in 2. dist. 1. quæst. 5. T. Sed sanguis quò ad rationem totius fit ex materia præsupposita sub forma chili; ex qua materia depellitur forma chili, & in eam inducitur forma sanguinis ergo sanguis non creatur ratione totius; neque cor creatur: finet neque proles creatur à matriculo ratione totius, neque mas creat. Si ratione formæ primò creatur sanguis, & creatur proles: ergo forma sanguinis, & proles creatur ex nulla parte præsupposita. *Creare autem ex eodem Scoti in 2. dist. 1. quæst. 2. Est aliquid de nihilo producere in effectu,* ergo forma sanguinis, & proles de nihilo producitur.

XXXIX

Corollaria tria deduco. Primum forma fit ex nihilo: quoniam nam quod creatur, fit ex nihilo; forma creatur, si ita Aristoteles ponitur, ergo fit ex nihilo.

Secundum corollarium. Forma fit ex nihilo à causa secunda supposito concursu causæ primæ; probatur, cor, & masculus creant totum ratione formæ; sed cor, & masculus sunt causæ secundæ, ergo causæ secundæ creant formam, hoc est faciunt eam ex nihilo.

Ter

Tertium corollarium. Fieri ex nihilo, seu creati requirit negationem omnis partis rei factæ, non requirit negationem subiecti præsuppositi secundum Aristotelem. Probatur, forma sanguinis creatus, sic & forma prolis; eo quod fiat ex nulla parte sui præsupposita; fit autem vtraque forma in præsupposita materia; ergo negatio materiæ præsuppositæ non requiritur ad creationem, neque materiæ postpositæ ad annihilationem.

Constat ex his perucaces illos seminarijstas, vel factores formarum ex nihilo cum Principe philosophorum asserere, quòd ad factionem ex nihilo requiritur negatio omnis partis rei factæ, non requiritur negatio subiecti præsuppositi, vt subiectum est: quare si vos Offensores non velitis etiam Aristotelem à numero philosophorum expungere, debetis concedere contra dictum vestrum non omnes philosophos esse contra Ferchium. Fortasse dicetis Aristotelem ignouisse significationem creationis, vel annihilationis: aut si ea sciuerit, abusus ille his vocibus in alieno significato. Potest fieri quidem, vt vos ita dicatis: sed potest etiam fieri, vt nemo sincerus Peripateticus vobis credat.

Hoc modo citantur authoritates positivè, non vt vos facitis; Aristoteles, *nihil eis omnino facit*, Aristoteles *non dixit*. Hactenus pro Ferchio probatum est, formas substantiales ex nihilo fieri, in nihil destrui.

Sequitur, vt pro Contareno probetur, formas esse ingenerabiles, & incorruptibiles in toto vniuersi decursu. Probatur sic. Formæ secundum Aristotelem non fiunt ex aliquo, sed ex nihilo: igitur ab æterno fuerunt concreatæ ipsi materiæ, nec amplius possunt fieri simpliciter, sed fieri in materia. Consequentiâ patet, quia secundum Aristotelem creatio noua non datur, prout etiam vobis placet contra Ferchium; igitur si quid creatur ex nihilo, id ab æterno creatum est in sententia Aristotelis. Probatur antecedens principale, quòd scilicet forma non fiat ex aliquo. Principia non fiunt ex alterutris; forma, & materia sunt principia, ergo forma non fit ex materia. Neque fit ex composito, quoniam id, ex quo aliquid fit, est præsuppositum ordine naturæ, vel durationis ei, quod ex ipso fit; sed forma non præsupponit compositum ordine naturæ, vel durationis.

nam principium esset prius principiato contra 5. met. ergo forma non fit ex composito. Neque fit ex alia forma, iuxta & diuinorum tex. 12. & 7. met. 32. ergo forma non fit ex forma. Omne autem, quod fit ex aliquo, aut fit ex substantia, aut fit ex accidente, at substantialis forma non potest fieri ex accidente, quoniam substantia est primū omniū predicamentum 7. met. 4. id, ex quo substantia fit, debet esse prius, quā substantia facta, ergo accidens non potest esse id, ex quo fit substantia vlla, qualis est forma. Forma item non fit ex a qua substantia, vt probatum est, ergo ex nullo eute fit, h est ex nihilo.

XLI. Defensiones institutæ sunt ad respondendum, non ad probandum. Probauimus autem, quia nihil ab Offensoribus allatum est, ad quod responderemus, nisi conuitia. Sed melius est tacere, quā retaliare conuitia.

C A P V T V I.

Formas, vel non fieri simpliciter, sed in alio, non ex alio: vel si fit simpliciter, ex nihilo fieri contra Offensores.

Offensio **S**ed ideò ita (Aristoteles) dicebat quia cum fieri propriè sit compositum, vt ostendit primo physicorum 64. & 7. met. 26. & 2 & 8. met. 8. compositum verò fit ex alio, vt ex parte, consequenter quicquid propriè fit, ex aliquo fit vt ex parte forma autem propriè non fit, sed potius infit, vt ibidem dicit Aristoteles.

Incredibile dictu, vos potuisse tot textus conglomerare. Nō de vestro fonte sunt hi latices. Hæc sumpta sunt ex Feret vestigatione prima num 49. & 50. vbi, & doctrina, & citationes adsunt. Sed tamen falso per vos addito, primam citationem violastis; quoniam in primo physicorum 64. philosoph non ait, formam fieri in materiam, vel infieri, violastis, & etiam, nam neque in 8. met. docemur, quòd forma infiat, fiat in materia. Vos ad apparentiam scribitis; vt videam magni Peripatetici; sed quantum capio, non examinatis; quod sit

fit in textu, quid non fit. Doctrina igitur de composito, & citationes vere sunt, falsa vestra vobis relinquuntur. Sed neque Ferchius, neque Contarenus dissentiunt: immò & ipsi docuerunt ante vos compositum fieri ex materia vt ex patre: formata fieri in materia, vt in subiecto. Controuersia est, ex quo fiat forma, quam rem toto hoc articulo sub silentio premitis.

XLIIII

Verum sicut legistis hanc doctrinam apud Ferchium, & transcripsistis. Ita legistis apud Contarenum, huius responsionis vestræ confutationem in quæst. per vos impugnata de origine formarum cap. 10. Cur ergo non transcripsistis impugnationem, & de vestro pectore cur non haussistis solutionem? Sanè quæ contra Cremoninum pro, & contra copiosè transcriberetis, apud Raguseum, & Contarenum habuistis. At apud neminem inuenistis solutionem istius impugnationis: vade nec per vos solutionem inuenire, nec per alios inueniam transcribere potuistis. Sic autem vir inelytus arguit. Hanc doctrinam, *omne quod fit, fit ex aliquo*, Aristoteles applicauit non modò compositis, sed etiam simplicibus.

Offensum
transcri-
bunt, nos
scribimus

Siquidem materia prima simplicissima est, sed in 1. phys. 32. de materia, inquit philolephus, si materia fit, *subijci aliquid oportet*.

Et in 8. phys. 6. de æternitate mobilium, & motiuorum ait; si motiuum, & mobile fiant, ergo per motum, & mutationem, quæ præsupponunt materiam: at motiua continent sub se etiam substantias separatas simplicissimas. Mobilia continent etiam cælos, id est corpora simplicia, ergo non solùm de compositis, sed etiam de simplicibus vera est illa propositio: *illud, quod fit, ex aliquo fit*. Et ex consequenti vestra responsio non est sufficiens.

Insuper omne, quod fit, fit ab aliquo, ex aliquo, & aliquid per 7. meth. 22. Sed particula *ab aliquo*, & particula *aliquid*, dicuntur tam de simplici, quam de composito, ergo & particula *ex aliquo*, nisi prohibito vestro, vnã recipere, alteram repudiare velitis. Ad hanc impugnationem obmutuistis.

Non ergo inde deducere debemus formam non fieri.

Rursus extra propositum. Debuistis probare, & impugnare, sed respondetis negando consequentiam. Fiat tamen et sic

Offensum
XLIII.
De
39

Etis argumentum tale pro vobis.

Fieri propriè ex aliquo, vt ex parte dicitur de composito.

Forma verò fit in alio, & cum alio;

Ergo forma fit.

Respondeo negando consequentiam duplici de causa, primo quoniam continet fallaciam secundum quid ad simpliciter: fit in alio, ergo fit. Quando anima rationalis præexistens de nouo aduenit in corpus: verum est, quòd anima fit in corpore, forma in materia; non tamen verum est animam fieri simpliciter quòd ad suam essentiam, & esse. Asserit Contarenus in generatione compositi formam fieri in materia (nam quæ latet in seminario, non informans, fit a actu, & determinatè informans nec tamen concedit formam fieri quòd ad suam essentiam, & se de nouo. Vos autem disput. ista 5. quæst. 1. art. 1. promittis impugnaturus hoc illatum Contareni, *forma est ingeneralis, & incorruptibilis, forma non fit de nouo, sed promittis non tatis, nisi arguere à secundum quid ad simpliciter fit impugnatur.*

Secunda causa negationis est fallacia accidentis, communiudo habitudines. nam sapienter Contarenus distinguit fieri *in quo* & fieri *ex quo*. Quæ duo diuersa sunt. Compositum quippè *ex quo*, non *in quo*. Forma fit *in quo*, non *ex quo*, nisi vos ostendatis, ex quo fiat, quod in hac responsione non tangitis, dicentes: *Non ergo inde deducere debemus formam non fieri, aut ex nihilo sed fieri in alio, & cum alio. Id est fieri in materia, & dependens ab ea.* Quòd forma fiat in alio, Contarenus, & Ferchius si vobis dixerunt. Controuersia est de fieri ex alio, & hoc tacet

lii.

Deducet ergo Ferchius. Compositum fit ex aliquo, non aliquo. Forma fit in aliquo, non ex aliquo. Non aliquid, nihil æquipolleat ex primo tractatu summularum: ergo forma fit in aliquo, sed ex nihilo.

Forma
non fit
simplici-
ter, pro
Contare-
ni.

Deducet Contarenus. Forma non fit ex nihilo, vt vos contenditis contra Ferchium. Forma non fit ex aliquo, vt vos nunciati tacetis: ergo forma non fit simpliciter; sed secundum quia fit in materia. Non fit quòd ad esse, fit quòd ad inesse.

Confirmabit ex Arist. 12. metaph. 12. in 7. metaph. 22. 27. 32. quòd forma non fit. Si Aristoteles in illo 7. metaph. n gavit

gaut ipsum fieri de forma præcisè, & absolutè; asseruit fieri cum addito, nempe fieri in hoc; ergo Aristotelicè loquitur, negans formam fieri de nouo, quò ad esse simpliciter, concedens quò ad fieri secundum quid.

Præterea secundò arguam pro Contareno. Philosophus in primo de generat. animal. cap. 18. cart. 1227. docet quatuor esse modos, quibus aliquid fit ex alio.

Primus est ratione *ordinis*, quia hoc post hoc, vt ex puero fit vir, quia prius est puer, posterius fit vir.

Secundus ratione *materiae* sic ex ære statua fit, vt ex aliquo, quod insit: & formetur, totum fit.

Tertius ratione *termini oppositi*, vt ex immulico fit musicena, & omninò ex contrario contrarium.

Quartus ratione *efficientis*, vt ex maledictis fit pugna, quia maledicta sunt principium motus. Post diuisione tanquam sufficiente, Arist. quærit, quo nam ex istis modis animalia fiant ex semine. Diuisio autem debet esse sufficiens, ne sit fallacia consequentis. Eodem pacto arguatur, si forma fit ex aliquo, putà ex subiecto præiacente: non fit primo modo ex subiecto, quia quod est prius, non manet cum posteriore, vt puer non manet cum viro; sed materia manet cum forma.

Non fit secundo modo, quoniam materia non est pars formata, & inexistens ipsi formæ, tanquam toti.

Non tertio modo, materia enim nulli est contraria, ergo forma non fit ex materia, vt ex contrario.

Non quarto modo, quoniam ex 2. de generat. 53. materiae est pati, non efficere. Ergo, forma substantialis non fit ex materia vllò modo. Quare aut fit ex nihilo, quod negatis; aut nullo fit, quod Contareno asseuerat.

Tertiò arguitur; quando dicitis formam fieri in alio; accipitis nè ipsum fieri propriè, prout est compositorum, quæ per generationem fiunt, an communiter pro ipso fieri generaliter ad omnia, quæ incipiunt esse, siue per generationem, siue absque generatione. XLV.

Si primo modo; ergo fit 1. phy s. 82. cum de non generatur, quòd materia non fit, demonstratur, quòd ipsa non fit propter se.

nerationem, sicut compositum fit ex subiecto primo, & inexistente per se. Ita quoque in 8. phisicorum 6. si motuum, & mobile fit, concluditur, quod non fit propriè per mutationem substantialem ex materia præexistente, & inexistente, ne scilicet procedatur in infinitum.

Veruntamen ex hoc fieri propriè, & per generationem non concluditur, quod res, quæ non fit, sit æterna: propterea quæ in 12. met. 12. & in 7. met. 32. & alijs locis concluditur quod forma non fit, ne in infinitum procedatur, si forma fiat forma. Per hoc tamen non concluditur, quod forma sit æterna, quò ad essentiam, & esse suum simpliciter, uti vos contenditis contra Contarenum non concludi. Neque concluditur quod sit simpliciter ingenerabilis, & incorruptibilis. Sed quæ non fit propriè, uti compositum fit. Igitur in 1. phys. 82. & 8. phys. 6. non concluditur, quod materia, mobile, & motuum sint res æternæ; sed solum, quod non sint factæ, propriè accipiendi fieri. Unde in istis locis verè dicit Ferchius non concludi Aristotelem philosophicè, quod materia, & mundus sit æternus sed tantum populariter, & apparenter hoc inferri ad iram populi evitandam, volentis, quod mundus, & cæli, sint Dij immortales. Quorum opposita si Aristoteles dixisset, meriti ad iudicium fuisset. Hoc inquam est pro Ferchio, quamquam contra vos, affirmantes, quod supra libros de cælo demonstraverit Aristotelem tenuisse mundi æternitatem.

Si autem secundo modo accipitur fieri, ergo in omni fine siue speciali, & propriè sumpto; siue generali, & communitate siue simplicium; siue compositorum vera est Aristotelis assertio omne, quod fit, fit ex aliquo, pro ut Contarenus optat. Fieri verò substantialis non fit ex aliquo, vel accidente, vel substantia, sicut idem egregiè, & robustè probat in quaestione de origine formarum cap. 10. & antea num. 40. relatum esse: ergo restat ut forma sit æterna, quantum ad suam essentiam, & esse simpliciter: & solum fiat secundum quid, scilicet fiat in materia, quæ ad informationem materiæ, non quò ad esse proprium.

Ad extremum, quod compositum fit ex aliquo, validè probatur tribus textibus ex Ferchio sumptis.

Quòd

Quòd forma fiat ex aliquo , non ex nihilo , nullo textu.

Quòd forma non fiat ex seminario , nullo textu.

Quòd forma fiat in esse simpliciter , ultra fieri in hoc , nullo textu . Contra Contarenum , & Ferchium Aristotelicos , nihil ex Aristotele probatis . Sed verba , non res datis . Atqui difficile est dare verba seni , qualis est Contarenus , & soliditate sapientiæ , & cursu ætatis senex .

Aut ex nihilo fieri .

Immò Ferchias concludet . Quod fit ex aliquo , propriè fit , vobis quoque afferentibus : forma propriè non fit , ergo forma non fit ex aliquo , ergo ex nihilo ; negato quippe vno contradictorio , aliud conceditur .

Item compositum fit ex subiecto , & parte præsupposita , ergo forma fiet , neque ex subiecto , neque ex parte præsupposita : quandoquidem quæ duo affirmantur in factione ex aliquo , illa negantur in factione ex nihilo , ut vobis placet .

Sed fieri in alio , & cum alio , idest fieri in materia , & dependenter ab ea .

Aristoteles dixit formam fieri in alio . Fieri cum alio , nescio an dixerit . Quia tamen particula , *cum* , significat associationem , in ipso fieri hæc particula non Ferchio , sed Contareno probabitur , qui arbitratur formam ab æterno esse cum productione materiæ comproductam , vel concreatam . Materia certe de nouo non fit , ergo nequè forma fit cum ea de nouo . Quod autem adiungitis declarando , *idest fieri in materia , & dependenter ab ea* . Hæc secunda pars , & *dependenter ab ea* , ex vobis nata est , non ex Aristotele : proinde Ferchius vos certiores facit , se non concessurum dependentiam formæ à materia , nisi ex Aristotele probaueritis . Legit quippè in primo de cælo 100. & in 22 metaph. 38. effectus dependere à causa efficiente , vel finali , hoc est à causa externa : dependere à causa interna , non legit .

Si tamen liberalitatis causa placeat cõcedere , sic argumentabitur ex Scoto . Omne causatum per se , per se dependet à qualibet per se causa eius : & à nullo alio per se dependet . Sed materia est causata à forma in genere finis per secundum phys. 23. & primum de partibus cap. 1. ergo materia per se dependet à

Imbellig
bellitas
aduersa-
riorum .

Offensio:
XLVI.
20. De-
fensio .

Offensio.

21. De-
fensio.

Forma
non pen-
det à ma-
teria, pro-
batur &
his, & in
fra num.
50.

XLVII.

forma; cum autem forma nullo modo sit causata à materia, constat, ut forma nullo modo dependeat à materia. Scotus in lib. primo principio cap. 1. omnem dependentiam essentialem coartat ad genus causati, ut vel causatum dependeat à causa perfecta: vel causatum posterius à causato priore eiusdem causæ. Hoc secundum genus dependentiæ non recipitur, sed primum solum ne homo factus post volucres, pisces, bestias terrestres (Genesis primo) ab istis essentialiter dependere dicatur, quia ab eodem efficiente, & ex eadem materia causata sunt.

2. Scotus in 1. dist. 35. L. *Nihil habens perfectius esse in aliquo genere ad illud, quod habet minus perfectum esse in tali genere, a pendet.* Actus, & forma in genere substantiæ habet perfectius esse, quam potentia, & materia. Igitur forma substantialis materia non dependet.

3. Scotus 1. dist. 35. F. ponit, quod si relatio realis fuerit inter aliqua, vel inter extrema est mutua coexigentia, si relatio est mutua: vel in vno extremo est dependentia, si relatio non est mutua. Nunc autem per 2. phys. materia dicitur relata ad formam, nec est mutua coexigentia inter eas, quia ad aliam formam est alia materia, & non e conuerso: ergo dependentia est in materia ad formam, & non e conuerso. Quia, & ex 5. metaph. 2. in mensura non est relatio, sed in mensurato: mensura quippe dicitur ad aliquid, quia aliud refertur ad ipsam. Sed actus e mensura potentiæ, forma materiæ in genere substantiæ; ergo materia, ut mensurata dependet à forma, & non e contra.

Offensio. *Idest fieri in materia, & dependenter adeo quod nequeat naturaliter fieri extra eam, qua dependentia à subiecto in suo fieri impedit, ne creari dicatur, & ex nihilo fieri.*

XLVIII. Dato, & non concesso, quod forma dependeret à materia ex hac dependentia impediri, ne forma fiat ex nihilo, vel creetur: est vestra petitio principij, non probatio contra defensores rationum feminalium: contra Philoponum contra S. August. Immo, quod est maximè aduertendum, est contra sacra Scripturam, ut supra patuit: compositum enim creatur ex materia, à qua pendet.

Offensio. *Et hanc dependentiam à materia ad differentiam anime rationis*

lis, expresse insinuat Arist. 2. de generat. animal. cap. 3. cum dixit *Furanus* *textu ex*
 solum mentem ab extrinseco, & de foris venire, ceteras formas ex in- *Contare-*
 trinseco educi, quia licet anima rationalis quoque fiat in subiecto, *no.*
 non tamen dici idcirco potest ex eo educi, quia non fit in eo dependen-
 ter ab eo, cum suapte natura possit exera illud fieri, & conservari.

Contarenus in disputatione de orig. formarum cart. 146. cir- *23. De-*
 ca finem armatur isto textu, quia de sola mente assertum est eam *tenso.*
 extrinsecus accedere: alias formas ab intrinseco seminario edu-
 ci. Sanè, quod non est in aliquo, ex eo educi non potest, ut
 sanguis ex lapide: si aliæ formæ sunt in seminario materiæ, ex
 ipso possunt educi; mens, quæ non est in seminario, non potest
 educi. At secundum vos formæ non sunt in seminario, nihil
 que spectans ad propriam, & veram entitatem formæ est in ma-
 teria: neque materia secundum suam entitatem est vel tota
 forma, vel pars formæ: solum habet rationem potentia re-
 ceptivæ ad formam, quæ etiam relatio, nec est forma substan-
 tialis, nec pars formæ, ergo entitas formæ propria secundum vos
 non poterit educi ex materia.

Uterius. Omne absolutum est prius natura, quàm relatum *IL*
 in ipso fundatum, vel terminatum ad ipsum. Forma substan-
 tialis est quid absolutum, relatio dependentiæ ad materiam, est
 relatio, sicut & relatio potentia fundata in materia, terminata
 ad formam, est relatio (loquendo de potentia reali) ergo for-
 ma prius natura habet suam essentiam, & existentiam realem,
 quàm vel fundet respectum dependentiæ realis, vel terminet re-
 spectum potentia realis; ergo prius est educta in esse essentia,
 & existentia propria, & per consequens non dicetur educta
 propter istos respectus reales; sed propter seminarium in quo est.

Nec dici potest, quòd forma educatur in esse reali propter
 respectum rationis id est respectum potentia, qui fundatur in mate-
 ria, & terminatur ad formam non existentem; vel propter cor-
 respectum fundatum in forma non existente, terminatum ad
 materiam. Quoniam isti respectus, ait Scotus 4. dist. 43. quæst.
 3. nihil sunt, ut euitet *brigam* de respectibus, vel si sunt aliquid, *Briga*
 sunt respectus rationis, qui nihil faciunt ad realem effectiorem *Scoticum*
 formæ in esse reali, iuxta doctrinam Scoti in 1. dist. 13. *vocabu-*
lino.

CAPVT VII.

Offensores vitiant textum secundi de generatione animalium : hinc ostenditur forma substantialis non pendere ex materia, nec educi, nec esse in potentia materia.

L.

*l. viola-
tio textus
citati.*

Sed præter dicta pro Contareno, obseruare oportet, Perch vestigatione 6. lib. 1. cap. 11. num. 51. & 52. textum cita secundi de gener. animalium cap. 3. declarauisse. In quo textum primò intruditis *dependentiam*, quæ in textu non est. Immo cum Aristotele in primo de anima 90. forma continet materiam, & materia continetur, hoc est, in suo esse conseruat à forma: quòd si hoc est dependere per vos, materia dependet à forma, non forma à materia. Textus sic habet. *Quid igitur continet animam, si partibilis est nata? non enim utique corpus, uirtur enim contra magis anima corpus continere: egrediente enim, exurat, & putrescit.* Violentum protectò argumentum; quando anima est in corpore, ut in materia subiecta, corpus in suo esse continetur, & conseruatur ab anima: quando anima egreditur remanet æquiuocè corpus ut in 4. meteoror. cap. vlt. 1. de pa cap. 1. 7. metaph. 39. & sæpè alibi, statimque corpus putrescit ergo anima dedit esse ipsi corpori, & conseruauit illud in esse. Et 2. de anim. 39. anima continet elementa (hoc est materiam) ne diltrahantur.

*Et 2. de
cælo 74.*

Sed quoniam duplex est forma, alia informans, & inter afficiens materiam suam: alia verò assistens, & externè conseruans, ac regens; hoc idem Philosophus etiam de forma exterior tradit in 4. de cælo 23. scilicet locum continentem esse formam locatum contentum esse materiam. *Semper enim quod superest, ad id, quod est sub ipso, ut forma ad materiam se habet.* & in textu 35. *Dicimus autem, quod continet forma esse, quod continetur, uirtur.*

tertia. Est autem in omnibus generibus hac differentia. Etenim in qualitate, quantitate, & ceteris. Sic in 4 phys. 49. locus, forma appellatur, & continens: si ergo locatum est materia, dependens à forma externa in fieri, & conseruari; multò magis corpus dependet in fieri, & conseruari ab anima informante.

Vide sup.
num. 46.

Præterea in textu cit. Aristoteles loquitur de origine animarum tantum, quærens unde sint: & ex proprijs operationibus vitalibus proprias illarum origines perscrutat: qua authoritate, Domini Offensores, dictum de animabus transfertis.

LI.

Secundò, ad alias formas? Ex 1. post. 58. demonstrationes de numeris nō possunt aptari ad accidentia magnitudinū: licet neque principia: non ergo dicto de formis vitalibus conuenient formis non vitalibus. Quod ergo alia forma fiant ex intrinseco, & quod à subiecto dependant, de vestro est inductum, non de textu de promissum.

2. viola
110.

Tertiò, formæ vitales possunt comparari, vel ad materiam, in quam inducuntur: vel ad efficiens, ex quo inducuntur, vt ex principio, unde motus. Aristoteles in illo textu & quæsito non ponit quætionem de materia; sed præsupposito corpore ipsius proles, quærit unde, hoc est, vtrum omnes anime extrinsecus adueniant, an omnes intrinsecus; an partim intrinsecus, & partim extrinsecus: docet autem, neque ex masculo, neque ex femine mentem aduenire in prolem; sed extrinsecus: ergo particula extrinsecus, vel intrinsecus, dicit respectum ad causam efficientem, qualis est masculus, & femina masculi: quod si anima ab istis inducatur, diceretur venire intrinsecus; si autem ab efficiente extra genus physicum, & particulare; iam veniet ab extrinseco in prolem. Restat ergo, vt sola mens extrinsecus accedat, eaque sola diuina sit: nihil enim cum actione eius communicat actio corporalis. Ecce per actionem propriam colligit conclusionem propriam de anima intellectiua, nempe extrinsecus accedere ab efficiente, extrinseco scilicet. De cæteris animabus, quia non habent actionem, nisi cum corpore, concludit oppositum, videlicet intrinsecus aduenire, scilicet ab efficiente ma-

3. viola
110.

sculo, ac semine masculi, vel à proportionali duobus istis quære. & conclusio, & medium istud solis animatis conuenit, & non alijs. Et hæc item dicuntur in comparatione ad efficiens, nam in comparatione ad materiam subiectam, omnes animæ in eam inducuntur, siue in eam adueniunt: neque in illo textu, quæ spectat ad materiam subiectam, discrimen assignatur, & merito; quia quæsitum est de efficiente, non de materia. Mutare autem habitudinem ad efficiens fundatam in forma in habitudinem formæ ad materiam est fallacia accidentis.

Ex isto igitur textu Offensores probatis dependentiam, vel independentiam à materia; cum talis dependentia, vel independentia in textu non sit; solum enim in textu agitur de dependentia ab agente, puta intrinseco, masculino scilicet, & semine, quibus venit in foetum anima vegetalis, & sensualis. Sed merito sola est independentis ab efficiente intrinseco, & in foetum accedit ab extrinseco.

III.

Sed age, demus vobis, mentem non dependere à materia cæteras formas dependere: quid concluditis? Quod proprie hoc mens non educitur, aliæ formæ educuntur? Nego consequentiam. Quod enim est intra materiam potest ex materia educi: quod non est, non potest. Formæ autem iuxta defensores rationum seminalium sunt in materia, atque idcirco possunt educi; secundum vos formæ aliæ non sunt quod ad totum, vel partem: quod ad essentiam, vel esse in materia, ut infra refero: animum. 73. ergo non possunt educi.

Offensio
iniuria.

Quare tota seminarijistarum deceptio inde ortum duxit, quod nec capiunt quid sit formam educi de potentia materia. Nec educatione distinguere sciunt ab inductione, & simplici receptione, cum tamè passim dicatur anima rationalis recipi et in corpus induci, non tamè à corpore educi.

24. De-
fensio.
Deceptio
non capi-
unt, non
ciunt di-
stinguere
inter pas-
sim dicta

Rursus non ius, sed iniurias. Hanc ignorantiam erroneam non in solos seminarijstas, verum in omnes fetè modernos impingitis cart. 226. num. 25. dicentes. Immo vniuersaliter errant. Moderni ferè omnes, autumantes, eandem prorsus esse actionem realem: educationem de potentia materia, unitionem eiusdem formæ cum materia, & productionem compositi. Apud vos, Salomones non uellos,

uellos, alij seminarijstæ sunt, inchoatores sunt, decepti sunt, incapaces sunt, ignorantés sunt, erronei sunt. Vos lumina mundi debuistis tenebras omnium ignorantium discutere. Quamquam in disputatione vestra 2. phys. quæst. 7. tradatis, quid sit Eductio, non quid Inductio: neque discernatis alteram ab altera. Immò in disputatione eadem. & quæst. carti 225. columni. 2. scribitis. *Quid sit formam educi de potentia materia: & quid ad veram educationis rationem requiratur, quot capita tot sententia.* Heu, neque vos scitis, quod alij non sciunt. Nemo etenim potest scire omnia capita, omnes sententias, nisi Deus. Quid in re tam incerta certi promere poteritis? Si moderni sequerentur impositionem terminorum ab Aristotele impositorum, non certarent de vocibus: quia tamen vnusquisque vocabula trahit ad propriam sententiam, sed nihil certi est.

De edu-
ctione rur-
sus lege
Defens. 3
num. 45.

Si autem omnes loquantur ad platum, loquatur, & Per-
chius. Et quoniam distinctio vocum educi, & induci fundatur
super text. cit. 2. de generat. animalium cap. 3. formæ possunt
comparari, vel ad efficiens ex quo, vel ad materiam in qua. For-
mæ, quæ ab agente extrinseco in materiam veniunt, educi,
hoc est ab extra duci dicantur, talis est sola mens. Animæ aliæ,
quæ non veniunt ab extrinseco, sed intrinseco agente, non di-
cantur educi, quia non veniunt ab extrinseco. Formæ omnes
in ordine ad materiam, in ea fiunt, & sunt: vnde omnes quo ad
fieri in materiã induci dicantur, quando scilicet totum sit. Quan-
do totum destruitur, sola mens educitur de materia, & poten-
tia materiæ, quoniam extra materiam ducitur: est enim separa-
bilis, aliæ formæ sunt inseparabiles: vnde non possunt esse sine
toto, sed cum toto intereunte, intereunt. Sunt quippe ex 13.
met. summa prima cap. 2. priores toto, ratione, non substantia;
vnde nulla alia forma educitur de materia, nisi intellectiua.

LIII.
Educi,
induci.
2. de ge-
nerat. A-
nimal.

Scotus in 4. dist. 12. quæst. 4. A. ostendit formas accidenta-
les induci, & eadem dist. quæst. 3. O. scribit. *Non potest alte-
rans inducere gradum impossibilem alterabili. Probat ex ra-
tione terminorum, quia non potest mouens inducere gradum incor-
possibilem suo mobili, quia mobile manet in toto motu, ergo sub om-
ni gradu per motum inducto, & ibi sæpius.* Et ad P. loquens de
forma

See quot.
9 K.
13. met.

Scotus sic
de indu-
ctione in
4. d. 43.
q. 5.

forma substantiali ignis inducenda à celo, *Precipue*, inquit cum forma hic inducenda sit imperfecta, que totaliter est in virtute activa calis, & per consequens nullo particulari agente impedita; immò magis disponense, potest forma illa à celo induci, sicut inducit quasdam formas imperfectas in materias corruptibilibus, & esset aliqua forma, ad quam inducendam calum non sufficeret, oporteret fugere ad primam causam simpliciter, quia sic induceret illam formam, ad quam agens naturale disponit. Ergo omnis forma substantialis, vel accidentalis siue à prima, siue secunda causa inducitur in materiam, quando fit in materia.

XIV.

Deinde modos effendi in 4. phys. 23. docuit Aristoteles, quorum vnus est, quo forma est in materia; cui, dum forma vnitur materiæ, correspondet ipsum fieri in materia. Quamobrè dum forma fit in materia, prius non erat in materia, sed tunc inducitur ut sit in ea. Propterea quod forma, quæ actu est in materia non potest recipi: siquidem oportet recipiens esse denudatum à natura recepti.

Forma insuper antequàm actu recipiatur in materia, nec est materia, nec est in potentia materiæ. Si namq; forma dicatur esse possibilis, vel possibilis recipi, aut ex materia, aut ex potentia receptiua materiæ; forma utiq; denominabitur possibilis & in potentia, vel denominatione formali à potentia materia vel denominatione causali.

Non primo denominatione formali. Quoniam potentia materiæ est relatio, quæ formaliter fundatur in materia, & materiam denominat formaliter potentem recipere formas: ergo illa eadem numero potentia neq; est formaliter in forma, neque formam formaliter denominat possibilem recipi, aut esse in potentia receptiua. Quandoquidem eadem relatio numero non potest esse formaliter fundata, & in fundamento, & in termino essentialiter diversis. Quocirca forma formaliter denominatur possibilis recipi à relatione potentiæ, quæ vel fundatur in forma habente esse simpliciter, sicuti anima rationalis præexistens arte actualè receptionem denominatur possibilis recipi in corpore vel fundatur in forma habente esse secundum quid, nempe esse possibile à causis; atque hoc pacto à potentia fundata in forma
termini.

terminata ad materiam, forma denominatur formaliter receptibilis.

Neque secundò forma est in potentia receptibilis causaliter à materia, quoniam forma non causatur à materia in genere causæ extrinsecæ, efficientis, aut finalis, vt constat: neque in genere causæ intrinsecæ, vt materialis, vel formalis, alioquin forma non esset simplex.

Quin potius materia est in potentia ratione formæ, non forma ratione materiæ. Quia enim forma est receptibilis, idè quæritur materia, quæ sit receptiua: quòd si forma non esset potentia receptibilis, Deus, & natura materiam non fecissent; sed quia anima hominis, vel Leonis recipi potest, idè membra hominis, vel membra Leonis talia sunt, qualia requiruntur, vt animæ dicte possint recipi. Causaliter itaque potentia materiæ, & materia est in forma, & in potentia formæ, sicut ens ad finem, est in fine, vel efficiente. Forma non est in potentia materiæ, vel in materia causaliter. Sed forma formaliter potest recipi per potentiam fundatam in essentia formæ, sicut & essentia formæ recipitur actu in materia. Cuius autem est potentia, eius est actus: & è conuenio.

LV:
2. phys.
23. 26. C.
2. d. ani.
et al. 37.
primò de
part. 1. c. 1.
Sec. 2. d. 1.
96.

Et si obijciatis, materia potest recipere formam, ergo forma est in potentia materiæ.

Respondeo, negando consequentiam: nam à potentia, quæ est in materia, forma nec denominatur potens recipi, neque actu esse recepta in materia: sed denominatur posse recipi à potentia formaliter existente in ipsa ratione formali formæ; sicut dicitur esse actu in materia per actualem vnionem, vel informationem quasi actiuam cum materia, quæ informatio actiua formaliter recipitur in ipsamet forma.

Restat ergo, vt forma nullo modo sit in materia: antequam actu fiat in materia; nec enim antea est actu, vel potentia in materia, sed antea potest esse, & postea est in ea secundum Ferchium.

CAPVT VIII.

Offensores probaturi firmarum originem, nil iure probant cart. 304. col. 2. num. 144. sed iniurijs improbant.

Offensio **G**enerationem quoque substantialem dari, & formas substantiales de nouo produci, probauimus quæst. prima huius disputationis art. primo. Et Rubion cit. ait hoc esse adeo per se notum ut nullus egeat probatione, unde contra Contarenum id amplius prosequi non est opus.

LVI. De Offensio. In eadem disputatione quæst. 1. art. 1. minitati estis, vos hoc loco impugnaturus illarum à Contareno, illud: *formæ non sunt de nouo, sed sunt ingenerabiles, & incorruptibiles.* Hoc loco ut la ratione, vel autoritate impugnastis, sed dicitis non esse opus contra Contarenum prosequi probationem. Sit ita nec ego erit opus responsione ad impugnationes, quas nullas facillimet multas promiseritis. Aliud est promittere, aliud obicere scilicet. Si etiam in ipsamet quæst. prima art. 1. impugnastis Contarenum, cur non dixistis vos iam impugnauistis? Quia iam nequæ tunc impugnastis. D. Rubione non sumus solliciti.

Posthac asseritis vos probauisse generationem substantialem dari. Sub numero 8. illius articuli primi hoc probare cepistis ponendo duo principia, tanquam Aristotelica.

Primum, Non omnis mutatio, quam in sublunaribus videmus est accidentalis.

Secundum, Viribus naturæ ex nihilo nihil fit.

Induat aliquis personam antiquorum philosophorum, qui negabant formam substantialem, compositum substantiale, generationem substantialem dari. Quid dicet ad hoc primum fundamentum? Aristotelem in probando petere principium. Aduersarij quippè negant omnem mutationem substantialem & solam accidentalem affirmant. Primum principium vestrum accipit contradictorium statim, *non omnem mutationem esse accidentalem, sed aliquam substantialem.* Egregiam laudem Aristot comparatis,

Induat

Defensionis.

59

Induat aliquis personam Hesiodi, vel Philoponi; quid ille dicet ad secundum fundamentum? Nimirum Aristotelem in secundo fundamento falli, quoniam *ex nihilo aliquid fit*. Immo non falli reuera, quoniam nullam propositionem tam clarè, tam disertè negauit Aristoteles (demptis idais) quàm istam, *ex nihilo nihil fit*, vt constat in lib. de Xenophane, & in lib. de Zenone. Vos quidem multas columnas consumpsistis ad probandum hoc secundum fundamentum contra Fenchium. Sed quantumcumque laboraueritis, nullum Aristotelis textum adduxistis, in quo Aristoteles illam propositionem *ex nihilo nihil fit*, approbauerit: verba scilicet datis, non res.

*lib. de gen.
& cor.
disp. 5. q. 2
1. art. 1.
AVII.*

2. Rursus contra antiquos probare cepistis formas substantiales dari duabus rationibus: prima ab operatione, secunda ab accidentibus vnità contentis. Sed hinc duæ rationes petunt principium. Nam antiqui omnes operationes à qualitatibus prodire dicent, hoc est ab accidentibus. Vnam quoque accidentium ab vno accidente contineri posse, vt à frigore continetur densitas, obicitas, durities, grauitas, terminatio intrinseca, magnitudo, & alia multa. Quam ergo formam, vel collectionem formarum vos vocabitis leonem, ac acetis esse substantialem: antiqui eodem nomine appellabunt, sed accidentalem dicent. Accidit autem hoc vobis, quoniam Aristoteles vobis contempit est. Inuenit Aristoteles formas substantiales, & eas rationibus comprobauit, dignis Aristoteles vos de propria sapientia tumentes, vestra sophistica demonstrationibus Aristotelicis præponitis.

3. Formas autem fieri de nouo, in illo articulo non probatis aut ego non discerno rationes. Vos illas formate, & in forma respondebo. Denique hinc illuc, illinc huc remittitis impugnationem Contareni circa æternitatem, vel nouitatem formæ fiendæ: atque prout Scotus 4. dist. 6. quæst. 8. de quodam Iurista, inquit. *Et in fine nihil ad propositum.*

Silendum tamen non est, eius positionem inter quotquot seminarium formarum constituerent, & alijs omnibus (magis) irrationabilem.

Seminarij defensore hic pro vestra urbanitate bestias esse definitis: Contarenum magis magis bestiam, quàm omnes, *26. De; sculo.*

Illi sunt irrationales, quæ est definitio bestię; Contarenius omnibus alijs irrationalior. Tanta est vestra procacitas, linguosa proteruitas. Sed exploremus, quam ob causam fiti omnibus irrationabilior.

- Offensio
 §. 1. *Primò, quia alijs seminarijste, non negarunt formas substantiæ de nouo produci, immò hoc libentissimè admittebant.*
 §. 2. *Sed ne creati dicerentur, constituebant seminarium, & inchoationes formarum, ut nimirum aliquid formæ semper precederet. Contarenius negat formas de nouo produci.*
 §. 3. *Ad quid ergo deseruit seminarium illud formarum ab ipso statum, si non ponitur, ut ex eo, velut ex semine traducantur.*

ZVIII.
 27. De
 sensu.
 Scotus in 7. met. quæst. 12. sex modos refert defendentiu opinionem famosam de rationibus seminalibus. Quintum quo ponitur potential passua materiæ esse ratio seminalis: sextu quo agens principale dicitur esse ratio seminalis. Quos moe reijcit Scotus tanquam improprios. Quatuor alios, & sing latim, & simul refutat.

Primus distinguit vniuersale genus, & species subalternas specialissimas. Primo modo forma generis est concreata marie ab æterno: atque hæc est ratio seminalis, quæ non fit de nouo. Secundo modo fit de nouo in tempore.

Secundus distinguit in forma vnâ partem concreatâ mater quæ est ratio seminalis, & non fit: & aliâ partem formæ, quæ nouo fit cû forma tota cõstituta ex parte priore, & ex parte no

Tertius ponit formam præesse, & non vnitam materiæ; sec generatione fieri vnitam materiæ: & iste est modus Contare qui seminarium omnium formarum ponit ab æterno in mater quodammodo vnitam secundum aliquem gradum special determinatum; alios verò gradus in seminario latentes affirm non immediatè vnitos per informationem; sed vniri, quat materia receperit dispositiones sufficientes ab agente naturali

Quartus ponit formam præesse, & vnitam materiæ, sed esse incompleto: fieri autem ab agente naturali in esse comple

Ex ista commemoratione modorum pro rationibus seminalibus, apertum est, quòd ratio seminalis materiæ concre secundum nullum existis modis fit de nouo. Secundum t

tium

tium modum, quantum ad essentiam suam forma non fit de nouo (sicut neque secundum quantum), sed fit unita, hoc est fit informans materiam. Falsò igitur dicitis in primo paragrapho, alios inchoatores libentissimè admittere, quòd formæ substantiales de nouo producantur. Hanc autem quam dixi esse Contareni sententiam, verba illius ex quaestione de origine formarum cap. 10. cart. 140. ad lineam quartam ostendunt. Dixit autem. *Cum itaque formæ naturales habeant esse reale, nec ipsæ potuerint de nouo produci, sequitur necessariò (iuxta philosophiam Aristotelis loquendo) quòd habeant esse æternum; quoniam verò non possunt semper habere suum esse determinatum, perfectum, ac penitus actuale: quandoquidem non semper existunt eorum corpora, sine quibus quo ad esse absolutum, & perfectum existere non valent ex 12. met. 17. propterea probabiliter colligitur, quòd habeant tale esse ex se confusum, indeterminatum, ac potentatum. Quale nos eas habere fatemur, donec latent una essentiam illam spiritua-lem, materia semper inherens, quæ est ipsarum formarum inchoatio, ac seminatium. In qua, forma illa, quæ de nouo in generatione apparet, non tanquam ex aliqua diuersa essentia producta; sed tanquam illius essentia seminarij gradus insurgens, cæterisque gradibus redundans genitum illud secundum rationem suæ naturæ informat, ac determinat. Et cart. 143. linea 33. Ante generationem equi adest etique in materia forma, idest gradus dans esse canis quò ad integritatem suæ essentia, non autem quò ad totalitatem existentia, seu actualem determinationem naturæ compositi, scilicet equi: quam quidem actualitatem existentia non acquirit per aliquam eius additionem essentialem, sed solum per additionem habitudinis, ac copulationis eius cum illa materia. Patet ex his ad profundissimi Philosophi opinionem, quòd gradus specificus formæ equi aderat confusè in seminario inherente ipsi materiei: sed ille gradus specificus astans materiei nò erat copulatus per informationem cum materia, copulatur autem, quando dispositiones sufficientes ad formam equi ab agente naturali sunt inductæ. Tunc verò ex materia, & gradu specifico formæ unitis, materia acquirit esse specificum formæ equi; atque specificam denominationem. Deinde ex istis unitis sic fit compositum substantiale, tanquam substantia-*

facta

facta de nouo, nam compositum, vt equus fit, materia, & forma non fit 7. met. 26. & 27. Forma item est principium quo operandi ipsi composito operationes conuenientes, vt generare sibi simile, agere actione reali, vel intentionali, exercere operationes animales, ac naturales; esse principium accidentium, & propensionis ad motum, vt idem Contarenus cart. 139. linea 15. & sequentibus docet. Ita enarrata sit opinio Contareni.

LIX.

Quod attinet ad hanc rationem, quam facitis contra Contarenum, vt eius opinionem omnibus irrationabiliorem probetis. Desiderauissem argumentum in forma. Si docentes non forment argumenta, fortasse tolerandi sunt; rem quærent docere, non alium decipere, vel impugnare. Sed vos impugnatis Contarenum, & lectorem decipitis, dum detrahitis de honore non inis summo cum honore nominandi. Erigam argumentum in forma. Et si quidem rectè ad vestrum sensum, gratulabor superis. Sin autem non formauero ad placitum vestrum, frustra est culpa, qui argumentum ideo non formatis, vt defectus vestri in forma non appareant. Sit igitur argumentum vestrum.

Quæ opinio ad nullum finem est, est irrationabilior ijs omnibus, quæ sunt ad aliquem finem.

Sed opinio Contareni de seminario ad nullum finem est, aliorum seminariistarum opiniones sunt ad aliquem finem.

Igitur opinio Contareni est irrationabilior omnibus alijs opinionibus seminariistarum.

Minor quò ad primam partem est petitio Principij; vnde vos eam probatis sic, opinio Contareni non est ad hunc finem *formam produci de nouo*; ergo opinio Contareni ad nullum finem est. In ista consequentia est aperta fallacia consequentis, à negatione vnus singularis ad negationem vniuersalis; vt si Socrates non currit; ergo nullus homo currit.

Vos probatis consequentiam sic in 3. § supra posito. *Aliquid ergo deseruit seminarium. &c.* Astutè, pro ratione probante consequentiam, affertis interrogationem examinantem. Vt si respondens afferat rationem ad interrogata, vos non teneamini probare consequentiam; secundò vt possitis non conclusionem propositam improbare; sed extra propositum arguere contra rationem

tionem allatam. Denique est cautela sophistica à parte arguen-
 tis transire ad partem tentantis, siue examinantis, cum hæc of-
 ficia ex 1. Elenchorum sint valdè diuersa. Summa est, vos desi-
 cere in probando consequentiam; vnde in hoc argumento est
 petitio principij, & fallacia consequentis.

Formaui autem primam maiorem argumenti, dicens *ad nul-* (LX.)
lum finem. Quoniam si dic rem, ad vnum finem non est, ergo
 est opinio, vel irrationalis, vel irrationabilior: maior esset falsa.
 Proficisci enim in gymnasium est operatio, que rationabiliter fit,
discendi gratia. si quis tamen proficiscatur in gymnasium, &
 non gratiã discendi, non propter hoc profectio est irrationalis.
 Nam Illustrissimus, & Excellentissimus Reformator proficisci-
 tur ad gymnasium publicum gubernandi gratia, lector publicus
 causa docendi lectio rem, bidellos cause conuocandi studentes;
 nuncius Principis gratia promulgandi mandatum, hospes gra-
 tia salutandi studentes amicos. Ita quoque, quamuis opinio
 Contrarij non concedat formam produci de nouo, concedit
 alios fines.

Primus est, vt crearetur creatio noua de nihilo, si forma de no-
 uo fiat.

Secundus, vt Aristoteles teneatur, dicens compositum fieri,
 formam non fieri 12. metaph. 12.

Tertius, vt forma educatur ex esse confuso, & potestatiuo,
 quod erat in seminario, ad esse distinctum, & actuale, iuxta Ari-
 stoteles 2. de gener. animal. cap. 3. dicentem, quòd sola mens
 ab extra venit: alia animæ ab intra veniunt, scilicet à semina-
 rio, in quo sunt.

Quartus, vt materia mutetur substantialiter à non subesse
 formæ ad subesse formæ, à qua recipiat esse formale, & deno-
 minationem formalem.

Quintus, vt forma transeat à non informare ad informare
 actu.

Sextus, vt generetur de nouo compositum.

Septimus, vt omnes opetationes, omnes passionés, omnia
 accidentia per se consequentia formam, & compositum, ha-
 beantur.

Licet ergo prudentissima Contareni opinio non sit ad hunc finem, scilicet ad *formæ novæ productionem*, est ad fines commemoratos, & alios multos in eadem quæstione de origine formarum à viro oculatissimo exploratos, ac declaratos.

Deest ad perfectam solutionem huius argumenti, aliquid. Nam in probatione minoris posuimus absolutè opinionem Contareni non esse ad hunc finem.

Ponenda est alia pars minoris pro comparatione à vobis facta sic: & omnes aliæ opiniones seminariistarum sunt ad hunc finem. Verùm hæc secunda pars est falsa; nam tertius modus à Scoto relatus seminariistarum asserit formas *vniri de nouo*, non fieri de nouo sicut etiã asserit Contarenius. Quartus modus sentit formam non fieri de nouo quò ad rem, sed quò ad modum: nam eadem essentia formæ antea delitescibat in seminario secundum esse incompletum, & potentiale; sed in generatione compositi forma fit; non secundum rem, sed secundum modum essendi completum, & actuale; quæ sententia est S. Bouan. in 2. dist. 7. quæst. 10. num. 71. Non igitur omnes seminariistæ eadem cedunt formam produci de nouo. Interrogate nunc ad quid ad quid? Respondeo vobis: probate, probate, quod non ad aliquid.

Offensio. *Deseruire dicit ad hoc, vt in eius gremio omnes formæ foueantur, ac dormiant, donec per prauas dispositiones ab agente naturali euocentur, & excitentur.*

Sed sanè hac ratione potius cubile formarum, quàm seminarium debebat appellari.

LXI. Prædixi, vos interrogare, vt contra rationem explicatam argueretis. Postulastis ad quid deseruit seminarium? Responsum est à vobis, ad hoc, vt in eo formæ dormiant, & excitentur. Contrà rem argumentari non sciuitis, de nomine cauillari potuistis. Quamuis si dixisset Contarenius formas in seminario contineri, vt congruo tempore educantur; tunc fuisset dicturi non esse appellandum seminarium, sed domum caecorum, qui educi ab aliquo duce egeant; nec enim vident. Vel esse carcerem, in quem inducuntur, & ex quo educuntur malefici. Argumenta hæc sunt vobis digna. Nonne licet eandem rem co-

entiam

cultam diuersis exemplis declarare? Dicitur ergo seminarium, vt ex eo formæ prodeant in actum perfectum, sicut plantæ ex semine. Vocatur gremium, vel sinus maternus, in quo seruantur tanquam filij gradus formarum specifici pro tempore, quo agens naturale circa materiam seminario fœcundam operabitur. Appellatur laribulum, eò quod formæ in eo prius deliteant, posterius à naturali agente in actum extrahantur. Promptuarium nuncupatur, in quo formæ reconditæ sint, & ex quo promantur ad conseruationem vniuersi. Thesaurus censetur, in quò bonum, diuinum, appetibile seruatur, vt congrua occasione pretiosa quæque in ornamentum naturæ producantur.

Quid vetat etiam dici cubile, in quo sopitæ sunt ab æterno, & in tempore ab agente naturali *excitentur*, formæ, vt quasi vigiliam, & quasi operationem exerceant: connaturalem? Ad extremum tota probatio vestra consistit in irrisione vocabuli *seminariū*, & contemptu vocabuli, *cubile*. Deducite ex hoc, ergo ad nihil deseruiunt rationes seminales: nego consequentiam.

CAPUT IX.

*Rationem seminalem esse spiritualem: & de
spiritu plura traduntur.*

D Eade etiam ex alio capite irrationabilior cæteris est eius positio Offensio
de seminario formarum, quia cæteri formarum inchoatores hoc seminarium posuerunt esse quid corporeum, & materiale, vt Auicennas, qui ponebat formam corporeitatis; at Costaren. ponit hoc seminarium esse essentiam spiritualem, materia concreatam, ac ei perpetuò herentem, quod à seculo non est auditum.

Si hoc a Costareno proditum, non est à seculo auditum: si-
gnum est Illustrissimum Contar. non esse furacem aliorum in-
uentorum, vt vos sequenti libello apparebitis; sed esse inuento-
rem, fundatorem, ac defensorem, nouæ opinionis; quam tunc
probando, tunc defendendo, usque ad eò amavit, ut vos ne spi-
rare quidem possitis quicquam, quod ille acriter non videtis,
& preoccupauerit, dummo

LXII.
19. De
Officio.

beat; quare & vestrum præcedens argumentum ex illius doctrina solutum est, non ex mea, ut vidistis: tamen illud argumentum, nec sophisticam habeat apparentiam, tantum abest ut habeat probabilitatem dialecticam.

Secundò, falsò dicitis à sæculo non esse auditum, quod aliquis posuerit rationem feminalem esse spiritualem. Nam Ficinus de Theologia Platonis lib. 11. cap. 4. cart. 450. scribit *Hinc patet vim seminariam in semine ipso latentem, esse quodammodo incorpoream, in qua sit motus, generationisque principium.* Hunc librum legistis ad Platonicos accusandos, sed ad seminarium spirituale defendendum non legistis. S. Bonau. quoque in 2 dist. 15. quæst. 1. a num. 9. vocauit rationem feminalem, potentiam spiritualem, dicens: *Vt potentia spiritualis indita à creatione ipsi materie corporali.* Parui tamen interest dicere essentiam spiritualem, vel potentiam spiritualem de seminario. Et vos, quæ ut audiretis D. Bonau. doctrinam ex instituto Sixti 5. sanctæ recordationis, honores seraphicos, & ecclesiasticos obtinuistis pecuniam Ecclesiæ consumpsistis, panem D. Bonau: deuorastis tam ignominiosè proscinditis Doctoris Ecclesiæ, & Religioni nostræ summi doctrinam? Si eam non audistis, vester est defectus, qui à debito officio deflexistis.

LXIII. Profectò (ut ego existimo) vocabulum istud, *spiritus*, nequæ ut Philosophos, nequæ ut Theologos decebat, ponderastis: nam forme quædam in materia, & in corpore existentes etiam dicuntur spiritus.

Siquidem in Theologia sacra notat Author libri de cognitione veræ vitæ in tomo 9. S. Aug. num. 183 F. vocem, spiritus sex habere significata: eorum, vnum est, ut anima brutorum dicitur spiritus, ut Genesis 6. *Interficiam omnem carnem, in qua spiritus vitæ est.* Eccles. 3. *Quis scit, si spiritus hominis ascendat sursum, & spiritus iumentorum descendat deorsum?* S. Aug. 13. d. Ciuit. Dei. cap. 24. cart. 119. A. ex diuina scriptura memorat spiritum hominis, spiritum pecoris, spiritum corporeum, ut verum. Nulla ergo necessitas erat in Theologia ex substantia spirituali nominata, intelligere substantiã intellectualem, ut Deum angelum, animam rationalem. Vos autem tale quid intelligi

per

per spirituale, vt patebit in sequenti offensione. Præterea in philosophia Aristotelis nomen, *spiritus*, nunquam inuenio usurpatum pro substantia intellectuali, & incorporea. Sed significat semper corpus aliquod subtile, mobile, ac motiuum celerimè. Proinde Contarenus, vt Peripateticus meritò suspiciendus, cum Aristotele locutus est, qui in semine ex 2. de gener. animal. cap. 3. duas partes docet, alteram spirituales, qua fecunda sint semina: alteram corpulentam, quæ vehiculum quoddam seminis est. Producat textus. *Inest in semine omnium, quod facit, vt fecunda sint semina, videlicet, quod calor vocatur. Idq̄, non ignis, non talis facultas aliqua est: sed Spiritus, qui in semine, spu mosiq̄ corpore continetur: & natura, quæ in eo spiritus est, proportione respondens elemento telluram.* Et in cap. 2. præcedente pulcherrimè docet, quomodo ex parte aquosa, & spiritu coalescantur semina animalium: hincque a ba, sicut nix, & spuma: atque in 3. de generatione animalium cap. ultimo: spiritum proportionalem semini per vniuersum esse diffusum, quasi animam, dixit, ex quo emittuntur stipes, & animalia sponte genita. Sed & in libris Meteororum, spiritus affertur ad fulmina, ventos, terræ motus, & alia quamplurima: quibus locis spiritus, & forma spiritualis, qua constituitur spiritus, non est intelligendus, angelus aliquis, vel dæmon: sed substantia quædam, & forma existens in corpore, quæ tamen non dat esse corporeum. Cum etenim sint diuersi gradus formarum, gradus corporeitatis datur à forma corporeitatis. sed gradus ignis, vel auri, vel sanguinis, vel plantæ, vel bruti non dantur à forma corporeitatis. Propter hoc essentia spiritualis seminarij dicitur, quia vt sic non dat esse corporeum, sed est indifferens ad esse corporeum, ad esse ignis, auri, & cætera. Sed & essentiam bruti S. Bonau: in 2. dist. 15. quæst. 1. num. 9. dixit non esse extensam; nam hoc est formæ corporeitatis. Quocirca ratio seminalis est indifferens ad omnes formas, etiam ad extensionem, & corporeitatem, quæ quidem corporeitas est in seminario inchoata, & ab agente naturali reducitur ad esse consummatum. Hæc de vocabulo, *spiritus*, si tanquam Theologi, & philosophi considerastis, & tamen dissimulastis, non sincerè proceditis ad

1 Meteor.
hui. 2. ca
17. 2. me-
teor. hunc.
3. 6. 190

LXIV.

S. Bon.

veritatem. Si non considerastis, ignoscite alijs, si vultis vobis ignosci. Qui multa vult scribere, aut legere, non potest ea multum considerare. At Contarenus rationabiliter, & consideratim sicut Aristoteles semen vocat spiritum, & ex consequenti rationem, quæ semen constat, spiritualement: & ipse quoque rationem feminalem spiritualement dixit. Dixit etiam spiritualement, ad vitandas difficultates, quæ sequuntur opinionem Auicennæ, reposita à Contareno quæst. de origine formarum, cap. 9. cart. 336.

Accedit iactantia vestra. Afferitis omnes alios inchoatores ponere formam corporeitatis, vel corpoream. Omnes ego legistis. Probatis autem adducendo solum Auicennam. Sed vni solus non est omnes. Quem solum, vt ego quidem cenleo, nollegistis: sed à Contareno citatum, rescripsistis.

Verum enimvero si ponant inchoatores cæteri omnes inchoationem esse corpoream, Contarenus solus esse spiritualement; pronuntiatis hanc opinionem eius esse irrationalem, & omnibus in his irrationalem. Qua ratione probatis tam acerbam sententiam contra Contarenum latam? Respondeo pro vobis. Non est necesse, vt nos omnium sapientum supremi Iudices nostri decretionem reddamus. Nostrum proponere est multò efficacius probare, quàm si afferrentur omnes demonstrationes mathematicæ.

Patientia igitur nobis subditis, necessaria est, posteaquam tam improbam sententiam non probatis.

Offensio Et explicare tenetur; quare hoc seminarium formarum debeat e potius spirituale quippiam, quàm corporale.

30. De. sensio. Hoc non est probare, quòd opinio Contareni sit omnibus rationabilior, sed est postulare explicationem. Quam explicationem, antequam postuletis, legistis in quæst. de orig. formarum cap. 9. Relegite, non rescribam. Eam vos, aut non probare, iustum erat, aut allata ratione reprobare.

Offensio Si enim inseruiat, vt forme ex eo traducantur: siue vt ex eius gemitio foucantur; plane ad hoc minus obeundum, maiorem proportionem ei debatur habere essentia corporalis, quàm spiritualis, cum & ipse forme materiales sint, & corporeæ.

IXV: 31. De. sensio. Hæc vestra ratio confundit similitudinem cum proportionem. Corporale, & corporale habent maiorem similitudinem non habent

habent maiorem proportionem. Extrema similitudinis in eadem qualitate conueniunt, & sunt idem. Extrema proportionis frequenter sunt maximè dissimilia, atque diuersa. Est namq; proportio inter causam, & causatum: potentiam, & obiectum: materiam, & formam: motuum, & mobile: terminum à quo, & ad quem: Deum, & creaturam. Scotus 1. dist. 3. quæst. 3. C. *Proportio requirit dissimilitudinem proportionatorum, sicut communiter dicitur in omni proportione: sicut patet de materia, & forma, parte, & toto, causa, & causato & cæteris proportionalibus.* Considerentur anima rationalis, & corpus humanum. Hæc habent per se proportionem ad constituendum hominem. At anima spiritualis est, & informat corpus: est inextensa in subiecto extenso: est incorruptibilis, & immortalis (in carne mortali), & corruptibilis: est rationalis, & vitalis in receptiuo non rationali, non uiuo. Proportio ergo est, similitudo non est.

Vos quoque offensores formam substantialem, verbaliter saltem, educitis de materia, & de præsentia materiæ. Sed materia de se non est forma, potentia materiæ non est actus formalis substantialis, non est corpus, aut corporea, non est ignis, vel glacies, non est aurum, vel plumbum, non est planta, vel brutum.

Non est ergo similitudo, sed proportio inter formas eductas, & materiam, ex qua educuntur. Eodem pacto Contarenus statuit inter formam, quæ educitur, & seminarium, ex quo educitur, proportionem, quæ stat cum maxima dissimilitudine, videlicet seminarij spiritualis, & gradus educti corporalis. Si seminarium esset corporale, ratio corporei esset actualiter prius in materia, quàm sit actualiter educta, & erit similitudo. Si seminarium ex quo sit spiritale, & forma educta corporalis, erit debita proportio.

Scotus in prima quæst. 1. sententiatum docuit discrimen inter similitudinem, & proportionem. Petrus Hispanus in summis distinxit locum à simili, & locum a proportionem. Vos hæc logicæ rudimenta ignorare non debuistis, cum omnium eruditorum sitis censors leuerissimi. Itaque hoc argumentum contra Contareni opinionem, nullum habet fundamentum, nisi ignorantiam terminorum proportionis, & similitudinis.

2. d. 3. q.
L. 4. d. 49
q. 11. B.

Offensio Tenetur etiam explicare, quomodo hæc essentia spiritualis mater illabatur, ac inexistat, num scilicet, ut forma informans, sicut anima rationalis dicitur esse in corpore, an potius ut forma assistens, et quicquid dicatur, est purum, & merum figmentum.

LXVI.
32. De-
fensio.
Purum
figmentum

Vestrum istud argumentum est purum, & merum sophistæ petitionis principij; maiore etenim concessa, minorem nullatenus probatis. Deinde ex primo ad Nichomachum. *Vnusquisque ea rectè iudicat, quæ cognoscit, atque is est bonus Iudex.* Vobis non cognoscitis: quid Contareus esset responsurus, non ergo estis boni iudices, aut simulatis non cognoscere, quasi non sit explicatum, quod explicatum est à celeberrimo Viro. Etenim illa essentia spiritualis per vnum aliquem gradum immediatè informat materiam: alij gradus in ea latentes, mediante essentia inhærent materiæ. Quamobrem contra hanc explicationem non replicastis? Iniurias dicere, vestrum fuit: sed iure arguere, vestrum non fuit. In hoc tamen argumento apparet vos tale essentiam spiritualem intellexisse, qualis est anima rationali quæ impartibilis est: Qualem spiritualitatem ratio seminalis non habet secundum Arist. aut Bonau. aut Contarenum.

Offensio. Deniq; hæc eius positio est ad eò difficultatibus obuia, ut hic auct. plures prauiderit non exigui momenti, & soluere conatus sit, sed tam ægrè, & imbecilliter, ut vel eius responsiones manifestè suadeant eam opinionem Anaxagoristis esse relinquendam, & à Peripato penitus eliminandam.

33. De-
fensio.

Totum hoc dictum spectat ad conuitia, & maledicta. Contemnunt responsiones Contareni, qui ægrè, & imbecilliter soluerit. Contemnunt rationes Contareni, quas resolueri non dignantur. Contemnunt opinionem, quam à peripato eliminandam & inter Anaxagoricos relegant. Veruntamen cur acerrimi offensores, non refutastis tam ægras, tam imbecilles responsiones? Ah dignæ non sunt, contra quas acutissima vestra ingenia dirigatis. Robur mentis vestræ contra Gigantes exercitis, non contra Pigmeos. Prosit vobis. Satis benè de vobis, nimis malè de alijs, & iudicatis, & scribitis. Qui tamen legerit attentè disputationem Contareni de origine formarum, non poterit non admirari vigilantissimum ingenium in oppositionibus videndis colligi.

colligendis, soluendis; ut planè Contarenus laudem præclarissimæ inuentionis assequatur, eam & fortissimis rationibus, & inconcussis defensionibus armando. Denique vir est, qui non solum in schola Peripatetica gloriam adeptus sit; sed etiam scholæ Peripateticæ tum nobilitate, & auctoritate; tum doctrina, & moribus gloriam multam attulerit.

CAPVT X.

*Augustini, & Anaxagoræ opiniones de seminario
formatum, & S. Augustini declaratio ex
S. Bonauentura.*

Hic itaque veritate supposita contra Anaxagoristas, quod datur
vera generatio substantialis, & productio de nouo, non solum
compositorum; sed etiam formatum substantialium.

Offensio
Cart. 308
col. 1. no
135.

Quoniam ecce iam tertio opinionem S. Augustini de rationibus seminalibus materiæ cœcæ, tanquam opinionem Anaxagoræ tridatis, & reijcitis, tria faciam.

LXVII.
34. De-
fensio.

Primo distinguam has opiniones.

Secundo ad opinionem D. Augustini declarationem afferam aliquam ex D. Bonauentura.

Tertio resoluam argumenta (nam hic nulla sunt) quæ fecistis in disput. 2. phys. quæst. 7. art. 1. contra rationes seminales: cui opinioni, vel hoc nomine, quod S. Augustini est, reuerentiam, & honorem deferre debuistis, nisi vestra summa modestia obrutisset.

Ad primum ex istis. Anaxagoras duo posuit principia, idest materiale, quod est chaos: & effectiuum, qui est intellectus, nempe diuinus. In chao posuit infinita similia corpora, quorum vnum ab altero esset diuersæ rationis: & cuiuslibet corporis similis infinita corpuscula minima dixit in chao esse commixta, quodlibet in quolibet. Efficientia verò intellectus segregari ex chao partes inter se similes, & inter se congregari, ut os cum osse, aurum cum auro. Quia verò nunquam aliquid sincerè aurum fieri poterat, ideo dixit ex pluribus partibus auri in toto existentibus totum denominari. Legatur
addicta,

ad dicta, & dicenda Aristoteles in 1. phys. à tex. 32. ad 40. primo de gener. cap. 1. in primo met. summa secunda cap. & cap. 2. Et sum. 3. cap. 2.

*Quidam
Anaxago-
ra tribu-
unt, lasi-
tationem
formarū,
sed in tex-
tu Arist.
non ap-
paret.*

1. Anaxagoras non posuit distinctionem materiae, & formae substantialis; sed corpuscula minima in ultimo actu posuit. Augustinus ponit materiam, & formam substantialem tanquam duas substantias essentialiter distinctas, & formam in duplici dispositione, primam ut rationem feminalem esse, secundam, factam ex ratione feminali.

2. Anaxagoras generationem, & corruptionem substantialem corpusculorum non posuit. Augustinus statuit omnia corpora generari, & corrumpi substantialiter.

3. Anaxagoras infinita corpora alterius, & alterius ratio induxit, ut particulas eiusdem materiae. Augustinus, formae finitas pro numero rerum naturaliter producendarum: ipsae formae extra essentiam materiae.

4. Anaxagoras segregationem, & congregationem corpusculorum iouexit, quae est mera iuxta positio, non substantialem mutatio. Augustinus ponit substantialem mutationem materiae ex priuatione ad formam substantialem in esse actuali, completo.

5. Anaxagoras censuit ex nihilo nihil fieri, ac proinde omnia in omnibus esse, ut quodlibet ex quolibet fieret. Augustinus asserit materiam ex nihilo factam, rationes feminales formae factas ex nihilo, & materiae inditas ab initio seculi, & in decursu temporis formae de nouo fieri ab agente secundo cum decursu primi ex rationibus feminalibus. His, & alijs multis cile discerni poterant haec opiniones, quarum tamen neutrum propter supremos auctores earum, debuistis irridere.

LXVIII
Verb. 7.
met. 9. 9.
art. 3. in
prima
spin. pul-
verè illa
suspendit.

Ad secundum. Pro Sancto Bonaventura noto essentiam formae eandem posse esse sub diuersis dispositionibus, seu modo ut incompleti, & completi. Exemplum in globo rosae, & rosa, caepa, & caepe planta. Forma rosea est in globo incompleta in rosa est completa. Quando ex caepa de pariete suspensa pendit planta, tunc essentia formae praexistens sub esse incompleto educitur ad esse completum, beneficio caloris caelestis; du-

que

que est incōpleta, est sub modo potenciali ad complementū : est sub modo actuali, quando complementum habet . Idem passim cernitur in semine plantarum, & plantis. Sic formas secundum essentiam inchoatam Augustinus ponit vt rationes seminales, ex quibus fiant formæ completæ . Et cum producitur naturaliter quid uitas, nulla ueritas essentia inducitur de nouo ; sed datur ei noua dispositio, vt quod erat in potentia, fiat in actu . Differunt enim actus, & potentia : non quia dicant diuersas quidditates, sed quia dicant dispositiones diuersas eiusdem quidditatis : non tamen sunt dispositiones accidentales, sed substantiales ex B. Bonau. 2. dist. 7. quæst. 10. num. 71. & 4. dist. 43. quæst. 4. num. 22.

Secundò. Essentia formæ potest produci à Deo secundum utrumque modum, vt potè bono agente . Sed efficienti naturali, nec nihil . nec nimium tribui debet . Quia prima productio formæ quò ad essentiam suam est ex nihilo, ideò nullam qui substantiam substantialem, vel accidentalem creatum producit sed quidditatem euitensam sub vna dispositione facit esse sub alia . Idque non est adeò magnum, vt non possit agenti creato concedi : sufficit tamen, ne agens naturale sit otiosum . Sic ex D. Bonau. 2. dist. 1. quæst. 1. fundamento ultimo, & dist. 7. dub. 4. & 5. num. 49. & 50. & 4. dist. 43. quæst. 4. Sed ad quos effectus concurrat necessariò causa naturalis particularis cum vniuersali, ad quos non necessariò, docet item Sanctus in 2. dist. 7. quæst. 11. dist. 8. quæst. 3. num. 20. dist. 15. quæst. 1. num. 7. Exiipe formas quasdam accidentales viliores, quæ aliud habent pro subiecto, aliud pro causa : vt sunt cōmuniter formæ intentionales, veluti lumen in aere, & imago in speculo, nam lumen fit à sole, imago ab obiecto : quæ formæ fiunt ex nihilo, & in nihil redeunt ex 2. dist. 26. num. 26. & 32.

Tertiò aliquid fit ex aliquo, vel ratione totius substantia, vel ratione partis . Quando globus fit rosa, tunc ex globo fit rosa, non ita vt ex dicat partem, sed vt dicat consubstantialitatem ; nam tota essentia formæ rosæ fit in esse actuali ex se tota in esse potenciali . Ita PP. in Concilio Nicæno primo, Filium Dei non produci ex nihilo, sed ex Patre dixerunt,

vti Deus ex Deo propter consubstantialitatem; nam tota
 stantia Filij est tota substantia Patris sub diuerso modo esse
 se, & ab alio. Quando compositum fit ex materia, vel se
 præexistente, non fit ex nihilo, sed ex aliquo suæ substantiæ
 quando forma fit, per se terminus à quo, est negatio forma
 tius, & totaliter: per se terminus ad quem est affirmatio fo
 totius, & totaliter, si tamen formæ essentia primò fiat. Qu
 termini isti, à quo, & ad quem, sint extra subiectum. Et
 concedetur, formam creari ex nihilo. Sed per accessum ac
 biectum negatio contradictoria nõ perdit suam naturam, ac
 ergo forma fiet ex nihilo. Insuper nullus respectus fundat
 aliquo, vel terminatus ad aliquid, destruit per se rationes
 rum extremorum, sed præsupponit; ergo prius natura sunt
 dicti termini, à quo, & ad quem, & est productio formæ, c
 fit respectus materiæ ad illos terminos; vel è contra. Licet
 ad productionem formæ, posterius natura sequatur mutatio
 teriæ, non variatur per se ratio productionis. Neque priu
 quæ est non informatio, est idem formaliter cum dicta neg
 ne formæ totius, ac totaliter. Priuatio enim formaliter in
 cto est 4. met. 4. 5. met. 27. illa negatio formæ totius, ac t
 ter est eadem; siue in subiecto, siue extra subiectum: tollit
 negatio formæ dicta, etiam non sublata priuatione: Veluti
 ma inducatur in vnã materiam sibi equatam, & non in ali
 quibus potest eadem forma recipi. Ab alijs materijs non
 tur priuatio.

Sed tamen forma dicitur esse in rerum natura respectu
 nis entis, quamuis non dicatur inesse, nisi in vna materia.

EXXI.

4. Denique forma in actu completo fit in materia, ex n
 ria, & à materia. Quando enim ab agente naturali forma
 pit modum essendi actualem, & completum; tunc fit in mat
 se materiæ inest actu tanquam actus receptus in potentia rec
 ua. Secundo fit ex materia, non quia materia sit ipsa ess
 formæ, ex qua materia forma fiat: Sed quia in materia est
 creatum seminarium, ex quo agens naturale, non vt ex p
 sed vt ex consubstantiali educit formam in actum. Terti
 ma sit à materia, non quòd materia vim effectiue ex se ha

sed quia ratio feminalis, idest forma substantialis ipsius feminis, est actiua ad formam perfectam; sicut in bivalujs plantis visu patet. Cum enim faseolus, vel faba formatur in plantam, apex feminis virtute actiua sua figit radices in terram, & eadem planta latens in semine fit planta parens extra duas partes feminis, concurrente adiutorio agentis extrinseci vniuersalis, & particularis; nam forma in esse inchoato non potest se sola efficere plantam consummatam. Sicut ergo Philosophus in 1. & 2. de gener. animal. ponit vim actiuam intrinsecam in fine plantæ, vel animalis ad formam proles inducendam; & in 3. de gener. animal. cap. vltimo posuit in toto vi iuncto feminum feminalera, quasi animam, vt annotauit Doctor Sanctus in 2. dist. 15. quæst. 1. Ita Sanctus Augustinus in omnino nascentium generatione posuirationes seminales in 3. de Trinitate, vt ex eo feminario, & ab eo fiant omnia, que nascuntur in mundi cursu secundum ordinem naturalem. Hæc sufficiant in præsentiarum pro declarationis rationibus feminalibus. Quas defendunt ex posterioribus philosophus.

Zerbus in 7. met. q. 5. Angelicius de Instituto met. c. 25.
 Sueslan. 7 met. q. 11 Ioan. Bapt. Cont. q. de orig. formar.
 Capullius in 2. sent. dist. 7. & 18. (tom 2.

Gallicius in disput. phisicis lib. 1. tractatu 3. quæst. 3. 6. & 7.
 & Capreolus apud Gallicium in 2. dist. 17. quæst. 1.

Ex Antiquioribus supra citatis Baconus 2. dist. 18. quæst. LXVIIII
 vnica; Albertus, Auenis, Petrus Lombardus, Lincolnensis, Auicenna, & Algazel. Immo Aquarius 7. metaph. dilu. id. 11. citat. pro hac sententia Alfarabium, Aibumafar, Auertcem, Themistiam, Olympiodorum, Galenum. Sanè Aueroes 8. met. commentario 15. declarans causam vnitatis compositi ait: *Causa istius vnitatis est, vt transmutetur quod est in potentia, donec fiat in actu ab agente scilicet extrahente ipsum de potentia in actum. Et igitur hic aliquid vnum, quod primo est in potentia & post transferatur in actum: translatio enim eius non largitur ei multitudinem; sed perfectionem in esse: & in toto hoc est vnum in actu, &c. Non enim est hoc aliud causatum ab agente ab eo, in quo agit, sed illud idem, scilicet, quod est sphaera in potentia fit sphaera in actu, cum agens extra-*

hit ipsam de potentia in actum. Non loquitur Auerroës de composito extracto ex potentia in actum; sed de alicui sic extracto, quod est in toto. At ex. 4. phys. 25 id in quo, & quod in hoc, non sunt idem primò: igitur aliud est illud vnum extractum, aliud est ipsum compositum, in quo est. Neque illud extractum est materia, quoniam ait Auerroës, hoc causatum non esse aliud ab eo, in quo agens agit: sed forma est aliud a materia, ergo forma causata ab agente extrahente in actum, & forma in potentia, in quam formam agens agit, sunt vnum, & idem. Sic in commentario 16. taxans Antiquos qui non poterant dicere causam, propter quam compositum fit vnum, scribit, *causa deceptionis eorum est, quia ponunt idem, quando est in potentia, & quando est in actu, esse diuersa, & in rei veritate est vnum illud.* Sed dicere, quod materia, & forma sit vnum; vel quod forma, & compositum sint vnum, non est verum. Sermo est igitur, quod vna, & eadem forma prius est in potentia, deinde ab agente extrahente fit in actu: quo case agens largitur materiae perfectionem, non multitudinem. Quia scilicet duæ erant entitates, materia, & forma, sed forma in esse imperfecto, & potentia non largiebatur perfectionem materiae, quando fit actu forma largitur perfectionem de nouo, sed non est noua multitudo. Sed de Auerroë satis.

CAPVT XI.

Rationes contra seminarium formatum ab Offensoribus factæ resolvuntur.

CXXXIII **A**D tertium tandem veniamus. In disputatione secunda phys. quæst. 7. art. 1. probatis, formas ante generationem non præexistere actu in materia secundum aliquod sui esse.

Offensio. Prima ratio est. *Materia in generatione transit ut non esse forma ad esse forma, seu de priuatione ad formatam: ergo forma ante generationem, nec secundum se totam, nec secundum aliquid sui; sine essentia, sine existentia præcedit in materia,*

Respondeo negando conle uentam, materia quipr è, vel dicitur trahere a non esse forma ad esse forma simpliciter, & nego: vel secundum quid, quo ad inesse in materia; vel non inesse, & concedo. Sed ex hoc non sequitur, quod forma antea non esset simpliciter, siue in se in se, ut alia forma, siue extra, ut anima rationalis. Igitur est fallacia à secundum quid ad simpliciter, id est ab *esse in* ad *esse simpliciter*.

Sic priuatio non opponitur formæ in esse simpliciter, sed formæ in subiecto. Sint quatuor: materia, subiecte, forma, inesse. Priuatio negat à materia ipsum subiecte, & informari primò: consequenter negat inesse à forma, siue informare, & nihil aliud spectans ad formam negat: siquidem priuatio non est negatio formæ simpliciter, sed ex 4. mat. 4. est negatio formæ in subiecto apto. Quæcirca in hoc enunciatione est fallacia à secundum quid ad simpliciter sic. Materia transit à priuatione ad formam, quò ad non informari ad informari, ergo forma, nec secundum totum, nec secundum aliquid sui, essentia, vel existentia, præcedit in materia. Ita Zeribus art 3. *priuatio includit non esse non quidem formæ secundum omnem suum modum, sed solum secundum esse actuale.*

Probatis consequentiam, quia priuatio. & forma se totis opponuntur, tam secundum essentiam, quam existentiam, & sunt in se impossibiles in materia secundum quemcunque gradum. LXXIV.

Ad hanc probationem distinguo primam partem assumpti. Priuatio, & forma se totis opponuntur quò ad inclusionem, quia nihil inclusum in una quiditatiuè, inclusum est in altera, & concedo; nec enim potest aliquid idem includi quiditatiuè in affirmatione, & negatione. Et reuera distinguere totis obiectiue, aut subiectiue attendi debent ratione inclusionis. Quò autem ad conditiones; vel dispositiones formæ, nego priuationem, & formam se totis opponi; nego pariter secundam partem assumpti, nempe priuationem, & formam esse impossibiles in materia secundum quemcunque gradum. Quoniam affirmatio est mensura negationis, ideò quod ponitur per affirmationem in materia hoc tollitur per priuationem, non quidem simpliciter, sed in materia.

Quandoque autem forma tota secundum essentiam, & secundum rem, & modum abest à subiecto: quo casu data uatio à materia totam formam negat (dixi à materia, quia materia potest extra materiam esse simpliciter, non obstante participatione) sed priuatio partim potest expelli, partim remanere, & forma potest partim induci in materiam, partim non induci. Veluti si duo gradus albedinis in materiam pictæ inducat, uatio illorum duorum graduum expellitur: sed priuatio eorum duorum graduum, qui possunt induci, manet cum duobus gradibus inductis in materiam. Sicut autem dicitur de albino, sic dicatur de forma substantiali, nam & substantia esse magis, & minus, iuxta S. Bonau. in 2. dist. 3. num. 3. & dist. num. 30. & alibi.

Insuper quandoque forma secundum essentiam, & secundum modos essentia abest à materia: quo casu secundo dato, priuatio negat à materia, & essentiam, & modos formæ. Si tamen forma recipitur secundum essentiam, & vnum modum, putatur perfectum: tunc cum ipsa forma actu præexistente in materia secundum vnum modum, stat priuatio formæ secundum alium modum. Sic in globo rosæ habente formam per modum incompleti, stat priuatio formæ secundum modum completi.

Quandoque item forma abest secundum genus, & speciem atque tunc priuatio negat à materia, & genus, & speciem, ut in embrione nondum completo ad stat priuatio formæ, tùm animalis, tùm rationalis. Quandoque autem forma recipitur secundum genus, non secundum speciem: quo casu tertio dato, in tali erit priuatio visus, secundum genus, non secundum speciem.

Quandoque item forma est in vna materia sibi adæquata, sicut in priuatione sui; sed cum priuatione sui in alijs materijs, dequatur receptiuis eiusdem numero formæ; ut ponit casum S. Bonau: 4. dist. 43. quæst. 5. de vna rationali anima, quæ potest indifferenter recipi in diuersis portionibus materiæ primæ, tanquam in receptiuis adæquatis in suo ordine.

Denique, quoniam priuatio non est ens in recto, aut entitas; sed est entis, tùm ut oppositi, tùm ut subiecti. x 2. dist. 34. num. 33. & 36. Idcirco priuatio conuocat subiectum, & aptitudinem; & po-

& potest accipere varietatem tùm ex opposito, tùm ex subiecto. Ex 2. dist. 34. num 38. ut minor privatio, magis de bono adimit, minus relinquit: minor privatio minus de bono tollit, magis relinquit e 4. dist. 18. num 74. Claudus magis, & minus dicitur, sic magis, & minus visus. Magis etiam privatus visu est, qui læsus est in pupilla, & nervo, quàm qui in pupilla solum.

Hinc patet discrimen inter negationem formæ, & privationem formæ. Negatio formæ simpliciter negat formam ex rerum natura, ad quodcumque combaretur, sicut & esse simpliciter ipsius formæ ponit formam in rerum natura in respectu ad quodcumque. At non in formari, & forma opponuntur secundum quid, præcisè quò ad informari, & quò ad illud, quod est recipiendum de forma, & secundum illum modum, secundum quem est recipiendum, & non aliter. Quapropter argumentum est fallax, & probatio consequentiæ fallam adest.

Desunt ex Resolio, quòd non solum forma, & privatio sunt simul incompatibiles in materia; sed etiam forme ipse ad invicem, non se compatiuntur in eodem subiecto, nec secundum se totas, nec secundum aliquas sui partes, nec secundum esse essentia, nec existentia, quia essentia ipse formarum sunt, quæ invicem repugnant, & in qualibet particula formæ includitur essentia forme. Offensio

Bodlij dictum nego, & primò de formis substantialibus, nam formæ substantiales non sunt inter se contrariæ, nec impossibiles ratione sui; sed ratione dispositionum contrariarum, quas exigunt, ad hoc ut sint in actu completo. 2. Quò ad formas accidentales in esse intento, & completo, aliquæ formæ accidentales sunt contrariæ; quoniam obstante, nullæ sunt in esse potentiæ, & incompleto impossibiles; at nec in esse completo, & actuali, sed remisso sunt impossibiles, præsertim secundum vos, qui ponitis contraria duo simul esse posse in eadem numero materia. 36. De Resolio

Insuper infinita essent actu formæ in materia; quia si omnes præcedant secundum aliquid sui, cum sint possibles formæ infinita sine cathore matricè, erit utique sub infinitis formis imperfectis, & incompletis. Offensio.

37. De-
fensio.

Vos in lib. de gener. disput. 5. quæst. 2. art. 2. num. 68. cas. 252. oppositum tenetis, quod si omnes formæ habitantiales si in materia in esse incompleto, sicut Feichius dicebat, non sequitur infinitas. Nunc autem infinitatem sequi uultis.

XXVI.

Deinde in eodem lib. de gener. disput. 5. quæst. 7. art. 2. n. 172. cas. 324. non est uobis inconueniens, si detur infinitas sine thegorematica etiam in rebus actualibus. quare multò minus erit inconueniens, si detur in formis imperfectis, & incompletis sub modo potenciali. Quod igitur infertis tanquam inconueniens, non est inconueniens.

Verum iuxta S. Bonau: Deus qui omnia fecit in numero potest, & mensura, concreauit ab initio ipsi materiae rationes minales secundum multitudinem specificam finitas. Multiplicatio quoque indiuiduorum dato initio, & fine mundi erit finita. Non ergo consequentia hæc uestra quicquam conficit.

S. Bon. 2.
dist. 18.
num. 29.
vna ratio
feminalis
secundum
indiferentiam,
ex qua edaci
possunt
ignis, uel
aqua, aut
est.

Sed neque contra uisacissimum Contarenum uobis proponit eam unam essentiam seminarij cum gradibus specificis finitis in seminario latentibus. Etenim species substantiales possunt esse infinitæ secundum Aristotelem. Ad singularia uero habenda in infinitum, non est necesse ponere singulorum indiuiduorum singulas rationes seminales; nam ipse gradus specificæ formæ ex coniunctione sui cum hac materia efficit unum singulare, ex coniunctione cum alia materia, aliud singulare: & ita ex alia, & alia coniunctione eiusdem gradus specifici, etiam eadem portione materiae, exurgit aliud, & aliud singulare. Quod autem ipsum indiuiduum fiat hoc, & unum numero coniunctione formæ ad materiam, est doctrina S. Bonau: in dist. 19. quæst. 6. & in 2. dist. 3. quæst. 5. & 6. Unde uel Illustrissimus Contarenus opinionem accepit a S. Bonau: (nec euiusmodi uir animi modestissimi indignabitur imitari S. Doctorem) eadem ueritas mentes clarissimorum Doctorum Bonauenturi Contareni coniunxit.

Secundo.

Nec ad ista respondere ualebit, quod forma, & priuatio, & finis ipse ad inuicem sunt impossibiles secundum esse perfectum, & impletum, non uero secundum esse imperfectum & incompletum.

Tum quia forma substantialis est simplex, & non habet partes.

Defensionis, secundum quas dicitur modo incompleta, & imperfecta; modo completa, & perfecta.

Respondetur ad hanc replicam, quod forma substantialis habet partes intensiōnis, secundum quas potest dici suscipere magis, & minus. Vnde, vel petitur principium: vel hæc disputatio facilis ad aliam multò difficiliorem transfertur. Quamuis in eo, quod forma substantialis suscipiat magis, & minus, multi Scotistæ conueniant cum Doctore Seraphico, & subtili. LXXVII
38 De
fensio.

Alio etiam modo tollitur hæc replica, non solum per partes graduales, quæ sunt eiusdem rationis, sed etiam per modos: nam eadem forma tota secundum essentiam, & quilibet eius gradus, potest esse incompleta, & secundum potentiam: completa, & secundum actum prout secundum Doctorem Seraphicum, & Auerroem dictum est. Si duæ res sint, vna vt potentia receptiua, reliqua vt actus receptibilis, ex eis fit compositio, & tollitur simplicitas. Si autem sit vna res, nunc sub modo potentia, nunc sub modo actus: stante simplicitate rei, stat varietas modorum, quoniam non coniunguntur, vt ex eis fiat vnum.

Tum quia etiam si secundum gradus individuales susciperet magis, & minus, adhuc tamen secundum específicos consistit in indivisibili, & penes hos præsertim attenditur impossibilitas. Offensio

Respondetur ad hanc secundam replicam per responsionem datam ad dictam Basilij, nullas formas secundum esse incompletum, & potentiale esse impossibiles in gradibus específicos, & in hoc vni proponitis, & non probatis impossibilitatem. In esse completo substantiales formæ, & accidentales, quæ contrarium non habent, non sunt impossibiles ratione sui; sed ratione dispositionis annexæ. In formis contrarijs secundum esse completum, est impossibilitas, si ambæ sint in esse intenso: si autem vna sit intensa, & altera remissa, vel ambæ remissæ, sunt compossibiles. 39. De
fensio.

Tum tandem, quia priuatio est prorsus impossibilis cum forma, etiam in esse remisso. Offensio

Ad hanc tertiam replicam nego assumptum; vt enim dixi ad primum, cum duobus gradibus albedinis receptis stat priuatio duorum graduum recipiendorum: ergo priuatio graduum se-

offensio. quentium stat cum gradibus remissis præcedentibus :

Denique ref. ill. tur hæc opinio de inchoationibus formarum etia ex suo met fundamento, quod erat tale. Si forma non præcedit materia secundum ullam prorsus inchoationem, ergo forma creatur & sit ex nihilo. Quod argumentum ita retorquet Scotus. Illa pars forme, que de nouo producitur, non præcessit in materia, quia de nouo generatur, ergo sit ex nihilo sui, quia pars, seu inchoatio præcedens ab illa distinguitur, ergo illa pars adhuc creatur.

LXXVIII.
41. De.
fensio.

Ad hanc retorsionem; pro ijs, qui ponunt vnã partem forme esse inchoationem, aliam partem de nouo produci, respondent Zerbus, & Sueffanus locis relatis. Sed contra S. Bonat & Contarenum ponentes totam essentiam forme præexistere in seminario secundum esse potestatiuum, atque totam extrahi secundum esse actuale specificum, hæc ratio colorem non habet supponit enim formam in esse actuali, & completo fieri secundum partem ex forma incompleta secundum partem. At secundum Doctorem Seraphicum particula, *ex*, in eductione forme de seminario, non dicit partem; sed consubstantialitatem vt ex globo fit rosa, quemadmodum supra retuli. Cætera, que scribitis circa hoc argumentum, non sunt ad propositum.

offensio. *Adhuc etiam Canonicus 2. phys. quest. 1. retorquet hoc fundamentum contra Aduersarios; nam vel gradus, & pars forma actualis, quam dicunt in materia præcedere est producta; vel improducta Non secundum, ut pat: si primum, ergo vel producta est ex nihilo sui, vel ex aliquo; si secundum ergo dabitur processus in infinitum si primum, ergo non euitant creationem, ad quam euitandum, hæc formarum inchoationes excogitarunt.*

42. De.
fensio.

Et hæc retorsio Canonici supponit in gradu specifico forme inchoato, & consumato partem, & partem. Quod suppositur à nobis non tenetur; ideoque & argumentum non est contra nos. Verum prima productio forme in seminario est ex nihilo à Deo. Non vitant autem creationem Auctores, nec vitare intendunt in respectu ad Deum primò producentem essentias formarum: sed intendunt euitare in respectu ad agens secundum quod in generatione naturali non facit formam ex nihilo; sed ex aliquo, non tamen vt ex parte, licet sit compositum; sed ex

to consubstantiali, vt agens secundum non largiatur multitudinem entitatis formalis, sed perfectionem.

Quantum verò attinet ad vltimum dicendi modum illius primæ sententiæ, qui pro formarum inchoatione ponit esse quoddam non actuale, sed merè possibile; Vel per hoc esse possibile formarum intelligit esse possibile subiectiuum, & hoc non est aliquod esse formæ, sed esse materiæ, veluti subiecti præcedentis, ex quo fit forma, & in hoc sensu coincidit cum communi sententiâ, de qua articulo sequenti. Vel intelligit esse obiectiuum formarum; at hoc non potest dici inchoatio formæ in materia præcedens, quia tale esse possibile habet formam à potentia actiua efficientis causæ, quatenus esse potest terminus actionis illius ex Scoto 2. dist. 12. quæst. 1. & non in potentia passiva materiæ.

Offensio

Aquarius

7. n. est.

dilucid.

11. n.

12. n.

ad hoc.

est potentia.

passiva.

subiectiuum.

nam potentiale

obiectiuum

videt.

IX. IX.

43. De-

fensio.

Respondetur possibile, quod est ratio seminalis, nec est subiectiuum, quia non est entitas subiecti; nec est obiectiuum, quia non est entitas efficientis; sed est possibile formale, quoniam forma est prius in potentia, posterior ab efficiente extrahitur de potentia ad actum. Fundatur vero hæc possibilitas in essentia formæ existente extra nihil, extra mentem, & extra causas: existente inquam, sed sub modo possibilitatis, & incompleti, quæ possibilitas est ad actualitatem completam. Consequitur tamen in eadem essentia formæ possibiliis duo respectus; alter ad efficiens, à quo forma potest extrahi ad actum perfectum, quale efficiens est causa naturalis externa, & ipsa quoque ratio seminalis, vt causa effectiua partialis interna. Alter ad materiam, quam potest informare actu secundum esse perfectum. Vnde secundum istos duos respectus potest dici, & possibile obiectiuum in ordine ad efficiens, & possibile subiectiuum in ordine ad passum. Quanquam hoc secundum sit minus propriè dictum; nam potius appellandum est possibile informatiuum, quia forma potest informare, non subijci: materia verò est possibile subiectiuum, quæ potest subijci. Hoc possibile formale declarauit Zabus 7. metaph. quæst. 9. distinguens formale formabile, & formale formatiuum. Hinc liquet argumentum hoc vltimum continere fallacium consequentis ab insufficienti enumeratione, nec enim solummodo est possibile ratione efficientis, & materiæ; sed etiam datur possibile ratione formæ, & huius, & alijs quoque modis.

Illud obiter aduerto à vobis dictum, quòd possibile subiectiuum nihil est formæ, sed est entitas materiæ. Propter quod cum forma fit ex materia, re vera fit ex nihilo sui; nam ipsu possibile subiectiuum nihil ponit in forma, vel de forma. Ip verò materia est physicè primò diuersa à forma; vnde si fieret ex materia, ita fieret ex nihilo sui: sicut si fieret anima rationalis ex obiecto visibili, aut intelligibili, quod est possibile obiectiuum ipsi animæ propositum.

Addo vos rursus dicere formam fieri ex materia, quod negauit Aristoteles in 1. phys. 58. & 60. dicens musicum non fieri ex homine.

Hactenus constat vos non satis impugnauisse rationes seminales, vt putabatis. Nunc prosequamur reliqua per vos dicta disput. 5. q. 6. num. 145. cart. 305.

C A P V T XII.

Offensores ex Contareno sumunt doctrinam; sed ingrati Doctorem obscurant.

Offensio

Certina occurrit difficultas, prima est, an causa effectiua generantis, & productiua substantialis forma sit ipsum agens immediatum, quod prævia alteratione materiam disposuit, vt V. G. air ignis introducto prius calore, & siccitate in ligno sufficiens sit ad educendam quoque formam ignis ex ligni materia, an potius recurrendum sit ad illud agens separatum, quod in materia ab agente immediate disposita formas producat.

Vt ad calum, sicut putarunt Fernelius lib. de abditis rerum causis cap. 5. & Raguseus disput. 16. peripat. cap. 17.

Vel ad intelligentiam quandam separatam, vt opinatus est Auicenna lib. 1. suffic. cap. 5. & 4. met. cap. 4.

Vel etiam ad ipsum Deum, & totius natura auctorem, vt probabiliter proponit Aresius 1. de gener. quest. 20 sec. 4. conlusione 5.

LXXX.
44. De-
fensio.

Ex istis opinionibus, primam Fernelij, & Ragusei citat Contareno quæst. de origine formarum cap. vlt. sed quam modestè, quam ingenuè, & laudabiliter. Idem inquit evitanda creationis

consilium, quod nos in predictam sententiam induxit, quamplures per-
 celebres philosophos ad ipsam formarum originem investigandam ex-
 citavit; præcipuè Ioannem Ferneliu[m] lib. de Abditis rerum causis cap.
 5. Cui adhaesit nuper excellentissimus Raguseus in 16. ex suis peripa-
 teticis disputationibus cap. 17. qui quidè[m] grauissimi viri considerantes,
 &c. Ecce quàm nobilis & honoratus scribendi modus, viro ho-
 noratissimo, & prudenti veritatis inquisitione dignus adhibetur à
 Contareno. Qui honoratus est, honorificè loquitur de alijs.
 Vocat eos *percelebres philosophos, grauissimos viros, excellentissimum*
Raguseum, vt etiam si eorum opinionem non teneat, opinantes
 cum laude dimittat. Qualis quisque est, talia sentit, & loqui-
 tur ex Arist. in 1. ad Nichomachum. An vos offensores tam
 modestè, & honorificè de alijs scripseritis in isto articulo, ex ve-
 stris dicerijs, ledorijs, iniurijs, maledicentijs, contemtionibus
 grauissimorum virorum, & in primis Contareni, viri doctissimi,
 & omni honore dignissimi, constat.

Secundam opinionem Auicennæ commemorat Contareno LXXVI
 eadem quart. cart. 140. linea 3. *Produci, scilicet formas, ab in-*
tellectu omnium infima, qualis est illa, quam posuit Auicenna in 1.
suffic. cap. 10. ac in 9. met. cap. 4. ipsam datricem formarum appel-
lans. At in commemoranda Auicennæ citatione vos discrepatis
 à Contareno. Ille namque citat lib. 9. metaph. cap. 4. Vos
 lib. 4. cap. 4. Volui periculum facere, an falsa citatio facta sit à
 Contareno, an à vobis. Accepi metaphysicam Auicennæ. In
 lib. 4. suæ metaph. non sunt nisi tria capita. Et vos citatis quar-
 tum? Igitur falsi estis, vel alios fallitis. Quoniam autem li-
 bri transcripti corriguntur ad normam primi originalis: has ci-
 tationes primæ, & secundæ opinionis transcripistis à Contareno.
 Quare vester liber est corrigendus iuxta veram citationem Con-
 tareni. Auicenna quippè in 9. metaph. cap. 4. veraciter habet,
 quæ a Contareno dicuntur.

Tertia opinio Aresij, quæ refert productionem formarum om-
 nium in Deum, non multum dissidet ab opinione Contareni.
 Contareno quippè omnem formarum essentiam ponit à Deo
 materiae concreatam ab æterno. Aresius ponit in singulis tem-
 poribus à Deo fieri. Differentia est in duratione. Propterea
 quod

quod Contareus intra limites Aristotelicos loquitur, suppositi aeternitate mundi, Aresius non item.

LXXXII Sed pro opinione Fernelij, & Ragulei, Contareus adducit duos textus, primum ex 2. phys. 26. *Sol. & homo generant hominem.* Ut ab homine materia, à cælo sit forma corporis.

Secundum ex primo meteororum cap. 1. I. ferientiam mundum regi à superiori caelestia latione. Eisdem duos textus citatis & vos, nominando Ferneliam, & Raguleum; supplicio ne mine Contareni, à quo transcribitis.

Contareus proprio inuentu respondet ad primum. *Non significat Philosophus, quod homo producat corpus, & calum animam sed quoniam in quavis generatione requiruntur agentia extrinseca; scilicet uniuersalia, & remota, atque particularia, & proxima, qua corpus geniti præparent ad formam receptionem, idè in generatione hominis concurrunt sol, ut agens uniuersale, & homo, ut causa uniuersa, & specifica.* Eandem proflus responsionem rescribitis, tacito Contareno, à quo rescribitis.

Ad secundam respondet Contareus, non significari ab Aristotele mundum hunc à cælo gubernari, quò ad productionem formarum; sed solum quò ad influxiones in corpora per alterationem disponenda regi. Eandem responsionem rescripsistis, sed Contareni nomen non ascripsistis. Quid ita? Quoniam alienos labores, & alienam laudem ad vos trahere voluistis, non inuentori, ut erat iustum, tribuere. Laborauit ergo Contareus non sibi, sed vobis.

Sic vos, non vobis, mellificatis apes.

Vos ergo, quasi vesperæ mel apibus argumentosæ fugitis, & apem ingratè pungitis. At Aduersariorum nomina scripsistis. Quare causa? Nimirum, ut vos sapientiores authoribus impugnatis videremini; qui soluere potuistis nodos, qui eis intolerabiles visi sunt. Undique amor propriæ vestræ gloriæ conspicitur, siuè dum alios nominatis ad eos obsecrandos; siuè dum non nominatis, ad vos scilicet illustrandos lumine alieno. Igitur, & furaces, & heraces estis.

Furaces, dum bene ab alijs dicta, ad vos tanquam propria traducitis.

Feraces, dum malè in alios dicta congeritis, præsertim in eos à quibus accepistis bona. Ità natix suauem aquam bibit; sed reliquam lethifero veneno inficit. Vos quoque optimam doctrinam à Contarino suscepistis: sed Doctorem iniurijs & calumnijs, tanquam lethali virulentia conspersistis. Vt autem, & vestra furacitas, & tacitas a cunctis videatur, duos sequentes libellos pro corollario adiungo.

LIBER PRIMVS

Furacitas Belluti, & Mastrij pat efacta!

CAPVT I.

*Forum authoritatum Aristotelicarum ex Consareni,
& Ragusei laboribus.*

LXXXIII.

Vm legerem librum de generatione, & eor-
ruptione, conscriptum à Belluto, & Mastric
idq; volantibus oculis, ad inuenienda ea
quæ contra me scripserât, casu occurrit vi-
dere pagina 20. nomen Cremonini: lego
& seuerè ipsum vituperari conspicio. Ot-
dior à capite lesionem illius paginæ, quæ
incipit Quæstio 2. Art. 1. num. 9. Deprehendo meos Offenso-
res acriter arguere eos, qui Aristotelis authoritatibus inhærent.
Hanc igitur Conclusionem non esse vtendum authoritatibus
probant, allata Zabarella authoritate, & duorum scriptorum,
quos, qui sint, ignoro. Ridiculum mihi visum est, conclusio-
nem esse, non vt authoritatibus, & probationem fieri per au-
thoritates. Itaque dum negant vtendum authoritatibus, autho-
ritatibus vtuntur, sibi que contradicunt. Hinc aduersus Cremon-
inum in Peripatetica palæstra non obscurum ita scribant.

Offensio. *Ea igitur potissimum de causa Aristotelis authoritates adducimus
pro nostro asserto, vt putidum Cremonini mendacium refellamus,
qui sec. 2. cap. 1. sub finem ait, latinot, nec vnum quidem locum ad-
ducere posse vbi elementorum qualitates appellauerit accidentales, cura
tamen pro sententia Græcorum legantur innumera ab ipso relata: sum-
matim itaque, & clariores asseremus.*

LXXXIV.
Defin-
tio.

Cæpi legere, vidique Aristotelis authoritates grandine fre-
quentiores cadere. Mirabar, sciens viros istos non multum A-
ristotelis lectione, vel ponderatione delectari, immò in eadem
pagina confutasse adhibentes Aristotelis dicta: immò & dicere
sc

Furacitas.

8 D

De pluris facere vnam rationem firmam, quàm mille authoritates (verendum ne sit infirma ratio, quæ firma videtur) Venit illicò in mentem, & Georgium Raguseum, & Ioannem Baptistam Contarenum in Peripatetica doctrina celeberrimos hanc Disputationem aduersus Ciemoninum suscepisse. Consulo vtrunque authorem, & inuenio omnes authoritates à prima ad vltimam esse prædatorio modo raptas ex quæst. Contareni to. 2. de formis elementorum cap 7. Sed astutè ad occultandum furtum Offensores citant loca non verba textus, ne deprehendantur latrocinium. At Contarenus prudenter illa verba textus, quæ ad propositum faciunt, citat. Percurramus singulas, ex Offensione ad paginam 20. colum. 2. quæst. 2. art. 1. num. 9. Statimque ex Contareno apponamus authoritatem citatam.

Prima Authoritas ab Offensoribus citata est.

In 7. lib. phys. 11.

Prima authoritas à Contareno citata in quæstione de formis elementorum cap. 7. cart. 176. est in 7. phys. contex. 11. vbi Aristoteles nunciat primas qualitates inter passiones sensibiles, mox in sequenti text. inquit per eas fieri alterationem ijs verbis. *Si igitur sensibiles quidem passiones sunt, per has autem alteratio est.*

Offensio
1. futura
LXXXV.
De 11
delegi-
tur.

Et 8. phys. lib. 55. primas qualitates enumerat inter qualitates sensibiles.

Secunda authoritas allata per Contarenum est in 8. phys. contex. 55. talis. *Amplius autem omnium passionum principium est densitas, & raritas: utrum grave, & leue, & molle, & durum, & calidum, & frigidum densitates videntur esse, & raritates quedam.*

Offensio
a. futura
Defensio
delegi-
tur.

Idem habet 1. de gener. 24.

Numerum textuum accipiunt à Raguseo disp. 15. parte 2. cap. 4. pag. 260. ex authoritate quinto loco citata. Sed hæc tertia authoritas est. vt apud Offensores, ita apud Contarenum, vbi qualitates elementorum accidentia vocantur. *In his autem si aliqua maneat passio eadem contrarietatis in generato, & corrupto, vt quando ex aere aqua, si ambo transparentis, aut frigida, non oportet alteram huius passionem esse, in quam transmutantur.*

Offensio
3. futura
Defensio
delegi-
tur.

Et lib. 2. de gener. 54. & 55. carpit Antiquos, eo quia solas ele-

Offensio
4. futura

M

men.

mentorum qualitates agnouerint, non eorum formas substantiales:

Defensio
detergi-
tur.

Quarta hæc autoritas ex Offenforibus, est quæ a Contarini, dicentis de Aristotele, Carpit Antiquos philosophantes qui de solis qualitatibus elementorum, nequaquam verò de illorum formis mentionem fecerant. Ideò ait. *Amplius autem, & potentias attribuunt corporibus, propter quas, & generant valdè instrumentally, auferentes eam, que secundum formam causam quoniam enim natum est, ut inquirunt, calidum quidem segregare, frigidum autè congregare.* Eadem autoritas ex 2. de generat. 54 & 55. citatur à Raguseo disp. dicta cart. 258. argumento 11.

Offensio
5 furtum

Item ubi. de sensu, & sensibili ait ignem agere, non quatenus ignem sed quatenus calidum, per quod manifestè secernit formam substantialem ignis ab ipso calore.

Lxxxvi.
Defensio
detergi-
tur.

Hæc autoritas quinta est Contareni sexta. Aristotelis verb sunt. *Quæ igitur ignis, & quæ terra nihil natum est agere, vel pati, nec aliud quicquam: quæ autem inest contrarietas in eis, hæc omnia agunt, & patiuntur.*

Offensio.
6. furtum.

Et secundo de partibus animalium ab initio docet qualitates nec esse de essentia elementorum, sed illorum virtutes.

Defensio
detergi-
tur.

Hæc est autoritas septima per Contarenum allata ex initio 2. de partibus animalium, ubi Philosophus docet, qualitates non esse de essentia elementorum, sed esse illorum virtutes, cum inquit. *Cum itaque triplex sit compositio, &c.* Acceperunt a Contareno, nedum locum citatæ autoritatis, sed eandem Contareni clausulas, orationes, dictiones.

Offensio.
7. furtum

Et 7. metaphysicæ 17. disertissimis verbis ait, substantias non esse, sed accidentia.

Defensio
Detergi-
tur.

Hæc citatio est prorsus falsa; nam in 7. metaph. 17 nihil tale repetitur. Legatur textus. Atriberem, sed non est necessarium; etenim hoc in loco non est error transcribentium ex Contareno, sed error est impressoris, qui loco 3. substituit 7. Quando impressor errat, emendamus recurrendo ad originale, ex quo transcriptio facta est. Igitur ad Contarenum recurramus, qui autoritate octaua scribit. *Clarius verò in 3. metaphysicæ contextu 17. hoc idem ijs verbis expressum est. Quæ verò maxime substantiam significare videntur, aqua, ignis, & terra, ex quibus corpora composita*

sua constant. Horum verò caliditates quidem, & frigiditates, & similes passiones non sunt substantiæ. Ecce apertè quod secundam mentem Aristotelis primæ qualitates non sunt substantiæ, sed affectiones.

Quod denuò repetit 5. metaph. 19.

Contarenus citat eundem textum 5. metaph. 19. in auctoritate 9. *Item quæcumq; substantiarum, que moventur passiones, ut caliditas, & frigiditas, &c.*

Et 8. metaph. 5. Videatur contextus, quia verba sunt apertissima, que brevitatis gratia hic non transcribimus.

Hæc est vltima autoritas citata ab Offensoribus, & vltimò citata à Contareno. *Quadam sensibilibus passiones, ut duritie, & molliæ, & densitate, & raritate, & siccitate, & humiditate ac paucis interpositis inquit, substantia magis nihil bonum est, neq; combinatum, attamen proportionale in unoquoq;.* Noluerunt transcribere, non quidem propter brevitatem, quoniam autoritas est brevis, sed propter occultationem. Præsertim cum pleraq; dicant extra necessitatem. Nullam itaque Aristotelis auctoritatem inveniunt. Immo inveniunt omnes, sed apud Contarenum: nam apud propriam intellectum nihil.

Præter auctoritates Aristotelis brevissimè rationes etiam afferunt. Eas legamus.

Deniq; idem deducitur ex varijs Aristotelis principijs.

1. *Quod nimirum substantia non habet contrarium.*

Ragusei est parte 2. cap. 2. argumento 5.

2. *Non suscipit magis, & minus.*

Ragusei ibid. argumento 6.

3. *Non est per se immediate sensibilis.*

Ragusei ibid. argumento 12.

4. *Non terminat alterationem, sed generationem.*

Ragusei ibid. argumento 9.

Et alia huiusmodi, quorum oppositum omninò convenit allegatis qualitatibus.

Quatuor rationes indicant ex principijs Aristotelis, quæ rationes præptæ sunt ex Raguseo locis insertis. Hoc tamen interest, quod Raguseus fecit rationes in forma, & minores in

Offensio
8. furtum
Defensio
delegitur

Offensio
9. furtum

Defensio
delegitur

LXXXV
Offensio
10. furtum

11. furtum

12. furtum

13. furtum

Defensio
delegitur

materia probitas: Offensores noluerunt subire tantum negotii.

Nunc subit vehemens terminati redundantiam verborum contra Cremoninum in Offensoribus, & deficientiam in auctoritate, ac ratione. Dicunt se non esse multæ auctoritatis, se multæ rationis. Alias fortasse. Nunc nouem auctoritates Contareno: quatuor rationes a Raguseo surripuerunt, ut apparerent multæ auctoritatis, & paucae rationis. Reuera autem sine & nullus auctoritatis, & nullius rationis. Igitur sunt ex alieno opulenti, ex proprio inuento mendici.

CAPUT II.

Considerantur responsiones Cremonini, & impugnationes ab Offensoribus allatae, ostenduntur clare vel palam ex alieno acceptae.

LXXXVI. **D** Osthac nostri Compilatores in quaest. 2. dicta art. 1. numero 10. afferunt responsiones Cremonini ad auctoritates allatas, & refutant responsiones. Cremoninus etenim præuidens aliqua posse obijci, responsiones quaedam generales cautè dedit. Prima responsio Cremonini ad locum tertij metaph. 17 dicit Aristotelem loqui dubitando, & proponendo dubitationem antiquorum, quando qualitates primas dicit esse passiones primas elementorum, non substantias.

Refutatio ab Offensoribus scribitur ad num. 11.

Offensio
24. furtiū *Verum est nonnullis ex prædictis locis Philosophum examinare veterum placita, postea tamen ex propria sententia loquens determinat ipsas qualitates non esse substantias, sed affectiones elementorum, ut præsertim videre est 3. metaph. 17.*

Defensio
delegi-
tur. *Confutatio hæc est accepta ex Contareno cap. citato 7. cart. 137. circa octauam auctoritatem, dicente. Quamuis enim in præcedentibus verbis examinandam proposuisset opinionem antiquorum, quod scilicet numeri, superficies, & puncta sint substantia: mox tamen scilicet in citatis verbis, clarum est, quod solvens quaestionem, & ex propria sententia loquens, determinat ipsas qualitates non esse substantias, sed affectiones.*

Deteſto furto, confidero, accuratiùs Cremoninum examinaſſe textum, quàm Offenſores, vel textum, vel commentarium ſui Scoti. Nam commentarius Antonij Andreae Scoto ab iſtis aſcriptus, diuidit textum in argumenta pro parte falſa, & argumenta pro parte vera. Pars falſa continet argumenta Platonis & verba, quæ citantur ab Offenſoribus ſunt in argumento pro parte falſa. Verba textus ſunt Platonis, probantis illo argumento, quòd corpus eſt ſubſtantia, calor, & frigus ſunt accidentia. Atqui Ariſtoteles contra Platonem tenet in concluſione, ergo etiam præſumendum eſt, quòd non concordet cum Platone in propoſitionibus, iuxta Scoti notationem in 2. diſt. 3. quæſt. 7. ad primum. Profectò ex argumentis in parte falſa, authoritas non eſt ſumenda. Illam verò authoritatem eſſe in argumentis pro parte falſa, ante Aragonium tenuit Thomas Aquinas, & ante hunc Alexander Aleuſis, nec non & Auerroes, & Aphrodiſeus apud Sueſſanum. Quare & capiunt confutationem, & rapientes contra ſuum Scotum faciunt.

Secundò Reſponſio Cremonini ad num. 10. eſt. Cum Ariſt. negat eſſe ſubſtantias loquitur de ſubſtantijs compositis, & per ſe ſubſiſtentibus.

LXXXIX.

Refutatio ad num. 11. continetur in Offenſoribus.

Quia cum Ariſtoteles ait prædictas qualitates non eſſe ſubſtantias, abſolutè loquitur de ſubſtantia, & abſque limitatione. Et nedum negauit eſſe ſubſtantias, ſed affirmauit etiam eſſe paſſiones, & affectio- nes, jù enim loco uinc citato loquitur. Horum verò ſcilicet elementorum caliditates, & frigiditates, & ſimiles paſſiones non ſunt ſubſtantia.

Offenſio
Furum
15. & 16.

Contarenuſ eodem cap. cart. 137. circa octauam authorita- tem duas hæc dedit refutationes. Planum eſt enim, inquit, & contra, quod loquitur de ſubſtantia abſolutè, & abſque aliqua limitatione.

Defenſio
decegi-
tur.

Præterquam quod expreſſè aſſerit eas qualitates non eſſe ſubſtan- tias, ſed paſſiones.

Tertiã Reſponſio Cremonini. Cum Ariſt. negat in ſubſtan- tia contrarietatem, loquitur tantùm de ſubſtantia composita, non autem ſimplici, quales ſunt formæ elementares, unde uult ſub-

LXXXI.

sub.

substantiam latè sumptam, vt etiam differentias substantiale complectitur contrarietatem habere.

Quod probat ex 1. phyl. 67. vbi principia rerum naturalium contraria ponit.

Et 10. metaph. 13. vbi ait, in omni genere aliquam primam contrarietatem reperiri, quatenus omne genus per oppositas diuiditur differentias.

Refutatio 3. responsionis ad num. 11. ab Offensoribus scribitur.

Offensio. *Non tertium, quia vt ostendimus in Logica disput. 7. quest. 1. art. Furtum 17. & 18.* 3. *Proprietas illa conuenit omni substantia, non solum directè, sed etiam lateraliter, & indirectè existenti in predicamento. Nam eam Aristoteles predicamento substantia ascripsit, vt à quocunq; re alio accidentium predicamento contradistinguat, & ideò de quacunque substantia intelligi debet.*

Tum quia si formis, ac differentijs substantialibus contrarietas conueniret, etiam & compositis ex eis constitutis conuenire deberet, quia forma, & differentia, vel est totalis, vel certè principalis pars compositi, cui totam suam communicat naturam, & conditionem.

Nec loca, quae ex Aristotele pro hoc adducit, ei suffragantur, vt loco citato in Logica notauimus.

Defensio. *Confutatio isthac, & ex Raguseo cap. 18. cart. 782. & ex deteguntur.* Contareno cap. 5. cart. 131. sumpta est.

Raguseus scribit. Aristoteles in eo loco, vbi de hac proprietate sermonem habet, de predicamentali substantia loquitur, vt genus quoddam est à ceteris predicamentis distinctum; vult igitur ibi substantia proprietates assignare, quibus totum substantia genus à quocunque alio genere distinctum intelligatur: sed totum substantia genus, omnes substantia species, siue simplices, siue compositae illae sint, complectitur; voluit igitur Aristoteles proprietatem illam substantia non solum substantia compositae, sed toti substantia generi conuenire.

In fine capitis eiusdem Raguseus tradit *Non habere contrarium competere substantia tam secundum profunditatem, idest substantia directè: quàm secundum latitudinem, hoc est substantia lateraliter, & indirectè: de qua re idem Raguseus cap. 15. cart. 277. ergo primam rationem cum declaratione nostri*

Offensores à Raguseo accipiunt.

Immò & primam, & secundam rationem sumunt à Contareno quæst. dicta de formis elementorum cap. 5. cart. 131. *Videtur etiam ibi loqui de omni substantia, quæ quocumque modo attingat ad predicamentum; nam agit ibi de predicamento substantia, prout à quocumque alio accidentium predicamento contradistinguitur, &c.* Hæc ratio ad verbum ab Offensoribus transcripta est.

Secundo ait Contareno. *Cum forma substantialis, quæ compositum essentialiter constituit, illudque secundum totalem rationem suæ nature perficit: ei suas quaslibet conditiones communicet, ideò si formæ substantiali alicuius elementi competat contrarietas, idipsum erit etiam de totali illo elemento composito.*

Hic aduerto meos Offensores omninò removere contrarietatem à substantia. Sed in disp. 5. quæst. 2. soluendo septimum argumentum à me factum, contendunt in substantia reperiri contrarietatem, non solum virtuales cum Tatareto, sed veram contrarietatem, scilicet formalem cum Mairone, ergo vt mihi contradicant, sibi contradicunt.

*Offensores
sibi esse
tradituri.*

Quamvis nec rectè textum expenderint. Etenim *non habere contrarium*, non competit substantiæ, vt contradistinguitur à quocumque predicamento accidentis, dicente Aristotele, *non est autem hoc substantiæ proprium, sed etiam multorum aliorum, vt quantitatis bicubito eorum, & tricubito nihil est contrarium.* Sed neq; differentijs applicauit Aristoteles hoc attributum *non habere contrarium*, sed solis substantijs primæ, & secundæ, idest generibus, speciebus, & indiuiduis subiectis in quid. Quare ex virtute textus non potest hoc attributū extendi ad formas, vel differentias, quoniam conclusio non potest excedere probationem. Probatio autem facta est de solis substantijs primis, & secundis.

Responsio quarta Cremonini est, quòd substantia non suscipit magis, & minus, non quantum ad totum ambitum, sed quantum ad substantiam, quæ contrarietatem non habet, cuiusmodi est substantia tota; nam partes possunt habere contrarietatem. Loquitur enim de eo magis, & minus, quod contrarietatem sequitur.

Lxxxv

Offensores refutant hanc responsionem ad numerum 11. sic.

Non

Offensio
factual.
17.

Non quarta, tum quia, ut ibidem diximus suscipere magis; & minus ab Aristotele tribuitur substantia vniuersaliter, ut ab accidenti distinguitur, atq; idco omni substantia etiam distributive competere debet.

Tum quia, si aliqua substantia magis, & minus suscipit, ergo et illam assignaree proprietatem de tota substantia, ac in toto actu suo.

Curiositas
29.

3. Tum quia si de illo magis, & minus loquitur, quod contrarietatem sequitur, cum nulla prorsus substantia, ut diximus, contrarium habeat, nulla quoque suscipit magis, & minus.

Tum tandem, quia inferius disput. 5. quest. 5. art. 2. absolute ostendimus, eicuiusq; forma substantiali magis, & minus suscipere, nitas repugnare.

Defensio
dereg.
161. 19.

Raguseus disp. 15. cart. 288. refert Cremonini responsum, sed refutationem remittit ad alium locum, scilicet disp. 19. cap. 7. pag. 383. dicens. Aristoteles in predicamentis de substantia dispensans ab accidentibus distincta, &c. inter ceteras autem proprietates hac precipua numeratur, substantia non suscipit magis & minus. Loquitur Aristoteles de substantia, quatenus predicamentum est, sub quo omnes substantia tam simplices, quam composita, et perfecta, quam imperfecta, vel directe, vel à latere continentur. Et ideo hinc proprietates, que ipsi generi tribuntur, quatenus genus est omnibus quoque sub se speciebus contentis conuenire &c.

dereg.
161. 20.

Tertia ratio illorum; si magis, & minus contrarietatem sequitur, Ragusei est disp. 15. cart. 291. Magis, & minus dei proprium contrarium. At verò substantiale forma nullum contrarium recipit, ut supra ostensum est; propterea magis, & minus à materia participare non possunt.

LXXXIII.

Quinta Respon. Cremon. refertur ab Offensoribus num. 1 non negare Aristotelem substantiam aliquam esse per se sensibilem, sæpius enim distinguit Aristoteles in sensibilem, & intelligibilem; quare sicut abstracta à materia est per se intelligibilis ita materialis erit per se sensibilis.

Vel hoc asseruit de substantijs compositis, non simplicibus.

Vel denique elementares qualitates cadere sub sensu, ut qualitate

itates sunt, & accidentia, non ut formæ substantiales.

Refutant has responsiones ad num. 11. cart. 22. colum: 1. scribendo.

Non quintum, quia cum Aristoteles 2. de anima 63. 64. 65. docet, substantiam non esse per se sensibilis, loquitur in uniuersum de quacunque substantia, tam composita, quam simplici, quia in hoc eam ab accidente fecernit. Offensio
21. fontis

Responsiones tres Cremonini simul ponuntur à Raguseo pagina 303.

Refutatio primæ responsionis est in Contreño cart. 130. Defensio
detergi-
tur.

In 2. de anima tex. 63. 64. 65. contradistinguit substantiam ab accidente proprio, & communi per hoc, quod illa sunt sensibilia per se, & substantia non est sensibilis, nisi per accidens. Idem etiam ex eisdem textibus dixit Raguseus cart. 259. & cart. 302. arguit, substantia quatenus substantia sensibus non subiicitur. Ergo nulla substantia quæcumq; illa sit, siuè simplex, siuè composita, sensibus percipi potest.

Quod quidem certissimè constat ex Eucharistia sacramento. Si namq; substantia per se sensibilis esset, tunc, ut arguit Doctor 1. dist. 3. quest. 3. R. & dist. 22. quest. 1. in corpore, posset eius presentia directe, & absentia saltem indirectè sensu percipi. Sicut, inquit, Aristoteles 2. de anima 113. quod visus est tenebra perceptiuus, quando scilicet lux non est presens, atque ita posset sensu percipi absentia substantia in hostia consecrata, quod est erroneum, & contra experientiam. XCVII.
Offensio
cart. 229
col. 1.

Cremoninus diceret primo falsò citari textum Aristotelis; nam in 2. de anima 113. nihil tale est, quale asseritur. Defensio
falsa cit.
eodem

Secundò diceret, se omni cum reuerentia, & adoratione debita sanctissimum Sacramentum venerari. Atquè à se non semel in anno maiore, qua posset præparatione recipi solitum fuisse. Sed sacratissimam rem intra sacrarium retinendam, & in sacra scientia tractandam. Non esse sanctum canibus proijciendum, neq; margaritas ante porcos. Se non agere, nisi de opinione Aristotelis, & sequacium, qui sunt plerique pagani, Maumetani, hæretici, & sequuntur sensum, ac rationem sensibus innixam nec tenent reuelationes supernaturales. Exponitur sanctissi-

ma Eucharistia densui ipsorum; ut Averroes derisit, dicens nullam gentem iauenisse tam stultam, quam gentem Christianorum, quæ manducat Deum suum. Subiungetque cum Sancto Bernardo, *quid mihi de miraculis, qui naturam quero?*

Tertio diceret, credi quidem certissimè post consecratione Christum esse in Sacramento sacramentorum: sed falsò a vobis dici hoc constare, cum neque sensui, neque intellectui hoc sit manifestum: Deo scilicet ità disponente ad meritum fidei, ut nullam possimus habere experientiam de veritate sacramenti. Id vos non bene dicere aliquid de Sacramento per experientia cognosci. Argumentum ergo vestrum in philosophia naturali procedit ex ignotis, & nihil probat. Sed quoniam Sacramentum Eucharistie quater accipitis in hac disputatione, memento Scoti in prima Prologi reprehendentis Auicennam, qui seculæ dogmata miscuit cum philosophicis; sicut & vos facitis. considerabimus in fine, nam separanda sunt sacra à profana

XCIV.
Offensio.
21. futu.
Cart. 21.
col. 1.

Dum autem Aristoteles assignavit substantiam sensibilem ab intelligibile distinctam, sanè non intellexit esse per se sensibilem, sed in sum ratione accidentium, quæ subiectat, hoc enim sufficit ad pondus inter utranque discrimen, quia per nullum accidens inherere illa cognosci potest, nec ultra opus est, ut qua ratione unum est intelligibile, eadem ratione alterum sit sensibile.

Defensio
detegitur

Contarenus cart. 130. scribit *Verificatur, ut scilicet omne sit, aut intelligibile, aut sensibile aliquo modo, vel scilicet per se, ut accidentia sensibilia, vel per aliud, ut substantia materialis sensibilibus accidentibus affecta. Nec necessarium est, ut qua ratione unum est intelligibile, eadem ratione alterum sit sensibile.* Similia dicit Raguleus cart. 305.

Offensio.
23. futu.

Ac prorsus etiam voluntarium est, quod ibi addebatur, dici posse quod substantiæ illas sub sensu cadere, ut accidentia sunt, non ut substantia. Sic enim eadem prorsus entitas esset in simul substantia, & accidens, sentiretur, & non sentiretur diuersa ratione.

Defensio
detegitur

Ita Contarenus cart. 131. contra hanc responsionem inferretur *idem ens simplicissimum esse in simul substantiam, & accidens.* Ità quoque Raguleus cart. 303.

Offensio.

Tam quia ad sensum tactus pertinet cognoscere omnem arboran

ut ait Aristoteles 2. de anima 118. ergo potest sensus tactus cognoscere qualitatem in quolibet gradu, etiam in summo, ut patet experientia, ergo adhuc ut substantia per se sentiretur, quis ad talem gradum red-
 Et, eundem substantia.

Non potui reperire authorem huius argumenti, nisi vos. Ne-
 que mirum, quoniam in vestra disput. 5. quest. 2. art. 2. in fine ad
 cart. 256. col. 2. reprehenditis atrociter Peripateticos, eò quod
 Aristotelis propositiones indefinite prolatas accipiunt, ut uni-
 versales. Quod in alijs reprehenditis, nunc facitis; nam in tex.
 118. Aristoteles ponit sensum cognoscere *exuperantiam* indefini-
 tè vos falsificando textum apponitis signum uniuersale, *om-
 nem exuperantiam*. Nam siue uniuersali signo nihil probaretur.
 Sed Contarenus, & Raguseus non solent falsificare textus.

Defensio

Sexta Responso Cremenini data ad nouum argumentum La-
 tino, cum est in Raguseo cart. 292. quam responso referunt
 Offenses, & ad cart. 22. column. 2. refutant his verbis.

xcv.

*Neque etiam valet sectura effugium, quia qualitas in gradu intenso
 non differt à se ipsa in gradu remisso nisi secundum magis, & minus,
 at differentia inter magis, & minus (ut est apud omnes in confesso)
 non variat rationem specificam, tanto minus genericam, quis enim
 erudet, quod eadem qualitas, que in 2. gradu verbi gratia erat acci-
 dens, euadat substantia, statim ac tertium, vel quartum gradum
 attingit.*

Offensio
 24. futu.

Contarenus cart. 128. *quoniam talis diuersitas non esset aliter,
 quàm per magis, & minus, quæ tamen differentia maioris, & mino-
 ris, cum nequeat variare speciem, longè minus apta erit ad immu-
 vandam genus, et accidens transeat in rationem substantie.*

Defensio
 detegi-
 tur.
 Raguseus
 cart. 285.

Audiuimus rationem vestram ex Contareno raptam; sed vos
 ad probandam maiorem additis, ut apud omnes est in confesso.
 Magna laus. Fieri ne potest, ut legeritis omnes? Sed Græci, ut
 Aphrodiseus, Philoponus, Themistius, & eorum sequaces
 tam multi putant per magis, & minus variari speciem, & genus.
 Quis ergo non sunt de numero hominum isti? Sed apud Mo-
 rales magis, & minus ita speciè variant, ut minus sit in vitio, ma-
 gis in virtute, & e contra ex lib. 2. atque 3. ad Nicem. Fortè, &
 Aristoteles, quia Græcus est, apud vos non est inter homines nu-

Vide superius circa num. 47. merandus. Sed & doctor Seraphicus vobis est delendus ex all hominum, & doctorum, nam in 2. ad 42. num. 56. & 3. di 9. num. 68. & alibi docet per magis, & minus quandoque sp ciem variari. In arte Medica quatuor gradus in herbis, & ai malibus solent specificè distingui: sed quod apud vos est inco fesso, apud omnes est in confesso, vt video.

XCVI.

Offensio. cart. 21. col. 1.

Ad cart. 22. col. 2. num. 11.

Denique innuit (Cremoninus) alium euadendi modum dicen substantiales elementorum formas, non esse qualitates ipsas, sed co nexionem duarum qualitatum, &c.

Impugnant responsionem istam tali argumento.

Vnio est relatio, relatio non habet vim transmutandi accidens substantiam, ergo &c.

Defensio detegitur

Hoc primum argumentum est Ragusei car. 268. cap. 8. sc benti. *Vnio nil aliud est, quam relatio: At nulla relatio habet a transmutandi qualitatem in substantiam, cum ex non substantia, s stantia fieri nequeat, vt in 1. phys. si igitur quatuor prima qual res per se accidentia sunt, non potest fieri, vt etiam si cum alijs si iungantur in substantiam commigrent.*

Aliud Argumentū Offensores proferunt tale, si tamen alit

Offensio ad furtū.

Tum quia si ante unionem erant illa qualitates purè accidentia nequeunt ex vi solius unionis superaddita fieri substantie. Vnio ntm solum extrema copulat, & nectit, non autem earum natur essentialiter immutat.

Tum quia ex non substantijs substantia coalescere nequit, ex phys. 52.

Defensio detegitur.

Raguseus loco cit. cart. 267. commemorauit textum, sed r commemorauit numerum textus. Benignè vobis occurrit C tarenus, qui cart. 132. & textū & numerum textus protect. I gatur iterum defensio proximè præcedens.

CAPVT III.

Alia in eadem questione furta deteguntur:

XCVII. Offensio.

Offensores, quæ ordinatissimè scripta sunt à Raguseo, c fundunt; posuerunt quatuor rationes ex Raguseo. C legerunt responsiones Cremonini ex eodem. Sumptuerunt c futa

futationes ex Contareno, & Raguseo, confusè admodum. Idcirco ad num. 12. cart. 22. colum. 2. post disputationem exactam iterum reuertuntur ad ingenium, & argumentum, quod erat primum in Raguseo, nunc ferè ultimo loco ponunt. Putant enim se posse facilius latere, si ordinata inordinatè ponantur.

Itaque loco cit. sic scribunt.

Deinde probari solet à Latinis euidenti ratione, etiam in ipso Aristotele fundata. Nam 1. phys. 23. & 30. ac 3. metaph. 17. Quod uni est accidens, alteri nequit esse substantia. Quae propositio maximè veritatem habet in his, quae dicuntur uniuocè. Sed qualitates praedictae, quae conveniunt uniuocè omnibus corporibus, tam mixtis, quam simplicibus, in illis sunt accidentia, ergo etiam in istis. Maior, etiam si sit Aristotelis, et in ratione probatur.

Offensio
fuit. 16.
27. 28.

Tum quia substantia, & accidens non solum indicantur ex sola comparatione ad aliud; sed quia in se talis sunt conditionis, & naturae, ergo nequit idem ad diuersa comparatum modò substantia esse, modò accidens, quia quod de se est tale, ubicunque ponatur semper est tale.

9.

Tum quia forma substantialis dat esse simpliciter, accidentalis secundum quid, modò explicato 2. phys. quest. 1. art. 3. adeò ut omnino implicet tenorem hunc variari, ut ibi probauimus.

3. 3.

Raguseus cart. 258. cap. 2. secunda de partis duodecim rationes conficit. Prima est, quod uni est substantia, alteri accidens esse non potest. Ut habet Arist. 1. phys. 27. & 30. Sed quatuor primae qualitates, ut accidentia in mixtis corporibus inhaerent, ergo formae substantiales elementorum esse non possunt.

Defensio
delegi-
tur.

Contareno quaestione citat. cart. 127. sic Ex his, quae uniuocè dicuntur, quod uni est accidens, non potest alteri esse substantia, ut habetur ex 1. phys. contextibus 27. & 30. non enim licet oppositum predicati conuenire subiecto; sed primae qualitates (quae uniuocè dicuntur in simplicibus, & mixtis, ut apparet ex iudicio sensus, ac ex identitate definitionis, quam aequè in mixtis, ac in simplicibus corporibus obtinent) sunt in mixtis accidentia: ideò non possunt esse substantiae in elementis. Isti expilatores quod additur de uniuocè dictis, accipiunt ex Contareno. Sed tamen, & Raguseus ad instantiam Cremonini de scientia, quae in Deo est substantia, in nobis est accidens: dicit, maiorem Aristotelicam in uniuocis esse ve-

ram.

ram. Itaque nihil de proprio dicunt. Immo verò de proprio citant textum tertij metaph. 17. siquidem neque Raguseus, neque Contareus citant textum istum; ergo Offensores hoc ex se inuenerunt. Immo neq; hoc inuenerunt. Quod enim non est, inueniri nō potest; sed illa maior, quod vni est accidens alteri non potest esse substantia, in 3. metaph. 17. non est, ergo ab istis inueniri non potuit.

falso ei.
ratio.

Secundus §. quia substantia, & accidens non dicuntur talia in comparatione ad aliud, sed ex se, est Ragusei cart. 258. Et idem argumentum repetitur cart. 274. Additurque maxima, *Qualecunq; quid est, ubi cōtraq; ponatur, semper idem erit.*

Tertius §. Quod forma substantialis dat esse simpliciter, accidentalis secundum quid, est. Ragusei cart. 268. iisdem prolixius verbis.

IIIC.
Defensio.
5 pp. 23.
sol. 1.

Dices, quòd licet substantialis forma quantum est ex se, det esse simpliciter, tamen si adueniret enti completo, bono daturam esse secundum quid, & sic evasuram accidentalem.

§. 2. Hic casus est impossibilis, quia ens completum non est ordinabile ad ulteriorem formam, qua det esse simpliciter quantum est ex se, alioquin nunquam fieri substantialis corruptio: nam hæc fit ob adueniendam formam substantialem disparatam; sed si ista tunc accidens esse, iam compossibilis esset cum precedenti.

§. 3. Minor principalis argumenti ab Adversarijs conceditur, & sanè negari nequit; nam videmus mixta calefieri, & frige fieri absq; aliqua substantiali mutatione.

§. 4. Et in Eucharistia videmus illas remanere ab scedente substantia panis, & vini.

Defensio.
fictū s.
crudo non
spera.

In 4. §. Rursus res maximè supernaturalis intra naturalis luminis angustias concluditur. Sed & hoc argumentum tangitur à Raguseo cart. 277. in fine cap. 13.

In cæteris particulis 2. 3. perficitur argumentū pro Latinis.

Ad quod argumentum nomine Cremonini Offensores afferunt reipsonem cart. 23. col. 1. sic.

Offensio.
29, fictū.
si Inkan.
ria.
si Inkan.
na.

Resp. Cremon. maiorem illam non esse absolutè veram, quia intel- lectio in Deo est substantia, & in homine accidens.

Figura rotunda Cælo est substantialis, inferioribus corporibus acci- dentalis.

*Et forma substantialis dicitur accidens respectu materia, quia si
accidit, & substantia respectu compositi, quod substantialiter con-*
stituit.

*Inquis ergo esse verum, formam, una vni accidentalis est, alteri
substantialem esse non posse, si eodem modo ab utroque participetur, ac
falsum est, si participatur diversimodes & ideo quia calor in mixto non
perfectè participatur ab ipso, nec calor in eo est ad eum gradum progres-
sus, ut possit substantialiter determinare, ideo est accidens, & à mate-
ria ignis perfectè participatur, ità ut substantialiter possit determinari.*

Hucusque responsio pro Cremonino affertur.

R Aguseus cart. 269. cap. 6. tertiæ partis ad initium affert
responsionem Cremonini, cum tribus datis instantijs. Re-
liqua, quæ in applicatione adijciuntur non sunt in capite 6. apud
Raguseum, sed in 11. cart. 274. vbi responsionem formalem re-
fert datam à Cremonino. Vnde apparet istos transcriptores con-
fusè protulisse, quæ ordinatè à Raguseo suis locis posita sunt.

Defensio
de regi-
tus. 29.

Fortè dicit quispiam, Raguseum non retulisse integrè dicta
Cremonini in responsione ad hoc argumentum, sed offensores ex
Cremonino integram referre.

Respondeo, me nunc habere in manibus librum Cremonini
de formis elementorum, qui sect. 3. cap. 2. soluit argumentum
propositum ex 1. phys. 27. & 30, quod verè est, nulli accidit: &
ex collatione cum Raguseo comperio, Raguseum fideliter, &
integrè omnia retulisse. Offensores autè arbitror, ne vidisse quidè
librum Cremonini loco citato, sed ex tribus locis Ragusei con-
feruisse ista, scilicet ex cart. 269. ex cart. 265. & ex cart. 264.
An id fecerint, ne deprehenderentur quasi fures, aliorum esto
iudicium.

Sed ad cart. 23. col. 2. num. 13. Offensores aiunt contra re-
sponsionem.

Hæc solutio facile infringitur; nam calor, quando perfectè par-
ticipatur à subiecto, &c.

IC.
Offensio

Hoc argumentum superius factum est ab Offensoribus, &
eodem ferè sensu, non verbis, & habetur à Raguseo cart. 285.

Defensio

& c.

& clarius cart. 273. in fine octavi capituli, cum inquit. *Et contendit caliditatem esse formam substantialem ignis, & eandem bilominus accidere mixto: obsecro, est ne eadem re ipsa caliditas, ignem constituit, & que mixto corpori accidit? Si eadem soltim vere, quomodo in igne substantia, in mixto verò qualitas esse pote-
 quanam est ratio huius metamorphoseos? ut scilicet de substantia qualitate mutetur. Si autem non est omnino eadem, ergo calid. in igne aliquid secum affert, quod non adest in mixto: quod certè esse non potest, nisi forma substantialis in igne latens.*

Offensio.

Cart. 23.

col. 2. n.

13.

30. furtū.

Defensio.

detegitur

Nec allata instantia maiorem illam labefactant, non illa de relectione, alijsque attributis Deo, & Creatura communibus: hac enim omnia purum conceptum, non autem realitatem adequatam, &

Quæ scotica sunt, sed à Graecis non recipienda Videatur Innocentius 11. metaph. disp. 1. cap. 3. cart. 843. colum. 2. ad hunc unde, & acceperunt regulam diversorum generum, & non subalteratim positorum.

Offensio.

31. furtū

Nec etiam obstat instantia de figura Cæli, licet enim sit accidens ipso naturaliter inseparabile, atque ideo physica ei necessitate consensum, non tamen metaphisica, & logica, ita quod de ipso prædicetur in primo modo dicendi per se, ut Cremoninus arbitratur.

32. furtū

Nec denique urget tertia instantia de forma respectu materia, alii enim est loqui de accidente prædicabili, aliud de prædicamentali, forte respectu materia est accidens prædicabile, non prædicamentale.

Defensio.

detegitur

31.

Raguseus parte 3. cap. 6. & 7. reprobat instantias Cremonenses. primam tamen terminis Aristotelicis, non Scoticis.

Secunda cart. 271. ubi distinguit accidens separabile, & inseparabile, distinguit necessitatem logicam, & metaphisicam, & physicam, atque rem ipsam explicat, & distinctè ad argumentum applicat. Licet vocabula ista non ponat. Necessitas logica est non repugnantia terminorum, & abstractione præcisiva præest metaphisicè concipi accidens sine subiecto, & è contra subiectam sine accidente quamvis inseparabile naturaliter. Offensores autem ponunt vocabula, sed rem non explicant, neque applicant responsonem ad argumentum in forma, sicut Raguseus fecit. Contarenus cart. 128. idem etiam dicit de figura Cæli. Inuocabulis est discrimen, in re non est.

Tertia instantia item refutatur à Raguseo cart. 170. & à Con- 32. dete-
 garenno cart. 128. alijs verbis eodem sensu. gatur.

postremò probatur, tum quia videmus aquam calefactam, cum ab C.
 igne remota fuerit, pristinam frigiditatem in se reparare, signum e- Offensio
 videns, aliud in ea reperiri principium, frigiditatem anteverrens; cart. 24.
 in quòd talis operatio referri debet, cum jussu referri ne- col. 1. n.
 queat in ipsam frigiditatem remissim, quia unversaliter nulla qua- 14.
 litas potest se ipsam intendere in suo subiecto. 33. furtu

Raguseus cart. 294. versus finem. Cum videamus calefactam Defensio
 equam, remoto calefaciente, & sua natura relictam pristinam frigi- dete gi-
 ditatem recuperare, atque caliditatem, qua in ea violenter manebat, tur.
 ab eadem recedere, necessario dicendum est calefactam aquam unà cum
 prima materia suam etiam substantialem formam retinere, &c.

Tum quia in Eucharistia videmus has qualitates remanere, &c. Offensio

Rursus supernaturalia confunditis cum naturalibus. Rursus Defensio.
 quæ supernaturalia mysteria sunt, dicitis vos videre. Ineptè
 igitur Ecclesia canit de hoc mysterio mysteriorum.

Quod non capis, quod non vides.

Animosa firmet fides.

Præter verum ordinem.

Quæ igitur spectant ad hoc sacramentum sunt extra ordinem
 rerum naturalium, nec sunt ad propositum.

Tum tandem, quia eodem pacto dici posset mixta his accidentibus Offensio
 constitui substantiam. 34. furtu

Ità offensores cart. 24. colum. 1. num. 14. vsque ad 15.

Raguseus habet ista in disp. 15. cart. 259. cap. 3.

Insuper Offensores cart. 24. col. 2. num. 15. afferunt argu- Defensio
 menta Cremonini ex autoritate Aristotelis. Quæ autoritates detegi-
 sunt in Raguseo disp. 15. part. 1. Refert autem Raguseus decem tur.
 & novem auhoritates à Cremonino citatas, secutus ordinem CI.
 arguentis. At isti Offensores mirè perturbant omnia, sicut sæ-
 pia suo nigrore perturbat aquam, ne deprehendatur.

Primo refero argumentum ex Offensoribus.

Ex 2. de generat. tex. 6. & 7. ubi ait Aristoteles contrarietates Offensio
 cum materia esse principia, & formas, quibus constituuntur ele- 35. fur
 menta.

36. furtū.

Idem habet 2. de anima 117. & 1. phys. 54. elementa esse contrarias complexa, idest qualitatibus contrarijs.

Defensio.

Primo loco ponunt decimam quartam, & decimam quintam auctoritates relatas à Raguseo pagina 255. & 256.

deregistr.

Textus 1. phys. 54. est in auctoritate nona. citatus à Raguseo 1. textū verò 2. de anima 117. non reperi in Raguseo, & si nē miratus essem, si offensores hunc textum à se posuissent, ab alio non rapuissent. Non poteram acquiescere. Et ecce in Ioanne Baptista Contarenò disp. de formis elementorum cart. 126 reperiò textum citatum 117. secundi de anima ad rem propositam. Idem Contarenus disput. cit. assert 1. phys. 54. in 8. argumento. In 6. & 9. textum secundi de generat. 6. Dicam paucos omnes has auctoritates reperiò in Contarenò pag. 124. 125. 126.

Offensio.
37. furtū.

Secunda est ex eodem 2. de generat. 24. ubi ait elementa esse incommensurabilia, quia eorum differentie sunt contrariae. Quod autem loquatur de differentijs specificis patet, quia hinc colligitur elementa se transmutari, quod non, nisi per differentias specificas commutari potest.

38. furtū.

Idem habet 1. de gener. 18. ubi ait distinguere ignem, & aquam per calidum, & frigidum tanquam per differentias.

Defensio.
deregistr.

Raguseus dicta disp. 15. cart. 255. in 12. auctoritate eadem prorsus habet circa locum secundi de generat. 24.

Locus ex 1. de gener. 18. est in Raguseo pag. eadem auctoritate 10. Sed & Contarenus cart. 125. argumento 102. & cart.

Offensio.

124. argumento 7. has duas auctoritates profert.

ex Cont.
car. 126.
arg. 14.

Tertia tex. 49. eiusdem libri ait elementa ignem, & aquam esse invicem substantialiter contraria, adeo ut substantia substantie contrarietur. Sed non sunt contraria, nisi per qualitates, ergo.

39. furtū.

Defensio.

deregistr.

Offensio.

ex Cont.

car. 126.

arg. 17.

40. furtū.

Defensio.

deregistr.

Offensio.

car. 126.

ar. 19.

Raguseus pag. dicta 255. auctoritate 13. textum hunc habet *Quarta ait 2. de anima 28. quod siccis, & calidis, frigidis, & humidis aluntur omnia vivencia. Si ergo illa, quibus aluntur vivencia substantia sunt, tale quoque erit siccum, & calidum, &c.*

Raguseus cart. 253. in 2. auctoritate hunc textum scribit: *de*, & partem hanc argumenti sequerunt.

Quinta lib. 3. de anima 10. ait essentiam carnis consistere in calido,

do, & frigido; sed caro est substantia, ergo.

Raguseus eadem pagina 253. autoritate tertia hunc textum, & argumentum habet.

Sexta lib. de sens. & sensib. inquit, quod ignis agit, non qua ignis, sed qua calidas. Sed accidens nequit producere substantiam.

Offensores magnum saltum faciunt apud Raguseum. Quia ex cart. 253. ad cart. 258. & 296. migrant. Accipiunt argumentum non ad probandum propositum, quod qualitates sint forme substantiales, sed quod accidens non potest producere substantiam. Non faciunt saltum in Contareno, imò illa ipsa pagina 126. & præcedens, & sequens continet argumentum.

Septima lib. 2. de partibus animalium cap. 1. ait qualitates, & virtutes elementa res esse materiales mixti, sed materia mixti debet esse substantia, ergo &c.

Reuertuntur ad cart. 253. in Raguseo, qui hanc autoritatem 1. loco affert, quam isti ultimo loco ponunt. Sanè si ex Cremonino afferre voluissent, ut antagonista: debuerant quemadmodum Raguseus fecit seruare ordinem Cremonini. at volebant rapere, & rapta ex Raguseo, occultare.

C A P V T I V.

Responsiones ad Argumenta Cremonini ex Autoritate ab alijs accepta ostenduntur.

Offensores pag. 25. col. prima num. 15. ad has autoridades Aristotelis à Cremonino allatas, ita satisfaciunt. *Respondetur facillimè adhas omnia. Facillimè utique, quoniam nullo suo labore, vel dolore has solutiones pepererunt. Mater, quæ filios parit, magno labore, atque dolore enititur. Quæ alienos partus surripit, nullo dolore, modico labore parta, congerit.*

Respondetur facillimè ad hac omnia. Ad 1. & 2. alia, quæ similes autoridades, quibus innuere videntur, primas qualitates esse substantiales elementorum formas, est communis solutio, non dici elementorum formas, & principia, quatenus elementa sunt quedam corpora

○ 2 essen

furti 41.
Defensio.
detegitur

Offensio.
41. furti
ex Cont.
cap. 126.
arg. 20.
Defensio.
detegitur

Offensio
ex Cont.
cap. 126.
arg. 21.
43. furti.
Defensio
detegitur

Offensio
accepte
lacio.

essentialiter constituta: sed quatenus sensibilia sunt, & activa, & passiva in communi rerum generatione.

Vnde cum Aristoteles sic loquitur, vel elementa considerat in ordine ad mixtionem, vel naturas elementorum circumscriptione explicat per passiones, tanquam et aliquid notius. Vel demum qualitates vocat principia elementorum, quatenus sunt dispositiones, & originum quod ad substantiam; & quidem non nisi in aliquo ex his sensibus loquitur citatis locis.

Vnde 2. de generat. 6. & 7. considerat ipsa in ordine ad mixtionem, & sensationem, ut constat ex ipso contextu 2. de anima 11 loquitur de ipsis precise in ordine ad sensationem, & quatenus sensibilia sunt; queris enim ibi quodnam sit obiectum sensus.

Defensio Responsiones istae afferuntur eadem, & à Contareno, & Raguleo diffusius, & explicatius. Sed quoniam ipsi Offenses contententur has responsiones esse communes, nolo esse diligentior iusto in eis quaerendis.

Offensio. Tentavit Cremeninus has omnes infringere solutiones, non sufficit, illa solutio, quod Aristoteles loquitur de elementis, ut sunt principia generationis mixtorum, quia adhuc principium generationis mixtorum debet esse substantiale, cum accidens nequeat producere substantiam.

24. factū Neutra tamen solutio infringitur. prima subsistit adhuc, quia dicimus elementa constitui principia mixtorum per qualitates, non intelligimus de principio principali, tale enim utique est sola substantia elementorum forma, cui etiam immediate competit actio generativa, & substantialis. Sed loquimur tantum de principio instrumentali, cui tantum conuenit actio dispositiva, quae merè accidentalis.

Defensio & regitur Contareno cart. 140. cap. 9. §. ad secundum. Idem dicitur refutando aduersario. Quamuis operationes elementorum procedant proximè ex qualitatibus, tanquam ex causis instrumentarijs, principalem tamen causam, ac substantialem requirunt, nempe formam substantialem, cuius ipsa etiam qualitates tanquam ex principia viri dependunt. Eamque praesertim requirit actio generandi, cum motum simile, tum etiam mixtum, &c. Hoc idem iterum dicitur à Contareno cart. 145. §. Nec officis, quod actio Elementorum instrumentum &c.

Altera solutio datur à Cremonino, quæ ita refertur, & refutatur ab Offensoribus.

Nec etiam valet (inquit) altera solutio de circumscriptione formarum elementorum per qualitates; quia res occultas, & proprio nomine carentes solet Aristoteles significare nominibus fictis, & aliunde mutatis. Si ergo Aristoteles in elementis agnouisset formas substantiales à qualitatibus distinctas, cerè illis noua nomina imposuisset cum sæpè, ac præsertim in initio 4. de Cælo mentionem faciat de eis, quibus non sunt imposta nomina. Contra hanc responsionem sic, Obijciunt Altera quoque viget, nam optimum quidem est imponere nomina rebus, quando res ipse sunt aliquatiter nota, ac cum penitus abdita sunt, & occultæ, ut in proposito sunt elementorum forma, non possumus eis nomina imponere, sed tunc explicanda sunt à posteriori per earum effectus, ac proprietates, ut dicitur 1. de anima 11. Quod eò consiliis fit, quanto hæc proximiores sunt ipsi forma substantiali, vnde in proposito ad circumscribendas elementorum formas aptiores sunt prima qualitates, quàm gravitas, & leuitas, cum prima ipsa qualitates proximiores sint formis, suntque priores, & cætera omnes ex illis dependent. Idèd iurè negauit Aristoteles 2. de generat. 8. leuitatem, & gravitatem esse elementorum formas.

Contareus cart. 139. eadem fortassis scribit, dicens. Optimum esse quidem adhibere nomina rebus, quando res ipse sint per se aliquatiter nota: cum autem penitus abdita sunt, nec apta eis nomina imponere licet, tunc explicanda sunt per earum effectus, & proprietates, quales in elementis sunt illorum qualitates, quæ aptissima sunt ad denotandam inexistentiã formarum, ex quibus dependent, &c.

Et paulò superius, ex accidentibus ab illis prodeuntibus aptissimis substantiarum cognoscendarum instrumentis ex 1. de anima 11. emananducitur.

Et infra. Elementorum affectiones propria, & principales, per quas circumscribi possunt, cum duplices sint, nempe quatuor prima qualitates, & gravitas, ac leuitas: aptiores huic descriptioni videntur prima qualitates, quàm gravitas, & leuitas; cum ipsa prima qualitates proximiores sint formis, suntque priores, & cætera omnes ex illis dependeant.

Quod subditur ex lib. 2. de generat. 8. sumptum est ex eodem

Con;

Offensio. Contareno in solutione ad illum contextum cart. 142. in fine.
 cart. 26. *At reclamant Cremon. & veluti ingens absurdum infert ponere elementorum formas occultas ignotas &c. Quod tamen apud nos nullum est inconueniens: nam ignoramus etiam formas substantiales mixtarum, que sunt magis obuia, auri, argenti, lapidis, ferri, &c. ergo he sunt nobis occulte, si proprio nomine carent, cur non idem i formis elementorum dicere licebit?*

Defensio Contareno cart. 138. hanc refutationem fecit, S. Tales itaque. Raguseus quoque disp. 15. cart. 259. ratione tertia.

Offensio. *Ad alias auctoritates non minus facilis est occurfus.*
 49. furtu *Ad tertiam, cum ait ibi ignem, & aquam substantialiter opponi sed tamen opponi eo modo, ut contingit substantiam substantia esse contrariam, nimirum medijs accidentibus, quibus subiecta sunt.*

Defensio. Apud Contarenum hoc argumentum ex tertia authoritate detegi-
 tur. est ad cart. 126. quod fuit aduersarijs. 14. Responsio est a cart. 143. *Elementa inuicem opponi eo modo, quo contingit opponi substantias, nimirum respectu accidentium, quibus affecti sunt, qualis tantum contrarietas competere valet substantijs.*

Offensio. *Ad quartum non ait viuencia nutriri siccitate, frigiditate, & 30. furtu Sed siccis, calidis, frigidis, humidis, idest substantijs ex qualitatibus affectis, & per hoc patet ad quintum.*

Defensio. Contareno cart. 144. ad 17. dicit, *Aristoteles inquit, nutri detegi-
 tur. ri omnia viuencia, non siccitate, frigiditate, & caeteris, sed siccis, calidis, frigidis, humidis, nimirum substantijs his qualitatibus affectis.* & ad 19. ex 3. de anima 10. ibidem omnino idem dicit

Offensio. *Ad sextum loquitur ibi de actione alteratiua ad generationem a 51. furtu sponente, non autem de actione generatiua que soli forma ignis competit principaliter, non autem calori nisi instrumentaliter.*

Defensio. Contareno cart. 144. in solutione 20. Nec aliquam vi detegi-
 tur. habet instantia, cui responderemus, quod dicendo ignem agere, ut calidum, videlicet instrumento caloris, non tollitur efficiencia talis actionis a virtute substantiali ipsius ignis, que ut causa principalis, sed mediata per proximum instrumentum caloris in externum agit. Quæ autem de actione dispositiua, & generatiua breuiter tangunt, fusius dicta sunt à Contareno paulò ante cart. 13 §. & ultimo circa.

Ad septimum dicitur ibi *mixtum constare ex elementorum qualitatibus*, quatenus ex earum temperie coalescit, & dicuntur materia mixtorum, quatenus sunt materialis dispositio ad formam.

Offensio
s. furcū

Contareus cart. 144. ad 21. scribit. *Elementa dicuntur materia mixtorum, ipsorumque elementorum forme dicuntur materia forme mixti, quoniam eis commixtis, contemperatisque, ac ex talis actus semperies educitur forma mixti, &c.*

Defensio
detegitur.

C A P V T V.

Ad rationes pro Cremonino responsiones dantur.

Offensores cart. 26. col. 2. num. 17. rationes Cremonini pro sententia Græcorum afferunt. Quas rationes Contareus cart. 123. exaratas habet, licet Compilatores secundam rationem in duas diuiserint.

Prima ratio. Forma non cognoscitur aliter, quàm per suas operationes; sed in elementis nulla apparet operatio, quæ non procedat à primis qualitatibus, ergo &c.

Ratio pri-
ma.

Respondent cart. 26. colum. 2. num. 17.

Resp. ad 1. negatur minor; nam actio reduendi se ad pristinum statum, cum ab eo deiecta fuerit, ac generandi alias substantias elementares, & mixtas, satis indicat aliam formam qualitatibus ipsis priorem.

Offensio
s. furcū

Atque, ratio, quæ inter arguendum, fit à Contareno, fit & Raguseo; hic refertur ad respondendum.

Defensio
detegitur.

Hæc ratio de forma aquæ reducete se ad pristinum statum est facta per Contareum cart. 134. & 135. per Raguseum cart. 291.

Ratio de generatione substantiæ elementaris, & mixtæ data est à Contareno in responsione ad secundam argumentum pro Græcis, quod argumentum ab istis diuisum est in primum, & tertium. Legatur ergo Contareus cart. 120. solut. 2. *operationes elementorum procedunt proximè ex qualitatibus tanquam ex causis instrumentarijs, principalem tamen causam, ac substantialem requirunt, &c. Earumque præsertim requirit actio generandi tum elementum simile, tum etiam mixtum.*

Offensio.
Ratio Cre
monis.

Tum 2. Illud est de substantia rei, quo sublato auferatur res, 2. de a
ma 9. Sed sublatis primis qualitatibus auferatur elementum.

54. furtū

Ad 2. negatur minor, omnes enim proprietates hoc habent; ut
sublatis rerum substantia depereat. Illud igitur, quo sublato res pe-
rimo formaliter, & non mediate tollitur est utique de substantia rei,
illud, quo sublato, non nisi consequenter tollitur essentia rei, est sol-
proprietas.

Defensio
detegi-
tur.

Contarenius cart. 123. hoc argumentum habet; ut primu
Respondet cart. 149. Optime Averroes in 8. metaph. comment.
5. illud argumentum soluens dicebat, illud quidem esse substantiam
rei, ad cuius remotionem tollitur illius rei substantia primo, &
se: substantiam verò elementi primo, & per se non destrui, nisi
remotione substantie, ex remotione enim propria qualitatis non
strui, nisi per accidens, &c.

Offensio.
Ratio Cre
monis.

Illam est forma substantialis alicuius rei, per quam potest sibi si
producere, sed elementa per qualitates activas producunt sibi sin-
ergo &c.

55. furtū

Ad tertium maior est vera de ratione producendi simile primo
principali, qualitates activa elementorum verò sunt illis rationes
ducendi simile solum instrumentales.

Defensio
detegi-
tur.

Responsio est Contareni, quam superius hoc cap. at
considerando responsionem datam ad primum ab Offensor

Offensio
Ratio Cre
monis.

Tum 4. forme elementorum sunt contrariae; alioquin incor-
biles essent; quidquid enim corrumpitur, à suo contrario corru-
tur primo de generat. 50.

56. furtū

Ad 4. sufficit; ut corrumperentur, quod sint affecta dispo-
sibus contrarijs; haec enim dum se se à subiecta expellunt, disi-
per consecutionem forme ipse elementares, & sic intelligit
stoteles quicquid corrumpitur à suo contrario corrumpi, vel pe-
& primo, vel per accidens, & concomitantur.

Defensio

Sicut argumentum diffusius positum est à Contareno pa-
124. sic & responsio ad paginam 141. ad quartum Græco.
Responsio eadem est: pauca repono, in quibus substantia re-
sionis consistit. Duplex contrarietas est, per se, & proprie;
hac est in accidentibus; non per se, & proprie, sed quatenus re-
affecta contrarijs, qualis contrarietas competit omnibus substantijs
possi

proposita primo modo corruptibilem identitatem, secundo elementa. Quae pro-
 preerea corruptibilia sunt, quae in se non habent primas illas quali-
 tates, quae dum à suis contrariis in subiecto expelluntur, deficiunt per
 consecutionem formae elementaris, &c. Sic tota quaestio de formis
 elementorum ex alieno concepta est. Facillimum est hoc modo
 magnos libros scribere, non est auctores doctrinarum suo fru-
 ctu honoris privare, seipsum illustrare aliena luce, lectores labo-
 re duplici legendi eadem, & apud auctores, & apud vos gra-
 vare. Verum, quoniam sacra prophanis miscuistis, & Christia-
 num mysterium in Aristotelem, & sequaces intrusistis: nunc
 extra naturales disputationes excutere placet, vnum ex vestris
 responsis, seu argumentis. Quater enim obiecistis diuinum Eu-
 charistiae mysterium; sed quanta vice dicitis aliquid, quod est
 accuratius pensitandum.

DISPUTATIO THEOLOGICA.

Disputat Cremoninus de formis Elementorum inter Philo-
 sophos Peripateticos, ut Peripateticus. Offensores litem
 mouent theologiam, quasi ex opinione illius sequatur aliquid
 suspectum in fide catholica circa sacramentum Eucharistiae di-
 uinissimum. Sic autem scribunt.

CV.

Tum quia in Eucharistia videmus has qualitates remanere, ubi ta- Offensus
men omnis substantia deperit. Quod tamen magis urget, si cum pro-
babili sententia teneatur, aquam, etiam in visum non transmutatam,
converti in sanguinem, quia tunc non sola mixti frigiditas remaneret,
sed etiam elementaris aqua, Vnde opinio Cremonini videtur in fide
suspecta ob Sacramentum Eucharistia.

Si alieni à Christo, & Christi Ecclesia dicant aliena, non est
 mirandum. Mirandum esset, si non dicerent.

Vnde Cremoninus in hac parte proferens sententiam Aristo-
 telis, & Graecorum, qui solo lumine naturae ducti loquuntur,
 non est ex supernaturali lumine confutandus. Non esse sacra
 dicta, & dogmata inter naturalia dogmata committenda, ma-
 nifestum est per ea, quae dixit Diuus Paul. in 1. cor. 2. & 2. cor. 6.
 Cæterum hoc præclare, Bartholomæus Spina, olim publicus

in hac Patauina vniuersitate Metaphysicus, atque Theologus ex ordine Prædicatorum, postea Episcopo. transigit in 12. metaph. ad tit. 38. contra Antonium Andream, qui aduersus D. Thomam metaphysicè ex Aristotelis ductu locutus erat. Antonius And. argumentabatur prolato c. 1. sacre Scripturæ. *In quem desiderant angeli prospicere.* Defendit Aquinatem Spina, & corripit Antonium Andream his verbis.

Dedecus quippè maximus est, quo præcipuè isti homines in astruendis falsitatibus confunduntur, quòd ubi sibi desunt rationes naturales, in corde etiã philosophia recurrant ad sacras literas pro subsidio. Sed sicut nescit diuina bonitas patrociniũ prestare criminibus, sic nescit diuina sapientia subsidium præbere philosophicis erroribus. Quomodo autem potest per sacras literas probari philosophum in verbis suis habuisse hunc, vel illum sensum, cum philosophus sacri literis non inhaereat? Et plura ibi; ex quibus patet, quàm nulli sit in naturalibus, probatio procedens ex supra naturalibus. Vt minimum est, ex ignotis proceditur, & petitur principium in probando: at maximum est, quod fidei veritates exponuntur derisui, dum opponuntur ijs, qui fidem non habent. Auctoritas diuina tanquam humana contemnitur, quoniam diuine esse proponitur, nec probatur. Dicitque aduersarius, quemlibet mendacem posse sua placita pro diuinis venditare, si credantur esse diuina ad placitum proferentis.

Interea, quoniam istis philosophis Offensoribus non philosophicè procedentibus, visum est, se Theologos ostentare incepturos philosophos: nos separantes tractationem à tractatione duo peragemus circa oppositionem in Offensione propositam.

Primum est de Antecedente illo. *Opinio asserens, Aquam immediate in sanguinem Christi conuerti, est probabilis.*

Secundum De consequentia ita: *si opinio hac, dicens Aquam non transmutatam in vinum conuerti in sanguinem, sit accepta, opinio Cremonensi est suspecta in fide circa Eucharistiam.* Exordiamur primo.

Pro hac vestra oppositione excutienda duo mihi tractanda esse video.

Primum de vestro antecedente; opinio asserens, aquam non mut

tam in vinum, immediatè in sanguinem Christi conuerii, est probabilis.

Secundum de consequentia vestra; si hæc opinio sit probabilis, opinio Cremonini, & Gracorum est suspecta in fide.

C A P V T I.

Circa vestrum antecedens versetur. Afferitis esse probabile, CVI.
 le, quòd aqua non mutata in vinum, sit immediatè transubstantiabilis in sanguinem. De qua opinione ego censuram non feram; referam aduersus vos Scotistas, Francisci de Pitygiana nis Arretini Scotistæ censuram ex 4. dist. 11. dub. vlt. cart. 303. de hac vestra opinione scribentis.

His tamen non obstantibus existimo tertiam sententiam, quam reguli ex Innocentio adeò esse veram, vè opposita, vel sit improbabilis, vel ferè improbabilis, & qui illam appellaret temerariam, non excideret. Quia est contra communem Doctorum sententiam, ut videre poterit, qui legerit Alexand. de Ales locis supracitatis. Diuum Thomam, Doctorem subtilem in hac questione, Ricardum art. 3. quest. 5. Maironem quest. 2. Paludanum quest. 1. art. 7. Gabriel lectio 35. in Canonem, Diuum Bonau. dist. 12. part. 2. art. 1. quest. 3. qui aduertit, etiam Christum Dominum non consecrassè calicem, donec aqua fuisset in vinum conuersa; & reliquos Theologos in 4. dist. 11. Et Catechismus Pij V. dicit hanc sententiam esse omnium Ecclesiasticorum scriptorum. Et probatur.

Primo nullus est Theologus, his nouissimis exceptis, qui doceat aliquam esse immediatè consecrabilem; & multò pauciores docent illam immediatè conuerii in Christi sanguinem, igitur sententia quæ ita dicit, singularis est, & contraria vniuersis ferè Theologis.

Et intrà. Ante hæc nostra secula nullus Theologorum hanc docuit sententiam. Hæc Scotista Arretinus.

Ex quo constat, quòd opinio vestra, Domini Offensores, est noua, & ex nouitate suspecta in sacramento altissimo, spectante ad fidem catholicam: in quo nouitates maximè sunt vitandæ. Est opinio singularis, est temeraria, est improbabilis, vel ferè improbabilis.

Ità Scotista. Nec dissonat Scotus in 4. dist. 11. quest. vlt. B.

Mayron.
4. distin.
13. quest.
3. Basol.
4. distin.
8. quest.
1. art. 2.
CVII.

Hæc autem vino apponere aquam non est simpliciter necessarium de necessitate sacramenti; quia etiam quando apposta est, non conuertitur in sanguinem, nisi prius sit conuersa in vinum. Et ita modus est apponenda, & ita tempestiue, quod ante consecrationem possit conuersa fuisse in vinum. Hæc Scotus. Ita vt vos fidelissimi Scotæ sitis, qui opinionem Scoto aduersari probabilem affirmati

Præter rationes, quas affert Arretinus, ego aliquid afferam, si aliquid mihi ex Arretino, & alijs sit promendum, non spoliabo Authores eorum honore.

1. Topic.

Arguo sic ex 1. Top. cap. 8. *Est autem propositio dialectica in interrogatio probabilis, aut omnibus aut plurimis, aut sapientibus, & his, vel omnibus, vel plurimis, vel maxime familiaribus non improbabilis.* Idem tradit in cap. 12. Cum autem quærimus, vtrum aqua immediatè transubstantietur in sanguinem Saluatori non possumus quærere sententiam multitudinis Christiana quia fides minorum innititur fidei maiorum. Quærendum igitur à sapientibus, vel omnibus, vel pluribus, vel maximo probatis. Hi verò dicunt, aquam immediatè non conuerti, igitur & dictum eorum probabile, oppositum improbabile.

Minorem ostendo Nam prout refert Baron. ad anni 1188 tomo 12. in Gallia cepit quæri, vtrum aqua vino adiuncta conuerteretur in sanguinem Domini. Quam quæstionem Gaufridus scripsit ad Cardinalem Episcopum Albanensem, à quo quæ responsi habuerit, non constat. Sed paulò post circiter annu 1215. Innocentius tertius ad Archiepiscopi Lugdunensis petitionem talem, vtrum aqua cum vino in sanguinem conuerteretur, respondit; & responsio habetur extra de celebratione Missarum *Cap. cum Martha* Respondet vero summus Pontifex, tunc de hac re esse opiniones scholasticorum.

Prima docet, vinum in sanguinem, aquam conuerti in aquam quæ de Christi latere fluxit: quam opinionem Suarez confundit cum opinione reprobata cap. *In quadam* eodem titulo, quæ conuerteret aquam in phlegma Christi. Re vera hæc opinioniones sunt diuersæ, quia vna est reprobata cap. *In quadam*, alia reprobatur, vt probabilis *Cap. cum Martha*. Et Phlegma diuersum est essentialiter ab aqua laterali, sicut elementum ab elementum hu-

to humore, iuxta capitulum *in quodam*.

Secunda affirmat, quod aqua cum vino transubstantiatur in sanguinem, cum in vinum transeat mixta vino.

Tertia tenet, aquam non transire in sanguinem, sed manere circumfusam accidentibus vini.

Tunc subdit Pontifex. *Veritas inter opiniones prædictas illa, probabilior iudicatur, quæ asserit aquam cum vino in sanguinem transmutari, ut expressius eluceat proprietates sacramenti.* Ità decernit Innocentius, homo autoritate sanctissimus, & scientia Theologiæ, atq; Cano. ù ex cultissimus. Ex qua responsione tria colligo.

Primum, Pontificem iudicavisse tres opiniones prædictas esse probabiles, sed secundam probabiliozem inter eas. Nam comparatius præsupponit positivum in extremis comparatis ex 2. Top. loco 41. & cap. de quali inter prædicamenta.

Secundum, opinionem secundam, quæ ponit aquam immediatè mutari in vinum, & vinum ex aqua, & vino priore constitutum immediatè transubstantiari in sanguinem, iudicatam esse probabiliozem. Id notat Glossa in verbo. *Cum vino* scribens. *Idest vinum aquaticum: non enim transeunt, duo in sanguinem, sed vinum, quod aqua sibi incorporavit, & ità expone, aqua cum vino, compactam vel compositam ex eis.*

Tertium, Tempore Innocentij III. post adhibitam diligentiam, & à Pontifice, & à Theologis cooperantibus, nullum ex scholasticis inuentum esse, qui affirmaverit aquam immediatè transubstantiari in sanguinem. Alioqui Pontifex, qui alias tres opiniones enumeravit, hanc quoque retulisset. At opinio tertia dicit, aquam neque in vinum, neque in sanguinem conuerti. Prima inquit, verti non in sanguinem, sed in aquam lateris. Secunda, aquam mutari in vinum, vinum transubstantiari in sanguinem. Quam opinionem per hanc phrasim *aquam cum vino* posuit Archiepiscopus, posuere scholastici, approbavit Pōtifex.

Quare hæc opinio, quod aqua immutata conuertatur in sanguinem fuit vel *profus ignota* Innocentio, ac Theologis sui temporis: vel visa est illis omninò improbabilis, nec ponenda inter opiniones probabiles. Si primum detur, hæc opinio nova est suspecta de nouitate: nam fides de Eucharistia an-

tigua est, non est noua; si secundum, opinio non est probab
 ve offensores volunt.

CVIII.

Eodem sæculo Innocentij scholastica theologia peruenit
 summum, & obtinuit principes scholarum theologicaru
 Albertum Magnum, Alexandrum Alesensem, Diuum Thom
 Aquinatem, Diuum Bonaventuram ethruscum, hoc est de
 Ecclesiæ doctores primarios; Aegidium Romanum, Ioann
 Dunsium Scotum, Ioannem Baconium Carmelitanum, H
 ricum Gandauensem Seruitam, sub quibus largiter floret sch
 lastica Theologia. Sed nemo illorum aliam sententiam app
 bavit, quam sententiam secundam ab Innocentio receptam
 probabiliorem: nec apud antiquos Theologos duces, aut sequ
 ces eorum, inuenitur, quòd aqua non mutata in vinum, im
 diatè transubstantietur in sanguinem. Igitur & à plurimis,
 à probatissimis Theologis aqua in vinum conuersa, transubsta
 tiatur in sanguinem: non mutata in vinum, non transubsta
 tiatur. Laborabo patienter in afferendis classimorum theolog
 rum sententijs, quas reperi. Dignetur, & lector patienter coi
 siderare.

D. Thom. 4. d. 11. quæst. 2. art. 4. quæstiunc 1. ad 2. *De
 qua apposta est duplex opinio. Quidam enim dicunt, quòd aqua ma
 net in sua natura, & solum vinum transubstantiatur: unde aqua no
 apponitur ibi, nisi ad significationem. Alij verò dicunt, quòd aqua
 apposta in vinum conuertitur, & sic totum in sanguinem Christi tran
 substantiatur. Quacunque harum opinionum sit vera, aqua non cri
 sceretur huius sacramenti; quia secundum primam non conuertitur in
 corpus, vel sanguinem Christi: secundum secundam non manet in
 propria specie, sed vini. Secunda tamen verior apparet. & secundum
 rationem naturalem, quia modica aqua vino admixta, quod est magi
 actiuum, à vino corrumpitur, & in speciem vini transit. Et quan
 tum ad ritum sacramenti quia si aqua in propria natura remaneret, si
 calix consecratus non esset tantum potus spiritalis, sed etiam corporalis.*

Et in quæstiuncula 4. eiusdem articuli disputans de quanti
 tate aquæ apponendæ, in argumentis pro parte vera.

*Hoc primum est. Illud quod est ex duobus, neutrum illorum est, ut
 Damascenus dicit in 3. sed si magna quantitas aqua apponderetur, esset*

quia.

quodam mixtio: ergo non esset vinum, & ita non posset inde sanguis Christi confici.

Secundum oportet, quod aqua consumatur à vino, ad hoc, quod ex parte sanguinis sit tantum una species, sicut est à parte corporis: sed non potest consumi, si aqua in magna quantitate ponereetur, ergo, &c.

Quæ argumenta in responsione ad 4. quæstiunculam conceduntur; nam Aqua apposita vino in vinum convertitur, & sic totum convertitur in sanguinem. Idem S. Th. constanter tenet in summa 3. quæst. 74. art. 8. Aliorum opinio probabilior est, qui dicunt eam converti in vinum, & vinum in sanguinem. Hoc autem fieri non potest, nisi ad eò modicum apponeretur de aqua, quod converteretur in vinum. Idem sentiunt Dionysius Cartusianus 4. dist. 11. quæst. 2. Dominicus Soto in 4. dist. 9. quæst. 1. art. 6. cap. 115. col. 1. Gregorius de Valent. tomo 4. dist. 6. quæst. 2. punc. 1. col. 783. Bonac. tomo de Sacramentis disp. 4. quæst. 2. punc. 4. apud me cart. 147. qui & plures citat. Azorius part. 1. lib. 10. cap. 30. quæst. 3. Suarez tomo 3. in 3. partem disp. 45. sect. 4. & alij Thomistæ.

S. Bonau. 4. dist. 11. dub. 9. literali num. 35. ait. Sicot CIX.
dicie Philosophus, quando prædominatur vinum, solvitur species a- 1. gener.
qua: & cum soluta est, & conversa in vinum, totum est vinum, & cor. 39
& sic converteri potest. Non enim converteri potest, nisi panis, vel vinum. & est adu
Et intrà. Fuerunt etiam aliqui dicentes, aquam converti in alios hu- do lex. 42
mores, & vinum in sanguinem. Sed hoc nihil est, cum solum substan-
tia panis, & vini possint transsubstantiari. Bellarm.

Huic Sancto Cardinali consentit Cardinalis Bellarminus, vir utique vita, & doctrina celeberrimus lib. 3. de Eucharistia cap. 24. col. 583. dicens. Nihil enim veri potest in corpus, & sanguinè Domini, nisi quod ipse Dominus instituit, id est panis, & vinum.

Idem Sanctus Bonau: prædicta dist. 11. quæst. 9. num. 54. Dicendum, quod de integritate sacramenti huius sunt quatuor, scilicet materia, & forma, & ordo, & intentio consecrantis. De congruitate autem, & bene esse sume, que sunt his annexa; aqua ergo, cum non sit aliquid horum, non est de necessitate, sed annexum est materia, sicut è vino, qui adungitur vino, & in ipsum convertitur, & post in modum in sanguinem, & idè est de congruitate. Idem asserit ad num. 57. & 60.

Ricar;

Ricardū S. Bonaventuræ iungo in 4. d. 11. art. 3. q. 3. cart. 1. *Aqua, aut ante consecrationem sanguinis est conuersa in uinum, & dico, quòd totum conuertitur in sanguinem; aut adhuc non est in uinum conuersa, & sic dico, quòd non conuertitur in sanguinem.*

Duobus Sanctis Ecclesiæ, Doctoribus connectatur Alexar Alensis corū Parisijs præceptor. Is in 4. part. quæst. 32. membr. 5. art. 3. cart. 127. col. 3. ad 2. *Mixtio, inquit, dicitur commiser. & propriè; communiter, quando aliquid misceatur alicui rei nature, quòd tamen non habet proportionem, sed illud tanquam prædominans soluit speciem, & talis potest esse in hoc Sacramento. Est alia mixtio propriè dicta miscibilium alteratorum unio, & hoc repugnat huic Sacramento. Igitur si uinum soluat speciem aquæ potest fieri conuersio in sanguinem, si non soluat, repugnat fieri.*

Aegidius ex Augustinianis quolib. 4. quæst. 6. *Qui, inquit, manentibus accidentibus sola substantia panis conuertitur in substantiam corporis, & sola substantia uini in substantiam sanguinis, consonat Thomas de Argentina 4. dist. 11. part. 2. quæst. 1. art. 1. ad finem cart. 101. col. 3. Nisi aqua infusa vincatur à uino uini realiter, & in uinum conuertatur, tunc licet partes uini conuertantur in sanguinem, tamen ille humor aqueus, qui nondum est conuersus in naturam uini, non conuertetur in sanguinem.*

Ioannes Baconus 4. dist. 8. quæst. 4. *Sed nunquid aqua transubstantiatur? Dico, quòd dubium hoc mouetur 3. lib. eit. de celi missar. Cum Martha, post medium, ubi recitantur tres opiniones. Prima est &c. Alia est, Quòd aqua, & uinum, qua commiscentur, manent ibi duo, ita quòd uinum conuertatur in sanguinem, & aqua in aquam; sed quòd aqua mixta cum uino transeat in uinum, & sic aqua cum uino, idest uinum, quòd sibi aquam incorporauit, & compositum ex utrisque transubstantiatur in sanguinem. Alia est, &c. In hac decretalis eligit, quòd probabilior indicatur illa opinio secunda, quæ asserit aquam cum uino in sanguinem transmutari.*

Gabriel Biel inter Nominales famigeratus in 4. dist. 11. q. art. 3. deb. 3. ait. *Aqua autem, si nondum esset in uinum conuertitur dum sacerdos consecrat, non conuertitur in sanguinem.*

Adduxi Scholarum Theologicarum Principes, nam quæ Scolarchæ docent, sequaces tenent. S. Th. apud Dominum

nos,

nos, S. Bonau. & Scotus apud Latinos, Augustinus apud Augustinianos, Ioannes Baconius apud Germanos principes sunt. Alij quoque sunt Theologi, qui proprio iudicio scripserunt. Hos omnes cum scholis integris confingere plurimam Theologorum partem, nemo potest neque nemo negare principes scholarum esse maximè familiares & probatos. Igitur hac propositio *Aqua non convertitur immediate in sanguinem* est probabilis, & probabilior; opposita verò ista *aqua non mutata in vinum est immediate convertibilis in sanguinem*, non est probabilis: sed inter positiones absurdas collocauda est. Hactenus probabilitas ex autoritate quaesita est.

Isa. fuit missa. Splenden- tem, Euc- charistia. 2. Augu- lic. Euse- 1. § 19. Colona Enc. 25.

Obijcies. Innocentius affirmat, quòd probabilior est opinio licens, aquam cum vino transubstantiati, eò quod in vinum sit mutata; igitur eius contradictoria, quòd aqua non conuerfa in vinum conuertatur in sanguinem est probabilis. Patet consequentia ex regula comparatorum.

Responderut. Innocentius non comparat in cap. *Cum Mar- tha* secundam opinionem cum sua contradictoria, quam nullatenus affert; sed comparat cum duabus opinionibus quas veluti probabiles memorat. Atqui duæ illæ opiniones iam penitus desertæ sunt nostro tempore, quæ olim erant probabiles. Igitur multò magis est improbabilis, ac deserenda opinio contradictoria secundæ opinionis approbate. Quæ contradictoria, quòd aqua non mutata vertatur in sanguinem, nec probabilior, nec probabilis tum existimata est: & multò minus nunc debet probabilis haberi opinio, quam ignorauit Antiquitas.

Quia verò authores istius sententiæ nouæ quæerunt eam colorare aliqua autoritate magni viri, propter hoc Bonacina loco superius relato citat ex aduersarijs Baronium tomo 12. anno 1182. Sed Baronius illo in loco nihil habet ad rem. Habet ad annum 1288. vt superius adnotauit, Gaufridum postulauisse à Cardinali Albanense, vt tum aqua conuertatur in sanguinem: satisfacit Baronius quaesito in hæc verba. *Quid autem rescripserit ad petitam consultationem Cardinalis Episcopus Albanensis, non inuenimus: sed aliud rescribere non potuisse, ceruus est, quam quod credidit, & eundem semper S. R. E. circums, aquam simul, &*

ex;

Q
vintura

vinum transubstantiari in sanguinem.

Sed immeritò Eminentissimi viri verba trahuntur extra sum Ecclesiæ. Nam S. R. E. non tenuit semper, vt certam, h opinionem, quòd aqua manens in sua substantia aquæ, imediatè vertatur in sanguinem Christi. Quomodo enim Innocentius tertius cum Theologis sanctæ Romanæ Ecclesiæ ignorasset hanc opinionem, quam non retulit, vel quia ignoram, quia improbabilem? Idcirco Baronius non aliud intellexit quàm quod Pontifex, scilicet opinionem mediam, quæ aquæ cum vino docet in sanguinem transubstantiari, esse tenendam: nempe aquam prius in vinum, mox vinum in sanguinem conuertere: vtrumque igitur conuertitur, sed aqua mediatur, vinum cum aqua sibi incorporata immediatur: quod dictum Pontifici est contra tertiam opinionem, quæ aquam negabat conuertere contra primam, quæ conuertere concedebat, sed in aquam late non in sanguinem Christi.

Homobonus de examine Ecclesiastico tractatu 4. quæst. tenet cum antiqua sententia aquam in vinum, vinum in sanguinem conuertere. Citat pro aduersa sententia Victorillum in notis ad Toletum lib. 2. cap. 25. Sed, ibi Victorellus nihil habet.

Citat Dominicum Soto 4. dist. 9. quæst. 1. art. 6. sed Soto pressissimè est cum D. Thoma, & contra hanc sententiam notiam de aqua immediatur conuersa in sanguinem.

Citat Franciscum Suarez 3. parte quæst. 74. art. 8. sect. 4. vtrum Suarez efficaciter contutat illam opinionem nouam, qua citatur. Vt appareat, vel falsis authorum nominibus adularios velle honestare hanc suam doctrinam. Citat alios de Vivaldum, & Coninchum, quos non habeo.

C A P V T I I:

CXI. **P**ostquam ex Authoritate ostendimus non esse probabile illam opinionem, quæ ponit, aquam non mutatam in vinum, immediatur posse consecrari, & conuertere in sanguinem: ipsum rationibus conetur probare.

Prima ratio. Hæc assertio. *Aqua conuersa in vinum est immediatur*

mediatè consecrabilis, & transubstantiabilis in sanguinem, est eadem essentialiter cum sententia Aquariorum: ergo fugienda est. Pro antecedente noto quòd Ebionitæ apud Epiphanium hæresi 30. Tatiani apud eundem hæresi 46. Aquarij apud Augustinum de hæretibus cap. 64. aquam per se existentem sine vino consecrabant.

Duz autem sunt classes faciendæ. Prima, quòd aqua per se sit consecrabilis, vinum nequaquam; hæc fuit Tatianorum, & Ebionitarum, secunda, quòd in sacrificio vespertino consecratur vinum cum aqua: in matutino aqua sola. Hic secundus error tempore sancti Cypriani inualuit; nam fidelium persecutores tanquam indicium ad capiendos Christianos habebant, si manè olerent vinum ex flatu: sic enim cognoscebantur Eucharistiam sumpsisse, ergo ad euitandum hoc incommodum, quidam manè sacrificabant, & Eucharistiam dabant in aqua sola. Vespere, quia non erat hoc periculum, in calice vinum, & aquam sacrificabant, & populis communicabant. Contra hunc errorem sanctus Cyprianus ad Cæcilium agit. Consule Baronium tomo 2. ann. 257. num. 9. 10. Hoc supposito, consideretur aqua manens coniuncta vino. Ipsa eadem manet secundum substantiam, & secundum per se accidentia sua usque ad substantiæ corruptionem: estque substantia aquæ, & secundum naturam, & secundum hypostasim essentialiter diuersa à natura, & hypostasi vini. Si igitur aqua sic se habens, iuxta nouissimos doctores, est conuertibilis in sanguinem, sicut & Aquarij consecrabant; hæc opinio noua, & opinio Aquariorum essentialiter eadem est.

Respondebis fortassè, Aquarij solam aquam in calice ponebant: nouissimi auctores ponunt aquam cum vino coniunctam, quæ & alteratur à vino.

Contra est. Materia transubstantiabilis est substantia panis, vel vini, vel aquæ; nam transubstantiatio fit secundum substantiam, non secundum accidentia. Sed eadem prorsus est substantia conuertibilis in sanguinem apud nouissimos, & apud Aquarios, sola est variatio in aliquo accidente per accidens, quod potest esse in aqua, & abesse ab ea igitur eadem est opinio.

Secundò, quando queritur coniunctio aquæ cum vino, vel illa

est accidentalis secundum locum, aut qualitatem, vel est
 spiritualis. Si est substantialis, ergo aqua mutatur in vinum
 generationem, vel aqua, & vinum in aliquod tertium per
 mixtionem. Si solum accidentalis, nouum est quod iusta
 ratio localis, vel alteratio qualitativa faciat aquam esse conuertibilem
 in sanguinem Christi; nam eodem modo dicemus etiam a
 contiguum vino conuerti posse, nec non, & calicem. Atque
 Caluinus melius argumentabitur contra Catholicos, quod
 secundum illorum sententiam calix debeat conuerti in sanguinem
 eo quod Lucæ 22. & 1. Cor. 11. calix immediatè demonstratur
 per articulum in forma consecrationis. *Hic calix nouum testamētum
 est in meo sanguine.* Nam si coniunctio localis, & qua-
 litatiua faciat aquam conuertibilem, etiam calix est coniunctus
 vino secundum locum, & alteratur qualitibus vini, & sig-
 ficatur immediatè per formam cum aqua non significetur,
 demonstratur per pronomen, *hic*.

Infuper, si in cisternam aquæ injiciatur vitæ vini, aqua
 inficitur accidentibus vini, atque citò putrescit, & potui fit
 impropria. Si igitur sola coniunctio localis, & qualitativa satis er-
 go talis cisterna aquæ poterit consecrari, quod est absur-
 dum.

Quartò, si aqua rosacea vino apponatur in calice, sicut
 quæcunque artificialis, iam propter coniunctionem acciden-
 talem, manente substantia aquæ artificialis, poterit talis aqua
 uerti in sanguinem, sicut aqua naturalis. Si aqua, vel natu-
 ralis, vel artificialis conuertatur in vinum ante consecrationem
 non est in conueniens: nam vinum consecratur, & conuertitur
 in sanguinem. Si autem maneat substantia aquæ artifici-
 vel naturalis cum coniunctione accidentali, nimis indetermi-
 na materia inducitur. Scilicet in baptismo hoc est, sacramen-
 tū necessario aqua sola naturalis: in Eucharistia & natu-
 & artificiosa sufficit. Et quanquam nonnulli existis noui
 concedat consequens, nempe & etiam aquam rosaceam con-
 uerti in sanguinem: tamen verissimè (inquit Suarez) hoc est
 vera intentionem totius Antiquitatis. Concludo hanc opinio-
 nem uisam essentialiter conuenire cum Aquarum, in alio
 eide:

Occidentaliter differre, quod non habet vim constituendi materia consecrabilis.

Secunda, ratio Ex natura sacramenti. In quo non est genus, vel differentia rei, in illo non potest esse res constituta per tale genus, vel differentiam. Sed sacramentum novæ legis ex genere est *signum*, ex differentia est *efficax*: quorum neutrum convenit aquæ appositæ in calicem respectu sanguinis, ergo & in aqua non est ratio sacramenti, vel consecrabilis. Probatur minor quoad significationem. Aqua in calicem apposita non significat sanguinem Christi, sed significat *aquam fusam ex latere Christi*, & significat *Populum*, qui sic unitur Christo, sicut aqua vino. Prima pars patet ex Cypriano epist. 63. dicente, *Sanguis Christi, non aqua est utriusque, sed vinum. Nec potest videri sanguis eius, quo redemptus sumus, esse in calice, quando vinum deest calici, quo Christi sanguis ostenditur.* Et infra *Videmus in aqua populum intelligi, in vino verò ostendi sanguinem Christi.* Probatur secunda pars ex Concilio Tridentino sess. 22. cap. 7. Sed ex hoc patet, quod aqua apposita in calicem, etiam secundum conciliū, non est signum sanguinis & per consequens illi deest ratio signi.

CXII.

Probatur deinde quoad efficaciam, quoniam signum efficax infert rem signatam. At in Eucharistia non adest *aqua lateralis*, neque adest *populus*, siue in consecratione siue in transubstantiatione; nam aqua nec transubstantiatur in aquam lateralem, nec in populum. Nec in oblatione offertur aqua ex latere, aut populus Deo. Neque in communionem aqua lateris bibitur, vel populus. Sicut neque unio populi ad Christum fit per summptionem calicis, quoniam in Ecclesia Romana communiter usus calicis populo non conceditur. Igitur neque illa unio significata per aquam efficitur virtute ipsius aque; si aqua cooveritur.

Locius
to. 2. cap.
932.

Confirmatur, sacramenta novæ legis efficiunt, quod significant. Sed aqua in calicem immissa significat vel aquam, vel populum, sanguinem non significat, & patet ex Concilio Florent. in literis unionis cum refertur Decretum Alexandri Pape; quod habetur etiam de Consecratione dist. 2. cap. in *sacramento*. Igitur & ex autoritate Pontificis dicti, & ex duplici concilio Tridentino, & Florentino aqua Calicis signat *aquam lateralem*.

vis Christi, & populus. Multò autem magis debuissent Pontifex, & Concilia præcipere, vt aqua ponatur, si sanguinem significaret, vel efficeret.

Præterea, vnus per se signatus est vnus per se signum: sed sanguis Domini est vnus per se signatus, substantia aquæ, & vini in se manentes nullo modo possunt constituere vnus per se ergo non potest aqua cum vino esse vnus per se signum, cum certum sit vinum esse per se signum.

Amplius. Eucharistia est commemoratio mortis Christi, in qua separata est anima Salvatoris à corpore, sic Apostolus in prima ad Corinthios 11. *Mortem Domini annuntiabitis, donec venias*. Et corpus significatur in pane anima verò per sanguinem in vino. Atqui aqua illa, quæ de latere Christi exiit, post mortem fluxit, ergo aqua in calice posita non significat Christi mortem, sed aliquid post mortem; vnde non habet rationem signi Eucharistici.

Postremo. Quod est signum sacramentale in Eucharistia, in fieri debet adesse secundum substantiam, & secundum accidentia: in factio esse debet manere secundum accidentia, quia in fieri substantia versa est in corpus, vel sanguinem. Sed regulariter aqua non manet secundum substantiam, vel secundum accidentia in Eucharistia. Etenim aqua debet apponi moicissima ex Concilio Florentino, & vinum maioris quantitatis, quam aqua ex cap. *Perniciosus* de Celebrat. Missarum.

Animaduertit Homobonus iuxta Patrum monitionem, vinum generosum esse adhibendum; quo facto vinum sine dubio superat aquam, & conuertit in vinum celerrimè: ergo regulariter nec substantia, nec accidentia aquæ manent in Eucharistia, quam nec habet aqua rationem signi efficacis in hoc sacramento.

CXIII.

Tertio ex Consecratione. Vna consecratione vnus per se tantum consecratur: at consecratio calicis est per se vna, ergo & vnus tantum consecratur; sed aqua, & vinum manentes in substantia sunt per se substantialiter, & essentialiter plura, ergo vel vinum, vel aqua non erit consecrabilis. Hinc Augustinus 3. de Trin. cap. 4. *“Nec significantes sonos lingua editos, nec signa litterarum conscripta pelliculis, corpus Christi, & sanguis*

nectar

nem dicimus: sed illud tantum, quod ex fructibus terræ acceptum, & prece mystica consecratum, ritè sumimus ad salutem, Panis, & vinum sunt ex frugibus terræ: aqua non item. Panis, & vinum tantum consecrantur, sumuntur, nominantur corpus, & sanguis; non ergo aqua.

Deinde quia vinum est per se consecrabile, certum est apud omnes Catholicos, quod vinum potest consecrari, & sine aqua, & cum aqua apposita; ergo à pari si aqua de per se ratione sua sit consecrabilis, erit & ipsa consecrabilis siue cum vino, siue absque vino, quod est absurdum. Probatur consequentia. Quod alicui per se inest, vel in primo, vel in secundo modo dicendi per se: neque per aliquod accidens commune sibi conferretur, neque per illud accidens aufertur. Si ergo in genere mortis aquæ per se competit, ut sit consecrabilis, ergo per coniunctionem cum vino, neque confertur, neque aufertur hæc ratio consecrabilitatis; sicut neque à vino aufertur, vel vino confertur.

Quarta ratio ex materia. Tantum duplex est materia Eucharistiæ, scilicet panis, & vinum: ergo aqua non est materia Eucharistiæ, nisi conuersa in vinum. Antecedens est S. Thomæ 4. dist. 11. quæst. 2. art. 4. & S. Bonau. 4. dist. 11. dub. 9. literali, & quæst. 9. & habetur in Catechismo Romano §. 17. *Movius igitur sacramenti hæc duo tantum elementa sunt, ac merito pluribus decretis sancitum est, ne quid aliud præter panem, & vinum offerre liceat.* Et in Concilio Florentino in Armenorum instructione scribitur. *Materia est panis triticeus, & vinum de vite, cui ante consecrationem aqua modicissima admiscevi debet.*

Animaduerto Concilium Florentinum assignare materiam, & aliquid additum materiæ. Materia est panis triticeus, & vinum de vite. Additum est aqua modicissima. Animaduerto item id, quod est notabile in Concilio Tridentino. Etenim sess. 13. tractatur de consecratione, transubstantiatione, permanentia specierum, asservatione, communionem Eucharistiæ, & alijs annexis: nunquam tamen fit mentio aquæ, sed solius panis, & vini, & specierum panis, & vini. Quando autem instruitur sacerdos consecraturus sess. 22. cap. 7. docetur ex præcepto Ecclesie

clesiæ apponere aquam, vt propter hoc agnoscat aqua non esse de per se ratione Eucharistiæ: sed tantum per accidens consecrari, & mediatè, quatenus transmutatur in vinum, & quatenus materia aquæ manet sub forma vini, atque etiam quatenus accidentia quædam ab aqua causata in vino manent.

CXV

Quinta ratio ex transubstantiatione. Vnius per se versior est vnus per se terminus à quo, & vnus per se terminus ad quem. Transubstantiatio autem in sanguinem est vna per se versio, cuius per se terminus ad quem est sanguis: aqua verò, & vinum sunt duæ substantiæ, per se diuersæ, & secundum naturam, & secundum hypostasim, igitur non possunt aqua, & vinum, vt sunt diuersæ substantiæ esse per se terminus à quo huius versionis. At vinum est, ergo aqua non est immediatè transubstantiabilis in sanguinem. Maior patet in omni transmutatione, & versione etenim ex per se terminis à quo, & ad quem accipitur per se vnitas, per se multitudo earum. Confirmatur, quoniam communi assignantur panis, & vinum, vt substantiæ, quæ conuertantur in aqua minimè. Sanctus Mattheus Apostolus, & Euangelii in sua Liturgia, qua Aethyopes vtuntur. *Benedic, sanctis fismunda, & transfer panem in cornem eorum immaculatum, & vinum in sanguinem tuum pretiosum.* Concilium Lateranense sub Innocentio III. extra de summa Trinit. & fide cath. cap. *Firma Transubstantiatis panis in corpus, & vino in sanguinem potestatis diuina.* Concilium Florentinum in Armenorum instructio *Verborum virtute substantia panis in corpus Christi, & substantia vini in sanguinem conuertuntur.* Concilium Trident. sess. 13. cap. *Conuersionem fieri totius substantia panis in substantiam corporis Christi, & totius substantia vini in substantiam sanguinis eius.* Concilium Romanum sub Nicolao II. & aliud sub Gregorio VI. quibus Berengarius suum errorem abiurauit, de panis, & v conuersis facit mentionem, de aqua in vinum conuersa mini De quibus Concilijs lege Bellarminum lib. 3. de Eucharistia cap. 21. col. 567. Qui in apologia ad Regem Angliæ cart. citat ad idem plures Patres. Quia verò S. Gregorius, & S. Iamascenus dixerunt, vinum cum aqua conuertì, intelligunt de terrano conuerso mediatè, vel immediatè, nam a medi

mediate; vinum immediate conuertitur. Insinuant autem hi patres verumque terminum ad complementum doctrinae, quia vinum est de necessitate sacramenti, aqua de necessitate praeccepti.

Sexta ratio ex permanentia. Nam alia sacramenta sunt tantum in fieri, non manent in facto esse: at Eucharistia in fieri est, & in facto esse. In fieri quidem transubstantiatur substantia panis in corpus Christi, & substantia vini in sanguinem: sed remanent accidentia panis, & vini, & Christus totus sub speciebus panis, totus sub speciebus vini. Ita per mille trecentos annos, Pontifices, & Concilia, Patres positiui, & scholastici, neque unquam auditum est, quod post consecrationem in Eucharistia maneat species aquae quodque sanguis Christi sit totus primo sub tota specie aquae, atque totus sub quavis speciei particula. At nouissimi authores hoc dicunt, quod vel aures audire, vel oculi horrent legere. Namque Ecclesiae Pontifices, & Patres summa negligentia vsi sunt, isti vero summa diligentia vtuntur. Audiamus Ecclesiae, & Patrum voces.

CVI.

Concil. Tri. sess. 13. cau. 2. *Si quis &c. negaueritque conuersionem totius substantiae panis in corpus, & totius substantiae vini in sanguinem, manentibus dumtaxat speciebus panis, & vini Et cap. 3. Totus enim, & integer Christus sub specie panis, & sub quavis ipsius speciei parte, totus item sub specie vini, & sub eius partibus existit.*

Concilium Florentinum in Armenorum instructione. *Totus Christus continetur sub specie panis, & totus sub specie vini: sub qualibet quoque parte hostiae consecratae, & vini consecrati, separatione facta, totus est Christus.*

Concilium Constantiense sess. 13. *Firmissimè credendum est, & nullatenus dubitandum, integrum Christi corpus, & sanguinem, eam sub specie panis, quam sub specie vini veraciter contineri.*

Ita Sanctus Cyrillus Alexandrinus in epist. ad Calositum S. Maximus Monachus & Martyr. Tertullianus lib. 5. cap. 8. S. Cyprianus serm. de vntione chrisimatis. S. Cyrillus Ierosolimitanus catechif. 4. S. Augustinus in lib. sent. Prosperi, & habetur de consecratione dist. 2. cap. 41. *Nos accipit. Sed nolo plu-*

ra congerere, nemo Christum sub specie aquæ, vel Christi sanguinem esse hæcenus dixit, vel credidit. Ne uisimi hi auctores nouam fidem, à vt nouam fidei confessionem videntur afferre.

EXVII.

Gen. 14.

Septimò ex sacrificij Christiani oblatione. Si nanque Christus ecclesiæ suæ reliquit triplicem partem eucharisticam, ferriq; aquam immediatè transubstantiari in sanguinem, & sanguinem Christi primò, totumq; Christum concomitanter manere sub speciebus aquæ: debuit ecclesia per mille sexcentos annos hoc beneficium diuinum piè recognoscere, & gratitudinem piè testificari per oblationem externam speciei aquæ, atq; internam sanguinis sacrificari Deo sub tali specie. Cæterùm & in veteri testamento sacerdos Melchisedech in figura protulit panem, & vinum: & in nouo testamento sacerdos in æternum Christus dominus secundum ordinem Melchisedech panem, & vinum obtulit. Aquam post consecrationem non obtulit, neq; aquæ speciem, aut sanguinem sub aquæ specie. Moyses sacerdos Deut. 33. benedixit filios Iacob. *Oculis Iacob in terra vfrumenti, & vini.* Iuxta benedictionem datam Iacobo patriarche ab Isaaco Gen. 27. *Dei tibi Deus de rore cali, & de pinguedin terra abundantiam frumenti, & vini.* Et Zacch. 9. in prophetiæ de Salvatore, & Ecclesiæ altari dicitur. *Saluabit eos Dominus quoniam lapides sancti eleuabuntur super terram eius. Quid enim bonum eius, aut quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines?* Planè & tertium erat adijciendum scilicet, & aqua germinans virgines: cum aqua potius virgine gignat, quam vinum, in quo, teste Apostolo, est luxuria.

Et oia v. a. bione m.

Sed & in statu veritatis Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. de sacrificio missæ ait. *Corpus, & sanguinem suum sub speciebus panis, & vini.* Deo Patri obtulit. Vbi aqua? Cur Christus non obtulit? Et si Christo consecrante, aqua in vinum conuersa fuit, vinum que solùm fuit transubstantiatum in sanguinem; ergo cum consecratio Christi, & nostra eadem sit, neq; nunc aqua in sanguinem conuertitur: neq; Christi sanguis sub speciebus aquæ offerri potest, aut debet.

Pateres omnes, qui conferunt cum Christo sacerdotium, & sacrificium

erificium Melchisedechi, de pane, & vino solis oblati dicunt. S. Hieronymus in Math. 26. & in epist. ad Marcellam, S. Cyprianus lib. 2. epist. 3. ad Cæciliam, & Clemens Alexandrinus lib. 4. Stromatum. Eusebius Cæsariensis in lib. de demonstratione Evangelica dicit, Melchisedech. *Fraxitus est, sed vine solo, & pane.* Chrysostronus hom. 35. in Genesim. Eusebius Emiffenus serm. 5. de Paschate. Arnobius in psal. 109. hos & alios lege apud Bellarminum de sacrificio Missæ lib. 1. cap. 6. Quocirca hæc nouissima opinio, quæ ecclesiam facit ignaram diuini beneficii, & ingratham in sacrificio pro tertia parte, omnino reijcienda est.

Obijci potest. Sanctus Ambrosius in lib. 5. de sacram. cap. 1. *Diximus, inquit, quod in altari constituitur calix, & panis. In calice mitteretur vinum: & quid aliud? Aqua. Sed eis vobis dicitis: quomodo ergo Melchisedech panem, & vinum obtulit? Quid scitis vobis admixtio aqua.*

Hanc obiectionem soluens Ambrosius, docet, potum christiani sacramenti figuratum in aqua de petra, ex 1. Cor. 10. & ite signare aquam de Christi latere propter hoc in calicem imponi. Igitur S. Ambrosius, & si obtulerit Melchisedech vinum solum. vult à nobis aquam offerri cum vino consecratam.

Respondetur. Duplex est oblatio in missa. Prima preparatiua ad sacrificium, cum scilicet, infunditur vinum, & aqua in calicem, & calix offertur post euangelium. Secunda est perfectum sacrificium post consecrationem, quando offertur panis consecratus; & vinum consecratum, atque sub his corpus, & sanguis salutaris. In secunda nil, nisi quod Melchisedech obtulit, offertur, panis, & vinum in sacramento æterno. In prima oblatione aqua imponitur, quia & aqua de petra percussa signabat aquam de Christi latere percusso, & aqua in calicem indita signat eandem aquam lateralem. Imponitur igitur, ut signum aquæ manantis ex latere, non ut signum sanguinis, quod volunt nouissimi authores, neque sub eius specie sanguis offertur. Neque ibi Ambrosius loquitur de conuersione aquæ in sanguinem, aut oblatione aquæ consecratæ vlllo modo.

Octauò ex adoratione Christi in Eucharistia. Sicut enim a. CXXVIII

adoratur sub specie vini, sic etiam sub specie aquæ adorandus est, si sub ea est. Si dicatur cum tertia opinione capitis *Capit. M. the* de celebratione missarum, quod aqua non conuertitur latentius, sed manet circumfusa accidentibus vini; sacerdos cum illam opinionem auertit mentem ab aqua, & speciei eius, conuertit mentem ad sanguinem Christi, & species vitæ itaque non adoratur, nisi Christum, non veneratur, nisi species consecratus. Ita quoque si concedatur licetum sacerdoti obliquum consecrandus est calix, apponere aquam, dicendum est. Sic autem neque sacerdos est idoli aquæ cultor, aut veneratur speciei non consecratus, neque erit idoli aquæ cultor populus nixus fidei, & prudentiæ sacerdotis, ut maior fidei maiorum

Si autem (vel quia vinum debile, vel quia quantitas aquæ nimia, vel quia properatio excedens sacerdotis) aqua non conuertitur in vinum, consecratione tamen & aqua, & vinum immediate consecrantur in sanguinem, manentibus speciebus, & realiter distinctis, & situ in continuo disiunctis: solo vase, seu leuitate; tunc secundum istam opinionem sacerdos, & populus debent adorare Christum sub specie aquæ, & sub specie vini: sicut sub tertia specie panis adoratur, debetque venerari tres species realiter, & essentialiter distinctas, ut sacramenta sensibilia.

¶ Quæro tunc, utrum aqua superet tempore sequenti vinum species vini conuertantur in species aquæ, & aqua sit sub speciebus aquæ de nouo genitis. Aut potius vinum superet aquam species aquæ conuertat in species vini nouas, & nouum vinum sub eis productum; (nam sine consecratione accidentia remanent sine subiecto) Aut denique post pugnam specierum aquæ, & vini fiat mixtio naturalis, sic enim species agunt, si sunt vinum, & aqua semper adessent.

Si detur primum; tunc nulla erit ratio discernendi species aquæ nouas, in quibus Christus non est, & species aquæ panis, sub quibus est sanguis Christi. Igitur incensissima est ratio Christi, & veneratio specierum prorsus confusa, quia Christus est sub tota specie consecrata, & sub quouis parte: sed si pars consecrata sit, signari non potest. Immo si Christus adesset sub speciebus: tunc sola species aquæ est Eucharistia
qua

quæ est ipsa hæresis Aquariorum.

Si secundum detur, ut species vini destruant species aquæ, & producant species vini novas, & vinum novum. Tunc iterum nulla via patet ad discernendum vinum consecratum à non consecrato, nescietos sacerdos, in quo situ talis sit vinum consecratum, atq; partes eius, sub quibus est Christus, & iterum incertissima est adoratio Christi, & veneratio specierum sacramentalium.

Si tertium succedat, ut sit mixtum ex miscibilibus alteratis, tunc neq; species vini, neq; aquæ aderunt, sed miscibilium virtutes. Quare neq; Christus sub sacramento. Veruntamen sacerdos nulla ratione potest cognoscere hunc transitum, quare si adorat, & veneratur: idolatriæ, & venerationi idolatrica proportionali se exponit, eide mq; periculo exponit populum. Cum igitur a tempore post consecrationem usque ad communionem vnum de tribus ex necessitate naturæ sequatur in pluribus, nullaq; adsit via discernendi, omnino debet sacerdos abstinere ab adoratione, vel regulariter adorare sacramentum conditionatè, nunquam absolute, quod absurdum est. Incertissima igitur opinio est circa Christi adorationem in sacramento, & sacramenti venerationem, atq; idè periculosissimum nec villo modo credendum est, Christum voluisse, suos sacerdotes tanto periculo exponere.

Immo sicut Christus in suo sacrificio aquam non transubstantiavit in sanguinem, sed prius mutavit in vinum; ita sacerdos Christianus facit, neque aliter facere posset.

Quod autem in cæna Christi ultima, primò aqua in vinum mutata sit, patet ex attestatione S. Bonaventuræ; & ratione. Christus quippè calicem vino replevit, ex quo tùm ipse, tùm Apostoli omnes debebant bibere. Modicissimam aquam apposuit in vinum Palæstinum, quod generosissimum est: præsertim alicuiusmodi Paschalis temporis, ab hospite humilissimo organa Christi, & Apostolos tale exhibitum Salvatore credendum est. De minus infusus vino, & aqua, gratias egit, benedixit, atque consecravit, nec non & *obtulit* Deo; ipse bibit, deditque bibendum Apostolis. Quis hinc non videat a vino & qualitate optimo, & quantitate

titate multo, modicissimam aquam velocissimè in vinum mutatam? Item tempus actionis gratiarum, & benedictionis, aut consecrationem, & oblationem, quàm longum, aut breue facti ignoramus; iustissimè tamen præsupponitur fuisse congruum si præmæ deuotioni, gratitudini, pietati, quæ in Christo erant.

Hinc etiam fortasse intelligetur dictum concilij Triburiensis. Cum nanque tempore illius concilij communio fieret sub vtraque specie, oportebat, calicem satis amplum implere, duabus partibus vini, & tertia parte aquæ. Quando autem vinum è potentius virtute, etiam æqualem aquæ molem superat, & in vinum mutat. Experimur in montibus Euganeis hoc, nam vinum illud æquali aqua adhibita adhuc est validius, quàm vinum purum ex planitie, vt ego in albis vinis hoc eodem anno 1645. experius sum. Præsupponebant autem Patres Triburienses, & vinum selectum apponi, & quemadmodum fiebat ad initium missæ; vt non admodum morosè aqua in vinum posset transmutari. Hoc dico, non reiiciens interim Arretini responsum, qui censent decretum Triburiensis concilij, scilicet prouincialis, fuisse correctum per concilium generale Florentinum, quod modicissimam aquam iubet admisceri.

CXIX.

Nonò ex Communione Eucharistiæ, quia nõ modo sub vtraque vel vtraque specie fiet. Sed iam de communionem sub triplici specie opinio intruditur in Ecclesiam. Erit & hæc alia nouitas. Quoniam autem ad officium vniuersalis Pastoris, & Regis Regni Christiani interest, non modò ecclesiarum, quæ sub vtraque sed & earum, quæ sub vtraque specie communicant sollicitudinem, idest, omnium ecclesiarum habere: curandum erit, Christi fideles calicis vsum habentes fraudentur ecclesiæ suæ vobis, quæ præcipit, vt exerceant, & actum manducandi panem, & actum bibendi calicem consecratum. Fiet nanque frequenter, vt vel solam aquam bibant, si aqua superet vinum: neque aquam, neque vinum, sed mixtum quod iam tertium, Christi sanguinem, atque potum spirituale significatum efficiet per potationem sensibilem non suscipiant. Fiet fortè, tertio, vt superante vino aquam paulò copiosiore (indutam temperando calice pro sacerdote, & populo) sub notabili quantitate

citare specierum sit vinum de speciebus aquæ consecratæ genitum, & aliquis fidelium solum vinum pro Christi sanguine bibat, & Christi gratiam sacramentalem non consequatur. Non debet autem permittere Pontifex summus in quouis casu quicquam, quod in tanti sacramenti dedecus vergat, quod populum decipiat, quod Christi deludat intentionem; quæ omnia facillè sequentur, si etiam aqua immediatè in sanguinem vertatur.

Decimò Ille finis, qui ex præcepto sequitur aut semper, aut frequenter, videtur per se intentus à præcipiente. Nunc autem si aqua modicissima in vinum purum maioris quantitatis imponatur, aqua citò mutatur in vinum, idque ex necessitate naturali semper, aut frequenter; igitur mutatio aquæ in vinum per se intenta videtur à Pontifice cum Concilio vniuersali Florentino. Finis verò imponit necessitatem his, quæ sunt ad finem, igitur ex consecratione vt sine, intentum est medium, quod est mutatio aquæ in vinum: ex mutatione aquæ in vinum, intenta est maior moles, & virtus vini, minima aquæ moles, atque vitæ. Quare ex per se intentione Pontificis, & Concilij est, vt aqua mutetur in vinum, vinum in sanguinem; & contra intentionem est, vt aqua in sanguinem immediatè conuertatur. Atque hæc tum ex autoritate, tum ex ratione mihi occurrunt ad probandum, quòd sit improbabilis, & noua, & suspecta, & periculosa illa opinio, quæ aquam in sanguinem immediatè transubstantiari docet.

Bellarminus in Apologia ad Iacobum Regem Angliæ
 cart. 6. ex Vincentio Lirinensi in Commonitorio definit. illud esse Catholicum, quod semper, & ubiquè creditum est. Aquam autem immediatè in sanguinem transmutari, nusquam per mille sexcentos annos traditum, aut creditum esse à Catholicis reperitur; an igitur sit catholicum, Iudex catholicæ fidei decernat.

CAPUT III.

Consequentia, quam proponunt offensores, rejiciuntur.

CCXX.

Doctor subtilis in 1. dist. 26. quæst. 1. R. salubre consilia porrigit in iudicando de fide catholica dicens. *Articulus fidei, qui traditus est in generali, restringere ad intellectum specialem, quasi non possit intellectus generalis esse versus, nisi specialis sit verus, hoc videtur articulum reducere ad incertitudinem.* Singulare ibi exemplum est de Trinitate diuinarum personarum qui est articulus in generali traditus: specialis intellectus constitutiuus personarum sunt relationes, vel sunt absolutæ: et isti speciales intellectus sunt sub incertitudine opinionum: non est negatus intellectus generalis propter constitutiuas relationes vel absolutas.

In re nostra. Veritas Eucharistiæ est articulus traditus in generali: in speciali sunt duo intellectus, vnus aquam secundum se non transubstantiari in sanguinem, alter aquam secundum transubstantiari in sanguinem, & ibi manere accidentia aquæ subiecto. Si dixeris veritatem de Eucharistia in generali consistere non posse sine secundo intellectu speciali, iam certitudinem articuli de Eucharistia reduces ad incertitudinem opinionis. Non enim potest esse certum, quod super incerto fundatum est.

Quando igitur offensores, super opinione probabili (vt aiunt fundati, censuram ferunt, quod opinio philosophorum Gram sit suspecta in fide de Eucharistia: ipsi offensores reducunt fidei certitudinem ad incertitudinem opinionis. At vñò recedere certitudinem fidei ad incertitudinem opinionis, est opus fide suspectum; igitur offensorum iudicium in fide suspectum est.

CCXXI.

Primo ergo diceret Cremonius, veritatem fidei de Eucharistia non dependere ab opinione vel affirmatiua, vel negatiua de immediata conversione aquæ in sanguinem. Sed tamen tenere opinionem contrariam, nempe quod aqua prius conuer-

in vñ

in vinum, mox vinum transubstantietur in sanguinem: aquam verò immediatè in sanguinem neutiquam transubstantiari. Hanc verò propriam opinionem non esse suspectam in fide, quàm fidelissimi Theologorum tenent; sed oppositam opinionem falsam esse. Sed tamen neque per affirmativam, vel negationem opinionis falsæ, negandam esse veritatem Eucharistiæ.

Licentiam igitur peteret tenendi sententiam Innocentij tertij summi Pontificis, Sanctorum Thomæ, & Bonaventuræ, atq; omnium priscorum Theologorum: sub qua opinione catholicorum Doctorum defendet opinionem Græcorum philosophorū, neque vlla suspicio in fide Eucharistiæ sequetur, nisi scholastici etiam illi suspectam in fide opinionem dicantur habere.

Secundò diceret iuxta negatiuam opinionem, in Eucharistia manere aquam secundum suam substantiam, & accidentia, si aqua tempore consecrationis conuersa in vinum non fuit. Id, quod & secunda, & tertia sententia probabiles apud cap. *Cum Murtha* ex asserto Pontificis tenent. Si igitur cum opinione Græcorum philosophorum dicatur substantia aquæ manere in Eucharistia, non magis erit suspecta in fide hæc philosophica opinio, quam duæ illæ Theologicæ, quæ non sunt suspectæ; sed secunda probabilior iudicata est, quàm prima vel tertia. Quæ autem est a summo Christi Vicario probabilior iudicata, utiq; non est opinio in fide suspecta.

Tertio diceret, quoniam in Græcorum philosophorum opi- CXXIIII
nitione aliqui gradus frigiditatis sunt constitutiui, sine quibus aquæ substantia non manet, & isti sunt forma substantialis aquæ: aliqui sunt aduentitij, & accidentales, cum quibus, & sine quibus substantia aquæ potest existere in rerum naturâ. Hoc supposito, si teneatur opinio affirmans, aquam immediatè conuertî in sanguinem Christi, dicendum esset, quòd materia aquæ in materiam sanguinis, forma aquæ in formam sanguinis, & tota substantia aquæ constans ex materia, & ex forma, quæ est qualitas constitutiua, conuertitur in totam substantiam sanguinis, manentibus frigore accidentali, alijsque accidentibus aquæ post consecrationem.

Et propter consequentiam ab Offenforibus factam nihil con-

cludere, quoniam consequens debet inferre conversionem substantiæ aquæ in sanguinem cum permanentia accidentium aq sine subiecto, iuxta assertam opinionem. At Offensores peccatam inferunt substantiam aquæ manere.

Quartò diceret, dato non concessio, quòd forma substantialis aquæ, nempe frigiditas elementaris maneret in sacramento adhuc fore, vt accidentia aquæ sint sine subiecto. Etenim accidentia recipiuntur, vel in materia, vel in composito, at forma neutiquam recipiuntur, vt in subiecto, tam iuxta sententiam philosophorum Græcorum, quam S. Boetij, qui in lib. Trinit. ait, quòd forma non recipit accidentia, nisi quia hæc recipit materia subiecta, vti refert, & sequitur S. Bonaventura 2. dist. 3. quæst. 1. Igitur in hoc non læderetur veritas catholica de existentia accidentium sine subiecto in Eucharistia, & consequenti nil valet consequentia per Offensores facta.

CXXIV. Quinto diceret, ex duabus contradictorijs non posse inferre idem consequens; vti docuit Aristoteles 2. Priorum cap. 4. Si igitur duæ opiniones contradictoriæ, vna Offensorum, quòd aqua immediatè conuertitur in sanguinẽ, alia Innocentij III. quòd non immediatè. Si ex priore affirmante cum opinione naturali luminata, scilicet eũ opinione Græcorum ista, *qualitas prima est forma substantialis elemẽti aquæ*, sequitur cõclusio suspecta in fide, vti volunt Offensores, fruantur illi affirmante sua, & sint suspecti in fide. autem tenere negatiuam, scilicet aquam prius in vinum mutamox per consecrationem vinum illud totum in sanguinem transformari substantiari: ex qua negatiua contradictoria, cum eadem Græcorum sententia naturaliter nota, non potest sequi conclusio suspecta in fide. Si igitur ambæ illæ contradictoriæ sunt probabiles, integrum sibi esse tenere secundam, ex qua nil mali sequitur. Si secunda est simpliciter probabilis, immò & probabili attestazione conditoris Canonum, & Canonistarum, atq; attestazione Theologorum, non posse Offensores astringere Cremoninum ad sententiam improbabilem. Quocirca & a recedens Offensorum esse improbabile, & consequentiam omnino improbam.

Sexto, Distinguendum esse inter fidem christianam, & humanam

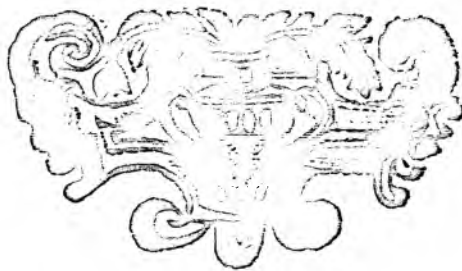
menam opinionem. Opinioni potest subesse falsum, fidei non potest. Opinio incerta est, & cum formidine de opposito, fides certissima, & firmissima. Opinio humanis dictis, fides diuinis inhæret. Velle igitur ex fundamento alicuius opinionis præiudicata iudicare de rebus fidei, est diuina h. n. is, firmissima infirmis, verissima falsis subijcere. Proinde ex probabiliori opinione iudicium etiam est non tutum. At ex improbabili, nouitia, singulari opinione idipsum facere, est longè magis periculosum, & in fide suspectum, sicuti est iudicium ab offensoribus factum.

Septimò, Aliud est exquirere dicta Aristotelis, & Græcorum CXXV. philosophorum, qui ex lumine naturali modò vera docent, modò falsa propter defectum, & intellectus, & obiecti naturalium, quæ non possunt ad ea, quæ sunt supernaturalis ordinis pertinere. Aliud est exquirere ea, quæ sunt fidei catholicæ, quod Theologiæ, atque Theologorum est officium. Se, diceret Cremoninus, loqui cum Aristotele, & Græcis, & eorum opinionem tueri. Cum autem multi tales sint infideles, multi heretici, non est mirandum, si dicant contra fidem, & Christianas veritates. At latinos ab Auerroë Araba oppositam sententiam in philosophia didicisse. Fuit verò Auerroës in rebus fidei inconstantissimus, alias Christianus, alias Maumethanus, alias Iudæus, denique nullius legis, vt Ioan. maior in 4. notat. Is verò præter qualitates quatuor, quas Græci formas elementares existimant, inuenit quatuor formas alias ignotas, innominatas, latentes. Neque minus mali expectandum est ex Auerroës opinione, qui fuit expressus Christianæ legis desertor, & impugnator, quàm à Græcis, quorum nullus tam aduersus Christianos defauit.

Itaque neque antecedens Offensorum, neque consequentia subsistit contra Cremoninum; & vtinam vir ille nihil, quod esset contra fidem catholicam, ad aures Aristotelis scripsisset. Sed in hoc non sunt meliores multum Cremonino nostri Offensores, qui cum Aristotele dicunt demonstratum, quòd mundus, motus, tempus sit æternum. Vnde & cum Aristotele negant creationē esse possibilem, iudicium vniuersale, resurrectionem mortuo-

eum. Immò & animam rationalem potius mortalem volunt secundum philosophiam, & secundum Aristotelem, quam immortalem secundum substantiam cum accidentali varietate Deum aiunt naturali necessitate ad extra agere, & sine libertate, mancipatum causis secundis, & alia multa; quorum affecti non modò suspecta est in fide, sed sine vlla dubitatione, & in his, & alijs fidei Christianæ est maximè aduersa, & perniciosa.

Enè quibus lacunis argumenta proferant Offensores ad arguendos alios, eum ipsimet hæc iustius arguendi.

F E R A C I T A S

BELLVTI, & MASTRII.

C A P V T I.

Offensores sunt feroces in alijs vituperandis, & praesertim sequacibus Aristotelis.

Offensores in lib. de gener. & corrupt. cart. CXXVI
20. disp. 1. quest. 2. art. 1. obloquuntur contra illos, qui Aristotelica innituntur auctoritati. Sic autem aiunt.

Probatum primo pluribus, & manifestis Arist. auctoritatibus, non quia in his caput faciamus, Offenso.
sed quia apud nos semper magis urgetur una stabili-

tas ratio, quam mille auctoritates. Scire namque est rem per causas cognoscere, non per auctoritatem, & ut inquit ille, non est attendendum quos dicas, sed quid dicas.

Ad probandum, quod non valeat auctoritates citare, citant auctoritates Angesti, Ragusei, Zabarelle, atque ita probant per id, quod reprobant. Et subdunt.

Nam qui soli auctoritati fidei, rationem spernens, argute à quodam appellatus est vir multae auctoritatis, sed modicae rationis.

Iste vir, qui laudatur tanquam argute dicens, est P. Mastrius. Defenso
Cum enim in publica disputatione ab Admodum R. P. Mag. Francisco Maria Vaccario, tunc publico metaphysico, auctoritate Aristotelis ipse Mastrius ardeat, nec posset aliter ob inopiam solutionis effugere argumentum, dixit ad P. Metaphysicum. Vos estis multae auctoritatis, sed modicae rationis: nos multae rationis, modice auctoritatis. At falso dixit. Nam P. Vaccarius erat homo nullius auctoritatis, qui nihil sibi auctoritatis arrogabat, sed eorum se committebat auctoritati summi philosophi. Nimirum ut precellens Peripateticus Peripateticorum principem affererebat. Mastrius vero multae est auctoritatis,

tatis, qui omnium auctoritates, etiam summi philosophi auctoritates mille reprobat, præ una sua ratione. Fuga est, qua Mastrius non potest liberare se ab auctoritate Aristotelis in philosophia, reiicere Aristotelem. Idem facit in Theologia; quod etenim auctoritates Patrum Ecclesiæ ipsi obijciuntur, nec test se eximere, negat Patrum auctoritates. Sic negavit in theatra publica S. Ioannis Damasceni auctoritatem, quam etiam Scotus negavit. Sic alias dixit arguenti: *lasciate l'autorità di questi Padri, che sono buone per far concetti alla mente*. Quam obrem in theologicis veritatibus excutiendis, Patrum sententias irridet, rationes quærit: cum tamen in rebus fidei theologicæ auctoritas primum locum teneat, ratio ferè postremum nisi super auctoritate fundetur.

XXXVII. Mos iste reiiciendi auctoritates Patrum Sanctorum cæpi Arnaldo hæretico, & Petri Abailardi hæretici consorte. Arnaldus nanque suo confusus ingenio, omnium sanctorum Doctorum (ut auctor est Alphonsus de Castro lib. 3. aduersus hæreses) sententias contemnere cæpit. Testatur hoc etiam Præulatus de vitis hæreticorum in vocabulo *Arnaldista*.

Illud etiam obseruo in articulo Parisiensium cap. 16. Item articulum contineri damnatum. *Quod homo non debet contempere auctoritate ad habendam certitudinem de aliqua ratione*. Non igitur est ita liberum homini cordato sapientum in Theologia, & philosophia contemnere auctoritates. At facilius cauillari contra rationes, non ita facilè est declinare auctoritates. Quod animaduertit Aristoteles in primo poster. text. cum dixit, demonstrationem fieri ad rationem, quæ est in anima: semper enim ad externam orationem est instare, ad internam non semper. Verùm P. Vaccarius honoratæ memoriæ, etiam homo multæ rationis. Cum nanque Mastrius defendere conclusionem illam, sacramenta nouæ legis habent effectum opere operato. Arguebat Vaccarius contra.

Exorcistatus non habet effectum ex opere operato.

Exorcistatus est sacramentum nouæ legis.

Igitur sacramentum nouæ legis non habet effectum ex opere operato.

Maiores

Major probata est. Quod ex operato sit, semper, vel in pluribus sit. Sed exorcista per impositionem manuum, & exorcismos raro expellit daemones ab obsessis: ergo exorcistatus, vel exorcista non efficit ex operato, sed fortè ex operante, & potius miraculosè, quàm regulariter ex eff. &u sacramenti.

Minor probatur; quoniam exorcistatus est vna species ordinis sacri: ordo sacer est sacramentum nouæ legis; ergo exorcistatus est sacramentum nouæ legis. 5co. 4. a.
24. 24. 22

Hanc rationem P. Vaccarius ad vincendum Mastrium inuenit, Mastrius homo multæ rationis, rationem exoluendi se non inuenit. Atque adhuc desideratur vera solutio, quæ a quibusdã Vaccarij discipulis, tunc ridentibus, sciebatur. Sed quam Bellutus, & Mastrius polleant ratione, patuit hoc libro, dum Contarenum impugnarent. Patuit, dum Raguseum, & Fernelium impeterent. Quæ inuenerunt apud Contarenum, transcripserunt: sed Contarenus nullam rationem fecit contra Raguseum, aut Fernelium: nullam per consequens rationem ex Contareno transcribere, nullam ex proprio ingenio valuerunt conficere. Plures potuissent ostendere quæstiones Contareni ab Offensoribus expilatas, sed ex libello præcedenti iuxta prouerbium quilibet poterit ex vngue leonem cognoscere.

Reuertamur ad maledicta de authoribus, qui authoritate Aristotelis vtuntur ad cart. 256. col. 2.

Vide, quæ consequentia deducantur ex quibusdam propositionibus, quas indefinitè protulit Arist. & hi Larrones eius recipiunt pro vniuersalissimis, quasi propositiones omnes Arist. sint vniuersaliter veræ, sanè aliam asseruit propositionem 9. met. 15. huic ex diametro oppositam, priora generatione sunt posteriora perfectione, quomodo ergo ambæ erunt vniuersaliter veræ? Irrationabilis hic philosophandi nonnullorum modus inde traxit originem, quod isti simplicissimè, & ieiunè Arist. authoritati nimium fidunt, nec nisi solis authoritatibus sua asser. ta probant, quod quàm virum philosophum dedecet, diximus supra disp. 1. quest. 1. art. 1. Offensio

Hæc, & alia effundunt contra Peripateticos, qui, vt par est, suum sequuntur principem. Retuli hæc in generali dicta contra Aristotelicos. Iam in speciali aliquot maledicta in diuersos autho. Defensio

authores congesta per ordinem reponam. Nam omnia et dicta: is, & scommata colligere faceret libellum nimis magi

CAPUT II.

*Vituperia quorundam auctorum à Belluto, & Mastrio
aut eorum feracitate referuntur.*

DE VIL.
Graci
Cremon.

G Racos, & Cremonium cart. 15. col. 1. *Gracorum sententiam, quos citat & Medicus sequitur ex latinis (apud quos illa nunquam invalescere potuit) solus Cremoninus, Perpetuus Graco Lasero, ac Idolatra, integro libello, &c.*

Cart. 20. col. 2. *Et potissimum de causa Aristotelis auctori adducimus pro nostro asserto, ut Pseudum Cremonini Mendacium fellamur, qui scilicet. 1. cap. 1. sub finem ait, Latinos nec unum qui Aristotelis locum adducere posse, ubi elementorum qualitates appellat accidentales.*

Iniuria grandis mendacii potidè est, præsertim in Offenforil qui ne unam quidem Aristotelis auctoritatem observauerit sed omnes ex Centareno furto, an rapto è fustulerunt.

Telefius. *Telefium cart. 32. col. 3. Respons. ad 1. Et ratione Tele dixit, ignem esse humidum: quod quam erroneum sit, nemelacet.*

Roccus.
Auer/a.

Roccus, & Auer/a tractantes de qualitatibus virtualibus 34. col. 2. *taxantur quam opinionem obsoletam suscitavunt Roccus. de generat. quest. 2. & Auer/a nuper quest. 4. art. 4. & fra refutant cart. 35. col. 1. Aristoteles. Qualit. elementa actuales, & formales vocat absolutè primas in elementis, nec per se unum quidem alias virtuales significavit.*

13. de S.
Tho.

Ioan. de S. Tho. cart. 35. col. 2. *Alias quoque rationes adducit Ioan. de S. Tho. loc. cit. que tamen minus idoneæ sunt, enim minus avertunt tales qualitates virtuales in mixtis (in quibus ipse quoque eas admittit) quam in elementis, & sunt facillè solutionis, ut eas consideranti constabit, quas proinde omittimus. de rationibus alienis, nã proprias (si illæ tales) infelubiles vo-*

Franciscus Suarez cart. 49. col. 2. Tum quia, ut optime arguit Suarez, apud quem nullum aliud præter hoc reperimus argumentum alius momenti, contra hanc qualitatem mediam, cætera namque facile diluuntur per solutionem Trombetae allatam.

Franciscum Licheum cart. 51. col. 1. Et gratis omnino negatur casus iste à Licheo licente, quod scilicet unum gradum destruet, nunquam duos; sic enim licens, manifestam committit petitionem principij, cum assignet pro ratione id, quod queritur. Licheum

Aresium cart. 64. col. 1. Malè ergo negat, & limitat Aresius principia, quadam phil. sophica ab omnibus recepta, ut pecularia sua placita teneatur; malè etiam præcludit viam vestigandi qualitates primas ex secundis &c. Aresius

Telesium cart. 65. col. 1. Adèd ut quis fronte negavit Telesius equam esse frigidam suam natura poterat quoque negare ignem esse calidum. Telesius

Aristotelem cart. 65. col. 2. Tum quia doctrina illa Aristotelis a. theoret. cap. 4. sano modo debet intelligi; nimis absolute intellectum subsistere negat, & gratis patitur calumniam, ut demonstravimus disp. 2. de calo quæst. 1. art. 4. Tum quia licet a iquo pacto sustineri posset, & defendi hac opinio quo ad calidum, & frigus, non tamen quo ad alias qualitates, &c. Aristoteles

Aresium cart. 69. Et sic patet, quomodo rationes, & experientie pro aeris frigiditate stabilitenda, de quibus adeo gloriatur Aresius, facile diluuntur. Quæ de causa etiam si pro nostra sententia rationem non haberemus adeo evidentem, adhuc probabilior censeretur ob Aristotelis auctoritatem, quem Aresius sibi in cassum conciliare contendit; nam ex præfate stat à nobis. Aresius

In summa gloria alienum offensoribus non placet, sola propria sui ipsorum gloria placet. An non sufficiebat soluisse qualitercunque Aresij arguenta, nisi etiam insultarent exultantes, quod ab se est Arist. quodq; incassum id Aresius sibi assumit?

Cart. 77. col. 1. Combribrienses 2. de generat. cap. 3. quæst. 5. art. 2. cum Marsil. in hoc loco concedunt qualitatem excellentem elemento convenientem implexi usque ad totam latitudinem, ut aer per admixtionem contrarie qualitatis, & idem tenent Zabarel. cit. &c. Sed se. n. d. n. impugnatæ allatæ contra hanc partem non sol-

nunt, immò nec adducunt, & sanè nobis videtur ratio satis effica: ob quam libenter ad aliam declinamus partem cum Saxon. quest. huius libri, *Alexan. 1. meteor. com. 13. Zimara theor. 18. Complutens. cit. quest. 5. Toledo 2. de gen. quest. 6. Russi. cap. 7. qua 19. Arriag. & alijs. Qui tamen non prefata ratione oppositam impugnant partem, sed alijs minoris momenti, & facile solubilibus*

Io. de S.
Thoma.

Ioan. de S. Tho. cart. 87. col. 1. *Nec contra hanc sententia aliquid facepsit, quod urget Ioan. de S. Tho. & allatis illius argumentis. Hæc imbecillima sunt, ad primum enim dicimus.*

Thomista

Thomistas cart. 133. col. 2. *Thomista cum D. Thoma parte 2. quest. 52. art. 1. & 2. afferunt per intensiorem non acquiri usam partem formæ, sed nouam radicationem in subiecto; mirabilis tamen est, quàm inter se discrepent in explicatione huius radicationis ita ut post multas verborum ambages, potius obscuriorem reddunt radicationem istam, quàm declarent.*

Thomistas cart. 139. col. 2. *Primò referunt responsione Ioannis de S. Tho. secundo responsione Complutensis colligij, & subduat. En in quot difficultates, & inextricabiles angustias labuntur, ut nec ipsi se intelligant; quid enim velit asserere prima responsio per hoc, quod est modum dum est in fieri, esse per modum diuisibilem, dum est in facto esse, tunc per modum indiuisibilem, non satis constat.*

Et cart. 140. col. 1. *Nec minus obscura, vana, & falsa est secunda responsio e &c.*

P. Vulpes

P. Vulpes. cart. 150. col. 2. *Pater Vulpes 2. part. tom. 3. disj. 105. art. 4. non videtur percepisse statum controuersie, dum ex vnâ parte decidendo hoc quasi ait, gradus istos esse materialiter dissimiles, hoc est indiuidualiter, & formaliter similes, scilicet eiusdem specificè naturæ; & deinde impugnat Vasquez, &c. Non enim Vasquez loquitur de dissimilitudine proueniente à differentijs indiuidualibus, quasi quòd voluerit omnes gradus esse idem numero, hancque nunquam somnauit, &c.*

Non Leuis inculatio est, non percipere statum controuersie. Imponere Vasquezio, quòd iste ne somnauit quidem. Se inferius cart. 153. col. 1. *Nec Vulpes est philosophicè, & Scoti locutus, dum loco citato negat, alterationem in habitibus spiritalibus*

bus habere rationem motus ; ità de homine valdè docto, & benè merenti de Scoto scribunt .

Thomistas non sanæ mentis . Cart. 165. col. 1. *Quem præ Thomistæ
æter Scotistas sequuntur ferè omnes recentiores, immò & Thomistæ
sanioris mentis, ut Baumes 1. de gener. quæst. 6. Complur. disp. 4.
quæst. 10. Ioan. de S. Tho. quæst. 3. art. 3. Sic ibi. Sed paulò
ante citarunt Thomistas contra sentientes, qui scilicet erunt
mentis infanioris vt Capreolus 1. dist. 15. quæst. 2. art. 2. Son-
cina 8. met. quæst. 22. lauel, & Ferraricn. 8. Physic. quæst. 7.
Zanard. quæst. 9. & alij.*

Modernos. Cart. 171. col. 1. *Hinc negatur maior, nec proba-
tio urget, sapius enim has modales entitates Recentioribus valdè fa-
miliares negauimus, & quamuis seipses vtrantur cum paribus, adhuc
si partes non essent, passim existere, ut diximus disp. 9. Phys. quæst.
2. & 5. in responsione ad certam confirmationem quarti argumenti
principalis. Hinc non approbamus, quod ita sentiant.*

Cart. 179. col. 2. *Hæc sola difficultas in eos distraxit opiniones
Auctorum capti in hac materia, cui plenè satisfacere nequimus, nisi
quousque nostram proferamus sententiam de rarefactione, & con-
densatione, quod in ferijs quæst. ultimæ prestabimus. Ita omnes
sententias, & authores expectabunt nouos Aristoteles, vel
Hiarchas.*

Arriaga. Cart. 182. col. 2. de rarefactione contra Arriagam *Arriagæ-
disputant. Arriaga stupiditatis insinuat omnes auctores, quòd
hactenus id non considerauerint. At nobis placet errare cum multis,
quàm sapere cum solo Arriaga, cuius doctrina nimis singularis est,
& destruit finem, ob quem cucurbita medicæ sunt adinuenta.*

Sed Arriaga non est singularis, quia Offensores pagina præ-
cedenti in hanc sententiam Arriagæ citant OKam, Gabrielem,
Valesium, Mayronem, & Scotum iudicantem, assertum Ar-
riagæ de rarefactione, vt probabile .

Arriaga fecit inter alia duo argumenta contra se, & soluit. Of-
fensores Cart. 184. col. 2. *Hæc solutio est mera fuga snàm in com-
pressione, &c. quòd autem partium unio tolli debeat imperceptibili-
ter, vt sit vera rarefactio, videtur prorsus voluntarie dictum, &
fictum ad fugam argumenti .*

Cart. 185. col. 1. *Neque maiorem soliditatem habet solutio aliud absurdum.*

Col. 2. *Sed hoc suum assertum, quod est unicum fundamentum suae opinionis, est penitus à veritate alienum.*

Infra. *At Arriaga, ut omnia peruertat, poros ponit in aqua, aere, & igne, & ibi plura ferocius: quia furacius ab Arriaga surripiunt.*

sciri.

Scotistas. Cart. 188. col. 2. citant Scotistas tenentes, resolutionem fieri per productionem quantitatis nouae secundum partem. Scotistas taxant

Cart. 189. col. 1. *Quasi non bene legerint Scotum docent cart. 190. col. 1.*

Responsionem Basolij, & Biragi sic rejiciunt: *Ceterum respondentes, non videntur vim argumenti percipere. Exemplum verò de charitate à Bissolio adductum, est prorsus ab re.*

Tatarum cit. *valde perplexè loquitur, &c. At neque Tatarum vim argumenti percipere.*

Contra alios Scotistas cart. 191. col. 1. *Sed velint, nolint altero illorum modorum fieri debet additio nouae quantitatis, & frustra recurrunt ad illam permutationem, & confusionem, ut in rem confudant.*

Cart. 192. col. 1. *Nonnullas euasiones ad hoc adducit Doctores, quae passim ab Authoribus afferuntur, veluti Scoti responsiones in tuenda opposita sententia, à qua ipsum scire arbitrantur. Sed sic temerè iudicant de mente Doctoris, ita & de euasionibus, quas affert ad hoc argumentum ex Eucharistia deductum, quandoquidem, non propter illas rejicit.*

Auersa.

Gabrielem Auersa. Cart. 192. col. 2. *Nec etiam de, ubi ponitur in eo sensus, quo cogitauit Auersa: tum quia potentia illa de genere qualitatis, quae sit immediatum, & proximum subiectum ceterorum accidentium, etiam quantitatis ipsius, quam comminiscitur Auersa, est prorsus vana, & commentitia, ut ostendimus disp. 3. Phys. quae 3. art. 2.*

Moderni.

Modernos. Cart. 198. col. 2. *de ponentibus, quòd raritas ac densitas sint qualitates. Displicet tandem haec opinio, quia difficultatem ab initio disputationis propositam, quae est radix totius controuersiae,*

trouersa, relinquit in sua vi, &c. Vnde haec opinio communibus, & proprijs urgetur difficultatibus, qua de causa nostro iudicio omnes aliae opiniones huic praeferrí debent, & certè miramur, cum haec opinio nulla non effugiat difficultatem, sur eor apud modernos inuenerit affectus.

Io. de S. Tho. Cart. 207. col. 2. Rem non amplius explicuit hic author, quia nec ipse, ut credimus, intelligebat, quod scribebat, sed doctrinam illam de coacta inadequate indurabili ad partem iam disp. 9. Physic. quest. 2. art. 5. in solut. ad 2. & 4. impugnamus, ac etiam hic admissa non deseruit, sed prorsus rem confudit, &c. Sed certè à seculo non est audendum, quòd indurabilis exerceant manus expandendi partes in loco, hoc enim prorsus repugnat eorum natura, ut efficaciter monstravit Aristoteles &c.

Io. de S. Tho.

Io. de S. Tho. & Peripateticis, atque Academicis. Cart. 212. col. 1. de ratione prohibere generationem substantiam. Resolutionem affirmatiuam huius articuli recedunt omnes tum Peripatetici, tum Academici. Verum non omnes eadem gradiuntur via ad eam indurandam: immò quampures afferunt rationes prorsus insitiles. & ut plurimum principium petentes, praesertim vero Ioan. de S. Tho.

Io. de S. Tho. & Peripatetici, atque Academici.

Cart. 215. col. 1. Aliunde igitur arguenda deducat hic Thomista ad negandum materia actum entitium, vel tandem cum ceteris scholis faciat hanc Scoticam veritatem, immò cum suis, quam plures enim modo etiam sui instituti pudet id negare, &c.

Anaxagoram. Cart. 216. col. 1. contra Anaxagoristas. Et haec fuit positio Anaxagorae, qui omnia in unoquoque actualiter conineri assererat, ut ei impingit Aristoteles 1. Physic. sed haec etiam Antiquitas insulsa est, quem optimè Arist. cit. retexit, & Nos disp. 1. Physic. quest. 7. art. 1.

Anaxag.

Cart. 217. Inflationem Ferchij quam grauis sit legat lector, sed excutiat libro sequenti.

Ferchius.

Authores. Cart. 224. col. 1. Restat, ut naturam generationis fingillatim in vna, & altera acceptione declaremus. Sic enim commune vtrumque authorum in hac re denotabimus, qui aut confundunt vnam acceptionem cum alia, aut si illas distinguunt, non postea explicant generationem, nisi sub altera tantum.

Authores

Suarez, Conimb. cart. 225. col. 2. Hinc hallucinantur Suarez disp.

Suarez Conimb.

15. mer. sect. 2. num. 14. Conimb. 1. de gener. cap. 4. quest. 15
 has actiones non distinguunt, & aiunt eadem omnino actione, q.
 compositum, fieri quoque formam. Et infra.

Moderni. Immo uniuersaliter errant Moderni ferè omnes, autumantes
 dem prorsus esse actionem realem.

Aristote-
 les. Cart. 229. col. 1. De generationis definitione primò A
 telem sigillarunt pagina præcedenti, quòd nullam exactam
 finitionem generationis dederit, cum ex eo quinq; retule
 Præsertim verò de quarta, quæ in 1. de gener. 23. contra
 pateticos ita scribunt.

Peripate-
 tici. Cum hæc autem ita se habeant, mirum est, cur Peripatetici fer
 nes quartam definitionem arripuerint pro explicanda generati
 onis, tamque anxij fuerint in ea tuenda, & non quintam, qua
 facilis est, ac obuia.

Possunt Offensores iam liberare me ab sua accusatione, &
 mea opinio est contra communem. Nam & Offensorem q.
 est contra omnes Modernos. vt in præcedenti exprobra
 ponunt, est contra ferè omnes Peripateticos, vt in præsent
 quo igitur accusant me, accusent semetipsos.

Faber, &
 Defenso-
 res. Cart. 234. col. 2. Hoc facile req.
 quia iste loquendi modus æquiualeat illi, quo aliqui uoluntur appeli
 priuationem ens verum, & reale priuatiuum. Quam fatuitate
 fellimus disp. 4. Physicorum.

Moderni. Modernos. Cart. 238. Quamuis hoc dubium sit facilis rese
 nis, recentiores tamen quam plures inuili uerbofate, ac termin
 varietate rem implicant.

Bannez. Cart. 242. Ad obiectiones pro Bannez. Ad 3
 centies negata est minor. Ad 4. negatur assumptum, & doctri
 eius probationem assumpta millies à nobis damnata est in Phys.
 2. quest. 2. art. 1. & ex professo disp. 8. quest. 1. art. 1. Pr
 quamquod argumentum non est ad rem. Quanta iactantia! Q
 ra hyperbole! Sexcenties, Millies! Quantus contemptus
 innati!

Vasquez. Cart. 249. col. 1. Vnde fugi de illo esse commu
 non videtur esse, nisi uocalis tantum, ita Doctõr; & hac ratio
 quoq; hoc Vasquez figmentum refellimus disp. 5. Phys. 9. 3. 4

Fabrii

Fabrum. Cart. 249. col. 2. *Verus igitur, & legitimus modus po-
nendi eorum distingui realiter à partibus non est hic (scilicet Vasque-
zij) Nec ille, quem dedit P. Faber theor. 21. cap. 3. & adeò mor di-
cus perpetuò defendit 3. sent. disp. 19. cap. 3. & rursus 7. met. disp. 22.*

Sed si alij vel Scotistæ vel non Scotistæ verum, ac legitimum
modum, non attingunt, quis est hic, qui attingat, & tradat?
Respondent eadem col. 2.

*Verus itaque sensus distinctionis totius à partibus, & quem in-
sendit Doctor 3. dist. 2. quæst. 2. traditur à Nobis disp. cit. Phys.
quæst. 13. art. 1. quasi dicant.*

Nos acutissimæ aquilæ, & in videndo vero sensu, & in viden-
da intentione mentis Scoticæ super alios eminemus. A' Nobis
graditur, non ille, non iste sensus, sed noster est verus, & in-
tentus à Scoto. Hoc dicere volunt. Quid? Nonne & alij vt Ca-
uellus, vt Meruisse?

*(Quicquid ibi dicat P. Cauellus in scholis, & Meruisse lib. 2. met. Cauellus
Meruisse
cap. 2. part. 2. quæst. 4. ubi inquit Distorem cir 3. dist. 2. quæst. 2.
solam distinctionem formalem intendere inter totum, & partes, non
realem, quod delirium refellimus disp. 1. 19. quæst. 5. art. 2.)*

*Vbi adeò exactè hanc controuersiam pertractauimus, vt quantum
post illius editionem alij graues auctores pro opposita sent. strenuè de-
certantes ad manus peruenerint, vt Complut. 1. Phys. disp. 6. Con- Complu-
tenses, A-
resius, lo-
de S. Tho.
Manca,
Arriaga,
Contari
saren. cit. Aresius 1. de gener. disp. 2. quæst. 13. Ioan. de S. Tho. 1.
Phys. quæst. 6. art. 2. Manca 1. Phys. quæst. 1. dub. 1. Arriag. disp.
5. Phys. scd. 1. nec obiectiunculam quidem offenderimus, qua ibi ad s.
missim præuisa, & sedata non fuerit, nec ullam rationem urgentem.*

Strenuè decertantes dicuntur, sed ita, vt nec obiectiun-
culam contra Offensores inuenire valuerint:

nec ullam rationem urgentem. Vnum re-

stabat dicere (si vos Offensores omnes ra-

tionem præuidistis) auctores citatos

non ex se obiectiunculas inue-

nisse, sed à vobis pridem

solutas rescripsisse,

sicut vos ab alijs

rescribitis.

CAPVT III.

Alia impugnationes post impugnatum Ferchium acerbiores.

IN disp. 5. de gener. & corrupt. quæst. 1. & quæst. 2. cōtra Ferchiū, idest cōtra me pugnant. Et antequam impugnem, modicè quodammodo in aliorū probris inuicē sunt. Astea quàm in me exarserunt efferatiorēs effecti, longè atrocè & mordacius in alios vituperandos excurrunt. Ergo ex questionibus prima, & secunda in tertiam ingrediuntur, & in articulo primo contra Arriagam declamant.

Offensio. Arriaga. Cart. 258. col. 1. Verùm quia Arriaga nuper post nostram Physicam editionem acerbissimè in eam sententiam inue-
disp. 6. Phys. sect. 6. emulatione accensus cuiusdam sui collega (cicè ex eius verbis colligitur) nobiscum sentientis, libet per excus-
rem quandam rationes potiores pro nobis loc. cit. adductas rursus
currere, ut ostendamus, non esse tam debiles, ut arbitratum Arri-
& quidem ab initio disputationis ostendat hic Author se se non ve-
ris indaganda Zelo, sed liuore, & emulatione hanc concertati-
suscepisse, ait enim hanc quæstionem à pluribus iactari celesterrimè
& decisionem pro parte Scoti in scholis inualuisse, nullum tamen
sterium se unquam in ea viciisse, nec partem Scoti ita inualuisse, &
Etant, quia in Hispania nullus eam defendit, immò ne ex proressu
pugnare dignatur, tanquam rem sine solido fundamento, in Italia
ei, & in partibus Germaniæ (ubi scribebat) rarissimi, omnes de
è sua societate, quot quot sua typis mandarunt, contrarium docuisse
bus exceptis P. Dandino, & P. Coninch. in quibus ergo scholis i-
luit? Inquit hæc Arriaga Hispano supercilio. Immeritò tamen
quætionem de pluralitate formarum in composito aspernatur hic
thor, in qua eot viri graues calamus adhibuerunt, & integros de
re tractatus locubrarunt, immeritò etiam sententiam Scoti in scholis
non inualuisse, nonne viget in schola Scotistarum? Nonne in schola
Auerroistarum? Cum omnes Medici, Philosophi seculares omnes
incumbentur tucantur? Quoque Nominales eam sectantur? A-

Uta non sunt schola? Ex quatuor igitur scholis in dominio philosophico existentibus Averroistarum, Thomistarum, Scotistarum, & Nominalium tres ferè nostram sectantur, & petiti Arriaga in quibus scholis inualuit? Tot denique habet affectus, ut Bannez ipse dicat i. de Gener. quest. 8. Quotquot Theologi, & Physici, & Metaphysici sunt, contra D. Thomam contrasse videntur, & inquit Arriaga nullum habere defensorem? Certè nullam putat iste extra societatem exsare scholam, nullumque præter Iesuitas scripsisse authorem, quod facile colligitur ex toto eius opere, in quo non citat, nisi authores suos, nec nisi cum suis disputationem inis, etiamsi eypis scripta non dedervit, cum exteris manum conferere dedignatur, qui mos scribendi apud recentiores Iesuitas inualuit minime laudandus, non enim in hunc modum scripserunt Suarez, Vasquez, Molina, Fonseca, Conimb. & alij præclarissimi Societatis authores, exteros enim aestimabant, & eorum auctoritate sua fulciebant placita, vel eos graviter impugnabant, ut postulabat occasio, nec tempus infumebant in respondendis privatis placitis collegarum, & responsis datis intra domesticos parietes, ut moris est modo recentiorum scribentium, concludimus hanc scribendi rationem noniter adiumentã superbiam in eis arguere, dum cura exteris differere renunt, vel timorem; sed de his satis, percuveramus modò rationes Scoticas ab ipso pro nostra sententia adductas, ut videamus, an illis benè occurrat.

Iesuita.

Superbia arguitur Iesuita.

Cart. 260. col. 2. Vide quantum audeat hic author, ut mordicus oppositam tueetur sententiam, & ad solvendam primam rationem theologicam ausus est ponere aliquod accidens corporis Christi sub speciebus esse vi verborum, in quo trepidarunt antiqui omnes scholastici, immò manifestè negarunt; hic verò audeo admittere naturaliter posse materiam sine forma existere, quod hætenus philosophorum nemo non abhorruit.

Hic argumentum est contra Offensores, qui putant, aquam immediatè in sanguinem Christi conuerti, quod antiqui omnes, & Theologi, & summi negarunt, vti vidimus in libello præcedenti ad finem. Sed in eodem articulo, quàm plura in Arriagam effusa legantur.

Contarcus, Zabarella. Cart. 267. col. 2. Distinctionem hanc de terminacione, & interminacione quantitati sola, non item

Contarcus, Zabarella.

V

alijs

alijs accidentibus, Averroista ipsi appropriarunt, unde licentiosè & temerè in interminationem hic author ad alia quoque accidentia transfert & sed absolutè loquendo nec ipsi quantitati privilegium hoc est concedendum, ut tandem fateri coactus est ipse Zabarella quantitate interminatione propugnator acerrimus, qui loc. cit. &c.

Thomista. Thomistæ. Cart. 270. col. 2. Ad 3. valdè laborant Thomistæ, ut exemplificent, quomodo dispositiones prævia, etiamsi desinant, relinquunt materiam in se illatam, &c. & tandem post multum sudoris nihil lucrantur.

Et in pagina sequente col. 2. *Vs Thomistæ*, qui profecto valdè inconsequenter loquuntur &c. Ad hanc inconsequentiam tollendam quid hic comminiscuntur Thomistæ? & cæc. Atque hoc aduersus Thomistas sex columnis insulant.

Cart. 279. col. 1. Nec valet infelix illud effugium Thomistarum &c. Centies enim id impugnatum est, & præsertim in proposito prorsus implicare videtur.

Ruuius. Ruuius Ibidem. Nec minus inuolat, quod inquit Ruuius, nega debere consequentiam &c. Hæc sanè tota responsio consistit in verbis quæso cur non possunt hæc arithmo comparari, & tota columna.

Fuentes. Fuentes Cart. 280. col. 1. contra Fuentes: Et ait esse de morte Scoti 2. dist. 37. sed non sine ingenti calumnia.

Rubion. Rubion Cart. 280. col. 2. Undè decipitur in hoc Rubion, qui putat agens duplicem habere actionem &c. hoc est penitus falsum. Int Et in hoc rursus decipitur Rubion putans opus esse, quod forma noua veterem in subiecto reperiat, vs. eam expellat.

Scotista. Scotistæ, Nominales. Cart. 287. col. 2. Interim notanda hic nonnullorum inconsequentia, præsertim Scotistarum, qui cum 10 2. dist. 2. quæst. 9. negant in animatis, & homogeneis terminis paritatis, & postea asserunt generationem eorum fieri in instanti quo sanè magis consequenter loquuntur aduersarij &c. Minus e consequenter loquuntur alij, ut Conimb. 1. Phys. cap. 4. quæst. vii. 7. Gregorius 1. dist. 17. quæst. 2. art. 3. & alij Nominales.

Thomista. Thomistæ. Cart. 293. col. 2. Probat Thomistæ hæc ratio D. Thoma de sumpta 1. de gener. 84. &c. quæ ratio nihil concludit. Multa plura etiam contra Scotistas quosdam.

Scotus, Antonius Andreas, Faber. Cart. 295. col. 2. argumento Scoti, & Antonij Andree, qui à Scoto accepit

negatur consequentia, ut enim diximus disp. 3. Phys. quæst. 1. calor est in tota aqua, ut in adequato subiecto, est tamen ibi violenter, quia remittitur forma aqua, nec aliud mysterium videmus in hoc argumento, quod validissimum putat Faber in met. pro hac sententia.

Contarenius. Cart. 303. Incipiunt inuectiuam, non impugnationem contra Illustrissimum Ioannem Baptistam Contarenum, in qua quia multas, & magnas iniurias euomere, putant se multas, & magnas rationes erexisse. At ista antea excussimus.

Contarenius.

Thomistæ. Cart. 308. col. 1. Irrisio odiosissima contra Thomistas. Indignum est omnia ætuitatem immediatam de reg. sic substantiæ, & asserere ipsam continuo otio torpere, & tantum fatalis suis, quæ sunt accidentia, habere, ut operentur, sanè si tota entium vniuersitas ita se habet, Regem haberent entia (quia inter ea apicem substantiæ tenet) inertem nimis, & otiosum, & occidentibus parum proficere solum habere Dominam, &c.

Thomistæ
infra cart.
313. col.
1.

Col. 2. Resp. hæc argumenta esse ad eum miscellia, ut potius contra ipsos Thomistas militent, primam partem nos urget, & ibidem plura pagina sequenti.

Durandus. Cart. 312. col. 2. Durand. cit. quasdam affert solis. Durandus
siones ad hoc argumentum, quæ manifestè petunt principium, & supponunt quod est in questione, caput tamen, ex quo &c.

Platonici, Pithagorei. Cart. 320. col. 2. Opinio Platonico- Platonicè
rum, Pithagoreorum, Perchij, quot iniurijs denigretur, legi Pithagorei.
poterit in lib. 4. Defensionis.

Cart. 229. col. 2. Antonium Roccum grauitè perstringunt. Rocceus.

Has rationes adducere placuit, non quia diuersæ sint ab allatis, coincidunt enim cum tertia, & quinta, sed ut pateat, quam parum versatus sit hic Author in Scoti doctrina, quam profiteretur, etiam in illis questionibus, quas Doctor ex professo pertractat, has enim ambas rationes reijcit Doctor cit. 4. d. 43. q. 3. velut ineptos, ac insufficientes.

Tec in hunc auctorem obiter diximus, quia in epist. ad lectorem in lib. Phys. deridet afferentes, neminem nisi ex Scoti religione ipsius doctrinam percipere & quasi Lencophi coloris materialis pannus intellectui a homini tribuat, id certè nos non asserimus, quia sicut habitus non facit Monachum, ita nec Scotistam, vel Thomistam, asserimus tamen ciperis pannis indetos arcaua Doctoris Subtilis melius pertingere, &

gentias eius opiniones tradere. At inquit ibidem, se quidem doctrinam Scoti velle profiteri, sed non in omnibus, nec sua velle libertate privari, bene, non ergo initio operis titulum prefigere debebat quaestiones omnes desiderabiles ad mentem Ioannis Duns Scoti Doctoris subtilis, cum postea in progressu operis paucissimè, vel nunquam Doctorem citet, & frequentius ab eo desleat, nam parùm versati in doctrina Scoti ex titulo operis decepti, resolutiones quaestionum recipiunt, velut de mente Doctoris.

Arefius.

Cart. 350 col. 2. Oppositum de dissimilibus docet Arist. ex professò 2. de gener. 27. quem ridicule nimis interpretatur Arefius, dum ait Arist. loqui ibi ex hypotesi, & nihil affirmare, inquis enim si autem unumquodque alterum corruptum fuerit, hoc certe nimis ridiculum est, ac insulsus, quia Aristoteles ibi id probat ex professò, neq; ex illo modo loquendi benè deducitur, quòd hoc Aristoteles indicaverit impossibile absolute loquendo, quamvis enim de rebus impossibilibus hoc pacto loqui soleamus, nihilominus frequenter etiam ita loqui solemus de possibilibus; & cet.

Anonymi

Cart. 179. columna 1. Verum hoc effutitur sine ullo prorsus fundamento, nam ipsa res penetratio dimensionum est illa, qua ex se naturaliter repugnat, ut docet Aristoteles 2. Phys. 53.

Hispani.

Col. 2. Verum quamvis hic nodus adèd torserit auctorum animos, Hispani quidem recentiores, in dolis ingenito ductu, cum in Phys. composuerint continuum ex punctis, & cet. Sed hoc signentum de punctis turgescens late refellimus disp. 9. Phys. q. 2. art. 2. ut omnino irrationabilem, & confusentem naturam rerum materialium cum spiritualibus.

Antiqui
Moderni.

Cart. 207. col. 1. Sed hac instantia contenti esse non debemus, sed ulterius scrutari, an possit reddi aliqua ratio huius, ut ita dicamus mysterij naturæ. Post relatas, & reiectas multorum opiniones circa hoc mysterium, suam, non sine laude propria, & aliorum probro, scribunt ad cart. 208. col. 1. Hanc solutionem apud multos inuenimus, nempe Hurt. Quers. Aref. & alios, sed quo pacto id evenire possit sine penetratione, non satis declarant. Nos post maturam rei discussionem, in eam devenimus opinioem, ut hoc mysterium de raritate, & densitate perennentis. &c.

D. Bonau. cart. 396. col. 2. & 397. col. 1. opinionem referunt c. 2. dist. 30. art. 3. quæst. 1. atque post impugnatam sententiam Magistri sententiarum tanquam inintelligibilem, subdunt. *Neque dicendi modus D. Bonau. minores patitur difficultates*, ac tandem concludunt, quod modus ille implicat contradictionem. Sic isti in Collegium D. Bonauenturæ cooptati ad illius doctrinam propagandam, gratitudinis ergo, & debiti, ad illam profigendam deficiunt.

Tædet hæc & legisse, & scripsisse. Qui plura volet, & ad nauseam usque, legat Offensorum librum. Hucusque de feracitate, & feracitate illorum dictum sit ad comprobandum Offensores & furaces, & feraces esse: furaces benè dictorum ab alijs, feraces malè dictorum aduersus alios. Nunc exordiamur librum 2. defensionum.

Finis Libri Primi.

LIBEL

LIBER SECVNDVS

Defensionis Vestigationum Peripateticarum.

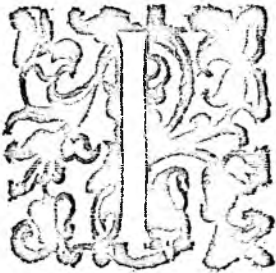
Defenditur

*Factio ex nihilo, à Matthæo Ferchio
in Aristotele deprehensa.*

CAPVT I.

Intentio Authoris, & preparatio ad defensionem ponitur:

Nota. I.

N mea prima vestigatione Peripatetica quaeritur, quidnam Aristoteles senserit de factione ex nihilo; & principale quaesitum est, utrum hæc enuntiatio *Ex nihilo nihil fit*, sit Aristotelis propria, vel potius sit aliena ab Aristotele. Conclusio verò principalis est ista.

Conclusio
principa-
lis.

Hac enuntiatio, ex nihilo nihil fit, non est Aristotelis propria, sed est ab Aristotele aliena; Non est ab Aristotele recepta, & approbata, sed reiecta, & reprobata.

Cognoscebam inter Peripateticos vigere consuetudinem credendi, quòd illa enuntiatio, *Ex nihilo nihil fit*, sit Aristotelis propria, & ab eo recepta, & approbata: in qua consuetudine ego quoque educatus fueram. Sed posteaquam cæpi per memetipsum legere Aristotelis scripta, cognoui me contra consuetudinem sentire oportere de Aristotelis mente. Quia verò nemo melius propriam Aristotelis sententiam cognoscere potuit, quàm Aristoteles ipse; idcirco statui ex ipso duntaxat explorare sententiam eius. Et quemadmodum qui sequitur per viam
vesti

vestigia impressa hominis, deducitur ad hominem inueniendum: qui vestigia Leonis, deducitur ad Leonem. Ita deprehendime, si sequerer Auerrois, vel Alberti, vel Aphrodisei dicta, peruenirentur ad opiniones eorundem virorum in Peripatetico clarissimorum. Si autem sequerer Aristotelis textum, me citius asecuturum sensum Aristotelis. Etenim quæ sunt in scripto, & in voce, sunt signa earum, quæ in anima sunt, passionum ex 1. de interpret. cap. 1. Ergo Aristotelis anima suarum passionum nobis dereliquit impressa vestigia, siue signa, & notas: quæ signa sequendo, possemus passiones Aristotelicæ mentis, hoc est sententias approbatiuas, vel reprobatiuas alicuius enuntiationis deprehendere. Quocirca nolens quærere in eo libro vestigationum, quid rei veritas habeat, sed præcisè quid Aristoteles in animo habuerit: decreui librum meum prætitulare, Vestigiones Peripateticas: vt & mihi ipsi, & alijs modum imponerem. Mihi ipsi quidem, procedendi ex Aristotelicis vestigijs tantummodo, nimirum ex Aristotelicis textibus; vel ex rationibus fundatis in ipsis textibus. (Alijs verò), vt si cuperent me fortasse aberrantem in viam inueniendæ Aristotelicæ sententiæ reducere, id facerent ex eisdem vestigijs Aristotelicis. Quòd si ex proprio capite aliquid dicere vel docere vellent, id ex ipso met titulo appareret nõ esse ad propositum. Nec enim vestigia leonis de se præsumptis ducent me in mentem Aristotelis cognoscendam, vt hominis singulariter inter homines sapientis.

Interea Bellutus, & Mastrius in libro eorum de generat. & corruptione vehementer commoti, propter consuetudinem scilicet communem, scripserunt aliquantò acrius contra me, afferentes illam enuntiationem, *ex nihilo nihil fit*, esse principium per se notum in Aristotelis sententia. Immo quoniam in primo post. 14. duæ sunt species indemonstrabilis principij; altera est dignitas, quæ græcè axioma dicitur: altera positio, quæ est principium minoris perfectionis; contendunt aduersarij illam enuntiationem esse axioma, & dignitatem. Legi quæ dicunt, & scribunt contra me in eo lib. disput. 5. quæst. 1. art. 7. & animaduerti post lectionem, nec meas vestigationes esse indigas & fastidiosas, neque Offensores meos esse responsione dignos.

Citant

II.

Citant enim pro illo axioma suo Auerroem in 2. meta. commentario 15. sed citant hunc locum à me antea citatum vestigatione 1. cap. 1. Citant Antiquos, sed Aristotelem non citant. Quid, quæso, respondere debeo ad authoritates, quas non sequor? Qua ratione me defendam ab ijs, qui me non offendunt, Auerroe, & Antiquis?

Sit ergo admonitio ad lectorem offensionum contra me, & defensionum pro me, ut obseruet propositam à me conclusionem hanc, *Enuntiatio, ex nihilo nihil fit, est reiecta, & reprobata ab Aristotele, ut non recta opinio.* Et conclusionem propositam ab aduersarijs, *Enuntiatio, ex nihilo nihil fit, est axioma ab Aristotele receptum.* Ut videat, an Offensores loquantur ad propositum, vel meum reprobandum, vel suum comprobandum.

Deinde obseruet, vtrum aliquid ex Aristotele afferant ad impugnacionem meæ conclusionis, vel confirmationem suæ.

Ponam autem verba illorum fideliter, ne me falsi accusent. Ergo in lib. de gener. & corrupte. disp. 5. quæst. 1. art. 2. cart. 2. 17. columna 1. sic scribunt.

C A P V T II.

Peregrinitatem non recte intelligi, & extra propositum impugnari.

III. Offensio. **S**ed quantumuis famigeratum sit illud Axioma, *ex nihilo nihil fit*, tentauit tamen nuper Ferchius in suis Vestig. peripat. vest. 1. in dubium reuocare, immò, ut alienum prorsus ab Aristotele, & solum ab eo de mente antiquorum relatum, apud quos hoc Axioma vigeat, ostendere; ne autem auditor in prima lectione sui operis percussus maneat ignota peregrinitate asserti, nimirum quod *ex nihilo aliquid fiat*, in Aristotelis sententia, multis conatur ostendere huius asserti veritatem, & oppositi falsitatem, quod scilicet *ex nihilo nihil fit*.

Non rectè finis mihi propositus refertur. Nam enuntiatio qualibet potest comparari, vel ad rem significatam, vel ad intellectum cognoscentem. In prima comparacione attenditur veritas.

ritas, vel falsitas enuntiationis: ex eo enim, quod res est, vel non est, oratio dicitur vera, vel falsa, pro vt Aristoteles nos instruit in capite de substantia inter prædicamenta, & neruosè probat in 9. meth. contextu 21. Non fuit in meis vestigationibus finis propositus quærere veritatem, aut falsitatem asserti; sed relinquere hoc iudicium in aliud opus. In secunda comparatione, intellectus, apprehenso significato enuntiationis, trifariam se habere potest; nam vel propositam enuntiationem approbat vt veram, & illi assentitur: vel reprobatur veluti falsam, & dissentit ab ea, atque ab ea refugit: vel dubius manet, & incertus de veritate, aut falsitate. Propositum in meis vestigationibus fuit quærere, quid Aristoteles in mente habuerit, vtrū scilicet vel approbauerit, vel reprobauerit, vel anceps, & neuter manserit circa propositas enuntiationes. Offensores mihi attribuant primum officium, & ego secundum exerceo; quæro enim, quid Aristoteles sentiat, non quid rei veritas habeat. Atque hoc in authoribus legendis est omninò faciendum primo loco: scilicet primum est diligenter, quò ad fieri potest, exquirenda intentio, & sententia authoris. Qua deprehensa, secundo loco debet iudicari, an ille auctor lectus, rectè, aut non rectè scripserit, inquirendo, vtrum enuntiationes ab eo scriptæ, & approbatæ sint veræ, an potius falsæ.

IV.

Primum igitur falsum mihi attributum ab Offensoribus est, quòd ego nitatur ostendere veritatem huius asserti, aliquid sit ex nihilo, & falsitatem illius asserti, ex nihilo nihil sit.

Primum im
postura.

Fundatur autem præsertim in quadam autoritate Aristotelis in lib. de Xenophane, quam ipso cap. 1. vestig. 1. statim obijcit lectori, vt eum statim conuincat; vbi Aristoteles sic loquitur. Quare si omnia, qua in opinionem veniunt, et apparent, non rectè existimantur, nihil fortasse conuenit, vt huic etiam opinioni acquiescamus, quod Nihil ex nihilo fieri statuit; quippe cum vna etiam quadam ex non rectis hæc opinio sit, quam ex sentiendo quodammodo, cum in multis esse existimauimus. Audisti ne (inquit Ferchius) quod hoc dogma ex nihilo nihil sit, est opinio non recta? non rectè existimata? non conueniens, nihilque habens, cui acquiescamus.

Offensio:

Non rectè exponitur finis mihi propositus in ista authorita-

V.
2. Defensio
ho.

te. Finis meus est reddere lectorem beneuolum, ad hoc, ut meo libro audientiam non neget, sed audire dignetur. Quia uerò in me nulla est dignitas, cur audiat: sub Aristotelis, ut potè dignissimi, qui audiatur, authoritatem confugio. Hæc uerba mea sunt. *Verum lectorem à me recedentem facile, ut spero, reuocabo, non ignota mea; sed notissima, familiarique Aristotelis uoce, quam exaudire fortè dignabitur.* Aliud est conuincere lectorem, quod est perdifficile in lectore consuetudine aliqua detento; nam habitus est difficilè mobilis. Aliud placare iudicem ad hoc, ut audire dignetur; non me indignum, sed Aristotelem dignissimum, qui audiatur. Hoc non est ità difficile apud hominem non iniustum. Qui conuincit, arguit; at ego non arguo, sed respondeo, ne propter consuetudinem contrariam lector offensus, legere dedignetur.

2. impo-
sura.

Secundum falsum itaque mihi impositum est, quòd statim uelim conuincere lectorem, qui finis conuincendi mihi quidem in mentem non uenit. Hactenus relata est mea opinio ab Offensoribus.

Offensio.

Ut uerum fateamur, stetimus, cum tam ingentem disputationis apparatus legimus de dogmate, præsertim ad eò trito, atque recepto.

VI.

3. Defen-
sio.

Stetistis, non ut staretis cum Aristotele; sed ut resisteretis. Deinde quid uestra interest, si apparatus est ingens, uel tenuis? Non est propositum disputare de apparatus, sed de conclusione uestra, & mea.

Item. Si apparatus est ingens, in quo hæc amplitudo consistit? In re, an in uerbis? In re non utique; quoniam dubitare, ne mea conclusio uideatur extranea, & sonans ignotam peregrinitatera: significat imperfectionem, & ad stylum infimum pertinet. Affirmare se ipsum, & propriam uocem esse ignotam, atque ad eò indigentem alieni præsidij, spectat ad depressionem, & uilitatem.

In uerbis si spectes, breuissimum est exordium, ut uiginti lineas non contineat, attenta propositione, obiectione, & solutione. Si ad genera dicendi, tria genera memorat Cic. in 4. ad Herennium cart. 88. graue, mediocre, extenuatum. Attenuata oratio est, quæ demissa est usq; ad uisitatissimum puri sermo-

Cicero.

nis consuetudinem. Et Augustinus de Doctrina Christiana cap. 18. & sequentibus tria genera dicendi ponit, submissum, temperatum, grande: de quibus cap. 19. *Cū doctōr inquit, iste debeat rerum doctōr esse magnarum, non semper eas debet granditer dicere, sed submissè, cum aliquid docetur: temperatè, cum aliquid laudatur, vel vituperatur. Cum verò aliquid agendum est, & ad eos loquar, qui hoc agere debent, nec tamen voluit: tunc ea, que magna sunt, dicenda sunt granditer, & ad flectendos animos congruenter.* Igitur cum oporteret flectere animos lectorum contraria opinione præoccupatorum ad legendum: si granditer dixissem, iuxta documentum sapientissimi hominis fecissem. Non feci, sed submissè locutus sum: vocabula in responsione sunt simplicia, phrasæ obviæ, non lucentes, non figuratæ: non apparent allegoriæ, vel gradationes, vel prosopopeia, vel tropi, aut schemata verborum, aut sententiarum, sed vîratè loquor, & attenuatè.

Præterea ingens apparatus, vel est in dictis de me, vel in dictis de Aristotele. De me nihil dictum est, nisi hæc. *Lectorem à me recedentem, facilius spero, reuocabo, non ignota mea voce, & infra contra tam lucidam, tam præclaram Aristotelis auctoritatem, estis assuetus opposito dicto, repugnare non valeo.* In quibus nihil de me, aut sublime, aut grande, aut amplum proponitur; atque utinam tam essem modestus mente, quam sunt modesta hæc verba. Si autem de Aristotelis auctoritate dicatis, fateor apparatus esse ingentem, & auctoritatem inuictam, qua quidem auctoritate præclarissimus Philosophus vestram conclusionem talibus titulis ornat, qualibus meam ornatam non velim. Nam de vestra conclusione proposita dicit, 1. eam non esse rectū dogma, 2. non rectè existimatū, 3. nihil cōueniens habere, 4. nō quietare mentē, 5. nō esse propriam suam, idest Aristotelis, nec à se existimat: simpliciter; sed quodammodo, cum in multis esset. Videlicet multis placet illa eununtiatio: Ex nihilo nihil fit, & inter istos multos vos quoque Offensores estis; sed Aristoteli non placet.

Colligo ex dictis meam conclusionem hucusque à me esse probatam ex Aristotelis vestigijs. Vestram, neque hucusque, neque in posterum à vobis probari ex Aristotele. Ergo cum Ari-

Stoteles tot modis neget, ac reprobet illud assertum, *Ex nihilo nihil fit*, tanquam non rectum: planè Aristotelici non estis, dum approbatis enuntiationem ab Aristotele reprobata.

Ⓞfensio *At cum ulterius perreximus, & sequentibus capitulis sedulo studuimus, in quo sensu doceat in Aristotelis sententia verum esse hoc assertum, Ex nihilo nihil fieri, & oppositum falsum Ex nihilo aliquid fieri, obstupuimus quidem, non ignota peregrinitate asserti, quia in eo sensu, quem ibi docet, fatentur omnes ex nihilo fieri aliquid, nec ullus dissentit, sed vir doctissimus tantum laboris impendat, tam prolixam instituit disputationem ad ostendendam rem notissimam, & à nemine controuersam, cum tamen in eius exordium polliceatur se peregrina edoctrum.*

VIII.
4. Descen-
tio. Apparatum ingentem, vos facitis, non ego. In meo proœmio duas voces reprehenditis *ignotam peregrinitatem*. Vos in proœmio vestro quinque columnas consumitis, antequam ad disputationem veniatis. Item illa vocabula rurgentia, *ingentem apparatus, obstupuimus*, & similia vestra sunt. Epitheta *de dogmate adeò erito, atque recepto*. Frequentatio synonymorum *fatentur omnes, nec ullus dissentit. Rem notissimam, & à nemine controuersam. Tantum laboris, tam prolixam disputationem*. Allegoria illustris, *ut verum fateamur, steterimus: cum ulterius perreximus*. Hyperbole, *obstupuimus*. Emphasis laudatoria, *sedulo studuimus*. Ironia perpetua in toto hoc dicto. Hæc sunt in prolixo vestro, & fastoso schematum apparatu ingenti: vestro, inquam, ingenti, non meo.

Sed ad rem. Nihil est, quod defendam, quoniam nihil ex Aristotele nobis proposito, nihil contra conclusionem à me propositam dicitur. Stupidus essem, si stuporem vestrum acciperem tanquam probationem. Irridetis me, & laborem meum, sed vestra irrisio non est ratio.

3. impo-
sita. Secundò dicitis, me neminem habere contradictorem in eo sensu, quem explicatis. Sensus est, quòd compositum fit ex nihilo, & quòd priuatio est nihil. At in eo sensu haberem Aristotelem contradictorem, & sequaces omnes: quoniam in 7. met. 23. docet, quòd compositum non fit ex nihilo, sed fit ex parte præexistente, videlicet ex materia. Contradictores haberem

omnes

omnes approbatores illarum enuntiationis *ex nihilo nihil fit*: qui non concederent, ex nihilo fieri compositum. Contradictorem haberem meipsum, qui investigatione prima cap. 2. in fine, doceo, compositum non fieri ex nihilo: & cap. 5. num. 13. ipsum nihil, & priuationem esse diuersa. Igitur ubi dicitis, non adesse contradictorem, plures sunt contradictores.

Tertio. Falsò mihi imponitis, quasi promiserim peregrina dicere. Legite à me scripta, cap. 1. *Vereor sane, ne lector ignota peregrinitate percussus, quod dicere, & audire non consuevit: nec dicendum, nec audicendum credat; quemadmodum enim consueuimus, ita iudicamus dici debere; esse Philosopho in 2. met. 14.* Lequor de lectore Peripatetico, non considerato absolute: sed considerato sub consuetudine contraria; qua consuetudine putet hanc propositionem, *Ex nihilo nihil fit*, esse propriam Aristotelis. Consuetudo est altera natura: unde quæ sunt secundum consuetudinem, sunt connaturalia, & quæ in eadem patria, & domo nata; quæ sunt præter consuetudinem, sunt extranea, & quasi apud nos peregrina gentia.

Nam peregrinus, peregrinor, peregrinatio, significant aliquid ex aliena patria in urbem nostram inductum. Et vocabulum *peregrinitas* accepit ex Cicerone lib. 9 epist. 15. ad Petrum *Cum eas, inquit, uideam primum obliuiscas latine, tum, cum in urbem nostram infusa esset peregrinitas.* Inductæ fuerant in Urbem extraneæ nationes, quarum sermo, & uoce barbara, latinæ linguæ uerbanitas, & elegantia labefactata fuerat. Unde peregrinitas significat imperfectiorem, & labem à peregrinis illatam in Urbem. (Optauit namque in meis investigationibus, ut locutio esset latina, doctrina uero Aristotelica) In hoc sensu timui, ne mea opinio lectori uideretur ignota, peregrina, auditu indigna. Cur? Propter consuetudinem contrariam, quæ tale iudicium de opinionibus oppositis gignit, per secundum met. 14. *Vereor*, id est timor, scripsi: non ut uos falsò scribitis, *pollicetur*. Timor non est promissio. Timor est de malo, promissio est de bono.

Ad hanc obiectionem mihi ipsi factam sic respondeo. *Verum lectorem à me recedentem facile, ut spero, renocabo, non ignota*

4. impo-
flura.
Vereor
est pro-
missio-
2. met. 14

Peregrin-
tas quid

Cicero.

gnota mea (nec de me ignoto plura scripsi) sed notissima, familiarique Aristotelis voce, quam forte exaudire dignabitur. Hic opposui voci ignotæ notissimam, peregrinæ familiarem, indignæ dignissimam auditu; statimque Aristotelis vocem attuli. Non ergo asserui, meam doctrinam esse peregrinam in Peripato, sed familiarem, & ab Aristotele genitam. Igitur mea opinio secundum quid est peregrina, scilicet apud præuentos consuetudine opposita: simpliciter est familiaris, genuina, atque nata ex ipso familiæ Peripateticæ parente, & principe. Hæc si legissetis sedulò, ut dicitis: id, quod à me negatum est, non putauissetis affirmatum.

IX.
S. Tho. &
Bonau.

Deinde qui obijcit aliquid sibi, & obiectionem soluit, non approbat, sed reprobat ea, quæ in obiectione dicuntur: nisi volumus dicere sanctos Doctores Tho. & Bonau. esse hæreticos per calumniam; cum frequentissimè scribant hæreticas obiectiones. At soluunt eas, & ex consequenti reprobant. Et ego quoque hanc obiectionem tacitam mihi opposui ex consuetudine natam. Resoluo ipsam obiectionem voce Aristotelis notissima, & familiarissima; si familiarissima, ergo non est peregrina; si notissima, ergo non est ignota. Et in speciali ostendo primùm, quòd uer de Xenophane fuit antiquitus scriptus ab Aristotele, interpretatus à Feliciano, sæpius impressus publicè. Ex hoc patet, quod non est insolitum audire, negationem illius asserti, *Ex nihilo nihil fit*, esse Aristotelicam. Secundò indico meam conclusionem ab ipso Aristotele conditore scholæ Peripateticæ esse progenitam; quare non esse peregrinitatem, quæ inferat labem, & imperfectionem doctrinæ Peripateticæ; nam Aristotelis dicta non vitiant doctrinam Aristotelicam. Non repetiui vocabula ignoti, vel peregrini in respondendo, quoniam non facio vim in verbis; quemadmodum vos, qui cum non possitis meam conclusionem improbare, aut vestram probare; litem mouetis de vocabulo peregrini, & per quinque columnas nihil aliud agitis, præterquam ostendere, quòd mea opinio non est peregrina.

X. Qua in re gratias vobis ago, quoniam mecum sentitis, dum probatis doctrinam non esse peregrinam, quod ego maximè opto;
est

est enim maximè nativa, & familiaris in doctrina Aristotelis. Veruntamen puto vos errare in grammatica, aut ego fallor. Etenim accepistis vocabulum *peregrinitas*, vt significat perfectionem, & dignitatem aliquam magnam, sicut Italicè dicimus. *Concetto pellegrino, gemma pellegrina, dottrina pellegrina*. Ita quidem Italicè. Sed ego in vestigationibus latinè scribo. Peregrinus autem dicitur, qui extra propriam patriam in aliena patria peregrè degit, manens, vel transiens; & Italicè dicitur *Forastiero, straniero*. Ego in secundo sensu locutus sum, quo significatur imperfectio, & offensio Peripaticæ doctrinæ. Vos, vt arbitror, putauistis significari aliquid magnum, & præcellens, dicensque ingentem perfectionem. qui sensus est vester, non meus.

Confirmor in hac sententia de errore grammaticè, vt timeam in vobis barbarissimum; quoniam in hac vestra Offensione nunc rescripta, inuenio solacissimum. Etenim ponitur locutio sine resolutione. *Obstupuimus quidem*. Omitte ablatiuum absolutum, non ignota peregrinitate asserti. omite : clausulam interceptam, quia in eo sensu, quem tibi docet, fatentur omnes ex nihilo fieri aliquid, nec ullus &c. Adiunge aduerbatiuam, *Sed vir doctissimus tantum laboris impendat*. Totus sensus manet suspensus, totus cadit, nec vlla est resolutio respondens illi verbo, *obstupuimus quidem*. Ità non benè loquitur, qui non benè cogitat. In secunda periodo itidem deest verbum principale, nam sic habet. *Sed vir doctissimus tantum laboris impendat, tam prolixam instituat disputationem ad ostendendam rem notissimam, & à nemine controuersam, cum tamen in eius exordio polliceatur, se peregrina docturum*.

Iudicet nunc lector peritus, quàm benè disputent Offensores, qui deserta causa principali, se applicant ad ea, quæ sunt omninò extra rem. Quid enim refert ad veritatem conclusionis, si ego ex illa me laudem, aut culpam? Non ne eadem erit conclusio, & eodem modo erit vera, vel falsa?

Quare cum res ità se habeat, non opus est singula ponderare, quibus Offenso probat falsitatem illius enunciationis *Ex nihilo nihil fit, & oppositi veritatem; sed solum ostendere, quod in eo sensu, quo huius veritatem profectur, & illius falsitatem, nullum habet in peripato contradictorem.*

Cautè

XI.

2. Defen-
sio.

Cautè fugam quæritis, ne subeatis obligationem probandi conclusionem vestram, aut improbandi meam. Igitur mea vestigatio in hac parte nulla indigebit defensione. Ego probavi conclusionem meam, non quantum ad veritatem asserti, *Ex nihilo nihil fit*; sed quantum ad hoc, quod illud assertum sit ab Aristotele alienum, reiectum, reprobatum. Vos nulla prorsus autoritate, vel ratione ostenditis assertum esse Aristotelis. Ad quid ergo debeo respondere?

Secundò scribitis. *Quare cum res ita se habeat. Hoc nego*; nam res longè aliter se habet, vt mox clarescet.

Disputa-
tio extra
proposita.

Tertiò. Ad quem finem, ommissa disputatione pro, vel contra conclusionem propositam, contra me proponentem agitis? An vt reprehendatis meam iactantiam in promittendo peregrina, mendacium in non obseruando? Zelus vester non est secundum scientiam. Fundatur namq; in falso, quasi receperim obiectionem peregrinitatis, quam reici. Lector libri vestri cupiebat discere aliquam veritatem physicam, vel metaphysicam in vniuersali, non mea delicta particularia. At vos non vilitatem lectori, sed periculum assertis; nam si vobis incautus credat, dum de mea existimatione detrahitis, detractionis fiet particeps. Ità pro virtute vitium.

CAPVT III.

Offensores falsò, & fallaciter confundunt simplex & compositum: nihil, & priuationem: factionem ex priuatione, & ex nihilo.

Offensio

¶ Itaque capite 4. ex duplici limitatione illius dicti; *Ex nihilo nihil fit ab Aristotele facta, ostendit in quo sensu tenendum sit ex Aristotelis mente; Ex nihilo aliquid fieri.*

XII.

10. De
sensu.
Quinque
imposita

Hoc falsum est; nam ex duplici limitatione probo conclusionem principalem, non ostendo, in quo sensu tenendum sit ad aures Aristotelis, ex nihilo aliquid fieri. Probatio incipit in cap. 2. absoluitur cap. 9. Explicatio incipit cap. 10. absoluitur cap. 14. non ergo sincerè mea referis. Quanquam possit accuratus

etor

Et or, etiam hoc elicere ex tertia mea ratione, quæ procedit à duplici limitatione. Poterit enim cognoscere, & quæ modo fiat aliquid ex aliquo, & quomodo fiat ex nihilo. Vos tamen, ut sedulo offenderetis; oppositum illius, quod intelligendum est per *nihil*, mihi tribuitis.

Prima limitatio habetur 1. phys. à 72. ad 77. ubi text. præsertim ^{Offensio} *75. docet, quod licet non possit aliquid fieri ex nihilo per se, potest tamen fieri per accidens.*

Infidè refertis mea addentes, ac detrahentes.

Primò ego scripsi Vestigatione prima cap. 4. In primo Phys. ^{Defensio} *à 73. ad 77. docet (Aristoteles) quomodo aliquid fiat ex* ^{5. imper-} *ente.* Vos ponitis *ex nihilo*, quæ phraseis neque in textu est, neq; ^{hæc.} ego retuli, sed hæc est vestra additio.

Secundò ad probandam meam conclusionem principalem v- ^{7. im-} ^{posita.} *tor* duobus textibus, vno (& est textus 75. primi Phys.) in cōmuni de *non ente*, & in specie de *non ente*, quod est negatio vnius partis: quæ quidem negatio est privatio. Altero (& est textus 43. primi Phys.) ubi est alia negatio omnis partis rei factæ, quæ negatio est ipsam nihil. Vos istum textum detraxistis. Quare bis infidi, & addendo, & detrahendo. Pergite referendo mea dicta.

Nos autem, & ipsi dicimus fieri quidem nihil simpliciter ex eo quod non est, sed tamen fieri ex eo, quod non est, ut secundum accidens, ^{Offensio} *ex privatione enim, quæ est per se non ens, non ex eo, quod inest, fit* ^{1. phys.} *quem textum ita exponis Ferchius cum communi interpretum, quod duplex est fieri, per se, & per accidens, quod fit per se, fit ex inexi-* ^{tex. 75.} *stente, id est remanente in consuetudo, atque tale fieri simpliciter, & propriè ex illo, ex quo fit, quod per accidens, fit ex termino, non inexistente, sed abiecto, & fieri potest fieri secundum quid, & secundum accidens; & concludit in sententia Aristotelis aliquid fieri posse ex nihilo, non quidem per se, quia non ens, nequit esse pars interna rei factæ, sed solum per accidens, tanquam ex termino à quo, sic enim album fit ex non albo, homo ex non homine.*

Infidam relationem transilio, qua omisit verbum princi- ^{XIII.} ^{12. De-} ^{sensio.} *pale,*

pale, sine quo non possunt intelligi dicta mea. Omisit disti-
 ctionem, quæ fit per commata, cola, periodos: ut sensus habe-
 ri non possit, cum in mea vestigatione hæc sint scripta distinctè.
 Sed ne in immerentem typographum culpam refundatis, hæc
 transilio. In conclusione expressè fallitis lectorem, quod capi-
 tale est. Ego concludo sic. *Igitur ens fit ex non ente; vel quod
 inest ipsi factò, vel quod non inest. Primo modo impossibile est ens
 fieri ex non ente ità, ut non ens insit tanquam pars interna rei factæ.
 Secundo modo non est impossibile fieri aliquid ex non ente, tanquam
 ex eo, quod non inest: & hoc fieri ens ex non ente, tanquam ex ter-
 mino à quo, est fieri secundum accidens.* In istis meis vocibus ser-
 mo est de non ente, nunquam adest vocabulum, *ex nihilo*, quia
 neque in textu est nec meum est violenter textum exponere, aut
 ex textu violenter concludere. Concludo fieri ex non ente: Vos
 dicitis de me, *concludit in sententia Aristotelis aliquid posse fieri
 ex nihilo.*

8. Impo-
 sibile.

9. Impo-
 sibile.

Et confunditis *non ens* cum *nihilo*. Et secundo falsò dicitis
 me ex isto textu concludere *fieri ex nihilo*, nam ad hoc conclu-
 dendam non ex isto textu solo procedo. Sed iuncto textu 43.
 primi physicorum ut prædixi.

10. Impo-
 sibile.

Et tertio falsò exempla adducitis de simplici, ut album ex nō
 albo fit: atque de composito, ut homo ex non homine. Nam
 compositum, doceo non fieri ex nihilo, sed simplex fieri ex ni-
 hilo affirmo.

XIV.
 1. phys. 58
 c. 43, 44

Ut autem lector diiudicare possit facilius dicenda, distinguo.
 Quod fit, est vel compositum, vel simplex. Compositum dico
 fieri ex non ente; sed in specie descendendo, compositum fit ex
 non ente, quod est priuatio, idest negatio vnius partis. Simplex
 dico fieri ex non ente, sed in specie descendens dico fieri ex *negatio-
 ne omnium* partium rei factæ; ita ut neque ipsum factum, neque
 vlla pars facti præexistat cum termino à quo: & in termino ad
 quem totum factum fit, sicut musicum fit ex non musico, al-
 bum ex non albo. Sub hoc simplici, quod fit ex nulla sui parte
 præexistente, repono tria, primum est *forma impartibiliter facta*,
 secundum est *materia prima*, tertium est *substantia immaterialis*.
 Quo circa ipsum fieri ex nihilo applico solis simplicibus, quæ

Vellig. 1.
 num. 10.
 art. 33.
 c. 34. n. 43.

ex nulla sui parte fiunt. Censores autem admodum infidè volent me loqui de composito, quod fit ex priuatione. Sic enim aiunt.

Hoc autem cum sit in confesso apud omnes in peripato, priuationem nimirum esse principium rerum naturalium per modum termini à quo, & abiectiois, ut declarauimus disput. 4. phys. iam constat quomodo in hoc sensu nemo peripateticum negat ex nihilo aliquid fieri, alioquin eo ipso negaret priuationem esse principium rerum naturalium; solum hic aduerri debet, quædocumque disp. cit. quest. 3. in fine cum Scoto 2. dist. 12. quest. 1. Iam Arist. inquit tex. cit. & etiam tex. 65. priuationem esse principium per accidens, intelligi debet respectu compositi, & rei genite, non generationis, &c.

Iam apertum est, quòd vos exponitis me de composito, & priuatione: quasi priuationem nihil, & compositum fiat ex nihilo, quia fit ex priuatione. Expositio isthæc est a me omninò aliena.

XV.
11. De-
fensio.
11. impo-
stura, &
12.

Vestig. 1. cap. 2. ad finem, fundatus in textu 23. septimi metaph. asserui, quòd hæc enunciatio ex nihilo nihil fit, est vera in compositis, quæ sunt ex materia, ut ex parte; sed non fiunt ex nihilo.

In cap. 5 probo, quòd Aristoteles in lib. de Xenophane, negans illud dogma, ex nihilo nihil fit, per nihil non intelligit priuationem.

In cap. 8. (ut vos referitis Offensione 15.) scripsi materiam primam, & substantias immateriales fieri ex nihilo. In quibus etiam si daretur fingendi potestas, non potest priuatio adesse; nisi substantia immateria fiat, & constet ex materia, in qua fuerit priuatio: nisi materia fieret ex alia materia priuata.

In cap. 11. num. 33. iam euidenter expressi, compositum fieri ex priuatione, non ex nihilo, ut nemo hallucinari valeat, nisi volens. Et concludo illic. *Remaneat nobis, quòd generari ex aliquo sui præexistente est compositorum: fieri ex nullo præexistente, simplicium.* Sponere igitur in mea opinione priuationem esse nihil, & compositum fieri ex nihilo, est tam à me distans, quàm cælum à terra.

Insuper in ipso cap. 4. inde vos falsam expositionem vestram

Y 2 educitis,

educitis, asserui; quòd compositum fit ex affirmatione vni
 partis, & ex negatione alterius partis, quæ est forma. Simple
 fit ex negatione, & totius, & omnis partis, vt mox elucescet
 Concedite mihi, obsecro, licetiam, vt ego imperitus imiter vos i
 loquendo. Illatum à me, dicitis esse fallius falsissimo, vt infi
 rius ad numerum 48. Imitor. Expositio vera ista est falsior fa
 lissima: vt ego dixerim sensum Aristotelis esse, quòd priuatio
 nihil: & quòd compositum fieri ex priuatione, sit fieri ex nihil

Propterea noto. Aliud est considerare *non ens* in commun
 aliud in specie: & quod attinet ad fieri, duplex est *non ens*
 specie, primò enim sub *non ente* continetur negatio partis fo
 malis, quæ est negatio formæ in subiecto apto. Secundò si
non ente continetur negatio omnis partis rei factæ, & hæc neg
 tio est *nihil facti*. Quamobrem *priuatio*, & *nihil* in mea op
 nione sunt duo disparata, & quasi duæ species sub genere com
 muni, idest sub *non ente*. Ego in mea vestigat. 1. cap. 4. prin
 cam Arist. ostendo aliquid fieri *ex non ente* in communi, qu
 in genere; secundo volens descendere ad species, prius declar
 quomodo Antiqui intellexerint enuntiatum, *Ex nihilo nihil*,
 allatis duobus textibus Aristotelis 1. phys. 34. & 1. de gen
 tex. 8. & 9. Atque ad hoc etiam cito Simplicium, Aphrodiseu
 Themistium, quæ habentur in capite 4. cit. num. 9. Dein
 transco ad sensum Aristotelis, qui aduersus antiquos inuexit
 sum fieri per accidens, tanquam ex termino obiecto, atque i
 tim.

1. phys. 34
 de gener.
 8.

XVI.

Obiectionem facio cõtra me sic. *Dices. Vtique Aristot*
inuexit ipsum fieri per accidens ex eo, quod non inest, scilicet ex pri
uione, quæ non permanet in re facta. At priuatio negat entitat
vnus partis tantum, & relinquit entitatem alterius partis: igit
res fit partim ex non ente, partim ex ente: Non autem vniuersa
nulla parte præexistente.

Respondeo. Habemus limitationem confessam vniuersalem &c.
ferã vt infra. Vbi diuido textum 75. in duas partes, quai
prima est de non ente in vniuersali, altera verò est de non
in speciali, scilicet de priuatione. Sic enim ait Aristoteles.
autem, & ipsi dicimus, fieri quidem nihil simpliciter, ex eo quod non

Sed tamen fieri ex eo quod non est, ut secundum accidens. Vbi ly ex eo, quod non est, siue ex non ente, est negatio generica. Secundo, quoniam proposita dubitatio Antiquorum erat de generatione compositi, quod quidem fit ex illa specie non entis, que est priuatio, ideò Aristoteles statim applicat genus ad speciem, & tractans de factione compositi dicit, ipsum fieri ex priuatione, subdens, ex priuatione enim, que est per se non ens, non ex eo, quod inest, fit; Vbi aduertendum est, quòd priuatio, tanquam per se species, ponitur sub non ante, tanquam sub genere. Quia verò descendere à genere ad speciem non licet sine aliquo contrahente: ideò sicut Aristoteles ex non ente in genere descendit ad priuationem in specie, præsupposita tractatione controuersa inter se, & Antiquos de factione compositi. Ita imitatus sum Aristotelem volens descendere à non ente in genere ad nihil in specie disparata, quæ species nec affirmatur, nec negatur ab Aristotele; quia non erat ad propositum suum; Idcirco quæsiui aliquid contrahens, nempe aliquid simplex, quod fiat, vt album ex non albo.

A genere ad speciem fallacia consequentis sine distributione, vel contrahente

Ad hoc autem, vt progressus, & Aristotelis, & meus intelligatur, porrigam exemplum. Si demonstrato aliquo ente dicam, hoc est corpus, & inferam, ergo est homo, non valet consequentia à genere ad speciem affirmatiuè. Si autem adiunxero aliquid contrahens sufficienter, tunc valebit consequentia; veluti si addidero, hoc corpus demonstratum est præditum anima rationali: tunc optimè sequetur, ergo hoc demonstratum est homo. Ità quoque cum Aristoteles dixit aliquid per accidens fit ex non ente, non ens est loco generis. Si argumenter, ergo aliquid fit ex nihilo, est argumentum à genere ad speciem constructiuè, & est fallacia consequentis. Quatè vt descenderem ad istam speciem non entis, quæ est nihil adiunxi, quod fit, est simplex: nam ipsum simplex fit ex antecedente negatione sui tum totius, tum omnium partium (si tamen ipsum simplex impartibiliter acquiratur) ergo aliquid fit ex nihilo facti.

Veruntamen nunc ad clariorem intelligentiam tum primæ; tum secundæ limitationis ab Aristotele factæ, hic adscribo, circa ipsum fieri posse formari quatuor oppositas.

Ex

Ex omni parte præsupposita fit
aliquid

Ex nulla parte præsupposita
fit.

X

Ex aliqua parte præsupposita
fit.

Ex aliqua parte non præsup-
posita fit.

Ex his, vniuersalis affirmatiua non est possibilis, quando enim ens cum omnibus suis partibus præexistit; fieri non potest. Immo ad hoc, vt aliquid fiat, requiritur, vt ipsum sit non ens, siuè secundum totum, & omnes partes; siuè secundum totum, & aliquam partem.

Factio duplex.

Hinc nascitur duplex genus factionis, primum, & notissimum, quando aliquid fit ex aliqua parte præexistente, & ex aliqua non præexistente; atque tale fieri est compositorum. Quale fieri notificatur ex duabus substantijs partialibus: compositum enim fit ex materia præexistente, quæ est pars facti, & ex negatione formæ, quæ est altera pars: quæ negatio non negat esse formæ simpliciter, sed esse formæ in materia. Illud fieri est ex materia, vt ex parte inexistente, & ex priuatione, vt ex termino abiecto, & non existente in re facta.

XVIII.

Secundū genus factionis est ignotius, & in mea prima vestigatione qualitum; quod genus factionis voco *factionem ex nihilo*. Quam factionem declaro, & per contradictorium, & per subalternum in supradicta figura. Per contradictorias, vt factio fit duplex, vna *ex aliquo*, quæ est scilicet *ex aliqua parte* præexistente: reliqua factio est *ex nihilo*, idest *ex nulla parte* præexistente. In priore factione accipitur particularis affirmatiua, in secunda verò vniuersalis negatiua.

Deinde id ipsum declaro per subalternas vniuersalem negatiuam, & particularem negatiuam. Etenim vna factio est ex negatione alicuius partis præexistentis, quæ negatio regulariter est *priuatio*. Ita compositum fit ex non præexistente parte formali. Alia factio est ex negatione omnium partium, ita vt negetur res fienda tota, ac totaliter. Hanc factionem voco *factionem ex nihilo*. Et prima limitatio Aristotelis, qua Physicus ostendit aliquid fieri ex non ente, sed per accidens: accipitur ex particulari negatiua, nam compositum fit ex priuatione, quæ
negat

negat aliquam partem facti. Secunda limitatio accipitur, ex particulari affirmatiua: compositum quippè fit ex aliqua parte præexistente, nempe ex materia, quæ est ens potentia.

Iam verò ex prima limitatione sic ego procedo per duos gradus. Primus gradus est in text. 75. primi physicorum aliquid per accidens fit *ex non ente*, genericè, & in vniuersali. Secundus gradus est ex primo phys. 43. text. vbi Aristoteles docet album fieri ex non albo, musicum ex immusico. *Homo musicus*, vel *homo albus* est quid compositum; hoc totum est non ens actu; sed quando actu fit, fit ex aliqua parte præexistente, & ex aliqua parte non præexistente. *Album* verò, vel *musicum* sunt simplex; atqui album fit ex non albo, ita vt in termino à quo, neque ipsum album, neque vlla pars albi præexistat; sed negetur albedo tota, ac totaliter. Similiter ex negatione musica tota, ac totaliter fit musica. Ex istis duobus gradibus colligo, non solum factionem ex aliquo, quæ est compositi facti ex negatione partis præexistentis, scilicet ex priuatione vt termino abiecto, sed etiam factionem ex nihilo, quæ est negatio facti, & omnium partium, ita vt nihil facti præexistat. Hanc factionem extendo ad *formam*, *materiam*, & *substantiam immaterialem*. De secunda limitatione paulò post.

Tantum adijcio. Ista quæ nunc sunt fusius declarata, fuisse breuius posita in citato cap. 4. ad num. 10. quæ hic relcribo, vt cognoscat lector, meos Censitores hæc vidisse, sed fraudulenter omisisse. Acceperunt aliquid ex initio capitis, & aliquid ex fine capitis: intermedia quæ ad probationem erant necessaria, & ad intelligentiam mei sensus, tacuerunt. Sic ego loquor dicto capite 4.

Respondeo. *Habemus limitationem confessam vniuersalem, quod ens sit ex non ente. dumodo ipsum non ens non insit rei facta. Habemus applicatiorem specialem in rebus naturalibus, quando compositum fit ex negatione vnius partis; ac non habemus istam negatiuam, ens non fit ex negatione omnium partium. Quamobrem hæc negatio non ens, vel negat omnes partes entis facti, vel aliquam tantum. Quando compositum fit, per se fit ex materia, & forma; quarum materia præexistit, & inexistit: forma autem non præexistit, igitur non ens*
negat

XIX.

XX.

FRANS OF.
senjorum.vestig. 1.
num. 10.

negat in termino à quo formam, hoc est unam partem solam compositi.

Quando verò forma est facta de nouo, ut cum ex non albo fit album, primo phys. 43. non album negat formam secundum omnes partes (quod præsertim est verum in forma, que tota simul acquiritur tunc enim nulla pars ipsius termini ad quem reperitur in termino à quo sed in termino à quo est omninò nihil forme, in termino ad quem est forma, ergo forma fit ex nihilo sui omninò, ita tamen, ut ipsum nihil forma non insit ipsi forma. Quare Philoponus contra Proclum merito asseruit formam fieri ex nihilo tanquam ex termino, quia fit forma ex nulla parte præexistente, & inexistente ipsi forma. Cur autem, & materia ipsa, & substantia materia expers non possit per accidens fieri ex nihilo, quod non inest, non video, neque in Aristotele hætenus dictum obseruavi.

Colligo dicta. Aliquid per accidens fit ex non ente, vel secundum partem, vel secundum totum, concedo: quia ipsum non ens non in facto. Aliquid per se fit ex non ente, nego: quia ipsum nihil non inest facto. Hæc in mea vestigatione breuiter dicta; nam sapienti pauca, ut proverbio dicitur, sufficiunt. Ex quo patet et satis explicauisse discrimen inter non ens in communi, & in priuationem in specie, ac nihil in specie; Inter factionem compositi, & factionem simplicis entis, Inter limitationem applicatam ab Aristotele ipsi composito facto per accidens ex negatione partis: & limitationem applicatam à me ad factionem simplicis ex negatione omnis partis. Conueniunt omnes Peripatetici, quòd aliquid fit ex priuatione, quòd & ego dixi. Sed non conueniunt, quòd aliquid fiat ex nihilo, veluti constat applicatione à me facta sub munimine duorum textuum. Fèsò igitur Offensores dicunt me tradidisse doctrinam omnibò notissimam, & quæ nullum habet contradictorem. Est quidem in votis, ut nemo contradicat. Sed tamen non desunt contradictores: sunt enim mei duo Offensores, qui contradicunt. Fallant ergo dictum suum. Iam ad secundam limitationem accedamus.

CAPUT IV.

Fieri ex non ente actu, vel secundum totum, vel secundum partem, non rectè perceperunt Offensores.

Alia eiusdem propositionis limitationem affert eodem capite ex Arist. 1. physicorum 78. & 12. met. 8. ubi distincto ente per actum, & potentiam, docet ex non ente actu; sed potentia ente fieri ens, quibus locis, ut etiam fatetur Ferchius, sermonem facit Aristoteles de generatione compositi, unde per non ens in actu, sed potentia, subiectiva nimirum, & informabili materia intelligit, quæ venit in compositionem cuiuscumque compositi, & rursus in hoc sensu, ex nihilo fieri aliquid, concedant omnes peripatetici.

Non credo quenquam ex Peripateticis tam absurdè loqui, ut dicat, ipsum fieri ex materia (quæ est potentia ens, actu non ens) esse fieri ex nihilo. Sed vos non sedulè, aut sedatè ex dicto Aristotelis in communi *ex non ente actu fit ens*: imò præcipitanter colligitis *ex nihilo actu fit ens*. Ego gradatim (si sedulè, vel sedatè legistis) procedo. Ad hoc autem clarè explicandum, quod à me strictim est indicatum, primò ex Aristotele dicta in capite quarto Vestigationis primæ circa limitationem hanc, explicabo; præsuppositis tamen dictis circa præcedentem limitationem. Secundò, quoniam vos Scotistæ dici vultis, aliquid ex Scoto proferam, quo plenius dicta percipiantur.

Ergo in Vestigatione prima cap. 4. num. 11. ex 5. meth. 20. duplex possibile ponitur, vnum est possibile transmutabile, quod præsupponitur in suo proprio esse, & potest à negatione alterius sibi inexistente ad affirmationem mutari: sicut materia in generatione præexistit ut pars 7. meth. 23.; sed ex se non est quid, qualis, vel quanta per 7. met. 8., ergo ex non esse quid, vel ente actu potest mutari ad esse quid, vel ens actu, scilicet à non habere in se entitatem alienam formæ specificantis quidditatiuè ad habere talem entitatem. Alterum possibile est factibile, quod dicitur possibile ex potentia efficientis, & hoc possibile Sco-

Offensio

XXI.
14. Defen
sio.

5. met. 20

Vestig. 1.
num. 11.

& num.

34. & 35

7. met. 23

7. meth. 6.

2. *phys.* 38. *causæ dicunt obiectivum. Etenim iuxta 2. phys. 38. causæ potentia sunt possibilium, & causæ actu sunt actu existentium. Quocirca ex efficiente in potentia est possibile factibile: ex efficiente actu, est factum in actu, sed ex non ente actu. Factibile item duplex est in generatione communiter, compositum & forma 1. phys. 43. de forma, album fit ex non albo: de composito tex. 44. consonans fit ex inconsonanti.*

XXII.

Deinde verbum *fit*, vel prædicatur secundum adiacens, vel tertium? Quando de aliquo subiecto prædicatur *fit* secundum adiacens, significat subiectum fieri simpliciter, & secundum suum proprium esse. Ita compositum *fit*, quia ex non esse fit ab efficiente fit in suo esse, scilicet ex non ente actu fit ens actu, atque transit ex potentia obiectiva ad actum essendi simpliciter. Nec est alia entitas in potentia, & alia actu: sed eadem prius sub modo potentia, posterius sub modo actu. Quod ita fit, nec fit ex nihilo actu: quoniam & si negetur tota tertia entitas prius, affirmetur posterius: tamen non nega. ut omnis pars præexistens, inexistens toti composito; nam materia præexistit, ut patet ante dicta.

3. *phys.* 58

Ita quoque forma substantialis simplex fit, dicente Aristotele in primo *phys.* 58. *simplex, ut musicum, fit.* Quod ita fit, hoc fit ex potentia obiectiva, seu factibili ad esse actu factum, & ex non ente actu fit actu ens. Verum in termino a quo negatur totum esse facti, & nullu adest affirmatio aliquius partis præexistentis, aut inexistens facti. Quod ergo ita fit ex negatione actualis entitatis totius, & cuiuscunque partis præexistentis, hoc fit ex nihilo actu.

Sco. 1. di. 8

30. q. 2. l.

3. di. 7.

quæst. 2.

A.

Quando autem *fit* prædicatur tertium adiacens, tunc non significat subiectum prædicationis fieri secundum suum proprium esse, nec significat fieri simpliciter, & absolute: sed fieri iuxta conditionem prædicati adiuncti. Sic quando dicimus, *homo fit musicus*, non significamus hominem fieri secundum proprium esse simpliciter hominis: sed fieri secundum quale, scilicet musicum. Hoc modo materia in mutatione substantiali fit ex non ente actu ens actu: non enim fit materia secundum esse proprium absolute, sed fit formata, specificata: non fit materia, sed *fit quæ*.

XXIII.

1. Quare non fit simpliciter de secundo adiacente. Triplex itaque

quæ non ens consideratur ; *non ens actu* , quod negat *totum* compositum , quæ est tertia substantia ,

2. Non ens actu , quod negat *formam* , quæ fit .

3. *Non ens actu* , quod negat esse formæ , non simpliciter , *sed in materia* . Hoc Arist. in 12. met. 11. explicans ex quo ente , vel non ente compositum fiat , indicavit scribens . *Dubitare quispiam* 12. met. 11. *posset , ex quo non ente generatio fiat ; tripliciter enim non ens dicitur* 11. Scilicet non ens compositum , non ens forma , non ens ipsius materiæ iam existentis .

His ita declaratis , Aristoteles explicat , ex quo non ente fiat compositum : fit enim ex materia , quæ est potentia ens ratione sui , actu non ens , ratione privationis . Aristoteles enim ultimum factum in genere substantiæ explicat , & pro more suo sollicitus de principijs , exponit primum principium *ex quo* , nempe materiam , cætera nobis relinquens enuncianda .

Rursus . Ex actu non ente fit acta ens . Accipitur *non ens* communiter ad tres modos . Deinde ad specialem in composito descenditur in quo actus , & potentia sunt duæ res : & non ens est negatio vnius partis . Sed actus , & potentia primo , & secundo modo sunt modi vnius rei , non duæ res . Atque hæc potest esse alia ratio , quare de materia , & privatione in primis vt ente actu , & non ente actu tractat . Est enim plus sollicitus de rebus , quàm de modis .

Itaque compositum fit ex non ente actu , quod negat , & totum , & vnam partem in altera parte affirmata . Forma fit ex non ente actu , quod *non ens* negat totam formam , & omnem rationem partis , nullamque partem affirmat . Sicut ergo Aristoteles in secunda limitatione dixit , ens fieri ex non ente actu , sed cum affirmatione vnius partis , hoc est cum ente potentia . Ità nobis in factione simplicis formæ reliquit colligendam secundam limitationem , qua forma fit ens ex non ente actu cum negatione omnis partis , sine affirmatione vllius partis .

Talis est ergo progressus meus , primò in cõmuni , ens factibile VXIV. simpliciter fit ex *non ente actu* : secundò descendendo ad species , compositum fit ex *non ente actu* secundum *vnam partem* ; sed ente potentia secundum *aliam* . Ergo ex aduerso forma simplex

fit ens actu ex non ente actu, sine affirmatione ullius partis. Quoniam docet unam speciem sub genere, hoc est, factionem compositi ex non ente actu, sed secundum partem; necessario locum alteri speciei disparatam, qua simplex fiat ex negatione acti, sine ulla affirmatione partis, & hoc est fieri ex nihilo. Quod si legeritis vos, Offensores in 4. capite meae vestigationis primae, quod compositum asseruerim fieri ex nihilo, errauit loquens. Verum tamen est, me non inuenire, nec videre in te citato 4. tale quid dictum esse. Aut ergo erravi ego, vos videntes in illo capite, quod in eo scriptum non est.

Liquidò nunc patefaciam, vos in meo sensu explicando fallacias consequentis incurrisse.

Prima fallacia est. Ferchius in cap. 4. vestigationis primae docet rem notissimam, & ab omnibus concessam: ergo in omnibus capitibus eiusdem vestigationis rem notissimam, & concessam docet; quare non est opus singula ponderare. Etenim (ut paulò infra) referetis, me docere, quod materia prima substantiae immateriales factae sunt ex nihilo. Hoc autem vobis authoribus, non omnes Peripatetici, sed meliores tradunt: alii pauci sunt: ergo Ferchius dixit res non ab omnibus concessas. Rursus in cap. 4. asseruit Ferchius, formas fieri ex nihilo, in cap. 9 & materiam, & intelligentias factas ex nihilo deo: quae quidem nec vestri meliores Peripatetici concedunt. Insuper cap. 2. probatur, enuntiatio *ex nihilo nihil fit esse* Aristotele reiecta: & cap. 3. esse radix ad octo absurda. nec ista concedunt, Peripatetici omnes. Non ergo sensus meus erat restringendus ad solam doctrinam 4. capituli, sed extendendus ad omnia per me tradita, quae nec notissima sunt, nec omnibus concessa.

Secunda fallacia est. Si in cap. 4. una, vel altera propositio est nota, & concessa: ergo & conclusiones sunt notae, & concessae. Ex notis utique, & concessis ad ignota, & inconcessa, gradi iure Aristotelico debui iuxta normam in 7. met. 10. scriptam. Notum est ex non ente fieri per accidens ipsum esse notum, ex priuatione, id est, ex negatione unius partis per accidens fieri compositum. Non tamen erat notissima conclusio
ergo

ergo ex nihilo per accidens fit aliquid : ergo forma simplex, materia simplex, substantia immaterialis per accidens fiunt ex nihilo. Quas conclusiones probavi per illam notissimam primi Phys. 75. & per aliam notam primi Phys. 43. Sic de prima limitatione. Similiter de secunda. Per textus notos primo Phys. 78. atque 12. met. 8. cum alia nota propositione ex 5. met. 20. conclusi ex nihilo actu fieri actu aliquod ens factibile, scilicet formam simplicem. Et ex consequenti conclusi, assertionem ex nihilo nihil fit, esse falsam. Quæ conclusiones neque notæ erant, neque concessæ.

Tertia fallacia est. Si Ferchius dixit, compositum fieri ex non ente, ergo dixi ex nihilo fieri : & priuationem dixit esse nihil. Nam ex non ente in communi non concluditur species hæc, vel illa non entis, uti sunt priuatio, vel nihil sine addito contrahente, sicuti iam explicatum est. Quod additum à vobis omissum, sicuti omissæ sunt conclusiones, an facerè, an versutè omiseritis, non decido : lector sincerus sincerè iudicabit.

CAPUT V.

*Offensores non consentiunt cum Scoto, quoad potentiam subiectiuam, vel obiectiuam,
& quædam fieri ex eis.*

NUc dicamus aliquid ex Scoto, quoniam vos voluistis XXV.
potentiam subiectiuam nominare in factione compositi, cum ego obiectiuam posuerim. Termini sunt Scoti, & in Scoto scio tertiam entitatem compositi non recipi in materia, nec fieri ex ipsa tanquam ex potentia subiectiua, cum materia non sit subiectum compositi, sed forma.

Scotus ergo in 2. dist. 12. quæst. 1. G. ait. *In generationibus, & corruptionibus communiter concurrunt potentia obiectiua, & subiectiua : & ex potentia obiectiua trahit agens ad actum illud, quod est in tali potentia, puta totalem terminum generationis : qui includit formam, & materiam, dum est in potentia obiectiua, sicut quando est in actu habet utrunque ; & hoc modo agens non largitur multitudine*

itudinem; sed perfectionem solum. Sicut enim totus ignis est factus in actu, sic totus fuit in potentia: & hæc est prima extractio eius, fuit in potentia obiectiua. Secunda extractio est, secundum quæ gens de potentia materia præexistentis, & quæ in fine generatiua est pars compositi, educit formam, quæ est altera pars compositi, prius non fuit in actu, nec in re extra, sicut materia; & sic agens vel generans, largitur multitudinem, loquendo de multitudine in actu. Sic igitur generans largitur perfectionem, prout accipit totum resultum generationis, quod erat in potentia obiectiua. Alio autem modo accipiendo potentiam subiectiuam, ut de qua extrahit formam: sic largitur aliquam multitudinem actualem. Hæc Scotus. Ex quibus ista colligitur.

1.

Totum non esse actu, nec in re extra; sed per actum efficientis fieri actu ens, & extra causam. Et hoc idem dico de forma quæ prius non est ens actu, nec est in re extra, sed à causa efficiente fit actu ens, & in re extra. Hæc enim duo plerumque generatione fiunt simpliciter in actu, hoc est extra mente & causas suas, quæ sunt simpliciter factibilia factione de cundo adiacente.

2.

Error of
fendentium
in Scoto.

Totum fit ex potentia obiectiua in actu essendi, non, ut dicebatis, ex potentia subiectiua. Forma verò fit, ex potentia obiectiua efficientis, extrahentis formam de non esse ad esse actu in rerum natura; sed quoniam forma nata est esse subiecto, dicitur etiam extrahi de potentia subiectiua per Scotum.

3.

Tertiò agnoscit Scotus de composito ipsum non esse actu de forma eam non esse actu in rerum natura; sed ambo fieri generatione. Materiam agnoscit præexistere in generatione & fieri partem compositi: Quare in materia agnoscit non esse quod est priuatio ipsius formæ extrahendæ.

XXVI.

Vnde oportet hoc non ens tripliciter dictum à Scotista considerari, & considerari potentias istas, obiectiuam tantum spectu compositi factibilis; subiectiuam tantum in materia transformabili ad formam; obiectiuam, & subiectiuam simul in forma; obiectiuam in respectu ad agens, quod extrahit formam non esse actu simpliciter, ad esse actu simpliciter, quod est substantiale; & item potentiam subiectiuam in ordine ad materiam, quia forma vnitur materiæ: quæ vnio ex parte formæ potest

potest exprimi per *in fieri & inesse*, & ex parte materiæ per *subijci*, vel *subesse*. Et quantum ad hoc in fieri, vel subijci, forma non fit in esse simpliciter, sed fit in hoc; quoniam in formam substantialem inducitur ab agente unio ad materiam, quæ unio est respectus extrinsecus adueniens ex 3. dist. 1. quæst. 1. & 4. dist. 13. quæst. 1. & hæc fit fieri secundum quid tam ex parte formæ, quàm ex parte materiæ. Discrimen tamen est, quoniam materia, ut subiectum transmutationis mutatur, forma vero ut potè transmutationis terminus, non mutatur.

Hinc compositum fit simpliciter tantum; materia in generatione fit secundum quid tantum, quia ex non subiecta, & non formata, fit subiecta, & formata. Forma fit, & simpliciter ex non ente actu, ens actu & secundum quid ex non existente in materia, fit existens in materia: quæ duo in forma indicantur per *esse*, & *inesse*.

XXVII.

Possunt autem sine involucre contradictionis separari ista duo, nam forma potest esse in rerum natura, & non inesse in materia. Tunc autem materia erit sub non ente; id est sub priuatione formæ, non sub forma, & ante specificante: & nihilominus forma erit in rerum natura secundum suum esse; sic anima rationalis in recessu corpore seruat in esse simpliciter, propter quod à sancto August. siuè Gennadio de Ecclesiasticis dogmatibus appellatur forma substantiua. Quæ quidem in regeneratione fiet in corpore, quantum ad inesse; sed non fiet simpliciter quantum ad esse, ut patet in exemplo Eurychi act. 20.

Gennadii

Abbas 20.

Iam cum forma sit actu ex non ente actu, naturaliter prius, quàm *in fieri*, vel *in esse* materia, considerata est illa negatio, non ens actu. Et ex 1. dist. 28. quæst. 1. A. alia est negatio contradictoria, quæ dicitur de omni ente, aut non ente, præter affirmationem oppositam; alia est negatio priuatiua, quæ propriè est in genere subiecto apto. Et hæc secunda negatio non aufert primam; sed præsupponit. Etenim prius absolutum est aliquid in se, quàm sit aliud, siuè ut fundamentum, siuè ut terminus; nam omnis respectus est naturaliter posterior suis extremis. Igitur prius naturaliter forma ex suo contradictorio negante entitatem formæ totius, & totaliter, fit ens, quàm formam habeat

habeat respectum vnionis ad materiam, & per consequens in signo naturæ, quo forma est (quod etiam ex parte formæ test esse prius duratione, ex 4. dist. 12. quæst. 1.) forma per ordine naturæ fit ex non ente totaliter ens, quàm considerent vel forma in materia: vel priuatio, aut informatio in respectu ad formam.

Ideò dico, sic formam fieri ex non ente actu, quod est nihil Vnum est, in quo non conuenio cum Scoto, & est, quod for educatur de potentia materiæ. De qua re alias.

XXVIII

Hæc nimis multa sunt, sed tamen non inutilia ad cognoscendum, quàm benè Offensores contra me scripserint, quàm cederatè ex Aristotele, quàm fideliter cum Scoto.

Errata
aduersa-
riorum.

Igitur obstupuistis; sed non sedulò studuistis: nam. Pr confudistis rationem tertiam in cap. 4. positum cum declaratione ipsius *nihili* reseruata ad caput 14. meæ Vestigationis. cundo contraxistis sensum conclusionis meæ ad tertiam rationem solam, cum sit ad octo rationes extensus. Tertio progressum meum in limitationibus gradatum præcipitastis. Quarto et in capitis medio erat fundamentum, & probans, & declarans obtruncastis. Quinto quod ego negauimus composito, scilicet ipsum fieri ex nihilo, vos mihi attribuistis. Sexto cum in eo fieri ex nihilo de forma, materia, substantia non materiali dici se asseruerim, vos omninò tacuistis, transferendo dictum de simplicibus ad composita. Septimo quæ non fiunt ex priuatione vos ex priuatione fieri voluistis. Vos me prolixitatis damna. Sed si hæc omnia, quæ nunc declarando scripta sunt in ipsa Vestigatione cap. 4. contulissetem; apparatus longè quàm ingensimum fecissetis ad prolixitatem taxandam. Dixi in cap. 4. tis clarè, fieri ex nihilo simplicia, non composita, & limitata ab Aristotele factas de composito, ego extendi ad simplicia. Sed dixi breuiter, quo non obstante prolixum me asseritis. est volentibus intelligere satis dixi, non volentibus nunc fit satis.

cap. 218.

num. 13.

CAPUT VI.

Offensi sensum falsò restringi, personam non iurè accusari, meliores Peripateticos, atque peregrinitatem non benè notari.

Quoniam autem videbat Ferchius in hoc sensu omnes concessuros, Offenso.
quòd ex nihilo sit aliquid, & solam negaturos, si hy nihil dicat
negationem extra genus, si neget nimirum etiam subiectum
presuppositum, idcò à cap. 3. probare incipit calos, intelligentias,
& materiam primam fuisse à primo efficiente ex nihilo presus pro-
ducta, atque idcò Aristotelem agnouisse creationem, immò non solum
aeternam; sed etiam temporariam probare conatur capite nono.

Illum sensum, quem vos finxistis, aliquid scilicet fieri ex pri- XXIX.
15. De.
sensu.
uatione, omnes esse concessuros, scio. Sed non credo eos di-
curos priuationem esse nihil; aut fieri ex priuatione esse idem,
quod fieri ex nihilo; qui sensus, me meus est, nec erit alicuius
fidelis Peripatetici. Sed in eo sensu, ad quem rationem per-
dixi cap. 4. multos non concessuros factiorem ex nihilo, cre-
didi, nec me fefellit opinio. Vos enim, & commilitones vestri
non conceditis, aliquid fieri ex nihilo in sententia Aristotelis.

Secundò, non capi probationem de materia, & intelligentijs
in cap. 8. propter defectum tertiæ rationis, factæ in cap. 4. Nam
ratio tertia per se se, seu benè, seu malè concludit. Rationes
aliæ itidem sunt per se se concludentes, nec vna fulcit aliam; sed
omnes principale intentum inferunt, & sunt rationes diuersæ.
Nec est absurdum ad eandem conclusionem diuersas rationes
fieri sine hoc, ut vna egeat alterius ope.

Tertiò. Si factiorem ex nihilo tractauit in materia, & cælo,
intelligentijs; ergo falsò dixistis meum sensum esse restrictum
ad factiorem compositi ex nihilo. Fefellistis lectorem, attri-
buendo mihi sensum stuporis vestri, quòd scilicet sensus, in quo
explico, sit ab omnibus concessus, videlicet compositum sit ex
priuatione. Materia quippè, & intelligentiæ non sunt compo-
sitæ, nec possunt fieri ex priuatione; igitur sensus meus non est,

quòd fieri ex nihilo sit fieri ex priuatione. Hoc enim est per quod falsum in sententia Aristotelis, quæ mea est. Vos autem hunc solum sensum mihi imposuistis, ut ostenderetis meam doctrinam non esse peregrinam. Sed verè peregrinati estis à veritate & à proposito.

Defensio: Verùm nec ità ostendendo aliquod fieri ex nihilo quid peregrinum profere. Quia assertum illud, ex nihilo nihil fit, de causis secundis proferrì solet: Primã enim causam entia quadam secunda immediate ex nihilo fecisse docuerunt Peripateticorum pars melior, ut ipse fitetur in fine illius capituli.

XXX.
16. De
fensio.

Laus Deo, & veritati. Si alios facio meæ opinionis auctores, ut vos ipsi dicitis, ergo non prætendo singularitatem, quæ vos per vocabulum, peregrinitatis intellexistis. Si dico forma fieri ex nihilo, auctorem facio Philoponum. Si materiam, intelligentias factas ex nihilo, auctores cito, ut dicitis vos, & Peripateticis meliores. Si animam rationalem fieri ex nihilo auctorem profero Sueffanum. Si a causis secundis fieri aliquod ex nihilo, auctores propono Philoponum, & Auicennam. cuncta ex nihilo à Deo, Theophrastum adduco. Si enuntiationem *ex nihilo nihil fit*, esse falsam contendo, auctorem habeo Aristotelem Peripateticorum Principem; nihil mihi authorita arrogo, qui nihil me auctore dico.

Cæterum vos adhuc extra propositum peregrinamini. Nunc adhuc vestram conclusionem principalem non probatis, & meam improbatis. Magnum tædium est magna expectatio.

XXXI. Displicet tamen, quòd vos, qui me arguitis iactantiæ & arrogantia propter prætensam peregrinitatem: nunc tantum vobis ipsis arrogetis, ut sitis iudices omnium Peripateticorum. Quis, quæso, vos constituit iudices super doctissimos quoslibet tantæ scholæ, ut iudicetis Scotistas meliores, cæteros, ut Alexandros, Auerroistas, Albertistas, & alios deteriores? Quod dicent per vos damnati, nisi vos nimium erexisse supercilium Opinionem vestram nimium vobis placere?

Item Regula quædam iudicandi meliores, vel deteriores scienda est. Mea regula sit. Qui pro veritate laborant, & laborant pro falsitate, ij sunt meliores Peripatetici; nam iuxta Principem

cipem

cipem Peripateticorum, *Sanctius est amicis, immò & sibi ipsi præponere veritatem.* Sic etiam legislatoris intentio spectanda potius est, quàm verba legis. Iam verò certa veritas est, quòd nihil est factum ab æterno. Qui ergo factiorem, vel creationem æternam defendere laborant, non sunt meliores Peripatetici, sed deteriores.

I. Nicomæ
cup. 4.

Certa veritas est, mundū, & motum non fuisse ab æterno. Qui pro hac veritate laborant, meliores, qui contra, deteriores Peripatetici sunt.

Certa veritas est, quòd anima intellectiua est immortalis, & separabilis. Qui ergo pro hac veritate defudant, meliores Peripatetici sunt, quàm qui contra eam.

Certa veritas est, cuncta esse à Deo facta. Qui ergo hoc defendunt, vt Philoponus, melius philosophantur, quàm qui Aristotelem etiam reluctantem in oppositas sententias ducunt.

Certa veritas est, Deum esse liberè, & contingenter effectiuum, tanquam agens rationale; ergo qui contra nituntur, sunt deteriores, non meliores, & in similibus simile est iudicium.

Affirmatis insuper in hac offensione à me comprobari creationem temporalem, non modò æternam. Falsum est mihi impostum, & quidem duplex: primum de creatione nullatenus disputare volui, pro vt constat vestigat. 1. num. 28. Similiter de creatione æterna, aut æquivalentibus disputationem reieci (vt in fine vestigationis primæ) quoniam in falso est fundata.

XXXII.
13. & 14
impossu-
ra.

Sed cur, si meliores Peripatetici tenent aliqua fieri ex nihilo à primo efficiente in prima effectiōe, & primis factibilibus: ponitis vos tanquam Axioma contradictoriam *ex nihilo nihil fit?* Limitatis eam ad causas secundas: sed axiomata sunt de omnibus posterioriticè, id est, & in omnibus singularibus, & in omnibus temporibus vera. Cum ergo in primis factibilibus vestrum illud axioma fallat: axioma non est. Fallit etiam in multis causis secundis, vt Philopono inter Græcos, Auicennæ inter Arabes, Bonauenturæ inter Latinos, & alijs plerisque videtur.

Quod autem specialiter asserit ibidem Aristotelem, nempe Creationem in tempore concessisse, quamuis id falsum autumemus, vt diximus disput. 2. de celo quest. 5. vbi etiam eius rationes diluimus.

Offensio

XXXIII Iterum falsò imponitis me attribuisse Aristòteli creationem in tempore : qui de creatione loqui noluerim.

17. De-
fensio.
Offensio-
res latius
solum ex
tholicam

Iudicatis creationem in tempore falsam esse : sed hoc vel iudicium cum candore fidei Catholicæ non consistit. Si ego litigans mentem Aristotelis dixi non absolutè, sed conditione præsupposita æternitate motus, dari circulationem animæ rationalis de corpore in corpus eiusdem speciei : sicut Aristoteles de anima 65. hoc declarat per migrationem visivæ de oculo in oculum iuuenis : vos illicò dicitis hoc non esse secundum candorem fidei. Ità est : sed iniustè quæritis in infideli fide Lupi alas quæritis. Sed & vos, qui scribitis Theologiam in philosophia, dicitis, falsum esse dari creationem in tempore ; quare hoc dicitis contra candorem fidei ? Ego præmonui ex præsupposito errore æternitatis consequi alium errorem citationis : & in toto opere locutus sum ex Aristotele, ut nemo capi possit, nisi volens. At vos non monetis : quin potius lætissimè assuetus in vobis legere sacramentum Eucharistiæ diviniissimi baptismi lauacrû, Mysteria fidei, arcana theologica : hoc loco tabit vos tanquam Theologos loqui, & credet secundum Catholicam, *creationem in tempore negandam*. Scandalum est à vobis datum, & valdè perniciosum. Nam vos non cum Aristotele loquimini, sed cum ratione, ut clarissimè protelicitis disput. 1. art. 1. num. 9. huius libri de generatione.

Offensio *Adhuc tamen neque hoc novum, & peregrinum est, cum ante ipsum id asseruerint, ut refert. Pererius ibi citatus.*

XXXIV Pererius tamen lib. 5. phys. cap. 7. neminem nominat auctorem istius sententiæ, sicut neque vos nominatis.

18. Defen-
sio.

Pererium verò, & Piccolomineum ego citaui ut negantes creationem in tempore : Suesianum, ut affirmantem, ergo meam opinio non est nova, sed antiqua : non peregrina, sed indigena bonis Peripateticis. Tam autem credo à vobis in lib. de celsa soluta esse mea argumenta, quam nunc experior impugnata esse meam conclusionem de factione ex nihilo. Quam conclusionem in anibus verbis, nullis tamen rationibus, vel auctoritatibus impugnatis, ut patet hucusque, & mox patebit. Id autem ; de circo evenit, quoniam non ad rem dicere, sed contra he-

nem voluistis. Neque propositum vestrum probare, sed vnum vocabulum peregrinitatis improbare. Volo autem nunc omnia vestra transcribere, vt lector doctus videat, an mea vestigatio indiguerit defensione, & an vos digni sitis responsione.

C A P V T V I I.

*Fundamentum offensi ab Offensoribus perperam positi,
& peregrinitatem non iurè impugnari
probat.*

ID autem, in quo singulariter fundasse videtur hic author suam *Offensio*
 Etionem ex nihilo, etiam per causas naturales possibilem, est ead. *207. 182*
etio formarum de potentia materiae, cum enim non fiat ex materia,
ut ex parte intrinseca sui, nec in eam, ut in partem resoluantur, hinc
asserit agens naturale eas ex nihilo facere, & in nihil resolueri, ita
declarat cap. 4. cap. 13. infra, & adhuc magis cap. 14. *182. 184*

Neque in hoc singulariter loquor: quoniam authorem habeo *XXXV}*
 Philoponum. Illam cito, ne putetis me esse auidum laudis *19. De-*
 meae, vel raptorem laudis alienae. *fensio.*

Rursus vt sciatis in hoc, me non esse singularē: sed loqui cū multis *14. impo-*
stura.

Ad hoc affero tres Articulos anno 1276. à Kilunardo Archi-
 episcopo Cantuariensi damnatos in Oxoniensi Vniuersitate. In
 tertio capite hi sunt articuli.

Item, Quod forma non corrumpatur in purè nihil.

Item, quod nulla potentia actius est in materia.

*Item, quod priuatio est purè nihil, & est in corporibus superce-
 lestibus, sicut in his inferioribus.*

Circa tempora hæc 1276. Oxonij florere Vuillelmus de
 VVarra doctor fundatus, & huius discipulus Ioannes Duns
 Scotus doctor subtilis, à quo scriptum Oxoniense habemus. Sco-
 tus, vt alumnus illius vniuersitatis tenebatur illius articulis de-
 ferre. Si autem quispiam è Scotistis putet se non teneri, audiat
 in simili causa Scotum 2. dist. 2. quæst. 9. §. *Contra hoc est. Sal-*
tem sententia est suspecta, quando in aliqua Vniuersitate solemniter
est damnata. Ergo primus articulus solemniter approbat meam

conclusionem, quòd forma corrumpitur in nihil.

Tertius, Solemniter reprobatur vestram ad numerum 79. hoc libro ponendam, quòd priuatio sit nihil. Secundus doctrinam seminales esse actiuam in materia pro D. Bonau. Illustrissimo Contareno, pro vt libro præcedenti tactum est lib. 1. Hos articulos, & alios pro me suis locis citandos legetis a te opera sancti Bonauenturæ super quatuor sententiarum impressa Parisijs 1522. per Ioannem Regnault, studio Stephani Bruliferi emendata. Ergo non est singularis, vel peregrina hæc mea opinio de forma facta ex nihilo in nihil destructa.

2. Nec fundamentum meum est eductio formarum materialium de potentia materiæ. Eductio formarum ritè concepitur ab Assertoribus rationum seminalium, vt vidimus lib. 1. alijs non item. Fundamentum autem meum est Aristotelis dictum, quòd hæc propositio, *ex nihilo nihil fit*, sit falsa. Non est autem falsa in compositis, ergo in simplici forma, & materia simplici. Fundamentum sunt textus citati in cap. 4. vest.

3. Ab Aristotele didici compositum constitui ex partibus materia, & forma; vt homo musicus constituitur via compositionis ex homine, & musico, primo physicorum 64. Didici quoque compositum resolui in partes, vt in rationes hominis, & rationes simplices iuxta primum phys. 65. A vobis inuenta est noua ratio resolutionis, vt forma resoluatur in potentiam materiæ; noua ratio compositionis; vt via compositionis forma educatur de potentia materiæ. Hanc vestram doctrinam tunc recipiam, cum eam Aristotele probaueritis. Ego enim sum huius sententiæ, vt materia simplex ex nullo componatur, in nihil resoluatur. Nam materia resoluatur, non est simplex.

Ⓞ Nota

Vnicum eius fundamentum, vt ex eodem capite colligitur est, quod 1. phys. alterum dicitur fieri ex altero bifariam dumtaxat, vel termino, vel vt ex parte, ita quod ly ex dicit tantum habitudinem in se, vel partis; vnde vt aliquid ex nihilo fieri non dicatur, debet fieri ex aliquo sibi inexistente, vt pars, quo sensu fieri ex aliquo tantum compositorum est, & idcò cum forma non fiat ex materia, vt ex præcedenti concludit ex nihilo fieri, & ait hac ratione Philoponum contra Propterasseruisse formam fieri ex nihilo.

Pero

Peregrinum nimium est apud vos fideliter referre. Nam in xxxvi
 Vestig. 1. cap. 14. num. 41. adduco tex. ex 1. de gener. animal. 10. De-
 cap. 14. & dico, *In 1. de gener. animal. cap. 18. quatuor asseruntur* fensio.
significata huius phrasıs, ex altero fit alterum. Plura insuper in 5.
meta. 29. At communiter, & illinc, & ex 1. phys. bisariam dicitur
alterum fieri ex altero: vel ut ex termino, vel ut ex parte.

Cū ego dixerim plura esse significata, cur vos mihi imponitis, 16. impo-
alterum dicitur fieri ex altero bisariam duntaxat? flura. *Duntaxat* est
 particula exclusiua. Et infrā dicitis itā, quod *ly ex* dicit tantūm
habitudinem termini, vel partis. Tantūm est particula exclusiua,
 quæ negat alia significata relata per Aristotelem. Sed vos ne-
 gatis Aristotelem in alijs significatis; vel optatis, ut lectores à
 vobis decepti, credant me duo tantūm significata recepisse, alia
 exclusisse ex Aristotelis doctrina. Relatio hæc tam infida, vobis
 fit, non mihi. Dixi communiter hæc duo considerari in ipso fie-
 ri, alijs non negatis, immò citatis. Sic Sco. 4. dist. 11. quæst.
 1. B. duos hæcce modos recognoscit ex 1. phys. Cur autem non
 utar alijs, est quia non sunt ad propositum. Sed ille modus à
 me excluditur, qui à vobis violenter includitur contra Aristote-
 lem, nempe quod forma fiat ex materia, tanquam ex subiecto
 præiacente.

2. Pungitis me iterum, atque iterum de Philopono. xxxvii.
Non enim creditis (ut vereor) Philoponum mecum sentire contra
vos. Faciam, ut credatis, etiam si nolitis.

Franciscus Piccolomineus lib. 1. de Creat. cap. 4. scribit: Piccolom
 Philoponus assat. 2. contra Proclum cap. 11. *Omnia, quæ sunt,*
inquit, ex nihilo fiunt: Omnia, quæ intereunt, in nihilum transeunt;
Igitur cuncta creantur, & propterea datur Creatio, & in nihilum
deductio. Patet consecutio ex notitia creationis. Ostenditur ab eo as-
sumptum, quia sola forma sunt, non materia, nam ea, nec fit, nec in-
terit; non compositum totum, quia eius una pars, nempe materia non
fit: sola itaque forma fit, & per eam compositum dicitur fieri, & inte-
rire. Cum itaque compositi sola forma fiat, ea ita fit, & interit, ut
nil eius antecedit, nihilque remaneat. Quare ex nihilo fit, & in ni-
hilum transe.

Soluitur hæc ratio ab alijs vario modo. Quidam cum Aristotele
in

in 7. meta. & in 1. phys. aiunt, quod sit, esse compositum, non formam: nec materiam fieri, & interire.

Insuper addunt alij, ut Simplicius in 8. phys. in digressionem contra Philoponum, formam non ex nihilo fieri, quia semper sit ex aliquo, tanquam ex termino à quo: & materiam praesupponit, ex qua per transmutationem educitur.

Philopon. Has solutiones evertit Philoponus. Nam dicere, non formas, sed compositum fieri, cum verò pugnat; quia id sit, quod ex non esse transit ad esse. At hoc soli formae primò competit, compositum autem competit non primò, sed munere formae; nos autem affectiones subiecto prioribus tribuere tenemur.

Id quod dicitur de termino à quo, ad rem facere non videtur, quoniam forma antecedens penitus interit, nec ex ea, ut ex parte sit alter.

Similiter quod additur de materia, & eius potestate, nullus videtur roboris. Nam materia non est pars formae, potestas adueniens formae, evanescit, adeò ut absolute forma ex nihilo fiat, & in nihilo redigatur.

Præterea, quod forma nequeat educi ex potestate materiae, ostenditur à Philopono, quoniam praestantius non educitur ex ignobiliore & nil educitur ex eo, in quo non reperitur. Forma est praestantior quam materia: & tantum abest, quod in materia reperitur forma, in ea privatio, & potentia insint, quae cum forma pugnant, & conservari nequeunt. Plura ex Philopono refert Piccolomineus, et illic legi possunt. Quamobrem attestationse duorum gravissimae auctoritatis philosophorum, Simplicij, & Piccolominei, Philoponus tenet formas ex nihilo fieri, & in nihilo destrui.

Offensio Si dicas fieri ex materia, ut ex praesente subiecto, & idè fieri ex aliquo. Negat in primis assumptum cap. 5. quia proprie loquend forma materialis sit in subiecto, non autem ex subiecto.

Deinde cap. 14. negat consequentiam, quia ne aliquid dicatur ex nihilo fieri, debet fieri ex aliquo, ut ex parte sibi inexistente; cum forma non fiat hoc pacto ex materia, merito dicitur fieri ex nihilo.

xxxviii.
21 Dec.
scusio. Negavi antecedens, negavi consequentiam. Negavit autem me Philoponus. Vestrum erat probare: sed pro more vestro non probastis.

*Si dicas terminum creationis esse negationem extra subiectum, & Offensio
extra genus, & idèd cum forma fiat ex negatione in subiecto presup-
posito, non debet dici creari.*

Respondet se asserere formam fieri ex nihilo, non autem creari, si enim refert ad rationem creationis quod terminus à quo fit negatio in genere, vel extra genus, parum tamen refert ad rationem factiois de nihilo, unde velle videtur, quod factio ex nihilo sit quid latius creatione, quia subiectum presuppositum ad actionem, tollit rationem creationis, non tamen factiois ex nihilo.

In referendo argumentum parum quippiam aberratis: sed in referenda responsione, nimium; atque vt ego suspicor, vt captetis occasionem decipiendi lectorem, vel accusandi mea, vel potius vtrunque. xxxviii.
22. De
fensio.

Responsio verò mea vestigat, prima num. 43. et ista.

*Respondetur, fieri formam ex nihilo fieri non inexistente, & pre-
existente, assero, siue negatio formæ sit in subiecto; siue extra subie-
ctum, nihil horum: nec enim hoc refert ad rationem factiois de qua
loquor. Si autem hoc requiratur ad rationem creationis, de creatione
non disputo, nec de voce litigo. Hæc est mea responsio, in qua non
determino, vtrum negatio formæ sit intrà, vel extrà subiectum
in respectu ad factioem ex nihilo; sed abstraheo ab vtroque mo-
do negationis. De creatione nihil dico, nequè aliquid affirmo,
aut nego, quia de vocabulo creationis differere nolo; an non
licet mihi, quod volo facere? Vestra autem relatio responsio- impugn-
ra 17r
& 18
nis me facit affirmantem de creatione, quod terminus à quo de-
beat esse negatio extra genus. Vestræ imaginationes, quibus
mihi tribuitis, quod factio ex nihilo latius se habeat, quàm crea-
tio, volunt me cogere ad disputandum de creatione. At ego
nolo. Sit latior, sit arctior, sit æquata, de creatione non disse-
ro. Vos argumentamini ad conclusionem propositam, si po-
testis.*

*Hanc autem doctrinam, scilicet, ne res ex nihilo fieri dicatur, de-
bere fieri ex alio, vt ex parte inexistente, & non sufficere, vt ex eo
solum fiat, vt ex subiecto præiacente, & recipiente, attulit ante Fer-
chium, Contarenus in suis quest. peripat. como 1. quest. de orig. for.
cap. 9 & seq. veluti in Arist. fundatissimam.* Offensio.

XXXIX. Putabam vos velle probare antecedens negatum, consequen-
 23. De- tiam negatam, aut refutare hanc responsionem relatum.
 fensio. quanta de spe decidi. Timebam aliquem textum Aristotelici
 Sed vana est expectatio. Non tamen est vana securitas; r-
 Spes in a- sic agendo, non est periculum, vt meas conclusiones offen-
 nis, timor- tis. Gauderem vtique, si præter Philoponum, habere possem
 iuuvis. fautorem etiam Contarenum, virum de Aristotelis philosop-
 10. Bap- optimè meritum, hominem summa grauitate, excelsis virt-
 Contare- bus, maximis dignitatibus, sapientiæ splendore & optimis
 louis. bris corruscantem. Sed quantum capio, Contarenus, &
 vix in significato nominis conuenimus: vt lib. præcedenti in
 2. & 18. continetur.

At verò operæ pretium est formare hoc vestrum argum-
 tum, & experiri, an benè concludat contra me.

Contareus dixit, ne res fiat ex nihilo, oportere vt fiat
 aliquo, vt ex parte; ergo nostrum axioma, *ex nihilo nihil fit*
 verum, & conclusio Ferchij, *Ex nihilo aliquid fit*, est falsa.

Respondeo. Hæc consequentia vestra est inopiables
 simpliciter falsa.

Offensio. *Ex hoc tamen principio non intulit, vt Ferchius, formas fieri
 nihil ab agente naturali; sed potius esse æternas, ingenerabiles
 incorruptibiles, cum assignari nequeat, ex quo subiectiue consi-
 possint.*

14. De- Ergo Contarenus, & Ferchius in re summopere distant
 fensio. voce minimè conueniunt: quia *ex quo subiectiue constitui*,
 principium Contareni in voce, & ab hoc principio infert,
 mas ingenerabiles, & incorruptibiles. Ferchij principium
 ex nulla parte fieri: & infertur, formas fieri, vel corrupti
 nouo, non per generationem, & corruptionem: sed per facti-
 nem ex nihilo, ac destructionem in nihil.

Offensio. *Quod illatum, ac etiam fortè magis consequenter poterat ipse
 chius inferre; si vera est doctrina, quam tradit de omnibus for-
 substantialibus vniuersim vestig. 6. lib. 1. cap. 2. esse scilicet inge-
 rables, & incorruptibiles, sed nos infra reuertemus quest. 2. ar.
 & quest. 6. num. 142. & seq. eius fundamenta diruendo ex A
 desumpta.*

Non possū pro hac vice vestrum iudiciū sequi in concludendo. Ex meis fundamentis ego meas cōclusiones eduxi & educā. XL.
25. De-
fensio.
Nolo, vt vos educatis. Vobis non fido. Etenim cum Arist. 1. phys. 58
edixi est
ad illas.
in primo phys. 58. didici, quòd forma simplex fit. Vbi verbum fieri de, secūdo adiacēte positū significat formā fieri simpliciter secundum suum proprium esse substantiale. Et ex primo de Cælo 111. addo nunc ex 8. met. 14. & 3. met. 17. in argumentis pro parte vera, quòd formæ modò sunt, & non sunt; sed ab- que generatione, & corruptione; vnde fiunt factione genera- li ad factionē ex aliquo, & ex nihilo, nō. fiūt speciali factione, quæ est per generationem, & corruptionem. Fiunt autem formæ ex negatione sui vt ex termino, 1. phys. 43. 2. cali.
111.
8. met. 14
3. met. 17 Quare oportuit me concedere, quòd formæ ex negatione sui, & omnium partium transirent in suo fieri ad affirmationem sui; atque idè ex nihilo fierent aliquid & fierent de nouo, cum antea non essent. 1. phys. 4

Cum autem scribitis conditionatè, *si vera est doctrina, quam tradit de omnibus formis, &c.* contra conscientiam vestram scribitis. impossu-
ra 19.
Duplici-
tas offen-
sorum. Scitis enim argumenta illa esse posita in dubitationibus pro parte falsa: & tamen: quæ vera illa nunc præsupponitis. Dicitis vos dituturos esse argumēta illa. Fortasse ità est. Quia facile est aliquando soluere argumentum pro parte falsa. Si tamen verè docuit Aristoteles, dicens: solutio syllogismi falsi est ostendere, propter quid est falsus: tunc dico vos nullum ex illis argumentis vestig. 6. cap. 2. conscriptis, soluisse: lib. 3. De
fens. si quidem de nullo propter quid sit falsum, docuistis; sed hoc suo loco.

CAPUT VIII.

Confertur iactantia prætensa in offenso cum vera in Offensoribus: falsaque eorum citationes panduntur.

Hucusque primus impetus vestræ disputationis contra me est exactus, in quo nulla authoritas Aristotelis, nulla ratio contra meam conclusionem principalem, aut annexas est allata; sed pro re, verba dedistis. Indignissimam digressionem de vocabulo peregrinitatis confecistis; meum scilicet vitium præ-

ensum, non mea dicta impugnantes.

XLII. Non potest, candide Lector, mea doctrina in Vestigioribus Peripateticis esse noua, neque extranea: quoniam doctrinae Aristotelis, & eius textus sunt antiquissimi, à duobus annorum millibus conscripti, & ab ingeniosissimis doctoribus ad minimum vsque relecti. Nihilominus oprauit, vt hæc doctrina Aristotelis à me repetita, reciperetur ab ijs, qui consuetudine dicti opposita, putant eam esse contra Aristotelem, esse peregrinitatem.

Veruntamen quoniam Offensores in vno argumento, à me contra me facto, gloriolam inanem contineri putarunt pro vocabulo *peregrinitas*, & propterea confutarunt. Videam an Offensores mei tam ardentem inanem gloriam à me depellentes, sint à sui laudatione, & gloria immunes.

It. lib. de gen. & cor. disput. 5. quæst. 2. art. 1. ad cart. 2. colum. 2. num. 63. scribunt. *Verus itaque sensus distinctionis eius à partibus, & quem intendit Doctor 3. dist. 2. quæst. 2. tradit Nobis disp. cit. phys. quæst. 13. art. 1. (quiquid ibi dicat P. Cane in scholio, & Meurisse lib. 2. met. cap. 3. 4. parte quæst. 4. ubi in Doctorem in 3. dist. 2. quæst. 2. solam distinctionem formalem tendere inter totum, & partem, non realem, quod delirium refutamus disp. 1. loco quæst. 5. art. 2.)* ubi ad eam exactè hanc controuersiam pertractauimus, vt quamuis post illius editionem alij graues aures pro opposita sententia strenuè decertantes ad manus peruenirent vt Complius. 1. phys. disp. 6. Contar. cit. Aresius 1. de gener. dij. quæst. 13. Ioan. de S. Th. 1. phys. quæst. 6. art. 2. Manca 1. p. quæst. 1. dub. 1. Ariag. disput. 5. sect. 1. Nec obiectiunculam eadem offenderimus, quæ ad vnusim prauisa, & sedata non fuerit: vllam rationem afferunt urgentem, nisi contra distinctionem re totius integralis à partibus, quam nos quoque ibidem inficiamur at Hæc offensores.

XLIII. Si ego in mea Vestigatione tantam assumpsissem licentiam vt doctissimorum Cauelli, & Meurisse dicta tanto cum pro *Delirium* vocauissem, Vch. mihi. Nulli Codices sufficissent meam arrogantiam confutandam. Si laudem tam speciosam omnibus scilicet orationis pigmentis ornatam de me protulisset

non amplius quinque, sed quingentas miriadas columnarum scripserunt, sicuti contra vnum vocabulum *Peregrinitas*, malè intellectum tamen, tanta scripserunt. Nota. In dicto loco non tractarunt, sed cum addito perfectionis *pertractauimus*, dicunt: nec sine emphasi, & augmento emphasis, dum aiunt, *Exactè, & adè exactè pertractauimus*. Deinde per exaggerationem augent aliorum doctorum gravitatem, atque pugnam strenuam: per congeriem augent numerum eorundem, *Alij graues auctores strenuè decertantes pro opposita sententia*: nempe vt ipsi multò grauiores, & magis strenui, & inuicti appareant. Non inueniunt *obiectiones*, sed per diminutiuum *nec obiectiunculas* apud alios; quin sibyllina præuisione, & magnas, & paruas præuiderint: & excellenti metaphora *ad amussim* scripserint: atque vt Deus aliquis, tempestatem sedauerint.

Quarè mei Offensores festucam in oculo alieno vident, trabem in proprio non vident.

Sed rursus circa illam de toto, & partibus à vobis scriptam controuersiam, quid mihi acciderit, enarrabo. Legebam forte disputationem discipulis de toto, & partibus, cum liber vester Physicæ ad me missus est. Quæro indice ductore locum, & incipio legere disput. 5. quæst. 11. vt viderem, quid sentiretis de permanentia partium in toto circa opinionem Patris Fabri Faurentini, recolendæ memoriæ viri. Statimque in exordio video citari Aristotelem dicentem. *Ex materia, & forma fieri per se vnum, quia materia est per se potentia, forma per se actus, vt ex professo docuit Arist. 2. de anima tex. 7. 5. met. tex. 7. 6. met. tex. 4. 7. met. tex. 42. & 8. met. tex. 15.* Tàm numerosa textuum citatione exhilaratus, putavi vobis, Offensores, Aristotelem esse familiarissimum; cæpique à memoria repetere loca citata; & quidem in 2. de anima 7. docet Aristoteles materiam vniuscuiusque, & formam esse vnum: non tamen rationem sumit ex per se potentia, & per se actu; sed præcisè ex actu, *quia quod proprie est, & vnum est, actus est.* Nihil tamen offensus ex diuersitate in ratione.

XLIII:

2. animã
7:

Incipio considerare 5. met. tex. 7. Sed contradicente memoria citationi, accipio librum, & nihil prorsus inuenio ad propositum,

5. met. 7:

fitum,

sicum, non solum in illo tex. sed neque in toto capite à tex. ad 12.

6. m. 4. Examino tertiam citationem è 6. met. tex. 4. & collatam c. libro Aristotelis falsam deprehendo. Iamque tertia citatio perturbari cæpi, tertio scilicet deceptus.

7. m. 4. Expendo quartam ex 7. met. tex. 42. atque exerto libro Philosophi, nihil reperi.

Aspicio quintam citationem, & eam à Doctore subtili factam reminiscens, conferre nolui. Tantum obseruavi, aliud esse textu Aristotelis, aliud in declaratione Scoti. Aristoteles namque posuit actum, & potentiam, non apposuit *per se* ad actum & ad potentiam. Scotus autem declarando adiecit, ut in composito per se uno, intelligantur per se actus, & per se potentia. Non est autem iustum, ut Scoti declaratio, tanquam textus Aristotelis citetur, cum sæpè maxima sit in declarationibus diuersitas, in textu unitas. Aegre ferens tot falsas citationes coacuat, cæpi casu voluere cartas.

XLIV. Et incidi in quæstionem 14. art. 1. qui mihi erat oportuna ad id, quod agebam. Inter legendum multa occurrerunt, quæ mihi non videbantur vera, multæ citationes Aristotelis falsæ plurimæ petitiones principij; sed & fastidiosæ repetitiones eorundem rationum, quæ iam toties à Scoto, & Scotistis sunt scriptæ, & transcriptæ. Nimirum prouerbio dicitur repetita crabe mors.

Veni ad paginam 458. columna 2. quo loco ex dependentia essentiali totius à partibus probare vultis distinctionem totalem totius à partibus. Quia verò Pater Faentinus in 3. disput. 9. num. 21. dixerat in Scoto non reperiri, quòd totaliter essentialiter dependeat à partibus unitis, quæ actu sint in ipso & cum ipso secundum proprias entitates. Vos nouelli Scotistæ Scotistam exercitatissimum, & Scoti amantissimum docere vultis, & sumitis negotium ostendendi, quòd Scotus dixerit, totaliter dependere essentialiter à partibus unitis in ipso toto existentibus.

Hoc si inuenissem probatum, putauissem me thesaurum euentum: nec mihi esse impossibile hoc videbatur, si duo viderint, quòd vnus Faentinus non vidit. Fortis erat Hercules sed

sed tamen adagio locum dedit, nec Hercules contra duos.

Primus locus à vobis citatus est in 3. dist. 2. quæst. 2. sub F. Scot. in 3.
Vbi inquit, totum non solum præexigere, sed etiam coexigere partes sub unione. Ità vos.

Respondeo, Scotus scribit. *Potest hic esse, quod tota entitas totius sit absoluta: Licet necessario præexigat, vel coexigat unionem partium absolutarum.* In qua quidem autoritate Scotus non ponit dependentiam essentialem in toto ad partes: quam dependentiam sibi ostendi desiderabat Fauentinus. In creaturis, & in Deo voluntas præexigit, vel coexigit intellectum; nec tamen dependet essentialiter ab intellectu.

Rursus Fauentinus concedit, quòd totum præexigat unionem partium; sed negat, quòd totum coexigat unionem partium: propterea quòd partes in totum sunt transactæ. Sed data coexigentia, non sequitur dependentia. Sed neque Scotus asserit coexigentiam, etenim particula disiunctiva *Vel* ex natura disijuncti habet vnã partem veram, & alteram falsam regulariter. Scotus inquit, *præexigat, vel coexigat unionem*: Fauentinus concedat primam partem, vt veram, secundam negabit vt falsam. Quare neque dependentiam, neque coexigentiam probauistis.

Secundus locus à vobis prolatus in 3. dist. 22. quæst. 1. §. *Quantum ergo, ait. Entia materialia composita habere causalitatem intrinsecam per causas inexistentes, materiam scilicet, & formam, quas statim realiter esse distinctas à tali composito, nec dici potest, quòd loquatur de partibus unitis tantum, & non transactis, quia loquitur de partibus, vt actu inexistanti composito.* Hæc vos Offensores.

Sed aliud postulat Fauentinus, aliud vos respondetis. Scilicet pro alijs capis. Postulat ille dependentiam essentialem ostendi. Scotus in loco citato per vos non habet vel vocabulum dependentiæ essentialis. Nec Scotus ibi docet causas intrinsecas esse realiter distinctas à composito; sed distinctas ait inter se: Quoniam loquitur de substantia non composita ex causa materiali, & formali realiter distinctis. Realiter distinctis ex constructione grammaticali inter se, non autem à composito, quia
com;

comparat eas ad non compositum.

Neque tertio loquitur Doctor subtilis de partibus inexistibus, ac transactis. Immo loquitur de Angelis, qui secunde communiorem doctrinam non sunt compositi ex causa materiali & formali. Si autem non sunt compositi, liquido constat, res essentielles in ipsis non esse transactas.

XLVI. Tertius locus in 4. dist. 2. quaest. 1. E. *Docet composita essentialiter dependere à causis intrinsecis quando existunt, & à non extrinseca sic dependere nisi à prima.* Hæc vos.

At Fauentius reclamaret, quoniam aliud promittitis, a datis. Nam Scotus sic scribit. *Si igitur accidens absolutum requirit subiectum, oportet, quod hoc sit propter aliquam dependentiam ad ipsum essentialiter: sed nulla est dependentia simpliciter necessaria alicuius absoluti ad aliquid, quod non est de essentia eius tantum est causa extrinseca, nisi ad causam extrinsecam simplicitate suam, scilicet ad Deum.* Tunc diceret Doctissimus Pater, accidens absolutum non dependet essentialiter ad illud, quod est de essentia, concedo hanc negatiuam: sed si vultis inter ergo dependet essentialiter ad illud, quod est de essentia, hanc affirmatiuam; siquidem in bona Logica ex negatiua concluditur affirmatiua. Exemplum. Nullum viuens dependet essentialiter ad animal, quod non est rationale: ergo dependet essentialiter ad animal, quod est rationale. Non valet nexio. Ratio autem, propter quam non est dependentia essentialis inter rem, & illud, quod est de essentia, est identitas ipsius rei includentis ad illa, quæ sunt de essentia, & inposito sunt transacta in essentiam.

His ita perpensis clausi librum vestrum, dicens. Si quid est ex Aristotele, vel Scoto in hoc libro: illud in Aristotele vel Scoto legam. Nequo ab anno 1638. librum aperui ad hodiernam diem 18. Decembris 1644. quem rursus aperui ut quod mihi contigerat, annotarem. Huc residuas vestras rationes de controuersia adeo exactè pertractata, atque cum tribus ad amissim præuisis, ac sedatis obiectionibus conturbatis viros, & strenuè decertantes.

XLVII. *Iam disputatio pro illa vestra conclusione, Ex nihilo n*

est axioma Aristotelis. & contra meam conclusionem istam, *Ex nihilo nihil fit*, est enuntiatio negata ab Aristotele, absoluta est.

Nihil enim ex Aristotele, nec pro vobis, neque contra me scripsistis. Nihil ad propositas conclusiones: sed contra peregrinitatem, in qua rem charam mihi fecistis, ostendendo, quòd mea doctrina non sit peregrina à schola Aristotelis. Est enim re vera Aristotelica originaria & conciuvis, & domestica scholæ Peripateticæ. Verum est tamen, quòd hoc vos non probauistis, propterea quod potest aliquis Patauij esse peregrinus, qui sit originarius, & ciuis Parisiensis. Sed nihil obstat, quin etiam aliquis alius sit Patauij peregrinus, vt multi sunt ex Gallia, Germania, Anglia, Græcia: quapropter & si mea doctrina, quæ opinio teneretur à Philopono, Succano, & alijs, adhuc tamen esse possit, vt & isti fiat peregrini, & vestra opinio sit apud Peripateticos peregrina. Vt reuera est apud sequaces Simplicij inter Græcos, Auerrois inter Arabes, Aquinatis inter Latinos; ac penè apud omnes Peripateticos credentes istam propositionem *ex nihilo nihil fit*, esse approbatam ab Aristotele.

Quid si velim ostendere in mea Vestigatione esse aliquid peregrinum in sensu vestro, scilicet esse aliquid singulare, à nullo, vel paucissimis factum? Vocabulum *peregrinitas* hoc non significat; vos tamen vultis, vt hoc significet, singularitatem scilicet, ac dignitatem.

1. Ego posui quæstionem hanc in communi, an enuntiatio, *Ex nihilo nihil fit*, sit propria Aristotelis, an aliena. Vos neminem, qui eam tractauerit, ostendistis, & ego non inueni.

2. Collegi 12. loca Philosophi, quibus ostenditur illa enuntiatio reiecta per Aristotelem à se in alios.

3. Coaceruavi octo absurda per Aristotelem ostensa tanquæ sequentia ab enuntiatione, *ex nihilo nihil fit*.

4. Recepi locum ex libro de Xenophane; & annotaui locum in libro de Zenone contra illam enuntiationem.

5. Limitationes duas in generali datas, quomodo ens fit ex non ente: specialiter applicaui ad limitandam enuntiationem propositam.

6. Quatuor rationes super textibus Aristotelis fundatas, e²

rexī pro conclusione mea .

7. Libros de Xenophane , Zenone , Gorgia disputando probavi esse Aristotelis .

8. Factionem genericam & specificam distinxī , atque haec in duas ex aliquo , & ex nihilo partitus sum ex Aristotele .

9. Faciens ex nihilo non solum esse causam primam , secundam , etiam respectu materiae primae ostendi .

10. Terminos , *Nihil* , & *aliquid* cum Aristotele examinavi .

11. Argumenta Lucretij , Piccolominei , Pererij solui , quae contra Aristotelem sunt .

12. Factionem ex nihilo , sed in tempore ex Aristotele ostendi , etiam respectu intelligentiarum , & materiae primae .

Haec à me facta , diuino auxilio suffragante tamen ; quae alijs non facile reperietis esse facta . Qui autem , attentè pergerit Vestigationem primam , alia quoque non pauca reperit me singulariter in Aristotele annotata . Sed transeamus in reliquas Offensiones vestras legendas ; nam ad soluendas latere non est opus . Nihil ex Aristotele , nihil ad propositum usque attulistis . Ad reliqua .

C A P V T I X.

Formam ex materia non fieri secundum Aristotelem probatur , contra quam Offensores Aristoteli imponant .

Sed cuiuscunque sit haec doctrina , sane falsissima est , & ad falsius illatum inde à Ferchio deductum (nam illatum à Correno impugnabimus infra quest. 6.) Est enim contra communem philosophorum asserentium , formas naturales non fieri ex nihilo , quae fiunt ex praesistente subiecto .

Ac etiam Theologorum , qui dum definiunt creationem esse factum entis ex nihilo , unanimiter aiunt hoc excludere habitudinem partem , sed etiam subiecti praesistentis ; unde consequenter agunt , formas materiales fieri ex nihilo , quia fiunt ex praesupposito subiecto , & ideo falsum est hoc ex dicere tantum habitudinem partem vel termini : nam dicit etiam habitudinem subiecti .

Primo dicebatis, non ostendere rem notissimam, & à nemine controuersam: & neminem habere contradictorem in Peripato, vt in 4. & 9. defensione. Nunc asseritis, meam opinionem esse contra communem philosophorum, ac Theologorum. Qua in re an sitis confutes, vos videritis. Ego constanter in initio primæ Vestigationis dixi, meam sententiam esse penè contra omnes Peripateticos (sue ij sint philosophi, siue Theologi) sed tamen esse secundum principem Peripateticorum. Id ipsum nunc dico de modis à me dictis, & in vestigationibus, & in his defensionibus. Quocirca sicut ego ex Aristotele probare nitor, sic & vos probare oportet. At vel nihil probatis, vel malè probatis. Nihil probatis, quia nihil ex Aristotele proferatis. Malè probatis, quia & autoritate Peripateticorum, qui à suo principe descedunt, agitis: petitisque principium, vt eos recipiam, quos reijcio.

II.
26. De
fensio.

Arguitis autem sic. Terchij opinio, quòd forma fiat ex nihilo, est contra communem philosophorum, ac Theologorum, ergo eius sententia est falsa falsissima.

Respondeo, aut asseritis, meam sententiam esse contra communem philosophorum vniuersaliter: aut contra communem aduersariorum. Si vniuersaliter dicatis, nego antecedens, nec enim est contra Aristotelm, aut Philoponum, aut alios plures philosophos, ac Theologos infra num 67. citandos. Si asseritis esse contra opinionem asserentium, formas non fieri ex nihilo, quia sunt ex præiacente subiecto: concedo antecedens, & nego consequentiam. Multa, & Aristoteles, & Scotus contra oppositum opinantes perierunt. Vos quoque multa contra omnes ferè modernos, contra omnes ferè antiquos asserere nõ dubitatis. Sequiturne ergo vestra assertio est falsior falsissima? Negabitis vtique consequentiam pro vobis; ego quoque nego pro Aristotele, & pro re vestigante Aristotelis mentem. In cuius doctrina vera est mea conclusio principalis. *Ex nihilo aliquid fit: vera & ista Ex nihilo forma substantialis fit.* Et vos oppositum proponitis, non probatis.

Cæterum in vestra disputatione 1. quaest. 2. art. 1. scribitis; *apud nos semper magis vultit una stabilis ratio, quàm mille aucto-*

ritates. Propter hoc etiam contemnitis ibi procedentes ex auctoritate Aristotelis.

Vocatis etiam argutè *tales homines multæ auctoritatis; sed ratiõis, idest sine ratione*. Cur nunc contra me arguitis: auctoritate Philosophorũ, ac Theologorum? Imitor præceptum vestrum: rejicio omnium auctoritates, præter auctoritatem Aristotelis. Arguite ratione, quia estis multæ rationis. Sanè ex vestris dictis excerpo talem rationem.

L: *Ratio of-
fenforum* Formæ fiunt ex præiacente subiecto, ergo non fiunt ex nihilo.

Respondeo: vobis etiam referentibus, negavi antecessoribus cap. 5. primæ Vestig. Negavi consequentiam cap. 14. Vestig. erat probare, & satis temporis habuistis, antequam librum imprimendum curaretis. Quid attulistis? Legat Lector, & nihil inueniet.

Offensio. *Dicit se loqui in sententia Aristotelis, non Theologorum: & Aristotelem ly, ex, dicere tantum habitudinem partis, vel terminum subiecti.*

27. De-
fensio. Aliquid veri dicitis. Nam Aristotelis mentem vestigo, Theologus non est. Quæ de Theologis, & creatione scriptis, in vanum scripsistis, ut per apparentiam aliquid diceret cum nihil dicatis.

impostura
iterata
superius
num. 36.
5. met 29
x. de gen. Falsò tamen dicitis meo nomine apud Aristotelem ly ex cere tantum habitudinem termini, vel partis. Nam ex 5. 29. & 1. de gener. animal. cap. 18. in 1. Vestigatione numero ostendi multas alias habitudines dici per particulam ex apud Aristotelem.

Illud insuper verum est *feri ex*, apud Aristotelem, non creare habitudinem subiecti; nam Aristoteles negavit mulierem fieri ex homine, quod est formam fieri ex materia, siuè ex subiecto, ut paulò post.

Offensio. *Nec apud Aristotelem formam fieri ex subiecto præsupposito in subiecto.*

28. De-
fensio.
Offensio Ità prorsus dico cum Aristotele. Quid vos contra hoc
Ac etiam, quod licet præsuppositio subiecti tollat rationem creaturæ, non tamen factiois ex nihilo.

Prima istarum propositionum mea non est, qui de industria, LI.
29. Defen-
sio.
impofita.
ra. 10. tum cap. 10. tum cap. 14. reieci tractationem de creatione; neque volui disputando de creatione affirmare, vel negare. Quare vos falsò nunc iterum mihi imponitis hanc propositionem de creatione.

Quòd autem in secunda propositione subditis, apud Aristotelem formam fieri in subiecto præsupposito, idque meo nomine, verè mihi hoc attribuitis; nam Aristoteles hoc dixit in 7. met. 7. met. 26 contex. 26. 27.

Quia si subiectum præsupponi (inquit ipse) cap. 14. num. 43. est causa tollens factionem de nihilo, ergo subiectum non præsupponi est causa factionis de nihilo. Quare si anima præexistisset ante corpus, homo de nouo factus ex parte præexistente, esset factus de nihilo. Offensio

Ità quidem argumentatus sum contra aliquos, qui factionem ex nihilo per negationem subiecti præcisè describunt, quales nō nullos ex vestratibus comperietis, si fideliter eos referre, & attentè legere volueritis. 30. De-
fensio.

Agè loquamur in sententia Aristotelis. Certè facilius nos inuenimus apud eum formas fieri ex materia, quàm fieri ex nihilo prorsus, ut ipse ait, non enim affert ipse incum, ubi Aristoteles exprimat formas ex nihilo fieri. Offensio

Gauderem, si vos ex Aristotele probaretis, quod proponitis. Ergo ñ defeci ego in probando, probate vos. 31. De-
fensio.

Affert tamen ipse (Ferchius) locum, ubi docet fieri ex materia, & consequenter ly, ex dicere etiam habitudinem partis. Offensio

Vana spes mea fuit. Vana promissio vestra. Promisistis vos inuenire textum; non inuenistis vos, ego attuli. LII.
32. De-
fensio.

Falsò verò, & omnino quidem falsò mihi imponitis, quòd materia respectu ipsius formæ per particulam, ex, dicat habitudinem partis. Neque Aristoteles hoc dixit, neq; ego. Producatur textus, si textum habetis. impofita.
ra. 21.

Capite 10. num. 29. inquit, Aristotelem 1. physicorum à tex. 58. ad 74. ipsum fieri tribuere materia, priuationi, ac etiam forma, cum inquit musicum fieri ex immusico, idest formam musicæ ex subiecto forma priuato. Ergo in sententia Aristotelis etiam ex ipso Ferchily ex dicit habitudinem subiecti, & forma dicitur fieri ex subiecto præsupposito. Offensio

III.
33. D.
fensio.

22. impo.
flura.

Textus 1
phys. 58.

In vestro argumento est fallacia non causæ; vt causæ. Et nim in antecedente sunt duæ partes; prima est Aristotelis, vera, nempe hæc, *Musicum fieri ex immusico*: ex qua propositione nullum sequitur absurdum. Secunda est vestra adiuncta, idest *formam musica fieri ex subiecto forma priuato*. Et hæc vestra propositio est causa falsæ conclusionis, quam & Aristotelis & mihi imponitis.

En textum 1. physicorum 58. *Dicimus enim fieri ex alio aliu & ex altero alterum, aut simplicia dicentes, aut composita. Di autem hoc sic. Est enim fieri hominem musicum, est autem, & non musicum quippiam fieri musicum, ut non musicum hominem, hominem musicum.*

Simplex igitur dico, quod factum est, hominem, & non musicum & quod sit simplex, musicum; compositum autem, & quod sit, quod factum est, cum non musicum hominem dicimus fieri hominem musicum. Aristoteles ex modo loquendi nos ducit ad modum essendi. Loquimur autem affirmando ipsum fieri, vel de simplicibus principijs, vel de compositis ex simplicibus principijs.

Simplicia, quibus attribuitur fieri sunt tria.

Materia, vt homo fit musicus.

Priuatio, vt non musicum fit musicum.

Forma, vt musicum fit.

Compositum autem est duplex, vnum ex materia, & priuatione, vt cum dicimus, homo non musicus fit homo musicus. Alterum ex materia, & forma, veluti homo Musicus; de quo composito tradet infra modum loquendi.

Textus 58. *Horum autem, hoc quidem non solum dicitur l. aliquid fieri, sed etiam ex hoc, vt ex non musico musicus.*

Hoc autem non dicitur in omnibus: non enim ex homine factus est musicus, sed homo factus est musicus.

Quando loquimur de ipso fieri, aut loquimur in casu recto dicendo, *Immusicum fit musicum*, aut in obliquo dicendo *immusico fit musicum*. Hac distinctione data, applicat Aristoteles modos loquendi ad principia simplicia paulò ante commorata; nam de priuatione loquimur non solum in recto, sic in præcedente parte exemplum præcessit, dicendo *non musico fit*

fit musicum, verùm etiam in obliquo, vt nunc affert exemplum dicens *ex non musico fit musicum*. Ergo in quibusdam simplicibus, vel compositis possumus etiam loqui in obliquo: sed non in omnibus, nam in forma simplici non possumus loqui in obliquo dicendo, *ex homine factus est musicus*. In quo exemplo Aristotelis, *musicum* est forma simplex, *homo* est materia simplex. Docet autem Aristoteles nos dicere non posse, quòd musicum fiat ex homine, videlicet, quòd forma fiat ex materia.

Aduertitis Offensores mei acutissimi, quid Aristoteles docuerit me? Docuit ille, & ego didici, quòd *musicum non fit ex homine*, quòd forma simplex non fit ex materia; & vos audetis contra Aristotelem asserere musicum fieri ex homine præsupposito, formam ex materia præsupposita?

Nunc argumentor pro me. Hoc vnum effugium adest aduersarijs negantibus formam fieri ex nihilo: dicunt quippè formam fieri ex materia. Sed Aristoteles expressè hoc negat, ergo restat, vt Philoponus docuit, formam fieri ex nihilo.

Constat itera vos Offensores atulisse textum contra vos, & pro me; nam Aristoteles non dicit formam fieri ex materia subiecta, quod vos dicebatis facilè inuenturos: sed dicit formam non fieri ex materia, musicum non fieri ex homine. LIV.
Primus
error of-
fenden-
sium.

Contat alter vester error. Aristoteles accepit *non musicum* 2. error. pro simplici priuatione; quando dicimus siuè in recto *non musicum fit musicum*; siuè in obliquo, *ex non musico fit musicum*. at vos perperam ascribitis Aristoteli, quod *non musicum* significat *subiectum forma priuatum*.

Itè quia subiectum forma priuatū est compositum ex subiecto, 3. error. & priuatione: de quo loquimur, & in recto, *homo immusicus fit homo musicus*; & in obliquo, vt *ex homine immusico fit homo musicus*. Vos autem vultis subiectum priuatum introducere pro simplici priuatione, quæ est immusicum. Tam parum Aristotelis textum curatis. Non mirum, quia mille autoritates contemnitis præ vna ratione firma, quæ vtinam ita firma sit, sicut vobis videtur.

Insuper in 1. physicorum 59. Philosophus scribit. *Eorum autem* LV:
que vt simplicia dicimus fieri, aliud quidem permanens fit, aliud 1. phys. 59

aliud non permanens; homo enim permanet factus musicus homo: non musicum autem, & immusicum, neque simplex, neque compositum permanet.

Posuit differentiam inter simplicem priuationem, & simplicem materiam, quia de priuatione in recto, & in obliquo loquimur: de materia in recto solum, non in obliquo: non enim dicimus ex homine fit musicus.

Nunc ponit alteram differentiam in essendo, quia priuatio non permanet in composito facto, materia permanet. Quia verò priuatio potest accipi vel simplex, vel composita cum subiecto, subdit Philosophus, quòd neque priuatio simplex, vt *immusicum*, neque priuatio composita, vt *homo immusicus* manet in toto facto. Dat exemplum de materia, quia homo permanet in toto facto, quod est *musicus homo*; de priuatione simplici, & composita cum subiecto, quia *non musicum*, siue *immusicum* non permanet in toto facto, vt in homine musico. Sic neque *homo immusicus* permanet in homine musico.

In 12. met. 7. breuissimè scribitur. *Hoc quidem permanet, contrarium verò non permanet, est igitur aliquid tertium præter contraria, ipsa materia.* Igitur contrarium non permanens est priuatio simplex, & non est ipsa materia, quæ distinguitur ab utroque contrario.

Verùm quando accipitur ipsam immusicum pro simplici priuatione, non permanet: quando accipitur immusicum cum homine pro composito priuationis cum subiecto permanet, & non. Habemus sententiam Aristotelis, quòd neque simplex priuatio permanet, neque compositum ex priuatione, & subiecto permanet. Si quidem non musicus homo fit musicus homo, ità tamen, vt ipsum compositum, *non musicus homo*, non permaneat. Quod verò non permanet, est terminus abiectus, non autem est subiectum manens in facto, aut sub forma facti: quomobrem siue immusicum accipiatur pro sola priuatione, siue pro subiecto priuato, quod est compositum ex priuatione, & subiecto: immusicum utroque modo acceptum habet rationem termini abiecti respectu totius assignati, quod est *musicus homo*, & similiter debet dici respectu formæ. Quomobrem non licuit vo-

bis id, quod ponitur tanquam terminus abiectus ab Aristotele, ponere tanquam subiectum, ex quo forma fiat. Quamuis id præter ius feceritis, & contra textum præsentem.

Amplius in eodem 1. phys. 60. lego *Sed ex aliquo fieri aliquid, & hoc non fieri, magis quidem dicitur in non permanentibus, ut ex immusico fieri musicum. Ex homine autem non.* LVI:
1. phys. 60

Iterum priuationem, & subiectum priuatum, quæ non permanent, distinguit à materia, quæ permanet in facto. Quamuis enim iuxta textum 58. de non permanentibus, vel simplici, vel composito loquamur & in recto dicentes *hoc fit hoc*, & in obliquo *ex hoc fit hoc* nihilominus in non permanentibus magis propriè loquimur in obliquo, ut cum dicimus *ex immusico fit musicum*; vel *ex homine immusico fit homo musicus*. In permanentibus autem, ut materia, non loquimur in obliquo, nec magis propriè, nec propriè, dicendo enim *ex homine fit musicus*, non est magis propria locutio, ut in tex. præsentem, nec propria ut in tex. 58. Vbi rursus habetur, quòd *forma non fit ex materia*.

Tex. 60. *At verò & in permanentibus aliquando dicimus similiter, ex are enim statua fieri dicitur, non es statua.* LVII:
1. phys. 60

Limitat Aristoteles proximè dictam: de materia permanente enim in toto facto loquimur in obliquo aliquando, & non in recto. Dicimus etenim, *ex are fit statua*: non dicimus in recto, *es fit statua*. Aduerte fieri comparatione à Philosopho inter materiã, & totũ compositũ factũ: nam 7. met. 7. *ars est exemplũ materiæ, figura exemplũ formæ, statua, est exemplũ cõpositi.* 7. met. 7 Id autè per tex. 24. & 25. 7. met. cuenit, quãdo priuatio est innominata: 7. met. 24 tunc etenim in loquendo utimur materia, vel pro simplici priuatione: vel pro toto composito ex materia, & priuatione. Quãdo verò priuatio est nominata secundum formam loquendi, tunc in obliquo loquimur de priuatione, ex laborante fit sanus: sed de materia non loquimur in obliquo; non enim *sanus fit ex homine*. Habemus ergo & in 7. met. alium tex. quòd forma nō fit ex materia, *sanus etenim non fit ex homine*. Legatur Antonius Andreas in illum tex: qui meis Offensoribus est pro *Scoro*. Legantur alij expositores; immò & legatur tex. 25.

Tex. 61. 1. phys. addatur. *Hoc tamè ex opposito, & nō permanēte* 1. phys. 61

utroque modo dicitur, & ex hoc hoc, & hoc hoc. Namque ex immusico, & immusicus fit musicus. Quocirca & in composito similiter, etenim ex immusico homine, & immusicus homo fit musicus.

Hic textus est valdè luculentus.

Primò repetit Philosophus, nos loqui de priuatione simplici, & in recto, & in obliquo: atque dat exemplum locutionis in obliquo istud, *ex immusico fit musicus*, locutionis in recto illud, *immusicum fit musicum*.

Secundò dictum de simplici priuatione applicat ad compositum ex priuatione, & materia: nam, & de tali composito utroque modo loquimur in recto, & in obliquo scilicet. Exemplum locutionis in obliquo est, *ex immusico homine fit musicus*. Locutionis in recto, *immusicus homo fit musicus*.

Tertiò ex isto text. aperit differentiam inter materiam, quæ permanet, & inter non permanentia, quæ sunt, vel simplex priuatio, vel compositum ex materia, & priuatione. Nam de non permanentibus loquimur utroque modo, in recto, & in obliquo: de materia permanente, in recto tantum, vel in obliquo tantum. Licet de non permanentibus magis propriè loquamur in obliquo: de permanente materia, magis propriè in recto, nam hoc ei competit secundum se; minus propriè in obliquo, nam hoc materiæ competit ratione priuationis annexæ: sed innominatæ, iuxta 7. met. 25. Quamobrem secundum se loquendo, nunquam est concedendum, quod ex materia fiat forma.

7. met. 25

LIX.

1. Corollarium. Ex isto text. patet quòd *immusicum*, siuè in recto, siuè in obliquo loquamur, stat pro simplici priuatione.

2. Corollarium. Compositum ex subiecto, & priuatione, quod est subiectum priuatum forma musicæ, est quid non permanens; sed terminus abiectus.

3. Corollarium. Offensores contra Aristotelem dicunt, quòd immusicum sit subiectum musica priuatum.

error
pendenti.

error of
pendenti.

4. Corollarium. Offensores contra Aristotelem dicunt, quòd forma fiat ex subiecto præiacente, quia fit ex subiecto priuato. Nam quando sic dicitur, ex homine immusico fit musicum,

musicum,

ficum, significatur habitudo termini abiecti, & non permanētis cum forma musicæ: Offensores verò volunt, quod significetur habitudo subiecti manentis sub forma, & non abiecti.

5. Corollarium. Offensores contra Aristotelem tenent, quòd forma fiat ex materia, cum id Aristoteles neget in citatis textibus quater. In tex. 58. primi phys. *ex homine non est factus musicus*. In tex. 60. *ex homine non fit musicus*. In tex. 61. aut loquimur tantùm in recto (quarè non in obliquo, ex homine fit musicus) aut loquimur tantùm in obliquo; at hoc dictum est in respectu ad compositum, sed non est dictum secundum se de materia. Denique in 7. met. 25. *ex agrotante fit sanus*; sed non *fit ex homine sanus*. quamobrem ex Aristotele probatum est, quòd forma non fit ex materia præiacentes quodq; in 1. phys. 58. hoc dicitur, non oppositum, quod Offensores Aristoteli imponebant, & mihi.

Præterea tribus textibus indicatis superius ostensum est, quòd immusicum significat simplicem priuationem, non autem indicat subiectum priuatum.

Nunc appono 1. phys. 43. *album quidem fit ex non albo, & hoc non ex omni, sed ex nigro, aut medijs; & musicum ex non immusico: sed non ex omni, sed ex immusico*. Quo in loco de solis principijs contrarijs agit; nempe à tex. 41. ad 51. & à 51. incipit probare, dari tertium subiectum duobus contrarijs. Quarè in tex. 43. nequiuit Aristoteles per *immusico* denotare subiectum, nondum notum. Ità in tex. 64. *Dicitur autem opponi immusico, hominem autem subijci*. Ergo immusicum significat oppositum, non significat subiectum sub opposito.

Postremò, si subiectum priuatum sit, ex quo fit forma; incidimus in sententiam confutatam ab Aristotele 1. phys. 81. nam subiectum formæ appetit formam, vt bonum diuinum, & forma fit in hoc subiecto; si autem subiectum priuatum appetat formam, vt fiat sub ea, appetit suam corruptionem. Etenim subiectum priuatum non permanet cum forma, dicente Aristotele, quòd *homo immusico non permanet, & quod musicum fit ex homine immusico, vt ex non permanente*. Vidistis itaque Offensores, non Aristotelem, non Ferchiū Aristotelis imita-

corem dicere, quòd forma fiat ex subiecto priuato; quapropter in vestro argumento erat fallacia non causæ, vt causæ, sicut superius indicauì,

CAPUT X.

Colliguntur Aduersariorum errata, & alijs rationibus probatur, formam non fieri ex materia, cuius oppositum Offensores non probant.

LXI.
Falsifica-
tiones
textuum.

Colligo. Ad probandum, quòd forma fiat ex materia, vobis primò falsò dicitis formam fieri ex materia præsupposita in tex. 58. cum in illo tex. neget Aristoteles *musicum fieri ex homine*, qui est subiectum præsuppositum, seu materia præsupposita. Secundo falsò ponitis, immusicum non esse simplicem priuationem, cum in textu Aristoteles ipsum immusicum dici fieri vt simplex. Tertio falsò ponitis subiectum priuatum tanquam simplex, cum sit compositum ex homine, & immusico. Quarto falsò dicitis per *ly ex* cum dicitur, ex immusico fit musicum, significari habitudinem subiecti: cum secundum Aristotelem significetur habitudo termini non permanentis, sed abiecti. Quatuor falsificationes induxistis contra textum, vt probaretis falsam conclusionem istam, forma fit ex materia, & fugeretis à mea vera conclusione, quæ est, formam fieri ex nihilo.

LXII.
Forma nõ
fit ex ma-
teria.
5. met. 29
1. de gen.
nium.

Obsecro vos, respirate ad veritatem. Aristoteles in 1. phys. posuit ipsum *fieri ex*, vt ex termino, vel vt ex parte: in 1. de gener. animal. adiecit duo significata fieri ex efficiente, & fieri post aliquid. In 5. metaphysicor. 29. sex posuit significata, subdividens aliqua ex istis quatuor: & quod notabile est, nullo ex his locis per particulam *ex* declarauit habitudinem formæ ac materiam: vt vos id quærentes in Aristotele, scirpi nodum quætere videamini.

Idque & rationi est consonum, quoniam eiusdem re, & ratione ad idem re, & ratione non est habitudo, nisi vna vnus rationis. Sed forma simplex est vna, & vnus rationis, materia simplex, ad quam forma refertur, est vna vnus rationis: igitur for-

ma simplex ad materiam simplicem non habet, nisi habitudinem unam unius rationis. Atqui habitudo significata per *esse in* diuersa est à relatione significata per *esse ex*, siquidem anima rationalis, ut vos vultis, fit in materia subiecta, non fit ex ea. Sic ex 1. de anima 65. si visus de oculo senis migraret in oculum iuuenis, fieret in oculo iuuenis, non ex oculo iuuenis; similiter & intellectus migrans de corpore corrupto in corpus de nouo genitum, fit in corpus nouum, non ex corpore. Et in hypothesei data 4. physior. 58. color, vel sonus existentes extra subiectum, si de nouo ab efficiente, subiecto unirentur: fierent in subiecto, non ex subiecto; igitur forma, quæ habet ad materiam relationem significatam per *esse in*, in 7. metaph. 26. 27. & 4. physior. 23. non potest habere habitudinem aliam indicatam per *esse ex*, vel fieri *ex*. Ut merito Aristoteles dicat formam non fieri ex materia, ut sanus non fit ex homine 7. metaph. 25: Musicum non fit ex homine 1. physior. 58.

Item Scotus in theoremate 21. principali conclusione 7. *Forma*, inquit, *est in omni composito, ex partibus materialibus possibilibus manere diuisis, aliud ab illis, nec ex illis*. Ibidem ult. cap. citat Scotus 7. Metaph. cap. ult. ergo cum Scoto, forma non est ex materia, idque acceptum refert Aristoteli in 7. metaph. cap. ult. Scotus quoque 9. metaph. quaest. 13. Tres respectus in materia considerat, ad agens, ad compositum, ad formam: Primum respectum explicat per *in quam*: Secundum per *ex qua*: Tertium per *in qua*. Et ad rem scribit. *Sed tantum est materia proprium receptiuum formæ, Et ideo in qua, non ex qua*.

Putabam vos pugnare contra Aristotelem; sed quantum capie pugnatis etiam contra Scotum.

Ultimò etiam si probauissetis formam fieri ex materia (quod promisistis vos facile probaturos, sed non probastis) adhuc nihil concluderetis contra Philoponum; quia non quacunque habitudo significata per *fieri ex* excludit factionem ex nihilo, sed habitudo significata per modum partis. At impossibile est, ut materia sit pars ipsius formæ simplicis, ergo impossibile est, ut vos probetis formam fieri ex materia, ut ex parte: atque adeò impossibile est, ut probetis formam non fieri ex nihilo ad sensum da.

Anima
65.4. physior.
58.7. metaph. 26
27. & 4. physior.
23.

LXIII

datum. Dixi ad sensum datum, vt disputatio sit de re significata, non de vocibus.

Cæterum si hic textus à me productus pro me facit, non pro vobis; postea quam accepistis negotium probandi ex Aristotele pergite, proferte aliquem alium textum, quo meam imperitiam conuincatis.

Offensio.

Et quamuis Aristoteles frequenter explicauerit causalitatem materie in formam per habitudinem in quo, ita tamen explicat, vt sit idem cum habitudine ex quo.

Et significet veram dependentiam formæ à materia in suo esse, & fieri, & conseruari, vt diximus in disput. 2. physica quest. 7. art. 1 & disp. 5. quest. 4. art. 3.

13. De-
fensio.

Promissistis auctoritates Aristotelis, citatis loca vestra ex disput. physica 2. & 5.. Quid? facti ne estis vos nouelli Aristoteles? Ast ego antiquissimi Aristotelis Stagiritæ auctoritates recipio, vestras non recipio, absit. Multa dicitis in his paucis lineis, sed nihil probatis.

LXIV. Primò dicitis Aristotelem explicuisse causalitatem materie in formam. Hoc vobis non, credo; nam Aristoteles in 2. phys. 28. & in 5. metaphys. 2. descripsit causalitatem materie in ordine ad compositum, non ad formam, scribens. *Materia est ex qua fit aliquid, cum insit.* Et in 1. phys. 82. similiter descripsit materiam primam esse *subiectum primum, ex quo inexistente aliquid fit, non secundum accidens, & cum corrumpitur in hoc abibit vltimum* Materia ergo est causa compositi, non formæ. Sic in 1. de gen. animal. cap. 18.

2. phys. 28
5. met. 2.

1. phys. 82

Quin & Scotus Quol. 2. D. *Materia, inquit, non est per se causa formæ, licet sit materia formæ, secundum Auicennam. Et nullo modo videtur aliquid esse hoc per illud, quod non est per se eius causa*

Secundò dicitis habitudinem in quo explicatam ab Aristotele ita, vt sit idem cum habitudine ex quo. Vtinam textum Aristotelis citauissetis, sic enim abigeretis à me incredulitatem, quoniam non credo vestris assertis. Dicitis enim, & non probatis.

Præterea, quoniam diffidium est de locutione in quo, & ex quo: atque ego in prima Vestigatione cap. 5. scripsi ineptè commutari habitudinem in quo in habitudinem ex quo, propterea quod

quod fallacia accidentis est habitudines mutare propter coniun-
tionem in fundamento ; & paulò ante probauì, quòd istæ ha-
bitudines sunt diuersæ, non ergo tenere possum, quòd sint idem.
Sed & Aristoteles ipse frequenter affirmauit formam fieri in ma-
teria, vt citauì dudum ex 4. phys. 23. & 7. metaph. 27. Sed
etiam frequenter negauit formam fieri ex materia, vt in 7. met.
25. in 1. phys. 58. 60. 61. Ergo non potuit vnã habitudinem
dicere esse idem cum altera, alioqui affirmaret, & negaret idem.

Tertiò scribitis *ex quo* significare dependentiam formæ à ma-
teria in esse, fieri, & conseruari. Vos hoc dixisse scio; sed scio
etiam non probauisse: at ego reprobaui lib. 1. num. 47.

Quartò, ex Aristotele dicitis formam dependere in fieri, &
conseruari à materia. Docete me amabo, in quo libro, in quo
textu Aristoteles hoc dixit.

Nam anima rationalis dicitur esse in corpore, & fieri in corpore, & Offen sio
tamen adhuc creatur, quia simplex habitudo in quo non exprimit de-
pendentiam formæ à materia in esse, fieri, & conseruari, sed solum
informationem, & receptionem in ea.

Si esse *in quo*, & fieri *in quo* competit animæ rationali; & ei I. XV)
non competit fieri, vel esse *ex quo*; ergo istæ duæ habitudines 37. De i
sunt re ipsa diuersæ. Sed in offensione immediatè præcedente sensio.
dicebatis, quòd Aristoteles istas, habitudines exposuit, vt idem
sint. Tam crassum errorem Aristoteli impingitis? duo scilicet
contradictoria.

Secundò affirmatis animam creati. Si Scotus creditis in 2. dist. scoti
17. quæst. 1. B. & in 4. dist. 43. quæst. 2. M. & N. Aristoteles
non concedit animam creati; ergo vos, qui paulò ante dixistis
sed age loquamur in Aristotelis sententia, nunc tribuitis Aristote-
li, quod est contra sententiam eius. Aut igitur contra Scotum,
aut contra Aristotelem estis.

Tertiò, Aristoteli erat notum vocabulum *dependentia*; si vo-
lisset docere, quòd forma dependeat à materia, hoc exprime-
re sciisset. Sanè Scotus quol. 9. H. secundum Aristotelem con- scot. quol
cedit, quòd forma substantialis est independens respectu ma- 9.
teriæ. Si autem etiam sit dependens, vt nunc dicitis, iam ea-
dem forma respectu eiusdem materiæ erit dependens, & inde-
pen-

pendens. Quæ duo contradictoria concedere, vestræ erit prudentiæ, sed non videtur esse ex Aristotelica sententia.

¶ *Utenlo* Denique satius erit iuxta phrasim Aristotelis 7. met. 26. & 27. *Utenlo* cere formam in fieri, seu in alio fieri, quam ex nihilo fieri; cum in libi Aristoteles hac formula utatur loquendi.

36. D:
¶ *Utenlo* Formam fieri in materia, & esse in materia, ego quoque dixi in 1. Vestig. ex istis locis Philosophi, & alijs. Controuersia ergo non est de fieri in, sed de fieri ex. Vos probatis formam non fieri ex nihilo ab authoritate negatiuè, quoniam Aristoteles nunquam hac loquendi formula est usus. Si sisteretis in hoc forma non fit ex nihilo, fortasse tolerabile esset: sed ideò ne vultis hanc formulam loquendi, quoniam vultis introducee formam loquendi vestram, quæ est, *forma fit ex materia præsupposita, siuè ex subiecto præsupposito*. Non vultis, vt nos vtamur formula, quam expressè, non approbavit: vt vobis assumat facultatem vtendi formula, quam expressè reprobavit: vt superius est ostensum.

¶ *EXVI.* Caterùm quædam sunt à Philosopho dicta explicitè, & formaliter, quædam implicitè, & virtualiter; sunt dicenda tanquàm Aristotelica illa, quæ expressè, & formaliter Aristoteles dixit sunt neganda expressè illa, quæ expressè, & formaliter negauit. Præter hæc tamen recognoscenda sunt tanquàm Aristotelica quæcunque implicitè, & virtualiter affirmavit, vel negavit. Talis est ista enuntiatio: forma fit ex nihilo. Si enim fiat forma ex aliquo, aut fiat ex composito, aut ex forma, aut ex materia, quæ sunt tres substantiæ 2. de anima 2. & 8. met. 3; non fit forma ex composito: Quod enim fit ex aliquo, est posterius natura illi ex quo fit per 1. phys. 82. forma verò non est posterior natura ipso composito, ergo non fit ex composito. Non fit ex forma ne procedatur in infinitum 12. met. 12. Non fit ex materia, probatum est, ex 1. phys. 58. 60. & vt supra. Ergo fit ex nihilo.

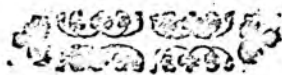
¶ *Abima*
2. 2. met.
3.
¶ *12. met. 12.*
¶ *1. phys. 58*
¶ *60.*
¶ *2. de anima*
¶ *Xenoph.*
7. met. 23

Deinde secundum Aristotelem in lib. de Xenophane, & de Zenone, aliquid fit ex nihilo. Hoc dictum verificandum est, vt in simplicibus, vel in compositis. Non in compositis, quoniam composita sunt ex aliqua parte sui præsupposita per 7. met. 23

24. Quare quemadmodum dicitur, impossibile est fieri, si nihil præexistat, quòd igitur pars ex necessitate existet, patet: materia nanque pars, inest etiam hęc, & fit. Si ergo compositum fit ex aliqua parte sui, non fit ex nihilo sui. Rursus compositum fit ex priuatione, quæ est negatio partis formalis; sed priuatio non est nihil, vt ego probaui Vestigat. 1. cap 5. contra vos, quem locum vos fortiter diffimalastis. Sed & locus nunc citatus à 7. met. reuincit id ipsum; nam Aristoteles negat compositum fieri ex nihilo. quia fit ex parte præexistente; si autem priuatio ipsa esset nihil, malè negaret compositum fieri ex nihilo. Itaque compositum omne fit ex aliquo, non ex nihilo.

Restat, vt simplicia fiant ex nihilo; materia non est talis, cum in toto decursu vniuersi, nec fiat, nec corrumpatur 1. phys. 82. ergo dictum Aristotelis saltem verificandum est in forma, vt ipsa forma fiat ex nihilo.

Sed iam fit modus. Proposulistis loqui in sententia Aristotelis contra me. Tria protulistis argumenta. Primum ab autoritate falsè citata, quòd forma fiat ex subiecto præsupposito. Secundum, quòd *fieri in* sit idem, *quod esse ex*, vel e contra, ex autoritate Aristotelis non citata, & est petitio principij. Tertium, quòd Aristoteles non sit vsus hac loquendi formula, ergo illa vti non deberaus: & est argumentum ab autoritate negatiuè cum fallacia consequentis. Parcite, quæso, parcite tanto labore, abstergite sudorem. Non est vestrum Aristotelem legere, ponderare. explicare, citare. Nullam hucusque autoritatem Aristotelis attulistis, solum à me citatas retulistis. Satis obsecro, satis. Plures funderem preces; sed video me vestra benignitate prius exauditum, quam rogauerim, vt propter hoc in sequentibus nullam autoritatem Aristotelis amplius scripseritis. Ad alia.

CAPUT XI.

Offensores confundunt factiorem ex nihilo cum creatione, & non bene exponunt particulam ex nihilo.

Offensio **Q**uod autem ait, subiectum præsuppositum tollere rationem creationis, non factiorem ex nihilo.

LXVII.

37 De-
fensio.
impostura
22.

Minimè; non dixi subiectum præsuppositum tollere rationem creationis: Vos mihi hoc imponitis. Nihil volui affirmare, vel negare de creatione propter litigia de hac voce nascitura; alioqui dixissem, quòd creatio semper præsupponit subiectum, siue partem ipsius facti. Quod tunc patebit, cum ostendam vos non tenere significatum huius vocabuli, *Crearii* neque secundum doctrinam Christi, neque secundum doctrinam Aristotelis. Arguere autem sic, Ferchius non dicit affirmatiuam, aut negatiuam, an creatio præsupponat subiectum: ego dicit subiectum præsuppositum tollere rationem creationi. Est arguere, vt sophistæ solent, ex negatione affirmationem ex silentio locutionem.

Offensio *Præterquam quod contra communem distinguit factiorem ex nihilo à creatione, quæ tamen solet per illam definiri, ac proinde deinde cum ipsa conuerti. Adhuc est voluntariè dictum, quia eadem facilitate negari posset tollere rationem creationis.*

38. De-
fensio.
impostura
23.

Iterum atque iterum ad creationem transcenditis. Qui creationem non agit, neque distinguit, neque confundit cum factiorem ex nihilo, igitur & hic falsò de me loquimini. Qui quid de creatione dicitis, extrà propositum est. Si quid habetis contra factiorem ex nihilo, respondebo: de creatione, institui, tacebo. De qua ideo verba facitis extrà propositum quia nihil ad propositum habetis.

LXVIII Præterea, cum non sitis homines multæ autoritatis, cur illorum autoritate vtimini? Sed autoritate eorum, quos impugno, non autoritate Aristotelis, quem recipio? An quia petitis principium libenter? Interea quia superius ad num. 49. d
dime

di me contra plures Peripateticorum loqui, nunc ostendam, me non contra omnes Theologos, ac philosophos loqui, vt appareat meam locutionem non esse contra communem philosophorum, ac Theologorum, vt supra dixistis, & nunc repetitis. Raguseus disput. peripat. 16. cap. 18. respondens ad primum factum in cap. 4. scribit. *Concedimus formam ex nihilo fieri, eam tamen creari negamus. Id enim, quod creatur, nullarum affectionem vi à Deo ex nihilo producitur; forma verò, de qua loquimur à naturali agente, illarum affectionum vi, quæ in materia reperiuntur, in lusem educitur.* Hanc doctrinam asserit à se sumptam ex Fernelio.

Raguseus

Ludouicus Molina prima parte quæst. 45. art. 1. scribit. *Quæ- re audiendi non sunt Ochamus in 2. dist. 1. quæst. 4. Gabriel quæst. 1. Maior in prologo 4. sent. asserentes, productionem huiusmodi formarum substantialium, dum equas, & aliter similes generantur, esse creationem earum, ut talis productio est à Deo causa prima.*

Molina;

Marcus Antonius Gallicus lib. 1. tractatu 3. quæst. 6. phys. cart. 111. column. 1. *Ex quo, inquit, liquidò apparet falsò Molinam quæst. 45. in D. Th. art. 1. cum Nominalibus impingere opinionem, quòd nimirum formas propriè creari asseuerarint. Non enim idem est apud Nominales ex nihilo produci, & creari, cum simul stet in doctrina Nominalium, aliquid ex nihilo produci, & non creari, quod certè contingit in omnium productione formarum, iuxtà eorundem Nominalium opinionem, vna excepta anima rationali.*

Gallicus;

Frânciscus de Mayronis in academia subtili præclarus in 2. dist. 1. quæst. 9. & 10. tria dicit ad rem nostram.

1. Particulam ex nihilo non spectare ad rationem creationis: creationemq; longè aliter, quàm vos, describit.

2. Dicit, quòd gratia creatur, etiam si habeat materiam in qua.

3. Forma in nihil cedit (quare infero, forma ex nihilo fit) quæ tria pro me contra vos esse cognoscitis.

Iam duos egregios Philosophos Fernelium, & Raguseum, quatuor præclaros Theologos Mayronem, & Ochamum, Gabrielem, Mayronem, iuxtà Gallicij animaduersionem habeo consortes dicendo, quod formæ fiunt ex nihilo, & non conce-

Nominales dando, quod creentur. Si autem cum Molina interpretemur Nominales, illi sunt præcellentes Theologi, ac Philosophi, qui tamen tenent cum Philopono formas creati ex nihilo. Non ego est contra communem opinionem omnium tractare de factio-
les ne ex nihilo, & non tractare de creatione; sed est contra commu-
 nem opinionem vestrarum, contraria consuetudine abducte-
 rum.

LXIX. Compello tamen vos pro Philopono. In factio-
 ne ex nihilo per negationem vniuersalem *Nihil*, aut intelligitis negari quocun-
 que ens internum, & externum factio, aut quodcunque in-
 ternum tantum, aut quodcunque externum tantum. aut quart
 omne internum, sed inter externa etiam negari vnum, quod vo-
 bis placet, scilicet subiectum præsuppositum.

Si primò per *nihil*, negetis omne ens internum factio, & he-
 tantum, verè dicitis cum communi opinione. Factum de nihilo
 aliquid ideò dici, quia neque ipsum factum, neque aliquid inte-
 rum ipsi factio reperitur in termino à quo; sed ipsum factum re-
 peritur in termino ad quem.

Si secundo per *Nihil* negetis omne internum, & externum fa-
 ctio, constituitis rationem in se falsam, vt sit factum, & factio sit
 principio faciente, & sine causa finali, propter quam facit; simu-
 que ipsam factio-
 nem ex nihilo impossibilem redditis, quod ma-
 ximè vellet dux vester Auerroes; cui tamen ignoscendum est
 quia non vidit libros de Xenophane, & Zenone: quos si vidi-
 set, & suis commentarijs illustrasset, & omninò securus fuisse
 quippè qui Aristoteli esset addictissimus.

Si tertio per *ly Nihil* negetis omne externum factio, in ha-
 eadem absurda inciditis, esse aliquid factum sine causis exte-
 nis, sine, & efficiente.

Si quartò per *Nihil* intelligatis negari factum, & omne in-
 ternum factio: & insuper negari, non quodcunque externum
 sed tantum illud externum, quod vobis placet; scitote vestru-
 placitum non esse placitum Imperatoris vniuersorum, vt alij v-
 stris placitis obedire cogantur. Tenetis per *ly Nihil* negari or-
 ne intrinsecum factio. Philoponus contentit: Tenetis nihil e-
 intrinsecum contineri in particula *Nihil*, consentit Philoponus

consentiunt defendentes inchoationes formarum; consentiunt impugnatores inchoationum: consentiunt alij, vt Raguſeus, Fernelius, Nominales. Sed ad placitum veſtrum excipitis inter externa ſubiectum præſuppoſitum volentes, vt per ly *Nihil*, negetur omnis pars interna facti, & negetur ſubiectum præſuppoſitum, quod non eſt pars interna. Hoc placitum veſtrum non placuit Philopono, non alijs ſupracitatis; & re vera eſt emendicatum propter inopiam ſolutionis. Argumentum enim tale eſt. Quod ex nulla parte præſuppoſita ſui fit, ex nihilo fit, & ſecundum inchoatores creatur. Sed forma fit ex nulla ſui parte præſuppoſita, ergo fit ex nihilo, & ſecundum dictos creatur. Inſolubile eſt argumentum à vobis, niſi ad placitum veſtrum mutetis ſignificatum terminorum; ſic enim per ſolutionem vocalem curate vultis difficultatem realem, ſed inevitabilem. Itaq; Philoponi nemine, & omnium tenentium formas inchoatas, atque tenentiam formas de nouo factas ex nihilo, nego hoc veſtrum placitum. Vos proponitis, non probatis. Quæ inobrem qua facilitate placitum veſtrum affirmatis, ad factionem ex nihilo requiri negationem ſubiecti præſuppoſiti, eadem facilitate à nobis negatur id requiri. Probate, non petite.

CAPVT XII.

*Ad factionem ex nihilo, vel ex aliquo per ſe ſpectari
rationem partis, non ſubiecti.*

NEc ratio, quam adducit ad hoc probandum, ſuffragatur, nam præterquam quod poſſet afferri ad idem probandum de creatione, non concludit, quia modus ille arguendi valet tantum in caſis præciſis, modo licet ſubiectum præſuppoſitum ſit cauſa tollens factionem ex nihilo, non tamen eſt cauſa præciſa.

Superius cart. 218. colum. 2. dicebatis vnicum eſſe fundamentum meæ opinionis. Nunc aliud affertis, non ergo eſt vnicum. Deinde voluiſſem, vt hoc ſecundum argumentum non acciperetis ſine alijs præcedentibus, quibus nititur in cap. 14. primæ

Offenſio

LXX:
39. Defenſio

primæ Vestigationis. Sed alia quatuor argumenta non potuistis, quouis quæsito colore dissoluere, hoc vobis, quod sub numero 43. est, visum est solui posse. Sed, vt arbitror, non soluistis. Damnatis meam Vestigationem, quod non debuerit tam prolixam disputationem, tantum laborem insumere. & breuissimè scribendo, vobis prolixus sum, quid, si diffusius scripsissem, dixissetis? Nunc autem coactus vim argumenti exponam.

Duæ sunt propositiones, in quibus argumentum fundatum prima, *quod per se inest semper inest*, nam quod per se est, et de omni: atque adeò inest omni subiecto, & omni tempore.

Secunda, *quod affirmat affirmatio, hoc negat negatio*; nam in contradictorijs idem prædicatum respectu eiusdem subiecti affirmatur, & negatur.

Tunc si consideremus factionem ex aliquo, & ex nihilo, aliquid & nihil sunt contradictoria, ergo eadem habitudo affirmatur in factione ex aliquo, quæ negatur in factione ex nihilo per secundam propositionem. Si igitur in factione ex nihilo intelligeretur negari subiectum præsuppositum, & per præsentiam subiecti præsuppositi inferri negationem factionis ex nihilo. Ergo in factione ex aliquo oportebit affirmare subiectum præsuppositum per se, sicut in factione ex nihilo per se negatur. Absurdum est istud; quoniam si anima præexisteret ante corpus, homo de nouo factus ex parte præexistente, esset factus de nihilo, quod est absurdum, à vobis confessum; quia verò quod per se inest, semper inest: sed in ista factione de aliquo, non inest affirmatio subiecti præsuppositi, ergo hæc affirmatio subiecti præsuppositi per accidens se habet ad factionem ex aliquo, & vt sic non requiritur. Quare, & negatio subiecti præsuppositi per accidens se habet ad factionem ex nihilo, atque illam non auferit.

LXXI.
1. post. 99.

Placet interea, quòd me excitauistis ad roborandum argumentum meum ex causa præcisa, seu proxima, quam tradidit Aristoteles in primo post. 99. nam talis causa affirmata affirmat effectum, & negata negat; sed causa remota aliter se habet; nam facit demonstrationem negatiuam, ita vt de effectu prædicetur

cetur causa remota, de subiecto negetur. Exemplum primæ. Si habere pulmonem est causa respirandi, non habere pulmonē est causa non respirandi. Exemplum secundæ. Omne respirans est animal, paries non est animal, ergo paries non respirat.

Iam verò ex hac regula argumentabor, si affirmatio subiecti præsuppositi est causa præcisa factionis ex aliquo, & negatio subiecti erit causa negationis factionis ex aliquo, & causa affirmationis, qua affirmetur factio ex nihilo. Sed sunt aliqui ex meis aduersarijs, qui existimant habitudinem subiecti præsuppositi præcisè sumptam ponere factionem ex aliquo; & negationem subiecti negare factionem ex aliquo, & ponere factionem ex nihilo. Quales dabo duos sapientissimos viros, Ioannem Basolium in 2. dist. 1. quæst. 2. qui factionem ex nihilo, seu creationem (vt ipse loquitur) in eo consistere arbitratur, & neget fieri ex aliquo subiectiue, aut materialiter; & Ioannem Baptistam Contarenum, in quæstione de origine formarum, qui factionem ex aliquo, & creationem ex ratione subiecti constitutiuè præcisè sumit. Igitur secundum istos, & alios eorum consortes positio subiecti præsuppositi tollit factionem ex nihilo. At qui cum homo fit ex anima præexistente, & corpore facto de nouo, non est ibi habitudo subiecti præsuppositi, ergo homo ita factus, erit factus ex nihilo, atque ad eò meum argumentum erit efficacius contra istos, si non contra omnes.

Io. Basol.

Io. Bap:
Contare.

Præterea etiam contra vos tenentes, quòd subiectum præsuppositum sit causa remota, tollens factionem ex nihilo, iuxta normam Aristotelicam concludam. Sit maior extremitas, & effectus *tollere factionem ex nihilo*: minor extremitas *factio hominis ex sola forma præsupposita*: medium, & causa remota sit *subiectum præsuppositum*. Arguo.

LXXII.

Omne tollens factionem ex nihilo est subiectum præsuppositum.

In factione hominis ex forma sola præexistente, non est subiectum præsuppositum, igitur in factione hominis ex forma sola præexistente non est quid tollens factionem ex nihilo. Quare homo sic factus, erit factus ex nihilo; quod & vobis, & me confitentibus, est absurdum. Falsa itaque est conclusio. Minor

& ve.

& vestro, & meo consensu est vera, ergo falsa est maior, quæ subiectum præsuppositum: sic causa tollens factionem ex nihilo Merito quoniam causa per se siue proxima, siue remota iuxta pri. Posteriorum tex. 99. & sequentes habet hoc vt cominatur quòd negata causa, negatur effectus. Similiter quando fit totum dissimilare ex partibus diuersis, vt manus fit ex ossibus, neru pelle, carne &c. vna pars non habet rationem formæ receptilis, altera non habet rationem subiecti receptiuæ, ergo abest præsuppositio subiecti in ratione causæ, vel proxima, vel remota: ergo non adest causa tollens factionem ex nihilo: quare manet factio ex nihilo, etiam si fiat ex partibus omnibus præsuppositi quod est absurdissimum. Cernitis ergo ex hac vestra responsione argumentum meum esse factum longè robustius.

Itaq; sicut in factione ex aliquo ratio partis per se requiritur & semper adest: ratio subiecti præsuppositi non per se requiritur quia non semper adest; sed per accidens prorsus est, vt vna pars tanquam subiectum aliam recipiat; ita in factione ex nihilo per se negatur ratio partis: omnino per accidens est, si negetur ratio subiecti, cum ratio subiecti præsuppositi nec sit causa per remota, nec propinqua. Quia vero demonstrator agit de hijs quæ sunt per se: sophista vero de hijs, quæ sunt per accidens met. summa 2. cap. 11. istam habitudinem subiecti præsuppositi in factione ex aliquo, vel ex nihilo; dimittite sophistis confisrandam.

Offensio. *Ex dictis deducitur, fundamentum Ferchij esse prorsus labile, penitus coincidere cum fundamento opinionis admittentis inchoationes formarum in materia. secundum aliquid sui, ne fieret ex nihilo, quia putabant opus esse, ne res fieret ex nihilo fieri debere, ex aliquo vt ex parte, quod est ipsissimum Ferchij fundamentum.*

LXXIII
40. De
fensio. Fundamentum Ferchij sit labile alijs. Certè vos illud labile factare non potuistis, neque arguendo propter petitiones principij vestras; neque respondendo propter defectum in solutione quando non considerauistis causam remotam, & eius conditionem. Insuper, & propter defectum solutionis ad argumenta aliqua per me facta cap. 14. quæ vos intacta permisistis.

24 Impos-
sura.

Quod attinet ad fundamentum inchoationis, formarum:

lud.

Illud fundamentum à vobis confictum, & contortum sic, ne *res fiat ex nihilo, debet fieri ex aliquo ut ex parte*, in meo libro non inuenietis. Neque omnes defendentes inchoationem formarum illud tenent; volunt quippè aliqui formam totam secundum actum fieri ex se tota secundum potentiam; itaut ly ex dicat consubstantialitatem, non partialitatem. Legite S. Bonau. 2. dist. 7. quæst. 10. alio quoque loco ad hoc citato contra vos. Quòd si fortè ex meis principijs deducatur istud dictum à vobis confictum, hoc erit corollarium consequens, non fundamentum antecedens. Fundamentum autem Philoponi, & meum iam dictum est, non repeto.

Inchoatores formarum (sic eos per contemptum appellatis) famosam opinionem habuerunt, suntque Doctores maximi nominis in Theologia, & Philosophia, ut Scot. indicat in 7. met. quæst. 12. nec propter vestras iniurias obscurabuntur. Dicitis me conuenire cum eis. Falsum est, illi ponunt rationes feminales conuassas materix, ego non pono. Ego statuo formas fieri ex nihilo de nouo, illi negant, quoniam ex ratione seminali fiunt. Illi creatione vtuntur ad probandū, velle Scot. loco nunc citato, & in 2. dist. 18. quæst. 1. ego nihil de creatione aio, aut nego. Satis ne distinguor ab eis? In vna negatione conuenio. Ad factionem ex nihilo subiectum præsuppositum non requiri, sed merè per accidens se habere; in cæteris non conuenio, & si conuenirem, non puderet me, nec pigeret tot, ac tantorum Doctorum esse sequacem, quorum fundamenta vos nec ratione, nec autoritate conuelliere vnquam poteritis.

At illa opinio ab omnibus passim refellitur; sed præsertim à Scoto 2. dist. 18. quæst. unica. Offensio

Nimis laudatis vos ipsos, siquidem legistis omnes auctores, vidistisque, quod ab omnibus inchoatio formarum refellitur. Mittite iactantiam, modestiam induite, plures sunt Classici pro rationibus seminalibus, quàm contrà. Quod si Scoto ita placuit contra rationes feminales dicere, oppositum placuit Ioanni Brecono, qui est caput suæ scholæ; placuit S. Bonaventuræ, Alberto Magno: sed non certamus de numero. Scotus non est Oraculum Dei, vt ei contradicere non liceat. Accepit

F f ipse

ipse licentiam contradicendi alijs, alij quoque eandem licentiam acceperunt contradicendi Scoto. Sed vos, strenui bellatores, non vultis, vt alij authoritate vtantur, immo hoc facientes, vocatis viros sine ratione. Nunc in eadem anfas incidit solam authoritatem Scoti afferitis, præterea nihil. At afferere authoritatem Scoti contra Scoti aduersarios, est petere principium; quod idem diceretis vos contra illos, qui afferrent authoritatem Aquinatis contra vos. Vos non recipitis Aquinatem nos non recipimus Scotum.

Offensio . . . *Vbi etiam imbecillitatem eius fundamenti demonstrat, quia ex nihilo fieri, non tantum negat præexistentiam partis intrinsecæ competentis, id quod sit, sed etiam subiecti per se concurrentis ad productionem forme, qua fit.*

LXXV. Respondeo, Scotus & in 2. dist. 18. quæst. vnica & in 4. dist. 1. quæst. 1. Pp. & in 7. met. quæst. 12. hoc dicit sed non probat, quare non demonstrat. Cum ergo Scotus nullam authoritatem, vel rationem ad probandum attulerit; vestri officij rat contra me negantem probare, & non petere principium

Offensio *Vnde cum forme omnes materiales supponant subiectum, à quo a pendenter sunt, non dicuntur ex nihilo fieri; sed de potentia materie educi, & generari, de quo videatur disp. 2. physica quæst. art. 1.*

43. De-
fensio. Tot sunt petitiones principij nunc, quot propositiones. Primum nego formas dependere à materia. Secundò nego, formas non fieri ex nihilo. Tertiò nego illam causalem, cum supponat subiectum, à quo dependent, non dicuntur ex nihilo fieri. Quartò nego, formas de potentia materiæ educi, excipio rationalem solam. Denique nego authoritatem vestram, quam citatis. Oportebat citare Aristotelem; sed vos, nisi ab alijs citationes transcriperitis, estis impares ad citandum Aristotelem.

CAPUT XIII.

*Limitationem propositionis Ex nihilo nihil ab Offenso-
ribus datam, non subsistere.*

Maneat igitur inconcussa veritas illius principij ex nihilo nihil ① scilicet
fit: & in nihil aliquid non resolui, per causas naturales, ita
enim probatum manet principale assertum.

Quomodo probatum manet, cum nullam auctoritatem Ari- 44. D:
scilicet.
stotelis attuleritis ad illud probandum, sed solam auctoritatem
Aurrois ex mea 1. Vestig. cap. 1. acceptam? Nullam ratio-
nem attuleritis, ut constat ex hoc toto decursu factam?

Inductione probare voluistis axioma vestrum: quam indu-
ctionem ab Excellentissimo Piccolomineo factam retuli Vestig.
1. num. 61. atque dissolui.

Verum inductio à vobis facta, si de solis compositis fiat (ut vi-
detur) est insufficiens, & cum fallacia consequentis: si autem de
simplicibus etiam intelligatur, ut de formis, quod propter su-
biectum præsuppositum, non fiunt ex nihilo, est cum solita pe-
sitione principij contra Philoponam, Nominales, & Defenso-
restationum seminalium. Facta verò est inductio, quæ non
patefecit Aristotelis intentionem. Inducendæ erant auctori-
tates Aristotelis ad Aristotelis mentem vestigandam.

Maneat igitur concussa, & conuulsa illa enuntiatio, *Ex niki-
lo nihil fit*, quam ego octo principalibus rationibus ex Aristote-
le deductis probavi non esse Peripateticam, ostendique ab Ari-
stotele expressè esse negatam. Dicere autem, quòd propositio
negata ab Aristotele, sit in eius doctrina assertum verum, & axio-
ma, est falsum proflus.

Sed illa limitatio *per causas naturales*, quam & superius atti- LXXVI.
gistis, quid sibi vult? Axioma non solet limitari. Si enuntia-
tio *ex nihilo nihil fit*, est axioma, quare limitatur? Intrinsicæ
ratio formalis terminorum non variatur ex causa extrinseca.
Factio à suis terminis ex quo, & ad quem specificatur esse ex
aliquo, vel ex nihilo, siue fiat ab hoc agente, siue ab illo.

etiam

Ad hoc noto ex Doctore subtili 4. dist. 43. quæst. 3. Q. natura actiuam poni pro natura creata in vno significato, pro actiuo naturali necessitate in alio significato.

Rursus in quæst. sequenti 4. C. Scotus distinguit naturalem actiuam contra liberam, & contra supernaturalem.

Addo ego etiam causam naturalem distingui contra artificiosam. Cum igitur causa naturalis sit vel 1. creata contra increatam; vel 2. naturalis contra liberam; vel 3. naturalis contra supernaturalem; vel 4. naturalis contra artificiosam, vni meo Offensores limitatis vestram axiomam per vocem æquiuocam. Æquiuocationem non inducunt scientifici, sed sophistæ. Quæro igitur, in quo significato accipiatis causam naturalem.

Si primò causam naturalem accipitur pro causa actiuæ creatæ, cum secundum vos nihil in via Aristotelis creatum sit ex tempore sed solum ab æterno; iam nulla causa actiuæ ex tempore generari in hoc sensu est naturale agens. Nil itaque ex hoc capere obstabit, quin homo, leo, ignis huius generis, faciat aliquid ex nihilo; nam si fiat ab istis, cum ista nec creata sine ab æterno, nec in tempore, iam non includuntur in ista limitatione vestra.

XXXVII

Actio 1.

Si autem secundò causam naturalem distinguitur contra liberam cum Aristoteles, assertore Scoto 1. dist. 8. quæst. 5. quolibet. & locis paulò ante dictis posuerit primum efficiens, id est Deum agere ex necessitate naturæ ad extra; si vestra limitatio conueniet causam naturalem, id est non liberam, iam neque Deus neque aliud agens à Deo aliquid facere poterit ex nihilo. frustra adiungitis illam limitationem, si ænuntiatio intelligitur de omni agente.

Atque, erro. Quia homo est causa libera, igitur homo poterit producere ex nihilo: etenim in hoc sensu liberè agens non continetur sub illa regula, *ex nihilo nihil fit* à naturali causa.

Si tertio naturale distinguitur contra supernaturale, ut supra naturalia cognoscuntur à Theologis Christianis, illa glossa adulterina, non Aristotelica. Qui enim ponit differentiam inter aliqua duo, utrumque debet cognoscere sub propria ratione

De anima

240.

iuxta ænuntiatum in 2. de anima 145. sed Aristoteles non

gnotum

gnouit supernaturalia, ergo nec naturalia, vt distinguuntur à supernaturalibus. Igitur hanc limitationem Philosophus ponere non potuit.

Si quartò denique naturale accipitur contra artificiosum, iam artifices poterunt facere ex nihilo, quoniam in illa vestra limitatione non continentur. Quamobrem limitatio illa vestra in nullo sensu est finè menda.

Verè tamen illa enuntiatio vniuersalis *Ex nihilo nihil fit*, est simpliciter neganda, sicut eam negauit Aristoteles. Si verò sit in aliquo particulari concedenda, restringenda est ad composita, quæ fiunt ex parte præexistente, & ex parte non præexistente, idest ex materia, & ex priuatione; sicut Aristoteles illam enuntiationem adtenuit in 7. met. 23. & 24. pro vt à die Vestiget. 1. cap. 2. ad finem, annotatum est.

C A P V T X I V.

Responsiones aduersariorum afferuntur duæ, & primæ refutatur hoc capite.

Neq̃e ab hac veritate adeò explorata nos deterere debet auctoritas à Ferchio allata ex lib. de Xenophane, & observatio ab eodem adeò accuratè facta, quod ubicumque Aristoteles axioma illud profert, semper, vt ex antiquorum positione pronunciat. Lxxviii.
Osculio

Magna vis consuetudinis, propterquam propositionem ab Aristotele expressè negatam affirmatis, reiectam duodecies recipitis, inconuenientibus oneratam amplexamini, sæpius confutatam suis principijs, vt principium intruditis. Non inuenietis facilè in Aristotele propositionem tam rigorosè, tam apertè, tam ignominiosè negatam, quàm istam, *Ex nihilo nihil fit*. Sed consuetudo est altera natura: cauendum est autem, ne illi accedat, & mala voluntas. 45. De
festio.

Nam, & Antonius Roccus id quoque obseruauerat 1. phys. quest. 9. in prima ratione in oppositum, neque idcirco eam damnauit vt falsam, & à Liceo ablegauit, vt ab Aristotelis mente absolutè aliam, sed inquit. Idco semper, vt ex positione Antiquorum refertur, Osculio
quia

quia antiquissima erat, & ne cogereetur eam probare, eam recepta foret ex communi sapientum consensu, non verò ut inueneret se illi non latenus assentiri, cum eam frequenter afferat ad asserta sua probanda.

In libro verò de Xenophane eam dicit non esse vniuersaliter veram ut proferebatur ab Antiquis, quia ex nihilo fit aliquid tanquam ex sermone à quo: & re vera priuatio est vnum ex tribus principijs re sum naturalium, ut latè ostendit 1. phys. contra Antiquos, & idè benè eos carpit loc. cit. quod non rectè eam propositionem receperint ut vniuersaliter veram, quia in alio sensu est falsa.

46. De
sensu.

Etiã ne responsiones ex Antonio Recco integras accipitis Hoc est totum ex alieno, nihil de vestro. Boetius in lib. de disciplina scholarium scriptum reliquit, Miserrimi est ingenij semper velle alienis inuentis insistere, & nihil per se se inueniri velle.

LXXIX.

Cum anno 1629. metaphysicem in hac vniuersitate publice legerem, meam opinionem de factione ex nihilo in medium attuli, quæ magnam commouit Peripateticorum multitudinem Variæ respõsiones, & fugæ inueniebantur ad authoritates per me obseruatas in Aristotele. Plures negare libros esse Aristotelis multos affirmare textus à me non penetrari; alios nolle recedere à sententiã Auerrois, & communi; nam tempore procedente inueniri posse responsa etiã ad textus per me allatos.

Recurrere etiã ad peritiores, & scribere ad absentes. Quomodo, & ad Antoniũ Roccũ peruenerũt quædam meæ opinionis argumẽta. Sed si Vir ille eruditus post meas Vestigatione editas scripsisset; existimo aliquantò fundatius fuisse responsum. Vtunque sit, responsiones libremus.

3. phys.

In prima responsione duo sunt, vnum contra consuetudinem Aristotelis, reliquum contra consuetudinem Aristotelicorum. Consuetudo Aristotelis est, non solum, proponere propositiones, sed etiã probare illas, iuxta decretum 8. physicorum 15 oportet, *Non ponere, neque censere vllam sententiam irrationabilem; sed aut inductionem, aut demonstrationem afferre.* Quocirca licet proponat propositionem ex aliorum authoritate probatam, non propter hoc omittit rationem probantem. — Ne

enica

enim ex autoritate scientia, sed ex ratione producitur ab Aristotele. Sic in 1. phys. proponit illud, *principia sunt contraria*. Probat verò autoritate Philosophorum veterum. Sed à tex. 42. ad 46. potentissima ratione confirmat. Quare si Aristoteles attulisset illam propositionem, *Ex nihilo nihil fit*, vt veram: iuxta suam consuetudinem præter autoritatem prisorum, pro illa propositione rationem attulisset. Non attulisse autem inde patet, quòd neque vos, neque Roccus potuistis, vel textum indicare, vel rationem pro illa enuntiatione, ab Aristotele negata apertissimè. Affert Philosophus, & alias Antiquorum enuntiationes; sed non reijcit semper in alios, immò illas absolute profert, veluti istam. *Omne quod fit, fit ex contrario, & omne, quod corrumpitur, corrumpitur in contrarium*. Denique consuetudinem Aristotelis esse, præter placita veterum, proprijs rationibus propriam doctrinam communicare, in omnibus eius partibus satis patet. Vnde & patet hanc propositionem *ex nihilo nihil fit*, ab ipso aliquando expressè esse reprobata. Ostemidit vos aliquando fuisse approbatam. Ego in mea Vestigatione cap. 2. cum ostendissem enuntiatum illud *ex nihilo nihil fit*, sæpè reiectum in alios; docui, quando fuit receptum, nempe in factione compositorum 7. met. tex. 23. Etenim nullum compositum fit ex nihilo, sed ex parte præexistente, quæ est materia: vnde, & ibi Philosophus hanc propositionem *Ex nihilo nihil fit*, reijcit vt alienam pro parte, in qua est falsa: recipit vt propriam pro parte, in qua est vera; sed ita recipit, vt in tex. 22. antecedente, & in ipso 23. probet omne compositum, quod fit, fieri ex aliquo, & in eius factione præexistere partem, quæ est materia. Propter hoc in mea vestigatione dixi composita non fieri ex nihilo, sed ex aliquo: simplicia fieri ex nihilo, non ex aliquo: quod frequenter est repetitum in prima vestigatione; quanquam vos minus sincerè de me dixeritis quòd putem compositum fieri ex nihilo, quia fit ex priuatione.

Consuetudo Aristotelicorum est nihil recipere, vt Aristotelicum, nisi producaturs textus. Legite vestigationis primæ cap. 2. & 3. & inuenietis Aristotelem vel decies attulisse dictum *Ex nihilo*

nihilo nihil fit ad comprobandas Veterum opiniones falsas. Si mirabile est, ut vestres, Roccus, Bellutus, Mastrius, me vi plures, viuaciores, sapientiores, ne vnum quidem locum p tueritis ostendere, in quo Aristoteles attulerit illam propositi nem ad probandum proprias sententias. Dicitis hoc esse fact ab Aristotele, sed non probatis. Credat vobis, qui volet si fundamento loquentibus, ego non credam.

CAPVT XV.

*Responsio Secunda Adversariorum refellitur vno modo
in presenti capitulo.*

LXXI.
47. De
scasio.

AD secundam responſionem voluamur. Conceditis enu tiationem *Ex nihilo nihil fit* non esse vniuersaliter v sed in aliquo sensu falsam, ac proinde ab Aristotele negata. In hoc rectè conuenimus. Igitur si est ab Aristotele negat non est axioma in schola Aristotelis: sed est proposito limita da. Ego illam duce Aristotele, restrinxi ad factionem compo ritorum, in quibus verum est *ex nihilo nihil fit*: nam omne co positum fit ex vna parte præexistente, quæ est materia, & priuatione alterius partis, quæ est forma. Dixi esse falsam simplicibus. Vos primò confunditis priuationem cum nihi. Secundò in compositis verificatis negationem, dicentes com pita fieri ex nihilo, idest ex priuatione in re, & contra Aristo lem, & contra vos ipsos loquimini. Hæc duo ostendam.

Contra Aristotelem dicitis, quòd priuatio sit nihil: sed mea Vestigat. 1. num. 13. refutauit hoc dictum allato textu lib de Xenophane, cum refertur Hesiodus concedere aliquic nihilo fieri. *Iam verò Hesiodus.*

Lib. de
Xenoph.

*Primum ante omne aliud, inquit, chaos existit, inde patenti
Pectore cunctorum sedes firmissima tellus.*

Atque amor, is cunctis specie immortalibus anteit.

Ex quibus alia, ait genita fuisse, ipsa autem ex nihilo.

Hæc Aristoteles, qui ponit prima ex nihilo esse genita qua esse genita ex primis. Quæ sunt genita ex nihilo, sunt c
chaos,

chaos, idest materia prima, & primus Deorum immortalium genitorum, & est amor. Hæc duo sunt genita ex simpliciter nihilo; nam chaos non est ex aliquo priore, in quo recipiatur priuatio. Si quidem materia prima non est ex alia materia, neque ex priuatione: quare ipsum nihil in isto casu non significat priuationem. Similiter amor, qui est primogenitus inter Deos immortales, est substantia immaterialis; nam isti sunt Dij apud Aristotelem 12. met. 50. sed substantia immaterialis non est facta ex priuatione, & materia præexistente, ergo per nihil non intelligitur ibi priuatio. 12. met. 50.

Ex prima materia, quæ est chaos, & ex primogenito Deo, qui est amor, tanquam ex principijs factis ex nihilo, terra, vt primum corpus, genita est; nam ex Hesiodo terra est prima corporum ordine generationis, ex qua reliqua corpora sunt 1. met. tex. 14. Vnde datum est exemplum duorum, quæ sunt genita ex nihilo, & primi corporis geniti ex aliquo: in quo corpore primo cætera intelliguntur eodem modo, ex aliquo scilicet, non ex nihilo. Nisi etiam terra formæ ratione asseratur genita ex nihilo. Denique cum Aristoteles faciat duo membra, & in vno ponat prima esse genita ex nihilo, in secundo membro omnia alia corpora genita ex primis: in hoc secundo membro ponit factionem ex aliquo præexistente: & per consequens ex priuatione præexistente in subiecto. Quamobrem secundum Aristotelem fieri ex nihilo, non est fieri ex priuatione.

Præterea si Aristoteles in eo sensu negat illam vniuersalem, LXXXI *Nihil sit ex nihilo*, quo illam Antiqui protulerunt; Antiqui vero illam non protulerunt de priuatione; igitur Aristoteles per *ly ex nihilo*, non intellexit priuationem. Maior propositio est in vestra responsione concessa. Minorem probo in 1. phys. 74. 1. phys. 74 & 75. Aristoteles affirmat, quod Antiqui ignorauerunt priuationem, propter quam ignorantiam omnem generationem sustulerunt. Et subdit. *Ex priuatione enim, que est per se non ens, non ex eo, quod inest sit.* Mirabile autem est hoc, & impossibile sic videtur, fieri aliquid ex eo, quod non est. Quare & Plato, qui priuationem agnouit, contempsit ipsam, & eam à materia distinguere non est dignatus ex eodem lib. tex. 80. 1. phys. 80

2. phys. 9. Idem patet per 2. phys. tex. 9. Vbi Philosophus docet ab Antiquis materiam solam esse positam tanquam substantiam: al eis autem ignoratam fuisse formam substantialem. At si formam ignorabant, priuationem non cognoscebant; si quidem negatio per affirmationem cognoscitur 3. animæ 25. & 9. meta. 3. Itaque nec Antiqui per ly, *Ex nihilo*, intellexerunt priuationem, dum negant vniuersaliter *Nihil fit ex nihilo*: neque Aristoteles, dum negat illam propositionem, potuit intelligere priuationem. Nam sic non negaret propositionem Antiquorum; sed aliquam aliam à se imaginatam, quod est ridiculum.

I XXXI I. Tertiò in eodem lib. contra Xenophanem scribit Philosophus. *Multi præterea alij esse nihil, sed fieri omnia asserunt: e ijs, que non sunt, omnia, que sunt existere affirmantes.* Et hoc Aristoteles affert pro se, vt probabiliter ostendat fundamentum Antiquorum esse falsum. Duæ contrariæ sunt, *Nihil, & omnia entia*; ipsum nihil præcedit: omnia entia, quæ sunt, sequuntur ad ipsum nihil, vt istis Authoribus placet, quæ tacite nominat Aristoteles memorat. Si autem per *nihil* excluduntur omnia entia; & ipsa priuatio non potest esse, nisi in ente actu existente sed existente in potentia subiectiua, ergo per ipsam excluditur priuatio. At Philosophus negando enuntiationem *Nihil fit ex nihilo* sequitur istorum auctoritatem: ergo Aristoteles per nihil, non intellexit priuationem; sed ipsum simpliciter nihil.

LXXXII I. Contra vos ipsos deinde scribitis. Quia per ly *ex nihilo* contenditis significari duas negationes, id est negationem omnium partium rei factæ, & negationem subiecti præsuppositi. Nun autem Aristoteles concedit aliquid fieri ex nihilo. (negat enim vniuersalem negatiuam, qui autem negat vnâ contradictoriâ necessariò concedit alteram) ergo Aristoteles concedit, *aliquid fieri ex nulla parte, & ex nullo subiecto præsupposito.* Sub ista conclusionem sumo tres minores.

Prima subsumpta est; sed forma fit ex priuatione, quæ vobis nunc interpretantibus est *nihil*, igitur forma fit ex nullo subiecto, & ex nulla, parte. Quod tamen vobis aduersatur afferentibus contra Aristotelem, & contra me, quod forma materialis fiat ex subiecto.

Secunda subsumpta est. Compositum fit ex priuatione, igitur compositum fit ex nihilo: nempe, vt vos explicastis ex nulla parte, & ex nullo subiecto. Quod est absurdissimum, & vobis repugnans; nam compositum fit ex materia, vt parte compositi, & vt subiecta formæ.

Tertia subsumpta. Compositum fit ex nihilo per vos in responsione secunda: fit enim ex priuatione, quã vultis intelligere per *nihil*. Compositum item fit ex aliquo sui, vt ex parte, & vt ex subiecto alterius compartis; igitur idem compositum fit ex aliquo sui, & ex nihilo sui, quod implicat contradictionem.

Aut igitur non rectè superius exposuistis ly *ex nihilo*, per duas negationes partis, & subiecti præsuppositi: aut si rectè ad mentem Aristotelis ly *ex nihilo* significat duas negationes, malè nunc vultis, quod *ex nihilo* significet solum negationem vnius partis; nam priuatio est negatio solum formæ in subiecto apto.

Fugite, quantum vultis, in contradictione estis. Quia nunc ipsum *nihil* vobis significat priuationem, hoc est negationem solum formæ: antea ipsum *nihil* significabat vobis negationem omnis subiecti præsuppositi, & omnis partis. At negatio subiecto præsupposito, impossibile est intelligere priuationem; igitur impossibile est, quod ipsum *nihil* significet priuationem, si negationem subiecti significat.

Secundò argumentor. Si fieri ex priuatione, vt nunc dicitis, est fieri ex nihilo. Forma quidem fit ex priuatione, vt vos quoque dicitis, ergo forma fit ex nihilo. At formam non fieri ex nihilo, vos antea contra me maximo impetu vociferationis, nullo rationis impugnabatis. LXXIV.

Respondebitis ne, quod nunc ab Aristotele ipsum *nihil* accipitur in vno sensu: antea verò à vobis accipiebatur in alio sensu?

Concedam id fieri à vobis; sed memorabo non esse demonstratoris, aut dialectici officium inducere æquiuationes, sed sophistæ: quales vos minimè vellem.

Præterquamquod si ipsum *nihil* Aristoteli significat aliquid diuersum à vestra assignatione superiore; non debuistis dicere, quod secundum omnes Theologos, & Philosophos fit, accipe;

re ly *ex nihilo* pro duabus negationibus; nam hoc pacto à numero Philosophorum excluditis Aristotelem, quia ipsum *nihil* cepit, & non ad placitum vestrum.

LXXXV Tertiò arguens, comparo *priuationem*, & *nihilum*: nam, v conuertuntur, vt idem sit fieri ex priuatione, & ex nihilo ad res Aristotelis: aut priuatio est magis communis, vt genus *nihil* tanquam ad vnã speciem, & ad aliud quoduis tanquam ad aliam speciem: aut priuatio est minus communis tanquam species, vel quasi species contenta sub *nihilo*.

Si primum detis, vt idem sit fieri ex nihilo, & fieri ex priuatione, quod quidem in vestra responsione assertum est, argumentabor. Quod fit ex nihilo, fit ex priuatione, & è confed materia prima non fit, nec fieri potest ex priuatione, igitur non fit ex nihilo. At vobis attestatibus melior pars Peripatetic tenet materiã esse factã ex nihilo, igitur à meliori parte Peripateticorum disceditis. Similiter de intelligentijs arguam eas ex nihilo non fieri, quia fieri ex nihilo, est fieri ex priuatione, intelligentiã secundã non possunt fieri ex priuatione; nam fierent ex priuatione, fierent etiam ex materia subiecta priuationi, quod est contra Aristotelem in 12. met. 30. ergo intelligentiã non fiunt ex nihilo. Rursusque vos ex albo meliorum Peripateticorum vos ipsos deletis, tenentium ex vestra attestat intelligentias esse factas ex nihilo.

12. met.
30.

Si secundum membrum concedatis, vt priuatio sit minus communis, quã ipsum nihil, arguo. Quidquid ex nihilo fit ex priuatione, & non è contra. Atqui concessione meliorum Peripateticorum materia prima, & intelligentiã fiunt ex nihilo, igitur fiunt ex priuatione, & subiecto præsupposito, quod est prorsus impossibile, ergo etiam hic secundus sensus impossibilis.

Si tertium elegeritis, vt priuatio sit minus communis, quã ipsum nihil, ratiocinor. Quidquid fit ex priuatione, fit ex nihilo, & non è contra: forma verò fit ex priuatione, vt mus ex immusco, ergo forma fit ex nihilo, quod, vobis reclamibus, ego sustineo. Item compositum fiet ex nihilo, quod Aristotelem

11. phys. 43
2. met.

tel

teles 7. met. 23. & 24. negat. Quamobrè neque hic tertius sèsus est possibilis; sed concedere oportet, quòd ipsa *privatio*, & ipsum *nihil* sint duæ quasi species disparatæ, contentæ sub non ente; quarum *privatio* sit negatio vnius partis, nihil sit negatio omnis partis rei factæ: *privatio* negatio in subiecto præsupposito, *nihil* negatio omnis partis, siuè sit negatio omnis partis in subiecto, siuè extra subiectum. Negatio enim contradictoria libera est, & attribuitur cuicumque enti, ac non enti, cui non conueniat affirmatio.

Quartò *nihilum*, quod requiritur in termino à quo factionis de nihilo, siuè vt vos loquimini, quod requiritur ad creationem, est negatio extra genus. *Privatio* autem est negatio non extra genus, sed præcise in genere subiecto apto, ergo *privatio* non potest esse illud *nihil* à vobis præensum, sicut nequè est illud *nihil*, quod est a. Aristotele intentum. LXXXVI.

Quintò *aliquid* & *nihil* opponuntur contradictoriè, vt particulare affirmatiuum, & vniuersale negatiuum; quarè dum compositum sit ex vna sola parte præsupposita, siuè illa sit materia, siuè forma, compositum sit ex aliquo præexistente. Igitur *aliquid* dicit affirmationem vnius partis; ergo ex opposito *nihil* in factione *ex nihilo* non dicit negationem vnius partis tantum; sed negationem omnium partium rei factæ denihilo. (per vos insuper ipsum nihil dicit negationem subiecti, quanquam subiectum vt sic, non sit pars) sed *privatio* est præcisè negatio vnius partis rei factæ, stans cum positione alterius partis; ergo perperam *privatio* dicitur esse nihil requisitum ad factionem de nihilo.

Sextò & postremò, in omni generatione naturali, & artificiosa, simpliciter, & secundum quid, fit transitus à priuatione quadam ad formam. Si Aristoteles sustinet priuationem esse nihil, atque fieri ex priuatione esse fieri ex nihilo; sequetur utique, vt omnis generatio sit factio de nihilo, quod est inopinabile ijs omnibus, qui recipiunt velut principium illam falsam propositionem, *Ex nihilo nihil fit*. Sic enim oportet concedere, omne, quod fit, fieri ex nihilo. LXXXVII.

Iamque probatum est, quòd vestra responsio est contra Aristotelem, & contra vos, & ex toto decursu vestrae offensionis luculenter

lenter patuit, vos nullo textu Aristotelis, nulla ratione impugnauisse, vel meam principalem conclusionem propositam vel probauisse vestram. Quare & meam Vestigationem non indigere defensione, patet ex dictis.

Veruntamen à principio contendebatis probare generationem substantialem cum Aristotele per istud Axioma vestrum *Ex nihilo nihil fit*; quare in generatione compositorum ex materia, & priuatione præcedentibus illud principium est verum. Nunc in responsione vltima illud assertum *Ex nihilo nihil fit*, dicitis esse aliquo modo falsum, quia scilicet compositum fit e priuatione. Igitur cum negato vno contradictorio, concedatur reliquum tanquam verum, conceditis nunc esse verum illud *Ex nihilo aliquid fit*. Quamobrem de eodem composito in eadem generatione, ex eadem materia, & priuatione illud assertum *Ex nihilo nihil fit*, erit verum, & falsum, & eius contradictorium verum, & falsum, duoque contradictoria simul vera, simul falsa. An autem sic dicendo Aristotelem explicetis, & implicetis, considerate.

C A P V T XVI.

Responsio secunda reijcitur aliter, atque cautela sophistica Offendentium in respondendo detegitur.

LXXXVII. **R** Esponsio secunda vestra includit cautelam sophisticalem. Quando aliquod argumentum est insolubile retinendo veritatem significationis terminorum: tunc terminus in quo est principalis difficultas extendatur, vt non solum significet propositum significatum, sed etiam oppositum, & iterum significet commune ad oppositum, & propositum. Sic enim concedatur argumentum in vno significato, & retinebitur oppositum in altero significato: nihilque poterit concludi propter æquiuocationem. Ita cum *non ens* sit commune in factione, habeat suas quasi species: *priuationem*, quæ est negatio partialis in subiecto, atque *Nihilum*, quod est negatio omni-partis (siue in subiecto, siue extra subiectum) Extendamus h

Vocabulum *nihil*, vt significet non solum ipsum *nihil* propriè quod negat omnem partem facti, sed etiam vt significet *privatio- nem*: nec non & significet *non ens* in communi. Dum ergo Aristoteles contra Xenophanem ait, *aliquid fit ex nihilo*, per ly *nihil* non intelligimus *nihil* propriè, vt Ferchius prætendit; sed *privationem*: vt compositum fit ex nihilo, quia fit ex privatione; intelligemus *non ens* in communi, vt ens fit per accidens ex nihilo, id est ex non ente, pro vt i. phys. Arist. dicit. Atque his modis secundo, vel tertio, Aristoteles dixit *ex nihilo aliquid fieri*. Solutio est sophistica per locum ab æquiuoco.

Verum arguens, qui accipit ipsum *nihil* in vno significato propriè, & in specie, non facit æquiuocationem: sed respondens, qui inducit noua significata, æquiuocationem facit, & sophisticè agit. Quod enim *privatio sit nihil*, nemo ex Peripateticis antiquis, quod sciam, concessit; quod *non ens* in communi sit *nihil*, est omninò falsum in Aristotele, & in Peripateticis. Sed idè volebant Offensores à principio docere, quod mea opinio esset communissima zero omnibus alijs, quasi ego intelligerem per ipsum *nihil*, *privationem*, & *non ens* in communi. Quia sic preparabant sibi viam ad hanc responsionem sophisticam, quasi à me concessam; cum ego totum oppositum dixerim, atque probauerim Vest. i. cap. 4. & 5. *privationem non esse ipsum nihil* apud Aristotelem.

Aliud exemplum eiusdem cautelæ. Aristoteles in diuisione scientiæ *actiuum*, & *factiuum* accipit, vt duo membra opposita, quæ græcè dicuntur *practicum*, & *poeticum*: deducta ex *praxi*, & *poesi*, id est actione, & factione. Inde nascuntur tria membra scientiarum, scientia speculatiua, actiua, factiua. Stantè significato ipsius actiui, seu practici, pro vt ab Aristotele impositum est, non est possibile diuidere scientiam in duo membra sola, vt in speculatiuum, & practicum. Recurratur ad cautelam sophisticam, vt hoc vocabulum actiuum, siuè practicum non solum significet ipsum actiuum, quod significat iuxta Aristotelem, sed significet quoque ipsum factiuum, oppositum actiuo: significet itidem communiter tum actiuum, tum factiuum. Quia verò Aristoteles dixit, nihil esse commune ad actionem, & factio.

LXXXIX.
Actiuum
& factiuum.

factionem, actiuum, & factiuum: Respondebimus, e
 ristotelis tempore non erat inuenta hæc scientia commu
 que obtinebimus laudem, tanquam inuectores alicuius
 quam nec Aristoteles quidem agnouit. Ità ergo Ari
 negat, quòd actiuum sit factiuum, in primo sensu acc
 factiuum pro actiuo in specie: non tamen negat, quod f
 sit actiuum, seu practicum in communi. Hac ratione
 cultatem realem sophisticè data est solutio vocalis. Inu
 vna scientia de voce communi æquiuocè accepta, Ari
 taxatus est tanquam ignorans practicum in communi;
 chius, etsi nolitis, laudatus: quia non poterat inuenire
 re Aristotelis, quod in ea non erat. Actiuum, & factiu
 priè, vt opponuntur erant in mente Aristotelis, & h
 nit Ferchius. Scientia practica in communi non erat
 tempore Aristotelis, vt vos dicitis, ergo à vestigante
 Aristotelis deprehendi non poterat.

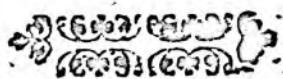
xc. Exemplum tertium in 8. phys. 75. Philosophus ait
*natura, & tempore, & ratione, quod perfectum quidem est
 fecto est.* Sed ens primum est simpliciter perfectum, enti
 da omnia sunt simpliciter imperfecta, ergo omnia alia
 uersa à primo, sunt facta ex tempore, & substantiæ sepat
 que materia prima sunt factæ ex nihilo in tempore non
 terno.

Argumentum est insolubile, si particula *prius tempore*
 piatur in significato vno, tradito ab Aristotele post p
 menta, in 4. phys. in 5. met. & alibi.

Vt soluatur, cautela sophistica adhibita est, ità vt *pr*
pore significes idem quod *prius natura*; siuè aliquid c
 ne ad prius duratione, & prius natura, & quoniam Ari
 non habetur pro secundo significato, Offensores citar
 pro Aristotele; quasi ego Scoti mentem vestigem, & n
 stotelis mentem. Tunc ad argumentum dicitur, quòd A
 les accepit prius tempore non in primo significato, sed i
 do, vnde nil sequitur. In argumento secundum signi
 prioris tempore traditum ab Aristotele, non est æq
 tio: sed sophistica est responsio, quæ prioritatem tempore

positam extendit ad prioritatem naturæ oppositam . Cum tamen in eadem authoritate 8. phys. 75. Aristoteles expressè separet prioritatem naturæ à prioritate temporis ; quod Offensores noluerunt obseruare, sed solum cartas implere: facilius est enim dicere, quàm benedicere.

Exemplum quartum. Esse in loco apud Aristotelem 4. phys. accipitur pro eo, quod est esse in continente: quare idem est, quod contineri in loco, & locari passiuè. Omne autem, quod mouetur secundum locum, est in loco, non enim queritur locus, nisi propter motum. Tunc exurgit grauissima difficultas de motu locali vltimæ spheræ secundum superficiem exteriorem, & conuexam; cum enim moueatur ex loco ad locum: ergo est in loco continente: at hoc est falsum, & impossibile, ergo non mouetur secundum locum. Hæc difficultas vehementissimè torquet Peripateticos: sed per cautelam istam sophisticam euasatur vocaliter, si non reuenter. *Esse in loco*, non significet tantummodò contineri passiuè in loco, atque locari, sed etiam continere actiuè, atque locare. Quare ad argumentum: omne, quod mouetur secundum locum, est in loco, quantum ad locari, nego; quantum ad locare, vel locari, concedo. Sic vltima spheræ est in loco quantum ad locare, atque hoc modo mouetur, quantum ad locare. Solutio vocalis, quia mutatum est significatum impositum ab Aristotele in oppositum. Sed quantum ad rem, locare pertinet ad superficiem concauam, & interiorem: locari quantum ad conuexam, & exteriorem, & hæc difficultas est realis de superficie exteriore conuexa, quæ mouetur passiuè ex loco ad locum, & non est nata locare, sed locari passiuè: at nihil habet locans, ipsa nihil locat, ergo de superficie conuexa eadem est difficultas, quæ prius. Plura exempla referre supersedeo in præsentia. Hæc ad vestras obiectiones, & responsiones sint satis. Nunc aliud principium faciamus.

DISPUTATIO

De vocabulis Factione ex nihilo,
& Creatione.

CAPVT I.

*Redditur ratio, quare in prima Vestigatione adhibita
sit locutio factionis ex nihilo,
non creationis.*

ACII.

VM scriberem primam Vestigationem et
tulum feci de Factione ex nihilo, non
Creatione. Ratio verò prima est ex
mihi proposito vestigandi mentem
Aristotelis per eius vestigia incedendo.
Aristoteles in lib. de Xenophane, quae
negauit illam propositionem Xenoph
*Ex nihilo nihil fit, & ex consequenti concessit contradictori
Ex nihilo aliquid fit, saepe, ac saepius vtitur vocabulo factionis
fit inquit, aut non fit ex nihilo.* Nunquam vsus est vocabulo
creationis. Id ipsum seruauit in Physicis, ac Metaphysicis,
comemorat idem Antiquorum dogma *ex nihilo nihil fit*
cis in prima Vestigatione notatis ferè viginti. Ergo nolu
vocabulo alieno, sed Aristotelico. Id quae & si non pla
Offensoribus meis, spero placiturum Peripateticis solertibus
quibus est Aristoteles in delicijs. Et re vera si terminos Ar
telicos teneamus, longè facilius poterimus propositiones et
constructas intelligere, nec non & conclusiones ex propo
nibus deductas. Quia verò termini sunt primi in ordinè
tifico, vigilantissimè cauenda est mutatio terminorum,
paru

paruus error in principio, in fine fit quàm maximus ex primo de celo 33. Vfus est etiam Aristoteles vocabulo generationis, dicens in lib. contra Xenophanem. *Ex quibus alia, ait genita fuisse, ipsa autem hæc ex nihilo.* Ergo posteriora entia sunt genita ex primis, prima sunt genita ex nihilo. Quia tamen Aristoteles alibi ipsum fieri per generationem appropriauit compositis, vt i. phys. 64. & 12. met. tex. 12. Idcirco ex 1. de celo 111. & 8. met. 14. nec non & 3. met. 17. animaduerti, quædam incipere esse per generationem, quædam incipere esse, sed non per generationem, quibus sine dubio competit ipsum fieri, non tamen ipsum generari.

Idcirco in 1. Vestig. num. 28. scripsi. *Aristoteles tum fieri tum generari dixit quippiam ex nihilo; atque etiam tum fieri, tum generari ex aliquo; ommissæ vocabulo creationis, cum vocabulorum fieri, & generari afferam ut experiam sensum illius propositionis Ex nihilo nihil fit, Ex nihilo aliquid fit.* Propter hoc distinxî factionem à verbo fieri, in specialem, quæ est in generatione, atque hæc largitus sum compositis, quæ fiunt ex aliquo, & non ex nihilo: & in factionem generalem, quæ competit, & ijs, quæ fiunt ex aliquo, & ijs, quæ fiunt ex nihilo. Hæc igitur est prima ratio, propter quam tractare volui de factione ex nihilo, non de creatione, quia scilicet sic Aristoteles locutus est per verbum fieri, non per verbum creari.

Sanè quando scribebam in via Aristotelis, nihil mihi præ oculis versabatur, nisi vt per verba Aristotelica, Aristotelis sententiam inuenire; in nunc autem excitatus sum ex offensione ad considerandum S. Augustinum, & inueni Principem Theologorum, cum Principe Philosophorum esse consentientem. Siquidem S. Agust. tom. 1. lib. 12. Confessionum toto, disputat de prima origine cæli, & terræ, ac vniuersorum; frequenterque adhibet illam locutionem, *facere de nihilo*, illam autem locutionem *creare de nihilo*, nunquam habet in toto illo libro, quamuis in illo libro, vtatur vocabulo creationis. Quod quidem admirandum mihi visum est, nec sine iustissima causa factum ab Augustino, sapiente accuratissimo, existimaui.

Quia verò nihil boni, aut veri dictum est à summis Theolo-

go, ac Philosopho, nisi descendens à Patre luminum Deo quo cuncta bona, & vera in creaturas deriuantur; conuidentem ad sacras scripturas, & quod longè ante notaueram iterum acceptis concordantijs Bibliorum scrutari cæpi, ac ueni etiam in sacra scriptura esse adhibitam istam locutionem *facere ex nihilo*, illam uerò *creare ex nihilo*, nunquam, ut nunc patebit. De hoc gratias Deo egi quàm maximas, quòd iudicio, atque doctrinis meos conatus iuuerit, atque direxerit, ut formulam loquendi talem *Factio ex nihilo* seruire non autem illam *creatio ex nihilo*.

XCIV. Secunda ratio eiusdem locutionis reddita est ibidem scilicet Vestig. 1. cap. 10. sub illis uerbis. *Veruntamen, quia de nomine creationis, dissidia exurgunt grauiora &c. & in cap. 14. n. 43. Si autem hoc requiratur ad rationem creationis, de creatione disputo, nec de uoce litigo.* Etenim si de hoc sacro uocabulo *Creare, Creatio, Creator, Creatura* fuisset agendum, oportet magnam digressionem facere ex seculari doctrina Aristotelis in sacram doctrinam Christi. Angebar etiam, ac pudore confusus uidebam, oportere me ostendere, quòd scholastici Theologi in isto sacro uocabulo creationis, communiter discedunt a sacra scriptura. Hoc nunc mihi dicendum est, siamq; insipienter eum Sæcto Paulo loquar; sed vos me cogitis Offensores. Aliud quod in scholasticis Theologis animaduertebam, maximam scilicet discordiam in exponendis creationis conditionibus, atque in isto quid nominis exponendo; proinde nihil certi statuere poteram.

Præterea conuersus est philosophos scholasticos, uidebam eos nunquam accipere significatum istius uocabuli *creatio* Aristotele, sed ex proprio capite: ut propter hoc exterritus uocabulo creationis, nihil dicere uoluerim. Nam de solo uocabulo integram ferè oporteret instituere Vestigationem. Proinde cum Aristoteles docuerit factioem ex nihilo, neque tulerit uocabulum creationis ex nihilo; iustum mihi visum Aristotelem imitari, in eius mente uestiganda.

Promisi autem ostendere uocabulum creationis ab Offensibus, nec in doctrina Christi, domini, nec in doctrina Aristotelem

rectè accipi, ac ptoinde perperam obijci mihi tot vicibus, tot clamoribus creationem. Quasi non sit mihi liberum abstinere à disputatione de vocabulo, discordante, tum à Christo, tum ab Aristotele; præsertim cum Aristotelis sententiam vestigo. Repetam nonnulla ex antea dictis, vt vno quasi cursu omnia discernantur.

CAPVT II.

Creare quid significet in sacris litteris, idest secundum doctrinam Christi.

PRædixi, & iterum dico, me in sacra scriptura expressam xvi reperire, *Factionem ex nihilo*: expressam reperire *Creationem ex aliquo*. *Creationem autem ex nihilo* expressam non inuenio.

Defactione ex nihilo textus expressus est in 2. machab. cap. 7. Illic sanctissima, & martyr, & mater martyrum ita loquitur. *Pero, nate, vt aspicias ad caelum, & terram, & ad omnia, que in eis sunt, & intelligas, quia ex nihilo fecit illa Deus, & hominum genus.*

De creatione ex aliquo, textus expressus est in Genesi. cap. 1. *Creauit Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginem Dei creauit illum, masculum, & foeminam creauit illos.* At hominem creauit ex præsupposito limo terræ, mulierem ex præsupposito costa viri: non autem creauit ex nihilo. Igitur in doctrina Dei, & Domini Nostri Iesu Christi creatio est ex aliquo, sed creatio ex nihilo, hoc est sub ista formula loquendi, non est tradita.

Vt istud clarissimè perspiciatur, incipiamus per ordinem diuinam scripturam percurrere.

EX MOYSE.

GEN. 1. *In principio creauit Deus caelum, & terram.* Notauit lib. 1. num. 9. ex Vicomercato, & Pererio vocabulum hebræum Bara, & græcum Epijse non significare factionem ex ni

ex nihilo, sed quancunque formationem, siue productionem. Quamobrem si dictio latina *creauit* rectè exprimat vocabuli hebræum *Barà*, debet significare quancunque productionem indeterminate, non autem factionem ex nihilo.

Et si quæras, an Deus creauerit terram ex nihilo, aut ex materia? Respondet Deus in lib. Sapientiae cap. 11. *Non enim impossibilis erat, Omnipotens manus tua, quæ creauit orbem terrarum ex materia inuisa* siue vt Sanctus Augustinus ex græcè legit tomo 3. lib. 5. de Genesi ad literam cap. 17. *de materia informi*. Nec non in tom. 1. lib. 1. de Genesi contra Manicheum cap. 5. dicens. *Prima ergo materia facta est informis, unde omnes fierent, quæ distincta, atque formata sunt, quod credo à Græcis Chæos appellari*. Sic enim & alio loco legimus in laudibus Dei. *Qui fecit mundum de materia informi: quod aliqui codices habent de materia inuisa*. Et ideo Deus rectissime creditur omnia de nihilo fecisse, quæ etiam si cuncta formata de ista materia facta sunt: hæc tamen ipsa de omnino nihilo facta est. Igitur præsupposita materia, quæ a nihilo facta est, cælum, & terra suis formis sunt constituta: Quæ constitutio ex prima materia, & formis declarata est ex Hebræo per verbum *Bara*, ex septuaginta per verbum *Epÿsse*, cui vulgata editione per verbum *Creauit*. Verùm, vt Augustinus exponit, si cælum, & terra sumantur, pro vt describuntur materialiter de nihilo facta sunt. Si vt constant ex suis materia, & formis sunt facta de materia, prius facta ex nihilo.

Ità quoque cum sacra scriptura scribit Augustinus tomo cart. 234. in lib. de mirabilibus sacrae scripturae cap. 1. & refertur à S. Bonau. 2. dist. 3. quæst. 2. fundamento primo. Omnipotens Deus, *Ex informi materia, quam ipse prius de nihilo condidit, cunctas res rerum; hæc est sensibilem, & insensibilem, intellectualem, & intellectualem carentem species multiformes diuisit*. Quæ doctrinam in 12. Confessionum cap. 21. & 22. approbat veritatem, scilicet, quòd Deus fecit informem materiam omnium inuisibilium, & visibilium, ex qua fierent cælum, & terra secundum sensus varios, sed veros ibidem ab Augustino exposito. Quare creauit Deus cælum, & terram iustà sacram scripturam & S. Augustinum, non de nihilo, sed de informi materia.

Non

Non potuit autem Moyses declarare illi populo rudiori essentiam materiæ primæ, & eius factionem ex nihilo: cum ipse S. Augustinus vir acutissimus, & in rebus philosophicis, ac theologicis exercitissimus in eodem lib. 12. Confessionum cap. 6. fateatur, se magnam passum esse difficultatem in materia intelligenda; ac tandem eam describit per duo nomina: primum, *Nihil aliquid*: secundum nomen, *Est, & non est*. Declaravit ergo Moyses creationem primorum corporum sensibilium cæli, & terræ, ac intermediorum, sed ex materia.

Aug.

Nomina
materia.

2. Genesis 1. 22. *Creavit Deus cete grandia, & omnes animam viventem, atque motabilem, quam produxerant aquæ &c.* hic pisces, & aues creari dicuntur; sed de aqua.

xcvi.

3. Genesis 2. & 3. *Cessavit Deus ab omni opere suo, quod creavit, ut faceret. Iste sunt generationes cæli, & terræ, quando creatae sunt in die, quo fecit Dominus cælum, & terram.* Omnia opera sex dierum creata dicuntur, sed ea decursu historico patet, illa esse facta ex primis corporibus productis ante omnem diem; nempe cælo, aere, aqua, terra. Unde aliud est cælum, & terra, quæ in die aliquo creata sunt, ut secunda die cælum ex aqua, tertia die terra ex aqua emerit: aliud cælum, ac terra, quæ sunt creata ante omnem diem.

4. Genesis 5. *In die, qua creavit Deus hominem, ad similitudinem Dei fecit illum, masculum, & fœminam creavit illos, & benedixit eis, vocavitque nomen eorum Adam in die, quo creati sunt.* Creati sunt utique homines, sed ex materia præexistente.

5. Genesis 6. *Delebo hominem, quem creavi à facie terræ.* Deut. 26. 19. *Gentibus, quas creavit, &* Deut. 32. *de gente Israelis: Nonne ipse est, qui possedit te, fecit, & creavit te.* Et ibidem *Oblitus es Domini creatoris tui.* Sed exploratissimum est, nullum hominem esse factum immediatè ex nihilo, sed ex materia præcedente, puta ex sanguine, vel femine parentis aut ex limo, & costa: ergo creare in his locis significat producere de materia præsupposita.

Deut. 4. 19. De sole, luna, & astris dicitur. *Quæ creavit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus, scilicet sol, luna, & astra quæ quarta die sunt facta de materia lucis prima die factæ.* Hæc testimonia sunt ex Moyse.

EX DAVIDE.

XCVII. **D**Auid summus propheta, & poeta elegantissimus in
 mis crebrò vocabulum creationis resonat. Confidimus loca.

Psal. 32. *Verbo Domini celi firmati sunt, & spiritus eius
 omnis virtus eorum.*

*Congregans sicut in vitro aquas maris, ponens in thesauris abyssi
 Timeat Dominum omnis terra, ab eo auertim commouentur omnes
 inhabitantes orbem.*

Quoniam ipse dixit, & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt.

Commemorat quædam opera sex dierum factorum uel
 Dei dicentis; nam *ly dixit Deus*, non est de opere ante
 nem diem scriptum, sed de *opere sexdierum*, Prima die *dixit
 us, fiat lux* Secunda die *dixit Deus, fiat firmamentum in
 aquarum*, de quo firmamento loquitur Dauid in primo
 culo.

Tertia die *dixit Deus, Congregentur aqua, que sub celo sunt
 appareat arida. Et uocauit Deus aridam terram*, in qua ho-
 mines habitant. De cælis firmatis, idest de firmamento; de uir-
 tibus actiuis cælorum, hoc est, de luminaribus, & ste-
 quarta die constructis. De aquis in vnum locum concludi
 & arida detecta scribit, *Ipsè dixit, & facta sunt, ipse manda-
 & creata sunt.* Sed omnia prædicta facta sunt procul dubi
 materia præexistente.

In Psalmo 148. eadem repetit de sole, luna, & aquis si-
 firmamento, sicut & de Angelis: iuxta declarationem Aug-
 ni superius habitam ex libro de Mirabilibus fac. script.

Psalmo 88. *Aquilonem, & mare tu creasti*: nimirum ex a-
 primitus genitis mare: & ex spiritu, idest aere, uentum aq-
 uam.

Psalmo 101. *Populus, qui creabitur, laudabit Dominum*: cre-
 tur certè ex semine parentum.

Psalmo 103. *De animalibus hyeme mortuis, vel emort-
 Emittes spiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciem terræ.*

spi

spiritu fecundo flante, veris tempore, noua generantur animalia, nouæ plantæ, terræque superficies renouatur.

Psalmo 50. *Cor mundum crea in me Deus.* Hoc totum *cor mundum* creatur, sed de præiacente substantia cordis. Nec pluries Dauid vsus est hoc vocabulo. Neque vilis est locus indubitabilis, in quo appareat, quòd creare sit producere ex nihilo.

EX ECCLESIASTICO.

Iesus Filius Sirac in lib. Ecclesiastici frequenter arcessit verbum *create*.

Applicat hoc verbum creare secundæ personæ diuinitatis Trinitatis idest sapientiæ dicenti de se. Eccl. 24. *Ego ex ore Altissimi proditi primogenita ante omnem creaturam.* Nam hæc eadem ipsa sapientia de se dicit. *Ab initio, & ante secula creata sum.* Et *Qui creauit me, requiescit in tabernaculo meo.*

Ita Salomon in Proverbijs capite 8. *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio,* vbi legunt septuaginta: *Dominus creauit me initium viarum suarum.* Quibus locis certum est, Verbum Dei esse genitum de substantia Patris, tanquam de principio præsupposito, sed interno ipsi Filio producto: non autem esse genitum ex nihilo. Quare in istis locis *creari* non significat produci ex nihilo.

Ea propter in symbolo Nicæno primo, ex primo tomo Conciliorum cart. 532. dicitur Filius Dei *natus, non factus, hominibus Patri, hoc est diuinus cum Patre substantia, per quem omnia facta sunt.* Cautè sanctissimi PP. dixerunt *natum*, sed negauerunt *factum*: non negauerunt, nec affirmauerunt *creatum*. Negauerunt Verbum Dei esse *factum*, probantes ex Euangelio Ioannis, quoniã per ipsũ facta sunt omnia, ergo Verbum nõ est factum. Non dixerunt esse *creatum*, ne loquerentur cum Arrio, qui dicebat Filium Dei esse *creatum*, intelligens, quòd creare sit species quædam ipsius facere: volebat enim Arrius, quòd creare sit facere ex nihilo. Noluerunt negare esse *creatum*, quia sacra scriptura attribuit vocem *creari* ipsi sapientiæ genitæ.

Ex qua animaduersione duo mihi videntur colligi. Primum quod creare abstrahit ab ipso facere, & includit ipsum producere: sic enim creare significat producere ex principio præsupposito ordine naturæ, vel temporis, & interno ipsi producti. In quo sensu, & Salomon, & Ecclesiasticus dixerunt diuinam sapientiam esse creatam. In quo etiam sensu omnia composita facta ex aliquo præsupposito, sed interno ipsi rei productæ, cunctur esse creata. Vnde creare in suo formali significato non includit ipsum facere.

Sic ad Colossenses primo *Filius dicitur primogenitus omnis creature*, ut & ipse creatura esse intelligatur, sed non factura.

Similia videntur esse illa Ecclesiastici primo. *Sapientiam & precedentem omnia, quis inuestigauit? Prior omnium creata est scientia, & intellectus prudentie ab auo. Fons sapientie Verbum & in excelsis.* Et paulò post. *Vnus est Altissimus Creator omnium omnipotens &c. Ipse creauit istam in Spiritu sancto.* Magister 2. dist. 1. hæc explicat de angelis. Sed Verbum Dei non datur conuenire angelis, ut commodior explicatio sit, ea intelligere de Verbo.

xcviii Deinde Author Ecclesiastici vocabulum creare attribuit etiam creaturis, sed semper ex materia præsupposita. Eccl. 7. *Non omnis laboriosa opera, & rusticationem creatam ab Altissimo.* Artistica dicitur esse creata in anima hominis, quando Deus honorem damnauit ad laborem, Genesis 3. *In laboribus comedet ea cunctis diebus vite tue.*

Eccl. 17. *Deus creauit de terra hominem.* Hoc loco creare est ex aliquo, non de nihilo. Item *creauit ex ipso adiutorium simile sibi.* Rursus, *creauit illis scientiam spiritus, & sensus impleuit cor illorum.*

Eccl. 10. *Nequius oculo, quid creatum est? Insuper, Vinum in iucunditatem creatum est, non in ebrietatem.*

Eccl. 38. *Honora medicum propter necessitatem; etenim illum creauit Altissimus. Altissimus creauit de terra medicinam.* Da locum medico, etenim illum Dominus creauit. Eodem capite de fabro ferrario, figulo, & alio quouis artifice. *Creaturam amico formabunt, creatura vocatur opus artificum.* Et in omnibus
autho;

authoritatibus creare ex aliquo est præsupposito, non ex nihilo.

Eccl. 39. *Bona bonis creata sunt ab initio: sic nequissimis bona, & mala.* Declarat ista bona, & mala. *Aqua, ignis, & ferrum, Sal, Lac, &c.* *Hæc omnia sanctis in bona: sic & impijs, & peccatoribus in mala conuertentur.* *Sunt spiritus, qui ad vindictam creati sunt.* Declarat istos spiritus, *Ignis, grando, fames, & mors: omnia hæc ad vindictam creata sunt.* De aliqua, scilicet, non de nihilo.

Eccl. 40. *Occupatio magna creata est hominibus à die exitus de ventre matris eorum.* Occupatio ista continet cogitationes, timores, expectationes, &c. Item, *Mors, sanguis, contentio, & romphaa, oppressiones, fames, & contritio, & flagella super iniquos creata sunt.* De materia profectò, non de nihilo.

Ergo si loquamur de rebus factis, primum factorum est materia prima, quæ de nihilo facta est: cætera facta sunt de materia. Si loquamur de rebus creatis, prima rerum creatarum est sapientia Dei primogenita: non tamen prima factarum, quia non est facta. Cætera creaturæ sunt productæ ex materia præexistente ad sensum Ecclesiastici.

EX ISAIA.

Isaïas sanguine Regius, eloquio disertissimus, quando vocabuum *creare* scribit, aliquando affirmat, cælos esse creatos. Exponendus est autem in eo sensu, quo Moyles scribit. In alijs locis creare semper accipit pro eo, quod est producere de aliquo præsupposito rei productæ.

Isaia 4. *Creabit Dominus super omnem locum montis Sion, & ubi inuocatus est, nubem per diem, & fumum, &c.*

Cap. 40. *Creauit omnes terminos terræ.*

Cap. 43. *Creans te Iacob.* &c. In gloriam meam creauit eum, dicitur de homine inuocante Dominum.

Cap. 45. *Ego dominus, & non est alter: formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum.* Tenebræ de opaco

præsupposito in perspicuum oriuntur : malum prælij ex malis hominibus, & malis volitionibus eorum. Neque ullus est locus, quo dicatur aliquid creari ex nihilo.

Jeremias 31. *Creavit Dominus novum super terram; femina circumdabit Virum.* Novitas omnia superans est Christus ex femina creatus. Creatus verò est ex sanguine purissimo feminae, non ex nihilo. In quo sensu Apostolus ad Ephesi 4. loquitur, *Induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est.* Ita de novo homine ad Colossenses 3. 10.

Ex Sacris Scripturis Græcis.

c. **L**iber sapientiæ græcam eloquentiam redolet, inquit Sanctus Hieronymus. Quomodo Author illius libri vitæ hoc vocabulo creare?

Sapientiæ 2. *Deus creavit hominem inextinguibilem.*

Sapientiæ 10. de homine dicitur, *cum solus esset creatus.* Creare hic est de materia, hoc est de terra.

Sapientiæ 11. *Creavit orbem terrarum de materia invisâ.* Quæ hic suspicabitur creationem de nihilo.

Sapientiæ 3. *Maledicta creatura eorum.* filij dicuntur creatura parentum, ex eorum sanguinibus scilicet creati sunt.

Sapientiæ 19. *Novam creaturam auium:* non quidem novam speciem, quia post sex dies creationis novæ species non producantur, sed nova singularia ex materia primitus facta. Sanctus Paulus græcè scripsit omnes epistolas ferè. Exploremus, qui nobis significet per vocabulum creare.

Prima Corinth. 11. *Non est creatus vir propter mulierem; sed mulier propter virum.* Creatus est vir ex limo, mulier ex coepta. Ephesios 2. de hominibus Christianis, *Creati in Christo Iesu in operibus bonis.* Homo Christianus est totum creatum e homine præsupposito in esse naturali. Inde vocatur nova creatura 2. Cor. 5. & Galat. 6. *Neque circumcisio aliquid valet, ne preputium; sed nova creatura.*

Hebreo 9 Comparat Paulus tabernaculum veteris testamenti cum cælo, veluti tabernaculo novi testamenti. In quod novum tabernaculum.

tabernaculum Christus est ingressus, & ait *Christus assistens Pontifex futurorū bonorū per amplius, & perfectius tabernaculum, non manufactum, idēst non huius creationis.* Siue Græcè, siue Hebraicè scripta fuerit hæc epistola, indicabit nobis, quid significet nomen creationis: nam hoc nomen in isto solo scriptoræ loco reperitur. Igitur de tabernaculo veteris testamenti manufacto dicit ipsum esse huius creationis. Cælum autem est tabernaculum alterius creationis, in quod Christus intrauit, Hebræos 9. 29. *Non enim in manufacta, sancta Iesus introiuit, exemplaria verorum; sed in ipsum cælum.* Ergo Apostolus productionem manibus hominum factam, appellat creationem; at nullus homo manibus operatur, quin præsupponat materiam circa quam, in qua, & ex qua producat. Ergo creatio significat productionem ex aliquo præsupposito.

Sanctus Ioannes Apostolus in Apocalypsi 4. 11. *Quoniam tu creasti omnia, & propter voluntatem tuam erant, & creata sunt.*

Apocalyp. 10. 6. *Qui creavit cælum, & quæ in eo sunt, terram, & quæ in ea sunt, mare, & quæ in eo sunt.* Sanè omnia, quæ ab opere primi diei vsque ad finem mundi producuntur, & sunt in cælo, in terra, in mari, nemo prudens dicet produci immediate ex nihilo; sed affirmabit produci ex aliquo præsupposito. Tales locutiones generales, quibus Deus asseritur creasse omnia, sunt sæpè in utroq; testamento, vt Eccl. 18. & 23. Ephes. 3. Coloss. primo. Exploratum verò est ista omnia non esse facta immediate de nihilo, sed ex aliquo.

Ex sacris scripturis Latinis.

Solus D. Marcus Euangelista latinè scripsit Euangelium. In illo vocabulum creare, vel creatio non sunt; sed vocabulum *Creatura*: & creatura pro homine accipitur Marci ultimo. *Predicite Euangelium omni creature.* Marci 10. *Ab initio creature masculinam, & feminam fecit illos Deus.* Marci 13. *Erunt dies illi tribulationes tales, quales non fuerunt ab initio creature, quam condidit Deus vsque nunc.* Creatura tribulationibus subiecta est homo ipse: Pau.

ci.

Paulus quoque ad Romanos 1. sic accipit vocabulum *creatura*. *Inuisibilia Dei à creatura mundi per ea, que facta sunt*. Colossenses 1. *Prædicatum est in uniuersa creatura*. Accipitur etiam creatura pro quacunque re per se existente in uerso, Apocalips. 5. *Omnem creaturam, quæ in celo est, & super terram, & sub terra.*

Et prima ad Timor. 4. *Omnis creatura Dei bona est*. Ista sunt ex nihilo facta immediatè, sed ex materia. Si rectè considerentur loca scripturarum, vocabulum *Creator* undecies, *Creatura* quadragies, *Creatio* semel, *Create* octuagies septies nrietur in Concordantijs biblicis: nunquam tamen cum particula *ex nihilo*, hæc uocabula coniuncta sunt. Quare nunquam uocabulum *Create*, & eius coniugata, quatenus huiusmodi significant factionem ex nihilo, sed productionem ex aliquo supposito.

¶ II. Iam fessus colligendo, conuertor ad uos Offensores meos atque interrogo, Vtrum ista locutio *Create de aliquo præsupposito rei producta* sit in istis libris citatis, à Deo, an ab hominibus. Si à Deo dixeritis, optimè respondebitis; nam Lucæ 1. *Locutus est Deus per os sanctorum*. Hebræos 1. *Multifariam, multisque modis locutus est Deus patribus in prophetis*. Nouissimè autem, locutus est nobis in Filio. Et 2. Petri 1. *Non uoluntate humana allata, sed aliquando prophetia; sed Spiritu sancto inspirante locuti sunt sancti Dei homines*. Hac igitur habita responsione à uobis, uos humiliter obsecro, ne Deo loquenti resistatis; sed fateamini, quod dictio *Create*, uel semper, uel frequenter significat productionem de aliquo præsupposito, & inexistente in re producta. Si igitur uocabula ex placito primi instituentis, uel ex usu primi ueterum accipiuntur: iam Deo cedite, qui primus significationes omnibus linguis imposuit, tribusque linguis usus est ad loquendum scripturis sanctis. Cognoscite quoque, quod ista uocabula *Create*, *Creatio*, *Creator*, *Creatura* ex legitima, propria, primæ & natia significatione significant productionem ex aliquo, non ex nihilo.

Si autem responderitis, hunc modum accipiendi prædicta uocabula, non esse à Deo, sed ab homine; rursus dicam, ne tantum uobis.

vobis atrogetis, vt in lingua hebraica credatis vos ipsos sapientiores, atque in proprietate hebraicorum vocabulorum discernenda doctiores, quàm fuerint Moyfes historicus præcellens, Dauid poeta celeberrimus, Isaias, & Iesus Sirachi Doctores sapientissimi. Ne putetis vos peritiores in græco, quàm Ioannes, vel Paulus Apostolus: aut in latino, quàm Marcus Evangelista.

Si quis verò tenax sui placiti ad propriam voluntatem trahat has voces, atque dicat, & Deum sacram vocum, immò & omnium Authorem; & sanctos scripturæ doctores improprie, & abusiue locutos: se autem legitime, & proprie loquishunc ego dicam licenter nimium, & irreuerenter loqui. Nam & si in sacra scriptura sint locutiones figuratæ aliquando, propriæ tamen sunt in historia, in præceptis, in fidei dogmatibus tradendis. Et scripturæ sunt proprie exponendæ, ne aperiamus portas hæreticis euertendi omnia sacramenta, & dogmata Christiana. Metaphoræ quoque sunt accipiendæ primo in proprio sensu; deinde sunt explicandæ ratione similitudinis: idemq; in cæteris tropis est seruandum, vt ex omnibus euatur proprius, & literalis sensus. Nunc autem in locis citatis, historiæ, & dogmata fidei traduntur, dum agitur de creatione: ergo proprie, non figuratè vocabula sunt accipienda. Quamobrem ex institutione primæua Dei, & vsu sacrorum scriptorum *Creatio est productio de aliquo principio presupposito, & interno ipsi rei productæ*. Et creatio (si legitime accipitur vocabulum) vel nunquam, vel rarò, & non ratione sui, sed ratione adiuncti, poterit connotare factionem ex nihilo.

Animaduerti autem, hoc idem ante me à S. Augustino fuisse obseruatum. Cum enim in Tomo 6. contra Aduersarium legis, & prophetarum, lib. 1. cap. 23. proposuisset argumentum Aduersarij, fundatum in locum Isaiæ 45. *Faciens bona & creans mala*. Ex quo loco per verba *facere, & creare* argumētabatur ille, quòd Deus legis, & prophetarum esset malus, quia ex alieno faceret bona, ex se crearet mala. Sanctus Augustinus argumento Aduersarij pressus, quæsiuit in sacris literis vsum istorum verborum *facere, & creare*. Atque docuit duo significata; primum

CIII

mum

num, quod idem significant, & promiscuè accipiantur. In significato ipsum creare coniungitur cum ipso facere. Et facere potest esse, tum ex aliquo, tum ex nihilo: ideo rat ad iuncti creare potest significare idem, quod facere ex nihilo sicut accepit Augustinus tomo 1. lib. de fide, & symbolo cap. de Genesi ad literam imperfecto cap. 1.

Secundum significatum est, quo propria significatio ipso facere distinguitur ab ipso creare: quam differentiam, ut 1. num. 9. attigi, explicat his verbis. *Et si aliquando cum alia differentia dicitur, hoc rectius potest inter esse, quod dixi: ut Factum sit, quod omnino non erat: Crescere autem ex eo, quod iam erat, quando aliquid constituere. Ideoque hoc loco dictus est Deus creator mala, quoniam peccantibus ea convertit in malum dispositione sententis sue: que bonitatis eius largitate bona facta sunt.* Loquitur Augustinus quidem in ijs, quæ sunt ad extra, & rectè ait, *creare esse producere ex eo, quod iam erat; facere autem ex eo, quod omnino non erat.* Ita in Enchiridio cap. 88. *Non autem per Deo terrena materies, de qua mortalium creatur caro, &c.*

Et 9. ad Genes. ad literam cap. 1. *natura quippè mulieris creata est, quamvis ex virili, que iam erat.*

CIV.

Denique, quoniam ex communi placito creationi oppositur directè annihilatio: videamus in sacris literis, Verum quod ad nihilum redigitur, post annihilationem aliquid sui resequatur.

Iob. 16. *De pravis, & in nihilum redacti sunt.* De seipso, 30. *redactus sum in nihilum.*

Psalmo 14. *Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus.*

Psalmo 57. *Ad nihilum devenient, tanquam aqua decurrens.*

Psalmo 58. *Ad nihilum deduces omnes gentes.*

Psalmo 59. *Ad nihilum deducet tribulantes nos.*

Psalmo 72. *Imaginem ipsorum ad nihilum rediges* Et ibidem *ad nihilum redactus sum.*

Psal. 77. *Ad nihilum redegit valde Israel.*

Isaia 34. De Idumæa. *Ut redigatur ad nihilum.*

Ierem. 10. *Ne fortè ad nihilum redigas.*

Ezechiel 28. *Nihil factus es, & non eris in perpetuum.*

Dicitur

dicitur de Rege Tyri; & cap. 27. de Tyro *Ad nihilum deducta es.*

Et Actorum 5. *Dissipati sunt, & redacti ad nihilum.* Quibus omnibus locis scripturæ consideratur homo ex bono statu ad malum redactus: semperque relinquitur ipse homo in esse naturæ tanquam subiectum post annihilationem relictum. Nec unquam in scriptura sacra deductio ad nihilum est posita, nisi relinquendo aliquid postpositum: quarè & creatio ut sic, nunquam est in scriptura, nisi ponendo aliquid præsuppositum.

Hactenus de Creatione ex doctrina Christi dictum sit.

C A P V T I I I.

De Creatione, & Annihilatione secundum Aristotelem.

Philosophi Peripatetici, quæ de creatione tractarunt, nihil ex Aristotele locum prædiderunt, in quo Aristoteles Creationem nominaverit, ex quo loco possemus, & vocabuli significationem, & rei significatæ comprehensionem, aut negationem ex principis Peripateticorum sententia educere. Simplicius in 8. phys. in digressionem contra Ioannem Grammaticum: Averroës in 12. meta. comment. 18. ex antiquis: Pererius in 5. phys. cap. 7. & Piccolomineus lib. 1. de creatione, ac 2. ex modernis nobis testimonium præbebunt. Nihil quoque de annihilatione tractarunt. Assignarunt, & isti, & alij nomen creationis, definitionem nominis, conclusiones que proposuerunt iuxta præiudicatam a se ipsis opinionem: conditionesq; creationis sibi quisque præstitit, quas voluit: Aristotelis sensum parum diligenter explorantes. Optimus autem lector est, qui dictorum intelligentiam expectat ex dictis potius, quam importat: qui aufert opinionem ab Authore, non eam avertit: neque cogit id videri dictis contineri, quod ante lectionem præsumpserit intelligendum.

Ego senectute, & ægritudine præpeditus, & quod maximè est, officio legendi sacra dogmata (quæ sunt abyssus impermeabilis)

bilis) reuinctus à multis annis, non possum dare operam le-
ni Aristotelica: afferam tamen quaedam loca Aristotelis, &
mihi occurrunt, occasionemq; præbebo alijs, quibus per otii
& valetudinem licet, vt Aristotelem accuratius perscrutentur

- CVI. Igitur Philosophus in 4. de histor. animal. cap. 3. cart. 9
1. D. scribit *Neque enim aliquid eiusmodi est, quod animal Creet, prius generari ouum.*
2. In 2. de partibus animal. cap. 2. cart. 1116. *At vero cor, q̄ uenarum principium est, & vim Creandi primam obtinet.*
3. In 2. de gener. animal. cap. 4. cart. 1254. *Fœmina semper uerteriam præbet, mas vim Creandi.*
4. In 4. de generat. animal. cap. 1. cart. 1306. B. *Quod non eo separatur, à quo conditur, siue Creatur.*

In his locis Aristoteles potest bifariam explicari. Primò
cundum scholasticos philosophos, vt creatio sit factio ex
hilo rei factæ, secundum conditiones à controuerfantibus s-
cialiter adiectas. In quo sensu explicandus erit Aristoteles,
quæ creantur, dicantur creari secundum formam, quæ ex
la sui parte præsupposita fit. Sicuti doctor Seraphicus Bonau-
2. dist. 18. quæst. 1. num. 4. exponit auctoritatem Geneseo:
cum dicitur, *masculum, & fœminam creauit eos; creauit, ni-*
rum secundum animam. Hoc modo exposui Aristotelem, di-
defendebam Illustrissimum Contarenum, & me.

lib. 1.
Defen. 1.
num. 38.
39.

- Secundò explicari potest (vt mihi magis placet) quòd cr-
tio apud Aristotelem sit productio ex aliquo principio præst-
posito, & interno ipsi; roducto. Sic locutus est S. Augustin-
CVII. de creatione; sic censeo Aristotelem esse locutum. Cum en-
Dei iudicio, atque gratia tum Augustinus, tum Aristoteles:
ctionem in communi acceperint ad factionem ex aliquo, &
nihilò; & per verbum factionis locuti sunt, quando aliquid
nihilò causatum est: ità cum vsi sunt vocabulo *creare*, ex e-
dem iudicio, & gratia iuxtà sacras scripturas, scienter Augus-
nus, Aristoteles non scienter, quod attinet ad literas sacras; sci-
ter, quod attinet ad vsum authorum secularium, vsurparunt v-
cabulum creationis in assignato significato, vt creare sit prod-
cere ex aliqua parte rei productæ.

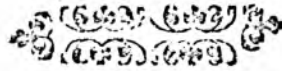
Similiter in vocabulo annihilationis, quo vsus est Aristoteles in 1. meteorum. 1. cap. 3. Annihilatio est ab Arist. usurpata, sicut & in sacris literis, pro vt est alicuius destructio; sed cum subiecto post se relicto. E 1. meteor. cap. vlt. *stagnans aqua desiccata, estiam annihilata.* Ex quo appareat Christianos Peripateticos non cum Aristotele creationem, vel annihilationem ponere, aut negare; sed ex proprio genio, & ingenio Aristoteli suas opiniones assignere. Solum in lib. contra Xenophanem inuenio ipsum *creari ex nihilo* ab interprete tribui Empedocli, quem Aristoteles affirmans factionem ex nihilo, coniungit cum Xenophane approbante illud assertum, *Ex nihilo nihil fit.* Vnde Aristoteles reprobatur utranque. Hæc de Philosophis.

Hæc mihi de creatione, atque annihilatione sunt explicata ex doctrina Christi Domini, & Aristotelis: vt ostenderem Offensores meos, nec in Theologia Christi, nec in Philosophia Aristotelis intellexisse creationis nomen: de quo nomine tamen maxime tumores concitant, quasi opinio Contareni, & mea sit contra Philosophos, & Theologos omnes. Ego verò de creatione nolui disputare in 1. Vestigione, ne cogerer sacras scripturas ad Aristotelē explicandum afferre: neue compellerer scholasticorum examinare sententiam. Vnde enim scholastici suum significatum acceperint, quia nec Vicomercatus, nec Pererius dixere: neque ego dicere audeo. Locutus sum cum Aristotele, & regente Deo, locutio mea fuit conformis dictis Dei: qui factionem ex nihilo nos docuit, creationem, ex nihilo non expressit.

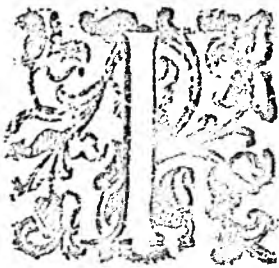
Finis Secundi Libri.

LIBER TERTIVS

Defensionis Vestigationum Peripateticarum

Argumentum Tertij Libri.

N vestigatione 6. cap. 2. inter disputandū pro vtraque parte quæstionis Admodū Reur. P. Veglensis Præceptor meus, vniuersalem illam, omnis forma substantialis separabilis, probat duodecim rationibus quas iustis de causis noluit soluere. Domini Offensores hinc rapta occasione, Præcipiunt, quòd Pater Ferchius illam vniuersalem tenet. Secundo taxant, quòd non soluerit rationes suas. Tertio contendunt quòd eam non efficaciter impugnauerit. Quarto probant illam vniuersalem esse falsam. Quinto respondent ad rationes illas duodecim. Idcirco P. Veglensis omnibus his occurrit præsentibus libro, seipsum defendens ab imperitiis aduersariorum.

C A P V T I.

*Explicatur sententia Ferchij, & Auerfariorum
impugnatio referri incipit.*

Num. I. **I**N 6. Vestigatione, quæ de forma separabili est, cap. 1. docet quasdam formas esse separabiles, quasdam inseparabiles. De separabilibus metaphysici, de inseparabilibus phisici, a mathematici esse pertractare. Hinc capi Vestigationem metaphysicam de forma separabili. Secui vestigationem in duas partes, in priore proposui dubitationes, in posteriore resolutionem veritatis.

veritatis & hæc incipit lib. 1. cap. 5. Proposui autem quatuor enuntiationes, duas contrarias istas: *Omnis forma substantialis est separabilis, nulla forma substantialis est separabilis*: & argumenta pro vniuersali affirmatiua meo labore crexi, nec soluere volui, quædam non erant contra principale meum propositum constituendi formam separabilem. Qui enim concedit, omnem formam substantialem esse separabilem, sine dubio concedet etiam particularem illam *aliqua forma substantialis est separabilis*. Argumenta verò pro vniuersali negatiua ex alijs collegi, & pro vniuersali dissolui, quoniam principalia me intento aduersabantur. Posthac cum Aristotele descendi ad particulares contradictorias vniuersalibus, sed inter se sub contrarias, scilicet istas, *quædam forma substantialis est separabilis, quædam non*.

Idem in fin: capitis primi declarauit me, dicens. *Ita nos examinatis vniuersalibus per excursionem quædam, considerabimus particulares has; quædam forma est separabilis, quædam non*. In capite 6. num. 22. Aristotelis opinio exponitur, & probatur. Et hæc ascribo initio capitis. *In 1. phys. Aristoteles contrarias illas enuntiationes, omnia principia sunt contraria, nulla principia sunt contraria, declinauit, statuitque principia quædam esse contraria, quædam non esse. In 1. post. depulit, tum dicentes, omnium esse demonstrationem, tum dicentes, nullorum esse demonstrationem: recepit medias, quorundam esse, quorundam non esse. Idipsum mihi fecisse videtur in proposita Vestigatione. Si enim queras, an singule forme substantiales sint separabiles simpliciter à materia: neque omnes, neque nullas esse separabiles dices, sed quædam esse simpliciter separabiles, quædam minime. Prodeat ad hoc ostendendam prior locus ex 8. met. tex. 3. &c.*

In quibus satis declarauit ex Aristotelis sententia duas vniuersales prædictas esse reiiciendas, duas particulares recipiendas: quemadmodum per totum primum, ac secundum librum ferè ostenditur ex ipso Aristotele.

Ergo in proponendis dubitationibus, probauit vniuersalem affirmatiuam: sed nemo est, qui nesciat, non esse alicuius authoris sententiam accipiendam ex dubitationibus: sed ex resolutione. Etenim in dubitationibus vt plurimum proponuntur, & fal-

fa, & impossibilia, & aliena. Cognoscebant hoc Offensores me sed quoniam in omnem occasionem reperiunda accusationis extendunt, etiam imponunt mihi, quod reliquerim illam vt uersalem affirmatiuam tanquam veram, & probabilem in Aristotele. Sanè nullus intellectus potest assentiri duobus contradictorijs, teste Arist. in 4. met. 9. sed istæ duæ, *omnis forma separabilis, quædam forma non est separabilis* sunt contradictorie ergo cum Aristoteles approbauerit istam contradictoriam particularem negatiuam, *quædam forma non est separabilis*: exploratissimum est cuicumque cognoicenti primum principium, de nullo verum est affirmare, & negare: Aristotelem vt falsam comprobauisse vniuersalem affirmatiuam illam, *omnis forma est separabilis*, sicuti & in loco nunc relato ex Aristotelis mente scrip-
Nunc legatur offensio.

Offensio. Disput. 5. quæst. 1. art. 1. num. 14. ad finem Sic de n scribunt. *Si vera est doctrina, quam tradit de omnibus form. substantialibus vniuersim Vestigatione 6. lib. 1. cap. 2. esse scilicet i. generabiles, & incorruptibiles.*

Sed nos infra reijciemus quæst. 2. art. 2. & quæst. 6. num. 14 & seq. eius fundamenta diruendo ex Aristotele desumpta.

III. Ponunt conditionalem, *si vera est doctrina*, quoniam eo-
v. Defen- scientia reluctante, sciunt à me illam non proponi vt veram, se
fo. vt falsam. Dum autem statuunt illam doctrinam reijcere, tan-
quam, si esset proposita à me vt vera, ostendunt studium con-
tentionis ex voluntate Offendendi me, & mea dicta ardentissi-
mum. Experiamur an vos, offensores, sufficientes sitis ad rei-
ciendum illam propositionem vniuersalem rationibus vestris
aut sufficientes sitis ad meas rationes pro illa extractas soluen-
dum.

Dicitis vos velle fundamenta desumpta ex Aristotele dirue-
re. Si confunditis fundamenta Aristotelis cum fabrica à me su-
perstructa, inconsideratè scribitis; si verò intenditis ipsame
fundamenta Aristotelis diruere, audenter scribitis. Fundamen-
ta enim Aristotelica nimium sunt robustiora, quàm vt à vobi-
ruia iam timeant. Denique minamini locum pugnae esse quæ-
stionem 2. art. 2. sed ardenti studio offendendi præuenitis lo-
cum

cum pugna; etenim quaest. 2. in præparatione ante articulum primum in fine numeri 48. scribitis sequentia.

De corruptione autem potest esse dubitatio, saltem quò ad terminum formalem ob rationes, quibus nuper P. Ferchius Vestig. 6. lib. 1. cap. 2. probat ex professo, omnem formam substantialem uniuersim esse separabilem à materia, sempiternam, atque incorruptibilem, quia enim illas affert ex suo penu, nec soluit: cum tamen cap. 3. & 4. soluat, quas affert ex alijs pro altera parte contradictionis, scilicet, nullam formam substantialem esse separabilem, relinquere videtur uniuersalem illam affirmatiuam, ut veram, vel ut minimum satis probabilem in Aristotelis sententia.

Quinque sunt in his dictis, quæ mihi non probantur.

Primum, asseritis ex professo à me probari illam uniuersalem, omnis forma substantialis est separabilis. Illud ex professo probamus, quod profitear, quod approbamus; at illam uniuersalem à me proponi, & probari auctoritatibus Aristotelis, verum est. Sed illam, vel à me approbari, vel ex professo probari, est per quam falsum. Cum enim profitear, & toto opere probem cum Aristotele contradictoriam, id est particularem negatiuam: falsum est dicere, quòd ego profitear, vel approbem, vel ex professo probem uniuersalem affirmatiuam.

Secundum, asseritis, me afferre rationes velut ex meo penu. Intellego intentionem vestram. Quæsiuistis, utrum apud alium aliquem illas rationes inuenire possitis, ut ostenderetis illas non esse peregrinas. Non potuistis hac vice, etiam falsa mihi imponendo, ostendere, quòd rationes illæ non sint meo labore partæ, sed cum diuino lumine illustrante; quo & ad bona & ad mala, discernenda, etiam inmerentes iuuamur.

Tertium, Doleo, vos rudimental ogicæ deserere. Ego erexi rationes ex me pro illa uniuersali affirmatiua, omnis forma substantialis est separabilis. Subditis vos. *Cum tamen cap. 3. & 4. soluat, quas affert ex alijs pro altera parte contradictionis, scilicet nullam formam substantialem esse separabilem.* Ergo apud vos istæ duæ uniuersales; *omnis forma substantialis est separabilis, nulla forma substantialis est separabilis,* sunt contradictoriæ. At ego homo rudis didiceram à Petro Hispano in 1. tractatu Summularum; &

ab Aristotele in 1. de interpretat. cap. 5. illas esse contrarias?

Quartum. *Relinquere videtur vniuersalem illam affirmatiuam ut veram, vel ut minimum ut satis probabilem in sententia Aristote.* Timeo ne aliud vobis videatur, aliud in re sit. Nam re vera in enuntiatio in Aristotele à me relinquitur ut falsa, & impossibilis. Sermo enim est scientificus circa necessaria, & impossibilia tractans. Vnde illa particularis *quadam forma non est separabilis* est vera, & necessaria in doctrina Aristotelis, quam in initio capitis retuli. Illa verò vniuersalis contradictoria est falsa, impossibilis. Verùm intellectus vester cruentatus est vniuersi contradicendi. Qui autem ophthalmia rubra oculos habent aegros, omnia quantumuis candida, vel nigra, rubra cernunt.

Quintum. Quoniam pro vna parte argumenta aliena soluuntur pro alia parte opposita argumenta ex me facta non solui: cogitis me reliquisse tanquam veram, aut probabilem istam partem. Collectio nulla est. Scotus vester doctor (si tamen vester) in 4. dist. 43. quæst. 2. proponit istas duas enuntiationes 1. *Anima intellectiua est immortalis*: atque pro ipsa authoritates, & rationes ex alijs profert, & eas dissoluit. 2. *Anima intellectiua mortalis*: & ex se affert pro ista authoritates, & rationes, sed tamen soluit. Si argumentum vestrum valet, cum Scotus theologia scribat, & ex Aristotele: sequitur, quòd Scotus reliquit tanquam veram, & probabilem istam propositionem. *Anima intellectiua est mortalis*. Quarè & hæreticus, & hæresiarcha est. Aut igitur Scotus non soluens, errauit, aut non. Si non errauit, Scotum imitatus sum, nec ego erravi. Argumenta pro me facta soluere nolui; sicut nec ipse voluit soluere. Si erravi in philosophia, & in theologia, vestrum erit Scotum defendere qui saltem apparenter Scoti sequelam profitemini.

VI. Scotus quidem deseruit defensionem veritatis catholicæ, quæ noluit defendere veritatem istam: *anima est immortalis*, quæ do noluit soluere argumenta, quæ contra ipsam attulit. Ego verò solui argumenta, quæ sunt contra veritatem philosophicam, & theologicam; nempe illa, quæ probant; nullam formam esse separabilem. At illa enuntiatio: omnis forma substan-

stantialis est ingenerabilis, & incorruptibilis, & separabilis in hoc sensu, tenetur à plurimis, atque grauissimis in philosophia, & theologia Doctoribus, scilicet à defensoribus rationum seminalium. De qua re alias Defensionis lib. 1. Quare meae rationes illae non sunt contra fidem catholicam, & eas non soluere, fidem catholicam non lædit. Sicut non soluere illa, quae Scotus fecit argumenta, est contra fidem catholicam. De hoc iterum redibit sermo.

*Qua data, nunquam forma terminus formalis corruptionis status Offensio
enda foret, sed sola unio, qua dissoluta, compositum quoque destrue-
tur.*

Vos nunc, si forma non corrumpatur, non vultis, quod forma sit terminus formalis corruptionis, sed sola unio. Defen-
sio. Infra ad num. 37. & 38. dicetis oppositum in anima rationali, quae non corrumpitur, est tamen corruptionis terminus formalis. Quare non seribitis consentanea vobis ipsis.

In quæst. 1. disput. 3. num. 12. affirmatis, vos sedulo studuisse meis dictis intelligendis; ac tunc patet vos non sedulo studuisse, quoniam in pertractanda vniuersali propositione illa, omnis forma substantialis est separabilis vestig. 6. num. 10. posui discrimen inter formam substantialem, & accidentalem, dicens. *De subiecto igitur pellitur, atque destruitur accidens à contraria: forma substantialis contrariis vocat; ob id neque pellitur, neque destruitur, sed secundum suum esse præcisum sæper superstes erit.* Ad numerum 11. de compositio scripsi. *Omne compositum, quia substantiale est, semper erit, scilicet in esse imperfecto, & inchoato; quod enim est indifferens ad ambo opposita recipienda, neutri opponitur, & à neutro oppositorum læditur.* Hæc locis citatis. Hinc patet iuxta opinionem ibi tractatam, quod forma nunquam pellitur à materia, vnde nunquam incipit unio formæ cum materia, nunquam desinit: nunquam compositum fit de nouo, aut de nouo destruitur. Quare in ista offensione nunc relata duo refertis falso. Primum est, quod unio dissoluatur. Secundum quod compositum destruat; nimirum quia non sedulo studuistis. impossuræ
duæ 2. & Scante enim illa falsa opinione, nulla mutatio substantialis danda est. 3. Notetur hic locus, quoniam infra etiam contra vos vsui

erit. Si tamen formæ substantiales vnirentur, vel separatur, terminus formalis generationis, aut corruptionis e forma substantialis, non autem vnio, vel separatio, vt vos rectè infertis. Constat hoc secundum Aristotelem in animalionali, dum accedit ad corpus, vel recedit à corpore. Aniquippè est terminus quo, non vnio, vel separatio. Hæc d sint ad apparatus, in quo me offenditis ante locum condictu scilicet ante quæstionis secundæ articulum secundum. De qu nunc incipiemus excussionem.

CAPUT II.

*Afferitur Preparatio pugna ab Offensoribus facta contra
Ferchium, & ostenduntur Offensores
esse contra Scotum.*

yt. ¶ **I**N lib. de Generat. disput. 5. quæst. 2. art. 2. num. 65. c. 250. columna 2. Incipit pugna vestra contra me. Ità mea, vt etiam contra Scotum, cuius vos gloriari esse iacces, pugnetis. Aferibo vestra per ordinem.

*Sed dices. Dum gratia destruitur in anima nostra, desinit in
biectum, manet enim subiectum eius scilicet anima post eius di
tionem, & tamen dicitur annihilari, non corrumpi, sicut è con
dum incipit in anima, dicitur per creationem incipere, non per ge
rationem, vel deductionem.*

*Rursus si ipsa anima nostra destrueretur, etiam maneret sul
tum, nempe corpus, & consequenter in subiectum desineret, &
men non diceretur corrumpi sed annihilari, ergo non bene poni
negatio in subiecto terminus corruptionis forme, quia id, etiam
venit annihilationi.*

*Bassol. hanc difficultatem de gratia desitione tangit in 4. dist. 1
quest. 4. art. 2. & agrè resoluit, quia persistit in eo principio, q
gratia incipit in anima per creationem, & consequenter desinat
annihilationem.*

*At nos facili negotio euadimus, nam sicut admittimus eam ex
sentia anima educi disput. 3. phys. quæst. 5. art. 2. quia sit in sub*

Et, & dependenter ab eo, cum sit forma sic aptè natura inherens, sic in presenti eius defensionem in anima dicimus esse corruptionem.

Hæc, quæ de productione formæ ex nihilo, atque destructione in nihilum nunc dicuntur à vobis, pertinent ad præcedentem defensionem, quando volebatis, vt negatio subiecti sit præsupposita ad creationem, & per consequens sit relicta eadem negatio subiecti post annihilationem. Quod fundamentum est tam efficax, vt vos à schola Scoti tanquam transfugas ad scholam Caietani, & Suarezii traduxerit. Scotus enim vult, quòd gratia, & aliæ virtutes supernaturales propriè fiant per creationem, & destruantur per annihilationem. Vos non potentes discernere Scoticam subtilitatem, negatis creationem, ac annihilationem gratiæ; & conceditis educationem gratiæ de potentia subiecti, & reductionem in potentiam subiecti. Scotum audiamus.

4. Defensio
60.

Scotus in 3. dist. 11. quæst. 1. distinguens ipsum creati ab ipso fieri à communi, dicit quòd. *Fieri respicit efficiens in communi; sed creati propriè respicit primum efficiens, ut immediatè producens; ita quòd nihil dicitur propriè creati, nisi quòd à solo primo efficiente immediatè producitur ad esse.*

VIII.
Scotus

Item fieri dat intelligere oppositum præcedens qualecunque siue positivum, siue privativum: sed ultra hoc creati propriè sumptum addit, quòd oppositum immediatè præcedens sit contradictorium, puta negatio non in aliquo subiecto, ita quòd nec privatio, nec contrarietas.

Hoc modo à creati strictè accepto, illud dicitur strictè creatura, quòd accipit esse à primo efficiente immediate, & post omnino non esse, siue post primum nihil &c.

Hoc enim modo solummodo Angeli, & anima intellectiva & Gratia, & quedam huiusmodi, quæ de nihilo producuntur à primo efficiente, dicuntur creati. Hæc Scotus.

Gratia
creaturæ

Corollarium primum educo. Gratia propriè, & strictè creatur secundum Scotum. Secundum vos gratia non creatur; sed educitur de potentia animæ.

Corollarium secundum. Gratia de nihilo producitur à primo efficiente, ita vt ipsum nihil sit negatio non in aliquo subiecto, secundum Scotum. Secundum vos gratia non producitur de

nihilo, sed de negatione in subiecto.

Tertium Corollarium. Ipsum nihil est diuersum à priuatione; nam priuatio dicit negationem in subiecto apto, & priuatio nō est terminus creationis, sed ipsum nihil est terminus creationis, & non dicit negationem in subiecto. Ita secundum Scotum. Sed vos in hac disputatione 5. quæst. 1. art. 1. num. per ipsum nihil intelligitis priuationem. Quare simul & sententia Aristotelis violatis, & Scoto in ratione ipsius nihil contradicatis.

IX. *Scotus.* Deinde Scotus in 2. dist. 37. quæst. 1. ad A. *Secundum concludit hic; quia gratia est à solo Deo per creationem, & ab eo conseruatur, & quando destruitur, annihilatur, quia cuius productio est creatio, eius destructio est annihilatio.*

Scotus. Insuper Scotus 4. dist. 1. quæst. 1. in 2. argumento principali pro parte falsa probans, quod creatura potest annihilari ait; *sed anima potest esse causa infidelitatis, &c. ergo anima potest se causa corruptiua fidei, spei, & charitatis, siue gratiarum bonorum omnium destructio est annihilatio, sicut eorum productio est creatio; vniuersaliter enim, quod non potest produci, nisi creetur, destruitur, nisi annihiletur.* Hæc dicta in argumento, vera si quod ad partem approbatam in loco secundi dist. 37. pridem citati.

Respondet Scotus ad hoc argumentum sub P p. declarat quid sit de ratione creationis, vel annihilationis, & sub Q ad illam probationem, inquit, *de virtutibus, respondeo, quod nulla virtus infusa potest corrumpi in nobis per aliquem actum nostrum quasi per naturam repugnantem, sed solum per causam demeritoriam anima enim peccans demeretur ne gratia conseruetur in ea; & sic 2. instanti natura propter tale demeritum quasi precedens, Deus non conseruat gratiam, & sic annihilatur hucusque Scotus.*

Scotus. Præterea in eodem 4. dist. 1. quæst. 5. D. Scotus ait *Abseque hoc, quod dicatur Sacramentum habere aliquam actionem propriam, etiam, siue respectu gratie, quam non potest attingere, cum illa creatur, siue respectu dispositionis supernaturalis præsentis, quia illa etiam crearetur.*

X. Consonant his dicta in 1. dist. 17. quæst. 2. P. 2. dist. 7. quæst. 1. H. 2. dist. 20. quæst. 1. I. tertio dist. 13. quæst. 4. C. & F. dist.

dist. 23. quæst. vn. L. conferendo cum tertio argumento. Ex quibus nouem Scoti locis patet lucidissimè vos Offensores esse Scotistas contra Scotum; Basolium verò esse verum Scotistam. At vos iudicatis ipsum agrè respondere, nempe sani estis: illa cum difficultate, vos facile; Cur ita? quia Basolius telis aduersariorum occurrit, difficultatibus resistit, vulnera pro Scoto patitur.

Vos datis manibus sine vulnere, & labore, in castra aduersariorum transitis. Facile est soluere difficultates, aduersarijs concedendo, quod volunt. Scotistis autem necesse est inuenire modum soluendi apparentem contradictionem, quod creatio non præsupponat subiectum, & annihilatio non reliquat, & item quòd aliquòd habeat ante se subiectum, & post se: quo non obstante creetur, & annihilatur. Ergo creatio præsupponit, & non præsupponit subiectum. Sed prosequamur vestra: nam iac ego habeo; aliquandò ex præsupposito subiecto aliquid fieri ex nihilo, seu creati contra vos in præcedenti offensione ferientes oppositum.

Secus est de anima, estò detraheret in corpore, quia est forma per se subsistens; unde sicut in eius inceptione, estò fiat in corpore, non ob id dicitur educi, vel generari, quia non sit dependenter ab eo; sed solum cum eo, ratione sue subsistentie, & independentie. Ità in eius defensione non esset dicenda corrupti, vel in subiectum desinere, estò desineret in corpore. Hinc graviter erravit Rubion 2. dist. 1. quæst. 4. art. 2. dicens etiam animam ipsam generari, quia sit in præsupposito subiecto, ut ceteræ formæ.

Dicitis animam rationalem esse subsistentem contra Scotum, & contra me. De me, nulla cura sit: rationes Scoti pro me pugnant. Scotus in 4. dist. 43. quæst. 1. §. de primo refert opinionem Aquinatis in 4. dist. 44. quæst. 1. dicentis, quòd aliorum animalium forma non est per se subsistens, ut post compositi solutionem manere valeat, sicut est de anima rationali. Idem fundamentum, quòd anima sit per se subsistens refert Scotus in quolib. 9. att. 3. in 2. ratione contra se ipsum, & respondet. *Quumvis ista ponatur ratio fundamentalis pro conclusione ista, quòd anima intellectiva est subsistens tamen conclusio non videtur vera, loquendo*

Offenso

XI.
5. Defensio.

Scotus

loquendo propriè de subsistente eo modo, quo prius dictum est, ens per se tertio modo ibi accipiendo, dicitur subsistens. Sed nec a intellectu unita, est per se subsistens, idest solitariè, sicut accidens in Altari dicitur per se ens &c.

Tribus modis ex quolibeto 9. A. dicitur ens per se, primum cum alio, sic accidens separatum à subiecto est ens per se. 2. inherens actui, & aptitudinæ, sic omnis forma substantialis ens per se. 3. non per se ordinabile ad aliud, sicut suppositum est per se, & istud solum propriè dicitur subsistens. Per se subsistens primo modo non competit animæ unitæ cum corpore, ut Scotus dicit; & quò ad hunc sensum separat nihil plus habet quàm accidens separatum. Secundò modo omnis forma substantialis est subsistens, & hoc modo anima intellectiua nil plus habet, quàm ceteræ formæ. Sicut ergo absurdè dicemus accidens separatum per se subsistere, vel quamlibet formam substantialem per se subsistere: sic absurdè hoc dicitur de anima rationali in duobus istis sensibus. Tertio modo impossibile est, ut anima intellectiua sit per se subsistens, quia est per se comunicabilis formæ materiæ, & est nata esse per se pars totius compositi. Subsistens in tertio sensu neutrum horum habet.

XII. Ideo Scotus quolib. 9. ad L. scribit. *Anima intellectiua non dicitur subsistens, nisi impropriè, & secundum quid, licet dicatur esse & per se ens, primo modo accipiendo esse.* Vide licet quò ad esse existentia.

Amplius Scot. quolib. 4. M. Dico, quòd subsistere est aquivalens, uno modo accipitur pro per se esse, pro ut excludit inherere, in alio esse, ut pars in toto, &c. alio modo subsistere est incommunicabiliter per se esse. Si loquamur de anima unita corpori, non subsistens primo modo, quia est per se pars in toto.

Non secundo, quia intra, & extra totum est per se comunicabilis; non est igitur doctrina Scoti, quòd anima rationalis subsistens; sed est fundamentum Thomistarum; sicut & doctrina de educatione propter dependenciam, & inherenciam formæ Thomistis transcripta est.

Illa quoque amarulencia contra Rubionem famigeratū Doctorum graviter erravit, quantam auctoritatem censuræ seuerissimæ

finē arguit in his authoribus; qui se modicę authoritatis dicunt, tantum verò authoritatis sibi contra Doctores antiquos, & modernos assumunt? Nemini pareant.

Num. 66. *Quia verò hunc communem omnium sensum de forma materialium interitu, tentavit labefactare Ferchius initio quęst. cit. ostendens formam substantialem non esse idoneam corruptionis terminum, rem hanc examinare non pigeat.*

Offensio

Nimum amatis vestras opiniones. Opinio, quę ponit formas ingenerabiles, & incorruptibiles, famosa est, communis est, eorum scilicet, qui defendunt rationes feminales. Qui sane viri sunt in theologia, & philosophia præclarissimi: quorum nulli vos estis comparabiles; & auderis solito pudore à communitate theologorum, ac philosophorum excludere D. Bonau. Albertum Magnum, Alexandrum Alesam, & alios Antiquos, atque modernos, Gręcos, Arabes, Latinos, quorum aliquot citauis, dum causam agerem pro Illustissimo Contareno, & me, non reperit.

XIII.
6. Defensio.

Secundò falsò mihi imponit, duo. Primum, quòd formę materialis non interant, qui vobis inuitis, dixi, formas fieri ex nihilo, & in nihil redigi, pro vt præcedenti defensionē vos ipse testati estis. Secundum, quòd firma non est terminus corruptionis. Quòd esse falsum vos ipsi sub eodem numero 66. veritate coacti, confitemini §. *Ferchius ipse à cap. 6. quamplura asserit Aristotelis loca, in quibus loquens de formis substantialibus, asserit quasdam esse separabiles, quasdam non.* Si hoc asserui cum Aristotele, vt rectè asserui & probaui in resolutione 6. Vestig, cur auderis nunc mihi tribuere opusculum? Primò capistis conditionatè dicere, *si vera est opinio, &c.* Secundò per apparentiam videtur relinquere vt veram. Nunc tertio per assertionem. De malo in peius ruitis. Sciebam ego non posse mea dicta impugnari, nisi per fallaces imposturas à vobis contextas.

impositio
re duxit
§ 5.

Quia tamen impugnantibus est omninò repugnandum: Affirmo illam vniuersalem, *omnis forma substantialis est separabilis*, esse falsam: Sed vos non esse sufficientes vestris rationibus ad probandum, quòd illa sit falsa; neque esse sufficientes vestris reponsonibus ad defendendum, quòd illa non sit vera. Sic

XIV.

eniam

enim est à me munita, vt vos iactare possitis; sed ruinam affillius conclusionis non possitis. Agite. Incipiamus.

Offensio

Et quidem veritas hæc adèd est obuia, & explorata, ut satis eius rationibus satisfacere. communis enim omnium sensu tot sæculis in dubium à nullo vnquam reuocatus sufficiens esset approbatio.

7. Defensio.

Hoc non est examinare positiones, sed laudare vestram, & nam vituperate. At laus in ore proprio fordescit. Non tione, sed ratione certandum. Opinio illa vestra est communis sensus secundum quid, hoc est secundum vos. Simpliciter nimè. Ingenia seruilia, quæ volunt dicere, quod vnus dicit, faciunt numerum. Ingenia libera, quæ proprio iudicio scribunt, plura sunt pro rationibus seminalibus; & hæc ingenia tenentur mas coquas in materia, & neque generari, neque corrumpi. Quanquam hoc genus argumenti à communi sensu non deuenit Aristotelem, vel Dunsium, quin singulares defendunt sententias. Sed iam duplex præmium fecistis. Satis. rem.

Offensio

Sed ad maiorem adhuc rei certitudinem probare libet commune citum.

8. Defensio.

Dum vos arguentis personam induitis, ego iaduam defendentis, hac lege, vt rationes sint de penu vestro (amulor vestra verba) nam si mea proposueritis, talia relinquam, qualia in mea Vestigatione lecta.

Offensio

Sed prius notare oportet, quod aduertit Ferchius ibidem cap. num. 29. quod apud Aristotelem hoc dicitur separabile ab alio, & ab eo aulsum, adhuc suum esse retinet; quod si per actualem distinctionem intereat, dicitur esse inseparabile.

9. Defensio.

Ecce tertium præmium. In quo agnosco mea & recipio; vestra contra me subnectite.

Offensio

Probamus igitur in hoc sensu, non omnem formam substantialem se separabilem, immò omnes materiales, eò ipsò, quod à materia diluntur, interire, & corrumpi.

XV.

10. Defensio.
Seco. 4. d. 1
7. 12

Verba non res. Et quidem non omnes formas substantialem esse separabiles, tolerari potest; Sed omnes materiales inter tolerari non debet. Forma materialis est, quæ est apta nata formare

formari; ita ut aptitudo sit, vel ex vtraque parte, vel saltem ex altera. Sed omne corpus animabile est materia apta nata recipere animam; & omnis anima est apta nata esse in propria materia 2. de anima 26. ergo etiam anima rationalis est forma materialis. Sed asserere animam rationalem, quando disiungitur à corpore interire, est erroneum in philosophia, hæreticum in theologia. Quod vobis erat cauendum, qui theologiam scribitis loco philosophiæ.

Resistetis; quoniam anima rationalis à vobis non intelligitur inter formas materiales.

Respondeo hoc falsum esse; nam infra ad num. 38. & 39. & in offens. 17. ad num. 25. ipsam animam rationalem asseretis contra me tanquam comprehensam in istis formis, de quibus instituitis disputationem.

C A P V T I I I.

Impugnati Offensores formativæ separabilitatem, & impugnationi resistitur.

At penè oblitus eram suscepti negotij, hoc est respondendi pro propositione, quam impugnatis. Dico igitur contra vos omnem formam substantialem, quæ informat materiam, esse separabilem: probate oppositum tandem.

Et quidem omnes huiusmodi formas substantiales esse in hoc sensu inseparabiles, atque adeò corruptibiles, docuit Arist. non semel 1. phys. tex. ult. 2. phys. 2. secundo de anima, & alibi.

Ad hæc non respondeo, quia non sunt de penu vestro. Locus 1. phys. ult. est à me citatus Vestig. 6. num. 44. unde solutionem accipere poteratis. Loca ex 2. phys. & 2. de anima sumpsistis ex eadem Vestig. num. 15. quod & vos paulò post inco-gitanter dicetis, quando responsionem ad illos textus ibidem a me datam referatis. Quæ etiam responsione tex. ult. 1. phys. iterum soluitur. Videamus, an aliquid de vestro opponatis. Nam duos ex istis textibus expendemus, postquam retuleritis meam responsionem ad istos.

xvi.

Offensio

11. De
sensio.

Offensio *Sed quid multis moramur? Ferchius ipse à capite 6. quam adducit Aristotelis loca, in quibus loquens de formis substantia asserit quasdam esse separabiles, quasdam non, & inter alia luculentissimus est, quem adducit ex 8. met. 3.*

XVII. Inter alia *luculentissimus*, quem. Est ne solacismus? *moramini profectò. Neque tres textus priores vestra moramini* *siuistis in Aristotele; neque posteriores, quos nunc citatis. Nil de penu vestro. Piget, pudetque, vos esse promissores vastos, obseruatores tam nullos. Mea non soluam, ne mihi iuriam faciam, neue officiam veritati.*

Offensio *Si ergo apud Aristotelem non omnes forme substantiales sunt parabiles, sed aliqua tantum, quomodo sine contradictione potest unquam asserere omnem formam substantialem, quatenus ab accidentali distinguitur, esse separabilem, ut conuincere Ferchius inter cap. 2. ex eodem Aristotele. Sanè ista contradicunt. Omnis forma substantialis est separabilis, quaedam forma substantialis non est separabilis. Si hanc ergo Aristoteles sexcenties docuit, teste Ferchio iam docere non potuit.*

13. De- *Iam à propositione impugnanda conuertimini ad impug-*
fensio. *nam proponentem.*

Duo autem dicitis. Primum de Aristotele. Secundum de Aristotele quidem dicitis. Si asseruit particularem negatiuam, ergo non potuit asserere vniuersalem affirmatiuam. *Impè? Scribitis nunc rem mirabilem, hoc est secretum publicum. Quis enim est tam stupidus, qui nesciat recepto vno contrario, alterum rejci? Reiecto vno, alterum recipi? An hoc scribendum erat? In primo post 82. ait Philosophus. Non contingere simul asserere, & negare, nulli recipit demonstratio, nimirum hoc principium in omnibus ratione ventibus residet. Cum ergo proponitur à docente, frustra ponitur, Si igitur in resolutione dubitationum Vestig. 6. cap. 6. à vobis citato docui exist. tenēdas esse duas particulares, affirmatiuā, & negatiuam istud ipsum, ut vos falsa hyperbole dicitis sexcenties, ut autem ego dico, aliquoties probaui; apertissime docui duas vniuersales affirmatiuam, & negatiuam esse ab Aristotele reiectas. Non ergo Aristoteles sibi contradixit sicut neque ego*

in illius sententia patefacienda.

De me falso dicitis, quòd velim convincere vniuersalem affirmatiuam, scilicet omnem formam esse separabilem. Id vos infrà confitebimini, quando referetis argumenta mea, quibus potest impugnari illa vniuersalis affirmatiua.

Dicam interea ex Aristotele in 3. met. 1. *Est autem operipre- 3.met.1.*
tium aliquid facultatis habere volentibus, benè dubitare, nam posterior facultas solutio eorum est, que antea dubitata sunt. Et infrà Metus se habere necesse est illum ad iudicandum, qui tanquam aduersarios, omnes utriusque rationes oppositas audiat. Parui monitis tanti Philosophi, & in Vestig. 6. proposui primò rationes pro vniuersali affirmatiua illa, *omnis forma substantialis est separabilis*. secundò rationes pro vniuersali negativa contraria, videlicet *nulla forma substantialis est separabilis*: vt lector, veluti iudex, expensis pro vtraque parte rationibus, placidè ab extremis, id est à contrarijs, ad medias, hoc est ad libenter ab Arist. approbatas, descenderet recipiendo istas cum Arist. *quodam forma substantialis est separabilis simpliciter, quodam non*. Ex resolutione agnoscitur, quid velim convincere, non ex dubitatione, vt alias dictum.

Cumque aperuerim ex Aristotelis textibus, etiam leuculentissimis (vbi vos affirmatis) receptas esse duas particulares, quasdam formas, substantiales videlicet, esse simpliciter separabiles, quasdam non; in casum propONENTEM accusatis, sicut frustrà propositam conclusionem impugnastis.

Nam 67. *Inuenit hic Author effugium quoddam ad eludenda omnia Aristotelis testimonia, inquit enim ab initio capituli 2 posse quamlibet formam substantialem considerari dupliciter vel secundum esse perfectum; vel secundum esse præcise; tunc forma dicitur habere esse perfectum, quando habet accidentia sibi conuenientia, que sunt eius instrumenta in agendo, & participando: forma vero secundum se consideratur præcise secundum esse suum substantiale, nullo spectato accidente.* Offensio

Hinc postea in fine capituli, cum ei obijitur Aristoteles 2. phys. & 2. de anima, & alibi asserens formas inseparabiles, respondet, secundum esse perfectum inseparabiles esse, ratione accidentis consequen-

is : secundum se , & secundum esse imperfectum separabiles , & aeternas fore.

XIX.
14. De-
fensio.

In hac postrema parte vestrae offensionis dicitis, *cum citatur* : quare non scribitis, à quo obijcitur? Debebatis enim re à me obiectiones esse factas : ut inde cognosceretur istos tus per vos fuisse ex meo libro transcriptos. Nam hæc ea verba, & in meo, & in vestro libro sunt 2. *physicorum, & anima, & alibi.* Ex quo vestrorum sterilitas ingeniorum : reat, & sinceritas in referendo authores, per quos proficit

Sed quia ego libros citavi, non textum : vos ex numero apud me inuenistis citari 2. *phys. tex. 12.* idè adiunxistis merum ipsius textus. Quia in *Vestig. 6.* non citavi locum anima, vos illum inuenire non valuistis. Quoniam igitur ingentes fuistis contra me, nolo ego esse diligens pro vobis. *tex ex 2. de anima ponderabo, quando illum designauerit*

Illud moneo me *Vestigat. 6. num. 15.* ad istas obiectione positione ibi probata duo dedisse responsa.

Primum, formæ secundum esse perfectum sunt inseparabiles secundum imperfectum, separabiles.

Secundum, formæ substantiales ex sui natura sunt separabiles, ex modo considerandi physica, inseparabiles.

Neque sine arte citavi librum, non citato textu : quonia 2. *phys.* tres sunt loci contra illam uniuersalem, omnis se est separabilis : primus in *tex. 12.* secundus in *tex. 18.* & tertius in *tex. 26.* Et quamuis utraque responsio ad omnia loca ista valeat accommodari : prior tamen re-

sponsio respicit specialiter duos priores locos :

posterior autem responsio respicit secun-

dum, ac tertium locum, qui ter-

tius etiam ibidem expressè

citatur *Vestigatio-*

ne 6. num.

15.

CAPUT IV.

*Declarantur duo Textus Aristotelis, emendicati ab
Offensoribus ex Ferchio.*

Verum enim verò duos ex istis locis promisi me considera-
turum. Producat^r textus ultimus 1. physicorum.

XX.
primò
ph. ult.

*De principio autem secundum formam, verum unum, an plura,
& quot, aut quæ cum diligentia 1. philosophiæ opus est determinare:
quæ propter in illud tempus reponatur. De physicis autem, & corrupti-
bilibus formis in posterius demonstrandis dicemus. Quod igitur
sint principia, & quæ, & quot numero, determinatur sic à nobis sit.
Rursus autem autem aliud principium accipientes dicamus. Hæc A-
ristoteles.*

Primè probare volebamus, peristum textum non omnem for-
mam substantialem esse separabilem. Atqui neque vocabulum
separabile, aut *inseparabile* in isto textu adest.

Secundò in illa parte textus, quæ de formis est, sunt duæ par-
ticulæ. In prima agitur de principio secundum formam: & hoc
principium rerum naturalium est forma substantialis, cuius con-
sideratio ad primam philosophiam reponitur. In secunda parti-
cula de formis naturalibus, & corruptibilibus, quæ quidem sunt
formæ accidentales illæ, de quibus demonstrandum est in po-
sterioribus partibus physicorum.

Probo autem in hac 2. particula sermonem esse de formis ac-
cidentalibus. Sit ratio.

XX. f

Prima. Quod est reservatum primæ philosophiæ in priori par-
ticula, hoc non est concedendum secundæ philosophiæ in po-
steriori particula. Sed consideratio de formis substantialibus re-
servata est primæ philosophiæ in priori particula: igitur in poste-
riori particula non conceditur consideratio de forma substan-
tiali, quæ est unum ex tribus principijs naturalium philoso-
phiæ secundæ. Igitur relinquatur consideratio de formis ac-
cidentalibus philosophiæ naturali.

Secun.

Secunda ex primo post. 57. Demonstratio declarat per se eidentia, nam forma substantialis est principium demonstratis per 7. met. cap. vlt. Iam verò textus productus loquitur de formis demonstrandis, ergo de accidentalibus.

Tertiò ex signo. Diuisis libris octo physicorum in duos principijs, & in sex de rebus demonstratis per principia; & priores non sunt verè pertinentes ad scientiam naturalem, quòd quidem nulla scientia particularis differit de proprijs principijs ex 1. post. 70. & 4. met. 8. & 6. met. 1. At verò in sex libris physicorum posterioribus tractatur de motu, infinito, longitudo, tempore, continuo, perennitate: quæ sunt accidentia naturalium, non formæ substantiales; ergo Philosophus per foras physice assignatas intelligit formas accidentales.

xxii. Quartò natura, & naturale non sunt idem: natura est principium; naturalia sunt vel composita ex ipsa natura, vel per accidentia, quæ secundum naturam insunt, vt igni ferri sunt. Quæ differentia colligitur à 2. phys. tex. 3. & 5. Aristoteles enim affirmat se locutus in posterioribus demonstrandis de foras naturalibus, non de natura, id est non de forma substantiali, quæ est natura: sed de formis naturalibus ex natura principians.

Quantò ad agendum de formis naturalibus, & corruptibilibus in vltima parte textus Aristoteles indicat se velle facere non principium. Facit illud initio 2. libri dicens. *Eorum, quæ sunt alia natura constant, alia propter alias causas.* Natura constant quæ habent in se principium motus, & status: vt videmus locum, augmentum, alterationem; id est de vbi, quanto, quali, tempore, quam de formis terminantibus vt scilicet motus naturales, vt enim

xxiii. Quocirca hic textus vltimus 1. phys. physice scientie concedit tractationem de formis accidentalibus, quia sunt terminantia motuum sunt naturales, & corruptibiles, atque adeò inseparabiles. In prima parte textus ad metaphysicam reducitur natura substantiales, ergo illæ sunt separabiles. Probatur etiam quòd natura metaphysici propriam est considerare separabiles. Et ratio. Iuxta 6. met. textibus 2. & 3. Item 11. met. Item 3. cap. 1. primo de anima 16. & 17. metaphysice verò assignatur principium, quod est forma substantialis, huc conuenit

in genere, siue in specie, & quantum ad quantitatem, & quantum ad qualitatem specificam; igitur principium, quod est forma substantialis vniuersaliter, & in genere, & in specie, est separabile re, & ratione; quæ est positio, quam ego defendo ex isto textu, ex quo vos eam impugnare credebatis.

Corollariū, siue legamus eū græco textu *De formis naturalium, & corruptibilium*, locutio est de formis accidentalibus, quæ præsupponunt naturalia tanquam subiecta in suo esse constituta; siue legamus cum versione latina. *De formis physicis* (id est naturalibus) *& corruptibilibus*, hoc non debet intelligi, nisi de formis accidentalibus, quæ sunt corruptibiles, & ratione quarum, formæ substantiales secundum se incorruptibiles, dici possunt corruptibiles. Quapropter responsio data pro positione quædam formæ substantiales secundum se sunt separabiles, & incorruptibiles: secundum accidentia sunt inseparabiles, & corruptibiles appositè ad hunc textum accommodatur.

Locus 2. phys. 12. reuera tractat de separabilitate, & inseparabilitate formarum Platonica. Quoniam Aristoteles ita iacit fundamenta suæ philosophiæ, vt eam distinguat à philosophia Platonis. Plato ponebat formas naturalium separabiles, separabilitate illa sua, quam Vestigat. 6. cap. 5. exposui. Quo pacto Aristoteles in 2. phys. 12. nec non in 18. & 19. nullam formam, quæ sit natura, concedit esse separabilem re, sed solum ratione separabilem dicit, etiam loquendo de intellectiua. Reiecta verò à formis separabilitate Platonica rei, & retenta separabilitate rationis sola, vt opponitur separabilitati rei Platonicae; quid in Aristotelis philosophia sit sentiendum de separabilitate formarum substantialium, in textibus istis non proferitur. Proinde hic textus non citatur ad propositum. Si quis autem contendat esse ad propositum, solutio per vos relata ex mea Vestig. 6. optima est, loqui Aristotelem de forma substantiali secundum esse perfectum; nam sic res definiendæ sunt 6. Top. loco 86. at secundum esse imperfectum, & præcisum omnis forma substantialis est separabilis. Præterea proprius character substantiæ, vt ab accidente distinguitur, est, quòd sola substantia est separabilis, nullū accidens est separabile: nimirum re, nam ratio-

XXIV.
2. Locus
considerā
dus.

ne solum accidens est separabile 1. phys. 14. 7. meth. 4. & meth. 3. Ab hoc proprio caractere accidentis, pro ut à stantia distinguitur, denotat Philosophus in 2. phys. 12. substantiam ibi non accipi secundum se, & secundum esse præcisum secundum esse perfectum. Nam secundum illud est rationem separabilis, & substantia omnis: & inter substantias se ipsa substantialis. Hoc est effugium à me inuentum. Quod laudem inuentionis libentius vobis concederem, quàm à vobis recipere. Quid vos contra hoc effugium?

CAPUT V.

Effugium Perchij, ut Offensores vocant, ab eis non præcludi.

Offensio **S** Anè hæc est euidentis testimoniorum Aristotelis elusio.
 15. De- **S** Proponitis, & non probatis. Igitur iuxta officium res-
 fensio. dentis dico illam responsionem non esse elusionem; sed resolutionem vestrarum obiectionum, si tamen vestrarum. Ad sunt inuentione, vestra compilatione.

Offensio *In consultò nanque asseruisset toties quasdam formas separa-
 esse, quasdam non: quia secundum esse perfectum, omnes sunt i-
 parabiles, secundum esse imperfectum omnes separabiles.*

xxv. Si aduerto particulam, nanque, videtur hæc esse probatio
 16. De- cedentis assumpti à vobis, quod tale erat; hoc effugium Per-
 fensio. est euidentis elusio testimoniorum Aristotelis. Quod si hoc propo-
 tur nunc tanquam probatio, & nego antecedens assumptum
 nego consequentiam. Nego consequentiam. Dato enim, quod
 Aristoteles inconsultò scripsisset, non sequitur, ergo solutio Per-
 chij est elusio; immò sequitur, est consultissima solutio eorum
 quæ ab Aristotele inconsultò dicta sunt. Consultè enim rei-
 untur dicta inconsultè. Nego tamen antecedens, quod Aristote-
 les inconsultò asseruisset toties, quasdam formas esse in separabi-
 quasdam non. Vos pro more proponitis, non probatis, quod
 principium petitis.

— Interea quod ratione non probatis, ego ratione reprobatis.

Supponantur, vti vultis, illæ duæ vniuersales, *omnes formæ secundum esse imperfectum sunt separabiles, nullæ secundum esse perfectum sunt separabiles*. Deinceps regredimini ad primum tractatum sumularum. Lex, & natura subalternarum talis est, quod si vniuersalis est vera, particularis erit vera. Sunt veræ illæ duæ vniuersales subalternantes præsuppositæ, ergo & particulares istæ duæ erunt veræ; quædam formæ secundum esse imperfectum sunt separabiles, quædam secundum esse perfectum non sunt separabiles. Nunc autem doctor veritatis consultè facit, si post traditam veritatem de vniuersalibus, cum opportunum fuerit, producat veritatem de particularibus. Consultò igitur Aristoteles aliquoties dixit, quædam formas esse separabiles, quædam non; nempe in sensu dato.

Si autem rem attende, hæc vestra offensio non est probatio **XXVI** præcedentis: quia nulla est connexio inter ista, *Distinctio Ferchij est elusio testimoniorum Aristotelis*: Probatur, quia *inconsultò Aristoteles scripsisset toties, quædam formas esse separabiles, quædam non*. Tam sunt ista connexa, quam delphinus cum boue, vt proverbio dicitur.

Cæterum vestri officij erat ex textibus allegatis specialiter, impugnare meam distinctionem tanquam non rectè soluentem. Sed defectu priorum ad generalia transiijstis. Nam isto pacto ad omnia potest fieri obiectio Exemplum. Cum Scotus distinguit naturam, à qua motus naturalis dicitur, & naturam pro agente naturali: dicam esse elusionem testimoniorum Aristotelis ad defendendum, quod natura sit principium passiuum. Subiungam, quoniam inconsultò Aristoteles toties dixisset naturam esse principium motus, & quietis intrinsecum, sicut esset ars, si esset principium intrinsecum. &c.

Accedit, quòd in sententia docente potentias anime esse accidentia, solutio nulla est: quia anima rationalis has secum deferre, atque ideò etiam secundum esse perfectum est separabilis. Offensio

Non semel in hoc peccatum inciditis, vt velitis defensorem vnus contradictorij cogere ad defensionem alterius contradictorij. An hoc sit ingenij vigilantis, andormitantis, vos videritis. Ego cum S. Bonau. in 1. dist. 3. quæst. 7. & 2. dist. 24. quæst. 3.

nec non cum Scoto in 2. dist. 16. quæst. 1. sustineo potens animæ rationalis esse eandem substantialiter cum ipsamet ani-

In hac sententia solutio data est validissima, præsertim cum S. Bonau. formarum inchoationes teneat, hoc est formas ingenerabiles, & incorruptibiles; quid oppositæ sententiæ thores teneant, scire mea nihil refert.

At authores oppositæ sententiæ hæc vestra instantia non duntur, etiam si tenerent (quod non tenent) formas omnes se separabiles. Profectò Aquinas in 4. dist. 43. art. 1. quæst. 1. ad 4. & lib. 4. contra gentes cap. 79. affirmat, animam extra totum esse imperfectam. Et subtilis Doctor assentit quodammodo in 4. di. 3. quæst. 4. litera Q. & quolib. 9. M. proculus proinde in 4. dist. 43. quæst. 1. egregiè, & accuratè lectis locis ex Doctore Angelico probat animam ratiōalem extra totum esse imperfectam. Quare propter quædam accidentia secum allata, omissis tamen multis, non esset separata sed esse perfectum.

Animaduertitis ne vos ad hanc instantiam, quam fecistis, petitis, ut in fine capitis primi retuli dispositio est instituta formis materialibus, quæ si auellantur à corpore, intereunt

Nunc animam ratiōalem adducitis. Estis ne Alexandretim in Theologia, quam scribitis, & verè creditis animam ratiōalem esse mortalem, quando separatur à corpore? qui tenent rationes feminales dicunt intellectum exintecus cedere, quia non continetur intra seminarium, ergo etiam modo extra propositum adducitis animam ratiōalem.

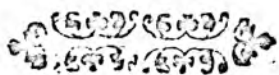
Ut autem soluatur hoc vestrum argumentum simpliciter, extra suppositionem opinionis à vobis impugnatæ; affero Aristotelem in 5. metaph. 21. dicentem. *Vnumquoque tunc perfectum est, cunctaque substantia tunc perfectum, cum secundum speciem, præ virtutis nulla desit particula magnitudinis naturalis.* Cum tunc desunt in materia prima seu mediatè, seu immediatè dispositiones requisitæ ad corpus humanum, ad vegetalem, & insensibilem contentas in ratiōali utcumque, cum deest facultas utendi corpus humanum, memorandi, reminiscendi, cogitandi, amandi, odiendi, quæ sunt totius compositi humani: tunc

anima rationalis, & si conseruet intellectum, & voluntatem, quæ non sunt actus alicuius partis corporis, magnam partem naturalis virtutis amisit, & non est perfecta simpliciter. Tamen si etiam in illo erratis, quod supponitis contra opinionem animam rationalem separari à materia, & deferre secum potentias; quæ suppositio est mera petitio principij contra opinionem, que sustinet omnem formam esse separabilem, nullam tamen separari: qualis opinio explicata est cap. 2. Vestig. 6.

Iuxtà hoc fundamentum, seruata prudenter proportione ad XXVIII principia, Thomistæ dicent animam rationalem separatam esse imperfectam, primò quia actu non informat materiam, secundò non largitur ei gradum corporeitatis, formæ elementaris, formæ mixti similis, formæ mixti dissimilis, vegetalis, sensualis, neque etiam gradum essentialem animæ intellectiuae, neque accidentia in eorum gradum, neque actiones, aut passionem competentes. Neque recipit à sensibus cognitionem, vel speciem, vel affectus, & alia huiusmodi multa. Quatè etiam si anima separatur, imperfectissima est, quò ad accidentia sibi congruentia. Et iuxta positionem (quam defendo pro nunc) manet in esse imperfecto, quoniam nihil prorsus agit in corpus, aut recipit à corpore; sed est sicuti tabula rasa, usquequo accidentia sibi congruentia habeat.

Dicet quispiam, ergo iuxtà istam positionem nulla erit differentia inter animam intellectiuam, & cæteras formas.

Respondeo; immò erit, quoniam per potentias, quæ non sunt actus corporis, anima poterit agere, quod aliæ formæ non poterunt, quoniam tales potentias non habent. Intellectus ab extrinseco efficiente vnietur corpori, vt per corpus agat, vel cum corpore: quæ vnio in alijs formis fieri poterit à secundis agentibus.

CAPVT VI.

*Digressio ab Offensoribus facta contra Ferchium
proponentem, & consequens defensio.*

Offensio **S**i dicat, ipsum non asseruisse illam vniuersalem affirmatiuam
sed probasse dumtaxat disputatiuè procedendo.

18. De-
fensio. Locutio illa *Si dicat, ipsum non asseruisse*, latinè erat
benda, *si dicat se non asseruisse*: soiacismus vobis eruditissimi
familiaris meam excusabit ruditatem.

Sed quæ nunc scribitis, ego non dixi. Quis vobis hæc in-
tauit? Nimirum ipsa res, ipsa veritas vos compulit videre,
esse dicta disputatiuè procedendo, non assertiuè. Veritas
exclamabat: sed voluntas aure surda non audiebat.

Offensio *Non sufficit, quia soluit rationes pro vniuersali negativa, ergo
etiam soluere debebat, quæ faciebant pro vniuersali affirmatiua.*

19. De-
fensio. Respondeo, concedo antecedens, nego consequentiam: quia
cum non probetis pro vobis, ergo contra vos reprobabo. Quis
quis crederet vos tam crebrò peterè principium?

XXXIV.
1. de part.
cap. 1. Nunc & ad hominè, & ad rem agā. Sit fundamentū. *Finis
ponit necessitatem ijs, quæ sunt ad finem*: vnde qui habet aliquem
finem sibi præstitutum, is debet adhibere necessaria, vel vt
ad finem: & debet remouere aduersantia ipsi fini. Quamobrem
cum in 6. Vestig. finis mihi propositus esset *forma separabilis*,
ex titulo patet: opinio Alexandreorum, id est Vestratum, qui
tenet nullam formam esse separabilem, directè aduersatur mihi
fini. Ideò debui soluere, & prout debebam, solui argumetum
pro Alexandreis. Non omnia. Nam hoc fuisset operis nimis
magis, non tamen prolixum. Sed hoc exactissimè peregit Vir
inter Peripateticos nostri sæculi præcellentissimus, & omnium
rum genere doctinarum excellentissimus: operum admirabili-
re, varietate, profunditate singularissimus Demetrius Fortunus
Licetus, qui in suo libro de animorum immortalitate, omnia
quæ ab Alexandreis prolata sunt, vel proferri possunt, argu-
menta, non verborum multitudine, sed virium, veritatum, &
tionum,

tionum, plenissimè resoluit. Ego quosdam viros tantùm post ipsum considerandos assumpsi. Quæ autem opinio tenet omnè formam esse separabilem, non aduersatur formæ separabili, immò coadiuuat finem meum; nam qui concedit vniuersalem subalternantem, subalternatam particularem omninò concedit. Ergo ex iure finis non nascitur debitum soluendi, quæ non sunt contraria, vel contradictoria fini.

Volui deinde ita facere, vt ostenderem ex Aristotele multò probabiliorem esse vniuersalem affirmatiuam Alexandreis contrariam, quàm sit vniuersalis negatiua Alexandreorum. XXXI

Volui tertio Aristoteli obtemperare in 2. ad Nicomachum cap. vii. qui viam deueniendi ad medium virtutis, docuit esse ipsum deflectere ad extremum illius oppositi, ad quod inclinamur. Sic virgam, quæ ad sinistram vergat, inclinamus ad dexteram, vt in medio recta consistat. Sic monent D. Bonau. & Scot. in 2. dist. 33. Videbam Alexandros multos ad hoc malum inclinatos, vt crederent animam intellectiuam esse mortalem, & inseparabilem, fundatam in vniuersali negatiua, *Nulla forma est separabilis*. Quod quidem magnopere Aristoteli, & veritati aduersatur. Vt ergo orientes Peripateticorum ad hanc veritatem *quædam forma substantialis est separabilis simpliciter, & incorruptibilis*, adducerem, inclinaui ad extremum contrarium, & pro viribus ostendi, omnem formam substantialem esse ingenerabilem, incorruptibilem, & separabilem, vt mens lectoris grauata in hanc partem, longè facilius ad veritatem intentam, hoc est ad formam separabilem cum Aristotele tenendam accederet. Proinde & facilitatem dedi viam, effugium à vobis dictam, exoluendi se ab omnibus vinculis Alexandreorum: & viam institui retinendi se in hac veritate, *anima rationalis est immortalis*; præter vias veras, & probandi, & defendendi iuxta veritatem in resolutione Vestigationis.

Denique Alexandrus quidam, nempe vester Doctor, argumenta pro hac propositione negatiua, *anima non est mortalis*, omnia soluit. Argumenta pro hac affirmatiua, *anima est mortalis*, nulla soluere voluit: relinquens hoc negotium aduersarijs. Pari referre volui. Argumenta Alexandreorum, quæ probant ani-

animam intellectiuam non esse separabilem, aut nullam animam esse separabilem, dissolui pro posse. Hæc autem, quæ præbent aut omnem, aut aliquam formam esse separabilem, et qui soluenda vobis Alexandreis, animæ intellectiuæ peremptibus.

xxxvi.

Denique hæc sententiâ, quæ tenet nullam formam generatam aut corrupti, præclaros habet in re theologica, & philosophica defensores. Vnde illa opinio quantum ad istas duas prædicati *ingenerabile incorruptibile* certæ veritati non repugnat. Idcirco reliqui rationes insolutas, & mihi reseruans facultatem huius rei examinandæ, & illis obsequens in eorum sententiâ præstanda, quoniam non sunt inimici meæ intentionis. Hucusque ad rem dictum sit. Ut omnes agnoscant, si non solui ratione capitis secundi, hoc factum esse, quia non erant contra finem intentum principaliter, sicut etiam dixi in mea *Vestigat. 6* vos Offensores referetis. Nolui enim, nec debui in ipsa controversia maximè necessaria, & maximè impedita, quæ necessaria non erant, tractare.

xxxvii.

Nunc ad hominem respondeo. Scotus in 4. dist. 43. quæst. 2. proponit istas duas: *anima intellectiua non est mortalis* quæ vera est: & *anima intellectiua est mortalis*, quæ falsa est. Omnes authoritates, & rationes pro veritate factas, ad vnam vsque diligentissimè soluit; authoritates, vel rationes pro falsitate, latenus soluit. Arguite igitur sic aduersus Doctorem vestrum Scotus soluit rationes, & authoritates per negatiua propositionem ergo soluere debebat etiam, quæ faciebant pro affirmatiua. non soluit, ergo quod facere debuit, non fecit. Ego quicquid malui sequi exemplum Scoti, qui non putauit se debere propositionem negatiua soluere, quàm iudicium vestrum, qui putatis me de illo soluere.

Nonne & Scotus crebrò argumenta contra veritatem se & insoluta dimisit? In 1. dist. 2. quæst. 7. Nn. contra Trinitatem argumentatus est, nec soluit. In 2. dist. 2. quæst. 1. de æternitate. In 3. dist. 10. quæst. 1. de Filiatione Christi. In 4. dist. 10. quæst. 2. Q. de duplici loco. Similiter Quolib. 1. C. Quolib. 9. O. Quolib. 11. C. Quolib. 13. Q. Dum reprehenditis me non soluentem, n

ne & Scotum reprehenditis ? An mauultis accusari Scotum potius,quàm me excusari ; Quicquid tandem Scotistæ dixerint pro Scoto , pro me dictum putate .

Verùm , vt eò amplius excitemini ad Scoti defensionem, dico Scotum debuisse , & iure philosophico , & iure theologico soluere argumenta pro negatiua . Atque cum hoc non fecerit, nec boni Philosophi , nec boni Theologi esse functum officio .

Non quidem Philosophi . quoniam si voluit ostendere Aristotelem esse dubium, debuit resoluere argumenta relata pro vtraque parte, aut pro neutra : nam si mens Aristotelis non poterat se exoluere ab argumentis pro negatiua , ergo in ista parte determinatè erat alligatus : quodquidem Scotus de Aristotele in 3. dist. 27. G. tradit , ergo non erat dubius. Dubitatio enim est , quando argumenta pro vtraque parte sunt soluta , aut non soluta .

Non boni Theologi , quoniam ex D. Augustino in 14. de Trinitate cap. 1. scientia theologica est, *qua fides saluberrima gignitur , nutritur , defenditur , & roboratur* ; ergo Scotus in 4. sententiarum theologiarum ex officio Theologi tenebatur roborare fidem illius negatiuæ : *anima intellectiua non est mortalis* : tenebatur defendere fidem illius negatiuæ : sed nec roborauit, nec defendit. Debebat impugnare affirmatiuam : *anima est mortalis*. debebat soluere pro negatiua , quæ sunt contra fidem , & pro hæresi ; sed ipse non impugnavit , non soluit , ergo & contra finem intentum à Theologo , & contra finem intentum à Philosopho , quæ debuit soluere , non soluit ; quæ debuit defendere , non defendit : quæ debuit probare , non probauit ; quæ debuit non probare , probauit . Etenim debebat adhibere adiumenta , quæ essent ad finem oportuna , & impedimenta aduersantia remouere . Non fecit .

Hinc , sed præter intentionem pijsissimi Doctoris, duo mala secuta sunt .

XXXIII

Primum in Doctoribus ; qui animaduertentes Scotum scripsisse contra fidem catholicam sic , vt argumenta pro veritate destrueret : & argumenta contra veritatem catholicam construeret , & cõstrusta relinqueret ; sed in fine quatuor verba bona proferret

ferret ad lectorem deliniendum : *Ex his apparet quanta sint gratia referenda misericordiae creatoris &c.* tale exemplum imitantes scribunt enim quantis possunt ingenij viribus contra veritates creditas : rationes pro creditis omninò solvunt. Deinde dicunt, nos lumini supernaturali, & fidei credere debere, & Tales Achillius, Piccolomineus, Gianninius, & alij quidam reperiuntur. Sic enim dicant latenter. Credite, quod non ratione credi debet: quod nulla ratione fulcitur, quod omninò ratione impugnetur, quod nulla ratione defenditur.

Secundum in plurimis, & doctoribus, & auditoribus numerum secutum est. Cum enim omnes cognoscant Ioannem Scotum esse subtilissimum Doctorem, in Aristotele exercitatus atque in disputationibus omninò sublimem. Attendunt autem Scotum non esse soluta hæc argumenta, quæ probant animam celestium esse mortalem; consequenter credunt hæc argumenta esse insolubilia, & hanc partem esse omninò in Aristotele retinendam, nec non & in philosophia naturali; quidquid sit de scientia supernaturali. Unde obfirmant se in hac falsè opinione, Anima intellectiva est mortalis. Hæc ideo dico, & quia Doctor subtilis defendi non debeat, & possit. Defendit ego ipsum in publica cathedra Patavina: sed a vobis Scotorum supremis expecto defensionem toti mundo notificandam. Ita tamen, ne clanculum solutionem à me publicè datam, internuncios quaratis, & tanquam vestram, ut promptè scribere, publicetis. Sed hoc, si vixero, non tacebo. Concludit nec Scotum debuisse solvere, quæ erant pro negativa, nec solvere debuisse. Idque probavi, & ad rem, & ad hominem. Videbimus, quid contra hæc replicare possitis.

Offensio. *Ea vel maximè quia hanc inquit esse melius probatam (et potè pro maiore) quam negativam, etiam si multis annorum centurijs aut ipse, alij consumpserint in ea probanda.*

XXXVI. Regulam iudicandi, quæ sunt benè, aut malè probata accipitis ex amore proprio. Fortè in vobis verum est Aristotelis dictum in primo ad Nicomachum, Qualis quisque est, talis loquitur, & iudicat. Ego verò accipio regulam iudicandi à Aristotele in 5. Top. loco 5. Logicum esse problema, inquit.

est probabile, ad quod *sunt rationes & crebra, & bonæ*. Crebra sunt rationes Vestig. 6. cap. 2. allatæ sunt enim numero duodecim. Bonæ sunt, quia optimis fundamentis ex optimo Philosopho acceptis, nituntur. Quod in aduersa vniuersali negatiua non reperio. Hæc est ratio mei iudicij.

Sed quid sibi vult pagana illa phrasis, *proprio Marte*? Scribitis ne Pagani, an de Pagano? In ore Christiani de Christiano, Theologi de Theologo adhuc resonant Dij gentium? Adhuc inuocantur dæmonia? Auxilium meum à Domino, qui fecit cælum, & terram, à quo lumen descendit, tum ad cognoscendam veritatem, tum ad discernendam falsitatem: non à Marte.

At inquit pro ratione muneris instituti ad ostendendam scilicet anime separabilitatem, astringi solum ad soluendas rationes pro negatiua.

Offensio

Sic est, vt dicitis, quæ contra conclusionem propositam erant. Soluere debebam. Cætera minime.

21. Defensio.

At certe tenebatur, etiam solvere adductas pro affirmatiua, tum ne faceret Aristotelem sibi contradicentem, dum in quibusdam locis eum adducit pro vniuersali affirmatiua, in alijs eam negat per affirmationem particularis negatiuæ, quod quedam formæ substantiales non sunt separabiles.

Offensio.

Argumentor vobiscum. At certè Scotus tenebatur soluere adductas pro affirmatiua, ne faceret Aristotelem sibi contradicentem. Attamen Scotus non soluit rationes pro affirmatiua. Credidit ergo se non teneri vestris legibus, sicut neque ego tener. Nego deinceps consequentiam vestram. Tunc enim Aristotelem facerem contradicentem, cum dicerem Aristotelem asseruisse duas contradictorias. Dixi autem in resolutione Vestigationis ipsum asseruisse subcontrarias, quæ sunt simul veræ. Non ergo ipsum in contradictione posui. Sed hoc vos pungit, quia reliqui rationes contra vos insolutas, quod & iure feci, & nunc perplacet non soluisse, vt vobis molestum sit.

XXXV.
22. Defensio.

Deinde ex persona respondentis dico, solutam esse contradictionem per effugium illud, nondum à vobis confutatum re, sed verbis. Nimirum vniuersalem affirmatiuam, omnis forma substantialis, est separabilis, accipe de formis in esse imperfecto,

Offensio negatiuam particularem de formis in esse perfecto . . .

Tum quia ab initio Vestigationis inuestiganda anima separabile pollicetur se velle ordinem seruare Aristotelis 1. post. ubi 1 pellit vniuersales contrarias, omnium esse demonstrationum, nrum esse demonstrationum, & recipit medias, quorundam esse quorundam non esse.

Quod obseruauit etiam 1. phys. ubi 1. reijcit illas vniuersales trarias, omnia principia sunt contraria, nulla principia sunt conria: statuitque quedam esse contraria, quedam non esse.

Tenebaturque ergo & ipse non solum vniuersalem negatiuam struere, sed etiam affirmatiuam: vt inde particulares concludere quedam forma est separabilis, quedam non separabilis.

32. De-
fensio. Textus istos afferre mecum fuit, non vestrum. Nisi enim alieno citaretis Aristotelem, non credo, bis in toto libro v effectus citatus. Aristoteles proposuit contrarias in logica p.

1. post. c. 3. & proposuit rationes pro illis. Deinde stituit duas contradictorias, id est duas particulares medias quarum constructionem destruit illas vniuersales, si textum leg

Et enim construere vnam contradictoriam est destruere ram. Construit vero Aristoteles in tex. 21. particulares p in quorundam non est demonstratio, scilicet immediatorum: que dam est demonstratio scilicet mediatorum. Si quæras quom probet immediatorum non esse, mediatorum esse demon tionem, non inuenis: in alium locum id fortasse egit.

Si quæras vtrum soluerit argumenta pro contrarijs opini bus. Respondeo argumentum secundæ viæ de circulari den stratione confutat, & per hoc soluit. Argumentum primæ non soluit, nisi proponendo contradictoriam. Id optum feci argumenta primæ viæ non solui, nisi proponendo con didictoriam; sed proponendo cum probationibus. Argumentum secundæ viæ, & solui proponendo contradictorium situa dam forma est separabilis, ac probando: & item specialiter soluendo.

XXXVI. In 1. phys. quoque Aristoteles proposuit duas particul quedam principia sunt contraria quedam non; sed vbi inuenit gumenta pro hac, vel illa parte, vestrum erit quaerere, sed

inuenietis. Satis ergo erat Aristoteli, & mihi per inuentionem veritatis soluere dubitata iuxta 3. met. 1. Si autem in speciali contra vniuersalem negatiuam, nulla forma est separabilis, laboraui; hoc feci, quia erat contradictoria meæ conclusioni intentæ, vt dictum est, & superius, & in 6. vestig.

Sed ex ista vestra offensione, qua dixi me velle tenere ordinem Aristotelis, scilicet primò proponere contrarias cum suis fundamentis: secundò velle recipere medias particulares, *quedam forma est separabilis, quedam non*, sicut Aristoteles fecit. *impositurâ* Ex ista, inquam, offensione vestra constat, vos falsò mihi imposuisse, quòd vellem conuincere vniuersalem affirmatiuam. Pollicitus sum, vt confitemini, me velle recipere medias, sicut Aristoteles fecit, & velle reiicere contrarias, sicut Aristoteles reiicit, quòd fideliter obseruaui. Non sum pollicitus soluere argumenta pro vniuersali affirmatiua, immò bis dixi me id nolle facere, sicut neque Scotus, neque Aristoteles fecit. Quare neque ex fine intento, neque ex re ipsa promissione, neque ex Aristotelico exemplo tenebar, & nego consequentiam vestram.

Tum tandem quia non sunt facienda mala, vt inde veniant bona: vt ergo ostenderet veritatem illam, quòd anima rationalis est separabilis, non debebat hanc falsitatem relinquere probatam, quòd omnis forma substantialis sit separabilis. Offensio

Melius fecissetis vos, si probauissetis conclusionem istam, *quòd omnis forma substantialis sit separabilis esse falsam*, quam si ^{24. Defen-} contra proponentem fecissetis inuectiuam. Illud proposuistis probandum, sed nunc extra propositum contra personam agitis, non contra conclusionem.

Deiade vos non attendistis ad Doctorem vestrum, qui vt Aristotelis mentem aperiret, non debebat hanc falsitatem relinquere probatam, quòd *anima intellectiua sit mortalis*: scilicet nõ debuit facere malum, vt eueniret bonum; & quidem falsitas ista, quam Scotus probatam reliquit, est capitalis, in qua salus tum cuiusque hominis, tum Christianæ Ecclesiæ conseruatio consistit. Da enim, quòd anima sit mortalis: iam Christum Crucifixum, & Crucem sepelire potes, totaque fides christiana corruit. Illa verò propositio, omnis forma est separabilis, non ad-

uersatur fidei christianaë.

Ad Rom.
3.

D. Bon.

Tertiò maior propositio, *non sunt facienda mala, ut veniant bona*, est Apostoli, & intelligenda de malo moris in ordine naturali, ac supernaturali. Sed ex D. Bonau. 4. dist. 30. nunquam cum dico aliquid secundum doctrinam supernaturalem, contra, occurrit ratio meriti, & demeriti. Dum dico cum *istotele*, nec est meritum, nec demeritum; unde in hoc malo non feci. Sed ut ostendam omnia hæc vestra dicta esse contra Scotum. Dico Scotum malè fecisse, quia contra veritatem fidei catholicaë probauit hæresim, & probationes non soluit.

Interea vos (tenerrimæ conscientiaë homines) quando a alijs benè dicta, & inuentionem, ut propriam publicatis, nonne estis raptores gloriaë alienæ? Quando alios doctores contumeliosè afficitis, eorumque famaë detrahitis, nonne hoc malum inuidiaë? Vestram gloriaë spiratis, & ex doctis obscura & ex doctrinis illorum ad vos attractis. Nonne ad bonum sua laudis facitis plura mala? Non sunt facienda mala, ut deueniant bona. Hoc primum dicite vobis, quam alijs. hac longa digressione facta contra me, quid lucrati estis? vobis, me non fecisse, quod debebam; an propter hoc confessionem vestram probastis? aut rationes meas soluistis? Non tique, sed voluistis detegere defectum proximi, impropria tera me scribere coram toto vniuerso, vestram sapientiam suam meam iactare. Multa falsa mihi imposuistis, multas fallacias de me lectori obiecistis. Denique obscurare me desideratis, vos gloriores videamini. Ista sunt vera mala, homine, Christiano, Franciscano indigna; de quibus dixit Apostolus: *sunt facienda mala, ut veniant bona*.

Quia verò hucusque contra propositam vniuersalem affirmatiuam, nihil de vestro attulistis, sed solum iurgia contra me: tunc me non debuistis adhuc respondere, quæ spectant ad iurgia.

Sed tamen, quia transitis ad alia, aliud capitulum incipimus.

CAPUT VII.

Ponderantur offensi, & Offensorum rationes contra positionem de omnium formarum separabilitate.

Sed accedamus ad rationes; Ferchius, cum quasdam retulisset ex alijs, velut nimis fragiles, eas aspernatur, & dissolvit cap. 3. & in fine capituli licet protestetur eius consilium non esse, eam opinionem refellere ibi, duas tamen rationes insinuat, quibus, inquit, posset robustius illa opinio impugnari. Offensio

Sunt utique nimis fragiles illæ rationes, quas ego nullius frugis homo solvere potui. Vos ingeniorum Saniores illas omnino contrivissetis. XXVII
25. De
sensu.

Protestatus item sum, non esse meæ consilij refellere in præsentia opinionem de omnium formarum separabilitate. Reservabam hoc in aliud tempus, ne vagaretur in id, quod erat præter intentionem principalem, non contra. Nonne hæc mea protestatio satis erat, ut non tribueretis mihi illam opinionem, quæ in aliud tempus remitto refellendam: quam etiam nunc duplici ratione Aristotelica rejicio? Cur ergo vos mihi tam sapè, tam falsò ascribitis, quòd illam opinionem, ut veram reliquerim, & convincere voluerim, & asseruerim? Tandem, quia rationes meas citare vultis, legamus eas apud vos.

Posset robustius illa opinio impugnari, quia nimirum opinio illa, quòd omnis forma substantialis sit separabilis, & aeterna, omnem generationem, & corruptionem substantialem demolitur. Offensio

Et quoniam infinite forme actu essent in materia.

Legantur istæ rationes in mea Vestigat. 6. num 20.

Posset quis robustius pugnare, Aristotele Duce in 1. de generatione, & 1. met. quoniam videtur opinio prior omnem generationem, & corruptionem substantialem demoliri. Ex 3. phys. atque 11. met. quoniam infinite forme essent actu in materia. 26. De
sensu.

Cur omissistis Offensores, citationem Aristotelis, quam ego posui? Ut meam præsumptionem sugillare possent; quasi ego qui alienas rationes aspernor, ut nimis fragiles, meas arrogan-

ter extollam, vt robustiores. Si autem recitauiſſetis, quo de meo robore diffidens, robur rationum Aristoteli tribi non potuiſſet falli Lector. Comparatis enim rationibus Artelis, & rationibus aliorum contra illam: *omnis forma ſubſtancialis eſt ſeparabilis*: omnes Peripaterici facilè conſentirent rationes Aristotelis, eſſe robustiores. Præterquam quòd illæ rationes, quas vocaui fragiles, probant conſuſionem falſam illam *nulla forma ſubſtancialis eſt ſeparabilis*: vnde, & meritò falſæ dictæ, atque fragiles. Sed rationes Aristotelicæ impugnant verſalem affirmatiuam falſam hanc: *omnis forma eſt ſeparat*. Quare & ſunt rationes ad veram conſuſionem, & firmæ, & fractæ: quæ ſapientum virorum iudicio tot ſæculorum voluntas, inſolubiles iudicatæ ſunt.

Neque ego facio rationes; tantùm indico ſcopum, cui quem ſunt dirigendæ: & armamentum principis Peripaterum, vnde ſunt erudendæ; quia tunc non poteram ego digrediri proſcriptum. Iam contra iſta mea, quid intorquetis.

Offenſio *Sed ſanè, aut iſta rationes ſunt cæteris fragiliores, aut earum*
bur aſſecuti non ſumus.

27. De-
 fenſio. Fortaſſe vtrumque eſt verum. Sed res ipſa hoc declarat.
 Pergite.

Offenſio *Prior quidem non benè conſequentiam deducit, quia forma ho-*
nis eſt ſeparabilis, & æterna, & tamen homo generatur, & corru-
pitur ſubſtancialiter: non ergo ad generationem, & corruptionem
ſubſtancialem aſtruemdam exigitur neceſſario, quòd forma ſubſtanti-
ſit corruptibilis, & caduca, ſed ſufficit, quòd poſſit cum materia
iungi, & abiungi. Hac ſiquidem ſola coniunctio, & abiunctio
ſufficiens eſt ad generationem, & corruptionem compoſiti.

XXXIX
 28. De-
 fenſio. Planè non eſtis aſſecuti, aut non voluiſtis aſſequi dicta in ca-
 2. pro explicatu primæ opinionis. Reſcribo Veſtig. 6. num. 1
De ſubjecto igitur pellitur, atque deſtruitur accidens à contrario, ſi
ma ſubſtancialis contrario vacat, ob id neque pellitur, neque deſtri-
tur, ſed ſecundum ſuum eſſe proprium ſemper eſt ſuperſtes. Itē
num. 11. ſcripſi tam omne compoſitum (ſcilicet ſubcæleſte) q
ſubſtancialia eſt, ſemper erit, ſcilicet in eſſe imperfecto, & inchoat
Quod enim eſt indifferentis ad ambo oppoſita recipienda, nec in opp

nitur, & à nullo oppositorum leditur. Hæc ibi scripta. Unde patet iuxtà illam positionem, quòd 1. Forma nunquam destruitur, nunquam pellitur à materia 2. Compositum substantiale semper manet secundum esse substantiale 3. Quamobrem iuxtà positionem, forma substantialis non fit ex nihilo, compositum substantiale non fit ex aliquo sui 4. Compositum substantiale non destruitur in aliquid, forma substantialis non destruitur in nihil sui 5. Amplius materia nunquam habet priuationem formæ substantialis, sed semper est informata, & semper cum forma constituit compositum substantiale 6. Quocirca materia nunquam transit à priuatione formæ substantialis ad formam substantialem, neque à forma ad priuationem. Igitur iuxtà opinionem primam non datur mutatio substantialis materiae à priuatione ad formam, vel e contra. Non datur factio formæ, vel compositi. Ergo iuxtà illam positionem primam, nec generatio mutatio, nec generatio productio datur. Ista consequentia vobis non videtur bona, quia non benè vidistis dicta in illa positione.

Hinc patet vos petere principium, quando postulatis concedi, quòd anima abiungitur, vel coniungitur de nouo cum materia. Nec enim possibilitas vel separationis, vel cõiunctionis facit actualẽ generationẽ, aut corruptionẽ: sed actualis cõiunctio, vel separatio, quæ secundũ illã opinionẽ primã non conceditur.

Secundò, conditio animæ rationalis iuxta ponentes rationes feminales in materia coenas, est, vt aliæ formæ substantiales sint in seminario, intellectuua non sit. Ergo instantia de anima rationali non est ad propositum; quia vos etiam proposuistis dicere de formis materialibus; inter quas non ponitis (vt ego arbitror) animam intellectuam, aut si ponitis, vt nunc facitis, superius ad num. 15. vobiscum non conuenitis. Nec igitur benè arguitis contra rationes feminales afferendo animam intellectuam, omittendo alias formas, quæ sunt coenæ ipsi materiam; neque benè arguitis contra positionem primam positam Vegetatione 6. quæ secundum aliquid conuenit cum inchoationibus formarum.

Igitur, indicato scopo, in quem dirigere debet argumenta, xxxx.

is, qui velit refellere primam opinionem: ego non arguam contra opinionem: sed indico primum de gener. & 1. Aristotelis, v: ex munitissimis locis, non modò robustiora, robustissima promantur argumenta. Hæc circa primum modum impugnandi opinionem primam.

In secundò modo impugnandi, si supponamus mundum æterno, & in æternum, vti vos tenetis de Aristotele; & omni formæ, quæ incipiunt, & desinunt in tota æternitate, simul nantur in materia, videntur mihi acta infinitæ. Quod vel solis animabus rationalibus, & Auicennæ, & Liceto Viris rissimis visum est. Sed æternitate tanquam falsa in Aristotele iecta, materia prima potest recipere infinitas formas, putà for ignis numero diuersas. Infinitæ formæ ignis, eiusdè speciei f cet, sunt possibles. Si ponantur in actu in materia prima erūt: infinitæ. At opinio prima ponit omnes formas ex se separabi sed actu cõiunctas, & nunquã separatas. Ponit cõposita sub stantia omnia esse in rerù natura secundũ esse substantiale pr sum ergo infinitas formas actu in sola specie ignis reperimur autem ponamus omnes formas, etiam specificas in considera re, & omnia singularia cuiusvis formæ specificæ, habebim non dicã infinities infinitas formas; sed cum vestra hyper le, habebimus sexcenties infinitas.

Tunc rursus non arguo, sed indicato scopo infinitatis con tandæ; remitto lectorem ad armamentum principis Peripate corum in 3. phys. & 11. met. vt inde argumenta inducat ro stiora, & robustissima. Sint Aristotelis argumenta vobis f gilia, mihi robustiora sunt: semper quidem; sed maxim dum Aristotelis vestigia sequens, mentem Aristotelis perq ro.

Offensio Nec etiam alia ratio benè deducit, quod esseat infinitæ forme materia, quia opinio illa non inquit, formas in compositi dissolut ue in materiam rursus immergi, & velut in eius gremio abscondi & latere, quousque rursus ab agente extrinseco foras extrahantur ut asserbant Anaxagoristæ, & consentire videntur assertores inchi tionum. Immo docet formas à materia diuelli, & veluti loco dis

Non conforant cū assensione tertia.
Impossu ra refuta ra num.
 39.

tas in se, & per se conservari. Admissa ergo illa opinione, non sequitur hæc infinitas formarum in materia, sed potius in se ipsis.

Citò nimium obliti estis relatæ opinionis, quæ ponit formas perpetuò secundum esse substantiale in materia, quæ nunquam pelluntur ex ea. Ponit composita perpetua in esse substantiali, loca non refero amplius. Nam si vos immemores, lætor non erit immemor. Relegatur defensio 28. ad num. 39. Opinio non dicit formas immergi, abscondi, latere in materia: sed dicit, accidentibus deficientibus, formas non esse sensui perçias. Si hoc est abscondi, falsò refertis opinionem. Falsò item dicitis secundum illam opinionem, formas à materia diuicili, & veluti loco distitas esse. Hæc est vestra impostura. Legite totum caput secundum Vestig. 6. & videbitis dici, quodam forma semper sunt in materia, & composita semper sunt in esse substantiali.

XLI:
29. De
sensu.

Tertiò etiam falsò adiungitis, formas rursus ab agente extrinseco extrahi foras. Peripateticus non dicit hoc, qui formas accidentales ferac destructas, sepe nunquam redituras, eadem numero, sed specie solùm. Si autem formæ generantur, & corrumpuntur, hoc non est quidem ratione sui; sed præcisè ratione accidentium proportionalium. Quia verò irremeabile est iter ad eadem accidentia numero, irremeabile quoque est ad eandem formam, & ad idem compositum numero. Productis ergo nouis accidentibus secundum numerum: noua forma, nouum compositum substantiale erit in actu perfectò: non autem idem compositum, aut eadem forma substantialis, quæ semel ad imperfectionem status redijt.

impostura
ra.

Quartò de Anaxagoristis affirmatis, quòd illi sint opinati formas latere, & extrahi ab agente. Sed Aristoteles 1. phys. à tex. 34. tradit, Anaxagoram posuisse infinita corpuscula similiaria, quorum quodlibet esset in quolibet latens secundum infinitas particulas, & quodlibet segregaretur ex quolibet. At aliud est formam latere, vel extrahi: aliud corpus, vt aurum. Non enim idem sunt aurum, & auri forma.

1. phys. 22

Denique siuè infinitam formarum actu ponatur in materia, siuè extra materiam: Aristoteli neutrum est placiturum, que-

madmodum in locis relatis constat, & à me ostensum est 1
fig. 6. num. 138. & sequentibus; ergo benè sequitur, infini
esse formas. vtrouis modo ponantur; secundum vos sequitur
finitas esse formas extra materiam, secundum iudicium me
intra materiam. Iudicium meum nititur dictis in opinione,
strum nititur vestra imaginatione.

Offensio. *Potius ergo ex eo capite formarum materialium inseparabilitas
stendenda est.*

20. De-
fensio. Postquam vobis rationes Aristotelicæ sunt nimis fragilib
fragiliores. Agite vos aliquam insuperabilem rationem affe
te. Hoc certum mihi est, vestram rationem in Aristotelis aut
ritate non fundari, atq; adeò in schola Aristotelis non recept
iri, sed in vestra. Singulas propositiones examinabo.

Offensio. *Quòd ideò (formæ materiales) dicuntur materiales, quia sui
Prima
propos. 10 natura in suo esse, fieri, & conservari, materia sunt immersa, &
ligate.*

XLII.
31. De-
fensio. Nihil hic ex Aristotele, cuius opinionem vestigamus. P
tio hæc est, non propositio. Qui enim teneat omnem form
esse separabilem, concedet formam esse coniunctam cum m
teria; sed ei esse alligatam, & immersam (immersa, & allig
sunt metaphoræ à disputatione reiiciendæ) ità vt exolui, au
mergere non possit, is negabit hanc propositionem. Quia d
dicitur, omnis forma esse separabilis, dicitur non esse alligat
idem enim sunt separabile loquendo propriè, & non alligat
loquendo metaphoricè. Quare hæc prima propositio est p
tio statim.

Duplex
denomi-
natio. Præterea duplex est denominatio. Altera formæ à subie
vt forma materialis denominatur à materia, quam est apta
formare, aut informari; altera subiecti à forma, vt superfi
denominatur alba. Ita quoque anima rationalis à Doctore f
titi dicitur materialis quolibet 9. C. contra Aquinatem.
poniturque hæc responsio pro Aquinate. *Diceretur, quòd bene
tertia intellectu est immaterialis, quia non est immersa materia.*
Ergo hæc phrasis est *immersa materia, vel alligata* in de
grado formam materialem, est phrasis Thomistica, non Se
ca. Ex terminis Thomisticis propositiones, & ex propositio
bu

bus conclusiones Thomisticas pro Scoticis scribetis.

Ità quod fatali necessitate ruunt, eo ipso, quod ab ea diuelluntur.

Nihil ex Aristotele. Fatalis necessitas è schola Stoicorum est, quæ ruinam formis, & diuulsionem minatur. Metaphoræ rhetoricæ valdè crebræ. Sed duæ sunt petitiones principij sine metaphora loquendo. Conclusio impugnaanda ponit, quòd nullæ formæ separantur à materia: hæc propositio petit, quòd formæ diuellantur. Conclusio ponit omnes formæ separari, etiam si separarentur: propositio petit, quòd formæ ruunt.

In quo ab anima rationali secerantur, quæ ob sui immaterialitatem independenter à materia sit, & conseruatur.

Nihil ex Aristotele. Si narratio vestra opinionis valet pro argumento ad refutandam primam opinionem vobis oppositâ, vicistis. Aduersarius interim dicet vos tria falsa dicere in his paucis verbis.

Primum falsum, quòd anima rationalis sit immaterialis. Et enim (vt loquar ex se, non secundum positionem) anima rationalis est materialis, & per materiam, in qua, & per materiam, ex qua est, vti S. Bonau. in 2. dist. 17. quæst. 2. & Scotus quæst. 15. in lib. de anima, & Hugo Cauellus super illum lib. Titulus ille immaterialitatis datus animæ, non est Scoti, sed Aquinatis. Nam Scotus tale facit argumentum contra Aquinatem quod. 9. *si instetur, quòd similiratione posset concludi per operationem, & ulterius per potentiam, quòd anima intellectiua est immaterialis, & tamen conclusio est falsa: hoc est, quòd non sit perfectio materiae; licèt secundum aliquos vera sit de immateriali, hoc est non composita ex materia, & forma; Anima ergo intellectiua est materialis, quia perfectio materiae, & quia ex materia secundum Scotum; licèt secundum aliquos existimetur immaterialis hoc secundo modo. Respondet ibi Doc. Sub. pro Aquinate: sed illam respon- sionem duplici argumento reprobat, & relinquit instantiam tanquam benè probantem.*

Secundum falsum: iuxta opinionem impugnandam est, quòd anima intellectiua differat ab alijs formis substantialibus ratione independentiæ. Nam omnis dependentia est imperfectio

Offensio
2. propositio
32. De
fensio.

Offensio
3. propositio
33. De
fensio.

XLIII;

Materia
lis forma
qual. Sco
4. d. 1. q. 1
Gg. Vbi
rationalis
etiam
contine-
tur, vt
nec ipsa
create pos-
sit.

formaliter, vel necessariò habet annexam imperfectionem. Si forma substantialis non est imperfectior, quàm materia, immo est bonum diuinum, & appetibile: materia est fax substantiarum, igitur forma nulla in fieri, esse, conseruari, dependet a materia. ex lib. 1. Defensum. 47. ad 50.

Tertiū falsum, iuxtà positionem respondendo. Ponitis differentiam inter animam intellectuam, & alias formas quò ad fieri, & conseruari. Sed opinio aduersa ponit omnes formas conformiter secundum esse substantiale semper esse in materia: mel reduci ab esse imperfecto ad perfectum, semel à perfecto imperfectum. Vos ista duo discrimina in ratione & *dependen* & ipsius fieri, & conseruari probare, non proponere tantum debatis.

4. Offensio.

XLIIV.

34. De-
fensio.

5. Offensio.

35. De-
fensio.

Vnde etiam dum corpus informat, in suo esse subsistit.

Nihil cum Aristotele, sed neque cum Scoto, qui resolutè negat animam subsistere, quando est in corpore, quolibet.

Qua de causa dum ab eo seiungitur, non statim interit, sed separata seruat.

Iuxtà positionem prædictam petitis principium. Vult is enim vt anima seiungatur actu, quod positio negat. Si enim loquimur de possibili, omnes formæ substantiales sunt separabiles de facto, nulla seiungitur, ne detur in æternum aliquid præ naturam: ideoque & natura, naturæque parens formas in æterno coæuas semper in materia relinquit.

Illa quoque causalis vestra, falsa est, nempe ista: *qua de causa, scilicet independentie à materia, & immaterialitatis forma iuncta seruat.* Fallacia non causa, vt causa est. Immaterialitas falsò in anima ponitur: non ergo potest esse

causa alicuius proprietatis in anima intellectu-

tiuam. Independentia à materia est com-

munis omnibus substantialibus for-

mis, quare non potest esse cau-

sa vllius proprietatis in

anima intelle-

ctiuam.

CAPVT VIII.

*Formæ educibiles, & eductio earum ab Offensoribus
propofita expenditur:*

Quia ergo omnes formæ materiales sunt ex materia educibiles, 6. Offenſo.
vt fuſè diſput. 2. phyſ. quæſt. 7. art. 2. & 3. idcò nulli, prorsus
eſt à materia ſeparabilis, & æterna.

Nihil citatis ex Ariftotele antiquo. Antiquata ſunt apud vos 36. De-
fenſio.
eius dogmata. Citatis vos ipſos nouellos Ariftoteles. Sed Ariftotelici defendentes poſitionem, vos non recipient. Negabunt enim antecedens de omni forma ſubſtantiali, quoniam
ex 1. phyſ. nulla forma fit ex materia.

Deinde hoc vocabulum, *educibiles*, eſt obſcurum. Dicam cum 1. phyſ.
XLV.
Gal. Biel.
q. d. 1. q. 1
Gabrielo Biel theologo, & philoſopho præcellenti, me ignorare ſignificatum huius vocabuli. Declarate igitur, atque docete Gabrielem, & me. Sed in diſput. 2. phyſ. quæſt. 7. ante primum art. cart. 223. ſic à vobis eſt ſcriptum. *Sed quid ſit formam educi de potentia materia, & quid ad veram eductionis rationem requiratur, quot capita, tot ſententiæ.* Si ità eſt, vt circa rationem eductionis, quot ſunt capita, tot ſententiæ ſint. Vos duo capita eſtis, ergo duo diuerſæ ſentitis: & vobis non credo, quia veritas vna eſt. Si ſentitis idem, ergo non quot capita, tot ſententiæ, & rursus vobis non credo.

Refertis illic quatuor ſententiæ, & omnes tanquam ignorantibus reſtatatis. Deinde affertis veſtram eductionis definitionem.

Primam, *Educi formam de potentia materia ſignificat formaliter, quod in ſuo eſſe, fieri, & conſeruari à materia dependeat.*

Secundam, *Eductio propriè eſt productio formæ in ſubjecto, cum dependentia ab eo.*

Tertiam, *Formam educi de potentia materia formaliter, nil aliud eſt, quàm ſuum fieri neceſſario eſſe fieri in materia, & quod ſuum eſſe, neceſſario eſt eſſe in materia, ità quod &c.* Nam hæc tertia definitio magnam columnam implet. Ergo eductio ipſa incerta eſt

Citatio
al/2.

ta est valdè: probatis eam ex omnibus locis Scoti citatis. Agatur Scotus 4. dist. 1. quæst. 1. ante H h. Sed ibi Scotus loquitur de forma materiali, & eam describit: educationis nō meminit.

Citatis Ex Fuentes q. 1. & 4. d. 43. q. 2. M. at ibi Scotus meminit educationis; sed ait omnem formam, etiam rationali cum Aristotele produci productione compositi, non proprie.

Citatur denique 4. dist. 13. quæst. 1. S. ex dictis. Scotus loco nominat educationem, & inductionem. Cito & ego 4. d. 12. quæst. 3. I. & utroque in loco comparat formam inductam vel educam ad efficiens inducens, vel educens; quid aut sit inductio, vel educio, & quomodo discernantur, Scotus tradidit. Concludo rationem educationis esse incertam, & ex certis, atque ignotis nihil probari.

Respondetis: Omnes alij malè assignauerunt definitionem huius termini *eductio*, nos soli benè; nostrum significatum certum, & verum. Sed respondebunt alij contra vos, se benè definiuisse, vos autem malè. Ita igitur, & concordate cum alijs in significato vocis; & item probate nobis tale significatum ex Aristotele, & tunc audiemus. Plura etiam de educatione citata sunt, defensione 1. num. 52. quia illic iterum ignorantia educationis obiecistis.

Interea summa vestri argumenti in eo consistit: omnes formæ substantiales materiales dependent in fieri, esse, & conservari à materia: ergo non possunt ab illa separari.

Respondetis pro positione opposita, negando antecedens ordinè: nam formæ substantiales non dependent à materia assertore Scoto quol. 9. sed solæ accidentales.

Accedit, quòd si ponantur separabiles, tunc edocendum erit ab his sententia, quòd diuertat forma in actu divisionis à materia, & quo loco conservetur, quòd adeò difficile est edocere, etiam de ipsa anima rationali apud Aristotelem. Ut Ferchius ipse post longam rei discussionem, in eam venerit opinionem lib. 2. cap. 14. ut Aristoteli concedenda fuerit circulatio animarum rationalium in corpora humana, quòd an rite dictum sit, & correspondenter ad Aristotelis principia, & si dei nostræ condorem, num potius fabulose, dicemus in lib. de Anima.

Si ergo de anima rationali ita sentit in via Peripatetica, quid di-

et de alijs substantialibus formis, si ipsæ quoque separabiles sunt, ac suapte natura subsistentes? Migrabunt ne de una materia in aliam, an potius infinite in concauo Orbis lunæ manebunt.

Secundum positionem vobis oppositam formæ realiter manebunt semper in materia, ut, sæpè repetitum est contra vos, sed semper dissimulatū à vobis. Sed secundum fictionem vestrā non manebunt in concauo orbis lunæ, sed in cerebris vestris lunaticis

Quod dicitis esse difficile à Aristotele docere de anima separata, quo loco consistat, et quò diuertat. Dico esse facile, nam in 4. phys. 45. & 1. animæ p. nullus est locus ipsius animæ: quia corpora sunt per se in loco, formæ autem non sunt in loco, nisi per accidens ratione conceptis. Vnde qui concipiant formas esse in loco, non possunt abstrahere ab imaginatione.

Tertiò additis, Perchūm post longam rei discussionem, quaerendo scilicet de loco anime rationalis, posuisse circulationem animarum. Hoc est falsò mihi impostum. In Vestigat. 6. de loco animæ non quaesivi: neque ex loco deduxi circulationem animarum, sed ex aternitate motus; sic in cap 14. num. 143. scribo. *Dum Bononia naturalem scientiam docerem, creberrimè à discipulis instigatus, ut hoc argumentum ab aternitate motus petitum soluerem, anno 1614. in eam rem opinionem, et Aristoteli fuerit concedenda circulatio animarum in corpora humana tantum.* De qua re, etiam tractaui eadem 6. Vestigat. num. 135. Itaque impostura vestra est, quòd circulationem deduxerim ex discussione de loco animarum. Deduxi enim ex aternitate motus: quæ valde diuersa est à loco.

Denique quacumque sint hæc vestra argumenta ex dependentia formarum à materia, & ex loco formarum separatarum: extra propositum sunt dicta. Cum enim Aristotelis vestigatur sententia, ipsa ex dictis Aristotelis, non ex dictis vestris est demonstranda. At vos nihil ex Aristotele; ergo nihil ad rem.

Quæ cōminamini vos auctores in libro de Anima, vtrum circulatio sit consentanea principijs Aristotelis; non timeo. Legi enim, dum hæc imprimantur, amico suggerente, librum vestrum de Anima in ea parte, qua de circulatione animarum agitis, ex indice vestro deductus ad locum illius tractationis. Illic præter nouam.

37. Defensio

impostura

143.

XLVII.

nouam irrisiōnem circulationis, nihil est. Irrisio certè non ratio.

Quod proponitis examinatos, an opinio de circulati cum fidei candore consistat; non est, quod à vobis discam uti dicam defensionis libro ultimo,

C A P V T I X.

Offendentium

Responsiones ad argumenta Ferchij refelluntur.

Offensio
num. 69.

Ad videamus, quibus rationibus ex Aristotele probet hic *Aut hoc suum problema.*

38. De-
fensio.
impositu-
ra.

Omnem formam substantialem esse separabilem, esse me problema: falsum vestrum est. Tam sæpè fallitis lectorer ferendo mea.

Offensio

Primo probat quia Aristoteles 5. met. 15. ait formam substantialem esse separabilem & 7. met. 8. & 12. met. 26. idem habet. & bus ecclesiis colligit hoc ab Arist. poni discrimen inter formam substantialem, & accidentalem: quod illa est separabilis, hac non.

93. De-
fensio.

Confirmat hoc in 2. ratione ex 7. met. 4. & 12. met. 3.

Quando conclusio est falsa, necessariò, vel aliqua propol est falsa, vel forma syllogismi est fallax. Sed argumenta, bus probatur vniuersalis affirmatiua, *omnis forma substantiali separabilis*, sunt pro conclusione falsa: sicuti etiam, quæ f bant *nullam esse separabilem*, sunt pro conclusione falsa. S. go argumenta pro parte falsa soluantur, nihil mea refert; mò si rectè soluantur gratum fuerit.

Quia tamen Offensores antea gesserunt personam arguen & ego respondentis, non ad sensum meum; sed ad position Peripateticè tractatam cap. 2. Vestigat. 6. atq; hætenus pa Offensores nihil arguendo fecisse ex Aristotele, nihil ex se. F cet, quando mutant personam, & accipiunt onus respondent mutare etiam personam meam in personam arguentis, ut ap reat à meis Offensoribus nec fallacia argumenta solui posse.

Primo igitur obseruo Ad versarios noluisse citare Aristot
verbas

verba; nam ex eis lector protinus cognouisset responsionum imbecillitatem, & falsitatem.

Secundò non retulisse fideliter meas super textibus obseruationes, in quibus vis argumenti consistit: ut sic responderent ad relata propria, non ad argumenta mea.

Tertiò, Molestum esse referre omnia ex Vestigat. 6. cap. 2. & singillatim conferre cum dictis aduersariorum. Faciam tamen hoc, quàm breuissimè fieri poterit.

In referendo primo argumento ex tribus textibus citatis fallunt lectorem, quia non colligo ex illis differentiam inter formam substantialem, & accidentalem; sed inter materiam, & formam. Vnde in 3. obseruatione dico. *Quia ponitur differentia inter materiam, & formam: atque separabilitas magis attribuitur formæ. Sane materia ratione, & re, est à singulis formis separabilis, ergo & forma omnis hoc pacto erit separabilis.* Sed audiamus, quid respondeant.

Respondetur Arist. locis allegatis, præsertim in secunda ratione non ponere illam differentiam inter formam substantialem, & accidentalem, quòd illa sit separabilis à materia, non ista. Sed ponit illam differentiam inter substantiam ex una parte, & accidens ex alia in hoc sensu, quod substantia est per se existens, & separabilis ab accidentibus, accidentia verò non habeat esse per se, nec possunt separari à substantia.

Offensio
§. 1.

Ità exponunt ibi omnes, præsertim Scotus in expositione illorum textorum, & quolib. 2. ab initio, & textus de se patet.

§. 2.

Ex eo autem, quòd substantia separabilis est ab accidente, non e contra, sanè non videmus, quomodo ritè hinc inferatur omnem formam substantialem esse separabilem à materia, potius enim inferri deberet esse separabilem à suis accidentibus.

§. 3.

In duabus rationibus primis attendendum est prædicatum principale, quod est *separabilitas rei, & rationis*: & subiectum principale, quod est *omnis forma*, ut scilicet vniuersalis sit propositio; & ad hoc intentum principale duo sunt argumenta.

40. De
fensio.

Argumentum secundum (quod ab istis primo loco soletur) ex 7. met. 4. & 12. met. 3. in duos syllogismos resoluitur sic. Omnis substantia est separabilis, nullum accidens est separabile: sed

11.

omnis forma substantialis est substantia: ergo omnis forma substantialis est separabilis. Hucusque separabilitas est probata omni forma, vt sit vniuersalitas ex parte subiecti.

Secundus syllogismus. Nullus ponens differentiam inter liqua duo; ponit differentiam in eo, quod amobus conuenit sed in eo, quod conuenit vni, non alteri. At separabilitas rationis conuenit substantiæ, & accidenti, ergo Aristoteles per separabile non ponit differentiam, intelligens separabile rationis sed re: quare omnis substantia est re separabilis, nullum accidens est re separabile. In quo argumento nihil aliud concluditur, nisi modus separabilitatis de omni forma. Vt intelligatur se locutio de separabilitate metaphysica, quæ est rei, & rationis. Offensores non respondent ad medium terminum, non ad prædicatum, non ad subiectum conclusionis: non ad materiam, nec ad formam; sed dicunt concludi separabilitatem substantiæ accidentis. Verum dicunt; sed non ad propositum, Aliud est querere quid à quo sit separabile, quod in nullo termini syllogismi continetur: aliud est querere, qualis separabilitas cui conueniat; quod est conclusum, & ad quod non respondeat. Ergo ad argumentum non respondent; sed ad propriam imaginationem.

Quando in 3. §. dicunt se non videre, quomodo ex separabilitate probata inferatur separatio materiæ à forma. Mirabile esset, si hoc ipsi viderent in argumento secundo, quod in eo r. est à me scriptum. Ego non scripsi istam consequentiam. Quare videre non potuerunt ipsam. Liber Vestigationum est impressus, legi potest.

Tunc arguo. Illa solutio non est bona, quæ non est ad medium terminum, nec ad propositiones neq; ad terminos conclusionis. Talis est, o mei Offensores, vestra solutio ad secundum.

I. Primum argumentum meum habet duas partes, in prima probatur, quod forma sit separabilis à materia, & in ista parte consideratur, quid à quo sit separabile. In alia parte principia prædicatum, quod est separabilitas rei, & rationis, concluditur de omni forma, vt scilicet prædicatum principale de principia subiecto.

subiecto probetur. Prima ergo ratio fundatur super tribus auctoritatibus 5. met. 17. & 7. met. 8. & 12. met. 26. quibus locis dicitur forma esse separabilis, & arguo sic.

Aristoteles loquitur de forma, non specialissima, sed vniuersalissima ritu metaphysico: quia metaphysica est scientia vniuersalissima: atqui Aristoteles docet formam substantialem esse separabilem, ergo omnis forma substantialis vniuersalissimè sumpta est separabilis. Sic probata est vniuersalitas ex parte subiecti. Rursus ex differentia mathematicæ, & metaphysicæ colligitur modus separabilitatis: sed mathematicus considerat separabilia ratione solita, metaphysicus separabilia re, & ratione. Atqui in citatis textibus Aristoteles vt metaphysicus, & metaphysicè loquitur, ergo loquitur de separabilitate rei, & rationis, quam illam attribuit omni formæ. Hoc modo probatum manet principale prædicatum de principali subiecto; & hinc numeratæ sunt duæ rationes ex probatione duplici principalis prædicati.

Nec tamen omni consideratione secundariam ostendendo, quòd forma substantialis sit separabilis à materia substantiali, immò hoc est fundatum in primis tribus auctoritatibus.

Prima ex 7. met. 17. *Accidit igitur duobus modis dici substantiam, & ipsum vltimum subiectum, quod non dicitur de alio: & id. quod, cum quod quid sit, etiam separabile fuerit, tale verò cuiusque forma, & species.* Significata per vocabula *substantia*, sunt duo: vnum est, *vltimum subiectum*, quod 7. met. 7. diuiditur in materiam, formam, & compositum. Reliquum significatū est vnum ex istis tribus, scilicet *forma*, quæ habet duas conditiones, *quidditatem* & *separabilitatem*. Quæ suspicio est in hac definitione significati secundi, vt sit comparatio ad accidens? Sola restrictio est, nam primum significatum tres substantias comprehendit. Secundum significatum accipit vnā substantiam ex tribus: & comparat formam cum eo, cuius est; est autem forma materiæ tanquam correlatiuum, & est compositi tanquam causa constituens: an magis sit dicenda forma materiæ, an compositi, nil refert. Satis est, quod comparando inter substantias distinguitur ab eis per *separabile*, & per *quid*. Atque Aphrodisæus

cum pluribus modis declaret particulam *separabile*, ad mater tantum comparat; sicut & Philoponus: neque textus aliter mittit.

LI. Secunda autoritas ex 7. met. 8. Vbi scribitur. *Ex his speculantibus, accidit substantiam esse materiam; at impossibile etenim separabile, & quod quid videntur maxime inesse substantia propter quod forma, & quod ex ambobus substantia videtur magis, quam materia.*

Text. 9. *At illa substantia, que ex ambobus, dico autem, ex materia, & forma est, omittenda est, posterior enim & manifesta est manifesta verò quodammodo etiam ipsa materia, at de tertio considerandum est &c.* Liquidò constat in textu præcisè comparari tres substantias inter se, & non ad accidens, de quo nec verbum habetur. Probat verò Aristoteles, quòd forma sit magis substantia, quam materia, & quam compositum iuxta versionem

qua utebatur Scotus. Qui quolib. 9. H. arguit contra se *Secundo met. 8. forma est magis ens, quam compositum, ergo illa non dicitur ad esse totius tanquam ad compositum.*

Respondet. *Ad primum: Non intelligitur prius & magis secundum perfectionem, sed secundum principalitatem & independenciam; quia esse principij principalioris est independens respectu principij, & respectu principij minus principalis.*

Quamvis Vestigatio 6. non sit cum Scoto, sed in multis conueniat: ut propter hoc citare Scotum contra me non sit, nisi perire principium: quemadmodum peteret principium contra Aristotem, qui citaret autoritatem S. Th. aut S. Bonau. Tamquam utile est, recipiatur, & primo ex isto loco quolibet colligo, quòd forma in suo esse est independens à materia, cui contradicunt Offensores. Secundo, quòd expositio Scoti attributa

per metaphisicam, Scoti non est; quia neque textus, neque expositio consonat cum lectione per Scotum citata in quolib. & in 7. met. quæst. 6. Tertio, quòd comparatio fit inter substantias: & forma habet rationem principij principalioris; nempe quia dicit quidditatem specificam, & partem quidditatis actus. Rursus est separabilis à materia, quia independens à materia. Si autem Antotius Andreas (cuius est ille Commentarius,

Commen-
tarius me-
taphys.
falso scri-
bitur
Scoto.

rius,

rius, falso attribuit (Joanni Scoto) comparat substantiam ad accidens, contra quod Scotus fecerit, non est nouum; transcripsit enim expositionem ab Aquinate, ut plerunque facit, quemadmodum in 1. disputatione Scotica per me edita patefecit. Atque utinam haberem Scoti expositionem veram: sed eam desiderare licet, adhuc tamen haberi non potuit.

Deinde Aristoteles per *quidditatem*, & *separabilitatem* probat formam esse magis substantiam, quam sit materia; si loqueretur de separabilitate ab accidente, hoc est commune tribus substantijs comparatis, non proprium formæ, ergo nihil concluderet. Rursum magis separabilis materia, quæ potest ab omnibus accidentibus strari, cum forma omnis requirat determinata accidentia, quæ sublati, secundum Scotum forma destruitur 4. dist. 12. cap. 3 & 2. dist. 37. quest. 1. ante A.

Præterea quidditate operit soli formæ, sed in ordine ad materiã, quam specificat, & compositum, quod constituit. Ergo & separabilis convenit soli formæ in ordine ad compositum, sine quo potest esse, quum est ex se, sicut prius realiter potest esse sine posteriori: ergo & similiter habet separabilitatem à materia. Comparatio enim substantias est in utroque prædicato formæ.

Tertia authoritas 12. met. 26. similiter ponit formam separabilem esse comparando ad substantias, non ad accidens. LII
 Quærit Philosophus omnia principia sint eadem? Respondet esse eadem secundum proportionem, quia in omnibus est actus, & potentia: hoc affirmauerat esse eadem secundum proportionem in ratione formæ, materiæ, priuationis: atque actum, & potentiam reducit ad materiam, & formam dicens. *Cadunt autem hæc in prædictas causas. Actus nanque forma est, si separabilis sit, & quod est nobis: priuatio etiam ut tenebre, aut agrotans, potentia autem materia, hæc nanque est, quod ambo fieri potest.* Comparatur actus ad potentiam, & ad compositum. Comparatio est inter substantias, ut constat: atque actus dicitur esse forma, si separabilis est, ubi separabile soli actui datur, non composito, quia compositum non potest separari à partibus: non materia in ratione potentie, quia potentia non est separabilis

ab actu mensurante : sicuti in ijs , quæ sunt ad aliquid scriptu
 5. met. e. est de sensatione , & de scientia . Si autem separabile respect
 d. ad ali- quid. accidentium diceretur, esset commune tribus substantijs , & ne
 proprium ipsius actus .

Respondent ad istos textus .

Offensio *Iuxta hanc phrasim loquitur (Aristoteles) in alijs locis , cum dic
 substantiam esse separabilem ; vult enim posse quantum est ex se
 accidentibus separari .*

41. De- Responsio hæc est inermis . Verba vestra, sed nulla author
 fenfio. tate , nulla ratione fulta . Iam verò ex ponderatione trium tex
 tuum probavi in illis textibus formam dici separabilem in com
 paratione ad substantias alias , non ad accidens .

Offensio *In quibus etiam advertendum est hoc predicatum , separabile de
 composito , & prima substantia , in quantum est illa , qua per se sub
 sistit , præcipuè enunciari ; forma verò participatiuè , in quantum
 scilicet magis participat de actualitate compositi , quàm materia . Vi
 deatur Doctor super illos textus , quia verba cuiuslibet textus refer
 re , atque Doctoris explanationem , longum est .*

LIII. Hæc verba sunt proflus falsa . Quia in ratione ipsius quid com
 42. De- positum præcipat quidditatem beneficio formæ , & non è con
 fenfio. tra ; quare & separabile inest composito ex participatione for
 mæ , & non è contra : vnde Aristoteles per *separabile* , & per *quid
 ditatem* , tanquam per proprios characteres formam iecernit à
 composito & à materia : & per istos characteres, teste etiam ipso
 met Scoto, probat Aristoteles, quòd forma est magis ens , &
 magis substantia , quàm sit materia , & quàm sit compositum .
 Longum verò est vobis, Offensores mei , legere textus Aristote
 lis , & expositores ; quia volando legitis , & scribitis ; sed Aristo
 teles admodum morosè , & circumspectè est legendus . Exerite
 mihi textum Arist. & ex ipso textu ponderato, probate fieri cõ
 parationem formæ ad accidens . Hoc non probastis , & sine du
 bio est contra textum .

Offensio *Tandem si unquam Arist. loc. cit. vel alibi docet formam substan
 tialem esse separabilem in sensu arguentis, accipienda est indefinitè illa
 propositio eius , non autem uniuersaliter , sicut accipitur illa 1. phys.
 prima principia sunt contraria .*

Verè Arist. in tribus textibus citatis loquitur in sensu arguen- 43. De-
tis : ponit enim differentiam inter formam ex vna parte, mate- fensio.
riam, & compositum ex altera per illos duos characteres, *sepa-
rabile, & quid*; & per eosdem ponit præminentiam formæ su-
per materia, atque etiam composito secundum lectionem anti-
quam, à Scoto probatam. Verùm nunc citatis primum physico-
rum à me Vestig. 6. num. 32. citatū. Ego textum nō designaui,
quarè neque vos potuistis numeratò ponere textum, quia neque
ego numeratò posui.

Falsò tamen scribitis indefinitè, & non vniuersaliter dici for- *Formam
esse sepa-
rabilem
quid est,
&
liter.*
mam separabilem à materia textibus citatis, quoniam Aristo-
teles loquitur de omni forma vniuersalissime distinguendo à
materia, & à composito.

Item vniuersalissime distinguendo substantiam ab accidente.

Expendatur locus citatus 5. met. 15. illa substantia dicitur *LIV;*
proprie in 2. significato, quæ est *quid & separabilis*. Est ne ali-
qua forma substantialis, quæ non sit quid? Quæ non sit separa-
rabilis? Ergo aliqua forma substantialis non continebitur in il-
lo significato, quod est absurdum. Definitio est vniuersalis,
etiam si ei non addatur signum vniuersale; sed assignata est in il- *Definitio
est vniuer-
salis.*
lo textu definitio substantiæ in 2. significato, ergo est vniuer-
salis.

Expendatur tex. 7. met. 8. Si aliqua forma non est separabi-
lis à materia, & à composito ergo illa forma non erit magis ens,
& magis substantia, quàm compositum, & quàm materia.

Expendatur tex. 26. duodecimi met. forma, si est separabilis,
dicitur esse actus: si aliqua forma non sit separabilis; ergo non e-
rit actus. Facile respondetis, propositiones esse indefinitas in A-
ristotele; sed ponderato textu apparent vniuersales. Omnis for-
ma est actus, omnis forma est magis substantia, quàm materia,
omnis forma est *quid* respectu materiæ.

Et animaduersione dignissimū est in omnibus his locis Arist. *Forma se-
parabilis
magis,
quā quid*
commemorauisse *separabilitatem*, non tamen in omnibus *quid*
ditatem; vt magis vniuersaliter dignitas formæ accipiatur ex *se-
parabilitate*, quàm ex *quidditate*.

Qua quàm ergo Aristoteles in 1. phys. posuerit illam inde- *Solutio
aduerfa-
riorū con-
sequens*
finitam

finitam, principia sunt contraria: non sequitur, quòd omnes propositiones in quibusvis alijs libris sint indefinitæ. Hæc sponſio generalis veſtra, eſt cum fallacia conſequentis: ſi in v propoſitione eſt ita, ergo & in cæteris: veluti ſi vnus homo doctus, ergo omnis homo eſt doctus.

Tertium Argumentum Perchij.

Offenſio
Num. 70.

Secundo arguit ex 8. met. tex. 8. Vbi Ariſtoteles facit hanc aſiunctiuam, loquens de forma ſubſtantiali. Neceſſe eſt aut ſemper ternam hanc eſſe, aut corruptibilem abſque eo, quod corrumpatur, & factam eſſe abſque eo, quod fiat. Sed pars ſecunda huius diſiunctiue eſt ſimpliciter falſa, nempe vt aliquid ſit factum abſque fieri, & corruptum abſque corrumpi; ergo prima pars eſt vera dicens, omne formam ſubſtantialem eſſe ſempiternam.

LV.
44. De-
fenſio.
Offenſio.

Hoc argumentum meum eſt. Sed magnam partem textu omiſiſtis, ex qua veſtra reſponſio reſellitur.

Reſp. immò Scotum exponere, quòd prima pars diſiunctiue eſt falſa, quia eſt ſecundum opinionem Platonis ponentis formas ſeparatas. & 2. eſt vera, ac de mente Ariſtotelis, qui ponit formas in materia generabiles, & corruptibiles non per ſe, ſed per accidens, vt oſtendit in 7. met. & hac de cauſa inquit eſſe corruptibilem abſque eo, quo corrumpatur, & factam eſſe abſque eo, quod fiat; nempe per ſe & immediate, ſic enim ſolum compositum generatur, & corrumpitur.

45. De-
fenſio.

Poſſem ego reſponſionem hanc pseudo Scoti, id eſt Antoni Andrea recipere, quia non eſt veſtra, ſed viri iſpectatiſſimi. Veruntamen, quoniam Antonius Andreas illam expoſitionem ab Aquinate accepit, non eſt cum Scoto accipienda. Scoti expoſitionem non habemus, vt dixi. Habemus tamen librum, cui titulus eſt, *Concluſiones metaphyſicæ*. In octauo libro eſt.

Scotus.

Octava Concluſio ibi. Non videtur itaque querentibus T. com. 8. eſt, quòd forma eſt aliquid aliud, præter partes materiales. Medium eſt, quia non eſt elementum, nec ex elementis, vt pat. 46. 7. huius, & hic repetitur.

Nona Concluſio ibi. Neceſſarium itaque T. com. 8. eſt, quòd forma non ſit, neq; generatur, vt pat. ex 21. 7. & hic etiam repetitur.

Decima

Decima Conclusio . quum videtur intendere ibi , si autem sunt corruptibilium substantie . L. com. 3. est, quòd si forme sunt separate à materia, ut Platonici posuerunt, non erunt descriptibiles .

Ex ista Scoti doctrina, noto Scotum ponere conclusionem de formis in materia existentibus, habere principium in illis verbis: *Necessarium itaque* : sicut & ego posui in meo argumento. Deinde in verbis positis à me, sed à vobis omissis, illis. *Si verò corruptibilium substantie sunt separate*, ponit Scotus sermonem esse de formis separatis contra Platonem; quare vel Scotus sibi contradicit, ponens illam particulam; *Necessarium itaque est, aut sempiternam hinc*, esse intelligendam de formis separatis à materia vna vice: de formis non separatis à materia altera vice; vel quod verum est, Scotus verus mecum est: Scotus falsus vobiscum. Et cum Scoto vero militent Aphrodisæus, Philoponus, Averroes, Sueifanus, Scrinus, & alij. Et ipsa quoque textura Aristotelis id ostendit. Quod placet iam expendere.

Aristoteles de forma substantiæ, si agit, & primo ait, quòd forma non est materia, sed est aliquid præter materiam. LVI.
8. met. 8.

Et hoc recte: compositio enim, & mixtio non est ex his, quorū est, compositio, aut mixtio: similiter nec aliorum, ut putà limen positione, non ex limine positio, sed magis ista ex illo.

OBSERVATIO.

DOcet, quòd forma non est ex materia, ut compositio non est ex componilibus, veluti forma domus non est ex lapidibus, vel cemento. Mixtio non est ex miscibilibus, ut forma muli non est ex melle, & aqua mixtis. Ità si limen informatur positione, positio non est ex limine; sed potius limen ex positione.

TEXTVS.

NEc homo est ipsum animal, & bipes, sed aliquid esse oportet præter hæc, si hæc materia sunt: sed nec elementum, nec ex elementis, sed substantia, quod materiam auferentes dicunt.

OBSERVATIO.

S Vppo nit, quòd animal, & bipes sint materia hominìs. Posthac affirmat, quòd homo non est ipsa materia sed prater materiam, & partes eius oportet in homine esse aliquid aliud, videlicet formam. Item, illud aliud non est elementum, nec ex elementis, sed est substantia, seu essentia eius homini: quam essentiam dicunt auferentes materiam.

*Forma nò
est ex ma-
teria.*

Hic obiter noto, quòd forma non est ex materia, neque partibus materiæ, vt Aristoteles, & Scotus notant. Hoc tam est contra Offensores meos, qui contendebant in offensione precedente, & lib. 2. formam fieri, & esse ex materia, quorum trunque est contra Aristotelem: putabant enim sic, se posse fugere factionem formæ ex nihilo.

Deinde obseruo illam particulam, *auferentes materiam* biam exponi ab Aphrodiseo, primè de separabilitate rationi nam forma ratione est separabilis à materia S. met. 3. quæ scilicet intellecta consideramus formam non esse materiam. de separabilitate rei, vt idearum authores posuerunt formas paratas à materia, & à composito.

TEXTVS.

S I itaque hoc ipsius esse causa, & hoc substantia, ipsam substantiam utique non dicerent.

OBSERVATIO.

H AEC secunda particula legitur negatiuè ab Interprete Aristoteli, & Bessarione, sic *ipsam substantiam non dicerent*. Legitur affirmatiuè ab Aphrodiseo, Philopono, Alberto, Scaino. Si legamus affirmatiuè, sensus erit. Si istud ens aliud prater materiam est principium ipsius esse, & istud est substantia qui dicent istud ens, scilicet formam, dicent ipsam substantiam rei; si quidem forma est ipsa substantia, & essentia rei, que eadmodum in homine diximus.

Si legatur negatiuè, vt Albertus, Aquinas, Ant. And. potest exponi sic, vt sit locutio contra Platonicos, vel Stoicos. Si forma est principium ipsius esse, & est substantia ipsius rei: qui dicunt formas à materia separatas, non dicunt vtique ipsam substantiam rei. Consequentia est conspicua, quoniam ipsa substantia rei est interna ipsi composito cuius, est essentia, vt homini: & internè informat ipsam materiam, vt animal, & bipes. Sed forma separata, nec informat materiam, nec est interna compositio, ergo cum quaeritur essentia rei sensibilis, qui respondet formam separatam, non dicit essentiam rei.

T E X T V S.

Necessè autem est, aut sempiternam hanc esse, aut corruptibilem absque eo, quòd corrumpatur, & factam esse absque eo, quòd fiat. Offensum autem est, & declaratum in alijs, quòd formam nullus facit, neque generatur, sed efficitur hoc: sit autem, quod ex his.

O B S E R V A T I O.

Hic textus est, in quo refidet vis argumenti tertij mei. Pronomen *Hanc* quid demonstrat? Non aliud certè in præcedenti clausula, nisi *ipsam substantiam*: sed ipsa substantia rei non est, nisi ipsa forma interna composito, quam Aristoteles diceret, & authores formarum separatatum non dicerent. Ergo pronomen demonstratiuum *Hanc* præcisè denotat formam informatricem materie, & composito internam, vt Scotus explicat, & authores antea citati. De hac ergo substantia à Platonicis non explicata, sed ab Aristotele explicata, inquit Philosophus: *hanc formam* necessè est, aut sempiternam esse, aut esse corruptibilem absque eo, quòd corrumpatur, & factam esse absque eo, quòd fiat: ergo non benè Offensores asserunt *Hanc* demonstrare formam Platoniam separatam in prima parte disiunctiuæ. LVIJ.
in cõclus.
8. met. 2.

Deinde per pronomen, *Hanc* vel demonstrat Platoniam formam, vel Peripateticam, vel commune ad ambas. Si primum detur, ergo vtrunque membrum diuisionis est sub forma

Platonica, quia diuisum vtrique membro diuidenti conueni-
 quatè etiam forma separata Platonis generabitur, & corrump-
 tur, quod est ridiculum. Hoc idem est contra Offensores, &
 accipiunt secundam partem disiunctiuæ de forma coniuncta
 materia. Si tertium detur, nihil est commune ad formam P-
 tonicam, & Peripateticam, quia nihil est commune ad possi-
 le, & impossibile per secundum posteriorum 32. Insuper si p-
 mum membrum est de Platonica, de illa verum erit, quod
 sempiterna. Si secundum de Peripatetica, per aduersarios v-
 rum est, quod forma ista est generabilis sine generatione; ergo
 vtraque pars disiunctiuæ est vera. Si detur secundum, vt pron-
 men *Hanc*, demonstret formam Peripateticam, ergo vtraq-
 pars disiunctiuæ continetur sub forma Peripatetica, & prima pars
 non rectè exponitur de Platonica.

Præterea, quando fit syllogismus hypotheticus disiunctiu-
 probatio fit contra partem falsam vnam, vt altera pars relinquitur
 tanquam vera. Aristoteles autem facit syllogismum hypo-
 theticum disiunctiuum necesse est, *hanc*, scilicet formam esse, &
 sempiternam, aut factam esse sine fieri: & nihil probat con-
 primam partem, sed ex probatis in 7. met. 26. & 32. arguit co-
 tra secundam partem, dicens, quod nullus facit formam, nec
 forma generatur; sed materia efficitur hoc, vel talis, vt homo
 musicus: fit autem compositum ex his, idest ex materia, & for-
 ma; ergo in textu Aristotelis secunda pars est falsa, prima pars
 disiunctiuæ non impugnata est vera.

Amplius, si Aristoteles in prima parte disiunctiuæ ponit
 falsè falsum, quod forma non est separata, nec sempiterna: &
 infra subdit, hoc non esse manifestum, scribens. *Si verò cor-
 ruptibilem substantie sunt separata, nondum est manifestum?*

LVIII.

Hæc sint obseruata circa textum. Ex quibus constat hoc ter-
 tium argumentum non solui. Quoniam prima pars disiunctiuæ
 ab Aristotele non impugnatur, sed secunda.

Secundo, per vos Offensores, neque secundam partem disiunctiuæ
 impugnat: ergo neutram, quod est contra naturam syllogismi
 disiunctiu.

Tertio, quia pronomen *Hanc* demonstrat illam formam, quæ
 Plato

Platonici non dicerent. Sed forma talis est forma coniuncta cum materia .

Quartò, quia in prima parte disiunctiua per vos ponitur falsum manifestum; at infra Aristoteles dicit non esse manifestum.

Quintò, vtraque pars disiunctiua debet contineri sub eodem communi disiuncto, vbi commune distinguitur; sed forma substantialis coniuncta, per vos non continetur in prima parte. Forma separata Platonis non continetur in secunda, ergo non esset benè constructa disiunctio .

Sextò, nulla est necessitas, vt quod est impossibile esse, sit sempiternum . Sed forma Platonica est impossibilis esse secundum Aristotelem, ergo non est necesse, vt sit sempiterna . Sed neque est corruptibilis, aut generabilis: nam quod est impossibile esse, non potest generari, aut corrumpi, ergo forma Platonica sub neutra parte disiuncti continetur .

Cum respondetis ad absurdum illatum, *forma esset facta sine fieri, corrupta sine corrumpi*: dicentes formam generari, & corrumpi mediare, & per accidens, scilicet mediante composito, quod per se, & immediate generatur, & corrumpitur, sed formam per se nec generari, nec corrumpi . Dicerem & ego hanc vestram solutionem esse elusionem autoritatum Aristotelis, quando demonstrat, quòd materia, & forma nec sunt, nec intereunt .

LIX.

Aristoteles quippè arguit . Necessarium est, vt forma, vel sit sempiterna, vel facta sit absque eo, quod fiat. In 2. parte disiunctiua sunt duo probanda . Primum, quòd forma sit facta . Secundum, quòd non fiat .

Primum probatur ex negatione primæ partis disiunctiua . Quod enim est in rerum natura, nec est sempiternum, illud necessariò est factum ab aliquo efficiente actu existente; sed forma est in rerum natura, pro vt probatum est in precedente parte textus 8. Atque ex hypothefi secundæ partis disiunctiua, forma negatur esse sempiterna: igitur optimè concluditur, quòd forma sit facta .

Secundum probatur, vt aduersum primo probato, sicut constat per particulam aduersatiuam *autem* . Oculum est autem

in 7. met. 26. 27. 32. quòd nullus facit formam; quare & offer-
sum est, quòd forma non fit: igitur forma erit facta absque eo
quòd fiat. Istud, quod Aristoteles infert, vt absurdum, & a-
versum priori membro probato, Vos ponitis tanquam conu-
nicis, & ambo membra opposita, *fit*, & *non* recipitis, vnu
per se, alteram per accidens, totamque rationem Aristotelis
luditis.

Addo, ab Aristotele nunc tria dici ex lib. 7. metaph. Com-
positum fieri, vt homo musicus fit absolutè: materiam fieri hoc
vt homo fit musicus, formam non fieri absolutè; neque scilicet
primo neque secundo modo. Quia verò in 7. metaph. 26. concedit
fit formam fieri per accidens, nempe quia ænea sphaera fit per se
sphaera per accidens fieri dicitur. Noto, ne contradictio in posi-
tione 2. capituli Vestigat. 6. concedatur; posse nos considerat
materiam, formam, compositum ratione propria, vel ratione
accidentis, quod sit instrumentum substantiæ. Primo modo, ne
materiam, nec formam, nec compositum fit. Secundò modo com-
positum immediatè, & per semetipsum recipit accidentia talia
materiam immediatè non recipit, sed est ratio receptiua; formam
neutro modo recipit: propterea in 8. metaph. 8. ipsum fieri, &
mediatè, & immediatè remouetur à forma, At in 7. metaph. 26
consideratur forma, vt quodammodo in ipsam redundat acci-
dens ipsius compositi, nam quia compositum fit ratione acci-
dentium, forma quodammodo dicitur fieri per accidens, quia
est ratio essendi ipsi composito.

Quattum Argumentum Ferchij, quod Offensores
dicunt esse tertium.

LX. **Q**uod nec fit, nec interit, sed est, ingenerabile, & incor-
ruptibile, illud est sempiternum; sed forma, & mate-
ria non fit ex 12. met. 12. ac 7. met. 26. 27. 32. ergo for-
ma est sempiterna.

Probatum maior, nam ex 1. phys. 82. quia conclusum est ma-
teria primam esse ingenerabilem, & incorruptibilem, conce-
dunt eam esse sempiternam. Quod idem probatur de forma, &
eadem

eadem demonstratione : nam 12. met. 12. & alijs locis citatis probatur, quòd forma non fit, sicut & probatur de materia. omne enim, quod fit, fit ex materia, & forma. Ergo si forma fit, fit ex alia forma prioris; si materia fit, erit ex alia materia infinitum.

Responsio. *Si hec ratio concludit incorruptibilitatem de forma substantiali, etiam de accidentali ostendit non per se fieri, quia fit in alio.* Offensio

Primo arguitis contra argumentum, quòd non solum forma 46. De-
substantialis, sed etiam accidentalis non fit per se, quia fit in fensio.
alio.

Conuerto me in respondentem, & nego consequentiam: Aristoteles quippe affectu formam substantialem non fieri per se, & ratione sui: sed per accidens, & ratione accidentis, quod fit in alio ratione sui, quoniam accidens non fit per aliud accidens, ne ad infinita retro.

Deinde illa casualis: Accidens non fit per se, quia fit in alio, non est in textu, sed a vobis in textum intrusa.

Præterea in textibus à me citatis, medius terminus argumenti est *fieri ex materia* auctoritate vestra cum *fieri in*. Si quid igitur falsi concluditis ex vestra falsificatione concluditis.

Non ergo negat ibi absolute formam fieri, immò docet fieri in alio, scilicet in materia. Sed docet fieri per se, & veluti separatam, ac per se existentem, & reddit rationem, quia quod hoc modo fit, fit ex materia, & forma, unde per hanc rationem concludit nequit omnimoda ingenerabilitas forme; sed tantum ingenerabilitas per se. Offensio

Hoc est quod opto: formam substantialem esse ingenerabilem per se, generabilem per accidens, nempe ratione accidentis; ergo non solvitis, sed conceditis, quod argumentum desiderat. 47. De-
fensio.

Insuper, quando verbum *fit* prædicatur secundum adiacens, LXI.
significat fieri simpliciter; quando tertium adiacens, significat fieri tale, vel tantum, vel aliud iuxta exigentiam tertij adiuncti, per Scotum 3. dist. 7. quæst. 2. A. & 1. dist. 30. quæst. 2. L. Sed in 12. met. 12. in textu ponitur *fit* secundum adiacens. *Posthæc, quòd neque materia fit, neque forma.* Igitur forma non fit.

fit simpliciter secundum suum proprium esse, sed secundū, qui fit in alio, nempe ratione sui accidentis, quod fit in alio.

De illo vestro subsistere attributo formis, non litigo: vestrum est litigare contra Scotum.

Offensio
48. De-
1. Offensio. *Cum autem in 1. phys. 82. demonstrat &c. Usque ad num. 70.*

In vanum distinguitis materiam primam à subiecto primæ realiter: ut ostendatis demonstrationem primæ Physic. esse diuersam à demonstratione 12. metaphys. Idem est prædicatum *Non fit*. Idem est medium, quia materia, ex qua fieret, esset antequam sit materia facta: quia ante formam factam, esset illa forma ex qua. Solum subiecta distinguuntur, quia in 1. Phys. 82. demonstratio est de sola materia: in 12. metaphys. 12. & 7. metaphys. 26. & 32. est simul de materia, & forma. Cum igitur sit idem medium, & idem prædicatum, est eadem demonstratio multiplicata *in sub*, si ambo semel, semel vnu ex illis subiectis in conclusione sumatur. Ex quibus constat d rui vestram responsionem ab argumento, non argumentum responsione.

Quintum Argumentum Ferchij Offensoribus quartum.

LXII.

Argumentum formerui sic: quæcunque forma habet proprium opus, in quo non communicat cum materia subiecta habente, talis forma potest separari à materia per primum de anima 12. & 13. Sed omnis forma substantialis habet proprium opus, in quo non communicat cum materia, primum scilicet: ergo omnis forma substantialis est separabilis. Probatur minor cum 2. degenerat. 53. *materia est pati. & recipere, & cere alterius potentie.* Et 1. meta. summa 2. cap. 2. materia non potest se transmutare ad formam, ergo in actione forma substantialis nullo modo communicat materiæ.

Offensio *Resp. Hoc argumentum plus probare, quam eius auctor veli probat enim non solum... etiam formam accidentalem esse separabilem quia ipsa quoque habet in hoc suum proprium opus, in quo non communicat cum materia. Calor enim in aqua non communicat in calorem faciendo cum ipsa.*

Omnia, Offensores mei dicitis ex vestra sapientissima sapientia: nihil ex illo terro Aristotele. Cauete, ne textus Aristotelicus oculos vobis effodiat, si legeritis, vel manus comburat, si scripseritis.

Quando arguitis, meum argumentum concludere, quod forma accidentalis etiam sit separabilis, nego istud sequi. Cum probatis, quia forma accidentalis habet proprium opus, in quo non communicat cum materia: simpliciter hoc nego. Quoniam ex fundamentis capite secundo Vestigatione sexta positus accidens est instrumentum formæ substantialis in agendo. Quamobrem in omni actione accidentis, ut instrumenti, forma substantialis, vel compositum est agens principale. Cum autem forma substantialis agit, dicitis ne materiam primam esse agens principale respectu actionis elicite à forma substantiali? Non ne hoc est monstrum in philosophia Aristotelis? in qua ex 1. de generatione 59. *materia, secundam quod materia, passivum*, & in 1. phys. 56. & in citatis arguendo. Accidens à sua materia, in qua accipit esse, & agere 7. met. 2. accidentia sunt entis, &c. Sed forma substantialis dat esse ipsi materiæ, at agere illi non communicat; materia verò neque esse neque agere dat formæ substantiali: non ergo est par ratio de forma substantiali, & accidentali.

Cum autem probatis, quod aqua non communicat cum actione caloris. Petitum principium, quoniam calor in materia receptus non est instrumentum formæ aquæ, sed formæ ignis, prius existentis in materia.

LXIII

Quin & Antonius And. (qui Scotus est vester) super prædicamentum substantiæ, tractans, vtrum forma substantialis suscipiat magis, & minus; docet, quando aqua fit calida, calorem non recipi in substantia aquæ; sed in substantia ignis retineri, quæ in aquam se se infundat. Neque hoc Aragonius ex se, sed promptus ex Scoto in 8. met. quæst. 3. num. 28. in Cauelli impressione. Non ergo probatio aliquid conficit contra positionem, vel si, facit, contra Doctores vestros facit.

Sed probat etiam formam separaram non futuram otiosam, cuius oppositum docet Auctor idem eodem cap.

Ità quidem dico formam separabilem esse, non separatam: si tamen esset separata, non esset otiosa, iuxta principia lib. 1. de generatione 53. & 55. de arte medica, & de caliditate separata.

Confingitis me oppositum docuisse eodem capite: Parcite quæso: hoc in vestro capite legi, non in meo.

Dicimus ergo omnes formas materiales in suis operationibus communicare cum materia, quia cum sint extense non possunt modo in extenso operari, non habent autem valens modum, nisi in materia: unde etiam si forma proprium sit agere, tamen non est in potentia proxima ad agendum, nisi in materia.

Argumentum meum dicit, formam non communicare cum materia propriam operationem. Extensio autem non est materia prima, sed accidens quoddam, & instrumentum formæ operantis, ergo nil ad rem. Si etiam principalis causa communicat operationem instrumentali causæ, non sequitur, ergo communicat ipsi materiæ operationem.

Deinde, communicare proprium opus cum materia, esset, si materia esset instrumentum cooperans formæ, sicut pedes cooperantur potentiæ motiue in ipso ambulare 2. de gener. animal. cap. 3. sicut pupilla cooperatur visui in efficienda sensatione 2. de anim. 9. & patet in 1. de anima, 12. & 13. citatis. Sed vos loco ipsius cooperari instrumentaliter, vultis, quod ex eo operatio communicetur materiæ, quia forma in materia operatur. Non ne & anima rationalis in materia operatur intelligendo, & volendo? An propterea communicat operationes has ipsi corpori, & materiæ? Non vtique. Quæ de potentia proxima dicitis non sunt ad propositum. Agimus de communicatione operationis formæ cum materia: vos de conditione constituyente principium operatum in potentia proxima.

Sextum Argumentum Ferchij. Aduersarijs sextum.

LXIV. **V** Num contrarium non potest recipere, vel afficere alterum
1. phys. 51. & 12. met. 6. ac 2. de gener. & corrupt. 5.
corruptibile, & incorruptibile sunt contraria 10. met. cap. ult.
ergo

ergo si materia est incorruptibilis, forma corruptibilis, vnum contrarium reciperet alterum, & duo contraria simul manerent.

Hoc item argumentum plus probat, quàm velii. Sic enim probaret, quòd anima rationalis recipi nequit in corpore, quod corruptibile est in substantia. Offensio

Nec lumen, & motum in celo.

Intellectiones, & volitiones in Angelis.

Accidentia quadam in materia. Hec enim omnia sunt formæ corruptibiles in subiectis incorruptibilibus recepta.

Quamquam adducere inconueniens non sit soluere, quod erat dicendum etiam ad duas præcedentes responsiones vestras. §2. De
Offensio. Interea dico, vos sponte oblitos esse, quòd ex positione in cap. 2. dicta, formæ substantiales, & composita substantialia sunt incorruptibilia secundum esse præcisè substantiale, corruptibilia secundum esse accidentale. Igitur nisi petatis principium, anima veluti forma substantialis est in materia substantiali, tanquam incorruptibile in subiecto incorruptibili. Vestra ergo instantia vobis negotium facit, non positioni dictæ.

Secundò. Dixi formam substantialem esse in subiecto incorruptibili: non dixi eam recipi; quoniam, & si forma substantialis sit separabilis, quoniam non eget materia ad sui esse, immò potius continet, terminat, perficit dat esse ipsi materiæ; quia tamen forma substantialis nil habet eam pellens, nulla forma substantialis secundum se à materia separatur, nisi secundum accidens; quare neq; recipitur in materia nisi secundum accidens.

Tertio, vos maxime istius argumenti vi impugnamini, qui tenetis illam opinionem, quòd anima intellectiua sit mortalis, in Aristotele. Si igitur & forma corporeitatis, & anima rationalis sunt corruptibiles in materia incorruptibili: iam contra vos infero, vnum contrarium recipi in alio per se contrario, & duo contraria simul manere. lib: 2.

Reliquæ instantiæ vestræ vnâ propositionem vobis memorare debent. Contraria sunt sub eodem prædicamento: quæ autem sunt in vno, non habent contrarietatem cum ijs, quæ in altero. In summis hoc discere poteratis tractatu 3. LXV ;

sunt, quæ sub eodem genere posita, à se invicem maximè distant. S. & Aristoteles in prædicamento de quali, hoc asseueravit in 1. met. 14. in 1. de gener 50. 51. Generabile igitur, & ingenibile in eodem genere substantiæ sunt contraria, ita quoque corruptibile, & incorruptibile. Sed accidens corruptibile, & substantia incorruptibilis non sunt in eodem prædicamento: quæ neque accidens & substantia sunt contraria: & instantiæ non sunt ad propositum.

In speciali tamen, de intellectu, & volitione angelorum quòd sint accidentia corruptibilia; consonat ne cum doctrina Aristotelis? Quid angeli cum Aristotele? Quid supernatura cum naturali lumine? Si prædicata essentialia, quæ Aristoteles intelligentiis affixit, considerentur, essentialiter differunt intelligentiæ ab angelis. Nam intelligentiæ sunt formaliter *accesse esse, actus puri, æternæ, immutabiles, immultiplicabiles numero, impeccabiles, se ipsis beate*. Sed vos terminos scientiarum frequenter confunditis.

Offensio. Dicendum igitur corruptibile, & incorruptibile non esse contra propriè dicta, ut notat Zerbis 10. met. quest. ult. in solutione primæ princ. quod eo præsertim verum est, si genere logico differre dicantur, quia contraria propriè accepta conveniunt in genere, differunt specie, ut ex eorum constat definitione; sed contraria dicuntur, quatenus sunt valdè diversa, & habent oppositas quodammodo rationes, & differunt secundum potentiam & impotentiam, ut ibi explicat Alensis, & Scotus, quo quidem sensu actus, & potentia videntur opponi, & contrariari, & nihilominus unum recipitur alio, æquinoxat itaque ratio de contrariis fusè, & rigorosè sumptis.

§ 31. De sensu. Si distinctionem de contrariis propriè, & fusè sumptis ad totum Aristotelis applicauissetis: fortasse imbecillitatem solutionis vestræ potuissetisprehendere.

XXVI. Aristoteles in 1. phys. 51. loquitur de duobus contrariis ut raritate, & densitate, amicitia, & lite: in tex. 56. ait, in v. genere semper esse vnam contrarietatem, sic & in tex. 50. eodem libri; sed ista contrarietas est formæ, & priuationis; & tex. 42. & 43. omnia fiunt ex contrariis. Quibus locis contrarium accipitur fusè pro oppositis, positivo, & priuativo, atq
pro

pro positiuo, & positiuo. Verùm de istis contrarijs fusè acceptis Aristoteles ait, quòd vnum non afficit alterum, nec alterum recipit; ergo non solum in contrarijs propriè acceptis, sed etiam in contrarijs fusè acceptis verum est, quòd vnum non recipit alterum; corruptibile, & incorruptibile per vos sunt contraria fusè, igitur & in istis verum est, quòd vnum non recipit alterum; quare argumentum adhuc viget contra vos.

Quæ dicitis de actu, & potentia, falsò dicitis: nam illa opponuntur relatiuè, non contrariè. Sed tamen aliqua non possunt se habere vt actus, & potètia, si vnum est mortale, alterum immortale. Patet in 1. de celo. 20. Dij, & cælum sunt coaptata tanquam immortale immortalis; nec enim possibile aliter; ergo cum alterum istorum habeat rationem actus, alterum potentia (licèt non per informationem) non poterit actus mortalis, & potentia immortalis coniungi; nam vbi est maior coniunctio contrariorum, est maior repugnantia illa coniunctio maior autem est coniunctio per informationem, quàm per assistentiam.

Vtcrius corruptibile, & incorruptibile sunt in eodem genere, quod legere nolulistis in 10. met. cap. vlt. sunt *per se* contraria, non per accidens: & ex rationibus eorum consequitur possibilitas, vel impossibilitas, quam adducitis. Possem ergo per 10. met. vlt. ex istis ostendere, quòd corruptibile, & incorruptibile sunt contraria propriè, quia sunt per se contraria, sunt diuersa specie, sunt sub eodem genere: nec eidem insunt propter determinationem internæ naturæ. Verùm propter reuerentiam trium Doctorum, quos citatis, hoc transilio; solum ostendi solutionem vestram non soluere; & assumere, quòd corruptibile, & incorruptibile non sint sub eodem genere, quod est contra-textum.

Argumentum Septimum:

○ Mne, quod corrumpitur, corrumpitur à contrario 1. phys. LXVII.
47. & 1. de cælo 20. 1. de generat: 52. & 1. de gener.
49. Non enim excludunt seipsa à natura, quæcumque neque contra-
ria sunt, neque ex contrarijs sunt. Forma substantialis non habet
contra;

contrariū nam ex cap. de substantia, substantiæ nihil est cor-
rium, ergo forma substantialis non corrumpitur.

Responderi potest, accidens connexum cum substanti-
rire, & eo pereunte, perire formam substantialem:

Contra hoc dico 1. contrariū accidens præualeus est co-
riū accidentibus disponentibus, non est contrarium substa-
formæ; vnum enim vni contrarium per 1. de cælo, & 10
14. ergo pereunte accidente, forma substantialis non pe-

Secundò, quia substantia est valentior accidente, ergo
dens contrarium in substantia oppugnanda præualere no-
test.

Offensio. *Resp. vti ibi. Formas materiales idè esse corruptibiles, q*
materiam informem, certas requirunt dispositiones, quibus
seruari in ea amplius non possunt. Cumque extra materiam ne-
consistere, quia ab illa quò ad suum esse dependent, non secus,
men à corpore luminoso in genere causæ efficientis, idè extr.
statim pereunt.

54. De.
Offensio.

Responsionem à me relātam recipitis. Sed impugnat
responsionis non soluisis. Ergo argumentum non est so-
Multā dicitis, nihil probatis. In responsione ad primū
eundem conuicti auctoritatibus Aristotelis concessistis, sui-
riam esse separabilem ab accidentibus: adiungo, ab omnib
cidentibus, sic enim textus comparat substantiam vt pr
omnium in 7. met. 4. Nunc oppositum dicitis, formam sub-
stialem, & per consequens compositum substantiale sine
dentibus esse non posse. Ergo substantia, quæ est separa-
iam non est separabilis. Contradicitis vobis, & Aristotel
vobis nulla mihi cura est; de Aristotele est, vt eius mente
sequar.

LXVIII. Adiungitis formam substantialem non posse extra mat-
consistere, quia à materia dependet. Petitio est contra p-
nem impugnatam à vobis. Multoties reperistis formam d-
dere à materia, sed nulla auctoritate, nulla ratione. Nun-
sem ad cumulum adiungitis, quòd forma dependeat à m-
ingenere causæ efficientis, sicut lumen à luminoso. Tanti-
monstrum? Ad hanc miseriam redigor, vt legam, & resci-

quam tētras falsitates ? Materia, cuius præcisè est pati, vobis est causa efficiens ?

Probavi formam substantialem non dependere à materia :

Nunc fiat argumentum, nullum per se principium dependet essentialiter à principiato, sed è contrariis ; sed forma est per se principium ipsius materiae, atque ipsius esse reperti in materia, ergo forma non potest dependere essentialiter à materia. Minor in 2. phys. cap. vlt. probatur ab Arist. videlicet, formam esse principium finale materici.

Et hac de causa Taurer. cap. de substantia quest. 2. is fol. ad 3. Offensò inter formas substantiales admittit contrarietatem virtuales ratione dispositionum contrariarum, quas efflagitant, & Antonius Anaxar. 20. met. q. est. 5. & Faber ibidem disput. 8. admittunt contrarietatem ; si non omni rigore. Sematur, quantum nempe sufficiat, ut una dicatur aiteri impossibilis in eodem subiecto, que sanè repugnancia sufficit, ut una alteram destruere dicatur, & in hoc sensu omne, quod corrumpitur, à contrario corrumpitur, non verò à contrario vigorosè sumpto. Imò Mayron. pass. 16. in predicamenta veram contrarietatem admittit inter formas substantiales, quod absque dubio consultius asfereretur, quam earum incorruptibilitas.

Aristoteles asserit substantiæ nihil esse contrarium, quamvis *ARIST.* nihil esse contrarium : Vos citatis authores contra Aristotelem, *55. De sensu.* qui nullius sunt authoritatis. Pluris est vnus Aristoteles in propria mente declaranda, quam decem Mayronès : nam de vobis nulla ratio est habenda, cum iudicatis consultius esse ponere contrarietatem veram, quam formarum incorruptibilitatem. Quòd enim Aristoteles neget contrarietatem à substantia, est certissimum : quòd formæ substantiales sint corruptibiles, est in magna controuersia inter vestros istos authores, & maximos defensores rationum seminalium. Negare ergo certum propter incertum, sit veitræ consultationis, non meæ.

Secundò, vltèrius, vos contra Cremoninum disput. 1. quæst. 2. tenetis firmiter, quòd nulli substantiæ, & specialiter quòd formæ substantiali nihil est contrarium. Nunc contrarium & vidualiter, & verè opponitis formæ substantiali, & substantiæ.

Essemet nulli, qui secum disidet ipse,

Tetiò

Tertiò, Si autè contrarietas non rigorosè sumpta sufficit ad compossibilitatem, vt nunc dicitis, & in responsione ad quem inter materiam, & formam conceditis contrarietatem istam potestis etiam concedere, quòd materia, & forma sint compossibiles; & quòd materia destruitur à forma, atque contra:

Dico autè, quòd cōtrarietas virtualis satis est ad hoc, vt ipsi effectus virtualiter contenti corrumpantur: non autem ad hoc, causæ virtualiter continentes se inuicem corrumpant. Satu accedente ad zenith alicuius regionis, frigus producitur: Nite accedente, calor. Si causæ istæ virtualiter sunt contrariæ propter hoc destruentur à se inuicem? Primum efficiens omnia contraria facit, num quia virtualiter continet calorem, destruit se quatenus continet frigus?

LXX. 4. Contrarietas suse vt est formæ, & priuationis potest c
 1. phys. 50 cedi in substantia, dum id rectè declaratur ex 1. phys. 50. &
 Contrarietas positiua materiæ, & formæ negatur expressè at
 aristotele in 1. phys. 52. probando materiam non esse contrar
 formæ, quia substantia substantiæ non est contraria. Con
 11. met. rietas formæ, & formæ negatur in 11. met. summa vlt. cap
 1. phys. & 5. phys. tex. 10. negat enim Arist. motum esse in substantia
 quia substantiæ non est contrarium; vt scilicet transeat à substantia
 ma ad formam contrariam. Negat à compositis præsertim
 2. de gen. mis contrarietatem, vt 2. de gener. 24. ignem aquæ, aerem
 terræ ponit esse contrarium secundum qualitates, & in tex.
 reperit hæc elementa esse contraria, *vt contingit substantiam*
 de sens. & substantiæ esse contrariam. Propter hoc in lib. de sensu, & ser
 sens. cap. 4. scribit. *Qui igitur ignis, & qua terra nihil natum est
 re, vel pati, nec aliud quicquam; qua autem inest contrarietas in
 hac omnia agunt, & patiuntur.* Sic in via Aristoteles tenet pro
 tio proposita Vestig. 6. cap. 2. substantiam secundum esse si
 substantiale non habere contrarietatem, non agere, non pati, cor
 rumpere, aut corrumpi: sed secundum accidentia conuenientia
 substantiæ. Nec vnquam concedere debemus in via Aristo
 lis substantiam facere contraria, vel pati, nisi afficiatur accide
 2. de gen. te contratio; sic in 2. de gener. 56. sol' causat generationem:

ruptionem ; sed contrario motu dispositus , accessu nimirum , & recessu . Idem de cælo toto dicitur in 12. met. 34. Sed quid ago ? Aristotelem cito contra contemptores Aristotelis , qui audent opponere dictis Aristotelicis , citatos illos auctores ? Argumentum meum habet maiorem Aristotelis , minorem Aristotelis , ergo & conclusio est Aristotelis . Talis etiam est impugnatio . Vos responsionem inane affertis , sine ratione , sine autoritate , nisi petendo , ut accipiamus auctores nobis contrarios , que est petitio principij . Vah . Euigilo tandem , vos mihi omnino vultis esse contrarij : ergo & in hoc . Ego semper ex Aristotele loquor , vos nunquam . Egregiè , mirificè , gloriosè . Vicistis . Cedo ; nam ita Aristotelis mentem sine Aristotele vestigastis .

Octauum Argumentum Ferchij Offensio-
ribus septimum .

Quia materia nulli est contraria , ideò materia non destruitur vnquam ; forma quoque substantialis nulli est contraria , ergo nec forma destruetur vnquam .

LXXI.

Item omne compositum , quò substantiale est , semper erit , scilicet in esse imperfecto , & inchoato . Quod enim est indifferens ad ambo opposita recipienda , neutri opponitur , & à neutro oppositorum læditur , ut patet ex 1. phys. de materia prima . Sed qualibet prima substantia , cum sit vna , & eadem numero est contrariorem susceptiua cum sui mutatione ex cap. de substantia , ergo neutri contrario opponitur , & à neutro læditur .

Si dicas formam inserire , quando interit accidens connexum , quoniam omnis forma flagitat certa accidentia , quibus desinentibus definit .

Resp. ut ibi . Formas materiales ideò esse corruptibiles , quia ut materiam informant , certas requirunt dispositiones .

Non movè gratis , sed & gratissimè hoc dicitis ; nec tamen argumentum soluitis , nihil enim ad propositiones . Sed cur dicitis ? Respondetur ut ibi , & non dicitis , respondetur ut Ferchius respondet ? Fortè quia nihil , quod vobis placeat , vultis , ut meum

56. Defensio.

recognoscere; si quid fuisset impugnandum, nomen meum p-
nis buccis clangere voluissetis.

LXXII. Deinde istam responsionem vestram impugnaui eò qu
forma secundum se non postulet aliquod accidens ad suum e
substantiale, & prima impugnatio est, quia substantia est se-
rabilis supplè ab accidentibus omnibus. **Non** citauit textum
octauo argumento, quoniam in 2. argumento citaueram 7. in
4. & 12. met. 3. Nunc vt omnes agnoscant meum argum-
tum esse cum Aristotele, vestram responsionem contra Aris-
telem, ascribo textum ex 7. met. 4. *Multis igitur modis prim-
dicatur, ut ament substantia, & ratione, & cognitione, & temp-
omnium primum est; aliorum enim, que predicantur, nullum est
parabile, sed hec sola.* Probat primitatem temporis respectu o-
nium accidentium, quia sola substantia, est separabilis. Et
substantia quantum est ex se potest esse sine omnibus acciden-
bus. Falsa est ergo vestra responsio, quæ dicit substantiam n-
posse separari ab aliquo accidente.

Secund. d. 1
7. 1. 16.

Ad hanc impugnationem tacuistis.

Impugnaui præterea responsionem eandem tribus rationi-
alijs.

Secundò, quia omne absolutum prius essentialiter in dep-
dens à posteriori potest esse sine posteriori: talis verò est s-
stantia ad quodcunque accidens.

Tertiò, ad destructionem minus necessarij non destruitur r-
gis necessarium; at forma substantialis est magis necessar-
quàm forma accidentalis, cum accidens pendeat in essend-
substantia, non è contra.

Quartò, prius essentialiter ad sui esse nō potest posterius es-
tialiter, alioqui nulla causa esset prior tempore effectû, quod
pugnat Aristoteli 2. post. 48.

Ad hæc tria respondetis simul.

Offensio

*Ad alias tres vnica solutione satisfis, probare de potentia Dei
soluta, non autem secundum communem naturæ cursum: iuxta q-
experimento constat, substantiam quamlibet certa sibi postere acci-
tia pro eius conseruatione, à quibus is suo esse pender, vt aiunt à
feriori, velut à conditione concomitante: Sic ignis pender à calor*

æqua à frigore &c. vnde his rationibus probat Doctor 2. dist. 12. quæst. 2. contra D. Th. materiam posse de potentia Dei absoluta existere sine omni forma, quæ idcò minus consultò nunc afferuntur, ut probantes secundum naturæ cursum separationem substantiæ ab accidentibus.

Distinctio de potentia Dei absoluta, & ordinata iuxta communem naturæ cursum: vnde irrumpit in scholam Aristotelis? Extranea est, & peregrina ab Aristotele, sicut & vos estis. Ità soletis, quando desunt rationes naturales, confugere ad Sacramentum Eucharistiæ, ad sacramentū Baptismi ad sacra scripturas contra fas, & ius.

Sanctus Bernard. sermone 5. in Cantica, cum fecisset sibi objectionem de parulis regeneratis, scribit. *Breviter respondeo, hoc illis conferre gratiam, non naturam. Et quid ad me de miraculo Dei, qui de naturalibus dissero? Philosophia naturali lumine innixa est: Theologia, supernaturali; quid ad me de supernaturalibus, qui de naturalibus dissero? Quid ad me de diuinis revelationibus, qui Aristotelica vestigo? Nunquid Aristoteles est Deus? Magna cum iniuria supernarum veritatum Christi sacramenta, & dogmata inducuntur tanquam Aristotelis dogmata, vel inuenta. Nam aut afferuntur, tanquam naturaliter nota, aut velut ignota naturaliter. Si velut ignota. Ex ignotis nihil probatur, nihil soluitur. Si tanquam naturaliter nota, ad hæresim sapit, vel etiam est hæreticum. Certè cum naturalibus veritatibus queritur in philosophia, proponitur tanquam naturaliter notum id, quod proponitur, ne scilicet frustra proponatur. Scribantur ergo sacra in Theologia, & ibi potentia absoluta consideretur.*

57. De
scnlio.

LXXIII
S. 2. 1540

Notæ
varietatem
Sec. 4. col-
latæ. prob
E. in om-
ni scien-
tia alia
à Theolo-
gia statur
ad natu-
raliter
nota.

Sanè Scotus in loco à vobis citato 2. dist. 12. quæst. 2. F. tribuit Aristoteli, quòd posuerit necessariam connexionem causarum, ità quòd impossibile est secundum eum primam causam agere sine secundis; ergo vestri attestazione Doctoris, vestra solutio non est ad mentem Aristotelis, quam mentem quærebat.

Assumatis has tres rationes à me sumptas ex dicta quaestione Scoti. Falsò citatis. Liber Scoti omnibus est ad manum. Si præ majores illæ sunt in dicta quaestione, pignus desero. Sed vos

LXXIV.

decepit similitudo maioris primæ rationis, quæ ibi haberi quantum ad sensum, non ad verbum. Non nego me al quando legisse Scotum, & voluisse discere: Non dicam me profecisse ex eius doctrina, ne hic faciatis apparatus ingentissimus contra me, quod præsumam me profecisse; sicut fecistis propter duas voculas *ignotam peregrinitatem*, quas non asserui, sed mihi obieci. Non dabo vobis occasionem faciendi tragediam e mimo. Nunc ex vobis mihi præparo defensionem. Quar hoc in loco D. Th. grauissimum Doctorem in re philosophica atque Theologica optimè meritum, non recipitis, atque approbatis? Cur licet vobis rejicere auctoritatem sapientissimi hominis, & non licebit mihi negare illos vestros Scotistas, qui classici non sunt, sed seruii?

Præterea si accepissem aliquam propositionem ex Scoto, i non facissem, quia Scoti est, sed quia ex eodem fonte accepi ex quo Scotus accepit, nempe ex Aristotele.

Prima maior ex istis tribus in suo sensu accepta est ex 5. me cap. de priori tex. 16. *Prius secundum naturam, & substantia est illud, quod potest sine alio esse, & non è contra*. Sub hac propositione adiunxi prius essentialiter respectu posterioris essentialiter: accepi independens, vt prius dependente (quamuis vnouum genus dependentiæ à posteriori inueneritis: quæ doctrina vestra sit) Adiunxi absolutum respectu accidentium reatorum propter quasdam instantias sophistarum. Sed argumentum nitidum sit. Prius est, quod potest esse sine posteriori, & non è contra; substantia autem est per se prior omnibus accidentibus 7. met. 4. ergo potest esse sine eis.

Secundam propositionem eliciui ex 1. post. 49. 50. 51. quæ *destructo contingente, non destruitur necessarium*. Minus autem necessarium respectu magis necessarij habet rationem contingentis.

Tertiam excerpti loco citato in 2. post. 68. Hæc Aristotelis loca erant protrita in Peripato ante natiuitatem Scoti, & Scotistarum.

7. met. 47 Non ne Aristoteles in 7. met. 47. probat, quod passiones ne sunt priores substantijs, quia tunc passiones essent separatae à substantia? For.

Formetur argumentum. Omne per se prius, siuè òmne prius essentialiter est separabile à posteriore. Sed passiones per Adversarium sunt priores essentialiter, quàm substantia, ergo passiones sunt separabiles à substantia, quod est absurdum. Maior Aristotelis ista, & superiores, sunt ne veræ de potentia absoluta? sunt ne à Scoto natae? Non utique, sed vos neque in Scoto, neque in Aristotele soluitis argumentum.

Interim rursus adverte hoc argumentum plus probare, quàm velis. Offensio
Auther: probat enim non solum formam substantialem corrumpi non posse; sed nec etiam à materia pelli, sed perpetuò manere in ea, quia non habet contrarium à quo pelliatur: & sic non tantum forma, sed composita quoque erunt aeterna.

Falsò dicitis hoc argumentum probare plusquàm velui, imò prorsus volui probare, & probavi, quòd formæ non possunt corrumpi. neque pelli de materia: quodque composita secundum esse substantiale sunt aeterna. Verba ex Vest. 6. num. 13. & 14. relata sunt in hoc lib. defens. 3. relegantur, si placet.

LXXV.
 12. De
 sensio.

Argumentum Terchij Nonum Offensio- nibus septimum.

Materia prima est aeterna, ergo & omnis forma substantialis. Probatur consequentia. Quod magis accedit ad esse diuinum, magis de illo participat; sed esse diuinum est esse vitae optimum, & sempiternum 12. met. 39. forma verò ex 1. phys. 81. est bonum diuinum, & appetibile: materia est indiga ipsius esse diuini: & appetit illud, scilicet formam, ergo forma magis participat de ipso esse sempiterno, quàm materia.

Secundò quod habet rationem finis intenti ab omni agente subcoelesti, hoc magis est in ipsomet agente appetente, vel in effectu intento ab agente eodem. Sed 2. de anima 34. & 37. omnia agunt, ut ipso esse semper, & diuino participant, illiusque causa agunt, quaecunque agunt secundum naturam, ergo forma actiua in agente appetit ipsum semper esse, & communicat effectui ipsi semper esse, ergo forma est sempiterna.

Tertiò, quod est perfectiori propinquius, & similis, est melius

Ius per tertium Top. loco 32. & 33. sed formā est magis propinqua Deo, & ipsi fini intento ab omnibus agentibus, qui est æternitas, ergo forma est magis ponenda æterna, quàm materia: alioquin materia magis participaret sine intento, quàm forma, si materia eadem numero semper esset, forma non semper esset.

Argumentum Decimum.

IN tertio Top. loco primo, quod est diuturnius, & stabilius, hoc melius. At ex Arist. 2. de gener. animal. esse, quàm non esse, & viuere, quàm non viuere melius, ergo semper esse, melius, quàm non semper esse. Nemoque est, qui cæteris paribus, non velit magis mille annos viuere, quàm cum pisce ephemero ex 1. de hist. animal. cap. 5. aut cum aibus ad Hipaniam ex 5. de hist. cap. 19. viuere vnum diem.

Offensio. *Resp. Ad hoc satis dixisse supra. 2. physica quest. 3. art. 2. in fine. Quare locus ille Topicus intelligi debeat cum cætera sunt paria: vide ibi auream regulam à Scoto eradicatam 1. dist. 8. quest. 1. quam etiam fofius declarat in 4. dist. 12. quest. 2. §. Hic sunt dua opinionēs.*

LXXVI.
59. De.
fensio.

Respondetis ad argumentum decimum (nonum suppressitis) locum Topicum intelligi cum cætera sunt paria: hoc ego in argumento dixi, *nemo est qui cæteris paribus*. Debebatis ostendere, in quo sit imparitas, vel paritas in habendo ipso esse æterno inter materiam, & formam. Hoc non fecistis, ergo non soluitis. Loca Scoti ego antea vidi, quàm vos abecedarium disceretis. Propterea dixi in argumento instantias in 2. Top. loco 32. & 33. factas non videri obstare. Scotus illinc accepit suam auream regulam, quam sui profunditate ingenij dilatauit. Poteram referre instantias, & refellere: Nolui, ne prolixior essem.

Actuali-
tas essen-
di & con-
formandi

Nunc autē duplex actualitas cōsideretur, actualitas *essendi*, & est ipsum esse, siuè actualis existentia, & *actualitas informationis*, sicut forma est actus informans materiam.

Prima actualitas tantæ dignitatis est, vt sit de quidditate Dei, immò si Scoto credimus quolibet 6. ipsa vita Dei, qua ponitur

in definitione eternitatis à Boetio, est actualis existentia . Quare actualis existentia est perfectio simpliciter . Sic etiam eternitas est perfectio simpliciter , & vtraque ponitur in definitione, vel quasi definitione Dei ab Aristotele . Secūda actualitas informationis non est perfectio simpliciter , sed necessitate habet annexam imperfectionem partis, talisque actualitas Deo repugnat . Ergo in actualitate essendi , materia , & forma conveniunt : si materia habet actualitatem essendi sempiternam , forma non ; ergo plus accedit ad Deum materia , in esse diuino, in esse finis, in participatione Dei , in stabilitate : Adde, quòd materia per vos est independens ab omni causa secunda, etiam à forma : sed forma dependet à causa secunda effectrice in essendo , dependet à materia per vos , & non è conuerso, dependet ab accidentibus à posteriori , vt vultis . Ergo etiam in ratione independentiæ magis accedit materia ad Deum , à quo cælum , & natura dependet 12 . math. 38 .

Denique duo hæc argumenta mea nituntur in ipso *esse semper*, quæ duo sunt in ipsa quidditate Dei : vnum , idest *esse* conuenit materiæ , & formæ ; de ipso *semper* est controuersia ; parificantur in esse . Sed finis optatus ab omni agente secundo, est ipsum *esse semper* , idest finis continet ambas conditiones ; hæc sunt in materia , si etiam sunt in forma , benè concludo propositum ; si non sunt in forma, sequuntur absurda in argumentis illata , à vobis non sublata .

Vndecimum Argumentum . Offensio-
ribus Octauum .

SI forma substantialis accedit , & recedit à materia , absque ortu , & interitu materiæ , cum ortu , & interitu ipsiusmet formæ : ergo forma accidentalis , & substantialis sunt idem re , & ratione , solum nomine discernuntur . LXXVII

Probatur cōsequētia ex Arist. & Porphyrio . Porphyrius dicit : *Accidens est , quod adest , & abest subiecto præter subiecti corruptionem . Aristoteles 1 . Top. cap. 4 .* Accidens est , quod con-
tingit eidem inesse , & non inesse .

Addunt quidam novas condiciones voluntariè. Quando enim premuntur difficultatibus, quas non possunt soluere, per cautelam sophisticam novas condiciones in definitione imponunt, & faciunt, vt definitio sit infinitio. Vide reliqua in Vestigat. 6. num. 14. quoniam ad ea non respondent.

Offensio. *Resp. Ad hoc quoque abundanter dixisse disput. 2. phys. quest. 1. art. 1. in solutione ad secundum, & disput. 5. phys. quest. 11. art. 3. nam his in locis ubere differentia assignatur formæ substantialis ab accidentali.*

60. De. Oportebat hic soluere, non fugere. Si citauissetis Arist. non vos ipsos, melius fecissetis. Sed in disput. 5. phys. quest. 11. non sicut nisi duo articulis expectabo, donec scribatis tertium. In disput. 2. phys. quest. 1. ad 2. multa confertis ad ostendendum formam substantialem dari, quæ à primo ad vltimū in illa questione posita; sunt petitiones, principij contra negantes formam substantialem dari. Quæ dicitis ex Scoto in Quolib. 9. nituntur vocabulo in herere. Declarat Scotus per duas condiciones dare actum secundum quid subiecto, & non constituere vnum per se cum subiecto. Et sunt petitiones principij apud negantes formam substantialem; illi eam omnem actum dicunt esse secundum quid, oune compositum esse vnum per accidens. Apud concedentes formam substantialem, à posteriori distinguunt formam accidentalem à substantiali; sed ex natura rei nihil dicunt à priori neque intrinsecum formæ huic, & illi. Vel enim in herere idem est, quod inesse, & vocabulum frustra multiplicatur; vel est aliquid aliud formaliter, & noua conditio voluntariè ponitur in definitione accidentis. Stent igitur definitiones datæ iuxta regulam Scoti de non innouandis rationibus terminorum 4. dist. 11. quest. 3. & dist. 49. quest. 2. & argumentum non est solutum.

Offensio. *Interim neque adhuc argumentum concludit intentum, si totum illi concedatur. Si enim dicat ex hoc differre, quod forma accidentalis, dum à subiecto diuelliur, statim interit, secus substantialissimorum satisfacie, quia, & nos dicemus, vt ipse obijcit alijs, hoc esse voluntarie dictum, nec in definitione accidentis eam conditionem reponi, atque idè totam ex integro conuenire formæ substantiali, etiam si sc-*

separabilis potatur, & incorruptibilis.

Sæpius tentastis arguendo contra me, exprimere à me solutionem argumentorum; sed frustra. Non solvam. Dico igitur me nullam conditionem ponere in definitione accidentis Aristotelica: sed quoniam particula illa, *in esse eadem*, nempe subiecto, vobis obscura est; iuxta regulam Aristotelis in 2. Top. loco 3. procedam. Sic iubet Philolophus, *sumere pro ijs, quæ in definitionibus sunt, nominibus definitiones, & non desistere, donec ad verum deuentum sit: nam sæpè cum tota quædam definitio assignata sit, non manifestum est, quod queritur: pro aliquo autem eorum, quæ in definitione sunt nominum, definitione dicta, manifestum sit.* Propter hoc iuxta 7. metaph. 43. idem est dicere genus proximum cum differentia vna, & genus remotum cum differentijs subordinatis, quia in genere proximo superiores differentia, & genera insunt. Dicat ergo nobis Aristoteles, quid sit *in esse subiecto* In cap. 2. ante prædicamenta scribit. *In subiecto verò esse dico, quòd cum in aliquo sit, non si cuius quadam pars, impossibile est esse sine eo, in quo est: ut quadam grammatica in subiecto quidem est in anima. Ex istis conditionibus dux, esse in subiecto, & non esse partem subiecti, conueniunt omni formæ: sed accidentalis forma non potest esse sine subiecto; ex hoc si sciungatur à subiecto, necessariò interit. Quare si ita descripsi accidens, ut adueniat sine ortu subiecti, cum ortu sui: & recedat sine interitu subiecti, at cum interitu sui; in hac secunda parte explicavi particulam *in esse subiecto*, nouam conditionem non posui. Non voluntatem meam sum executus, sed Aristotelis intentionem profecurus sum; non ergo voluntariè ego, sicuti vos. Credendumque est Porphyriura idem intellexisse per vocabula abesse, & adesse, quod Aristoteles intellexit per inesse, & non inesse.*

Potest etiam ponderari ad principale propositum argumenti particula, *contingit*; quoniam formam accidentalem *contingit inesse & non inesse*: ergo ex opposito formam substantialem non contingit inesse, & non inesse, sed necessariò inest subiecto, & nunquam non inest; ergo separabilis est, quia per hoc distinguitur ab accidente, quòd forma accidentalis non potest esse sine subiecto, substantialis potest. Non separatur tamen, sub-

LXXVIII.
61. De
fensio.

Definitio
acciden-
tis illu-
stratur.

2. Top. 63

7. metaph. 43.

Antepæ-
dic.

Inesse
quæ?

stantialis, quoniam non contingit non inesse. Ergo ex hoc argumento adhuc probatur positio secundi capitis in Vestigatione sexta.

Argumentum duodecimum ex relatu
aduersariorum.

Offensio
num. 76.

Postremò, perfectum est prius imperfecto, etiam tempore, de celo 12 forma est materia perfectior, & antiquior in rerum natura, si ergo materia suæ existentia nescit exordium, tanto magis forma nec ortum, aut interitum patietur.

LXXIX.
62. De-
fensio.

Et si in præcedentibus argumentis non pauca referendo peccatis, quæ consultò prætermisi. In hoc argumento prætermittere non potui, in quo referendo planè apparet, quàm fallaces sitis, vt me falsò accusare possitis, & apud proximos infamare, Transcribo argumentum ex Vestigar. 6. num. 15. & confero cum vestra relatione.

Major cū
probatio-
ne.

Duodecimo, & postremò. Perfectum est prius imperfecto iuxta primum de celo tex. 12. Qua propositione princeps Peripateticorum probat motum circulare esse prius natura rectos & naturalem priorem eo, qui est præter naturam.

Minor cū
probatio-
ne.

Perpende materiam, & formam informatricem, forma est utriusque perfectior, & perfectio, nam endelechia est.

Conclusio

Ergo forma est prior, & antiquior, quàm materia in rerum natura.

Subsum-
ptum an-
tecedens.
Cōsequēt.

Si ergo materia suæ existentia nescit exordium, aut epilogum, Neque forma ortum, aut interitum patietur: sed siuè separatur, siuè aliter, satis, superque ostensa est separabilis.

Conferendo argumentum meum cum vestro relato, inuenio quatuor à vobis falsata.

Prima fallacia est, quia ego fideliter textum citavi, in quo non est illa particula, *etiam tempore*, quam vos spuriam infideliter inclusistis: vt lector me infidæ citationis propter vos insultaret. Triplex ergo est offensio, vna contra Aristotelem, cuius textum violastis; secunda contra me, cuius argumentum mala fide corrupistis, tertia contra lectorem, quem decepistis & ad iudicandum de me prauè concitastis.

Secunda fallacia est, quia reliquistis adiunctam particulam sequentem. Etenim in demonstratione propositiones sunt uniuersales; Aristoteles verò, vt scripsi videtur illa propositione in demonstratione, qua demonstrat motum circula rem esse recto natura priorem & naturalem motum eo, q̄. i. præter naturam; atque tandem dari quintum corpus, quod sit prius elementis. Quo fit, vt illa propositio sit uniuersalis; *omne perfectum est prius natura imperfecto*. Hanc particulam cautè omisit, quia refutat vestram respon sionem, contenditis enim illam propositionem esse indefinitam.

Tertia fallacia, quia scribo. *Perpende materiam, & formam in formatricem, forma est utique perfectior, & perfectio; nam Endelechia est.* Hæc est mea minor, cum sua probatione cognita Peripateticis ex 2. de anima 2. 6. & 7. Vos loco minoris posuistis conclusionem in minori sic. *Forma est materia perfectior, & antiquior in rerum natura*, talis arguendi forma vobis esto familiaris, non mihi. Post ambas propositiones sequitur in mea Vestigatione conclusio talis. *Ergo forma est prior, & antiquior, quam materia in rerum natura.*

Quarta fallacia, nam subsumo conditionalem in 12. argumento. *Si ergo materia suæ existentia nescit exordium, aut epilogum, neque forma ortum, aut interitum patietur; sed siuè separetur, siuè aliter, satis, superque ostensa est separabilis.* Vos verò in antecedente omisit particulam de interitu, scilicet epilogum; & contra regulas grammaticæ constructionis scripsistis, *tanto magis forma, nec ortum, aut interitum patietur*, vbi solæcismus est, nam particula comparatiua *tanto magis*, ponitur, & terminus comparisonis non ponitur. Sic voluistis apud Lectorem traduce re meam imperitiam grammaticæ, logicæ, philosophiæ. Quid iam ad vltimum respondetis?

Resp. Hoc etiam plus a quo probare. Si enim materia est aeterna, & forma est antiquior materia, ac prior, nedum perfectione; sed euan duratione, perfectio plusquam aeterna erit, & ante aeternitatem. Offensio.

Ratio mea probat, quod intendit. Ratio vestra deducit ab 63. Des. fensio. *furdum, non propter textum Aristotelis per me citatum; sed propter vestram particulam adulterinam, etiam tempore; sicut, & in vestra.*

responsione falsò posuistis, *etiam duratione*. Sequitur ergo al surdum ex vestro adiuncto, non ex meo textu; vnde fallacia non causæ, vt causæ committitis, quia prioritatem naturæ a Aristotele positam in prioritatem durationis transformastis.

Offensio *Iam igitur dispar. 1. de celo quest. 5. ab initio contra eundem a-*
thorem, cui propositio illa est valde familiaris, diximus non esse un-
uersaliter, sed indefinite accipiendam.

LXXXI. Idcirco suppressistis appendicem additam in mea maiori
 64. De- probanda: ne responsio vestra prius esset à me reiecta, quàm
 fensio. vobis scripta, vt monui in secunda fallacia.

An & in 3. met. 11. non est vniuersalis illa, *Vbicunque aliu-*
melius, aliud deterius est, prius est, quod melius est? Perfectum
 autem est melius.

Si autem illa propositio est mihi familiaris, non me poenite-
 nam principijs necessarium est frequenter vti. Sic in gramma-
 ca frequentissimè vtimur literis vocalibus. Sic in Mathematica
 vel millies repetitur principium illud, à puncto ad punctum r-
 ctam lineam ducere. Qui rectè vult philosophari, semper vti-
 te principiorum philosophetur. Qui deserit principium, in e-
 rorem labitur, sicut deserens filum in labyrintho.

Offensio *Es præsertim in proposito veritatem habere non potest, quia potius*
materia præcedit formam prioritate originis, vt Doct. docet 2. dis-
12. quest. 1. & 2. ex D. Aug. quo autem sensu forma sit prior mat-
ria; vide Doct. in 7. met. quest. 6. Antonium Andream, & Zerbum
ibidem.

65. De- Responsio præsens, & immediatè præcedens, ostendunt vt
 fensio. extra scholam Peripateticam vagari. Primo Aristotelicæ propo-
 sitioni negastis vniuersalitatem nunc negatis veritatem. Ternus
 Augustini acceptus à Doctore subtili consideretur in Theo-
 logia, non habet locum in philosophia Aristotelis. Scotus, Ar-
 gonius, Zerbus sunt Aristotelis discipuli, qui si negant doctri-
 nam preceptoris, mali discipuli sunt, & à schola excludend.
 Si cum Aristotele sunt, confitebuntur, perfectam esse prius impe-
 fecto ordine naturæ.

Offensio *Accedit ex ea maiore absolutè prolata aequè benè inferri posse compo-*
situm, etiam tempore præire materiam, & formam, quia est perfectius
 ambo.

ambobus. *Vide quæ consequentia deducantur ex quibusdam propositionibus, quas indefinitè protulit Aristoteles.*

Non sequitur ex Aristotelis vniuersali prioritas temporis; sed ex corruptela per vos iacta in Aristotelis propositionem. Vos utique dixistis *etiam tempore*, non Aristoteles, non ego. LXXXII
66. De-
fensio.

De partibus autem, ac toto discussio est prolixior proposito. Scotus quolib. 9. H. docuit formam secundum principalitatem, & independentiam esse priorem, & magis ens. tum materia; tum composito. Ex in Theorem. 20. principali, concl. 5. cart. 338. Cauelliana.

Uterius si totum est suæ partes, tunc duæ partes sunt plusquam totum. 10. Nicom. cap. 2. bonum vnum cum altero magis expetendum, quam solum. Et in hoc sensu totum est perfectius, dummodo partes vabæ sint bonæ, & perfectæ, sicut Aristoteles limitat 6. topic. Nunc autem forma est bonum, & perfectio: materia est indigeboni, & imperfecta: vnde dubium est, an quæ vtrius debeant dici perfectius, & melius, quam forma sola.

Si autem totum sit à partibus diuersum, fortasse totum est simpliciter imperfectius, quam forma, secundum quid perfectius. Totum quippe est causatum realiter à forma, dependens essentialiter, posterius naturaliter ipsa. Habet in se defectum primæ vnitatis, perfectæ simplicitatis, quiditatis specificantis, & actualitatem emendicat à forma. Propter hos defectus repugnat toti esse prius, quam materia, vel forma. Formæ non repugnat, imò est independenti, & prior, & magis ens quam materia, & quam totum. Non igitur ex maiore primi de cælo 12. concluditur de toto, quòd efficaciter concluditur de forma.

Vide quæ consequentia deducantur ex quibusdam propositionibus, quas indefinitè protulit Aristoteles, & hi laterones eius accipiunt pro vniuersalissimis quasi propositiones omnes sine vniuersaliter vere. Offensio

Mirandum fuisset, si absque iniurijs absoluissetis has responsiones. Laterones, vel blaterones Aristotelis sumus nos, vos Scori. Certè longè dignior, quem sequamur, est Aristoteles; quam Scotus in philosophia. Nam si à Scoti libris auferatur Arist. 67. De-
fensio.

Aristoteles, nihil Scoto remaneret in philosophia. In Theologia ex decem partibus vix remanerent tres. Plures enim textus Aristotelis, quam sacrae scripturae expendit, & exponit. Prolixiores disputationes ex Aristotelis philosophia, quam ex doctrina Christi agitat.

Offensio. *Sanè aliam asseruit propositionem 9. metaphysicae 15. huic ex diametro oppositam. Priora generatione sunt posteriora perfectione. Quomodo ergo ambæ erunt vniuersaliter verae? Irrationabilis hic philosophandi nonnullorum modus, inde traxit originem, quod isti simplicissimè, & ieiunè Aristotelis auctoritati nimium fidunt, nec nisi solis auctoritatibus sua asserua probant, quod quàm Virum Philosophum dedecet, diximus supra disput. 1. quest. 1. art. 1.*

Finis ad cartam 258.

68. De-
fensio. Non venit ex vestro sacco hæc adnotatio propositionis ex 9 met. priora generatione, sunt posteriora perfectione. In mea Vestigat. 10. num. 69. illam propositionem pro Caietano posui, & cum Aristotele limitavi ex 2. de generat. animal. cap. 6. Eiq. propositioni quinque limitationes adiunxi. Cernitis, opinor, in me qualècunque Peripateticum, Aristotelis propositiones à Peripateticis non simplicissimè, non ieiunè, non inconsideratè blaterari, sed inspicere, an sint vniuersales, an indefinitæ. Caret enim nemo est in Peripato, qui propositionem illam. *Perfectum est prius imperfecto*, non malit ieiunam, quàm saturatam vestra corruptela illa, *etiam tempore*. Ex qua corruptela vestra hæc absurda deducitis.

Exxxiii. Quia verò calumniamini, & Aristotelem, & Aristotelicos pauca dicam circa propositionem ex 1. de Caelo 12. *Perfectum prius natura est imperfecto*. Secundò loquar de propositione 8 phys. 75. dicente *Prius, & natura, & ratione, & tempore, quo perfectum quidem est imperfecto est*. Tertio indicabo Aristoteli loca, quibus declarauit mentem suam circa illam propositionem quam dicitis è diametro oppositam istis. Quatò de Peripateticis.

Primò dico illam propositionem. *Perfectum prius natura è imperfecto*, esse de ordine naturalis existentia, non de ordine generatiuis in generabilibus, neq; de ordine durationis, ve

temporis. Sed est tamen vniuersalis, quod probō, quoniam syllogismus in 1. figura directus, si maiorem non habeat vniuersalem, continet fallaciam consequentis, & non est in modo. Aristoteles autem in prima figura syllogismū facit talē: Perfectum prius natura est imperfecto; sed circulus est perfectus, recta linea verò nulla: ergo circulus est prior natura, quàm linea recta. Si maior est vniuersalis, probāui, quòd optabam, & vos malè dicitis eam esse indefinitam: Si non est vniuersalis, ergo impingitis Aristoteli fallaciam consequentis, quod est absurdum. Si uè igitur consideremus materiam, quæ spectat ad demonstrationem vt supra num. 73. si uè formam, quæ spectat ad syllogismum, & ex ratione materiæ, & ex ratione formæ, propositio illa in 12. argumento à me posita, est vniuersalis.

Secundò istud ipsum dico de propositione accepta ex 8. phys. 75. nam sic demonstrat Philosophus.

Perfectum imperfecto est prius tempore;

Motus circularis est perfectus, motus rectus est imperfectus,

Ergo motus circularis recto est tempore prior.

Et rursus tam ex ratione materiæ, quàm ex ratione formæ apersum est propositionem hanc esse vniuersalem.

Tertiò citatis 9. met. 15. propositionem illam; *priora generatione sunt posteriora perfectione* (sed in textu Arist. est, *qua generatione posteriora, forma, & substantia priora sunt, vt Vir puero &* 8. phys. 58. quod generatione posterius est, natura prius. Apud vos nihil refert propositiones inuertere) cuius sensum sciretis si tex. 13. noni præcedentem legissetis. In eodem genito numero, potentiam præcedere dicitur: simpliciter tamen actum esse priorem potentia, & perfectum imperfecto, vt generans genito. concluditurque tex. 17. noni, *& quemadmodum diximus tempore semper præcedit actus, alius ante alium usq; ad eum, qui est primo mouentis*. Notate particulam, *semper*; nata mihi videtur vniuersalis, non indefinita. Idem educite ex 12. met. 40. ex 14. met. cap. 6. ex 3. de anima 19. & 27.

Scotus cum Aristotele est, nam quol. 13. C. affert ex 9. met. 13. textum sic. Actus est prior potentia, non solum tempore, & ratione, sed etiam substantia. Hanc propositionem, vt maio-

rem in syllogismo ponit Scotus, ergo tanquam vniuersale ponit.

Neque intelligitur Arist. aut Scotus, quòd actus tempo prior sit, vel perfectum ante totam aeternitatem, vt vos intorquetis, sed in tota aeternitate, si illa supponatur. Verùm si Aristoteles agit pro aeternitate populariter, vt 1. de celo 12. solù prioritatem naturæ dat perfecto. Vbi subruit aeternitatem, perfecto largitur prioritatem & naturæ, & temporis. Sic in 8. phy 75. in 9. met. 13. in 7. met. 4. &c.

Quartò Aristotelicos traducitis tanquam *irrationabiles*, & *rationabili* modo philosophantes, quoniam nimium fidunt Aristoteli, & solum ex eius authoritate procedunt. Ex vestra vanitate verba tam ciuilia procedunt; fortasse ruri, non in ciuitate loqui didicistis. Si Aristoteles absque ratione esset locutus; sine ratione Aristotelici loquerentur; sed nec ante, nec post Aristotelem aliquis philosophus repertus est, qui tam effera ratione armatus, quam ipse. Citare ergo Aristotelem, est citare rationem. Nemo item in scribendo Aristotelem breuitate, ordine, vbertate superauit: Vnde illius oratio est quasi centrum ex quo innumeræ lineæ veritatum ducuntur. Nemo ratione illo meliores, responsiones illo solidiores attulit. Iactare vos potestis rationes vestras; sed si cum Aristotelicis conferantur, vestrae bullæ sunt, illæ adamantes. Totque sæculorum vsu conuictum est, quò magis accedunt docti ad Aristotelem, eos et meliores, quò plus obseruant, acutiores, fertiliores, robustiores esse. Quò recedunt, eò fieri debiliores.

Hæc hætenus, ex quibus lector poterit conijcere, quid contra falsitatem arguendo, vel respondendo valeatis.

Finis Libri Tertij.

LIBER

LIBER QUARTUS

Defensionis Vestigationum Participum.

Et dicitur

Circulus animarum ad suppositionem aeternitatis mundi Aristoteli positus.

Apparatus ad Defensionem.

N 6. Vestigatione, quae de forma separabili est, propositi ad numerum 134. argumentum per illud simpliciter ex aeternitate motus, & mundi, quo probatur nulla forma esse separabilis, & in speciali probatur anima intellectiva non esse separabilis.

Ad numerum 136. duas affero responsiones, vnam resolutam, alteram conditionatam. Resoluta est, qua teneo in Aristotelis sententia, motum, ac mundum non fuisse ab aeterno, atque aded animas intellectuales cum corporibus incipere: cum corporibus tamen desinentibus non desinere. Aristoteles enim populariter ad iram legum praecauendam posuit caelum, ac Mundum aeternum; philosophicè verò, & ex propria sententia, oppositum sustinuit, scilicet & mobile, & motum, & tempus à certo initio exiisse, & exinde conservari. Quae responsione data, totius difficultatis fundamentum solutum est.

Conditionata responsio est ex hypothesi, si secundum Aristotelem concedamus motum, ac mundum aeternum; consequenter ex multis erroribus, qui solent inferri circa animam intellectivam (relatis sub numero 135.) Dicitur ad numerum 143. & sequentes, concedendam potestatem resolutionem animarum rati-

tionalium in corpora humana tantum. Ut anima de corpore priore, quod corrumpitur, circulo quodam in corpus humanum nouum, quod generatur, procedentibus sæculis reuertatur. Quam opinionem etiam tenui eadem Vestigatione num. 13 dum defenderem propensionem animæ ad corpus.

31. Quamuis autem tenens conditionalem ad nihil obligetur, sicut Scotus in 2. dist. 11. quæst. 2. Unde neque ad antecedens neque ad consequens teneor: sed ad solam consequentiam in loca intrinseca, id est primi modi dicendi per se, defendenda. Tamen Offensores mei ex ista conditionalità me dictam rem prorsus alienam, & omnino inconsequentem mihi assurgunt; nempe quod ego sustineam, vel sustinere debeam, naturaliter fieri per se resurrectionem eiusdem hominis numero prius mortui.

Frivola
est post
72.

Hæc quidem à me teneri, aut ex meo dicto hoc sequi, est infum. Offensores tamen, nescio, quo spiritu ducti, hoc quod nullo modo contrexum est, inferre student in lib. de gener. corrupt. disput. 5. quæst. 6. in præmio cart. 310. col. 2. Mita quidem possent prætermitti ex dictis eorum, sed tamen eorum impugnationem elidendam, omnia referam, & quæ fuerint magis oportuna, notabo. Tale verò est exordium Aversatorum ad cart. 310.

C A P V T I.

An quod est corruptum, possit denuo produci, & generari naturaliter, vel supernaturaliter..

Offensio. **P**rima opinio extrema, quæ Platonicis solet adscribi, non solum supernaturaliter; sed etiam naturaliter hoc statuit possibile & de facto ita contingere, quod non solum quidam effectus numeri eadem redeunt; sed omnia prorsus huius universi individua, per aliquas certis annorum periodis, post completam circulationem octavo spære per motum naturalem, quæ secundum aliquos triginta sex milibus annis finitur, secundum alios quadraginta novem milibus exculis Alphonsinis. Ita referunt.

D. August. in 12. de ciuit. Dei cap. 13.

D. Hieron. in cap. 1. Eccles.

Ficin. lib. 11. de Theolog. Platonis.

Alcinous cap. 12. de doctrina Platonis.

Quasi nihil referat falsas opiniones authoribus imponere, hic ^{s. De:} infamantur Platonici. Quasi nihil referat falso authores citare: ^{scilicet.} citantur hic S. Aug. & S. Hieron. tanquam falsi testes.

Hoc, vt videamus profero S. August. qui de quaestione illa, ^{s. Aug.} Cur à tam breui tempore mundus, vel homo sit factus? scribit in 12. de Ciuit. Dei cap. 13. *Hanc autem se Philosophi mundi huius non aliter putauerunt posse, vel debere dissoluere: nisi, vt circuitus temporum inducerent, quibus eadem semper fuisse renouata, atque repetita in rerum natura, atque ita deinceps fore sine cessatione assuerarent volumina recentiora, pratercuntiumque seculorum; siue in mundo permanente ita circuitus fierent, siue certis intervalis oriens, & occidens Mundus eadem semper, quasi noua, que transacta, & que ventura sunt exhiberet.* Hanc August. qui tribuit circuitus temporum istis, qui semper fuisse, & semper fore putant volumina temporum, & subdiuidit opinionem in duas partes. Prima est, vt idem mundus semper maneat, & quæ retroactis sæculis fuerunt, in futuris sæculis renouentur eadem. Secunda est, vt mundus quandoque ortus occidat; sed iterum rediens nouus cum illo redeant eadem, quæ fuerunt in priori mundo.

Hanc opinionem non esse Platonis, neq; Platoniorum S. August. debet asserere, sicut neque Platonem authorem esse dixit. ^{s. Aug.} Scenim in cap. 12. præcedenti scribit August. *Quod autem respondimus, cum de mundi origine questio verteretur, eis, qui volunt credere non eum semper fuisse: sicut etiam Plato apertissimè confitetur; quamuis à nonnullis, contra quam loquatur, sensisse credatur.*

Aristoteles quoq; in 8. phys. 10. testatur omnes præscos Philo- ^{Arist.} sophos dixisse, *tempus esse ingenitum.* Plato verò ipsum generat solus, simul enim ipsum cum celo factum esse; celum autem factum esse ait. Cum igitur & Aristoteles Platonis aduersarius, & Augustinus Platonis amicus testimonium perhibeant, quòd Plato posuerit & mundum, & tempus esse factum à certo initio, & non fuisse. ^{Platonis sententia de mundi} ^{110.}

se semper. Opinio autem ponens circuitus, & reditionem eundem rerum, ponit tempus semper fuisse, & fore; conspicuum est illam opinionem non esse Platonis. Illud certissimum est loco cit. ab August. non esse dictum, quod illa opinio sit Platonis vel Platoniorum. Neque August. distinguit ibi quod Platonici affirmant non solum supernaturaliter, sed etiam naturaliter omnia esse reditura: neque August. quicquam loquitur de octava sphaera, & eius circulatione.

III. Dicitis fortasse, Offensores mei. Scotus nominat Platonem ut authorem huius opinionis 4. dist. 43. quaest. 3. C.

Scotus. Respondeo, Scoti prudentia erat vobis imitanda in duobus. Primum est, quando ait. *Tamen illud exemplum ponit August. de dicto Philosophorum, ubi prius. sicut inquit in hoc saeculo Plato & in schola, quae Academia dicta est, discipulos docuit, &c. Exemplum appellat Scotus. At in exemplis non quaeritur veritas; sed manifestatio, ut est prout apud sapientes. Re autem videtur S. Aug. ad exponendos circuitus rerum abeuntium, & redituum, scribit. Si eadem temporum, temporaliumque rerum volumus repeti, ut (verbi gratia) sicut in hoc saeculo Plato Philosophus in v. Atheniensi in ea schola, quae Academia dicta est, &c. Quod S. August. dicit Verbi gratia, vos ponitis tanquam assertum de Platonis. Quod Scotus notat esse exemplum, non veracem assertionem, vos neque cum August. neque cum Scoto animadvertitis. Dummodo Platonicos notetis, nihil vobis curae est.*

Secundò, Scoti prudentia advertatur: quia S. August. non posuit ad determinandas periodos temporum, nihil de reuolutione octavi orbis, nihil de annis triginta sex millibus securi philosophos indicatos ab August. Idcirco Scotus prudenter subdit.

Scotus. *De primo August. 12. Civi. cap. 13. recitat opinionem Philosophorum aliquorum dicentium per circuitus temporum eadem redire. Quibus imponitur, quod post magnum annum id est, post triginta sex milia annorum omnia redirent eadem. Scotus, inquit aliquorum Philosophorum, quoniam enim Augustinus non specificavit philosophos de nomine; neque Scotus id fecit: sed vos licenter Platoniorum dicitis esse opinionem. Scotus addit, quibus in*

nitur, quod post magnum annum; sed non affirmat hoc ab Aug. esse relatum, vti vos affirmatis.

Dicit esse impositum anonymis illis philosophis; sed non dicit, à quo sit impositum. Vos Augustinum tanquam impostorem citatis, & Scoti prudentiam deseritis.

Iam de S. Hieronymo in cap. 1. Ecclesi. videamus. Hieron. S. Hieron. Consentit S. Epiphā. haresi. S. ita scribit. *Nec putemus signa, atque prodigia, & multa, quae arbitrio Dei noua in mundo sunt, in prioribus saeculis esse iam facta, & locum inuenire Epicurum, qui asserit per innumerabiles periodos eadem, & eisdem in locis, & per eosdem fieri: alioquin & Iudas crebro prodidit, & Christus passus est saepe pro nobis, & cetera, quae facta sunt, & futura in easdem similiter periodos reuoluentur. Sed est dicendum, quod ex praescientia, & praedestinatione Dei iam ea facta sunt, quae futura sunt.* Ergo attestazione S. Hieronymi Epicurus est author aeterni regressus earundem rerum. Epicurus autem est è directo Platonis aduersarius, non Platonicus. Itaque prima pars opinionis à B. Augst. relatae est Epicuri. Ex quo constat vos non legisse S. Hieronymum; sed ad placitum scripsisse.

Authores secundae partis à D. Aug. propositae videntur esse, quantum ad aliqua Stoici. Simplicius quippè agens de reditione earundem rerum in 5. phys. commentario 34. *Hac autem, inquit, questio magis conuenit Stoicorum regenerationi. Dicentes enim illi me eundem rursus esse factum regeneratione, in re querunt, utrum vnus sim numero, qui tunc eram: propterea quod sim idem substantia, an differo per ordinem, qui confertur in aliam, & aliam mundi creationem.* Hos ergo, vel Stoicos, vel Epicureos denotat Augustinus: Vos autem falsò, & Augustinum, & Hieronymum citauistis.

Deniq; Toletus in 2. de gener. & corrupt. quaest. vlt. tradit à Iamblichò, & alijs Platonice negari hanc esse Platonis opinionem. Citatq; Toletus ad hoc Marsilium Ficinum lib. 17. de Theologia Platonis. Vos citatis Marsilium Ficinum, quasi testem, quòd illa opinio sit Platonice. An Toletus, an vos melius intellexeritis Ficinum, Docti iudicabunt. Mea sententia est vos non legisse Ficinum; sed falsò citauisse.

Citatis I r. de Theologia Platonis. Legi totum librum & i. nec verbum quid ad propositum inueni.

Offensio

Quam opinionem nonnulli tribuunt etiam Pythagoreis, qui animarum regressum tandem ad eadem corpora admiserint post multas, & varias aliorum corporum informationes.

2. De-
fensio.

Pythagorei tradunt animas transire de corpore in corpus diuersum vel numero, & specie, vel numero, non specie. Legite Laertium in Pythagora. Quod autem ad idem numero corpus redeant, vobis astruentibus sine antiquorum testimonijs non credo Paganinus Gaudētius vir plurimæ lectionis, & fecundissime descriptionis in exercitatio. de Pythagorea animarum transmigratione, plurimos congeritis auctores; neminem tamen obseruauit, id quod vos, Pythagoreis affixisse.

Offensio

Vnde Pater Ferchius, qui, ut argumentum de infinitate animarum ex motus aternitate, ac animæ immortalitate solueret, admittit circulationem in humana corpora in Aristotelis sententia Vestig. 6. lib. 2.

VI. cap. 10. & 14.

3. De-
fensio.

Ponit Ferchius conditionatè circulationem, sed in corpora numero diuersa, & noua: non in corpora eadem numero, & antiqua. At proinde non ponit reditionem eorundem numero, vel corporum, vel hominum; sed generationem nouorum corporum, & nouorum hominum; vt apertè constat locis per vos relatis.

Offensio

Tenetur, & ipse admittere, saltem in specie humana, hoc esse naturaliter possibile.

4. De-
fensio.

Nego teneri: nego hoc esse possibile naturaliter. Probate.

Offensio

Sicut enim naturaliter videmus eandem materiam ad diuersas formas transire: cur post multas annorum centurias contingere nequit eandem materiam ab eadem rursus anima informari, si animæ continuò redeunt ordine circulari ad corpora informanda.

5. De-
fensio.

Hæc non est probatio, sed cautela sophistica, quando propter penuriam rationis, ratio postulatur à respondente: vt ipse respondens probet aliquid necessarium ad suam positionem. Quo factò respondens transit ad partes opponentis, & opponens ad partem respondentis: vti Scotus animaduertit in I. dist. 3. quæst. 7. quol. 15. A. & 9. met. quæst. 14. Sic vos non probatis, quòd eadem anima redeat ad eandem materiam pri-

mam, vel ad eandem materiam secundam, quæ est corpus: sed postulatis rationem, cur non redit? nempe iactatis multas rationes, sed nullas affertis. *legatur inferius n. 63.*

Scio tamen, quanto ad aliquem effectum habendum plures causæ, vel conditionis necessariò requiruntur: si ex quibusdam, at non ex omnibus causis fiat argumentum ad effectum, esse fallaciam consequentis, & fallaciam non causæ, vt causæ. Vt si ad constituendum hominem necessaria est materia prima, & materia secunda, quæ est corpus organicum: si necessaria est duplex forma, forma corporeitatis, & anima rationalis: tu autem argumenteris: Materia prima, & anima rationalis est, ergo est homo: adducis tanquam causam totalem id, quod non est causa totalis: omittis quippe, & formas priorum, & materiã secundam. Similiter ex materia prima posita cum anima rationali sola, est fallacia consequentis. Etenim ista consequentia est bona: Homo est ergo & anima rationalis, & materia prima est. Sed si è cõtra argumenteris, arguis à positione consequentis cum fallacia consequentis. Ita quoque ad unum numero hominem habendum, requiritur eadem numero materia prima, & eadem numero materia secunda, id est idẽ corpus organicum; requiritur eadem numero forma corporeitatis prior, & eadem numero anima rationalis: nata ex 7. metaph. 39. ex hoc corpore, & ex hac anima est hic homo. Quamobrem dicitur, sed non concessio, quod eadem numero portio materiæ primæ, & eadem anima rationalis numero iterum coniungantur per circulationem, ex his duobus tantum arguere unitatem numericam hominis eiusdem, est fallacia non causæ, vt causæ, & fallacia consequentis. Tale est vestrum argumentum. Etenim in via Aristotelis forma corporis in homine moriente annihilatur in corruptione corporis, totum corpus corrumpitur. Quod autem semel corruptum est, necessariò redit idem specie, non numero, ex 2. de generat. ult. ergo nec poterit vnquam reparari eadem forma corporeitatis, nec idem corpus numero secundum Aristotelem. *7. metaph.*

Inmò si idem corpus numero esset superstes, & nondum corruptum, non posset secundum Aristotelem eadem numero anima in idem numero corpus redire, ne ex 1. de animæ 41. resurgant *2. gen. & cor.* VIII.

2. anima
10.
Anima nō
potest re-
dere in idē
corpus ex
Arist.
2. Impo-
stura.

gant mortua animalia, vt annotaui etiam Vestig. 6. num. 126. & ratio potest accipi ex lib. 2. de anima 10. *Non est autem, quod abiecit animam, potentia existens, vt uiuat.* Dum igitum corpus non sit amplius in potentia ad animam, quam abiecit; anima non est apta recipi, nec recipi potest in tale corpus 2. de anima 26. Teneor ergo concedere circulationem conditionatē; sed eiusdem numero effectus prius destructi reparationem concedere, nullus Peripateticus tenetur. Ideò hanc tentionem vos mihi falso imponitis, & fallaciter probatis.

Sanè vestig. 6. num. 143. ita scriptum est. *Porrò quæ sunt perpetua, eadem numero redeunt: quæ sunt caduca, redeunt eadem specie: ergo quia corpora humana sunt corruptibilia, redeunt eadem corpora specie, non numero: quia rationales animæ sunt indefinentes, eadem numero secundum circulum reuertuntur.* Hæc sunt verba mea, quæ satis mentem meam ostendunt, & fallaciam vestram.

Offensio
IX.
6. De-
fensio.
fallacia
consequētis
& acci-
dentis.

Vt ergo Pythagorici ob hanc circulationem dicebant posse tandem, idem individuum uiuens redire denuo, postquam corruptum est, vt refert Amicus in Physica, tractatu 14. quæst. 8. dubio 1. Ita, quia Ferchius circulationem Pythagoricam suscipit in specie humana, admittere debet posse naturaliter eundem hominem redire.

De Pythagoreis ecce tertio repetitis. Quid sentiam dixi ad num. 6. Sed quicquid sit de Pytagoreis, in Aristotelis doctrina, homo semel corruptus potest redire idem specie, non numero. Præterea ex partiali conuenientia cum aliquo arguere totalem conuenientiam, vel similitudinē, est fallacia accidentis & cōsequētis: si conuenirē cum Pythagoreis in migratione intellectus de corpore antiquitus corrupto, in corpus de nouo genitum: ex hac partiali conuenientia arguere etiam, quoniam Pythagorici concedunt idem numero corpus reparari, eadem numero animæ vniri; ergo, & Ferchius debet habere conuenientiam in isto, nego consequentiam. Possum enim conuenire in vna propositione, & non in alia. Sic Aristoteles in 1. phys. memorat tria principia ab alijs quoque tacta fuisse text. 79. sed tamen non sufficienter ab alijs, sicut à se ipso. Conuenit in re cum Platone, sed non in modo ponendi principia tria.

CAPVT II.

*Regressus eorundem numero rerum ab Offensoribus
inualidè oppugnari.*

EX disput. 5. quest. 7. art. 2. num. 167.

Opinio Platoniorū initio questionis relata, scilicet non solum easde res numero viribus nature redire posse; sed etiam de facto redituras post completam circulationem 8. spherarū immò infinities rediisse, supposita mundi eternitate, latè improbat̃ à D. Aug. 12. de Civitate Dei cap. 13.

Iam dixi S. Aug. non tribuere Platoni, aut Platoniciis mundi eternitatem: neque per consequens hanc vestram reditorem infinitam: nihil loqui de circulatione octavarū spherarū. Legatur S. August. loco cit. & relegantur dicta cap. præcedente.

Latè improbat̃ ex quibusdam scriptura locis, Christus resurgens ex mortuis, iterum non moritur. Rom. 6. Semper cum Domino erimus ad Thessalonicenses 4. Tu Domine servabis nos, & custodies nos à generatione hac in eternum. Psal. 21. unde de sic opinantibus bene subdit Psalmista, *Sic circuitu impij ambulante, idest dicunt reditones circulares.*

Reprobat etiam hoc figmentum per rationem ex beatitudine deducendam, quia secundum istum circulum, nulla esset vera beatitudo, eò quod anima beata reditura esset ad miseras, quas prius habuit: & ita dum beata est, aut credit se, non redituram, & sic falsa opinione beata est; aut credit se redituram, & tunc timet, & per consequens non est beata.

Boni estis transcriptores, & non boni. Boni, quoniam dicta, & ab Augustino, & à Scoto scripta rescribere curatis, & de vestro nihil addere.

Non boni, quoniam falsificatis citationem secundam: cum enim duæ sint Sancti Pauli Apostoli epistolæ ad Thessalonicenses. Scotus citat. 1. cap. 4. Vos parum in scriptura versati, non citatis primam, sed epistolam ad Thessalonicenses, quasi vna tantum sit.

Rursus Doctor subtilis citat psalmum 11. Vos psalmum 21. cumulantem lectorem vestris erroribus,

Non boni, quia titulos iniuriosos additis de vestro: nec enim *Offensori* Aug. vel Scotus per contumeliam dixerunt illam opinionem esse *contumelia.* *se figmentum*, ut vos dixistis; neque titulo *fabula* illam denigrant, uti vos denigratis.

Non boni. Quoniam S. Aug. & Ioannes Duns in theologia scribunt: unde procedunt ex principiis reuelatis, nempe in scientia supernaturali, spiritualibus spiritualia comparantes, ut Apostolus monet. Vos in philosophiam naturalem, quæ procedit ex naturaliter notis, adducitis auctoritates, & rationes, quæ non sunt naturaliter notæ; & in philosophia petitis principium procedendo ex ignotis. Scotus quippe in prima prologi asseuerat æternitatem beatitudinis non esse naturaliter notam, & in 4. dist. 43. quæst. 2. soluit S. Augustini rationem ut infra. Iniuste igitur damnatis tanquam *figmentum*, & *fabulas* Epicuri, & Stoicorum, siue, ut vultis, Platonicorum opinionem: qui procedentes ex naturaliter notis, merito irridebunt probantes ex ignotis.

Offensio. Refellit etiam Doctor hanc fabulam alijs rationibus. tum quia falso innititur fundamento, ratio enim eorum erat, quia redeunte causa eadem, idem redit effectus, completa autem circulatione octaua spheræ, omnia corpora cælestia redibunt ad eundem situm, & eundem numero motum repetunt, quem prius fecerunt; atque adeo eisdem numero effectus reproducent.

Hoc fundamentum est falsum, inquit Doctor, concesso enim quod octaua spheræ reditura sit tandem post suam completam circulationem ad idem punctum, à quo moueri capit, falsum tamen est, quod reliqui orbis cælestes ad idem etiam redirent punctum, à quo moueri ceperunt, ut Astrologi contra Platonem certissimis demonstrationibus concludunt.

Quia motus orbium cælestium adeo inter se varij sunt, ut incommensurabiles censeantur, ita quod nunquam omnes coniunctim ad eundem situm, & aspectum, quem antea habuerunt, redire valeant, ut bene Clavius demonstrat in cap. 1. spheræ §. De periculis motuum cælestium.

Scotus infelix, qui ignoravit certissimas demonstrationes illas, quas vos felicissimè scitis. Scotus ait. *Si probeatur aliquem motum celestem alicui incommensurabilem, quod probari potest, si ponatur magnitudo, super quam fit, esse incommensurabilis magnitudini, supposita hinc inde equali velocitate: &c.* Scotus ad probandum duos motus esse incommensurabiles, duo requirit. Primum, ut magnitudines sint incommensurabiles, secundum, ut velocitas motuum sit æqualis. Vos fugitantes difficultatum, ista non tangitis. Sed subdit Scotus. *Istud requireret magnam discussionem singulorum motuum congruentium Epicyclis & deferentibus, si aliquis possit inueniri alicui incommensurabilis in toto calo.* Scoti argumentum totum est suspensum, & conditionale, & nihil certi ponit. Vos certissimas demonstrationes habetis. Scotus item in resolutione primi Articuli scribit ad E. circa primam opinionem. *Nec pro ea est ratio efficax, quia illa de reditu celi, & dubium antecedens supponit, & dubia est illatio.* Scoto ipsa ista sunt dubia, Vobis certissima propter certissimas demonstrationes. Cur obsecro, priuatis lectores saltem indicio ad illas demonstrationes in aliquo libro inueniendas?

9. De.
fensio
Scotus.

Argum.
Scoti con-
ditiona-
le l. d. 2.
q. 2. X. &
d. 43 q. 3.
B.

Discor-
dã offen-
sores à
Scoti.

Respondetis. Clavius demonstrat in cap. x. Sphæræ S. de periodis motuum celestium.

Credere vobis non fuit animus. Facilius demonstrationes proponuntur, quam exhibeantur. Accipio librum Clauij in primum caput Sphæræ S. cit. ad cart. 57. ex impressione Romana anno 1607. apud Aloysium Zanettum. Ità Clavius. *Hoc autem spatium, seu tempus 49000. annorum appellari solet à plerisque annis Platonici.* Hoc enim intervallo sidera omnia ad eundem situm reditura autumant, immò quidam volunt, tunc omnia, quacunque in mundo sunt, eodem ordine esse reditura, quo nunc cernuntur. Sed temerè hoc asserere videntur, cum enim secundum plerosque motus colorum sint inter se incommensurabiles, fieri non potest, ut unquam omnia sidera eandem situm, & ordinem, quem nunc habent, aut olim habuerunt, obtinere possint.

XI.
Falsa et
ratio in
offensori-
bus.

Clavius:

Argumentum istud Clauij est ab auctoritate; dialecticum igitur, non demonstratiuum. Incertissimum argumentum, ex incertis auctoribus appellatis demonstrationem? Locus ab au-

ehoritate est omnium locorum dialecticorum incertissimus, & in hoc vestro libro disput. 1. quaest. 1. art. 1. magnopere deiectus, vel potius, conculcatus. Ità, Doctores optimi, lectorem fallitis, ut putet vos demonstrationem habere: Scotistas decipitis, qui credent vos in demonstrationibus astrologicis Scoto sapientiores.

XII.

Sed forte non est hæc demonstratio, quam indicatis. Quæ igitur? Nescio prorsus, neque enim aliud Clavius attingit de reditu rerum in illo §. An fortassis assignatio periodorum inæqualium facta singulis motibus cælorum à Clavio ibidem? Non credo. Effer enim nimis magna ignorantia terminorum, confundere inæqualitatem cum incommensurabilitate. Inæquales esse periodos non est admodum difficile ostendere in duobus cælis. Incommensurabiles ostendere duos orbes est laboriosissimum: propter quod neque Scotus, neque Clavius hunc laborem subire voluerunt. Millenarius, & binarius sunt valde inæquales, incommensurabiles non sunt. Et quanquam essent demonstrati duo motus incommensurabiles in cælo: Scoto id non sufficit; sed oportet etiam probare æqualem velocitatem in motibus illis, alioquin nihil probatur. Motus quippè primi cæli viginti quatuor horis perficitur per lineam circularem: motus ponderis in horologio viginti quatuor horis absolvitur per rectam: motus isti rectus, & circularis sunt incommensurabiles, & incomparabiles, uti notavit Scotus 1. dist. 2. quaest. 7. & 4. dist. 43. quaest. 1. Simul hi duo motus incipiunt, simul fiunt, simul desinunt propter inæqualem velocitatem.

Cum igitur æqualis velocitas in duobus cælis non inveniatur, & incommensurabilis magnitudo non probetur apud Scotum. Hæc astrologica argumenta sunt incerta, & vos incassum iactatis demonstrationes certissimas.

Offensio

Tunc quia hæc etiam ratio est diminuta, quia ad identitatem effectus non sufficit causa efficiens; sed præsertim eadem materia requiritur. Materia verò tunc, cum omnes orbes caelestes ad eundem situm recurrerint, potest esse alia, vel alium situm habere in comparatione ad cælum, quia per actionem agentis liberi poterant corpora impediri, ne sit in eo situm, ubi prius erant, & etiam per actionem naturalem.

lem potest aliquod corpus esse diuisum, & ita materia dispersa.

Intranscribendo isthæc à Scoto falsificatis partem secundam Scotus ait. Quia per actionem liberi arbitrij possunt corpora impedi, ne sint in illo situ, ubi prius erant. Potest etiam per actionem talem aliquod corpus esse diuisum, & ita materia dispersa. Scotus in secunda parte dicit per actionem talem: respice clausulam superiorem, & videbis per actionem liberi arbitrij. Quod ergo Scotus dicit per actionem liberam, vos per actionem naturalem dicentes, debilitatis rationes Scoti. Si quidem agens liberum in agendo, non subest cælo: agens naturale subest, & à cælo regitur, primo meteororum summa 1. cap. 2. Quamobrem si agens liberum cælo resistit: non sequitur, vt agens naturale resistat.

10. Defensio.

Offensores falsificati Scotum.

1. meteor.

Interim ex hoc loco potestis respondero ad vestram interrogationem factam cap. 1. supra ad num. 6. Cur post moueas animarum cœlestias contingere nequit eandem materiam ab eadem rursus anima informari &c. Respondebimus enim non necessario eandem materiam ab eadem anima informari, quoniam per actionem liberam potest materia diuertere; & per actionem naturalem diuerteretur à situ proprio, atque dispergeretur.

XIII.

Addo ex me, materiam primam esse diuisibilem in infinitum; nam quando diuiditur magnitudo, diuiditur & subiectum. Cum ergo sint infinitæ partes proportionales in materia, possintque in ipsa esse infinitæ diuisiones, & coniunctiones, ac proinde, & infinitæ congregationes, & segregationes partis cuiuslibet cum qualibet. Infinitum autem est impossibile pertransire: idcirco cum infinitis dispersionibus pars à parte segregetur, non est possibile, vt omnes partes eadem, qua integrant vnâ materiam numero adæquatam vni animæ, iterum congregentur. In cælo vnum est subiectum, vna tamen circulatio, nunquam reparatur eadem numero per tempus infinitum; neque idem agens subcæleste, aut actio reparatur: consequenter nec eadem passio; seu mutatio materiæ reparabitur, neque eadem congregatio vnius materiæ integræ; si quidem infinitum habet transitum inconsummabilem. Idque iure fit à natura, cum enim infinita singularia eiusdem rationis sint possibilis: vt omnia, quò ad fieri

potest, ex potentia in actum reducantur: iure statutum est, ut idem non reparetur, sed nouum producaturs: ne scilicet aliquid nimium, aliquid nihil de actu participet. Cum igitur sint infinitæ congregationes particularum materiæ possibiles, non poterit eadem congregatio reparari: tum ne infinitum pertransitum sit; tum ne, quod dissolutum est, reparetur.

Offensio Postremo refellit ex absurdis, quæ ex hac opinione sequuntur in specie humana. nam ex parte intellectus sequitur, quod addiscere non sit, nisi reminisci, ut infert Aristoteles primo post. 4. quia inconueniens est, ut probat in fine secundi post. nobilissimos habitus esse in nobis, & latere nos.

15. De-
fensio.

Transcripsistis commodè, replentes cartas rebus iam sæpius scriptis. Veruntamen contra quem dirigitis hoc argumentum? Epicurei, qui in eodem mundo permanente posuerunt circuitus earundem rerum, statuunt animam intellectiuam esse mortalem, igitur illis obijcere reminiscenciam, est operam ludere; sicuti & Doctori vestro, ac vobis, qui in Philosophia tenetis mortalitatem animæ cum Epicuro, hoc argumentum non obstat. Neq; Stoici, qui oriente, & occidente Mundo, eadem repeti autumant, hoc argumento confutantur: nam & isti animam intellectiuam esse corruptibilem volunt; igitur non concedent reminiscenciam. Fortasse in Platonicos tela dirigitis? Non utique. Nam Plato in 10. de Legibus non ponit regressum, nisi animarum rationalium, sed tamen in alia corpora. Opinio hæc à vobis conficta omnia reuerti dicit. Plato regressum ponit, non viribus causarum naturalium; sed legibus retributiuæ Iustitiæ summi iudicis Dei. Dei autem decreta Aristotelicis argumentis non subsunt. Adscribo pauca ex Ficino in argumento decimi libri de Legibus.

16. prima
Zuscul.

Ficino.

Sed Platonicos velie scio, non solum in Purgatorio temporales esse penas, verum etiam in celesti quadam regione temporalia gaudia, ut utrinque par pari respondeat. Sic enim distinguunt. Aut sensus in vita omnino paruit rationi, aut omninò ratio sensui, aut semper inuicem pugnaverunt, atque in ea pugna, vel sensus plurimum, vel ratio superabat. Acime igitur, in quibus sensus rationi per habitum confirmatum prorsus obtemperauit, sempiternum premium consequuntur.

*sur . Contrà verò affecta, sempiternis supplicijs condemnantur . Me-
die verò, si superavit ratio, ad temporalia premia, si verò sensus, ad
temporalia supplicia transferuntur . Quibus verò consultandi datum
est tempus, Limbus apud Platonicos servatur ligendi locus; hic sub
prati nomine designatur .* Hæc ille . Ex istis animabus illæ, quæ
præmium æternum, vel pœnam æternam recipiunt, non redeunt
amplius in corpora: non igitur omnes animæ secundum Plato-
nicos habent regressum . Quæ temporalem pœnam, aut præ-
mium, nec non & animæ, quæ in *prato* sunt, redeunt in corpus
post euoluta tempora à Deo decreta: vt benè, vel malè agen-
do in corporibus nouis ad sempiternos status destinentur .

Quæ autè de magno anno triginta sex millium annorum di-
centur, non potuerunt à Platone dici, qui multis sæculis anti-
quior fuit Ptolomeo, & multo antiquior Alphonso Rege . Sed
à Ptolomeo duxit ortum annus triginta sex millium annorum,
ab Alphonso quadraginta nouem millium .

XIV:

Quòd si animæ secundum Platonem in corpus redeunt
scientiarum habitus conuehunt: & argumentum fiat ab autho-
ritate Aristotelis, erit petitio principij: nam Platonici Aristote-
lem non recipiunt . Si ex ratione Aristotelis procedatur: respon-
debunt, habitus etiam nobilissimos in anima obrui ex perturba-
tione corporis: aliquando ad multum tempus, vt in furiosis, &
ægritudine magna laborantibus; aliquando ad breue tempus, vt
in dormientibus, & æbrijs, Propter quam perturbationem ani-
ma in corpus nouum rediens diu torpescit, & non sine labore
ad habitus, quos habet exercendos remeat .

*Ex parte voluntatis tollit omnes actus liberos; nam si redituri
sunt iidem omnino effectus, ergo necesse erit in eadem prolabi pecca-
ta in hoc seculo, quæ in superiori patrata fuere: nec liberum erit
cuique uxorem ducere, vel in calibatu permanere, cum ad eundem
statum vite civilis redire cogatur in hoc seculo, quem habuit in e-
lapsis .*

Offensio

Argumentum nihil contra Platonicos concludit . Ponunt 12. De
fensio. namque animam redire in corpus, non vt agat eosdem actus
malos, sed alios, & meliores liberè eliciant, veluti dudum nar-
rayimus .

Nil

Nil concludit contra Stoicos, qui liberum arbitrium negant. Quare nisi extra propositam conclusionem arguatis, petitis principium.

Nil contra Epicureos, qui omne præmium, & poenam post mortem negant: & per consequens omne meritum, & demeritum ante mortem; quod esse iuxta rationem naturalem Scotus docet in 4. dist. 43. quæst. 2. Auferent ergo Epicurei rationem imputabilis ab actu humano, atque ideo rationem boni, & mali.

Sed neque apud Catholicos multos concludit hæc ratio, cum teneant in actu libero stare necessitatem cum libertate. Qui enim ponunt omnes actus liberos ab æterno prædeterminatos, siue cum præmotione physica in voluntate, siue absque illa: ponunt cõsequenter necessariò in sensu composito elici actus, nunquam enim elicitur actus in sensu diuiso: cum hæc tamen necessitate tenent libertatem.

Offensio *His de causis Aristoteles 5. phys. 37. & 38. sed ex professo 2. de generat. in fine docet res corruptibiles non easdem numero redire, postquam semel interierunt, sed solum easdem specie. Quod etiam significauerat in post prædicamentis cap. de oppositis, dum dicit à privatione ad habitum non dari regressum.*

XV.
13. De
fensio.

Scot.

5. phys.

Exploratum est authoritates Aristotelis apud eius aduersarios, videlicet, Platonicos, Epicureos, Stoicos, frustra allegari. Sed vos à Scoto in 4. dist. 43. quæst. 3. istas authoritates rescribitis. Verùm (piget dicere) rescribitis contra Scoti mentem. Nam in eadem quæstione sub E. *Magis inquit, posset ex illa dubitatione 5. phys. trahi oppositum. Quia si sanitas continuata per diem manet eadem, quare non eodem modo illa, que fuit in mane, & interrupta in meridie, & redita in vespere, eris eadem? Unde non habetur ibi expressè negatiua, qua allegatur.* Cur ergo vos allegatis? Immo illa ratio Aristotelis disputantis affertur à vobis non solum contra Aristotelis, sed etiam contra Scoti mentem; nam Scotus in 4. dist. 43. quæst. 1. A. facit illam rationem pro se ipso, ad ostendendum, quòd idem numero potest reparari.

Ad locum ex 2. de gener. Scotus sub litera E. in quæst. 3. remittit.

remittit se ad quæst. primam eiusdem distinctionis, vbi tenet non fuisse ab Aristotele vniuersaliter negatum in 2. de generat. quòd idem numero possit redire; etenim quæ generantur in subcaelestibus, aut generantur in rectum, aut in circum: Scotus declarat authoritatem Aristotelis de solis circulo genitis.

Ad tertium locum ex cap. 1. post prædicamenta Scotus limitat dictum de reditione immediata, & de reditione secundum speciem: & per consequens non valet de reditione secundum numerum, & mediata. Sed in quæstione 41. super prædicamenta quatuor limitationes affert Scotus illius propositionis. *A primatione ad habitum, &c.* Quarum primam Scotus reprobac, approbat Antonius Andreas 10. metaph. quæst. 4. & Zerbis 10. metaph. quæst. 9. art. 3. Quin & Basolius 4. dist. 43. quæst. 2. atque Tataretus ibidem super quæst. 3. negant Aristotelis authoritatem. Itaque si vestri Authores negant authoritatem Aristotelis, quid facient Aduersarij? Si vester Doctor, & sequaces docent ab Aristotele non negari reditum vniuersaliter, & præsertim in 5. phys. conspicuum est vos falsò citare Aristotelem iuxtà iudicium Doctoris vestri. Sic eritis veraces Scotistæ Scoto contradicentes.

Eisdem ferè rationibus profligatur Pythagoreorum opinio de animarum circulatione: siue hæc admittatur in quacunque corpora animabilia promiscuè, siue insola specie humana, ut nuper Ferchius ad Aristotelis mentem, supposita mundi æternitate.

In hac offensione vestra sunt duo falsa dicta de me. Vnum, quod nuper sit admissa circulatio animarum rationalium in corpora eiusdem speciei humanæ, supposita mundi æternitate. Non est nupera hæc opinio in Aristotelis schola. In Vestig. 6. num. 126. citavi authores pro ista sententia Bessarionem, & Contarenum Cardinales eminentissimæ doctrinæ. Iulium Cæsarem Lagallam, & Andream Camutium viros doctissimos. Cur, amabò nunquam voluistis citare istos pro mea opinione? Nimirum ne videremini petulantes, dum in tot, & tales viros bacchamini, dum acerbè sententiam, atque sentientes insectamini. Nimirum, vt lectorem à me auerteretis, dum me solum, vt fabularum inuentorem traducitis. At non sum solus, sed

XVI.
Post prædic.
dic.

Scotus.

Offensio
n° 168

XVII.
14. De
fensio.

3. Impo-
stura.

prædictis iungo Theophilum Zinaram, qui in 3. de anima f
per tex. 20. eandem de animarum rationalium circuitu ten
sententiam. Item Ioannem Cottunium, quem honoris cau
nomino, Philosophum in hac præstantissima Vniuersitate Pat
uina primæ Sedis, virum in Aristotele versando exercitatis
simum, in eodem ponderando accuratissimum, atque in explica
do elegantissimum. Is autem in suo lib. de triplici statu animi
disput. 3. sect. 3. pluribus textibus ex Aristotele pro Bessarion
& Contareno probat hanc sententiam: quamuis & pro veritate
cum D. Tho. oppositum probet. Thomas de Argentina in
dist. 43. quæst. 1. art. 3. alios authores citat pro circulo
animarum in corpora eiusdem speciei. Augustinus Eugubini
7. de perenni philosophia cap. 2. & lib. 9. cap. 10. pro hac sen
tentia citat Simplicium, Simplicij verbis relatis, quæ Eugu
nus in Aristotele recipit. Paulus Venetus in eandem me
opinionem ponitur à Suesiano in 5. phys. ad tex. 38. Non i
tur contra me solum, sed contra multos vobis res est; nec
men diffido in schola Aristotelis me solum vobis posse refu
te; videbimus etiam hic, sicut in superioribus, vos contra me
expositionem nihil ex Aristotele prorsus allaturos; sed futu
esse Doctores extra propositum, & extra Peripatam.

Secundum falsum est, hanc opinionem de circuitu animarum
in corpora eiusdem speciei esse fabulam Pythagoricam: maxi
enim accedit ad suppositionem Aristotelis de mundi æternitate.
In vestig. 6. num. 127. ostendit, quod migratio intellectus
in corpora vnus speciei tantum non est fabula Pythagorica; quod
migratio Pythagorica eatenus falsa est, quatenus auferit per
ordinem determinatæ formæ ad determinatam materiam, in
textum primi de anim. 53. secundi de anim. 26. sed migratio
quatenus in corpora eiusdem speciei seruat istum per se ordinem
igitur non est migratio Pythagorica in hac parte. Profecto ex
tura rei, & ex rationibus formalibus extremorum est repugn
tia logica, & realis, vt anima vnus speciei, puta hominis, tran
spiciatur in corpus alterius speciei, velut leonis, aut vitis. Quod
quod anima intellectiua vnica numero sit repugnans ad aliam
corpus numero ita, vt vel ex rationibus formalibus extremorum

vel ex natura rei repugnet, hunc intellectum vniri cuicunque corpori humano: vel huic humano corpori repugnet vniri cuicunque intellectui humano: hoc est falsum, fictum, & fabulosum. Nulla est igitur repugnantia ad migrationem intellectus humani ex corpore in corpus humanum, siue logica, siue realis; immò Deus potest quencunque intellectum signatum vnire cuicunque corpori signato diuisim. Si autem hoc non facit in hoc ordine vniuersi, est ex decreto diuinæ voluntatis, quæ si vellet, oppositum decerneret, & faceret. Itaq; non migratio in corpora eiusdem speciei est fabula, sed negatio migrationis talis de possibili, vt latius postea.

Quia, & ipsi admittere coguntur animarum regressum ad eadem corpora post varias aliorum corporum informationes. Offensio

Nolo in præsentia de Pythagoreis agere. Loquar de me, qui supposita æternitate ad aures Aristotelis, concedo circulationem animarum rationalium. Cum dicitis me cogi admittere regressum ad eadem corpora: dictum vestrum in via Aristotelis est falsum in toto: quoniam corpus semel destructum nunquam potest idem numero reparari secundum Aristotelem, cuius & vos paulò ante à Scoto rescribentes, auctoritatem citauistis. Si ergo impossibile est idem corpus reuerti, non poterit anima ad idem corpus numero reuerti. 15. De-
fensio.

Fundamentum meæ sententiæ proponam, quæ talis est. Impossibile est, vt intellectus separatus ab vno corpore vetere, & destructo, reuertatur ad idem corpus de nouo reproductum in tota æternitate. XVIII.

Sit primum fundamentum. In homine quinque substantiæ considerantur, vna est materia prima. Secunda forma corporis organici. Tertia corpus organicum humanum constitutum ex materia prima, & forma corporeitatis organice. Quarta anima intellectiua. Quinta totum compositum, quod est homo ex corpore humano, vt ex materia proxima, & ex anima intellectiua, vt ex forma vltima constitutum. Sunt ergo in homine duæ materiæ; vna remota, & est materia prima: altera proxima, & est corpus humanum. materia prima est incorruptibilis, corpus humanum est corruptibili.

le. Sunt item duæ formæ subordinatæ, prior, & remota est ma corporeitatis: vltima, & proxima est anima intellectiuarum forma corporis est destructibilis, anima intellectiua indestructibilis. Sunt item duo tota per se in homine; nec duo composita subordinata, corpus organicum, & homo: quorum vtrunque est propriè corruptibile.

Nunc autem ex Aristotele in 2. de generat. vlt. *Quorumcumque incorruptibilis est substantia, quæ mouetur, manifestum, quòd numero eadem erunt. Quorumcumque autem non, sed corruptibilis, cesse est specie, numero autem non reuerti.* Dato igitur, & concessio, quòd quatuor priores substantiæ eadem numero uerterentur: adhuc, quia homo totus corruptus est, non potest idem homo numero reuerti: sed ab illis causis eisdem numero causaretur alius homo numero.

XIX. Secundò, corpus organicum humanum in morte, vel post, corrumpitur; ergo etiam si in infinitum duraret mundus, cesse est non reuerti idem corpus numero. Quare dum intellectus, qui fuit in corpore corrupto, circulari ordine idem numero reuertitur, reuertetur ad nouum corpus humanum, vt ad materiam proximam, eandem specie, non numero.

Tertiò, forma corporeitatis, siuè vna, siuè plures sint, vno vocabulo explicetur: forma ista est facta ex nihilo, & in nihil destruitur, siuè corrumpitur, accepto generaliter vocabulo corruptionis ex primo de cælo 113. Quare, & forma corporeitatis semel destructa, est simpliciter irreparabilis secundum vnitatem numericam, licèt reuertatur secundum vnitatem specificam.

Duo sunt incorruptibilia, videlicet materia prima, & anima intellectiua: quæ, quia sunt substantiæ incorruptibiles, possunt redire eadem numero. Id quidem de anima rationali, quia incorruptibilis, & impartibilis, facilè conceditur. At materia prima, & si cognoscatur incorruptibilis, cognoscitur esse corruptibilis in infinitum secundum partes substantiales. Id quod potest impedire, ne reuertatur eadem materia integra, vt superius attigi ad num. 13. Sed quicquid sit de materia prima, hoc certissimum est, materiam secundam, quæ est corpus organicum, esse corruptibilem, & propter hoc irreparabilem in idem numero

rate numerica. Quando igitur anima intellectiua de vno corpore veterascente migrat, transit in aliud corpus numero: & ex homine mortuo transit in alium hominem viuum; neque in via Aristotelis concedi debet regressus ad eandem formam corporeitatis numero: aut ad idem corpus numero.

Secundum fundamentum sit. Ad vnitatem compositi requiri principia proportionalia secundum rationem vniuersalis, & singularis; quemadmodum si homo in vniuersali constat ex corpore humano in vniuersali, & anima intellectiua in vniuersali: ad eundem modum hic homo singularis constat ex hoc singulari corpore humano, & ex hac anima intellectiua singulari. Doctrina est Arist. in 7. metaph. 39. & in 12. metaph. 27. Quam doctrinam Scotus quolib. 2. & collegit, & approbavit. Quam obrem impossibile est vt redeat vnum, & idem numero corpus organicum, nisi etiam redeat eadem numero materia prima signata, & eadem numero forma corporis organici. At forma corporis corrupta est, ergo est irreparabilis. Igitur si corpus organicum deat intellectui, cum non sit eadem per se forma numero constituens, nec erit idem per se corpus numero constitutum.

Vtius cum corpus organicum, quod reuertitur per generationem, non sit idem corpus numero, sed specie: anima rationalis eadem numero informans nouum numero corpus: non constituet eundem hominem numero, quia vbi non est eadem per se materia numero, & eadem per se forma numero, non potest internè causari idem per se effectus numero.

Itaq; corpus organicum non potest reuerti idem numero duas ob causas; primam, quia ipsum corpus totum est corruptum, & ex hoc non potest idem reuerti: secundam, quia eadem forma corporeitatis corrupta non potest eadem reparari. Quatè sublata eadem per se causa constituens vnum numero, aufertur & ipsum constitutum, & sit vnum numero.

Itidem, & homo propter duas causas non potest idem numero reuerti: primam, quia ipse homo totus, quò ad tertiam entitatem corruptus est; ergo non potest idem numero reuerti: secundam, quia per se parsius, nempe materia proxima; id est cor-
pus

pus organicum est corruptum . Sed remota per se causa unitatis numericæ causatæ in composito , remouetur etiam unitas numerica compositi per se causati ; ergo homo totus non potest eodem numero reuerti . Hæ sunt quatuor causæ , propter quas eodem numero homo non potest redire , etiam si anima intellectiua eodem redeat per circulationem . Hoc fundamentum sit propo-
tæ à me conclusionis .

Conuertite vos in quancunque faciem , in quencumq; uentum , non poteritis ipsum destruere . Potest canis rabidus saxum iniectum dentibus constringere , constringere non potest . Ità a uersarius quicunque non poterit hoc atterere .

Possẽm alias causas ad idem producere , nam secundum Scotum in 4. dist. 43. quæst. 1. ad hoc ut idem totum reparetur necessarium est reparari eandem unionem partium , alioquin non erit idem totum numero . At unio partium in morte est destructa : destructum non potest eodem numero reuerti ; ergo ut partium materiæ primæ non reuertetur eodem numero : sic unio que unio materiæ primæ cum forma corporeitatis : neque unio corporis organici cum anima intellectiua ; ergo non reuertetur nec reuerti poterit naturaliter per circulationem idem homo eodem numero .

Possẽm ex causatione alia , & alia causarum externarum & naturalium , & internarum procedere . Sed non est opus . Cuius non est eadem per se materia proxima compositi destructi , & reparati non potest idem homo numero reparari .

Mementote , quam rē proposueritis in titulo quæstionis istius . *An quod est corruptum , possit denuo produci , uel generari naturaliter .* In quo titulo quaeritur unitas numerica compositi prius destructi , cum postea producto .

XXII. Mementote vos dixisse de Ferchio . *Tenetur & ipse admittere saltem in specie humana esse naturaliter possibile .* Quod id nunc repetitis , dicentes de Ferchio , *quia & ipse admittere uultur animarum regressum ad eadem corpora .* Hoc uestrum dictum est falsa impostura : & nego hoc sequi ex mea positione . Hoc argumentamini pro uestra consequentia , & contra meam positionem . Sed ad propositum , & ex Aristotele argumentamini

Ad

Ad propositum probando hominem corruptum prius, & genitum posterius ex eadem anima intellectiua redeunte, habere vnitatem numericam.

Ex Aristotele, quoniam mea conclusio conditionata est ex Aristotele, cuius opinionem vestigamus: similiter & fundamentum negandi, quod idem numero homo reuertatur, ex eodem Aristotele sumptum est.

C A P V T III.

Repetitur postrema Offensio, & probationes Offensorum proponuntur, ac rejiciuntur.

Eisdem ferè rationibus prostrigatur Pythagoreorum opinio de animarum circulatione, siue hæc admittatur in quæcūque corpora animabilia promiscuè, siue in sola specie humana, ut nuper Ferchius ad Aristotelis mentem supposita vult eternitare. Quia & ipsi admittere coguntur animarum regressum ad eadem corpora, post varias aliorum corporum informationes. Offensio.

Nego me cogi admittere animarum regressum ad eadem corpora numero, immò dico in via Aristotelis esse impossibile animam intellectiuam reuera ad idem corpus numero, vel ad eundem hominem numero. Probate. 16. De. Offensio

Nec dicat Ferchius semper animam in corpus nouum regredi: quia licet redire possit eadem materia, quia hæc non corrumpitur, sed permanet eadem in genito, & corrupto: non tamen redire potest eadem mixtionis formæ, quæ corpus constituit, quia hæc corrumpitur. Offensio.

Hoc non est probare vestram conclusionem, sed referre meam solutionem, ad argumentum propositum à vobis. Ergo extra propositum loquimini. 17. De. Offensio

Quid item proponitis? *Nec dicat Ferchius?* Immò hoc dixi in sexta Vestigatione. Hoc dico nunc in fundamento proposito: hoc dicam posterius, velitis, nolitis. Hoc inexpugnabile est à vobis. In prima hac impugnatione petitis principium, ut non dicam, quod dico, quod dixi, quod dicam. Nec forma corporeitatis destructa potest redire eadem numero, neque

totum corpus organicum potest redire idem numero: Quod neque proxima materia hominis, neque idem homo numero potest redire. Nihil corruptum potest idem numero reparari. Hoc est propositum. Vnitas numerica, vel diuersitas inter corruptam, & productam. Hoc probate. Non patiar vos gredi.

Offensio *Nam hæc solutio locum non habet apud negantes pluralitatem formarum in composito.*

18. De-
fensio. Vos estis Doctores extra propositum. Tractatur de identitate, & distinctione numerica compositi: & materiæ, ac formæ eius. Vos ad unitatem, vel pluralitatem formarum saltatis. Deinde ego defendo pluralitatem formarum in homine, & sententia posita, nihil profertis, nihil proferetis ad propositum. Nunc vultis, vt ego defendam opinionem mihi oppositam pluralitate formarum. Quis potest obligare me ad duos contradictoria defendenda? Ad hoc impossibile confugitis, quod impossibile est, vt vestram consequentiam probetis.

Si Authores negantes pluralitatem formarum non possunt defendere: quid mea refert? Defendam ego me. Illi se defendant. Annuò gratissimum mihi erit, si illi defendere sua non valeant sententiam: sic nanque sua deserta, venient meam. Missa facite hæc, quæ neque sunt ex Aristotele, neque ad propositum.

Offensio *Neque apud eum, qui poneret omnem formam incorruptibilem, materia, vt ipse satis probabile censeat eadem. Vestigat. 6. lib. 1. cap. 2.*

XXIV.
19. De-
fensio. Et iterum Doctores extra propositum; de identitate, vel diuersitate compositi redeuntis est sermo. Dicitis enim me concedendum, quod idem numero corpus reparatur naturaliter, quod idem numero intellectus reuertatur ad idem numero corpus: & per consequens, quod idem homo numero, qui antea corruptus est, sit idem numero naturaliter reparatus. A hoc probandum saltatis ad formam corruptibilem, vel incorruptibilem.

3. impo-
stura.
Vida lib. *Imponitis rursus falsò, quasi ego dixerim esse satis probabile quod omnis forma sit incorruptibilis. Hoc à me dictum, nego*

Si tamen hoc admitteretur, non esset circulatio admittenda, qui-
 nulla forma separaretur à materia secundum illam opinionem -
 nullaque regrederetur. Neque intellectus separaretur à corpo-
 re, aut rediret ad corpus. Sed patet vos connexiones inconnexa
 facere: quia nihil ex Aristotele, nihil ad propositum habetis
 ex ratione.

*Deinde rationes illa absolute impugnant circulationem animarum; Offensio
 siue in eadem corpora numero, siue specie.*

Ecce nunc ratio Doctores extra propositum estis. Accepistis <sup>10. De
 sensio.</sup> probandum *unitatem numericam* corporis, & hominis geniti cum
 corrupto. Nunc extra propositum effugitis ad circulationem
 impugnamdam. Unitatem, quam mihi imponitis sine proba-
 tione relinquitis. O frustrata spes mea! Sperabam vos, qui *argute*
 dicitis de vobis ipsis, quod *estis pauca authoritatis, & multa ra-
 tionis*. Sperabam, inquam, vos allaturos, saltem aliquas au-
 thoritates, sed allaturos thesaurum rationum. Vnde si me à vo-
 bis defendere, confidebam apud omnes esse defensum. Qua-
 tenus video, non est necesse me defendere, nisi negando, quia
 vos non offenditis, nisi proponendo, & non probando. Plura
 non dicam de reditu in unitate numerica, ne frustra cartas im-
 plexam. Video vos facere digressionem ab unitate numerica ad
 circulationem impugnamdam, non iam in idem corpus, sed in
 corpus diuersum numero. Conuertar et ad hoc, vt videam si
 quid contra circulationem dicitis.

*Sic enim tollitur vera beatitudo animi, vt constat ex discursu Au-
 gustini relato contra Platonicos; nam reditura esset ad miseras, siue
 in eodem numero, siue in eadem specie corpore, parum refert.* ^{Offensio}

Ad Augustini discursum resp. indeo cum Scoto in prima Pro-
 logi, quò! perpetuitas beatitudinis non est naturaliter nota; vt <sup>XXV.
 21. De
 sensio.</sup> etiam in 4. dist. 49. quæst. 8. vera beatitudo nota poneretur sed
 seclusa imperfectione huius status. Quare Augustinus discurs-
 rit ex supernaturaliter notis. Aristoteles autem ad supernatura-
 liter nota non potest attingere. Vnde vos iniuste hoc postulatis
 ab Aristotelico, vt veram beatitudinem concedat.

Secundò, Scotus in 4. dist. 43. quæst. 2. B b. & C c. affirmat
 Aristotelem cognouisse beatitudinem in vniuersali, & particu-

Iari: sed beatitudinem totius hominis, & in vita præsentis tantum; beatitudinem post vitam totius compositi non cognouisse. Si Scotus benè dicit, vos malè à me postulatis, vt concedam beatitudinem post vitam compositi in sententia Aristotelis. Si Scotus malè dicit, vos mali Scotistæ estis, qui Scotum deseritis.

Rursus per Scotum ibidem beatitudo intelligentiarum est perfecta, hominis imperfecta, quo ad scientias, & virtutes. Addo ego, est imperfecta quo ad durationem, ex 1. 2. met. 39. Nam beatitudo est immediatè, & primò ipsius animæ, nō hominis: quare animæ beatitudo (æternitate data) est non perpetua.

Si contra hæc arguatis. Anima est beata, ergo est perpetuò beata. Duo sophismata committuntur. Primum, quia beatitudo, est *quale*, perpetuitas est *quando*. Mutare quale in quando est figura dictionis. Si Scotus concedit imperfectio. em in quali, potest concedere in quando: ino & concedit loco cit.

Secundum. Si anima est perpetuò beata, benè sequitur, ergo est beata. Cum autem in argumento, quia est beata, inferatur, ergo est perpetuò beata: fit fallacia consequentis, à positione consequentis. Proinde S. August. non arguit de beatitudine ex naturalibus: sed de beatitudine, prout à Deo ex supernaturali liberalitate conceditur, quemadmodum cum Scoto intra.

XXVI. Quarto, Scotus ait in 1. dist. 11 qua st. 2. A. Quando disputamus ex positione impossibili, debemus concedere, quæ consequuntur per consequentiam essentialem: & negare, quæ repugnant. Si autem sit consequentia per locum extrinsecum, vel accidentalem. *Negandum est illud sequi, quia propositio illa, per quam talis consequentia tenet, destruitur ex positione.* Nunc autem supposita æternitate motus à parte ante, & post, conceditur circulatio animatum: qua concessa, consequens per locum intrinsecum est concedendum, consequens per extrinsecum est negandum. At verò beatitudo supernaturalis non est de ratione intrinseca, vel hominis, vel animæ intellectus: vel circulationis, vel temporis æterni. Immo S. Aug. præsupponit mundum non esse æternum à parte ante, vel post: & præsupponit animæ

nam esse capacem æternæ beatitudinis supernaturalis . Quæ duo per conditionalem à nobis suppositam auferuntur . Et idcò anima ponitur incapax æternæ beatitudinis , & destruitur suppositio Augustini , & quæcunque ex illa sequuntur .

Quintò, Sueslanus in 5. phys. ad tex. 38. aliter respondet ad hoc argumentum Augustini , & commodè quidem . Sed huius rei locus infra erit .

Nec dicat Ferchius: Id sentire in sententia Aristotelis, supposita, Offensio mundi æternitate, non autem secundum veritatem.

Vt verum dicam, vobis contradicam. Dico igitur me sentire in via Aristotelis, non in via veritatis animarum circulationem dari. In via Aristotelis supponitur æternitas mundi, & ea supposita ponitur animarum circuitus in corpora humana rantes. In via veritatis neque æternitas mundi, neque animarum reditus in alia, sed in propria corpora statuitur. In Vestig. 6. num. 131. lego. *Si autem circulationem neges (quæ veritatis gratia est neganda) hæc passio erit sine alteratione.* Ad num. 135. *ut absurdam refero: ad num. 145. sapius circulationem dāno tanquam errorem, sed æternitate data, minor error est Aristoteli ascribendus.* Legite hæc, & intelligite, si vultis.

Nam candidiores Philosophi de mente Aristotelis immortalitatem animæ defendunt, ut in statu separationis beari possit. Sed hanc non assequitur, si ponatur immortalis, & separabilis, cum debito regrediendi ad corpora semper.

Hic duo sunt agenda; vnum de philosophis candidis, alterum de consequentia, an ex circulatione beatitudo auferatur.

Ad primum. Ità est, vt dicitis. Vincat Veritas. Candidiores Philosophi sunt, qui supposita mundi æternitate, defendunt ad mentem Aristotelis animæ immortalitatem. Sed Scotus vester Doctor subtilis secundum Aristotelem defendit animam esse mortalem propter æternitatem metus. Sic Ioannes Basolius, Petrus Tataretus, Philippus Faentinus, Antonius Rocchus sodalis vester: sic vos quoque, qui animam intellectuam esse mortalem tenetis. Ergo & Scotus, & Scotistæ nigro luto Epicuri exclusi sunt à candidioribus philosophis, & inter nigriores inclusi. Profit vobis.

XXVIII.

Ad secundum, affero Scotum in 4. dist. 43. quæst. 2. ad B. b. Quando soluit argumentum ex beatitudine, quia beatitudo per rationem Augustini non potest esse, nisi sempiterna. *Debitur* (inquit Scotus) *illud membrum ab illo, qui tenet beatitudinem humanam posse haberi in vita ista: quod volens arripit eam. Quia debet secundum rectam rationem velle propriam conditionem naturæ suæ. Recta autem ratio ostendit isti non habenti fidem, ut videtur sibi, quod conditio naturæ suæ est mortalitas tam animæ, quam corporis. Et idcirco debet velle, sicut vitam amittere, ita vitam beatam.*

Scotus.

Et cum dicis, non est vita beata, quæ non erat amata ab habente. Verum est, si non esset amata, pro quando est possibilis, & conueniens illi amanti: sed sic esse conuenientem pro semper, non est notum per rationem naturalem. Hucusque Scotus, qui per rationem naturalem ponit hominem esse mortalem, & secundum animam, & secundum corpus. Et ponit beatitudinem pro semper non esse notam per rationem naturalem; sed tantum pro hac vita præsentis plena miseriarum. Cum ergo Scotus Diui Augustini rationem soluerit, cur vos illam refricatis tanquam illa soluta non sit? Cum Scotus ponat animam esse mortalem, & beatitudinem tantum in hac vita ex ratione naturali: quomodo erit candidior Philosophus? Maior propositio vestra est. Candidiores philosophi tenent immortalitatem animæ, & beatitudinẽ perpetuam. Scotus utrunque negat secundum rationem naturalem, ut eius verba sonant, & multò plura in illa quæstione; ergo ex vestra sententia, & Scotus, & tota schola sequacium excluditur à vobis ex albo candidiorum Philosophorum. Hac egregia laude Scotum, & scholam eius ornatis. Scilicet, ut me impugnetis. Plus debuistis amare Scoti honorem, & Scotistarum, quam odisse meam scriptionem, & honorem.

XXIX.

Ego tamen confiteor, me non potuisse peruenire in via Aristotelis ad illum gradum candoris, quem desidero. Concedo immortalitatem animarum. Concedo possibilem esse perfectam beatitudinem, vel miseriam in anima separata; sed durationem perpetuam beatitudinis cum duratione æterna motus, conciliare adhuc non potui. Fonte nec alij. S. Thomas non concedit hominem ab æterno generari posse, sicut possunt alia perma-

S. Tho. I.
quæst. 46.
art. 2. ad

nentia;

nentia: & S. Bonaventura negat posse defendi æternitatem motus sine infinitate animarum, aut aliquo alio absurdo.

Quid Arist. dicat vestigo, non quid alij, seu candidiores, seu attriores: Siuè igitur ipsi, siue vos textum habetis, producite.

Item candidi Philosophi, vel ponunt beatitudinem supernaturale, vel naturale perpetuò: si primū, neq; sunt candidi Philosophi, neque Theologi: quoniam supernaturalem beatitudinem volunt esse naturaliter cognitam Aristoteli: & confundunt naturale, & supernaturale lumen. Si secundum, nego minorem, quam non probatis, sed petitis.

Consequenter autem loquendo in Aristotele triplex est felicitas, independens, & æterna: dependens, & æterna; dependens, & temporalis. Prima Dei est. Secunda intelligentiarum, quæ dependent à Deo; sed cum sint vnitæ immortalis corpori, æternam habent felicitatem i. cæli 100. Tertia animæ intellectiue, quæ corpori mortali modò est vnità, modò non: vnde potest habere felicitatem temporariam, & in corpore, & extra corpus naturæ suæ proportionalem. Istam tertiam concedo animæ intellectiue ex 12. metaph. 51. quam attigi Vestigat. 6. num. 118. de intellectu, vel Dei, vel sui.

Atquè ideò nihil refert animam statuere immortalem, & separabilem hoc modo, vel absolutè mortalem.

2. *Ad quid enim hæc immortalitas, quæ animam in meliori statu non ponit, quàm mortalitas ipsa?*

3. *Sanè minimè opus erat, ut tam proluxa disputatione Ferchius Alexandreos assertores mortalitatis animæ insectaretur, ac redargueret, si adeò exilem, & seruilem immortalitatem ei ascribere volebat.*

Ex circulatione impugnanda ad immortalitatem impugnandam descenditis. Turpe enim esset vobis, manere in proposito. Hæc, quæ dicitis, sunt meræ petitiones principij. Considerentur singillatim.

Prima propositio vestra. *Nihil refert animam statuere immortalem, & separabilem hoc modo, vel absolutè mortalem.* Nego nihil referre. Cum probabitur, respondebo.

Secunda propositio. *Ad quid eorum hæc immortalitas quæ animam in meliori statu non ponit quàm mortalitas ipsa?*

Hæc

8. & ibi
Cair. Fey.
var. 2. com.
sra. gen.
cap. 81.
Tol. et. 80.
phys. q. 2.
S. Bon. 2.
d. 1. q. 2.

Offensio

24. De
fensio.

Hæc secunda proposito vestra non probat, sed pestu. ^{at proba-} tionem à me. Quo modo probandi creberrimè vtimini. Legi- te Vest. 6. num. 127. quinque utilitates, respondentes v^{est}rae interrogationi Adquid?

xxx. Cum indicatis animam per separationem non poni in meliori statu: id potest partim concedi, partim negari. Negari, quia melius est, vt sit pars in toto, quàm extra, quo ad esse substan- tiale; vt intellectu felicitate actiua, & speculatiua potiatur: vt voluntate dominetur, & proprio corpori, & vniuerso, dum 2. phys. 24. vtimur omnibus propter nos. Anima igitur in corpo- re, si rectè agat, super mundo paruo, & magno regnat. Con- cedi, quia ex 1. de anima 49. *melius est intellectui esse sine corpo- re*, & 2. de generat. animal. cap. 1. *melius est separari à deteriori*. Sic nanque fit Deo similis in per se effendo, & per se operando; atque felicitate speculatiua fruitur imperturbatè.

Et ex hoc loco potest colorari circulatio animorum; nam ali- quo modo melius est esse cum corpore, aliquo modo melius si- ne corpore: propter hoc statutis temporibus animi redeunt in corpus, vt participant ipso meliore vtriusque status alternatim.

Nec immortalitas necessariò ponit actu felicitatem natura- lem vt indicatis poni: nec regressus eam auferit vt iudicatis au- ferri: nam anima in corpore quandoq; optimum statum habet 12. met. 39. & 51. ac 10. Nicom. cap. 7. & 8.

Tertia propositio. *Minimè opus erat, vt tam proluxa disputatio- ne Ferchius Alexandreos assertores mortalitatis animæ insectaretur, ac redargueret, si ad eò exilem & seruilcm immortalitatem ei tribuere volebat.*

Maximè opus erat, cum Aristoteles expressè & proponat, & probet immortalitatem, redarguere eos, qui negant sinè vlla Aristotelis authoritate expressa. Si hoc vos pungit, quoniam Epicureos sub mantello Aristotelis negantes immortalitatem impugno: me iuuat, quoniam veritas est quærenda, probanda, tenenda, defendenda. Si veritas odium peperit, patienter fero.

Quinta propositio vestra. *Immortalitas cum regressu ad corpus xxxi. est exilis, & seruilis.* A vobis dicitur, sed non probatur. Peti- tis

ris ergo, vt solemne vobis est, principium. Aeternitas existentiae à parte ante, & post in infinitum extenditur; ergo est tam ingens, quàm est ipsum infinitum. Libertas ad duo opposita manendi, & in corpore, & extra corpus, non est seruitus.

Item est gratia boni ipsiusmet animae, vt ipso meliore, in statu & conjunctionis, & separationis alternatim participet: quae est vera libertas ad vtrumque. Non est igitur seruilis proflus ista conditio; sed si quid antenus est, est consona ipsi naturae hominis, quae, vt in 1. met. sum. 1. cap. 2. traditur, in plerisque seruata est.

Quamuis autem vobis videatur, quòd nihil referat ponere animam immortalem cum quouis modo accidentali potius, quàm mortalem. Mihi oppositum videtur.

Aliud est substantia, & aliud accidens. Ego de ipsi animae substantiam immortalem, si aliquo accidente illam exuo: Vos illi aufertis esse substantiam, & accidentale.

P. mirra ex 2. de generat. animal. cap. 1. *Melius est esse, quàm non esse: vitare, quàm vitari.* Ego de melius ipsi animae, scilicet *semper esse, & quàm vitari.* Vos creditis oppositum esse melius, occidite vobis ipsi melius. Sic enim h. habitis: quod melius est: vel tunc melius, vel ref. in hoc, & illud, non magis laborate pro vita tuenda, quàm pro perdenda. Sic videbat Philosophus in 4. metaph. text. 18. illos, qui non ponebant differentiam inter ista, & *curram.* Affirmans illos aliter dicere, aliter credere. *Cur enim regem vadit, & non quiescit ire putans? Nec mox à dilecto ad periculum, aut ad precipitium aliquod vadit. Sed videtur verens, tanquam non scilicet non bonum, & bonum esse putans cadere in illo. Patet itaque, quòd hoc quidem melius esse putat, aliud verò minime &c.*

Iam verò *esse substantiale, esse vitale, esse intellectuale* sunt perfectiones simpliciter. Quatuor perfectiones simpliciter animae concedo, dum immortalitatem concedo, & istas cum perpetuitate. Non a timo ipsum esse accidentale, quamuis vos mihi hoc imponatis.

Vbinam in mea Vestigatione sexta negaui statum beatitudinis, vel miserie post hanc vitam? Nusquam. Sed vos contexti estis

2. de gen.
animale

4. met. 1.
12.

6. Impo.
stura.

ti estis ex imposturis.

Offensio

1. Nam tandem dat eis manus ad destruendum alium animæ statum, in quo rectè gestorum præmia referat, malè verò pœnas luat.

2. Unde satius fuisset, quòd cum eis in animæ mortalitatem consensisset, quàm cum Pythagoreis in eius regressum ad corpora.

3. Fabulosior siquidem est animarum circulatio etiam in sola corpora humana, quàm ipsa mortalitas.

35. De-
fensio.

Alexandrei de præmio, pœna, merito, demerito nullatenus pugnant: neque in sexta Vestigatione vel verbulum de his factum est. Si ergo illi non postulant manus, nec ego dedi, aut negavi statum præmij, vel pœnæ, sed hæc est vna ex vestris imposturis mihi affictis.

7. impo-
stura.

XXXII.

Amplius. Aliud est disputare de genere naturæ, aliud de genere moris. In sexta Vestigatione cum Aristotele dedi animæ statum naturæ post mortem. Esse naturæ est bonum. Sed destruere esse naturæ, & esse moris in anima, vt vos facitis, est valdè malum. Cur ergo de immortalitate est actum, de retributione non est actum? Prætereo, quòd hæc disputationes sunt diuersæ, & separatae in tractando. Id feci tamen, quoniam Aristoteles animam esse immortalem agnouit, asseruit, probauit, scripsit expressè. De præmio, pœna, merito, demerito, nondum ita inueni scriptum. Vos ergo, Offensores, cur non docuistis ista ex Aristotele? Quia voluistis petere principium, scilicet proponere, & non probare.

Sic Scot.
Theorem.
14. con-
clus. 3.
in proba-
tione.

Scotus in 4. dist. 43. quæst. 2. V. Non apparet, inquit, per rationem naturalem, quòd est vnus rector hominum secundum leges Iustitiæ retributiue, & punitiue. Etiam estò, quòd sic. Diceretur, quòd unicuique in bono actu suo fit retributio sufficiens: sicut dicit Aug. lib. 1. Confess. cap. 12. Inssisti, Domine, & ita est, vt sibi sit pœna omnis peccator. Ita quòd ipsum peccatum est prima pœna peccati. Si ergo Aristoteles per rationem naturalem non agnouit rectorem hominem secundum leges iustitiæ de merito, vel demerito, de præmio, vel de pœna: non debui attribuere Aristoteli, qui ex naturali lumine procedit id, quòd ex naturali lumine neque cognouit, neque cognoscere potuit.

Deinde si actus bonus cum Scoto est sibi præmium sufficiens
actus

actus malus, poena sufficiens; iniustum est ultra præmium, & poenam sufficientem, aliud quarere.

Objiciet quispiam. Scotus dicit duas propositiones; primam, xxxiii
animam intellectiuam esse immortalem non est naturaliter notum: secundam, leges iustitiæ retributiæ non sunt naturaliter notæ; quare accipis Scotum in secunda, & non in prima?

Respondeo. Ad conuincendos Aduersarios, qui se Scotistarum censores censent, omnis locus Scoti sufficit; nam singulum quenque locum tenentur defendere. Ego primam Scoti assertionem esse contra Aristotelem reperiò, & contra multos; nam Trimegistus, Phærecides, Pythagoras, Anaxagoras, Socrates, Plato, Aristoteles naturalibus rationibus intellectum humanum esse immortalem, & separabilem asseruerunt.

De præmijs, & poenis in Aristotele, cuius mentem vestigabam, quid sit dicendum, clarum est aliunde, non à Scoto solo.

In Psalmo 147. *Non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua non manifestauit eis* Deuteronom 4. *Quæ est enim alia gens sic inclyta, ut habeat carimonias, iustaque iudicia, & uniuersam legem, quam ego proponam hodie ante oculos vestros?*

Leges diuinæ de necessariò ad salutem agendis, vel fugiendis, atque de præmijs, & poenis retribuendis, aut spectant ad solum decretum diuinæ voluntatis: aut etiam habent rationem congruam, diuinæ sapientiæ notam. Illud Scotistæ, hoc Seraphici dicent. Sed ad Rom. 11. ait Apostolus. *Quis cognouit sensum Domini? aut quis consiliarius eius fuit? & sapientiæ? Quis enim hominum poterit scire consilium Dei? Aut quis poterit cogitare, quid velit Deus?* Et infra. *Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, & miseris spiritum sanctum tuum de altissimis? Et si correctæ sint semitæ eorum, quæ sunt in terris, & quæ tibi placeant, didicerint homines?* Scot. 1. præf. c.

Postremò S. Paulus 1. Cor. 2. *Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei. Stultitia enim est illi, & non potest intelligere quia spiritualiter examinatur. Spiritualis autem inuicat omnia. &c.* Aristoteles sequebatur sensum in iudicando de veritate: sensu constituitur animal primò: ergo erat animalis homo, & non poterat cognoscere, quæ per inspirationem Spiritus san-

Et tantum sunt cognoscibilia : quales sunt veritates de merito atque de merito, de præmio, & pœna teste, S. Io. Chrysoft. tom. 4. homil. 7. in 1. corint. car. 86. col. 4. Quœcirca in secunda parte cum Scoto teneo, quia ex supernaturaliter reuelatis probauit leges, & iudicia Dei cognosci non posse nisi per Spiritum sanctum reuelantem. Sed natura animæ, & eius naturales conditiones multæ, naturaliter cognosci possunt, & inter alias cognoscitur immortalitas. Hæc sint dicta ad primum §. vestrum.

XXXIV. Offensio In secundo §. scribitis. *Satius fuisset, quod cum Alexandreis in anima mortalitatem consensisset, quam cum Pythagoreis in eius regressum ad corpora.*

26. De- Respondeo. Nullum dogma de anima rationali est perniciosius in philosophia, vel Theologia, quam mortalitas. Maxime verò hoc aduersatur philosophiæ Aristotelicæ. Vobis Epicureis sit satius mortalitatem ponere. Mihi mors animæ non placet. Sed videamus, quomodo hoc probetis in §. 3.

Offensio In §. 3. *Fabulosior siquidem est animarum circulatio, etiam in sola corpora humana, quam mortalitas ipsa.*

27. De- Hoc dictum est à vobis, sed non probatum. Hoc est detestabile, proponere asserta tam absurda, & nullam probationem afferre. Reprobabo ego vos ratione, quâdo sine ratione loquimini. Fabula est enunciatio falsa, & ficta. Vos quatuor falsitates ponitis, ponendo animam mortalem. Primâ, esse substantialem animæ extra corpus aufertis. Secundâ, durationem eius perpetuam. Tertiâ, beatitudinem, & miseriam secundum earum essentias destruitis. Quartâ, durationem perpetuam, vel temporalem istorum. Chimæra est monstrum tricorporeum, fabulosum hoc monstrum vestrum quadricorporeum est. Ego verò supposita æternitate Mundi, quæ est falsa, concedo vnum falsum ex istis quatuor, scilicet perpetuitatem felicitatis, & miseriam aufero. Non ne fabulosior est opinio, quæ quatuor monstra fabulosè coniungit, quam, quæ vnum illorum tantum ponit? Fabulosior ergo est mortalitas vestra, quam circulatio Aristotelica; nam vos falsò eam appellatis Pythagoream.

Offensio *Et utique ex Philosophia potiores rationes, & ex Aristotele plura, ac manifestiora loca pro animæ mortalitate, quam eius circulatione habemus.*

In prima propositione dicitis vos ex philosophia habere ratione, potiores pro mortalitate anime, in secunda asseritis vos habere plura, & manifestiora loca Aristotelis pro mortalitate, quã pro circulatione. Distinguitis hoc loco philosophiam præcisè sumptã à philosophia Aristotelis, & asseritis vos ex philosophia habere rationes potiores pro mortalitate. *Potiores*, est nomen cõparatiuum deriuatum à vocabulo antiquo *potis*, quod significat potens, bonum, efficax. Quarè habetis rationes meliores, potentiores, efficaciores pro mortalitate.

XXXV.
28. Dec.
fense.

Hæc vestra prima propositio est hæretica, & probabo infra ipsam esse iam damnatam in Concilio Lateranensi sub Leone 10.

Secunda propositio vestra est mihi incredibilis.

A principio istius offensionis hucusque, nullam prorsus authoritatem Aristotelis attulistis, siuè ad probandam vnitatem numericam hominis, aut corporis coniuncti cum intellectu redeunte in corpus nouum; siuè ad improbandam circulationem animorum in corpora noua; siuè ad probandam mortalitatem animæ intellectuæ. Id ipsum facietis in subsequentiis. Solum illas authoritates, quas ego citavi, vos rescribetis, vt post patebit. De vestro, nihil. Idem fecistis in alijs offensionibus præteritis. Igitur ex istis exemplis probatiuis non credo vos meliores authoritates pro mortalitate producturos.

Alia ratione ad non credendum adducor. Quia non est discipulus super magistrum. Sed Scotus magister vester in 4. dist. 43. quæst. 2. K. volens probare, quòd intellectus sit simpliciter corruptibilis probare tamen iuxta sententiã Arist. producit textum illum primi de anima, *Intellectus corrumpitur in nobis quodam interiori corrupto*. Sed Aristotelis textus 66. primi de anima sic habet. *Ipsum igitur intelligere, & ipsum speculari marcescit, alio quodam interius corrupto*. Aristoteles in textu græco, & latino ait, *intelligere*, Scotus posuit *intellectus*. Intelligere aliquando est, aliquando non est nam est: accidens. Sed intellectus videtur innasci in corpore, substantia quædam existens, & non corrumpi, 1. de anima 65.

XXXVI.

Secundò citat. 7. metaph. *Ex intentione vult Aristoteles, quòd*

omnes partes, quæ possunt manere separata à toto, sunt elementa, id est partes materiales: sicut ipse accipit elementa. Et præter tales, nec est ponere in toto aliquam formam, qua totum est illud, quod est: non posset manere separata à parte materiali, toto non manente. Et sò duæ conditiones sunt, quæ in textu non reperiuntur. Præ est particula *omnes*, nec enim in textu est. Secunda de forma, quæ non posset manere separata à parte materiali. In quibus pauculis tota vis argumenti consistit.

Aliæ duæ authoritates nil faciunt contra eum, qui tenet conclusionem. Vos sanè eritis imitatores præceptoris vestri referendis authoritatibus.

Vnum tamen, quod mihi suspicionem ingerit, dicam. Excellentissimus vir, Fortunius Licetus, in opere de animarum immortalitate, amplissimo rebus, & verbis elegantissimo, sum cum diligentia collegit, quæ à multis sæculis obiectæ erant, authoritates ab Alexandreis contra immortalitatem. Idem præstitit, & solertet, & diligenter, & eleganter Excellentissimus Dominus meus, Ioannes Cottunius in lib. de triplici statu animæ. Contradictis vos ex istis, & fortè etiam ex mea Vestigat authoritates. Sed si ego moriar, (iam enim instat mors) uenturi viri præclarissimi, vindices Aristotelis, & furta detegeatque obiecta resoluunt.

XXVII. Interea rogo vos, & obsecro humiliter per viscera Domini nostri Iesu Christi, ne meliorem Christianorum partem fecere tentetis. Homines doctrinis deditis sunt, vel melior, optima pars Ecclesiæ Christianæ. Maximo damno fuit Perponatius olim, & nunc sunt quidam, dum Christianam iuuentutem corrumpunt hoc dogmate de mortalitate animæ. Si erant & authoritate sapientissimi Philosophi, & ratione apparenti sciant animam esse mortalem suapte natura; consequenter tenent Christum esse mendacissimum seductorem, Christianos Doctores esse, & seductos, & seductores, qui dicunt animam (sed sine vlla ratione dicunt,) occidi non posse: eoque per fallaci spe & fallaci timore futurorum honorum, aut malorum priuant homines bonis præsentibus, & futuris: & in hac vici constituant miserabiliores omnibus alijs hominibus. Quot
gumen-

gumenta proponetis, tot Diaboli tentamenta necetis contra fidelium salutem, contra Ecclesiae propagationem, contra fidei veritatem. Nam nisi credatur animae immortalitas, frustrà Iudicium, Infernus, Limbus, Purgatorium, Paradisus, frustrà omnia Ecclesiae sacramenta, & sacra sunt. Propter hoc Articulus Oxoniensis talis est constitutus.

Item, quod non est inuentum ab Aristotele, quod intellectus manet post separationem.

Saluberrima prouisio: ne etiam sub Aristotelis nomine fides catholica impugnetur, vel haeresis defendatur: neue fideles haeretici fiant. Quid enim refert ad Christianam fidem ad Christi fideles, si sub nomine Caluini, aut Aristotelis fideles peruertantur, haeresis propagetur? Tantundem est. Propter quod optimum existimaretur, si articulus iste in Oxoniensi Vniuersitate latus, in Christiana Vniuersitate sanciretur: ne scilicet sub quocunque nomine, etiam Aristotelis, mortalitas animae, aut atomitas mundi probarentur, vel defenderentur. Nec enim facile est explicare, quanto cum periculo, & pertinacie animarum Christi sanguine pretioso redemptarum, hoc fiat. Rogo igitur, quantum possum, superiores, quorum hoc interest, ne dicto, aut scripto ista permittant amplius.

C A P V T IV.

Offensores ex Aristotele opponere promittunt, sed tandem nihil opponunt.

Sed agè, loquamur in Aristotelis sententia.

Hucusque extra Peripatum, quare & extra propositum locuti estis: Agite igitur cum Aristotele.

Nullibi eam reprobaui, ait Ferchius, nisi ut à Pythagoricis ponebatur de quolibet in quodlibet corpus, etiam brutale; ut constat primo de anima 53.

Offensio
29. De
fensio

Offensio

Decepiſtis me. Putabam vos locuturos in Ariſtotelis ſenten-
 tia. At iſta ego locutus ſum ex Ariſtotele, non vos. Ergo i-
 primo de anima 53. per me citato in Veſtig. 6. num. 126. Ari-
 ſtoteles comparat animam ad corpus in ratione *forma ad mate-*
riam, agentis ad paſſum, efficientis principalis ad inſtrumentum. Ha-
 bitudo, ſeu ratio formæ ad materiam per ſe, eſt vniuerſalis, vt
 qualibet forma eiufdem rationis poſſit recipi in quamlibet ma-
 teriam eiufdem rationis. Habitudo agentis ad paſſum ſimiliter
 eſt vniuerſalis; nam quodlibet agens eiufdem rationis poteſt
 agere in quodlibet paſſum eiufdem rationis. Habitudo agentis
 principalis ad inſtrumentum eſt indeterminata ad inſtrumenta
 eiufdem rationis. Vt artifex ſiue vno, ſiue altero malleo eiufdem
 rationis, clauum trudet. Ex iſtis tribus Ariſtoteles oſtendit a-
 nimam non poſſe de corpore hominis in corpus leonis, aut cu-
 preſſi ingredi. Quæ rationes ita ſe habent, vt nulla concludat
 migrationem de corpore vnius ſpeciei fieri non poſſe in corpus
 eiufdem ſpeciei. Id ipſum patet in lib. 2. de anima 26.

Seco. 2. d.
 20. q. 2. &
 3. d. 13. q.
 1.
 Scot. 3.
 prob.

Imo textibus iterum, atque iterum conſideratis in primo de
 anima tex. 51. 52. 53. Ariſtoteles animæ migrationem, vel re-
 greſſum nullatenus tangit: ſed ingreſſum præciſè. Siue enim
 primò, ſiue ſecundò, vel tertio, anima in corpus ponatur, ſem-
 per expoſcit corpus determinatæ ſpeciei, non autem cuiuslibet,
 neq; anima formicæ poterit informare ſemel vel & corpus vitis,
 aut leonis, aut hominis, vt eſt in Pythagoricis fabulis. Re-
 greſſum autem in corpora vel alterius, vel eiufdem ſpeciei non
 negat, ſed affirmat in corpus eiufdem ſpeciei. Vnde in 1. de
 anima 65. Ariſtoteles expreſſè docet viſiuam, quæ erat in oculo
 ſenis, poſſe videre, ſi accipiat oculum iuuenis: ergo de mate-
 ria, de paſſo, de inſtrumento vnius ſpeciei poterit migrare in
 aliam numero materiam, paſſum, inſtrumentum eiufdem ſpe-
 ciei. Sed quod ex hypothefi impoſſibili dicitur de ſenſu, ibidem
 ſine hypothefi affirmatur de intellectu, qui de corpore ſenſcende
 incorruptus migrat in corpus adoleſcens.

Hinc ſtatuo duas conſiſiones, vnã affirmatiuam.

XXXIX

1. Ariſtoteles migrationem Pythagoricam de corpore vnius
 ſpeciei in corpus alterius ſpeciei impugnauit, ex 1. de anima 53.

Et 2. de anima 26.

2. Negatiuam. Aristoteles regressum animarum rationalium ex corpore humano vetere in corpus nouum eiusdem speciei non impugnavit in ijs locis, nec alibi, quod sciam. Quare & ex affirmatiua, & ex negatiua conclusione, colligo. Quando erat locus, & tempus proprium reprobandi, vel approbandi migrationem de specie in speciem, vel de singulari in singulare: Aristoteles tenebatur sufficienter reprobare, & approbare propositum. Sed neque ex verbis suis, neque ex rationibus impugnatur migratio de singulari in singulare corpus eiusdem speciei; sed solum de corpore vnice speciei in corpus alterius speciei. Igitur reprobauit migrationem secundum speciem, approbauit secundum numerum: cum enim debuit impugnare, non impugnavit. Quo arguendi modo vsi estis & vos, ad afferendas definitiones primarum qualitatum, in lib. de Gener. disp. 7. quest. 2. art. 2. cap. 27. quia enim non impugnatis, deducitis, quod eas receperit ab Antiquis.

Proposui conclusiones meas, affirmatiuam, & negatiuam. Igitur ex Aristotele magis promissa arguite contra eas.

Sed nullibi quique eam afferunt, subdimus nos, adeo ut non magis ipse affirmare hoc possit in Aristotelis sententia, quam nos negare. Offensio

In his dictis lego *subdimus nos* igitur hæc sunt vestra dicta, non Aristotelis. Pro auro sciriam datis. 31. Defensio

2. Præterea, mea conclusio est, vs vos refertis, *nullibi eam reprobauit*, scilicet circulationem de corpore in corpus eiusdem speciei. Vestri officij erat probare affirmatiuam contradictoriam, *Alicubi reprobauit* circulationem talem. Hoc non probatis.

Adde, argumentum esse ab autoritate negatiuè. Cum oporteret ostendere positiuè locum, in quo Aristoteles reprobauit meam sententiam.

3. Cautela sophistica est diuertere à parte opponentis ad partem respondentis, quod fit propter defectum argumentorum, induendo formam respondentium, vt respondentes faciant argumenta ad probandum. Ita Scotus 1. dist. 3. quest. 7. X. & quol. 15. A 2. quod sæpius repeto, quia sæpius in hoc peccatis. Ita vos nunc à parte opponentis transitis ad partem respondentem.

dentis, quia deficitis in probando, & induitis personam respondentis, negando non magis ipse hoc affirmare possit, quam negare. Mea conclusio est negatiua. Nullibi reprobaui istam circulationem. Vos subditis aliam negatiuam, nullibi asseri scilicet vultis, vt ego probem, quòd Aristoteles asseruerit.

Probate si quid habetis, cautelam sophisticam dimittite, enim me decipietis.

Offensio. *Nec dicat hoc colligi ex 2. de generat. cap. ult. vbi ponitur in generabilibus. circulum in specifica identitate ad earum perennem seruationem. In perpetuis verò ponitur circulum in numerica identitate: & ideò quia corpora humana sunt corruptibilia, redeunt ea specie tantum. At quia rationales anima sunt indefinentes, ea numero secundum circulum reuertentur.*

Quod confirmat ex 4. de generat. animal. cap. vlt. vbi ait Aristoteles, animalium ortus circuitu caelesti gubernari, nempe sub caelestem circulationem imitentur.

32. De-
fensio.

Textus istos non à vobis notatos, sed à me ostendo; nam stigmat. 6. num. 143. scribo.

XL.

Circulus est ab Aristotele positus in rebus generabilibus vniuerser ad eorum perennem conseruationem, ex lib. 2. de generat. & rupt. cap. ult. specialiter in 4. de generat. animal. cap. vlt. asseruit animalium ortus circuitu caelesti gubernari. Erit miraculum aliquem textu citetis ex vobis; sed non facietis tale miraculum sat scio.

Scribitis, *ne dicat hoc colligi*. Vestram hanc imperator maiestatem, qua mihi præscribitis, *non dicat, vel dicat*, recognosco.

Dico igitur primò, per istos textus à me citatos non impugari duas conclusiones suprapositas: concessis enim ambobus istibus, nego consequentiam hanc, ergo impugnaui circulationem de corpore humano in corpus humanum; quam consequentiam nequè nunc, nequè in posterum probabitis.

Secundò dico, vos adiungere ex illo textu ista, *in perpetuis ponitur circulum in numerica identitate: & ideò quia corpora humana sunt corruptibilia, redeunt eadem specie tantum*. Tunc argumentor sic: Quorum substantia est corruptibilis, illa in circulatione reuert

reuertuntur eadem specie tantum, non numero. Atqui corpus hominis, & homo sunt substantiæ corruptibiles, ergo in reditu non reuertitur idem corpus numero, vel idem homo numero. Vos tamen cap. 1, & 2. volebatis contra me, idest contra Aristotelem, quod idem corpus numero, & idem homo numero naturaliter reuerterentur.

Sed certè nil minus cogitauit Aristoteles prefatis in locis, quàm asserere animarum rationalium circulationem. Nam primo loco per ingenerabilia eadem numero recurrentia in circuitu celestes intelligit orbis, ut omnes exponunt, & præsertim Scotus 4. dist. 43. quæst. 1. ad tertium princ. Et constat ex ipso contextu. Sic enim reuoluuntur in girum, ut eadem numero ad idem reuertantur punctum, quia eorum circulatio est per motum localem, non generationis, & corruptionis, anima autem si per circulum reuerteretur in corpora; sanè talis circulatio non fieret per solum motum localem, sed per veram generationem substantialem qualis est generatio.

Transistis ad partem respondentis; non enim vultis arguere contra me. Satis ergo mea conclusio defensa est, quæ impugnata non est.

Ad quid debeo respondere? ad nihil.

Scribitis, certè nil minus cogitauit ibi Aristoteles, quàm asserere animarum rationalium circulationem. Euasistis diuinatores, qui cogitationum secreta scrutari vultis. Nego igitur istam propositionem: primò quia temerè cogitationes cordis scrutatur, & petit principium: secundò quia non est contra conclusionem meam. Mea conclusio fuit. *Aristoteles non impugnauit circulationem animarum in corpora eiusdem speciei.* Hoc teneor defendere. Ad placitum vestrum, nec defendere, nec probare teneor. Sed consequentia vestra est, *non asserit circulationem, ergo impugnauit circulationem;* simpliciter nego consequentiam. En similem. Aristoteles non asseruit, quod stellatum moueatur ab occasu ad ortum: ergo impugnauit. Quale est istud argumentum? Peccat in forma. Antecedens est negatiuum, & conclusio affirmatiua: quod logicæ repugnat.

Vtèrius ex meis dictis paulò ante relatis patet me fideliter citasse dicta de generabilibus vniuersaliter, de generabilibus ani-

8. impo-
stura.

malibus particulariter. At ex istis autoritatibus non colligitur conclusio ista, ergo in præfatis autoritatibus Aristoteles ponit circulationem animarum. Tale argumentum vos non imponitis, ut vestram imposturam solvatis. Solùm enim istis sequitur, quòd hominum generatio fit per circulum; nec etiam homo est vnum ex generabilibus, & vnum ex animali generabilibus.

Ad hoc autem, ut generatio hominum circularis applicetur ad animam, aliquo colore probabilitatis, non sufficit vna propositio, sed alia est necessaria.

Primo quidem animaduerto ad numerum 127. vest. 6. isth *Cui opinioni colorem aliquem probabilitatis sequentibus capitibus feremus ex Aristotele.* Sciebam, quòd circulatio animarum falsa: unde non potest demonstratiuè probari: neque est simpliciter probabilis, sed tantum ex suppositione falsa æternitatis recipit quandam speciem probabilitatis. Aliquid autem est probabile, vel arguendo, vel respondendo. Volui datè colorem isti opinioni respondendo, ut patet in Vestig. 6. num. 1 & 143: vbi respondebam ad argumenta aduersariorum. Certe ergo Aristoteles argumentum ex æternitate motus ad animas rationales applicatum non soluerit: quilibet ex Peripatetis quærit colore illum modum respondendi, quem, vel per se uenit, vel ab alijs didicit; sic enim quærit defendere Aristotelem, quoad fieri potest probabiliter. Nunc autem ex erroribus qui de anima rationali ponuntur propter æternitatem motus *peffimus omnium est mortalitas anime rationalis*, minor error circulatio animarum. Quid enim attulistis ex Aristotele ad eam impugnandam? Nihil. At contra mortalitatem, plurimè ego attuli autoritates in 6. Vestigat.

XXII.

Cum igitur textus illos non attulerim ad arguendum, nec concludo: nec mirum est, si respondens non arguat. Si vestigatione 6. circulationem probare voluissem, & alia, & aliter scripsissem. In præfata tamen descriptione duo argumenta: vnum ad probandam circulationem in Aristotele, alterum ad numerum 40. ex 1. de anima 65. alterum ad numerum 41. ex 1. de anima 53. Ex istis quoque textibus præsertim ex 2. de gen. & cor. cap. vlt. formal

infe.

inferius argumentum: quo formato patefcet, vos non foluisse argumentum in illo teni contentum.

Neque tamen fi ego non probauiffem; propter hoc conclusio effe impugnata, vel falfa. Frequenter enim conclusio effe vera, fed ratio pro illa non effe efficax. Scotus quolib. 2. quatuor affert rationes aliorum Doctorum probantes, quòd in diuinis non poffunt effe duæ generationes; fed rationes non iudicantur efficaces, cum conclusa fit veriffima. In 4. dift. 1. quæft. 1. quatuor affert rationes aliorum probantes, quòd creatura non poteff creare. Scotus conclusionem approbat, rationes illas reprobat. Dato igitur, & non concesso, quòd ego non benè probauerim circulationem animæ intellectiuæ in via Aristotelis: non fequitur propter hoc, quòd conclusio in Aristotele fit falfa; neque fequitur, quòd vos probaueritis eam effe falfam. Sed benè fequitur, quòd vos detraçiffis in probando: & quòd, cum nihil poffetis proponere cõtra conclusionem arguendo, caute refponderetis ad meæ refponfiones.

Citatis contra me Scotum, & male, primò, quia in hac materia Scotum non recipio, fed veluti Alexandream reijcio. Secundò, quia non reftrixit axioma ad orbem, vti vos contra textum feciffis: quòd mox dicam ad num. 45.

Ad hæc expungo aliquid falsum in veftro dicto. In cælo XLIII. ponitis reuerfionem eiuffem numero per motum localem, non per generationem, & corruptionem fubieçti, ad quod reuertitur. Arist. in 4. phyf. 45. tradit cælum non effe in loco, ficut neque anima efl. *Alia verò in loco fecundum accidens, vt anima, & cælum.*

Sicut ergo primum cælum non effe in loco per fe, fed mouetur de loco ad locum fecundum accidens, quia fecundum partem mouetur; neque tunc generatur, vel corrumpitur cælum; fed corpus fubcæleffe, à quo, vel ad quod cælum appropriat, generatur, vel corrumpitur. Ità dico de anima intellectiuæ: quando corrumpitur, vel generatur homo, anima intellectiuæ, quæ non effe per fe in loco, mutatur per accidens fecundum locum, quia ex præfente huic loco corporis corrupti, fit ei non præfens: & ex non præfente loco corporis geniti fit ei præfens per acci-

dens: & sicut cælum fit præsens corporis subcælesti genito et nouo, sic anima fit. Quando Aristoteles in secundo de generatione cap. vlt. dicit, cælum reuerti per motum circula-rem, liquitur de subiecto ipsius motus: non de termino per motum quæsito, vel producto. Sic & anima, quando de corpore in corpus migrat, est subiectum mutationis localis secundum accidens sed non est subiectum generationis, vel corruptionis, nisi fortè loquamini de generatione materiæ proximæ, vel homini confundendo ista. Aristoteles tamen in re perpetua confidit circulationem, vt in subiecto. Sed anima non est subiectum generationis, vel mutationis substantialis: ergo malè dicitis eam redire per mutationem substantialem. Si autem velitis loqui de generatione corporis subiecti, tunc etiam cælum reuertitur per generationem, vt reuertentibus stellis calidis, generatur igitur reuertentibus frigidis, generatur terra.

Offensio *Alio loco intendit solum Aristoteles ostendere circulationem incorruptibilibus, in specifica identitate per generationem pendere à circulatione orbium cælestium, præsertim solis, & lunæ factam per motum localem in identitate locali, aliqsi probaret quoque reditum circulationem animarum brutorum, cum de cuiuscunque animalis tu, & interitu ibi loquatur.*

XLIV. Non est intentio Aristotelis ostendere in illo textu, quod identitas specifica in subcælestibus sit à circuitu cæli; sed intentio est docere, quod ex conuersione cælesti fiunt conuersiones in subcælestibus secundum determinatas periodos temporis sub cælo; sicuti sunt determinatæ conuersiones temporum sub cælo.

33. De-
fensio.

Consequentiam verò quam facitis ad probandum, nullam quia non sequitur, tractat de omnibus animalibus, ergo ar- gumentum omnium animalium redirent in circulum. Nam reuersio in circulum secundum identitatem numericam datur incorruptibilibus; at animæ brutorum non sunt incorruptibiles; ergo non sequitur, si omnia animalia generantur per circulum, animalium, sed solum animæ incorruptibiles redeunt per circulum.

Deinde plus accipitis in argumento, quam in textu sit. non est de reditu in identitate specifica, vel numerica

que de distinctione substantiæ corruptibilis, aut incorruptibilis. Accipitis ergo, quod placet, ad textum torquendum, quod placet. Equidem duos illos textus non citaui ad aliud, vt constat ex meis verbis paulò ante rescriptis, nisi ad ostendendum omnium subcælestium in generali, & animalium in speciali generationes perfici circulatione. Sed ad concludendum, quòd anima rationalis in corpore circulariter generato cum identitate specifica, reuertatur circulariter in identitate numerica, adiunxi. *Porrò quæ sunt perpetua, eadem numero redeunt: quæ sunt caduca, redeunt eadem specie. Ergo quia corpora humana sunt corruptibilia, redeunt eadem corpora specie, non numero: quia rationales anime sunt indefinente, eadem numero secundum circulum reuertuntur.* Hæc in Vestigatione. sed quia hoc vobis non videtur sufficere, consideremus textum.

sub n. 402

Voss. 63

n. 1432

Aristoteles loquens de cælo in particulari, non colligit axiomata de cælo, vel de corpore, Sed de substantia in communi. Substantia duplex est, corporea, vel incorporea: corruptibilis, vel incorruptibilis. Nec inconsideratè Aristoteles ab inferiore ascendit ad superius, relicto nomine cæli, vel orbium: ignis, vel aquæ. Ascendit ergo ad generalissimum dicens. *Quorumcunque incorruptibilis est substantia, quæ mouetur, manifestum, quod & numero eadem erunt, &c.* Substantiam dicit, non orbis. *Quorumcunque autem non, sed corruptibilis, necesse est specie, numero autem non reuerti.*

XLY:

2. de gen[er] ulz.

Consideretur iam substantia incorruptibilis, est ne sola cælestis? Non vtique; nam & materia prima est substantia incorruptibilis 1. phys. 82. quæ mouetur motu communi, vt in 3. phys. 6. motu generationis, & corruptionis.

Quando igitur ex aere fit aqua, & rursus ex aqua aer, composita reuertuntur eadem specie, non numero. At materia prima, quòd ad partes manentes in tota transmutatione, eadem numero, quæ fuit sub forma aeris, reuertitur ad formam aeris: id quod maximè fiet, posito casu Secti de materia seruata in vase chimico, quod vocant vrinale 4. dist. 43. quæst. 3. D.

Igitur illa prima propositio Aristotelis, *quorumcunque substantia est incorruptibilis, quæ mouetur, redeunt eadem numero:* est

vniuersalior corpore cælesti.

Hac propositione accepta tanquam maiore, per locum probabilem à toto vniuersali addo minorem. Sed anima rationalis est substantia incorruptibilis, & mouetur per accidens secundum locum, quemadmodum & cælum 4. phys. 45. ergo etiam anima rationalis redit eadem numero.

XLVI.

Rursus per locum à simili, sicut se habet vna substantia incorruptibilis ad motum localem, respectu corporis, cui fit præsens, sic se habet alia; patet propter similitudinem in ratione substantiæ incorruptibilis, in ratione præseniæ ad corruptibile sibi proportionatum, & in motu locali, quo potest acquiri præsentia talis: atqui cælum est substantia incorruptibilis, & anima rationalis similiter: cælum per motum localem secundum accidens mouetur, & per talem motum fit præsens corpori corruptibili, vt forma materiæ ex 4. phys. 49. & 4. de Cælo 23. & 35. anima rationalis quoque est subiectum motus localis secundum accidens, per quem motum fit præsens corpori corruptibili, vt forma materiæ; igitur sicut cæli substantia per motum suum fit eadem numero præsens de nouo corpori corruptibili eidem secundum speciem saltem: ita quoque anima rationalis per motum suum eadem numero fit de nouo præsens corpori corruptibili eidem secundum speciem.

Top.

Scio adesse aliquam dissimilitudinem cum similitudine, nam hoc est in omni loco à simili, vt ex 1. Top. cap. vlt. Sed cum similitudo sit in subiecto incorruptibili, in medio motu, in termino, cui: probabile est, vt substantia vtraque tanquam forma incorruptibilis redeat ad suam materiam corruptibilem.

XLVII.

Sex defectus iam enitescunt in hac vestra impugnatione circulationis propositæ.

Primus, non arguisse contra meam conclusionem.

Secundus, responsionem loco argumenti attulisse.

Tertius, nullius textus Aristotelici vos recordatos esse, cum hoc promiseritis facere.

Quartus, rationem pro vestra responsione fallacem proposuisse.

Quintus, respondisse ad id, quod non erat argumentum pro circu-

circulatione, quasi esset argumentum.

Sextus, argumentati ex negativa ad affirmatiuam.

Addo septimum pro corollario, nō considerauisse in textu Aristotelis discrimen inter orbis cælestes, & substantiam. Restrungitis enim ad orbis, quod Aristoteles ad omnem substantiã incorruptibilem extendit.

C A P V T V.

*Ratio ex Aristotele affertur ab Offensoribus, sed soluta
fuera prius, & solutio defenditur.*

DEinde Ferchianam hanc animarum circulationem directè impu- Offensio
gnat ratio Aristotelis.

Veritate conuicti ostenditis, vos hucusque indirectè pugnasse 34. De-
fensio
respondendo, non arguendo. An directè pugnabitis, videbi-
mus.

Circulationem Aristotelicam appellatis Ferchianam. Non
sum auidus laudis, nec timidus vituperij procedentis à vobis.
Hæc opinio de circulatione animarum rationalium in corpora
humana tantum, supposita cum Aristotele æternitate motus,
non fuit à me primo inuenta. Ferchij est, Ferchiana non est.
Theophrasti, Themistij, Simplicij, Auerrois fuit. Et in Vestig.
Specialiter eam ascripsi Bessarioni, & Contareno Sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ Cardinalibus, quorū sententiam nunc naso sus- Plures mi-
lios addi
di supe-
rius nu.
17 & in
fereus
nu. 88.
penditis, malitiosè tacito nomine eorum. Itaque laudem ve-
stram alijs defero. Vestra vituperia facilè feram, & longè faci-
lius ferrem, si aliquo cum fundamento Aristotelicę authoritatis
procederent. Sed verba vestra sunt, Aristotelis non sunt. Ex-
periamur singillatim sequentia.

*Ferchianam animarum circulationem directè impugnat ratio Ari- Offensio
stotelis 1. psst. lo. cit. qua reijciebat circulationem Platoniam, ibi
enim contra Platonem inferebat, quod nostrum scire esse quoddam
reminisci eorum, qua sciimus in alio seculo.*

Erratis in Aristotelis intentione, in Aristotelis argumenta 35. De-
fensio.
tione.

Inten-

XLVCM

Intentio Aristotelis in loco cit. primi post. cap. 1. est inuenire modum acquirendi scientiam, non est impugnare circulationem. *Antequam autem inductum sit, aut acceptus fuerit syllogismus, modo quidem aliquo fortasse dicendum est scire, modo autem alio non, &c. Sed manifestum, quod ita quidem scit, quoniam vniuersaliter scit, simpliciter autem non scit.* Ergo intentio Aristotelis est inuenire modum, quo scitur, & quo non scitur, conclusio antequam, vel postquam demonstratio facta est.

Argumentatio Aristotelis immediatè sequens ad uerba citata hæc est. *Si verò non, quæ in Menone dubitatio continget, aut enim nihil addisces, aut quæ nouit.* Non infert contra Platonem, quod nostrum scire esset reminisci, quoniam inferret tanquam inconueniens, quod Platoni non est inconueniens. Quarè & in textu, nec uocabulum circulationis, neq; reminiscentiæ, neque uocabulum æquiualeus adest. Distinguite igitur in Dialogo Platonis, cui titulus est *Meno* dubitationem propositam à Menone & solutionem datam à Platone in persona Socratis. Aristoteles commemorat dubitationem Menonis, & ex ipsa confirmat propriam solutionem, quod conclusio antea scitur vniuersaliter non scitur simpliciter. Si uero non ita dicatur, sequeretur dubitatio in Menone proposita; nam si non scit vniuersaliter, nec simpliciter conclusionem, nihil addisces. Si uero sciat, etiam simpliciter, tunc addisces, quæ nouit. Solutionem Platoniam non refellit.

Offensio *Hæc ratio autem equè conuincit, siue anima in idem numero corpore redire dicatur; siue in idem specie.*

1. *Habitus enim, & species intelligibiles in anima recipiuntur, conseruantur, non in toto coniuncto.*

2. *Et cum nulla sit ratio cur in statu separationis illa adhuc non tineat, cum ab organis non dependeant & habeant esse permanenter differentiam actuum.*

3. *Nec nullum contrarium eis opponatur.*

4. *Consequenter quando rursus redibit ad informandum corpore species suppeditabit ad recognoscenda obiecta antea nota; siue in corpore, siue in eodem.*

5. *Vnde ratio contra Platonem non procedit, quia poneret animam*

redire

redire in idem corpus, sed absolute, quia ponebat eam in corpus re-
verti, siue sit idem numero, siue specie, & ideo circulationem ani-
marum impugnat quocumque modo ponatur.

6. Respondet Ferchius Aristotelem huic dubitationi satisfacere.

Ex isto S. ultimo vestro patet, vos esse mendicos, vel fures
argumentorum à me propositorum Vestigat. 6. De vestro nihil.

36. De
fensio₂

Sed in ista ratione, quam, vt Aristotelicam producitis multa
sunt contra Aristotelem.

Prima particula debet esse de memoria, & remiuiscencia, de
qua vultis, quòd Aristoteles disputet contra Platonem, & con-
tra me. At obiecta memoriæ, & reminiscenciæ sunt phantaf-
mata, & in phantasia; quare sunt in toto coniuncto; & coniu-
cto destructo, destruuntur, quod est contra vos.

IL

In lib. de memoria, & reminiscencia species memorabilium
collocat in primo sensitivo cap. 1. *Quare manifestum est, quòd primo
sensitivo horum cognitio est, memoria autem ea, quæ est intelligibulum
non sine phantasmate est. Quare intellectui secundum accidens, utiq;
erit, pre se antea primi sensitivi. Vnde, & alijs quibusdam inest a-
nimalium, & non solum hominibus, & habentibus opinionem, aut
prudentiam. Si autem intellectuum pariter esset, non utique inef-
set multis aliorum animalium: forte autem nulli mortalium. Pere-
unte autem per se subiecto specierum memorabiliu, & actuum
memorandi, & habituum: perit etiam species, & habitus, qui
sunt in subiecto per accidens; nec enim, quod est per accidens
est prius ijs, quæ sunt per se, sed posterius: at prius potest
esse sine posteriori s. iust. 16. & non è conuerso. Quare,
si qui sunt habitus, vel species memorabilium in intellectu;
ipsi corrumpuntur, corrupto coniuncto, & speciebus per
se memorabilibus in coniuncto existentibus. Et intra cap. 2.
Quid igitur est memoria, & meminisse, dictum est, quòd phantasma-
tis, vt imaginis, cuius phantasma est habitus: & cuius particule earum,
quæ in nobis, quòd primi sensitivi, & quo tempus sentimus.*

Arist

11. mem
sam. 3. ca
ult.
Piccolom.
in 3. uni-
me tex.
20. con-
fid. 20

Ls

Secundò, de reminiscencia in eodem lib. cap. vlt. *Quod au-
tem, inquit, corpoream quiddam ipsa passio, & reminiscencia in tali
phantasmate, signum est turbari quosdam cum non possunt reminisci.*

Constat, quòd reminiscencia, & memoria sunt partis sensiti-
uæ, sunt corporea, sunt totius coniuncti per se: per accidens

sunt ipsius intellectui . Ità cum Aristotele, cuius contrariu
 vt Aristotelicum proponitis .

LI.

Secunda particula primò continet cautelam sophisticam
 inde contra Arist. est Dicitis, *Nulla est ratio cur anima in statu
 rationis non retineat species, & habitus* ; hoc est non reddere ra
 nem conclusionis, sed quærere rationem ab alijs, quod fit
 ppter defectum probationis . Nam si neq; ego, neq; vos sciat
 rationem, quare anima species, & habitus in separatione au
 dat, vel retineat; nostra ignorantia non est medius terminus
 cens *propter quid*, vel retineat, vel amittat . Arguo sic . *N
 ratio est à vobis scita contra conclusionē, ergo conclusio vera* . Profo
 cōsequētia isthæc est nullastale est argumentū vestrū . Nunc
 mē nō quærimus rationē ex parte rei, nā quærimus mentē A

Secundò igitur contra Aristotelem est propositio, vt
 go Vestigatione sexta numero 108. scripsi, vos legist
 sed scientes, & volentes tacuistis, vt lectorem deciperetis, &
 accusaretis . Textus est in lib. de longitudine, & breuitate
 tæ cap. 2. *Sunt enim & propriae corruptiones multis entium, vt sci
 tie sanitati, & egritudini; hæc enim corrumpuntur etiam
 corruptis susceptiui, sed saluatis: vt ignorantia quidem corrup
 reminiscētia, & disciplina: scientiæ autem obliuio, & deceptio
 cundum accidens autem consēcuntur naturalia aliorum corruptio
 corruptis enim animalibus corrumpuntur, & scientia, & sanitas,
 in animalibus.* Aristoteles dicit, quòd in corruptione animi
 corrumpitur scientia, quæ erat in illo. Vos affirmatis, quòd
 corrumpitur habitus scientiæ . Non obstante vestra ratio
 quòd scientia non dependeat ab organis, quòd habeat esse p
 manenter ad differentiam actuum, Aristoteles asserit, destru
 animali, destrui scientiam . At quilibet Peripateticus magis c
 det Aristoteli de propria sententia, quàm vobis .

Hoc ex capite de quali posito inter prædicamenta licet co
 gere; nam loquens de habitu scientiæ, & virtutum ait .
*quis vel mediocriter sumat scientiam, nisi grandis permutatio fa
 sit, vel ab aegritudine, vel ab aliquo huiusmodi, &c. non vident
 posse factè moueri.* Sic Valerius Maximus narrat iectu lapidis Pi
 losophum quendam memoriam litterarum perdidisse & Sab

licus

licus ait, Messalæ Coruino oratori ob aegritudinem grauem, & seruatorum memoriam, & proprijs nominis oblitteratam fuisse. At nulla est permutatio in homine atrocior, 3. Nicom. cap. 9. quàm mors: unde in tali permutatione omnes scientiæ, & virtutes acquisitæ secundum Aristotelem pereunt. Hoc autem est, quia perit subiectum primum, sine quo intellectus nihil intelligit, amat, odit, reminiscitur, meminit gestorum circa sensibilia.

Hoc idem, quod ego nunc dico, vos, vt vobis ipsis etiam sitis contrarij, infra dicetis: vt enim dicatis contra me, parati estis etiam dicere contra vos.

Tertia particula vestra. Nullum contrarium opponitur habitibus, & speciebus memorabilium, & reminiscibilium. At Aristoteles longè aliter dixit in 2. cap. de longitudine, & breuitate vitæ citato & 1. pos. 17. nam scientiæ ignorantia prauam cōtrariā esse docuit. Immo assensus vnus cōtradictorij cōtrarius est assensui alterius contradictorij ex 4. metaph. 9. At ex contrarijs actibus, contrarij habitus generantur, si contraria sunt causæ contrariorum.

Falsa est igitur propositio vestra, quæ dicit habitum non habere contrarium.

Bisariam verò destruuntur formæ, vel per causam positiuè destruentem, sic ignorantia praua destruit scientiam, & è contra, sic virtus vitium. Qualis mutatio de vitio in habitum contrarium ponitur ab Arist. post prædicamenta in cap. de oppositis. Vel 2. per cessationem causæ influentis, aut conseruantis; sic actus videndi, vel intelligendi desinit esse cessante influxu actuali in causa. Sic species in sensu exteriori cessat absente obiecto, vel statim, vel paulò post. Ità quoque obliuio dicitur contraria scientiæ: sicut nanq; ex actibus generatur, & conseruatur habitus (Meditationes conseruant memoriam reminiscendo ex cap. 1. de memoria) sic per non actum diuturno tempore, habitus amittitur, Sco. in prol. collater. 4. C. scientia potest obliuio deleri. Exemplum sit in lumine, lumen recipitur in aere, vel speculo, sed remoto corpore lucido, statim species illa, quæ est lumen perit. Verùm idem lumen in lapide Casciastolo recipitur, & aliquanto tempore etiam in tenebris retinetur;

III.

*Offensores
coacti à
veritate
lib. de ge.
cap. 236.
col. 2. &
cap. 277.
col. 1. ac-
cidens
qua non
habens cō-
trarium
corrumpi
docent per
cessationē
influxus
conserua-
tioni.*

Licet. Sed tandem ex absentia causæ conseruantis tabescit. De quâ Licetus insigne opus composuit, de lapide Bononiensi. Præ has formarum destructiones alia est destructio earum per accidens, ut Aristoteles paulò ante relatus dixit. Siuè igitur causas intentionales contrarium habeant, siuè non habeant, destruuntur, vel 1. destructione subiecti per accidens, vel 2. solutione causæ conseruantis. Habitus verò destruuntur, & se, & per accidens, & per positionem contrarij, & per negationem conseruantis. Et in argumento vestro est paralogismus consequentis ab insufficienti enumeratione, causarum corruptionis, vel desitionis.

LIII. Quarta particula vestra simpliciter negatur, tanquam sequens ad tres particulas antecedentes Aristoteli contrarij.

Quinta particula eiusdem est saporis. In primo post. ca. affert Aristoteles ex dialogo Platonis dubitationem Meno sed resolutionem Platonis de regressu animarum, de resuscitatione, Aristoteles non refert, non refellit, non nominat hoc Philosophus præstat, ut superius dixi in 1. met. tex. 49. atque in 2. post. 101. & 102. Quibus docet nec reminiscitiam esse in nobis, nec habitus rerum præteritarum.

*1. met. 48
2. post.
101.*

Colligo in circulatione Aristotelica intellectum in corpore uenientem non deferre secum habitus rerum cognitarum, dum esset separatus à corpora, antequam extrinsecus adueiret corpus, siuè dum esset in corpore præcedente; sed omnino dum innasce. Hinc patet, qualis fuit vestra argumentatio Aristotelica, contexta ex dictis contra Aristotelem.

Offensio Respondet Ferchius huic dubitationi satisfacere Aristotelem 3. anima 20. dum inquit. Non reminiscimur autem, quoniam intellectus passivus corruptibilis est, & siuè hoc nihil intelligit. Hæc est ratio, cur non reminiscimur eorum, quæ anima in alio corpore conuenit, quia reminiscencia, & memoria non sunt sine imaginatione intellectus intelligit quidquam eorum, quæ pertinent ad reminiscitiam sine imaginatione: cum ergo imaginatio præcedentium hominis corrupta sit, non meminit eorum in nouo corpore assumpto ad inuendam.

*LIV.
37. De
sensio.*

Referentes ex vestigat. 6. num. 146. omittitis notatione

3. de anima 20. Nota subiectum quaesiti, *nos*: nota praedictarum, *reminiscimur*. Ex parte subiecti Aristoteles loquitur de se & suis: hi erant viui, & intellectus coniunctus in eis. Vos explicatis subiectum *nos*, id est, *homines mortui*, vel *intellectus separatus*. Ex parte praedicti ibidem probo ex 1. de anima 66. reminisci non intellectui, sed toti coniuncto conuenire. Hoc omititis, quia contradicit primae particulae offensionis praecedentis, & explanationi vestrae sequenti.

Sed nec Aristotelis textus adducitur ad rem, nec solutio in se satis facie. Offensio

Duo facere proponitis, primum inuenio: secundum quaesiti, nec inueni. Ad primum ergo. 38. Defensio

§. 1. *Aristoteles enim tibi non mouet dubitationem, cur non reminiscimur eorum, quae anima cognouit in alio corpore.* Offensio

§. 2. *Sed cur si intellectus est à corpore separabilis, non reminiscimur post mortem eorum, quae nouit intellectus coniunctus. En inquit, non reminisci ob defectum imaginatiua, quae ad reminiscentiam inseruit.*

In primo §. negatis opinionem meam, in secundo affirmatis opinionem vestram. Si proponere satis sit ad confutandam meam responsum, vel ad comprobandam vestram assertionem: omnes scriptores omnia propria dogmata facile construunt, aliena destruent. At hoc est, ut mihi videtur, petere, non probare. 39. Defensio.

Explicatis verò tertij de anima textum 20. de homine mortuo, & de intellectu separato. Sed enim Excellentissimus Piccolomineus in illum textum, arguit. De intellectu coniuncto verum est, ipsum nihil intelligere sine intellectu passiuo corruptibili; de intellectu separato falsum est. At Aristoteles loquitur de illo intellectu incorruptibili, qui nihil intelligit sine intellectu passiuo corruptibili; ergo non loquitur de intellectu separato, sed coniuncto. Verum intellectus separatus est hominis mortui, coniunctus viui; loquitur itaq; Aristoteles de hominibus viuis, non de mortuis, quando ait, *non reminiscimur*: quia intellectus immortalis nobis coniunctus nihil intelligit sine passiuo corruptibili, hoc est sine imaginatiua, LV.

Conceditis autem per intellectum passiuum signari *imaginariam*; non cum Scoto tamen, qui in 4. dist. 45. quæst. 1. l. 6. *gitarianam* exposuit.

LVI.

Interea prius textum afferamus, posterius expositionem vestram cum textu comparabimus.

Tertij de anima textus 20. Prior pars textus, quæ ad rem. *Separatus autem solùm est hoc, quod quidem est: & hoc solùm est immortale, & perpetuum.*

Posterior pars. *Non reminiscimur autem; quia hoc quidem impassibile est, passiuus verò intellectus corruptibilis est, & sine nihil intelligit.*

In prima parte sermo est de intellectu separato, cui duæ conditiones tribuuntur, prima est *id, quod est*, nempe per se existens quæ conditio competit ei solùm, postquàm est separatus: secunda immortalitas, & æternitas quæ semper ei competit.

In secunda est de toto composito humano, atque adeò de intellectu corpori coniuncto. Conclusio quæsita primo proponitur, *Nos non reminiscimur.* Nos sumus compositum ex corpore humano, & intellectu æterno, nosque ut principium quod reminiscimur. Reminisci quoque est totius communis ex primo anima 64. & 66. Causa quæsiti dicens propter quid, est quia actum intelligendi requiritur, ut principium quo totale, intellectus impassibilis in ratione potentia, & intellectus passiuus ratione obiecti, vel offerentis obiectum, uti de phantasia tractum est in 3. de anima 30. 39. & ille intellectus impassibilis, & incorruptibilis sine hoc intellectu passiuo corruptibili nihil intelligit.

Minor est subiungenda, sed intellectum passiuum corruptibilem nos non habemus; quæ de intellectu passiuo presentis corporis est falsa: de intellectu passiuo corrupti corporis, olim coniuncti intellectui impassibili, est vera. Quapropter intellectus impassibilis nihil intelligit illorum præteritorum, atque adeò neque nos reminiscimur illorum præteritorum.

LVII.

Ad comparisonem textus cum expositione vestra primo to, quod in textu est quæsitum, & causa quæsiti; quæsitum in prima persona, & numero plurali, causa dicens propter quod

in tertia persona, & numero singulari.

Quæsitum est de toto composito, & corruptibili: causa per simplicem intellectum, & incorruptibilem, qui sine corruptibili intellectu nil intelligit.

Secundò, *Ex tertio* de anima 22. veritas in secunda operatione intellectus non solum attenditur ex comparatione prædicati ad subiectum, sed etiam ex comparatione ad tempus, præteritum, præsens, futurum. At in quæsito. *Reminiscimur* significat tempus præsens: in causa quæsitæ, *Intelligit* significat tempus præsens. Igitur Aristoteles loquens de se, & auditoribus suis, loquebatur de hominibus præsentibus, de actibus reminiscendi, & intelligendi pro tempore præsentis. Quòd autem Aristoteles, & auditores essent illo tempore mortui, falsum est ergo neque mortuus, neque cum mortuis, neque de morituris loquebatur.

Quia verò actus intelligendi est præteritorum, præsentium, futurorum obiectorum, etiam si sit actus præsentis tempore: actus reminiscendi etiam si tempore præsentis mensuretur, semper est præteritorum obiectorum ex libro de memoria, & reminiscencia. Pro tempore præsentis Aristotelis, & auditorum reminiscencia non potest excogitari, nisi de cognitis in triplici præterito tempore, vel in corpore præsentis: vel ante, dum intellectus æternus erat extra omne corpus: vel in præterito corpore.

De primo præteritorum genere, falsò dixisset Aristoteles, *non reminiscimur*; nam hodiè de præsentis *reminiscimur* præteritorum cognitorum heri, vel priori anno in corpore præsentis.

De secundò præteritis non est reminiscencia, quæ de solis sensatis per se est, & est totius compositi ex 1. de anima 64.

De tertio igitur genere præteritorum loquebatur Aristoteles: de quibus per experientiam constabat & Aristoteli, & auditoribus, de præsentis hoc dictum *non reminiscimur*.

Comparemus tandem primò. Vos facitis conditionalem *si* LVIII. *intellectus est separabilis, cur non reminiscimur eorum, quæ coniunctus novit?* Antecedens istius conditionalis non est in secunda parte textus: ideo autem istud antecedens iungitis, ut dicta de composito exponatis de intellectu separato, & simplici.

Secun.

Secundò subiectum quæsitum est *Nos*. Nos post mortem fumus nos, nisi æquiuocè, sicut homo mortuus est homo æquiuocè. Ergo in subiecto conclusionis scibilis æquiuocationem ponitis, & implicatis contradictionem, *nos non nos*.

Seco. 9. 3. *univers.* Tertio, De subiecto scibili præsupponitur *quod est*, & *est*. Vos supponitis de homine, *quod non est*, quia post mortem & quod non habet *quid* scilicet, formam partis, aut totius.

Quartò, Prædicatum quæsitum est. *Reminiscimur*, vitiatis e addito vestro *Post mortem*.

Quintò, Prædicatum quæsitum *reminiscimur*, & causa qua *intelligit* sunt de tempore præsentis in Aristotele, & auditoribus. Sed quod post mortem consideratur in eis, erat futurum: e scribendum fuit, *non reminiscetur, nihil intelliget*, quod est contra textum.

Sextò, Aristoteles in reddenda ratione propter quid, duas habet propositiones. Præ primam, *intellectus æternus est impassibilis intellectus passivus est corruptibilis*. Secundam. *Intellectus impassibilis nihil intelligit sine intellectu passivo corruptibilis*. Vos reddendo rationem Aristotelis, cur *non reminiscimur*, neutram accipitis Aristotelis propositionem, quia scilicet hæc propositiones sunt de intellectu coniuncto, vos de separato exponitis.

Septimò, Distinctionem textus confunditis, nam in prima particula est de intellectu separato à nobis. In secunda de toto composito, in quo intellectus est coniunctus: & omnes propositiones in textu sunt de coniuncto, nullum verbum de separato. Vos de separabili, & separato exponitis secundam partem.

Octauò, Reddendo causam, cur non reminiscimur, inditiuū conuertitis in modū infinitiuum, & *inquit non reminiscit*, & videlicet quoniam in indicatiuo est certa persona prima, certus numerus pluralis: infinitiuus hæc non habet. Hoc facitis, pronomen *nos* conuertitis in separatum intellectum, qui post mortem *non reminiscitur eorum, que nouit coniunctus*. Sic prima persona in tertiam, multitudo in vnum, compositum in simplex, corruptibile transfertur in incorruptibile. Ignoscendum Auctori, legenti *non reminiscitur*, & exponenti de intellectu parat. At vobis rectam translationem habentibus, non est idem permittendum.

Nonò

Nonò, In textu duo prædicata negantur: in conclusione *non reminiscimur*: in ratione *nihil intelligit*. Intelligere est obiectorum præteriti, præsentis, futuri; reminisci tantùm præteritorum. Arguit Aristoteles à negatione generis ad negationem speciei, vel quasi speciei. A negatione actus in principio *quo* ad negationem actus in principio *quod*; intelligere est ipsius intellectus, reminisci est totius hominis. Vos hanc rationem Aristotelis non considerastis .

10. Cum in causa quæsitæ duo intellectus, impassibilis, & passivus afferantur: passivus supponitur abesse, ut potè corruptus: impassibilis non supponitur abesse, sed probatur non agere. A mortuo autem uterque intellectus abest, igitur de homine mortuo exponere dissonat .

11. Ex 2. Poster. 39. Præus cognoscitur quòd, acinde quæritur propter quid. Aristoteles, & audiores viui cognoscebant de se hanc *non reminiscimur* de præteritis cognitis ab intellectu æternæ in nobis existente, & intè quærebant propter quid. De cognoscendis post mortem suam, nullam experientiam habebant, ergo malè docebantur propter quid .

12. Postulo, an conclusionem *non reminiscimur* de homine mortuo, an de intellectu separato ab homine mortuo intelligatis .

Si de mortuo, ineptum quæsitum est; nemo enim nescit, quòd mortui non exercent opera vitæ; nemo ignorat, id, quod non est, non posse agere .

13. Item in ratione Aristoteles petit principium, procedens ex ignotioribus. Notior est ista conclusio, *homo mortuus non reminiscitur*, quàm propositio ista *intellectus impassibilis nihil intelligit sine passivo*. Et quàm illa, *in homine est intellectus impassibilis, & passivus corruptibilis*.

Si de intellectu separato sit conclusio, falsificatis conclusio-nem; nam superius ad num. 49. contenditis, species, habitus, & actus intelligendi, ac reminiscendi esse in separato intellectu.

14. Falsificatis textum, si per vos intellectus separatus nihil intelligat sine passivo: iam enim erit otiosus in æternum. Quod mortalitatis assertores volunt .

15. Insuper nos est subiectum quæſiti, ſi intellectus ſepa-
 rus intelligitur per nos, & intellectus per Ariſtotelem in te:
 eſt cauſa quæſiti; confunditis ſubiectum, & cauſam. Alia quæ
 que incommoda conſiderabunt accurati Peripatetici. Hæc
 hi ſe ſe offerunt.

Offenſio. *Quæ Ariſtotelis doctrina præſenti dubitationi applicari mini-
 poteſt.*

40. De-
 ſenſio. Veſtra expoſitio non poteſt applicari, ſed cur Ariſtotelis
 tus non poteſt.

Offenſio. *Nam difficultas urget de anima, non in ſtatu ſeparationis, ſed
 no. corpori coniuncta, cur non recordetur eorum, quæ nouit in
 corpore.*

LX.
 41. De-
 ſenſio. Propterea expoſuiſtis textum de anima ſeparata, ne appli-
 retur. Sed textus eſt de coniuncta. Quamuis vos malè ipſum
 cordari tribuatis animæ, cum ſit compoſiti.

Itaque formo problema. Si intellectus æternus fuit in ho-
 mine præterito, & nunc eſt in nobis; nos autem, vt conſtat, et
 remiſcimus præteritorū in alio homine: quæritur propter e-
 non remiſcimus?

Reſpondetur, in homine eſt duplex intellectus, alter æ-
 nus, qui eſt impaſſibilis: alter paſſiuus, qui eſt corruptibili-
 Eaque lex naturæ eſt, vt intellectus impaſſibilis exiſtens in
 pore, nihil intelligat ſine intellectu paſſiuo corruptibili: hoc
 ſinè phantasia offerente obiecta ex 3. de anima 30. 39. Sed
 intellectus impaſſibilis, qui fuit in homine præterito, eſt etiam
 in nobis: intellectus verò paſſiuus hominis præteriti corrup-
 eſt, nec eſt in nobis. Igitur intellectus impaſſibilis in nobis
 xiſtens nihil præteriti hominis intelligit. Quando autem in-
 lectus impaſſibilis præterita non intelligit, nos præteritorum
 remiſcimus, ergo meritò non remiſcimus præteritorum in
 alio homine. En Ariſtotelis doctrinam applicatam.

LXI.
 Poſſet ratio vniuerſalior formari. Si intellectus impaſſi-
 in nobis intelligit præterita in alio homine: hoc eſt cum ph-
 tasia vel præteriti, vel præſentis hominis. Non præteriti, c-
 corrupta eſt. Non præſentis, quia per ſecundum de anima 1
 & de ſomnijs cap. 1. phantasia eſt motus à ſenſu ſecundum
 ctus

Actum factum. Sed actus sensuum exteriorum præteriti hominis, & motus phantasie præteritæ non sunt in phantasia præsentis, quia ista tunc non erat, ergo phantasia præsens non habet species obiecti proximi, & remoti, quæ erant in præterita phantasia: nec enim migrant de subiecto in subiectum, ergo non reminiscimur.

In quo statu scilicet in corpore nouo utique ei imaginatio non deest, et eius ministerio valeat uti speciebus iam pridem acquisitis in alio corpore. Offensio

Primò supponitis vnum falsum, nempe quòd intellectus in separatione à corpore conseruet in se species, & habitus memorabilium cognitorum ante separationem, quod quidem iam ante reprobatum est. Scotus quidem in 4. dist. 45. quæst. 1. B. asserit valdè irrationale esse, quòd species, & scientiæ maneat, ità vt eorum actus non possint haberi post mortem. Atquì secundum Aristotelem 1. de anima 65. & 66. intellectus separatus non meminit, non reminiscitur (quod & vos nunc dicitis, intellectum scilicet post mortem non reminisci, cuius oppositum superius dicebatis ad num. 49.) ergo dicendum est neque species, neque habitus sensilium prius cognitorum in separato intellectu manere. LXII.
42. De
sensu.
Scot.
1. de ani.
ma 65.

Secundò, affirmatis in corpore nouo imaginationem non deesse intellectui, vt eius ministerio valeat uti speciebus prius acquisitis in alio corpore, qui est error manifestus. Siquidem imaginatio, vt potentia est non sufficit ad reminisci; sed requiritur phantasma, & consideratio actualis ipsius phantasmatis in imaginatione ad hoc, vt intellectus valeat uti scientia acquisita. Siue enim intellectus intelligat quantum, siue non quantum semper in imaginatione ob oculos ponit quātū, ex cap. 1. de memor. quia sic intenditur species intelligibilis, & intellectio ex cooperatione phantasie. At phantasia noua nō habet species veteris. ad remi
sui.
ex 1. de
memor.
Scot. 4. d.
45. q. 1.

Deinde ad memoriam non est sufficiens vna species, immò requiritur in imaginatione duplex species memorialis, vna de obiecto proximo præterito, vt de actu videndi, vel audiendi; reliqua de obiecto remoto, vt albi, vel vocis: quæ species in corpore præcedente erant de cognitis sensu, & intellectu: sed de-

structo subiecto *in quo*, accidens non potest esse sine eo: de
 & igitur sunt species memoriales obiecti proximi, & rem
 vnde in corpore nouo non potest esse reminiscencia, vel me-
 ria obiecti proximi, vel remoti cognitorum in corpore præce-
 ti. Atque vt video, hucusque, quęcunque ego dico, pro
 Vos quęcunque dicitis, sine probatione propoñitis.

Offensio Dicere autem, quod ad hunc actum necessaria foret imaginatio
 terius corporis, & non sufficere imaginatiuam presentis corpori.
 Perchius inuuit est, prorsus voluntariè dictum.

*43. De-
 fensio.* LXIV. Si ego voluntariè sum locutus, & hoc vobis non placet:
 ne loquamini voluntariè, sed rationem afferte, vt rationabil
 loquamini. At a me dictum de imaginatione præcedente
 quilita, vos voluntariè, & sine ratione reiicitis, ponendo si-
 cientiam imaginationis nouę. Quanquam ego non voluntari-
 scripsi, sed vest. 6. num. 146. probaui ex Aristotele in 1.
 anima 66. dicente, destructo coniuncto, intellectum non re-
 minisse, aut reminisci, quoniam hæc erant ipsius communis.
 Hanc probationem voluntariè omisit, vt diceretis, me
 qui voluntariè. Si ergo ex 1. cap. de mem. & reminisc. 1.
 cessaria est duplex species, & actus præteriti, vt quod vidit,
 obiecti cogniti per actum præteritum, vt albi: suntque itæ sp
 cies ipsius communis destructi, destructæ sunt species obic
 proximi, & remoti. Sunt ergo irreparabiles eadem nume
 per secundum de generat. cap. vlt. ergo impossibile est,
 vt intellectus æternus in corpore nouo meminerit,
 seu reminiscatur præcognitorum in corpore
 corrupto. Voluntariè sum locutus,
 sed ad voluntatem Aristotelis,
 non meam. Vos ad vo-
 luntatem vestram,
 non Aristo-
 telis.

C A P V T V I.

Alius textus ex Ferchio sumptus, & ab Offensoribus obiectus soluitur: atque omnia ab eis obiecta tolluntur auctoritate Aristotelis.

NAM inquit Aristoteles 1. de anima 65. quòd si senex acciperet oculum iuuenis, videret ut iuuenis; ergo si ad operationem sensitiva, quæ utique est magis organis alligata, quàm intellectiva, sufficeret aliud organum, dummodo esset ei coniunctum, tantò magis in proposito dicendum est de anima rationali. quòd imaginatiua corporis, quòd non ita informat, sufficit ei ad exercendam quancumque operationem ab ea dependentem, quàm in alio corpore paterat exercere, nec opus esse imaginatiua illius.

Signandus albo lapillo esset hic locus, in quo textum Aristotelis aliquem contra me productis; nisi illum emendicassetis à Vestigat. 6. nar. 66. Vnde accipere solutionem poteratis, qui accepistis inde oppositionem. Quia verò textus tres primi de anima, nempe 64. 65. 66. totam molem vestrarum impugnationum euertit, hunc in locum ipsos adscribo textus, ut ex illorum consideratione appareat Aristotelis mens, & vestra mens Aristoteli aduersa.

LXV.
44. De
sensu,

Tex. 64. Dicere autem irasci animam simile est, ac si quis dicat eam texere, vel adificare: melius enim fortassis est non dicere animam misereri, aut adificere, aut cogitare, sed hominem animam; hoc autem non tanquam motu in illa existente, sed aliquando quidem usque ad illam, aliquando quidem ab illa, ut sensus quidem ab his: reminiscenzia verò ab illa ad motus, qui sunt in sensuum instrumentis, aut quietes.

Tex. 65. Intellectus autem videtur innasci, substantia quadam existens, & non corrumpi. Maxime enim corrumpetur utique ab ea, quæ est in senio debilitate: nunc autem, quemadmodum in sensorijs accidit. Si enim acciperet senex oculum talem, & videret utique sicut & iuuenis. Quapropter senium non est, quia sustinuit aliquid anima, sed id, in quo, sicut in ebrietatibus, & morbis.

Tex.

Tex 66. *Ipsam igitur intelligere, & ipsam speculari mārē
lio quodam interius corrupto, ipsam autem impassibile est. Ca
autem, & amare, aut odisse non sunt illius passiones, sed hui
bens illud, secundum quod illud habet. Quare & hoc corrup
que meminisse, neque amare; non enim illius erant, sed communis
quidem destructum est.*

LXVI.

In his textibus Aristoteles ponit hanc assertionem de p
pio intellectiuo. Intellectus, seu intellectiuum est sub
quædam existens, & non nascitur, sed innascitur in cor
quando scilicet ad corpus accedit; & item intellectiuum
corrumpitur, quando à corpore recedit; consequens est
intellectiuum est substantia præexistens ante corpus, & po
pus existens, quæ nec nascitur cum corpore, sed induci
corpus; neque corrumpitur cum corpore, sed ex corpore
lunis educitur.

Corollarium contra vos. Aristoteles ponit principium i
lectiuum esse æternum, incorruptibile, immortale. Vos
Aristoteli oppositum attribuitis, & ad hoc dicitis, vos pot
habere authoritates.

Secundò, Aristoteles probans intellectum esse incorrupti
recurrit ad exemplum in sensitiva anima; nam si sensitiva o
senis abiecto, oculus iuuenis acciperet, videret utiq; ut iuu
Sic anima intellectiua, si abiecerit corpus senile, & migraret
corpus nouum iuuenile, intelliget utiq; ut in priori cor
iuuene. Et passio iuuentutis, senectutis, corruptionis, generi
nis erit in subiecto corpore *in quo*, non erit in ipso intellectu
Hoc dictum ex hypothese est in parte sensitiva: absolutè a
tum est in parte intellectiua, quoniam sensitiva corrup
per accidens ad corruptionem corporis, eò quòd non pote
perari sine corpore, intellectiua est simpliciter separabilis, c
potest operari sine corpore, & ex consequenti potest esse
corpore.

Corollarium contra vos. Aristoteles in hoc textu 65. p
migrationem intellectiui de corpore priore, quod corruppi
in corpus nouum, quod generatur eiusdem speciei tamen
cuti si migraret sensitiva de oculo humano in oculus huma

Vos dicebatis, hanc migrationem ab Aristotele positam in corpora eiusdem speciei esse fabulam Pythagoricam.

Tertiò . Aristoteles asserit sensitivam posse videre in oculo LXVII
iuuenis, sicut videbat in oculo præcedente senis, quando ille
præcedens erat iuuenis. At non dicit in migratione sensitivæ de
oculo in oculum migrare easdem species prius manentes in o-
culo senis; erit ergo visio eiusdem rationis in oculo præcedente, *Do sem-*
& sequente, sed non erit per easdem species repræsentantes, vel *nij cap. 2*
obiecta visa, vel visiones oculi senescentis; quoniam ut habe-
mus ante prædicamenta, accidens non potest esse sine eo, *in quo* *Ante præ-*
est. Vos autem volebatis, quòd non solum eadem essent ope- *dicam.*
rationes, sed etiam eorundem obiectorum, scilicet proximi, &
remoti. At Aristoteles oppositum dicit, abiectò corpore habente,
intellectum non reminisci, non meminisse. Quare phantasia
præcedens est necessaria ad meminisse præteritorum in corpore
corrupto, & sequens non sufficit.

Ex istis retribus, breuiter percurrens obiectiones vestras, ostendo cuncta solui.

Primò proponebatis, non probabatis tamen, me, cogi admit- LXVIII
tere circulationem naturaliter ad eadem corpora.

Respondeo, sensitiva migrat de oculo senis in alium oculum
iuuenis secundum Aristotelem. Hoc est intellectuum de corpo-
re senescente, quod corrumpitur, migrat, non in idem, sed in
aliud corpus, quod nascitur.

Secundò proponebatis contra circulationem in quoduis cor-
pus, siuè eiusdem, siuè alterius speciei.

Respondeo hoc est contra textum 65. in quo ponitur circula-
tio de oculo in oculum hominis, hoc est de corpore hominis in
corpus hominis.

Tertiò, ex Augustino dicebatis tolli beatitudinem veram, ut LXIX.
si anima credit se non regressuram, fallitur, nec est beata; si cre-
dit se regressuram timet, & amissionem bonorum, quæ habet, &
incursum malorum, quæ imminent, nec est beata.

Respondeo Aristoteles ait, quòd intellectus, corrupto corpo-
re, non meminit, non reminiscitur, non amat, non odit. Spes
est amor futuri boni, timor est odium futuri mali. Sed ex A-
ristotele

ristotele ista non sunt in anima separata, & argumentum supponit falsum, quod hæc possint esse in ea, dum separata est. Similiter quod aliquod sensibile possit cognosci ab anima, dum est sensu abiuncta, quod etiam est falsum apud Arist. Anima igitur separata proculdubio seipsam intelligit, fortè & superiorientia: inferiora minimè; sed naturali necessitate, recurrente si circulationis ordine, sine prænotione futuri status iungitur corpori: & huc Suesianus aspezit in 5. phys. ad tex. 38.

LXX. Proponebatis quartò, supposita æternitate mundi candidiores Philosophos defendere immortalitatem intellectus humani cum perpetua beatitudine de possibili, at circulatio id non defendit.

Respondeo, me neque candidiorem, neque candidum philosophum appellari. Nam si ita me nuncupem, quot quæso tubas commoueretis vsque ad cælos, utque ad abyssos; qui propter ingentem apparatus duorum verborum *ignoram peregrinitatem*, quinque columnas consumpsistis? Itaque ego non candidus, dico, quod Aristoteles non candidus dixit: nempe intellectum non corrumpi; sed de corpore sensu in corpus inuenerit transire, sicut sensitiva si de oculo in oculum transiret.

Proponebatis quintò nil referte, quod anima sit mortalis, quod sit immortalis cum regressu.

Respondeo, nil vestra referre. Sed ad Aristotelis mentem multum referre, qui iudicat melius esse intellectum non corrumpi; sed ad corruptionem corporis *in quo* migrare, veluti oculo in oculum.

LXXI. Sextò proponebatis hanc immortalitatem esse exilem, & se uilem, quia cum debito regrediendi.

Respondeo, me nec magnam, nec paruam dare immortalitatem: sed talem, ac tantam in Vestigationibus Peripateticis dire debuisse, qualem, & quantam Peripateticorum Princeps dedit, scilicet immortalitatem cum migratione de corpore, quo corrumpitur, in corpus nouum, quod generatur.

LXXII. Septimo proponebatis, me destruere alium animæ statum, quo recipiat præmia, & pœnas.

Respondeo, vos, qui animam mortalem vultis, aufertis alium statum.

statum. Ego alium statum do cum Aristotele, in quo statu anima intellectiua non meminit, vel reminiscitur, non amat, vel odit. Igitur non meminit meritorum, vel demeritorum: sed anima iusta, contemplatione Dei, vt primi intelligibilis, & amabilis: atque sui, vt intelligentis, & amantis metaphysicè felicitate speculatiua fruatur. Neque considerat, vel considerare simul potest inferiores angustias, vel delicias sensibiles, seu præteritas, seu futuras, imò tota fertur in pulcherrimum animæ terminium. Absoluta periodo sua, corpori iungitur, desinente statu separationis, incipiente statu coniunctionis. Cæteras conditiones, vel affectiones felicitatis, aut miseræ, quoniam Aristoteles cum ratione naturaliter cognoscibili non potuit dicere, cum ratione tacuit.

Octauo proponebatis, quòd immortalitas cum circulatione est fabulosior, quàm mortalitas.

Respondeo Aristoteles ità fabulatur. Quid facerem: nisi dicere, quod Aristoteles dicit, dum Aristotelis mentem vestigo?

Nono proponitis, vos habere plura testimonia pro mortalitate, quàm pro circulatione.

Respondeo, hic vnus locus, quem nunc tractamus, est & pro immortalitate, & pro circulatione. Alia loca suppetunt; sed non est ad rem nunc illa præferre, partim allata sunt ab Excellentissimo Cotunio loco superius citato, partim in mea Vestigatione. Vos plura promittitis pro mortalitate, sed commuiter promissa non impletis; vnde vobis non credo.

10. Proponebatis, nullibi Aristoteles circulationem appro- LXIII
bavit.

Respondeo hoc dictum est ab authoritate negatiuè, nempe est fallacia consequentis. Sed tamen hic locus primi de anima approbat migrationem de oculo in oculum, hoc est de corpore in corpus.

11. Proponitis, sequi reminiscenciam præcognitorum in alio corpore.

Respondeo in loco proposito primi de anima negari consequentiam; nam memoria & reminiscencia sunt ipsius communis, quòd corruptum est. Ergo & species memoriales in eo exi-

stentes, vel per se, vel per accidens, corrumpuntur. Impossibile autem est corruptum reparari: quare & impossibile est reminisci.

12. Proponebatis intellectum post separationem retinere species, & habitus rerum pertinentium ad memoriam, & reminiscentiam.

Respondeo, locus citatus primi de anima retundit omnes conatus vestros. Motus enim memoriæ, & reminiscentiæ text. 64. non sunt in illa; sed ab illa, vel ad illam.

Hæc hæctenus. Ex quibus patet vos contra Aristotelem ducere, quod phantasia nova sufficeret intellectui ad memoriam & reminiscentiam cognitorum ab eodem intellectu cum phantasia veteri corrupta: immò & patet, hunc textum à vobis productum (ex me tamen furto sublatum) contra vos egregie pugnare, & pro me stare.

C A P V T V I I.

Offensores argumentum à Ferchio emendant, & opponunt solutionibus, quorum oppositiones resolvuntur.

Offensio **I** *Insuper ut ipse ibidem contra se urget.*
 LXXIV. **I** Duo proposuistis facere contra me. Primum erat ostendere, quòd *textus à me citatus non fuerit ad rem*. Hoc fecistis hucusque proponendo propositiones, quæ in tex. allato non erant; quæ hoc fecistis non probando. Secundum erat ostendere, quòd *mea solutio in se non satisfacit*. Hoc secundum expectabo, ut alio aliquo in libro faciatis: nam in hoc non fecistis.

Offensio *Insuper ut ipse ibidem contra se urget, quòd hac ratio sufficiens sit pro obliuione gestorum in alio corpore; quare in nouo corpore assumpto non recordamur gestorum saltem extra corpus in præterito stant separationis.*

46. De-
 fensio. Refertis dubitationem meam, non vestram. Sic opulentos libros facitis ex aliorum inuentis, non ex vestris. Sed locus citatus primi de anima 66. soluit & hoc dubium. Quia reminisci, & meminisse sunt operationes, vel passiones compositi intelligentis

benis intellectum: non sunt operationes, vel passiones ipsius intellectus. At intellectus separatus in praterito statu separationis non est ipsum compositum ex corpore, & anima intellectiva, ergo non habet operationes vllas, quæ sint reminisci, vel meminisse, neque vlla species repræsentatrices actuum intellectus separati recipiuntur in phantasia compositi noui, vel in composito nouo. Igitur neque compositum potest reminisci, *ut quod*; neque intellectus, *ut quo* gestorum in itatu separationis.

Respondet (Fechius) quoniam intellectus possibilis innascitur in corpore sicut tabula, in qua nihil est depictum 3. de anima 14. Offensio

Tres ibidem rationes atque confirmantes responsionem. Ne autem Lectoris memoriæ confundatur, singillatim referam opposita à vobis. Adversum omnes ita scribitis in communi, ut ad primam in particulari oppositum dirigatur. De-
offensio

At nec rursus textus factus ad rem, nec solutio vim difficultatis enervat; sed potius confirmat. Nam Aristoteles ibi idè dixit intellectum possibilem idè innasci sicut tabula, in qua nihil est depictum, quia supponebat tunc primo innasci, & fieri: non autem, quod præcederet in alio statu; nam si hoc supposuisset, sanè non dixisset antecedere omni specie nudum. Offensio

Aristoteles de nuditate loquitur in tex. *Oportet autem sic, ut in tabula, in qua nihil est scriptum actu, quod quidem accidit in intellectu.* De nuditate ab omni specie inexistente in intellectu textum attuli: & textus hoc dicit. De innasci vel primò, vel secundo, vel decimò, nihil in textu Aristotelis: compositis textus novos, & putatis me decipere? LXXV:
48. De-
offensio.

Secundò, scribitis, quia Aristoteles supponebat tunc primo innasci, & fieri: Quomodo probatis hoc ab Aristotele ibi fuisse suppositum? Verba ne datis, an oracula funditis? Et audetis dicere textum non esse ad rem? Ad rem est de nuditate ab omni specie. Ad rem non est de vestris suppositionibus.

Tertiò, fieri intellectum tunc primò est simpliciter falsum in Aristotele, & à me notatum Vestigatione 6. à num. 126. & probatum ex 2. de generatione animalium cap. 3. quòd solus intellectus est ante corpus, & extrinsecus accedit. Sic in 1. de anima 65. *Intellectus innasci videtur substantia quadam existens, & non* 2. de ge-
gen. ani-
mal.
1. anima
65.

corrupti est ergo substantia quædam existens ante corpus: & nascitur cum corpore, sed tantum innascitur: & postea in ruptione corporis non corrumpitur.

Rursus in 1. de anima § 2. de intellectu animastico. *Ratilissimum enim esse hunc antiquissimum, & dominum secundum terram.* Si antiquissimus, & elementis prior secundum naturam fieri potest, ut fiat, quando innascitur in corpus novum

LXXVI.
12. *met.*
17.

Scot.

Item ex 12. metaph. 17. anima, quæ est intellectus post compositionem permanet; sed ex Aristotele in primo de celo, quod incorruptibile à parte post, est ingenerabile à parte ante. Quod propositionem si negatis, delete eam ex Scoto in 4. dist. quaest. 2. H. scribente. *Præterea principium videtur apud eum (Aristotelem) quod incipit esse, desinit esse. Unde in primo de celo contra Platonem videtur habere pro impossibili, quod aliquid incipit, & sit æternum.*

3. de anima
20.

Et in tertio de anima 20. de intellectu scribitur *Separatum solum est id, quod est, & hoc solum est immortale, & perpetuum.* Sed in græco, loco vocis *perpetuum* est vox *æternum*. Quæ vox solutè prolata significat id, quod nec incipit à parte ante, nec desinit à parte post. Omnino igitur est contra Aristotelis sententiam (supposita æternitate motus) quod intellectus tunc potest fieri, vel tunc primo innascatur. Neque hoc in vlllo ex textu à me citatis Aristoteles dixit, neque vos vlllum textum citatis. Sed falsò supponitis esse in textu, quod in textu non est. Proponentes dicta vestra pro Aristotelicis, omnia probabitis ad vitium, immò verius nulla.

Quarto, falsò additis Aristotelem non supponere, quod intellectus præcederet in alio statu. Sed hoc quoque proponitis non probatis. Agnosco tamen artificium vestrum. Sternitis viam ad mortalitatem animorum; nam si ante corpus fuit, ergo nec post corpus erit, accepta maiore Scoti, *quod potest esse, desinit esse.*

LXXVII

Quinto subdidistis. *Nam si hoc supposuisset, sanè non discedere omni specie nudum.* Hic vaticinia cavitis: secreta mecum Aristotelicæ diuinatis; principium pro more petitis, nullum Aristotelis textu probantes; ergo estis maximi proponentes nimis probantes.

Se

Sed Aristotelis doctrina est vniuersalis, & scientifica. Quamobrem quotiescunque intellectus accedit ad aliquod corpus, accedit, veluti tabula, in qua nihil est scriptum: ergo quando innascitur in hoc corpore, quouis demonstrato, & si tunc primò non innascitur in corpore, adhuc est veluti tabula non scripta. Si autem contenditis, quòd si secundò, vel tertio accedat ad corpus, tunc non sit veluti tabula nuda, id probare debetis. Fortasse probabitis alias.

Et iure ex proportione materia, materia quippè non recipit formam nouam, nisi veteribus abiectis, ut nuda accedat ad nudam. Ità intellectus accessurus ad corpus deandatur ab accidentibus oppositi status, scilicet separationis. Offensio

In referendo hanc meam rationem detraxistis parentheses (saltem in formis disparatis) non sine causa. 59. Defensio.

Nec ratio, quam adducit hic auctor ex proportione forme ad materiam conuincit, materia enim deandari debet veteribus formis, ut nouam suscipiat, quia illæ opponerentur nouæ, & eius accessum impediebant. At non videtur, cur anima debeat pariter exuere species, vel habitus, quos in statu separationis habebat, quia hæc accidentia non impediunt eius coniunctionem cum corpore. Offensio

Respondetis, non probatis. Formas veteres opponi nouæ formæ disparatæ rectè dicitur: sed in subordinatis falsò dicitur; propterea ego limitationem adiunxi, vos omisistis. Sed materia non solum veteribus exiit formis, ut nouas induat: sed etiã consequentibus accidentibus ad formas veteres exiit, ut magnitudine, & figura, & alijs, licet in his accidentibus non sit oppositio. Quomodo autem formæ opponantur, alias excusum est. 50. Defensio.

In secunda parte meæ rationis, dixi accidentia oppositorum statuum esse illa, quæ sunt in statu separationis, & in statu coniunctionis. Si autem sunt opposita, se inuicem impediunt. Vos dicitis, quòd non impediunt coniunctionem animæ pridem separatæ, atq; ideo quòd non opponuntur hæc accidentia. Nonne petitis principiū? Satis est si antecedentia, comitantia, vel consequentia impediunt. Supponitis animã separatã habere habitus, & species: nonne & hoc est cõtra Aristotelem, ut supra diximus? LXXVII

Opposi.

2. gener.
16.

Oppositorum oppositæ sunt causæ, & è contrâ ; sed statu parationis, & status coniunctionis sunt oppositi, vt patet ex minis, ergo oppositos effectus gignunt in intellectu. Intectus coniunctus est alligatus ter sibus in recipiendis obiectis obiectorum cognitione, nec potest habere obiecta soluta à sibus nisi frustra, & impossibilia. Separatus est soluta sensibus, & sensilibus, & a sensibus nihil potest recipere.

Offensio

Ratio quoque status coniunctionis (subdit) hoc exigit, scilicet propter ordinem potentiæ cognitiuarum in agendo, sicut in esse. in essendo materia est propter formam, corpus propter animam: agendo actio corporis est propter actionem animæ, & actio formæ sensitivæ propter actionem formæ intellectivæ. Hæc cum ita sint, uectum est intellectiones, & habitus animæ separate in iterata conctione deleri, ne anima occupata circa obiecta secum aduecta, naturalem famulatum respueret.

51. De-
fensio.

Agnosco hanc rationem meam tertiam esse. Quid ad h vel respondetis, vel obijcitis?

Offensio

Alia tandem ratio ex statu coniunctionis deducta, potius nobis uet, si namq; actio corporis est propter actionem animæ, & actio ma sensitivæ propter actionem animæ intellectivæ. Quomodo deducit, intellectiones, & habitus animæ separate in iterata conctione deleri, ne anima occupata circa obiecta secum aduecta naturalem famulatum respuat?

LXXIX

52. De-
fensio.

Dicitis, quod hæc ratio mea vobis fauet; sed non ostendi in quo faueat.

An fortè, quia non potestis probare ex ratione mea quam sequi pro vobis: à parte arguentis fugitis ad partem spondentis: postulantes, vt ego probem cõsequentiã à me positã? Hic mos est vobis frequens, & in proposito etiam seruatus. Nam interrogatio vestra talis est de me, *quomodo deducit intellectiones, & habitus animæ separate in iterata intellectione deleri &c.* Interrogatis ergo probationem à me, nihil proba

3. animæ
45.

1. Probationes dedi, & dabo clarius. Natura neque redat in superfluis, neque deficit in necessarijs. Si anima conctat intelligat obiecta, & habitus spectantes ad statum separat nis, iam impiedetur ab intellectu obiectorum pertinenti

ad

ad statum coniunctionis: 2. Topic. l. c. 33. non contingit simul plura cogitare. Ergo superfluum est secum aduehere obiecta separationis: nam hoc est aduehere impedimenta.

2. Rursus anima intellectiva in corpore nihil intelligit sine ministerio corporis, & sensuum, 3. de anima 30. 39. Ergo obiecta separationis non intelliguntur, cum illa fiat intelligibilia, & non per sensum; ergo frustra essent aduectas nam vel ipsa non intelliguntur, quia non per sensum: vel si intelligantur, sensuum famulatus excluditur in eorum intellectione.

Corollarium hinc est. Modus intelligendi separationis non potest esse per sensum; modus intelligendi in statu coniunctionis non potest esse, nisi per sensum ex primo cap. de memor., & reminisc. ergo modi isti intelligendi sunt impossibiles, & per consequens obiecta vnius status frustra ponentur cum suis habitibus in alio statu.

3. Præterea, quando circa idem passum sunt duo agentia, vnum potentius, alterum debilius: potentius vincit, & excludit actionem debilioris præsertim si passum sit magis dispositum ad actum potentioris agentis. At uerò circa intellectum possibilem si agat intellectus faciens intellectionem cum obiecto separationis, & cum habitu perficiente intellectum ad agendum: hoc agens est potentius, tum ratione obiecti, quoniam entia separata sunt maximè intelligibilia, tum ratione potentia, & passiva, & activa; nam intellectus noster maximam scientiam maximè desiderat, 1. metaph. 1. tum ratione habitus inclinantis intellectum factorem intellectionis. At obiectum sensibile est minus intelligibile, quàm separata: intellectus vterq; & faciens, & possibilis minus inclinatus ad sensibile, & idem intellectus faciens à principio est sine habitu, igitur intellectus possibilis recipiet intellectionem separatorum, & intellectio sensilium produci non poterit.

4. Ex 12. metaph. 51. continuatio laboriosa est intellectui existenti in potentia; nimirum, quoniam interpellatur intellectio vnius obiecti ab altero obiecto. Esset igitur intellectus in corpore tanquam Ixion ex 2. de cælo in continuo labore continuandi intellectionem circa separata, & depellendi intellectio-

nem

Lxxx.
1. cali. 32

nem corporaliū, & sensiliū. Propter quod natura, creuit statum separationis à statu coniūctionis: secundum oppositum, & oppositum pro istis statibus: prouiditque vno statu non haberentur ea, quæ spectant ad alterum, species, neque habitus.

LXXXI.

5. Ad hæc in 3. de anima 61. probans Aristoteles in corpore progressiuo reperiri intellectiuum sine sensitiuo. bat, quia hoc neque esset melius animæ, neque corpori. melius ipsi animæ, quia non magis intelliget sine sensu; ne lius corpori, quia sic corpus melius non habebit.

Declaro primū: si anima intellectiua in corpore esset sine aut intelligeret obiecta separata sine ministerio sensuū, aut ligeret ipsa sensibilia sine eodē ministerio. Non secundū, ex 3. de anima 30. & 39. Necessè est intelligentem phanta tanquam obiecta speculari: ergo ipsa sensibilia sine sensu non intelliget: 1. post. 134. deficiente sensu, deficiētia sensibilibus illius sensus. Si separata intelligat, hoc est contra experientiam ex cap. 1. de memoria, quia nulli intelligi non quantum, nisi ponat ob oculos quantum frustra profus erunt species, vel obiecta, vel habitus: totorum: quorum, experientia teste, nullam habemus intel nem, nisi cum sensu. Incideremusque in positionem Pi ponentis, quod habitus meliores lateant. Quæ cum ita anima circa obiecta secum aduecta: Aut nullatenus occup. frustra illa aduehit. Sed Deus, & natura nihil faciunt. 1. de cælo 32. Aut illa separata intelligit, sine sensu scilicet hoc non est melius ipsi animæ propter causas dictas.

*De incessu
animal.
cap. 2.*

Declaro secundum, scilicet. Non est melius ipsi corpore bere intellectum sine sensu: primò, quia perfectio animæ talis, & sensualis ei adimitur. Secundò, quia intellectus n gnoscat corpus; & actiones corporis, neque per conse eas diriget, & ordinabit in finem, siue bonum, & corpore anime, & totius compositi. Quamobrem natura ad utum anime, tum corporis, tum totius compositi. consistit intellectus in corpore existens nihil cognoscat, nisi finem corporis, & sensuum; quem famulatum non respiceret,

esta meliora finè hoc famulatu cognoscere posset, & in eorum cognitione felicitate potiri. Qui enim habet finem, non quærit media ad acquirendum finem.

Sic ego probo consequentiam, suis etiam sine probatione Lxxxii notam non claudentibus oculos intellectus. Omni enim agenti per cognitionem necessaria est determinata cognitio sui finis, & mediorum ad finem ordinatorum. Sed anima est in corpore tanquam finis, & agens, & forma 2. de anima 36. est autem agens per cognitionem, ergo debet cognoscere, & se, & corpus, & sensum, quæ sunt propter animam; ut ita per cognitionem ipsam esse corporis in actu primo, & secundo, sic & esse animæ, & esse totius hominis adipiscatur, conferret, & ad optimam esse deducat. Non potest autem cognoscere simul, & separatim; & coniuncta: atque si separata cognosceret sine sensu, impediretur in cognitione corporis, & sensus à separato, ut a potentiori agente: sed neque indigeret sensu, quia in separatis obiectis felicitate potitur contemplativa sine sensu. Quare in deterius commutaretur, si ad sensibilia adverteret, quod absurdum est 12. metaph. 51. Ideo natura sagax, ut intellectus ex necessitate corporis, & sensuum curam haberet, sanxit, ne felicitas speculativa, aut activa posset haberi ab intellectu coniuncto sine sensuum famularu,

Immò hæc consequentis supponit animam famulari corpori, non corpus anime: quare ex illo antecedenti oppositum sui consequentis potius deduci debet. Offensio

Facillima propositio; sed pessima probatio. Nego omnes, & singulas propositiones, quas nullatenus probatis. Non dico vos ignorantes, absit. Sed dico, quod nascitur hæc vestra deductio ex ignorantia terminorum, quis sit liber, vel non liber, dominus, vel servus. Liber est, qui est gratia sui, non alterius 1. metaph. c. 2. Dominus est, qui est gratia sui, & habet servos, qui sint gratia ipsiusmet domini. Servus autem & est, & operatur non in gratiam sui ipsius, sed in gratiam domini sui. Dominus tenetur curare de virtutibus servi, & tùm docendo, tùm operando ordinare servum ad bonum ipsius domini, & totius domus, sic in 1. polit. cap 4. & 6. & vit. Sed animus natu-

raliter imperat corpori ex eodem libro; vnde idè animus et dominus, quia & corpus, & sensus secundum naturam sunt propter animum; igitur in argumento meo, cum dicatur *corpus & actiones eius sunt propter animam: sensus, & actiones eius sunt propter animam intellectuam*: atque hæc sit minor. Accepta de finitione terminorum *liber, & dominus, & non liber, & seruus* pro maiore; infertur ergo anima intellectuata est libera, & domina: corpus, & sensus sunt non liberi, sed serui animæ intellectuatæ; sic ego decenter argumentatus sum. Vobis tamen concedo licentiam indecenter arguendi, vt ille dicatur seruus, qui est gratia sui: ille dominus, qui est gratia alterius.

LXXIV.

An quia Dominus, vel Rex cogitat de senatoribus, militibus de satellitibus, de remigibus, denique de omnibus Reipub. v. domesticæ membris: propterea erit seruus istorum, & non potius princeps, ac dominans? Sic intellectuata vtitur ministerio corporis, & sensus, ac non in gratiam illorum vtitur, sed in gratiam sui, ac totius, idè intellectuata regit, dominatur, ac libera est.

Denique sub numero 171. duo proponitis.

Primum *At nec rursus textus facit ad rem*. Quod vidimus nempe textum facere ad nuditatem intellectus, quæ res erat me proposita. Vestra additamenta non esse ad rem, quæ sunt de primitate innascendi in corpus, de suppositionibus vestris diuinatorijs, de fieri ipsius intellectus simul cum corpore, quæ omnino in textu non sunt.

Secundum. *Nec solutio vim difficultatis emouat; sed potius confirmat*. Hoc proponere voluistis; sed prosecutionem in calarem retinuistis. Nihil quippè contra solutionem est dictum à vobis sed rationes duas meas soluere tentastis. Tentatio tamen vana fuit.

CAPVT VIII.

Offensores afferunt rationem Scoti contra Ferchianam, sed non esse contra Ferchianam ostenditur.

*lib. de ge-
ner. car.
324. col. 2
Offensio
num. 172*

Tandem ultima quoque ratio ex actibus, & habitibus voluntatis deducta, quam urgebat Scotus contra Platoniam circulationem, contra quoque Ferchianam militat.

*LXXXV.
54. De
fensio.*

Neque de Platonica, neque de Ferchiana quicquam aufert Scoti ratio. Scotus arguit contra circulationem, quam aliqui impostores afferunt dicentes, stans temporibus omnia eadem numero reditura, quò ad actus, passiones, substantias, accidentia. Hanc vos Platonice imponitis opinionem, quam nemo Platonice tenuit omnino: sic Philosophis grauissimis falsas opiniones imponitis, vt in eis refellendis videamini sapientes. Tantum potest amor sui in quibusdam, vt viros celeberrimos obscurant, quò ipsi clarescant. In Ferchiana circulatione, verius dicite Aristotelicam, qua de corpore in corpus, vt de oculo in oculum migrat intellectus, nulla species, nullus habitus, nullus actus in præcedente corpore obtentus in nouum corpus affertur. Sed substantia intellectus sola de oculo sene in oculum iuuenem transit, constituens nouum compositum, & nouos actus eliciens.

Multi atque habitus in voluntate generati in statu coniunctionis permanebunt in ipse in statu separationis, & tandiù conseruari poterunt, quousque recurrente vice sua iterum corpori vniatur. Et sic iste homo in eadem inclinabitur vitia, in qua alter homo ex præcedenti corpore constitutus.

Offensio

Superius furiosa contentione volebatis, quòd homo constitutus ex eodem intellectu cum præcedente corpore corrupto, & homo constitutus ex eodem intellectu cum corpore de nouo genito, esset idem homo numero. Nunc veritate conuicti dicitis, quòd esset alter, & alter homo. Quare estis in redargutione. Hoc secundum verum est, primum autem dictum vestrum est falsissimo falsius: imitor phrasim vestram.

*55. De
fensio.*

*Redarguens
offensores*

Afferitis hoc argumentum vestrū esse Scoticum . Reuera cum Aristotele , neque cum Scoto est .

Non cum Aristotele , quoniam amare , & odisse non sunt operationes intellectus ; sed compositi , quo destructo , intellegere amare , aut odisse non potest 1. de anima 66. Non potest tristiari , aut gaudere , irasci , vel timere 1. de anima 63. non potest misereri , cogitare , addiscere , reminisci 1. de anima 64. Iniqui ; hæc dicere de anima intellectiua , est , ac si diceretis animam texere , vel edificare .

Alio quoque fundamento hoc argumentum vestrum labatur .
1. de ge. ner. 56. Status coniunctionis , & status separationis sunt status oppositi anima rationali : oppositorū oppositæ sunt conditiones & affectiones quatenus huiusmodi . Quando igitur anima transit ab uno statu ad alium , omnia præteriti status accidentia deponit , & procedit ad statum oppositum : vt alternatim fungatur rationibus congruis huic , vel illi statui . Nullus igitur hæreticus vel bonus , vel malus cum intellectuina recedente recedit de corpore ; sed intereunte corpore interit , vt superius probatum . Quare nullus habitus affertur in corpus nouum .

Denique ad inconveniens arguor : cum .n. anima intellectiua in corpore innascitur , ex corpore multas pravas inclinationes concipit , & iracundiæ subit propter pugnam sensualis appetitus contra rationem , & corporis contra animam . Non ergo à Deo essentia in corpus infundenda vaquam , ne à corpore , & sensu inclinetur ad ista vitia . Id concludit vestrum argumentum ; enim inclinetur ex habitu accidentali , siue ex corpore , & se substantiali , nec non & ex accidentibus horum : utroque modo inclinatio ad vitia . Si hæc ergo inclinatio prohibet incarnationem , prohibet & primam unionem animæ cum corpore . Hoc ex vestra doctrina sequitur .

XXXVI.

Non cum Scoto arguitis . Scotus enim disputat contra assertantes animam necessariò esse habituram eosdem actus numero . At circulatio Aristotelica actus , habitus , species in destructione hominis destructas , omninò irreparabiles ponit . Vnde intererunt iidem actus numero , neque in intellectu , neque in voluntate .

Hæc igitur, & alia absurda, que facillè consideranti occurrunt, sequuntur in vera philosophia, ac etiam Peripatetica ex animarum circulatione, quam Ferchius antiquatam, & obsoletam nuper suscitavit. Offensio

Aliud est vera philosophia, aliud philosophia Aristotelis. In vera philosophia nullum falsum, nullus error esse potest. In philosophia non ponitur motus æternitas, nec ponitur circulatio animæ intellectiæ de corpore humano in corpus humanum. Æternitas motus est vnus error, ex quo sequitur alter circulationis animorum. In philosophia Aristotelis nonnulli errores irreperunt, non ex defectu philosophiæ, sed philosophi. Vos Offensores tenetis cum Aristotele mundum, motum, & tempus esse æterna à parte ante, & post, qui sunt sex errores. Tenetis Deum necessariò agere ad extra; mancipatum esse causis secundis, animas intellectiæ esse mortales, intelligentias esse formaliter necessarias, æternas, actus potes, impeccabiles, naturaliter beatas, hoc est Deos multos, & alia quamplurima. Quæ tamen non omnia, pace vestra, si pacem non oderitis, Aristoteles tenet philosophicè; sed populariter tantùm quædam ex his tenet. In meis Vestigationibus Peripateticis philosophiam Aristotelis quero, veram philosophiam non quero. Extra propositum ergo loquimini, si de vera philosophia promatis absurda. Si de Peripatetica philosophia deduxeritis, ad propositum quidem erit sermo: sed vos hæcenus pauca proposuistis, nulla probastis.

Hic iactatis alia esse absurda. Sed aliud est iactanter loqui, aliud rationabiliter loqui.

Et quidem absque necessitate; argumentum enim illud de infinitate animarum ex mundi æternitate, & animæ immortalitate deductum, quod ipsum in hac fabulosa opinione, facillimè soluitur à Stoico 2. metaph. quest. 6. §. Ad rationes. Et Tromb. tractatu de plurific. animarum contra Auerroem art. 2. parte 2. in sol. ad 6. quod multitudo animarum, que modo extarent, adhuc non foret infinita cathegorematicè sed syncathegorematicè tantùm, quia e. fieri potest, & non quotidiè, sit additio, ut diximus disp. 10. phys. quest. 3. Quomodo autem infinitas syncathegorematica, que potentialitatem sapit, Offensio

etiam

etiam in rebus actualibus possit reperiri, declaramus eadem disp. qua
1. art. 1. & disput. 9. quest. 2. art. 6. ad 5.

11xxvii.
57. De-
fensio.

Circulationem animarum Aristotelicam multis titulis ignominiosis vos pro vestra modestia vituperatis. Pythagoricam, bulosam, antiquatam, obsoletam dicitis, absurdam. Quod non liceat par pari referre, si vellem. Vestra opinio de animorum mortalitate Epicurea est, porcina est, exitialis, & absurdissima supra omnem absurditatem est, sentina vitiorum est, fundamentum Atheistarum est. Malim ego Pythagoram authorē cum fabulis antiquitati admirandis, quàm Epicurum cum suis plebis suillis. Sed temperabo me, ne vobis similis efficiar. In iure iniurias vos refertis, nolo ego maledictum pro maledicto referre. Indicaui tamen, quàm facile fit maledicere. Maledicentia in infinitum excrelceret pro vtraque parte. Dicamus lia.

Antiquatam affirmatis migrationem animarum. Apud fratres antiquatam concedo, apud Aristotelicos nego. De proinde classes Peripateticorum facio in re nostra. Primatorum, qui animam informatricem hominis dicunt esse corruptibilem: sed intellectum vnum in omnibus hominibus ponunt, siue ille sit Deus, siue alius à Deo. In qua sententia sunt Theophrastus, Themistius, Auerroes, Aphrodiseus, & ex latini Iandunus, Zabarella, Vicomercatus, Piccolomineus, Gianinus, & alij plurimi. Hi omnes illum vnum intellectum de hominibus moriente in hominem nascentem migrare docent. Hanc de migratione intellectus opinionem asserere obsoletam, & antiquatam est res manifestissimas negare, scilicet nimium frequentem Aphrodisei, & Auerrois scholas.

Secunda eorum est, qui animam intellectiuam informantem nunt, & intellectum astruunt esse partem, vel potentiam, differentiam animæ: ac proinde multiplicem intellectum in multis hominibus. Ita tamen, vt intellectus de corpore humano in corpus humanum statis temporibus migret. Simplicius, Theophilus Zimara, Cardinales sapientissimi Bessarion, & Cretarenus, Augustinus Eugubinus, Iulius Cæsar Lagalla Viri doctissimi, Andreas Camutius theoricam ordinariam in gymnasio

Simpl. &
Zimara
aitatis in
3. de ani
ma ad
101. 20.
168. 327.

Ticinensi primo loco profitens, ita tenent: atque Ioannes Cotta-
 tanius primæ Sedis philosophus in vniuersitate Patauina pro hac
 sententia ex Aristotele plura congerit in lib. de trip. statu animæ.
 Non igitur antiquatam, & obsoletam, sed celebrem, & fre-
 quentem opinionem de migratione animarum reperio: & re ve-
 ra supposita mundi æternitate hanc solam cum secunda classe te-
 nendam credo, vt verissimè Aristotelicam. Quòd si, vel
 solus hanc opinionem excuderem, dum tamen ex Aristotele,
 non puderet, aut pigeret eam excogitauisse. Nulla enim ma-
 gis à falsitate recedit, magis ve ad veritatem accedit, quàm i-
 sta, non obstantibus iniustissimis vestris iniurijs.

Deinde responsionem vos facillimam profertis, quam ego
 recipere debuissim ex Scoto; quamuis neq; Scotus, neq; Tromb.
 cathegorematici, vel syncathegorematici meminerit locis per
 vos citatis. Vestigat. 6. Scotū assertorē mortalitatis animæ repro-
 bo. Nonne ridiculum est, vt illius recipiam dicta ex 2. metaph.
 quæst. 6. cuius dicta reiicio?

Immò & hæc ipsa responsio, quam obtruditis, refutauit (sup-
 presso nomine aliorum) Vestigat. 6. num. 134. dum quæro
 in signato instanti, quot sunt animæ, exclusa omni comparatio-
 ne ad ante, & post.

Secundò. Sed neq; Scotus acquieuit huic suo responso. Nam
 in 2. dist. 1. quæst. 3. I. dum respondet philosophice, concedit
 cum Auicenna infinitatem actualem in accidentaliter ordinatis,
 vt in animabus (quam sententiam aliquando & Aquinas 2.
 cont. gen. cap. 81. tenuit.) & in 4. dist. 43. quæst. 2. consētit a-
 nimæ mortalitatem dandam esse propter æternitatē motus præ-
 suppositam. Certè nulla erat necessitas secundum vos, quia fa-
 cillima solutione data, consequentiæ infirmissimæ essent. Cur
 id Scotus fecit? Quoniam hanc responsionem imbecillam de-
 prehendit, & reiectam ex simili occasione in 1. dist. 2. qua st. 2. Z.

Placet interea Ioan. Basol. dictū ex 4. dist. 43. quæst. 3. art. 3.
 referre de Aristotele circa immortalitatem animæ. Nec puto,
 inquit, quòd Aristoteles habuerit eam pro certa, sed puto, quòd
 fuerit totus dubius de ipsa; unde & de hoc dubitando pluries loqueba-
 tur, & aliquando proiecit verba hinc, vel inde secundum exigen-
 tiam

Paulus
 Venetus
 apud suef.
 5. phys.
 Bessar. 2.
 contra cal-
 luminaria
 Platonis
 cap. 7.
 Cōtaren.
 2. de im-
 mortal-
 anima.
 Phlcto. li. 2.
 de diffen-
 su Arist.
 à Plato-
 ne cap. 9.
 Lagal. de
 immorta-
 litate anē
 ma lib. 3.
 cap. 10.

Lxxlxi
 Camusi-
 us de hu-
 mano in-
 tel. lib. 4.
 cap. 25.
 Eugub. 9.
 de peren-
 ni philo-
 cap. 10.
 qui & sim-
 plicium
 asserti.
 Cottan.
 de tripli-
 ci statu
 anima de
 spue. 6.
 sect. 9. ca.
 200. &
 disp. 3.
 sect. 3.

tiam sua materia, quam tractabat. Pro immortalitate enim videtur esse illa auctoritates adducta, licet aliqua magis, quam alia. Sed pro mortalitate videntur principia eius esse; nam planum est, quod posuit mundum; & generationem hominum eternam esse 8. phys. 1. de celo. Similiter posuit animam intellectiuam esse formam hominis, & numerari numeratione corporum 2. de anima. Sed fuit ultra, quod impossibile est esse infinitum in actu, siue secundum magnitudinem, seu multitudinem 3. phys. Ex istis sequitur animam esse corruptibilem. Si enim ponatur incorruptibilis, cum in infinitum mines precesserint, & fuerint corrupti à parte ante, sequitur, quod maneat, & sint infinita anima in actu contra tertium principium Et infra. Et ideo puto, quod finaliter si deduxisset sua principia bene posuisset animam esse corruptibilem, & corrupti ad corruptionem eius. Sicut etiam dicit in 3. de anima, quod intelligere corruptum quodam interiori corrupto. Hæc ille. Cernunt Peripatetici quæta cum laude, mortalitatis assertores Aristotelem excipiat Melius quippè Ioannes Basolius contulit Aristotelis principia quam Aristoteles: melius conclusiones deduxit. Aristoteles namque non bene deduxit, quoniam animam corruptibilem suis principiis deducere debuit, cuius oppositum deduxit, & feruit.

XCI. Illud tamen ad rem est, quod Basolius auditor Scoti, ac scipulorum amatissimus putat Aristotelem non potuisse feruare ab infinita multitudine animarum in actu per distinctionem categorematici, & syncategorematici. Ignorauit ne fortè Ioannes Basolius hanc distinctionem? Non utique; nam à Scoto didicit Sed non obstante hac distinctione, supposita æternitate mundi & immortalitate, Basolius inquit, necessariò sequi infinitum actu: Vos dicitis non sequi. Ego verò potius crederem docti enti Basolio, quam vobis vigilantibus.

Quin, & Sanctus Augustinus 12. de Ciuit. Dei cap. 20. iudicat hoc argumentum insolubile. Si mundus sit æternus, & anima non reuerfura in corpus; ergo dabitur infinitus numerus animarum. Quamuislibet namque finitus fuisset numerus animarum infinitis retrò sæculis sufficere non valeret, ut ex illo fierent homines, quorum essent anime, ab ista semper mortalitate liberanda, &

quam

quam ad ea deinceps reditura. Nec ulla modo explicabitur, quomodo &c. Infinitus sit numerus animarum. Sed quid faciemus de Aristotele? Nonne dicemus fuisse infelicissimo ingenio, infelicissimo seculo natum; quandoquidem facillimè vos soluitis argumentum, quod ille crassissime mentis Aristoteles Stagiritas solvere nesciuit, & propter quod secundum Scotum, & Scotistas totus dubius mansit? Cur non est natus Aristoteles tempore Belluti, & Mastrij, ut ab eis facillimam solutionem disceret argumenti, quod fuit difficillimam Aristoteli, & Aristotelicis ferè omnibus; immò & Scoto, & Scoti discipulo; ut propter illud Aristotelem esse concesserint in animæ immortalitate ponenda totum dubium.

Interim quando mentem Aristotelis vestigo, in hac difficultate de animarum infinita multitudine, quæ ex æternitate motus sequitur, excusandus sum. Aristoteles facillimam solutionem ignorauit, ignorauit & ego: ignorarunt & quamplurimi Aristotelicæ scholæ proceres, nimirum cæci cæcum ducem sequentes. Tandem illuxerunt in vniuerso duo luminaria magna Bellutus, & Mastrius, qui doctissimos quosque Peripateticos sub difficultate argumenti palpantes in tenebris, nouo facillimæ solutionis splendore illustrent. Prosit vobis tantæ sapientiæ vestræ tanta iactantia.

XCL

*Et mirum est, quomodo hic author in Scoto, & Scotistis versatis. Offensio
simus hanc solutionem non viderit, cum tamen omnes modos soluendi hunc nodum hucusque excogitatos referre profiteatur cap. 11.*

Ne miremini mirabiles admiratores. Ego sum versatissimus ^{58. De} inter non videntes; nam inter istos me collocatis. Sed tamen ^{Offensio} video imposturam vestram, cum dicitis, me profiteri referre omnes modos soluendi hunc nodum hucusque excogitatos. ^{Impostura} Etenim in cap. 11. per vos citato ad finem numeri 136. scribo. *Hoc modo expendam unam, vel alteram ex prædictis, aut alijs opinionibus.* Dixi ne, me referre omnes modos? Non utiq; sed vos dixistis, at falsò dixistis. Modos verò istos respondendi legite apud S. Bon. 2. dist. 1. quæst. 2. Itè S. Tho. Aquinas 2. contragentes cap. 81. ad 3. refert. Et 1. parte quæst. 46. art. 2. ad 8. Tolet. 8. phys. quæst. 2. Ragus. disp. 21. cap. 12. & seq.

Et quando hæc solutio non placeret (cui tamen intellectus quicuque bene affectus acquiescere debet) resolutè dicimus satius esse in Aristotelis sententia animæ mortalitatem tenere, quàm immortalitate asserere, cum tam absurda appendice transmigrationis animarum. Hæ enim turpius putamus absurdum, vel saltem æquè turpe, & fidei nostræ perniciosius, quàm sit ipsa mortalitas.

39. De-
fensio.

Intellectus bene, vel malè affectos vos novi medici intellectuam, ex vestro intellectu iudicatis. Medemini, quæso pri vestris mentibus, & calamis virulentis. Quod vobis placet alijs placere debere creditis: sed vestræ solutioni Ferrara 2. contra gen. cap. 81. ear. 197. col. 1. non acquiescit. Ragus. dist. 21. cap. 12. refutat solutionem, non acquiescit. Cottun. de triplici statu animæ disp. 6. sect. 9. ear. 196. non acquiescit. Ponentes infinitum actum non acquiescunt, vt Auicenna Algaze Pererius, Licetus. Ponentes unum intellectum in omnibus non acquiescunt, vt Theophrastus, Aphroditus, Vicomercatus Iandunus, Piccolominus. Hi omnes malè affecti, vos ò fortissimi, sani estis.

XCII.

Viterius terroitis, satius esse in Aristotelis sententia animæ mortalitatem tenere, quàm immortalitatem cum transmigratione animarum; quam sententiam oneratis iniurijs *tam absurda turpius absurdum, quàm mortalitas, & fidei nostræ perniciosius*. O utinam hæc, quæ dicitis, probaretis! Nunc ergo vana sunt hæc, quòd sententia de migratione animarum in Aristotele tam absurda, iamò absurdior, turpis ac turpior, quàm sit mortalitas. Certè Aristoteles expressit intellectum humanum nec corruptum 1. de anima 65. impassibilem 66. separabilem, immixtum, impassibilem 3. de anima 19. separatum immortalem & æternum tex. 20. immaterialem tex. 14. permanere post corpus positum 12. metaph. 17. & alia plurima, quæ in 6. Vestigia allata sunt. Ostendite vos vicissim textus illos, in quibus migrationem impugnavit. Verba, verba datis, nullam Aristotelis auctoritatem profertis. Liceat mihi dicere conformiter a Scoti dicta in primo dist. 3. quaest. 7. K. Quomodo alij erant cæci, & vos soli videntes, vt tam multi Græci, Arabes, Latini concesserint in Aristotele migrationem; nec viderint contradi-

ctorium

etorium in Arist. quod vos videtis; unde iudicatis quidem, sed sine ratione iudicatis.

Nec dicat Ferchius ex hypothesi tantum afferere animarum circulationem, supposita nimirum aeternitate mundi, quam absolute negat in Aristotelis sententia, & qua negata, penitus labascit argumentum. Offensio

Non possum vobis obtemperare, quoniam in Vestig. 6. num. 136. dixi resolute ab Aristotele philosophice negatam mundi aeternitatem; sed populariter ad ostentationem esse affirmatam. Conditionate vero dixi, supposita mundi aeternitate circulationem esse dandam intellectum de corpore in corpus eiusdem speciei. Itaque non possum vobis auscultare.

Nam in hoc quoque scite nos contra ipsum argumentamur: admissa nimirum illa hypothesi, quae ad Aristotelis mentem verissimam demonstravimus disput. 1. de celo quest. 1. Offensio

Argumentamur dicitis, sed in his verbis offensionis nullum argumentum profertis, quo ostendatis ex illa hypothesi non debere inferri circulationem animarum. 61. De: fensio.

Vade inter defensores immortalitatis anime ad Aristotelis mentem futemur hunc authorem praesens esse mirabilem. Offensio

Promissistis argumentum admissa hypothesi. *Argumentamur* dicitis. Verum neque in his verbis adest argumentum contra conclusionem, sed invidia contra me, qui non sum conclusio. 62. De: fensio.

Vult enim in prima responsione ad difficultatem illam, quod Aristoteles negat, quod ex professo docuit 8. phys. per totum, scilicet mundi aeternitatem. Offensio

Et rursus Doctores extra propositum. Dicitis *argumentamur* admissa hypothesi. Et nihil argumentamini. Admitto hypothesisim sine sit vera, sine sit falsa; & hypothesi data, dico esse tenendam in Aristotele circulationem animarum declaratam. Argumentamini tandem. 63. De: fensio.

Et affirmat (Ferchius) quod semper negavit, vel saltem nunquam asseruit, scilicet animarum circulationem. Offensio

Argumentum maxime prodigum, maxime avarum. Maxime prodigum in prima parte, quia totum Aristotelem contra cir- 64. De: fensio.

culacionem fundit, dicens, Aristoteles semper negauit circulationem animarum. Maximè auarum in secunda parte, quia tunc Aristotelem rapit, dicens, Aristoteles nunquam asseruit circulationem animorum. Generalia idcirco facitis argumenta quia speciales textus adducere non valetis.

XCIV. Duplex antecedens proponitis in argumento, primum, *Aristoteles semper negauit circulationem animarum*. Secundum, *Aristoteles nunquam asseruit eam*. Si ex primo argumentamini, primum petitis, & facitis propositionem omninò incredibilem. Semper Aristoteles negauit circulationem, ergo nunquam fecit aliquid aliud, sed voluit saxum Sisyphi. In primo capite Ante prædicamenta de æquiuocis, vniuocis, denominatiuis agere circulationem animarum non negat. Sic arguo. In primo, & ultimo capite Logicæ non negauit circulationem animarum: in primo, vel ultimo physice non negauit: in primo, vel ultimo metaphysicæ non negauit: in primo, vel ultimo scientiæ naturalis non negauit: ergo non semper negauit. Immo eandem persequor inductionem, & adiungo nec in alijs intermedijs textibus negauit: quare vestrum *semper* conuertitur in *nunquam*. Nunc inductio verificata est in octo capitibus citatis signatè, & vestra propositio est falsificata.

Si ex secundo antecedente argumentamini, sophisma conueniens est ab autoritate negatiuè. Probabitur interroganti si asseruit, in quo textu asseruit? Respondeo, aliud est prolatum pro propositionem negatam, quod facere debetis: aliud est exquirere respondentem, & cogere ad relinquendum officium respondentis, & recipiendum officium arguentis. Cautela philosophica iam vobis est deponenda.

Offensio *Profligatis itaq; circulations, tum Platonica, tum Pythagorice, quomocunq; ponatur, dicendum remanet, &c.*

65. Decensio. Hic est finis vestræ offensionis contra me. Multa verò in paucis falsa continentur.

XCIV. 1. Profligata est à vobis non opinio Platonis, vel Platoniorum: sed illa, quam non Scotus, sed vos ipsi falsò impugnauistis.

2. Falsum est, vos quicquam dixisse contra migrationem Pythagorice.

thagoricam: Ad num. 168. proponitis. *Eisdem ferè rationibus profligatur Pythagoreorum opinio de animarum circulatione.* Sed nihil prorsus cōtra Pythagoros dicentes, illicò aduersus circulationē Aristotelicā pugnare curamini vsque ad nu. 173. Quæ impugnatō, vt esset minus inuidiosa, per contemptum circulationem Aristotelicam appellatis Ferchianam. Nunc victoriam canitis de Pythagoreis, contra quos nullatenus pugnaſtis; tametsi multa falsa illis imponatis.

3. Falsò asseritis, rationes à Scoto allatas esse contra Pythagoreos. Nam ratio maximi anni ex periodo stellati in 36² millibus annis, non est Pythagoreorū, vel Platoniorum, sed assertore Ficino, est astronomorum.

Adde rationem illam, qua negatis orbes omnes reuerti posse ad idem punctum, quæ orbes sunt incommensurabiles, esse directè contra Aristotelem, qui videtur fuisse primus inuentor anni maximi. Censorinus quippè de die natali cap. de annis maioribus. *Præterea, inquit, annus, quem Aristoteles maximum potius quàm magnū appellat: quem solis, & lune, vagerunq; quinq; stellarum orbes conficiunt: cum ad idem signum, ubi quondam simul fuerunt, vnà referuntur. Cuius anni hiems summa est cataclysmos quam nostri diluionem vocant. Aestas autem epyrosis, quod est vnà si incendium. Nam in his alternis temporibus mundus, tūm exignescere, tūm exaquescere videtur. Hunc Aristarchus putauit esse annorum vertentium duorum millium CCCC. LXXX. IIII.*

Certè vniuersalis proportio incommensurabilis est irrationalis. In cælo autem Aristoteles nil irregulare, nil casuale, nil irrationale concessit, vt videre est in 2. de cælo sapius. Denique ponere circulationem vniuersalem sine regressu ab eodem ad idem est ponere circulationem non esse circulationem. Contra Aristotelem igitur assertorem anni maximi pugnaſtis, non contra Pythagoreos.

4. Pythagoras namat, se primum fuisse Heraclidem, deinde Euphorbum, mox Hamotimum, inde Pyrihum, denique Pythagorā. Ex quo constat, migrationem secundum Pythagoram esse in corpora diuersa numero, non in eadem numero, vt vos illi imponitis. Sic Lactantius lib. 7. cap. 23. *Nam Pythagoras transire*

transire animas in noua corpora disputauit. Ita Laertius, Philostratus lib. 3. Zimara 1. de anima § 3. Tolertus in prologomenis de anima. Gianin. de statu animæ post obitum cap. ultimo. Castro aduersus hæreses titulo *Anima*. Genethliaci quidam posuere eandem animas in eadem corpora reuersuras, apud Aug. 22. Ciuit. Dei cap. 28 non Platonici, non Pythagorei.

5. Ex eodem Laertio Euphorbus à Menelao vulneratus est tempore Troiani belli. Sed à bello Troiano vsque ad Pythagoram certissimum est, non interfuisse 36. mille annos. Ergo periculum vestram non tenent Pythagorei.

6. Quando anima migrabat in corpus bruti, vel plantæ, non necessariò erat reditio ad eandem materiam, neque ad eandem actus, vt patet ex Laertio. At opinio, quam Scotus impugnat, tenet, necessariò reuerti ad eandem numero materiam, & eandem actus. Ergo nil contra Pythagoreos.

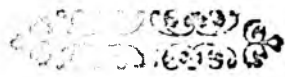
7. Nec argumentum de reminiscencia militat aduersus Pythagoreos. Quia Pythagoras animam in regressu omnium obliuionem incurrere asseuerabat: sibi verò Mercurij dono memoriam migrationis relictam.

8. Nec ratio de libero arbitrio conficit. Migrantem etenim animam ex corpore humano in corpus plantæ non assuabant liberè operari. Migrantem in aliud corpus humanum concedebant liberè operari, sed operationes diuersas ab ijs, quas in priori corpore. Nulla ergo ratio Scoti contra Pythagoræ opinionem valet. Itaque Platoniorum, vel Pythagoreorum opinio per vos non est profligata, sed falsis imposturis obscurata.

Hæc hæctenus ad mei defensionem intra Peripateticos limites, exceptis digressionibus vestri causa factis. An vos rectè impugnaueritis, an ego satis defenderim, prudens lector diiudicet.

DISCEPTATIO CATHOLICA. PRIMA.

APPARATUS.

MNIBVS modis offendit, qui voluntatem habet offendendi. Scripsi ego Vestigationes Peripateticas intra limites Peripateticæ scholæ, & omnis ferè ex verbis Aristotelis enodare tentavi. Offensores noluerunt limitibus, vel Philosophiæ simpliciter, vel philosophiæ Aristotelicæ contineri; sed ad

fidei catholicæ controuersiam transcendere; volentes me, vel sic. quoad possent, offendere. Non seruant ordinem, non methodum, non scientiarum distinctionem. Ordo est rerum parium, dispariumque unicuique sua loca tribuens congrua dispositio; quemadmodum ordinem descripsit B. Augustinus 19. de Ciuitate Dei cap. 13. Locus rerum sacrarum est sacer. Non sunt miscenda sacra prophanis. Sacra dogmata in sacra Theologia sunt pertractanda non in philosophia Aristotelis, & Aristotelicorum, inter quos multi sunt hæretici, multi Turcæ, & Iudæi, multi infideles, qualis etiam Aristoteles fuit. Saluator noster, & Dominus Iesus Christus Matthæi 7. appositè præcepit. *Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas ante porcos: ne fortè conculcent ea pedibus suis, & conuersi dirumpant vos.* Aristotelici solis sensibus ducuntur, vt principijs philosophiæ suæ, & ex eis velut canes sagaces veritatem naturaliter cognoscibilem insequuntur. Alij voluptates sensuum sequentes, quæ
à Chri.

à Christo Domino supernaturaliter dictantur, vt sacramenta, & dogmata, conculcant, & fœdant. Quamobrem sacramenta Christi, & in primis sacramentum sacramentorum non est inter naturaliter inuenta ponendum. Methodus est, vt vnaquæque conclusio ex proprijs principijs probetur, defendatur, declaretur: nisi quatenus superiori licet vti ministerio inferioris. Philosophia ratione naturali, & naturali lumine directa procedit.

220 Scot.
1. 1. col.
1. 5. E.

Qualibet alia (scientia à Theologia) in genere cognitionis naturalis habet resolutionem suam ultimò ad aliqua principia immediata naturaliter nota. Christi doctrina supernaturali reuelatione, ac lumine collustratur. Quarè ex supernaturaliter dictatis naturales conclusiones probari nec debent, nec possunt. Scitè Scotus in prima Prologi annotauit in margine, ex supernaturaliter reuelatis non esse viam probandi aliquid contra Philosophum. Quod subtilis Doctoris documentum si Offensores attendissent, dum philosophiam naturalem scribunt, supernaturalia asserta non temerassent tam crebrò. Ego pro vrbibus laboraui philosophiam Aristotelis non miscere cum doctrina Christi. Aristoteles non est Christianus, neque Christianæ veritates, aut præcepta, aut sacramenta ex Aristotele, & sequacibus sunt postulanda. Proinde nunc separatim, quæ ad doctrinam fidei Christianæ spectant explorare constitui, vt aduersariorum dicta confusè, examinensur distinctè. Et quoniam quædam circa fidei sacræ doctrinam attulerunt, quæ ad totam Ecclesiam catholicam spectant. Quædam circa meam personam, qui singulari Dei gratia sum Ecclesiæ catholicæ membrum, visum est primo loco in re proposita querere causam fidei publicam, secundo causam meam priuatam dicere. Sit igitur prima Disceptatio.

3 d. 1. q.
2. B.

Virum mortalitas Animæ intellectiuæ magis pugnet cum fide catholica, quàm immortalitas eiusdem animæ cum regressu ad corpus humanum.

C A P V T I.

*In quo referuntur placita Offendentium, & aperitur
status Controversiæ.*

Offensores tanquam Alexandrei animæ mortalitatem magis approbant, quam animæ immortalitatem cum regressu in corpus humanum: unde in sua offensione ita loquuntur.

*Resolutè dicimus, satius esse in Aristotelis sententia Animam mortalitatem tenere, quam immortalitatem asserere, cum tam absurda ap-
pendice transmigrationis animarum.*

2. Offensio.

Hoc enim turpius absurdum putamus, vel saltem aequè turpe, & fidei nostræ perniciosius, quam sit ipsa immortalitas.

Si rationem propter quam ita dicunt, & putant, attulissent, rationem illam, vel autoritatem referrem. Locuti sunt ad placitum suum. Reliquerunt mihi onus arguendi contra illorum sententiam, non onus respondendi ad argumenta ipsorum, quæ nulla faciunt.

1. Defensio.

Rursus ita scribunt contra me.

1. *Nec dicat Ferchius id sentire in sententia Aristotelis, suppositam mundi eternitate: non autem secundum veritatem.*

2. Offensio.

2. *Nam candidiores Philosophi de mente Aristotelis immortalitatem animæ defendunt, ut in statu separationis beari possit. Sed hanc non assequitur, si ponatur immortalis, & separabilis cum debito rediendi ad corpora semper.*

3. *Atque idè nihil refert animam statueri immortalem, & separabilem hoc modo, vel absolute mortalem.*

4. *Ad quid enim hæc immortalitas, quæ animam in statu meliori non ponit, quam mortalitas ipsa?*

5. *Sanè minime opus erat, ut tam prolixa disputatione Ferchius Alexandreas assertores mortalitatis animæ insectaretur, ac redargueret, si ad eò exitem, & servilem immortalitatem ei adscribere solebat.*

6. *Nam tandem dat eis manus ad destruendum alium animæ statum, in quo rectè gestorum præmia referat, malè verò penas luat.*

7. *Vnde satius fuisset, quòd cum eis in animæ mortalitatem con-*

sensisset, quàm cum Pythagoreis in eius regressum ad corpora.

8. *Fabulosior siquidem est animarum circulatio, etiam in sola pora humana, quàm ipsa mortalitas.*

9. *Et utique ex Philosophia potiores rationes habemus, & ex Stoicis plura, ac manifestiora loca pro animæ mortalitate, quàm eius culatione.*

2. De.
fensio.
lib. 2. n. 4.
46.

Hæc sunt Offensorum dicta, etiam alijs locis inculcata. quibus consilium dant, vt potius teneam cum Alexandreis animam rationalem esse mortalem, quàm esse immortalem cum gressu in corpora humana; quoniam immortalitatem cum gressu magis perniciosam fidei catholicæ, quàm sit mortali putant. Concludunt nihil referre, si statuitur anima mort absolute, aut immortalis cum regressu in sola humana corpe

Deinde imponunt mihi, sed falsò, quòd manum dede: Alexandreis ad destruendum alium animæ statum; quòd lotus sim non ex supposita mundi æternitate, sed secundum v ratem. Sed hæc duo spectant ad meam priuatam personam. causam fidei catholicæ tria sunt consideranda.

Primum est, quòd afferunt in verbis vltimò relatis. *Nos bemus ex Philosophia potiores rationes pro animæ mortalitate.*

Secundum *Nihil refert statuere animam absolute mortalem, immortalem hoc modo, scilicet cum regressu. Hoc enim turpius abj dum, vel æque turpe putant.*

Tertium est *Perniciosior est immortalitas cum transmigratione marum, quàm sit ipsa mortalitas respectu fidei catholicæ.*

Ad ista intelligenda aduerto, quòd philosophia præcisè, simpliciter sumpta, & philosophia Aristotelis distinguuntur: rectè ab istis Authoribus, tum in loco nunc relato, tum etiam ferius in eadem offensione dicentibus. *Hæc igitur, & alia furda, quæ facilè consideranti occurrent, sequuntur in vera philo phia, ac etiam Peripatetica ex animarum circulatione.* Hactenus li. Differunt itaque philosophia vera, quæ simpliciter est p losophia, & philosophia huius, & illius hominis, putà Plator vel Aristotelis. Quoniam philosophia dicta simpliciter, id sine addito, solùm ea, quæ vera sunt, approbat: quæ falsa su repro

reprobat. Nihilque affirmat esse verum, quod fidei catholicæ repugnet. Quod namque fides catholica docet, sine dubio est verum: quod philosophia simpliciter item docet, est verum; at verum vero consonat, non repugnat: Quocirca nihil potest esse verum in philosophiâ, & falsum in theologia, vel è contra.

Hinc sequitur, quod quæcunque conclusio in philosophia ex ratione naturali probatur esse vera, illa conclusio non potest esse contradictoria supernaturali theologiæ. Hæc rata sint.

Philosophia secundum quid suè cum addito, huius, vel illius hominis potest approbare falsum, & reprobare verum ex errore hominis. Sic in philosophia Platonis, sic in philosophia Aristotelis plura sunt, quæ pugnant contra fidem catholicam. Qui errores non ex ratione philosophiæ incurrunt, sed ex errore humani ingenij, quod ex defectu suo quandoque approbat falsa pro veris, & reprobat vera pro falsis. Hoc apud omnes philosophos est confessum, dum vnus contendit, alterum errasse: vnde natum est adagium. Facilius conuenire horologia; quàm Philosophos.

Hinc deducitur, quod quæcunque conclusio est probata ratione in philosophia simpliciter, illa conclusio est vera: quæ autem est probata in philosophia alicuius hominis non semper est vera, neque ratio illius est vera; nam ratio sophistica est, quæ concludit falsum: sed ratio sophistica non est ratio, nisi æquiucè, sicut homo mortuus est homo æquiucè. Vnde restat, vt in vera philosophia, & simpliciter dicta omnis ratio, vel sit dialectica, vel demonstratiua. Dialectica est impotentior, demonstratiua est potior. Quando igitur Offensores mei dicunt se habere rationes potiores pro mortalitate animæ intellectiuæ, afferunt illam propositionem, *anima intellectiua est mortalis esse veram*, & probatam demonstratiuè. Hæc circa primum assertum illorum.

Quod attinet ad secundum, & tertium in Vestigatione mea 6. num. 136, scripsi. *Illud moneo, nos quædam disputare ex hypothesi, quædam resolutè. Resolutè sostineo in Aristotele, morum, ac mundum non fuisse ab æterno: atq; adeo animas intellectrices cum corporibus incipere, cum corporibus tamen desinentibus non desinere, sed perpetuas fore.*

bris patet. Declarato statu controuersie in tribus dictis, iam incipiamus susceptam disputationem .

C A P V T I I .

*Comparantur mortalitas Animæ, & immortalitas eius
regressu adiuncto: & ostenditur deterior esse
mortalitas ex Concil. Lateranensi.*

AD cognoscendum, utrum perniciosior sit fidei catholicæ mortalitas animæ intellectiue, an immortalitas cum regressu in humana corpora tantum: fundanda est comparatio harum rerum in decreto Sacri Concilij Lateranensis sub Leone decimo sess. 8. vt habetur tomo 5. Conciliorum, art. 106. Itaque ex illo Concilio verba integre huc transtero, & sunt ista. *Cum itaque diebus nostris sit inie seminator, antiquus humani generis hostis, ne nullos perniciosissimos errores à fidelibus semper exploros, in agrum Domini superfundat, & augere sit ausus: de natura præsertim animæ rationalis, quæ videlicet mortalis sit, aut unica in cunctis hominibus; & nonnulli temerè philosophantes, secundum falsam philosophiam verum id esse assererent, contra huiusmodi pestem opportunè remedia adhibere cupientes. hoc sacro probante concilio damnamus, & reprobamus omnes asserentes animam intellectiuam mortalem esse, aut unicam in cunctis hominibus, & hæc in dubium verentes: cum illa non solum verè, per se, & essentialiter humani corporis forma existat, sicut in canone felicis recordationis Clementis Papæ quinti predecessoris nostri in generali Vicanensi Concilio edito continetur. Verum & immortalis, & pro corporum, quibus infunditur, multitudinem singulariter multiplicabilis, & multiplicata, & multiplicanda sit. Quod manifestè constat ex Euangelio, cum Dominus ait: Animam autem occidere non possunt. Et alibi. Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Et cum æterna premia, & æterna supplicia pro merito vite iudicandis repro-mittit: aliàs Incarnatio, & alia Christi mysteria nobis minimè profuissent: nec resurrectionis expectanda foret, ac sancti, & iusti miserabiliores essent (iuxta Apostolum) cunctis hominibus. Cumque ve-*

mortalitas animæ est explor.
1. Perniciosissimus.
2. Semper explorus.
3. Pestis.
4. Damnaus.
5. Rebrutatus.

6. Dam-
natiss.
6. reſiſ.
7. Deſta-
bilis.
8. Abho-
minabi-
lis.
9. Hære-
ſis.
10. Inſide-
lis.
11. Fidē
labefac-
iens.
12. Vitan-
dus.
13. Puni-
endus.
- rum vero minimè contradicat. omnem aſſertionem veritati illu-
re fidei contrariam omninò falſam eſſe deſinimus, & ut aliter de-
ſignare non liceat, diſtrictius inbibemus: omneſq; huiuſmodi eri-
aſſertionibus inherentes, veluti damnatiſſimas hæreſes ſemina
per omnia, ut deſtabiles, & abhominabiles hæreticos, inſideles
tholicam fidem labefactantes, vitandos, & puniendos, fore dei
mus. Hætenus Concilium.*
- Tres errores ſummus Pontifex damnat cum Concilio.
- Primus eſt, Anima rationalis eſt mortalis.
- Secundus, Anima rationalis eſt vnica in cunctis hominib
- Tertius, Dæ prædictæ aſſertiones ſunt veræ, ſaltèm in pl
ſophia.

Iam probo, vos Offenſores eſſe in hoc tertio errore. Q
enim ex principijs philoſophiæ, dictæ ſimpliciter probatur
rationes potiores, illud eſt verum, & per ſe verum, & ne-
ſarium, atque demonſtratum. Sed vos de vobis ipsis aſſer-
tis diſtinguendo philoſophiam præciſe, & ſimpliciter à phil-
phia Ariſtotelis. *Habemus rationes potiores in philoſophia pro-
alitate, ergo mortalitas animæ rationalis ſecundum vos eſt
ra in philoſophia ſimpliciter. Eſt veritas demonſtrata, nece-
ria, & per ſe vera. Quæ Concluſio tanquam hæreticalis
Concilio damnata.*

Amplius, quoniam mortalitatem animæ cum Alexandre
me teneri optatis in Ariſtotele, & veluti ſalubrius conſilium
eam adhortamini: obſeruo, Alexandrum Aphrodiſeum in h
mine vltra materiam ponere duas ſubſtantias, vnã, quæ eſt f
ma informans, & mortalis, atque iſtam appellat animam int-
lectiuam propter intellectum poſſibilem: alteram ſubſtanti-
ponit eſſe intellectum agentem, & hunc immortalẽ, & vnict
in cunctis hominibus, qui fuerant, qui ſunt, & qui erunt; qu-
re & migrationem illius intellectus agentis de corpore hon-
nis morientis in corpus hominis de nouo geniti docet. Quæ
pinio in re non diſſidet ab opinione Auerrois; nam & ipſe por-
intellectum aſtante eſſe vnum in omnibus hominibus, & c
homine mortuo in recens genitum commigrante: ponit &
liam formam hominis informatricem, & iſtam mortalem. Di-
feruax

ferunt autem aliquo modo, quoniam ille vnicus intellectus assistens toti speciei humanæ apud Alexandrum est Deus, apud Auerroë est aliud à Deo: Sed tamen conspirant in vnitatem intellectus. Formam informantem Alexander appellat animam intellectiuam, Auerroes cogitativam: conueniunt tamen in mortalitate formæ constituentis hominem, quæ in rei veritate est anima intellectiua.

Quapropter in hac opinione vestra, Offensores mei, ambas hæreses à summo Pontifice, & à Concilio generali damnatas mihi offertis, quando ad mortalitatem cum Alexandreis tenendam adhortamini. Itaque tres istas hæreses damnatissimas incurritis, quarum tertia est propria vestra, dum rationes potiores reperiri pro mortalitate asseritis, pro qua reperiri non possunt, nisi sophismata. Duæ priores sunt Alexandreorum, quas mihi tenendas suadetis. At opinio de immortalitate animæ quæ ego in Aristotele teneo, libera est à duabus damnatissimis hæresibus, teneo enim immortalitatem animæ, non mortalitatem, teneo multitudinem quàm maximam animarum, non vnicam animam: atq; circulationem, seu regressum in corpora eiusdem speciei, apertissimè dico esse errorem, & absurdum Vestigatione 6. num. 135. & num. 145. & secundum veritatem negandam, num. 131. Neq; dixi hoc posse probari rationibus, vel potentibus, vel potioribus in philosophia. Immò dixi resolutè loquendo, quòd nec in philosophia Aristotelis hunc errorem admitto, sed solum conditionatè, si supponatur æternitas mundi: tunc enim danda est circulatio animarum in corpora humana tantùm.

Hinc elucescit nitida comparatio. Mortalitas animæ, vt à vobis ponitur, tres hæreses perniciosissimas, & damnatissimas continet: mea opinio, nullam istarum, ergo vestra opinio de mortalitate animæ est perniciosior fidei catholicæ.

Primo ratio probans mortalitatem animæ perniciosa esse.

Præterea titulos, quibus Conciliū Lateranense mortalitatem animæ rationalis notat, animaduerto, pro vt in margine adnotatum est.

Mortalitas animæ rationalis est error perniciosissimus.

Semper explosus à fidei catholica.

Pestis.

Damnatus.

Reprobatus.

Damnatissima hæresis.

Detestabilis.

Abominabilis.

Hæreticalis.

Infidelis.

Fidem labefactans.

Vitandus.

Puniendus.

Ostendite mihi ex aliquo Concilio generali, vel ex aliquo Pontificio decreto, Immortalitatem animæ intellectivæ cun-
gressu in corpora humana esse tot infamibus titulis notatam
tuncque concedam, quòd immortalitas cum regressu sit pe-
ciorior contra fidem catholicam, quàm sit mortalitas. Ve-
nerastis opinionem meam titulis, quòd sit tam absurda, &
surdior, quàm mortalitas, turpius absurdum, perniciosius
dei; sed vos non estis summus Pontifex, neque Concilium
Immodè Concilium non modò perniciosiorem, sed pernicio-
sissimam vocat mortalitatem animæ rationalis, & verè est pess-
omnium opinionum, quæ de anima haberi possunt.

2. Ratio.

Secundò probo, mortalitatem esse deteriore[m] sic. Illa hæ-
resis, quæ expressè damnata est à summo Pontifice, & à Co-
ncilio generali perniciosior est, & fidei, & fidelibus, quàm si-
la, quæ non est expressè damnata. Est enim prior asse-
multò impudentior contra fidem, & caput fidelium. Mort-
tas animæ rationalis, & vnitas intellectus in cunctis homini-
bus sunt duæ hæreses expressè damnatæ à summo Pontifice, & Co-
ncilio generali, vt iam relatum est. Regressus animarum ra-
tionalium in corpora humana tantum, non reperitur expressè da-
mnatus. Etenim Alphonsus de Castro aduersus hæreses titulo
III, hæresi octaua proponit opinionem Pythagoræ transfe-
ris animam rationalem in corpus alterius speciei etiam, vt be-
stiæ, vel plantæ: & contra illam hæresim nullum decretum P-
ontificium, nullum decretum Concilij affert. Ita quoque Ca-
nalis

nalis Toletus ad finem prolegomenorum in primum de anima memorat hanc hæresim de translatione animæ rationalis ex corpore in corpus cuiuscunque speciei, neque affert contra illam hæresim aliquod Concilium, vel decretum Pontificis. Sic neque Prateolus in hæresi Albanensium. Qui si habuissent tale decretum Pontificis, aut Concilij, non erant omittendi illud in confutanda hæresi. Si ergo transmigratio in corpus cuiuscunque speciei non inuenitur expressè damnata: multò minus erit expressè damnatus error de regressu animæ immortalis in corpus eiusdem humanæ speciei solius. Non igitur æquè perniciosa est mortalitas animæ ex vna parte, & immortalitas cum regressu ex altera parte, sed longè perniciosior, & impudentior est mortalitas animæ rationalis.

Tertia ratio. Error expressè repugnans expresso consensui ^{3. ratio} sanctorum Patrum est magis pugnans contra fidem, quam error, contra quem non reperitur consensus Patrum. Contra mortalitatem animæ consensus Patrum expressus est, & collectus est apud Iodocum Coccium in thesauro cath. tomo 2. lib. 1. de natura hominis art. 2. toto ad cart. 15. vbi ostendit ab exordio Ecclesiæ vsque ad nostra tempora consensum Patrum, & græcæ, & latinæ Ecclesiæ pro immortalitate animorum, contra mortalitatem. Sed & in Articulo primo eiusdem libri plures adsunt authoritates Patrum ad idem. At contra regressum animæ rationalis immortalis in corpora cuiuscunque speciei Alphonsus, atque Toletus locis ante relatis vnum tantum citant, S. Athanasium. Iodocus verò lib. de natura hominis indicato art. 1. etiam affert S. Gregorium Nyssenum addo ego S. Epiphanium hæresi 5. Igitur multò magis, & Sanctæ Ecclesiæ, & Sanctis Ecclesiæ Patribus repugnat mortalitas quæ semper explosa est a fidelibus, teste Leone 10. quam repugnet immortalitas cum regressu in corpus humanum; quæ à nullo Patrum explosa est, dum sola ponitur, sed à duobus, vel tribus reijcitur, dum ponitur simul regressus in corpora humana, & bestiarum, & plantarum.

CAPVT III.

Rationes Concilij Lateranensis contra mortalitatem animarum conferuntur cum regressu.

Sacrum Concilium Lateranense non solum reprobauit damnatissimam illam animæ mortalitatem: verum etiam probationes attulit, quibus appareat iustissima esse sententia Concilij.

Primo loco profert Concilium sacras scripturas contra mortalitatem animæ intellectuæ. Ex quo loco catholico formatur quartum argumentum demonstratiuum, quod mortalitas animæ sit perniciosior, quam immortalitas cum regressu in corpora humana sola.

4. ratio.

Ille error, qui in sacra scriptura immediatè, & expressè damnatur, atquè, vt aiunt, formaliter excluditur, longè deterior et quàm error non immediatè, non expressè, non formaliter, sed virtualiter tantùm excludendus.

Sed mortalitas animæ intellectuæ plurimis locis veteris, & noui testamenti reprobata est immediatè, & formaliter.

Probo ex Veteri.

Genesi 37. *Descendam ad filium meum lugens in infernum.*
Iob 21. *Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.*

Eccles. 12. *Pulsus reuertatur in terram suam, & spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.*

Baruch 3. *Exaudi preces mortuorum Israel.*

2. Machabeorum 12. *Sancta ergo, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur.*

Sapient. 3. *Iustorum anime in manu Dei sunt, & non tangit illos tormentum mortis, & cetera.*

Sapient. 2. *Inducuntur mortalitatis assertores dicentes. Ex nihilo nati sumus, & post hoc erimus, quasi non fuerimus.* Supposita

sita mortalitate, cum Epicuro pariter concludunt. *Venite ergo, fruamur bonis, quæ sunt, & utamur creatura, tanquam in iuuentute celeriter. Vino pretioso, &c.* Atqui Sapiens illos sanctissimè redarguit, inferens. *Hæc cogitauerunt, & errauerunt, neq; mercedem sperauerunt iustitiæ, nec indicauerunt honorem animarum sanctorum. Quoniam Deus creauit hominem inextermabilem, ad imaginem, &c.* Creauit inextermabilem, scilicet, secundum animam; & pulchrè sapiens docet, mortalitatis assertores, nec sibi sperare mercedem iustam, neque animabus sanctorum cultum exhibere, cum eas, scilicet, non credant reperiri. Sed qui legerit attentè illud capitulum, inueniet, hunc errorem de mortalitate animæ potissimùm egisse radicem in illis, qui Christum Dominum Dei filium morti turpissimæ addixerunt: nam ex inamantissima hæresi immanissima scelera profluunt, desperatio salutis propriæ, contemptus sanctorum, Christi Domini odium atrocissimum.

Ex nouo Testamento.

Matthæi 10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.*

Lucæ 12. *Ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius, quid faciant. Ostendam autem vobis, quem timeatis; timeate eum, qui postquam occiderit, potest mittere in gehennam.*

Ioannis 12. *Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.*

Apocal. 6. *Vidi sub altare animas interfectorum propter verbum Dei.*

Philippenses 1. *Desiderium habens dissolui, & esse cum Christo.*

2. Cor. 5. *Dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino: audemus autem, & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & presentes esse apud Deum.*

Hæc pauca ex plurimis, quæ possent afferri, satis reuincunt mortalitatem animæ immediatè, & formaliter refragari sacræ scripturæ.

Sed contra ponentes immortalitatem animæ cum regressu corpus vel hominis, vel bestię, vel plantę, nullum scriptum locum attulerunt Castrensis, vel Toletus, vel Iodocus. Sed lum rationes naturales qualescunque ergo multo magis est contra Christianam fidem, & fidelibus pernicioſa magis est mortalitas animorum, quàm immortalitas cum regressu.

Deinde Concilium Lateranense arguit ex iustitia retributi Dei, quoniam scriptura sacra repromittit æterna præmia poenas æternas pro merito vitæ.

6. ratio.

Ex quo loco quintum promo argumentum. Ille error est perniciosior contra fidem catholicam, qui omninò negat post hanc vitam præsentem, præmium, & poenam, & æternam, & temporalem: quàm qui omnia ista non negat. Mortalitas autem animæ rationalis secundum Alexandreos omninò negat per hanc vitam præmium, & poenam, siue hæc sint æterna, siue temporalia. Sed animæ immortalis regressus in corpus non negat sententiam præmij, & poenæ; sed solum durationem æternam in hac negatione est error natus propter mundi æternitatem igitur longè perniciosior est mortalitas animæ, quàm regressus.

Dices, quomodo distinguuntur hæc duo, retributio iusta duratio æterna?

Responderetur, facillimè cognoscitur distinctio; nam poena ista potest esse, sed temporalis; ergo aliud est iusta poena, alia æternitas poenæ. Sic dico de præmio.

Præterea Scotus in 4. dist. 49. quæst. 6. N. quærit, vtrum duratio perpetua sit de substantia præmij. Et respondet quando de stricta iustitia, *Deus nulli nostrum propter quacunque merita est debitor perfectionis reddenda tam intensa propter excessum illius perfectionis ultra illa merita. Sed esto, quod ex liberalitate determinasset meritis conferre actum tam perfectum, tanquam præmij, tali quidem iustitia, qualis scilicet decet eum, scilicet supererogationem in præmij. Tamen non sequetur ex hoc necessario, quod per istam iustitiam sit reddenda perfectio perennis, tanquam præmij immò abundans retributio fieret in beatitudine unius momenti. Et statuit visionem, & fruitionem Dei ex iustitia dari; sed perpetuitatem superaddi ex liberalitate. Idem proportionaliter d*

cet de pœnis . Sanè beatitudo est permanens , cuius essentia in instanti tota est . Duratio autem est extrinseca tanquam accidens per accidens , siuè sit æuum , siuè tempus .

Tunc ad propositum . Si anima post mortem hominis corumpitur , impossibile est , vt præmium temporale , aut æternum , pœnam temporalem , aut æternam subeat ; quare in mortalitate animæ quatuor negantur veritates catholicæ , esse substantiale animæ post mortem , duratio perpetua in esse substantiali , esse essentiale præmij , & pœnæ , atque duratio quæuis , vel pœnæ , vel præmij . Ex quibus D. Ioannes Chrysostomus homilia quarta de prouidentia , vt notat Melchior Canus lib. 12. de locis theologicis cap. 15. cart. 895. infert ex mortalitate negari Dei prouidentiam erga homines : & hæc est quinta hæresis adiuncta , vt mortalitas animorum , & honorem Deo essentialem , & animæ ipsi essentiali , & accidentali auferat . Ast animæ immortalitas non ponit primam hæresim , vel secundam , nam post obitum hominis concedit esse substantiale ipsius animæ , & perpetuam durationem ipsius esse . Non negat beatitudinem , vel miseriam animæ separatè quò ad substantiam præmij , vel pœnæ , neque in Vestig. 6. vnquam negari hoc , immò num. 99. indicauit terminum pulcherrimum ipsius animæ esse Deum . Quare neque ex necessitate intuli vnquam , Deum non habere prouidentiam erga homines : solum durationem præmij , & pœnæ perpetuam ponere non potui propter æternitatem motus suppositam . Quocirca mortalitas animæ secum affert quinque hæreses narratas , immortalitas cum regressu , solum vnã ex istis . Deterius est totum , quàm vna pars sola in malis : ergo deterior est mortalitas , quàm regressus cum immortalitate .

Adde sextum argumentum . Si namq; Deus neque præmiũ , neque pœnam post hanc vitam potest ipsi animæ rationali retribuere , ergo neque in hac vita poterit anima meritum vel demeritum habere . Igitur mortalitas negat meritum , & demeritum , præmium , & pœnam : regressus in corpora eiusdem rationis hæc non necessitatio negat . Immò si quodcunque meritum huius vite , beatitudine vnius momenti potest compensari abundanter , quantò magis poterit beatitudine per multa sæcula con-

tinuata in statu separationis? Quinimò in regressu ad corpus nouum poterit cum Aristotele seruari iustitia Dei, vt anima iuste in corpus regredienti, detur corpus benè dispositum a scientias, & virtutes: offerantur eidem animæ probi amici, opus moderatè, honores amplii, quibus, si iustè vtatur, accumul sibi maiora præmia. Hoc in sanctorum votis esse D. August. sermone 44. de sanctis affirmat. *Si millies, inquit, posset mori non putabat se hanc dignè posse aliqua ratione promereri.* Ea proptè si in malis minus malum est habere partes, quàm totum: minus cum fide repugnat vna heresis in accidente solo durationis, quàm sex hæreses, quarum illa vna est modica pars.

Sextò Concilium subdit tertiam rationem contra mortalitatem animorum his verbis. *Aliàs incarnatio, & alia Christi mysteria nobis minimè profuissent.*

7. ratio.

Rationem ad propositum erigo. Illa assertio, quæ fundit tollit, & fidem catholicam, & Authorem fidei Christianæ, perniciosior est, quàm quæ non facit hoc; Atqui mortalitas ab Alexandreis accepta est huiusmodi, immortalitas cum regressu nequaquam. Mortalitas ergo est perniciosior, & simpliciter perniciosissima. Probatior minor. Qui firmiter crediderit, quod anima rationalis est mortalis, quodque hæc assertio est probatioribus rationibus in philosophia simpliciter dicta, is philosophus audiens Christum dicentem animam non posse occidi, stim iudicabit Christum esse mendacem, qui dicat non posse occidi animam, quæ in dies singulos occidit cum corpore, & cum interfectione corporis interit. Audiens item Christum promittentem præmia, vel comminantem pœnas post hanc vitam mendacem, & seductorem affirmabit, qui spe falsorum bonorum suos credentes priuet veris, & solis bonis præsentis vite timore falsorum malorum vera mala, quæ præsentia sunt, subre doceat: atque hoc insigni mendacio se, & suos infamissimè & atrocissimè morti dedat. Si autem Christus est mendax, & mendacij conuictus, non ei credendum est, dum mentitur se esse Filium Dei, vel natum de Virgine, vanaque est fides catholica.

Vana, quòd sit crucifixus, & mortuus pro salute hominum

Inuò

Immo mortuus dicitur propter delictum grauissimum de immortalitate prædicata, quo magnam vniuersi partem seduxit.

Vana fides, quòd anima eius descenderit ad inferos, vel redierit in corpus proprium; vel quòd in anima, & corpore ascenderit ad cælos.

Vana, quòd ipse iam destructus, sit iudicaturus, quodq; mortui iam & anima, & corpore sint iudicandi: immò hoc est figmentum monstruosissimum contra veritatem demonstratam, quòd anima sit mortalis, quòd mortui non resurgant.

Vana fides de locis animarum post mortem, cum enim animæ non sint: nec possunt habere paradysum, nec purgatorium, nec limbum, nec infernum.

Denique vana est fides de remissione peccatorum in salutem animæ.

Vana sunt figmenta, quæ dicuntur sacramenta: hæc enim apponuntur corpori, vt profint animæ ad salutem perpetuam, vt breuiter Tertullianus in lib. de Resurrectione carnis. *Caro abluatur, vt anima emaculetur. Caro ungitur, vt anima consecretur. Caro signatur, vt anima muniatur. Caro manus impositione adumbratur, vt anima spiritu illuminetur. Caro corpore Christi, & sanguine vescitur, vt anima de Deo saginetur.* Hæc omnia vana sunt, quæ animæ nihil profunt.

Postremò Ecclesia non est conuocatio hominum sanctorum; sed hominum, qui seducti sunt, & seducunt se ipsos, atque alios, ac priuant se bonis præsentibus, & futuris. Exilia, tormenta, mortes, denique mala omnia, & miseria tolerant, vt recte Apostolus dixerit, *si in hoc mundo tantum sperantes sumus in Christo, miserabiles sumus omnibus hominibus.* Acutè Melchior Cano dixit, qui nō credunt animæ immortalitatem, eos neq; Euangelio, neque scripturis credere. Ego verò existimo, eos neq; Deo credere, neque Deum: sed ex anima mortali proximum esse lapsum ad tyranidem contra homines, ad atheismum contra Deum. Regressus autem animæ immortalis in corpora non auerit cognitionem substantiæ separatae, qualis est Deus, immortalis, & inuisibilis: non auerit spem futuri boni, vel timorem futuri mali, immò disponit ad ista: non conuincit Christum, & Christianos

1. cor. 15.

mendacij, sed confirmat veracitatem, quòd anima non test occidi, atque ideò disponit saltem remotè ad mysteria Christiana recipienda.

7. Concilium Lateranense adiungit. *Nec resurrectio e stans foret.* Vt autem hoc argumentum intelligatur, notò obus modis poni posse mortalitatem animæ.

Prima species huius hæresis est, quòd anima simul mori cum corpore, sed simul cum corpore sit resurrectura. C fuit hæresis Arabicorum ex Augustino de hæresibus cap. 86. stren. tit. *Anima*, hæresi 7. Prateolo verbo *Arabici*.

Secunda species est, quòd anima moriatur simul cum corpore, & neutrum vnquam resurgat. Hæc hæresis in veteri tamento fuit Saduceorum Matth. 22. In nouo testamento Hermannii RisuiK Holandini, qui & propter hanc hæres & alias similes combustus est. Alexandrei, & vnuerfa Aristotelici tenent, semel corruptum non posse idem nun reparari.

Castrens.
tit. Ani-
ma.

Hanc speciem damnat Conciliū Lateranense, nam ex Aristelisygnasio sunt, qui tenent mortalitatem animæ, & tatem intellectus: & hi resurrectionem vniuersaliter negant, Christi resurrectionem vt capit's, tūm etiam aliorum homin qui sub Christo sunt. Mortalitas animæ rationalis propter aufert etiam istos articulos fidei, & prorsus vanam facit fic catholicam. Dicente Apostolo in 1. Cor. 15. *Si Christus resurrexit, inanis est ergo predicatio nostra, inanis est & fides tra.*

Regressus verò, vel migratio animæ rationalis in corp tribus modis potest contingere.

Primus est, quòd intellectiua exiens de corpore humano ret tatur in corpus quoduis, vel eiusdem, vel alterius speciei, v corpus bestię, vel arboris. Quam opinionem Pythagoras nebat. Et hæretici Albanenses eam tenuerunt ex Castro Anima, hæresi 8. & ex Prateolo vocabulo Albanenses. Cat tribuit etiam hanc hæresim Albigenſibus, sed in vocabulo *Agenses* Prateolus discors videtur. Gnosticis, & Manicheis pingit eundem errorem Iodocus in thesauro catholico tom.

cap. 1. S. Epiphani. hæresi 5. Stoicis ascribit.

Secundus modus est ponere animam intellectiuam migrare de vno corpore humano in aliud corpus humanum. Quæ sententia est error; sed apud collectores hæreticorum, vel hæresum non inuenio aliquem esse istius erroris insinuatam.

Tertius modus est, vt anima intellectiua migrans de corpore humano vno reuertatur in idem corpus numero, sicut anima Lazari Ioann. 11. rediit ad proprium corpus. Qui regressus est de fide catholica, & in Christo, & in omnibus per Christum I. Corinth. 15. *Per humanam mors, & per hominem resurrectio mortuorum: & sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur.*

Nunc duo sunt argumenta. Assertio destruens articulum de resurrectione Christi, & articulum de resurrectione carnis vniuersaliter, & consequenter destruens articulum de vita æterna, est perniciosior, quam quæ non destruit; sed mortalitas animæ ab Alexandreis posita destruit hos tres articulos ex auctoritate Concilij Lateranensis. Imortalitas animæ cum regressu in corpus non destruit hos tres articulos, immò accedit ad fidem de resurrectione; ita vt Offensores mei, vel decepti, vel decipientes dixerint, à me poni, quòd per regressum eiusdem animæ in corpus posuerim, posse reparari idem corpus numero, & eundem numero hominem, & hoc naturaliter. Quod certè non dixi; nam cum Aristotele loquens, debeo dicere, quod semel destructum est, posse redire idem specie naturaliter, non posse redire idem numero. Ad autem supernaturaliter id fieri possit, Aristoteles dicere non potuit. Alexandrei verò nostri neque naturaliter, neque supernaturaliter id fieri posse, tenent.

Verum est tamen, quòd ponens regressum in aliud corpus numero, facilè concedet regressum in idem corpus numero, & eiusdem rationis. Quoniam eiusdem formæ specie ad eandem materiam specie est eadem per se proportio, seu ratio. Ad hanc, vel illam materiã solo numero differentem, est per accidens determinatio ex D. Bonau. in 4. dist. 43. quæst. 5. & Ricardo dist. 43. art. 1. quæst. 3. Ad verò magis hoc Durandus asseret, qui nullam de materia rationem habet, immò si eadem numero for-

ma sit, putat quamcumq; materiam, vel materiae portione esse eandem materiam numero. 4. dist. 44. quæst. prima: qua opinio de regressu magnoperè disponit ad fidem de resurrectione: mortalitas animæ Alexandreorū spem omnem resurrectionis excludit. Atrocior ergo, & pestilentior est mortalitas animæ

8. *princi-
palis.*

Secundò, & erit octauum principale. Illa est assertio periculosior in fidem catholicam, quæ & secundū genus, & secundum omnes species fidei aduersatur, quàm, quæ neque secundum genus, neque secundum omnes species opponitur fidei, secundum vnā speciem est hæretica, secundum aliam est catholica, secundum tertiam media est. Mortalitas animæ intellectus in genere, & in omni specie hæretica est, damnata est, fide destructiua est. Immortalitas cum regressu in corpus non est genere damnata, neque in omni specie: sed in prima specie, modo superius dicto de regressu in corpus cuiuscunq; speciei, hæretica: in tertia specie de regressu in idem corpus numero, de fide catholica: in secunda specie de regressu in idem spec non numero corpus, medio modo se habet. Quia de facto Deus non ponit animam vnā in plura corpora, nec simul, nec cessiuè; simpliciter tamen potest ponere in plura corpora diuisim, ac successiuè.

Quocirca multi Theologi, qui negant de facto fuisse Mundum ab æterno, sed asserunt de possibili, quòd potuit esse ab æterno; volentes declinare infinitam multitudinem actualem animarum, dicunt, Deum in tali casu institutum fuisse diuersi ordinem rerum, vnde vel eadem anima in plura corpora poteretur successiuè: vel animæ successiuè annihilarentur, cum suaprè natura immortales, vel generatio hominum ab æterno non fuisse futura. Annihilatio animæ non placet mihi, sicut que mortalitas. Supposito itaque quòd mundus fuisset factus ab æterno, Deum fuisse translaturum animam de vno corpore in alterum corpus, vti Plato dicebat, tenent.

Argentina 2. dist. 1. quæst. 2. art. 2. ad 11.

Ferrara contra gentes lib. 2. cap. 81.

Gregorius de Valentia tomo primo disp. 3. col. 828.

Herueus 2. dist. 1. quæst. 1. apud Toletum 8. phys. quæst.

Hi Theologi, & alij cum eis agnoscunt non pugnare cum ratione animæ intellectiua, aut cum ratione diuinæ iustitiæ regressum animarum in corpus eiusdem speciei, sed numero diuersum. Nec est mirandum, quoniam beatitudo duplex est, vel æterna, vel ad tempus; & beatitudo ad tempus tantæ est dignitatis, vt vel vnico momento data, sit retributio nedum sufficiens, sed etiam abundans super omnia merita humana. Igitur hi catholici theologi data suppositione, quòd mundus sit æternus, putant esse probabilem opinionem, quòd animarum circulatio detur in corpora humana tantùm: sed mortalitatem, nunquã in anima intellectiua probabilem esse dicunt, aut volunt.

CAPVT IV.

Alijs etiam rationibus probatur deterior esse mortalitas anima immortalitate eiusdem cum regressu.

Nono principaliter argumentor. Si anima intellectiua inte- ^{9. ratio}
 rit ad interitum totius, sicut ceteræ formæ intereunt: simili-
 ter anima intellectiua generabitur ex semine, & masculino, sicut
 ceteræ animæ, neque erit anima intellectiua facta de nihilo à De-
 o solo: præsertim apud Alexandreos negantes factiorem ex
 nihilo. Etenim quod non est destructibile, nisi per annihila-
 tionem, non est producibile, nisi per creationem, vt scholasti-
 ci volunt, atqui mortalitas animæ intellectiue ponit animam cor-
 rumpti, sicut ceteræ formæ corrumpuntur, & non ponit annihila-
 lari animam, nam & secundum veritatem à Deo non annihila-
 tur, igitur mortalitas etiam errat in origine animæ, à quo errore
 longè abest immortalitas cum regressu.

Decimò, Mortalitas Alexandreorum, præter corpus ponit ^{10. ratio}
 in homine duas substantias ex parte actus, vnã informantē,
 quæ est corruptibilis, & non migrat de corpore in corpus: quæ
 item multiplicatur ad multitudinem corporum. Alteram assi-
 stentem, quæ est immortalis, vnica in omnibus hominibus,
 & migrat de corpore in corpus.

Quæro iam, an Offensores præter animam informantem, &

mortalem, teneant cum Alexandreis, & alijs Peripateticis aliquid immortale in homine, an non? Si non ponunt aliqui immortale, tenent opinionem peiorem, quam omnes alij Peripatetici. Quoniam omnes Peripatetici, quos legerim, vel audiuerim conuicti autoritatibus Aristotelis aliquid immortale ponunt in homine. Hoc est signum manifestum, quod Aristoteles posuit animam intellectuam esse immortalem. Cum enim nunquam in Aristotele legamus, quod in homine constet, nisi ex anima, & corpore, scilicet, ex forma, & materia; posuit autem Aristoteles constanter in homine aliquid immortale, & aeternum: illud immortale est anima intellectiua; nam corpus manifestum est corruptibile, & mortale. Verum Offensores mei ad Alexandreorum opinionem hortantur, dicentes, satius fuisse cum Alexandreis consentire in animę mortalitatem absolutę. Quare cum Alexandreis tenent vnum intellectum in cunctis hominibus, & migrationem illius intellectus de corpore humano corpus humanum.

Corollarium est. Offensores incidunt in regressum animorum quem fugiunt; & ponunt immortalitatem intellectus cum regressu, qui est error ille, quem damnant; & magis perniciosum quam mortalitatem animę iudicant; & præterea ponunt mortalitatem animę, ponunt vnitatem intellectus, ponunt duas substantias in homine ex parte animę. Plures errores ponunt, animę mortalitatem 2. intellectus vnitatem, 3. dualitatem formarum vitalium, 4. migrationem intellectus. At verò immortalitas cum regressu, pro vt ponunt Basilion, & Constantinus in suppositione athenicis mundi cum præcatis autoribus, ponunt solum regressum, ergo pauciores errores contra fidem, immo vnum solum errorem ponunt ex tanta multis positus ab Alexandreis offensoribus.

Quæstio.

Vnde dicitur, Ex Intellectualitate, & libertate inferitur in principio intelligendi, & volendi esse immortalitas. Itã quidem inferunt Apostolice constit. Apostolicis lib. 6. cap. 11. cart. 11 in 1. tomo Conciliorum. *Animam in nobis consistens expertam corporis, & immortalitate præditam: neq; interitu deleri, vt corpus, sed immortalem esse, vt potest rationis participare; & sui compositæ.*

Sinus

Similiter, & in Deo, & in Angelis ex intellectualitate vñ prædicato quidditatiuo concluditur immortalitas: quare eodem modo in anima intellectiua concludetur. Sed ex negatione consequentis ad negationem antecedentis est bona consequentia: igitur ex negatione immortalitatis in anima humana sequitur, quòd anima hominis non sit rationalis particeps, neque libera, vel sui compos. At istæ sunt duæ hereses, vna Lutheri, & Caluini negantis liberum arbitrium in homine: altera bestialis, quæ negat homini intellectum contra scripturam dicentem Psalmo 31 *No- lite fieri, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus*. Qui ergo æquiparat hominem bestijs in animæ mortalitate, æquiparat etiam in irrationalitate, & constituit hominem vnã malam bestiam esse, vel potius ipse est mala bestia, qui hoc asserit. Perniciosior est igitur mortalitas, quàm immortalitas cum regressu, quæ ponit animam esse rationalem, & à bestijs distinguit hominem.

Duodecimò, S. Augustinus tres rerum gradus ponit in 2. de libero arbitrio cap. 3. to. 1. & 82. quæst. quæst. 51. to. 4. Esse, Vivere, Intelligere: qui gradus distincti in creaturis, sunt idem in Deo ex eodem Augustino tom. 3. lib. prætitulato quæstiuncule excerptæ de Trinitate. Mortalitas animæ post hominis mortem rapit ipsi animæ intellectiue omnes hos gradus, rapit perpetuitatem istorum graduum: immortalitas cum regressu in corpus neminem auert ex istis gradibus: immò concedit gradus omnes, & perpetuat in eis. Peior ergo est, & perniciosior, & contra philosophiam naturalem, & contra Theologiam supernaturalẽ mortalitas.

Immò S. Augustinus in 3. de libero arbitrio cap. 5. ait *Quapropter non te moueat, et quod tam vituperentur anime peccatrices, ut si, is in corde tuo, melius fuisse, si non essent*. Et ibi plura. Secundus dist. 50. quæst. 2. magis appetit esse in pœnis, quàm non esse. Igitur ex D. Augustino melius est, si anima sit, etiam si sit in peccato, & damnatione: quàm si non sit vll. modo. Quod circa immortalitas cum regressu, siue pœnat animam, cum bestialitate, siue cum miseria actualis culpæ, & pœnæ. Sic non est in statu, sed in puris naturalibus, qualis est in infantia humana.

minus malum ponit, quam mortalitas.

23. ratio.

Tertiodecimò, Hinc ex 3 Top. loco 8. arguere licet. *Quod simpliciter bonū eo, quod alicui bonum, eligibilius.* Immortalitas verò est omnibus animabus rationalibus bona: immortalitas cū felicitate perpetua non omnibus animabus, sed animabus iustis; eligibilio ergo est immortalitas, mortalitas fugibilior.

Quod inest per se secundo modo, est & magis necessarium, & melius eo, quod per accidens inest. Immortalitas ex sui natura & saltem per se secundo modo, & necessariò competit ipsi animæ intellectiuae; beatitudo est accidens per accidens, nam & secundum plures Theologos ad beatitudinem supernaturalem non est inclinatio naturalis. Beatitudo verò naturalis, quam solus cognouit Aristoteles in Deo, & Intelligentijs est perpetua, in homine est temporalis; quare & in anima hominis: quod enim incipit esse, desinit esse 1. de cælo.

24. ratio.

Quartodecimò, ex ablatione cōparemus. Mortalitas aufert animæ intellectiuae, & substantiā, & accidentia omnia. Immortalitas cum regressu concedit illi substantiam perpetuam, concedit accidentia multa secundum status varios separationis, & coniunctionis, in quibus bene, vel malè esse possit.

Mortalitas aufert ab anima post hominis obitum, bonum temporale, & perpetuum: præsens, & futurum: naturale, & supernaturale; esse, & bene esse. Immortalitas cum regressu minime.

Mortalitas omnem virtutem perimit, summū bonum, & summum malum hominis in sola præsentī vita ponit. Igitur ab ipso bene esse totius compositi mensurat virtutem, & vitium, & ex Epicuro dicit. *Ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas.* Et S. August. 6. Confessionum cap. postremo, tomo 1. post mortem animæ, dat palmam Epicuro. Sed de virtutibus, & vitiis per hanc deterrimam sententiam de mortalitate peremptis, ligatur Toletus Cardinalis 3. de anima quæst. 16. Immortalitas autem etiam cum regressu hæc non peragit mala, nec aufert bona opposita.

25. ratio.

Quintodecimò. Ad extremum, minus pugnat cum ratione naturali, & supernaturali regressus in corpus, quam mortalitas in

mæ intellectiua . Probo de naturali ratione . Nam præstantissimi quique philosophorum Ionicae , & Italicæ philosophiæ , & Aegyptiæ immortalitatem animæ statuerunt , vt Mercurius Trimegistus , Pherecides Syrus , Thales , Anaxagoras , Socrates , Pythagoras , Plato , Aristoteles , Empedocles , vt ferè solus Epicurus oppositum dixerit : propter quod , & communiter contemptus fuit à sapientibus . Migrationẽ intellectiuẽ de corpore in corpus attulere Trimegistus , Pythagoras , Plato , Socrates , & vt mihi quidem videtur , etiam Aristoteles , restringens se ad solam migrationem de corpore in corpus eiusdem speciei , sicut sensitiua de oculo senis migrat in oculum iuuenis . Quam restrictionem etiam Trimegistus fecit in libro , cui titulus , *Clauis* apud Gianniniũ de statu animæ post hominis exitũ . cap. vlt.

S. Gregorius Nyssicus lib. 2. de anima cap. 7. *Et omnes, qui animam immortalem dixerunt, animarum transmigrationsem unanimi consensu astruunt, circa formas animarum diuersi, ex Paganis.* Gennadius de Pythagoræ animæ transmigratione cap. 3.

Indorum sapientes Pythagoram sequuntur , vt Philostratus libro 3. de Apollonio Thiano .

Profectò supposita mundi æternitate in via Aristotelis , hæc sola sententia est sustinenda , vt magis consona textibus Aristotelicis , vt minus noxia fidei Christianæ , vt minus dissona à ratione naturali .

Probo idem de lumine supernaturali ; nam sapientes multi , planè addictissimi fidei catholicæ , Basilion , & citati superius num. 88. in hanc sententiam propendent . Quin si mundus est , vel esset ab æterno , in animarum migrationem conueniunt , vt in opinionem probabilem supra citati Theologi Hericus , Ferrariensis , Argentina , Valentia . Ergo ex tot philosophorum , atque Theologorum auctoritate magis , & naturali , & supernaturali lumini ceaptatur animarum regressus , quam mortalitas .

Nec propterea regressum , vt est ab Aristotele penendus omninò consentit cum fide catholica : quoniam neq; æternitas mundi , quæ supponitur , cum fide consentit . Principio autem falso existente , necessariò , ac per se sequuntur falsæ conclusiones , licet

per accidens aliquando verum colligatur. Falsa est igitur, à fide exorbitans animarum circulatio cum Aristotele posita tribus ob causas.

Prima est, quia posita mundi æternitate, ponit omnes animas ab æterno, atque adeò ante corpora. Quam sententiam ut Aristotelicam defendit nuper Fortunius Licetus Vir doctissimus & inter Peripateticos exercitatissimus in lib. de immortalitate animorum. Posset tamen evitari causa hæc, tenendo cum Thoma, & sequacibus in sententia Aristotelis, quòd anima incipiat cum corpore, sed post corpus remaneat, ut probabiliter videtur colligi ex 12. met. 16. & 17. Oppositum tamen mihi videtur in Aristotele verius.

Secunda causa. Quia vna anima esset plurimum hominum non quidem anima vna omnium hominum, neque plurimum hominum simul tempore, sed successiuè. In Concilio Lateranensi quidem directè damnatur vnitas intellectus in cunctis hominibus; sed obliquè indicatur hoc, quod verum est de fide secundum ordinem præfixum à diuina sapientia in hoc mundo; nempe singulas animas singulis hominibus correspondere. Quod verò oppositum est possibile ex natura rei, scilicet ab anima vna informari multa corpora humana, vel etiam omnia successiuè idè rationi naturali non repugnat ista migratio in corpora humana, sed repugnat rationi supernaturali, non quidem de possibili; sed de facto ex solo decreto diuinæ voluntatis.

Tertia, quia beatitudo, ac damnatio secundum istam positionem ponitur temporalis: quod item est contra decretum diuinæ voluntatis de danda beatitudine, & miseria perpetua. Fortè & alia deducuntur incommoda; nam dato vno inconuenientia multa sequuntur: nunquam tamen tot, ac talia, quot, & quæ ex mortalitate animorum deducuntur.

Denique ista conditionalis. Si mundus fuisset ab æterno, Deus instituisset, ut anima intellectiua de corpore humano in corpus humanum migraret: est à pluribus Theologis catholicis recepta. Ergo mea opinio conditionalis non est contra fidem catholicam. Mortalitas animæ est omninò contra fidem catholicam: quæ quidem mortalitas neque absolute, neque conditi-

onate

natè ponenda est. Si autem depuretur conditio supradictæ conditionalis meæ, vt multi philosophi, ac Theologi credunt ab Aristotele fuisse depuratam conditionem, dum posuit mundū æternum: tunc secundum Aristotelem ponenda est migratio animarum, qualem ego posui. Nec hoc est contra fidem catholicam, nisi quatenus conditio depurata non est.

CAPUT V.

Ad argumenta per Offensores allata responsio catholica datur.

AD obiectiones, quas Offensores attulerunt, pridem respondi secundum Aristotelem: nunc respondendum est secundum fidem catholicam.

In primo loco dicunt, immortalitatem animæ cum regressu in corpora humana tantum esse turpius absurdum, & perniciosius fidei nostræ, quam sit mortalitas animæ intellectiue.

Respondetur hoc dictum est, non probatum. Quinimmo mortalitas animæ est in se multò turpius absurdum, & fidei nostræ catholicæ longè perniciosius, quemadmodum probatum est. 1. De defenſo.

Secundò dicunt. *Candidiores Philosophi de mente Aristotelis immortalitatem animæ defendunt, vt in statu separationis beari possit. Sed hanc non assequitur si ponatur immortalis, & separabilis cum debito regrediendi ad corpora semper.*

Respondetur de beatitudine supernaturali negatur prima propositio: nam falsi sunt philosophi, qui de mente Aristotelis ponunt supernaturalem beatitudinem; de qua S. Paul. 1. Cor. 2. *Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, que preparauit Deus his, qui diligunt illum.* De naturali negatur secunda propositio, quoniam intellectus humanus siue coniunctus, siue separatus est immediatum subiectum felicitatis speculatiue, hoc est sui optimi status; sed cum discrimina ex 12. met. 38. & 51. assequitur enim intellectus humanus optimum statum

2. De defenſo.

ad tempus: intellectus diuinus illum statum habet per totum ternum .

Deinde, si anima non potest beari propter regressum: potestne beari propter mortalitatem Alexandreorum? Non utique nam ex mortalitate animi aufertur actus, & potentia, ad beatitudinem vtranque, perpetuam, & temporalem: ex immortalitate cum regressu ponitur potentia, & actus ad felicitatem naturalem, & potentia ad supernaturalem beatitudinem, non atque nam: sed ad tempus. Ac pius est destruere actum, & potentiam ad ambas, quam actum in parte negare.

Aliter, distinguo beatitudinem supernaturalem quò ad essentiam, & quò ad circumstantiam perpetuitatis. Qui ponit animam immortalem cum regressu, non negat potentiam ad essentiam beatitudinis, negat potentiam, vel actum perpetuitatis. Potentia est, vel logica, quæ est ex rationibus formalibus terminorum vel realis proxima, vel remota. Potentia realis remota dicitur ex ratione potentia passiuæ, & actiuæ ad beatitudinem sententialem eliciendam, vel recipiendam; & hoc in respectu potentiam Dei absolutam: potentia realis proxima attenditur ipsi potentijs actiuæ, & passiuæ in respectu ad potentiam Dei ordinatam secundum leges à diuina sapientia, vel voluntate præfixas.

Theologi sufficientes illam conditionalem: si Deus fecisset mundum ab æterno, statuisset migrationem animarum rationalium de corpore in corpus humanum tantum: consequenter debent concedere, quòd Deus statueret beatitudinem esse ad tempus, non perpetuam. Nam sicut in præsentis ordinis rerum datur præmia æterna, & temporalia, pœnæ æternæ, & temporales: ita simpliciter potuit Deus alium ordinem statuere, in quo sint omnia præmia, & omnes pœnæ ad tempus. Quo dato anima separata esset non solum potentia remota ad beatitudinem sed etiam ad perpetuitatem beatitudinis: esset etiam potentia proxima ad beatitudinem supernaturalem temporariam: sed si illam negaretur potentia proxima ad perpetuitatem, non ex natura rei, sed ex mero decreto diuinæ voluntatis. At non est contra fidem catholicam dicere, Deum, qui statuit beatitudinem

perpetuitate, posse ita uere beatitudinem ad tempus; etenim perpetuitas nec ex ratione ipsius beatitudinis, nec ex ratione iustitiæ retributiuæ est debita meritis humanis: sed ex sola liberalitate Dei donatur secundum Scotum 4. dist. 49. quæst. 6. N. Quod autem Deus liberaliter donat, potest non donare. Itaque immortalitas cum regressu nihil ponit contra fidem catholicam in tali suppositione mundi æterni iuxta prædictos Theologos: sed mortalitas nimis multa fidei catholicæ repugnantia ingerit, dum negat potentiam proximam, & remotam, realem, & logicam ad essentiam, & circumstantiam beatitudinis supernaturalis, immo & naturalis.

Tertio, Obijciunt. *Atque idè nil refert animam statuisse in mortalem, & separabilem hoc modo, vel absolute mortalem.*

Respondetur, negor Æreferre. Vos dicentis, non probatis, probatio mea sit ex D. Augustino ponente, Esse Viuere, Intelligere, & hoc perpetuo tempore in anime. Hæc quatuor ponuntur per immortalitatem cum regressu. Per mortalitatem absolute tolluntur. Quatuor istæ negationes trium graduum, & durationis valdè differunt ab oppositis affirmationibus. Vita immortalis, & mortalis valdè differunt. Ex his immortalis vita mihi placeat, vobis mors placeat.

Quarto probant dicentes. *At quid enim hæc immortalitas, quæ animam in statu meliori non ponit, quam mortalitas ipsa?*

Respondetur: hæc interrogatio videtur hæreticalis: qua utitur. Henricus Ryswick. Immortalitas animæ in limbum, vel in infernum damnatæ, non ponit animam in statu meliori, sed in statu deteriori; ergo ad quid hæc immortalitas? Quare non datur immortalitas talis.

Secundo, sensus istius interrogationis est. Immortalitas cum regressu non ponit animam in meliori statu, quam mortalitas absolute. Sed hæc propositio est contra S. Augustinum asserentem, quod esse, viuere, intelligere, & hoc cum perpetuitate sint melior status, quam opposita. Pugnat etiam cum Scot. 4. dist. 50. quæst. 2. B. Verè tamen hæc propositio est petitio principij.

Tertio, mortalitas animæ intellectiuæ perniciosissima est in

fidem catholicam; nam ponit animam in nullo statu, seu substantiali, seu accidentali, & Euangelio aduersatur omninò. Immortalitas cum regressu non est talis, quantum ad esse substantiale animæ, quantum ad naturales actiones, & passiones. Quantum ad liberationem à pugna spiritus cum carne, ab angustiæ præsentis vitæ, quæ non est minima pars beatitudinis supernaturalis. Apocalypsis 21. *Absterget Deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum, & mors ultra non erit. &c.* Quò verò ad positionem boni, ponit hæc immortalitas possibilitatem, & capacitatem beatitudinem supernaturalem, id est visionem, & fructionem. Deum vel saltem non negat, & iram non aduersatur, sicuti mortalitas, & ponit impossibilitatem, & liberationis à malo, & receptionis boni.

Solutio
argumen-
tū hoc
ut lib. 1
defens.
num. 59.
& 60.
Prima
q. prol.
solutio 4.
d. 49. q. 8.
E.

Quartò, Interrogatio *ad quid?* præsupponit, quòd nullus finis, gratia cuius anima immortalis ponenda est, nisi beatitudo supernaturalis. Quòd falsum est; nam beatitudo supernaturalis non est finis pro causa finali, sed est finis pro obiecto potestatis, vel pro actu attingente obiectum, ut Scotus distinguit; licet ergo anima non beatificetur, adhuc est aliqua causa finalis, propter quam immortalitas ei competit, ut constat de anima existente in limbo, & inferno; habent enim duas causas extrinsecas finem, & efficientem, nec beatitudinem habent.

Quintò, Obijciunt: *Sanè minimè opus erat, ut tam proluxa sputatione Ferchius Alexandreos assertores mortalitatis animæ infutaretur, & redargueret, si ad eò exilem, & seruilem immortalitatem ei ascribere volebat.*

Respondetur: maximè opus erat, ut falsi Christiani sub manto Aristotelis mantello non possent defendere propria infidelitatem de mortalitate animæ; ut Christiana iuuentus venerat Aristotelis nomine delinita, non incideret in opinionem de mortalitate: atque utinam in aliquos Religiosos non irrupisset hæresis. Omnes, & singule propositiones hæreticales, & si catholicæ repugnantes pro vitibus sunt reiiciendæ. Itaque mortalitas, etiam in minimo gradu perceptibili multò melior est, quàm immortalitas. Et esse substantiale animæ est simpliciter perfectius, quàm beatitudo, quæ est perfectio secunda, iuxta Scotum 4. d. 49. quæst. 2. C.

Exilem verò, & seruilem esse immortalitatem cum regressu ad corpus, est propositio suspecta de heresi: nam quòd anima separata sit cum debito regrediendi ad corpus, *est de fide tam in beatjs, quam in miseris*. Hoc autem nec est seruile, nec exile: immò est præcellentissimum Christi beneficium, restituere omnibus hominibus esse substantiale totius compositi, perfectionem formalem corpori, atquè animæ perpetuam communicationem ipsius esse. Exile, & seruile hoc donum dicunt, qui Christi beneficia non cognoscunt. Apostolus id exaggerat in prima ad Corinth. 15. tanquam vniuersalissimum Redemptoris beneficium, quod in omnes, etiam damnatos effunditur. *Per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes uiuificabuntur*. Regressus verò in idem corpus numero, vel aliud corpus numero, non est per se varians speciem in genere nature, & tantùdem extenditur immortalitas, si ad idem corpus regressus sit, vt in Lazaro, quantum si ad aliud corpus numero; vndè vel sunt equè exiles, vel æquè eminentes. Sed seruata natura, potest aspirari ad donum gratiæ, quod facit immortalitas cum regressu, etiam ad aliud corpus: at mortalitas destruit naturam, & gratiam. & gloriam. Peior ergo est mortalitas.

Sextò, aiunt. *Nam tandem dat eis manus ad destruendum alium animæ statum, in quo rectè gestorum premia referat, malè verò pœnas luat*.

Respondetur, Vos mortalitatis assertores, vel suafores certè destruitis alium animæ statum: me verò destruere; est per quàm falsum, cum in tota 6. vestigat. hoc stabiliam, duos esse status animæ rationalis, alterum coniunctionis, alterum separationis. Do igitur alium statum.

De premijs, & pœnis, quòd ista negauerim in 6. vestigat. est merum mendacium vestrum, & grandis calumniã: liberè loquor; nam S. Hieronymus in epistola ad Pamachium scribit. *Neminem volo in heresi esse patientem*. Non patiar à vobis mihi attribui heresim. Si attendatis, quod resolutè dixi de mundo æterno, & de anima immortali: illud est simpliciter consentiens cum fide catholica. Si quod conditionatè dixi, id cū

multis doctoribus catholicis dixi.

Non tractavi de pœnis, & præmijs in 6. Vestig. quicquam neque de ipsis meritis, & demeritis. Primo quoniam Alexar drei de istis nihil curant, aut loquuntur.

Secundò, quia nolui transcendere de genere in genus hoc e. de scientia speculatiua, & metaphysica ad scientiam actiuam & moralem.

Tertiò, quoniam 6. Vestigatio est prolixa, vt vos dicitis, & vobis magis videtur prolixa, quia contra vos est. Nolui prolixiorem facere ad extraneam disputationem transendo.

Quartò, manebat me grauis disceptatio cum Giannino de statu animæ separatae, quæ non poterat haberi, nisi stabilito statu separationis, quem ille verbis ostentat, re ipsa negat.

In 1. prol.
cap. de
meritis.
Quolib.
14. de præ
mijs.

Quintò, naturalia tractabam; sed meritum, vel demeritum præmium, & pœna naturaliter non cognoscuntur, si Scoto creditis in theorematibus dicenti. *Non potest probari animam rationalem esse immortalem; & per consequens non potest probari resurrectionis, nec vita æterna bonorum, nec pœna æterna malorum.* Assentitur Mauritius in illum locum, & Zetbus in 12. metaph. quæst. 2. Si ego supernaturalia ibi tractauissem, eratis sine dubio reprehensuri, quòd supernaturalia naturali Philosopho ascripsissem. Quia tacui, dicitis me negauisse, & reprehenditis; siuè ergo affirmarem præmia, & pœnas; siuè negarem, vestras reprehensiones non potuissem effugere. Conquerebatur, & Dominus Lucae 7. Quod manducans, & bibens non placeret Iudæis: non manducans, & non bibens per Ioannem, etiam non placeret. Iustificata est ergo sapientia ab omnibus filijs suis. Si affirmo, reprehenditis, si nego, reprehenditis. Nec affirmavi, nec negavi præmia, vel pœnas, & adhuc reprehenditis. Inevitabilis est vestra reprehensio. Ergo faciam, vel dicam quod bonum est, Deo iuuante: quicquid vos dicatis, vel dicere conemini.

Septimò ingerunt; *Vnde satius fuisset, quòd cum eis in immortalitatem consensisset; quam cum Pythagoreis in eius regressum ad corpora.*

Fabulosior si quidem est animarum circulatio, etiam in sola corpora

pora humana, quàm ipsa mortalitas.

Respondetur. Vestra propositio: Anima est mortalis, est hæretica, & simpliciter damnata in Concilio Lateranensi. Mea conditionalis, si mundus fuit ab æterno, at immaruta circulatio in sola corpora humana potest sustineri: est à pluribus Doctõribus catholicis tanquam catholica recepta. Et si dicatur hoc esse ab Aristotele assertum, est extranea à ratione catholici, vel hæretici. Si ergo satius est sustinere damnatissimam, & perniciosissimam hæresim de animæ mortalitate, quàm conditionalem propositionem catholicam, vel saltem non hæreticam, Censores fidei iudicent.

Disceptatio catholica præsens, qua comparauimus mortalitatem animæ à vobis Alexandreis propositam, & immortalitatem animæ cum regressu à me conditionatè posito in sola corpora humana, manifestè patefacit, quòd regressus non sit fabulosior, quàm mortalitas. Sed mea disceptatio est cum probatione, vestra hæc argumentatio sine probatione. Non enim probatis, quòd iste regressus sit fabulosior.

Malum deinde istud vestrum consilium est de tenenda mortalitate cum Alexandreis. Tenete mortalitatem cum eis est esse inimicum Crucis Christi, habere Deum pro ventre, tenere sapere resoluendo in terram corpus, & animam, gloriam in confusionem vertere, hominem, & iumentum æquare cum stulto illo dicente. *Vnus est meritis hominum, & iumentorum, & equa utriusque conditio. Quis scit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, & spiritus iumentorum descendat deorsum?* Stultus ille in dubium vertebat animæ rationalis mortalitatem. Alexandrei stulto stultiore sine dubio mortalem asserunt: summum bonum, & summum malum hominis in præsentis vita tantùm ponunt, omnem virtutem christianam perimunt, sacramenta Christi contemnunt, Euangelium, & scripturas subfannant, semina Atheismi ferunt. Malum consilium Offensores mei mihi datis, quale ne stultus ille quidem dare ausus est. Consilium illud vobis retinete: imò omnino reiicite, si Christiani, si Aristotelici, si homines esse vultis.

DISCEPTATI CATHOLICA SECUNDA.

*Verum Christiano liceat alicuius infidelis,
heretici opinionem querere, & ostendere
eam opinionem esse illius absque iniur-
ria fidei catholica.*

CAPVT I.

*Licere, ex propria, & ex aliena sententia opinionem
sustinere, & quomodo liceat.*

VOBVS modis conclusiones proponi defendendas. Quandoque enim conclusionem, siue positionem ex nostra sententia proponimus: quandoque positionem nam, & ex aliena opinione. In primo quid nobis videatur dicere debemus in discernendo probabilia sequi, improbia declinare. Quando autem positionem alienam sustinet tunc oportet sagaciter conijcere, quid secundum positionem positam sit concedendum, aut negandum: quidque secundum auctorem positionis predictæ. Sic Arist. de hoc secundo generis disputationis. 8. Top. loco 51. ait. *Si ponatur probabile, vel impro-
bile respondentem ad se ipsum: quod videtur, aut non videtur in-
dico ponendum, vel non ponendum. Si verò alterius opinionem et
respondens, manifestum, quod ad illius intelligentiam aspiciend-
nere singula debet, & negare. Quare, & qui curant extraneas
opinionem (ut bonum, & malum esse idem, ut Heraclitus inquit)
da uter non adesse simul contraria: non quia non videantur eis*

sed quis secundum Heraclitum sic dicendum. Ex qua monitione apparet, me in Vestigationibus Peripateticis non debuisse exponere quid sit verum, aut falsum simpliciter: neque quid sit verum, aut falsum secundum meam sententiam sed iuxta titulum operis, & institutum officij mei fuerat inquirere, quid Aristoteles dixerit; affirmauerit, vel negauerit: & quid secundum Aristotelis positionem sit affirmandum, vel negandum. Qui autem exigunt, vt dicerem, quod Christus, vel Christiana ecclesia sentiant: quid Scotus & Scotus; iniuste postulant. Neque enim Aristoteles est Christus, vel Scotus. In Christo veritas est indefectibilis. Aristoteles est homo defectibilis, sed paganus philosophus. Scotus defectibilis, & Christianus. Terminos propositos transgredi non licet, nisi grandi cum causa, & valde rara.

Si autem in defendenda positione aliqua, concedatur aliquod absurdum: cauere debet respondens, ne propter sui defectum consequatur absurdum. Nam si absurdum sequatur propter positionem susceptam; & propter authorem positionis, tunc respondens iam, quod ipse iudicat absurdum, debet concedere tanquam non absurdum: nec iam debet habere rationem, sed authoris, cuius positiones sustinet. Illustre dat exemplum Philosophus. Si quis cum Heraclito proponat istam positionem defendendam *Idem est bonum, & malum*: ipse consequenter tenetur concedere, quod duo contraria possint simul esse in eodem subiecto. Hoc absurdum accidit quidem, at non ex proponente, sed ex positione proposita. Hoc mihi accidit in vestiganda mente Aristotelis Vestigat. 6. lib. 2. cap. 14. vbi dixi, supposita mundi aternitate ad aures Aristotelis, sequi plures errores iuxta diuersos Aristotelis sequaces. Ex illis erroribus accepi vnum de regressu animarum circulari ex vno corpore in aliud corpus eiusdem speciei, scilicet in corpus humanum. Hoc absurdum accepi, non quia mihi id videatur verum: sed quia iuxta positionem aternitatis motus, oportet concedere ex consequentibus illud, quod est minus improbabile. Ita enim moneo Aristoteles 8. Top. loco 44. Debuerunt ergo mei Offensores ostendere inter illa absurda, quae in feruntur circa animam ratio-

nalem ex supposita mundi æternitate insententia Aristotelis circulationem animarum esse, vel minus probabilem; vel magis absurdam. Voluerunt fortasse hoc facere, sed non potuerunt. Illorum robur est in colligendis aliorum scriptis, non in excogitandis ijs, quæ scribenda sunt. Debuerunt ergo expectare, vt exercitatus aliquis Peripateticus contra me scriberet ex Aristotele, & arguendo, & respondendo. Tunc enim valuissent plena manu argumenta, & responsa proferre. Properanter scribere voluerunt, sed parum prosperè valuerunt scribere.

Desperantes igitur in schola Peripatetica victoriam, ex philosophia in theologiam, ex Aristotelica schola in Christianam doctrinam litera mouerunt. Atque me tanquam allatorem perniciosæ sententiæ contra fidem nostram in ius vocarunt. In præcedente disputatione catholica de prætensa mortalitate animæ ab Offensoribus mihi oblata tanquam meliore opinione, quam mihi suadere cupiunt: & de mea sententia pro immortalitate animæ rationalis, etiam cum regressu in corpus, copiosè dictum est. Satis igitur mea causa defensa est, quod attinet ad fidem catholicam. Nunc superest etiam meam personam defendere. Christianus enim sum, in mea infantia baptizatus, in fide catholica enutritus, & Dei gratia, & pietate parentum. Deinde altus, & educatus in theologia seraphica D. Bonauenturæ Doctoris Ecclesiæ primarij: à quo conatus sum fidei catholicæ normam inuiolabilem discere, probare, defendere. Si autem & Aristotelis opiniones vestigare placuit, in hoc nihil aduersus fidei catholicæ regulas commisi, quicquid isti Offensores obliquè tentent accusare. Sit igitur.

Conclusio. Christiano homini licet hominis infidelis, vel hæretici sententiam quærere, & eam talem esse ostendere, idq; absquè iniuria fidei catholicæ.

Probo hoc, quoniam S. Augustinus Vir catholicus, & sacrorum Doctorum præcipuus frequenter hoc fecit, vt in lib. 6. de Ciuit. Dei à cap. 2. per multa capita Varronis pagani doctrinam exquirat, & proponit. Et lib. 8. Platoniorum doctrinam diligenter prosequitur, & inquirat. Nec enim poterat eorum erro-

res confutare, nisi prænosceret : neque prænoscere, nisi antea legeret, & attentè illorum sententias vestigant. Nec item poterat à Gentilibus di&ta bene, ac verè seligere, & in obsequium Christi pro se accipere, nisi libros illorum legeret, investigaret, iudicaret accuratè. Augustinus quidem in Platonicijs sententijs colligendis maximè incubuit; quoniam suo tempore Platonici erant notiores, & ex philosophis quilibet solum Platonici potius optabat, quàm Peripatetici, Stoici, vel Epicurei, ex 8. de Ciuit. Dei cap. 12.

Nostro tempore Aristoteles præualet, & pauci sunt, qui scientiæ rationali, naturali, morali dent operam, qui Peripatetici vocari non velint. Ideò consultiſſimum est Christiano Theologo Aristotelis sententijs penitus cognoscere, vt quæ bene dicta sunt in Christi obsequium accipiantur: quæ malè dicta, & caueantur, & refutentur. Si ergo hoc licuit S. Augustino, non est illicitum Christiano id ipsum facere.

2. Præterea S. Th. in libris contra gentes frequenter id facit, & signatè lib. 2. cap. 78. querit, An secundum Aristotelem intellectus agens sit substantia separata, an aliquid animæ; & 2. contra gentes cap. 61. an secundum Aristotelem intellectus possibilis sit aliquid ipsius animæ informantis. Et in eo libro frequenter Platonis, Auerois, Alexandri, Galeni, Auicennæ explicat opiniones. Neque in hoc aduersatur fidei; ipse fidelissimus catholicæ fidei propugnator. Quare, & cuilibet Christiano doctore, & mihi quoque licitum fuit querere, verum ex Aristotelis sententia anima intellectiua sit forma separabilis à corpore, vel inseparabilis. Et si est separabilis, an cum regressu in corpus, an non, siuè id absolutè, siuè conditionatè queratur.

Deinde & Scotus ipse in 4. sent. dist. 43. quæst. 2. quæsiuit, vtum secundum Aristotelem anima sit immortalis, vel mortalis. Ità in quolibet. 7. Vtrum Deus sit causa effectiua omnium ex Aristotele: quolibet 21. vtum stante mundi æternitate, possit aliquis esse benè fortunatus; & quamplurès disputationes fecit ex sententia Aristotelis, quas referre esset onerosum. Non igitur secundum Thomistas, vel Scotistas est illicitum querere sen-

sum Aristotelis in philosophia; cum ipsi hoc faciant, vbi minus congruit, scilicet in theologia.

3. Vltcrius hoc est necessarium ad defensionem veritatis catholicæ aduersus infideles, & hæreticos, eorum libros videlicet diligenter examinare: ne si falsò eis ascribantur sententiæ, quas non dicunt; iactent se iniuste oppugnari: nos ignaros, negligentes, falsarios, calumniatores vocent, atq; ita causa fidei, & hominis fidelis deterior fiat. Amplius ne & quãdoq; ipsæ rationes frustra contra aduersarium ferantur in re, in quâ non est aduersarius.

4. Nec solùm hoc est necessarium ad veritatis defensionem sed etiam ad defensionem hominis. Multoties quippè imponuntur alicui doctõri opiniones, quas ille non posuit, immò quandoq; quas oppugnauit. Ea propter in philosophia, & theologia tam multæ sunt controuersiæ de sensu authorum. Sic in 2. Confessionũ D. Augustinus cum quibusdam disputat de sensu Moyſis in illis verbis. *Deus fecit Calum, & terram.* Sic inter Thomistas de sensu D. Thome: inter Scotistas de placito Scoti: inter Peripateticos de Aristotelis sententia maxime vigent controuersiæ. Quamobrem & ego tanquam Aristotelicus duas vestigationes institui, vnã de factione ex nihilo, alteram de forma separabili, vt in his vindicarem Aristotelẽ ab ijs, qui minus rectè oppositas sententiã illi attribuunt. Neque in hac parte, dum explico, has esse sententiã Aristotelis, aliquid contra fidem catholicam facio, quoniam Aristoteles extra fidem catholicam est: quem pleraq; dicere contra fidem catholicam, nemo est ferè ex Theologis, qui non consentiat. Præterea Aegidius Romanus Theologus, ac philosophus celeberrimus errores ex Aristotele collegit; idem fecit author Directorij Inquisitorum, nempe vt cogniti errores possint à Christi fidelibus euitari. Quod & ego feci in vestigat. 4. quando ex Aristotele ostendi, *Deos esse multos*; quod ipsũ naturalibus rationibus refutaui. Nã vt Scotus ad marginem primæ quæstionis prologi notauit, & 1. dist. 1. quæst. 1. ex reuelatis non est via disputandi contra Philosophũ. Non est necesse autem, vt eodem lib. errores, & referantur, & refellantur: quemadmodum S. Augustinus in lib. de hæresibus,

ad Quod vult Deum , & S. Ioannes Damascenus in lib. itidem de hæresibus multas hæreses , & hæresiarchas proferunt , nequè tamen eisdem in libris confutant .

Veruntamen Offensores contra fas , & ius contendunt , me non secundum Aristotelem , sed secundum veritatem esse locutum . Atque adeò obduratè contendunt , vt nequè permittant à me dici responsionem istam . Sic nanquè imperant . *Nec dicat Ferchius id sentire in sententia Aristotelis , supposita mundi aternitate , non autem secundum veritatem .* Verùm huius imperatoriæ prohibitionis si rationem postcas aliquam , nullam reddunt : quare responsione digni non sunt .

Sanè ex decursu mei libri lector sincerus , etiam me non dicente , cognoscet : me non ad placitum meum , sed ad placitum Aristotelis omnia ponere . Illud affero exemplum . Si queratur , an mundus sit æternus : & aliquis probet , æternum esse ex Aristotele , vel afferendo textus immediatè , vel rationes super rebus fundatas : talis iurè censebitur secundum Aristotelem loqui , non secundum proprium sensum , non secundum veritatè . Si autem præter rationes Aristotelis , etiam proprias construat rationes ad probandam conclusionem illam . *Mundus est æternus* ; iam non solum Aristotelicam , sed etiam propriam opinionem prodit , & suspicionem probabilem ingerit , quòd ipse eam sentiat conclusionem , pro qua probanda , vel defendenda ex propria industria laborat : non sentiat illam , contra quam pugnat , & propugnat . Hoc annotato , conuertat lector oculos ad vestigationem 6. cap. 10. & 14. libri 2. atquè examinet , vtrum aliquam meam rationem inueniat ad probandam istam conditionalem , *Si mundus secundum Aristotelem sit æternus , ergo circulatio animarum rationalium in corpora humana tantùm , est ponenda* . Non inueniet vtiquè , me ex meo ingenio vllam rationem erexisse ad probandam illam conditionalem ; sed solum dedisse viam ad respondendum , & eam ex Aristotele dedisse . Tunc apertissimè cognoscet , me secundum Aristotelem esse locutum , non secundum veritatem . Meum est solum hoc iudiciũ , quòd circulatio in corpora eiusdem speciei humanæ sit minor error , quam ponere animam esse mortalem , aut vnã in omnibus

nibus hominibus, aut negare eam esse informantem, aut denique ponere animas actu infinitas; nam ista quatuor, & pugnant cum Aristotelis doctrina, de qua tunc loquebar: & pugnant cum Christi doctrina (de qua nunc loquor) multò magis, quàm animarum circulatio prædeclarata. Atque ista sufficiant præsentì capite.

C A P V T I I.

*Positionem resolutè, & conditionatè posse sustinere à obsequi
fidei catholicae iniuriæ.*

Secundò, distingui debet quæstionis genus: duplex quippe a genus enuntiationis in disputationem potest adduci, altera enim est enuntiatio resoluta, altera conditionata. Exemplum est in Theologia promptissimum, & superius indicatum ex a. dist. 11. Si quæritur, utrum Spiritus sanctus producat à Filio: Theologi respondent resolutè, Spiritus sanctus producat à Filio. Si quærat conditionatè sic, si Spiritus sanctus non producat à Filio, distinguetur ne realiter ab eo? In conditionali hac scholastici sunt diuisi: S. Tho. & Bonauentura scholasticorum Theologorum principes, & primatij Ecclesiæ doctores respondent conditionatè, si Spiritus non producat à Filio, non distinguitur realiter ab eo. Si quis ex hoc dicto assereret sanctos Bonauenturam, & Thomam non ex suppositione secundum Theodoritanos, sed secundum veritatem tenere, quòd spiritus sanctus non producat à Filio, quodque non distinguitur realiter ab eo. Quis quæso, Vir catholicus talem sustineret impostorem, calumniatorem, susurroneum? Vtrunque disputare salua fide catholica licet; & in quæstione resoluta veritas sententiæ attenditur, in quæstione conditionata veritas connexionis, iuxta S. August. 2. de doctrina Christiana cap. 33. & sequentibus.

Ita quoque in 3. sent. quæritur, si Adam non peccasset, an Verbum incarnatum fuisset. Alij Theologorum aiunt, alij negant: nullus tamen asserit Adam non peccauisse, aut Verbum in

carnem non venisse. In S. Paulus Apóst. 1. cor. 15. disputat resolutè Christus resurrexit. Conditionatè. *Si mortuorum resurrectio non est, neque Christus resurrexit. Si autem Christus non resurrexit, inanis est ergo predicatio nostra, inanis est, & fides vestra.* Sic in remota catholici scholastici quærun, verum mundus fuerit ab æterno: & ad quæstionem resolutam resolutè respondent; non fuisse. Quærun conditionatè, An si Mundus fuisset ab æterno, sit concedenda circulatio animarum rationalium de corpore humano in corpus humanum. Quam sententiam conditionalem vt probabilem ponunt prædicti Theologi Argentina, Ferratiensis, Valentia, Herueus, Eugubinus, & alij: neque tamen fidei catholice se præiudicare credunt. Quamvis enim iuxta ordinem in hoc vniuerso statutum nõ detur regressus animarum in corpus aliud numero: tamè si mundus fuisset ab æterno, fuisse institutus alius ordo cum regressu tali, ne infinitas animarum exurgeret. Itaq; vtrūq; genus quæstionis salua fide catholica potest agitari, & disputari.

Nũc iterũ pono hæc verba ex V.ellig. 5. num. 136. *Illud moneo, vos quædam disputare ex hypothesi, quædam resolutè. Quædam conditionatè Resolutè sustineo in Aristotele, motum, ac Mundum non fuisse ab æterno, atque adco animas intellectuales cum corporibus incipere, cum corporibus tamen desinentibus non desinere, sed perpetuas fore.*

Ex suppositione possumus quærere, si Aristoteles posuit ab æterno motum, & Mundum, qua ratione ille commodissimè loqui potuerit iuxta sua principia, in quibus principijs, vel placitis certissimum est considerari istud assertum, *causa est immortalis.*

Postquam excussit aliquas sententias ad numerum 143. Dico in eam veni opinor, vt Aristoteli concedenda fuerit circulatio animarum in corpora humana tantũ, quemadmodum ad numerum 125. & 126. superius indicau. Non potui clarius, aut breuius Aristotelis sententiam, & meam de Aristotele patefacere; tũc resolutè, tũc conditionatè.

Resolutè cum Aristotele teneo mundum ab æterno non fuisse. Offensores mei dicunt se demonstrauisse, mundũ ab æterno fuisse in Aristotele. Si ego dicam aduersus eos. *Nec dicant Bellutus, & Mastrius, se id sentire in sententia Aristotelis, non autem secuta*
dura

dem veritatem : meritò id facerem, sicut ipsi cōtra me faciunt immeritò. Scio tamen posse hoc dici secundum Aristotelem, nec propterea esse dictum secundum veritatem.

Verùm in hoc ipsorum dicto tria mihi non probantur.

Primum, si de propositione hac *Mundus est æternus* asserant se demonstrare : hæc assertio illorum sapit hæresim. Quod enim est per se demonstratum, est per se verum, ergo per se vera est hæresis ; quod repugnat Concilio Lateranensi.

Secundum, si de Aristotele dicant se demonstrauiſſe, quòd putauerit mundum esse ab æterno : præter superius dictum, quòd singulare contingens non est demonstrabile ; expendo prædicatum *Putauit mundum esse ab æterno*, hoc totum prædicatum non potest demonstrari, nisi partes totius vniri sit per se notum, vel demonstratum eas vniri. Sed æternum esse non potest vniri cum mundo, nec vt per se notum, neque vt demonstratum per aliud, immò neque est demonstrabile, quia veritati catholicæ repugnat iuxta regulam Concilij Lateranensis. Igitur illa propositio Offensorum rursus pugnat cum Concilio.

Tertium, quia ex æternitate mundi dixi necessariò sequi aliquem errorem circa animam rationalem, pro vt testantur S. Th. 2. contra gentes cap. 81. S. Bonauentura 2. dist. 1. quæst. 2. Toletus Cardinalis 8. phys. quæst. 2. Raguseus disp. 16. Perip. cap. 16. & alij multi. Offensores autem cart. 324. col. 1. num. 172. nulla necessitate dicunt, me duci ad hanc opinionem de regressu animarum, nec vllum absurdum sequi concedunt. Profectò ex propositione falsa, & hæretica per se sequitur falsum aliquid, & hæreticum, per accidens potest sequi verum. Si igitur isti Offensores nullum falsum sequi cōcedunt, ergo videntur tenere, quòd illa propositio, *Mundus est ab æterno*, non sit falsa, nec hæretica.

Secundo resolute dixi cum Aristotele. Animam incipere esse cum corpore hominis, sed cum homine desinente non desinere. Hoc dictum statuit animam immortalem, & cum fide catholica sentit, tum in origine animæ à parte ante, tum in immortalitate à parte post.

Qua in re animaduerto, quàm artificiosè Offensores, & corū consortes mortalitatem animæ suadeant mihi, & lectoribus No-

Nolite dicere absolutè *Anima est mortalis*, ne puniantur. Sed veritate hoc dicunt; quoniam omnes auctoritates, & rationes pro immortalitate, idest pro veritate catholica factas diligentissimè solvunt; rationes, & auctoritates, quas possunt contra veritatem catholicam aggerant. Pro mortalitate sedulò agunt, pro immortalitate nihil, sed veritatem exarmatam sine vlla ratione ad probandum, sine vlla ratione ad respondendum ponunt; ac si dicerent hæc opinio sine ratione proponitur, vt à vobis tanquã à bestiis irrationalibus credatur.

Nolunt affirmare mortalem animam sub propria persona, sed sub persona Aristotelis dubitantis. Si quæras: dubitat ne Aristoteles pro mortalitate cum ratione? Statim proferunt principia demonstratiua Aristotelis. Si quæras item, dubitat ne pro immortalitate cum ratione? Muti tacent. At non est credibile Aristotelem, qui omnium philosophorum maximè cum ratione processit, dubitasse sine ratione. Nequè credibile est rationes dubitandi pro immortalitate friuolas fuisse, quia friuolas rationes facilè soluisset logicorum omnium acutissimus: immò oportuit illas rationes fuisse valdè efficaces quæ æquè ponderarent principijs demonstratiuis, vel etiam præponderarent: siquidem ab Aristotele extorserunt, vt sæpè, & expressè scriberet intellectus immortalitatem, mortalitatem nunquam. Quã tamen mortalitatem sine villo periculo exprimere poterat, sicuti expressit Epicurus. Dicant igitur nobis Offensores ex Aristotele non solum rationes pro mortalitate, sed etiam pro immortalitate. At nullas pro immortalitate colligunt, ab alijs collectas destruunt. Quare, obsecro, tanta diligentia pro mortalitate animi, tanta negligentia pro immortalitate? Quare? Quia mortalitas in eorum animis dominatur, & creditur: idcò pro mortalitate tantopere laborant. Sub prætextu Aristotelis dubij mortalitatem indubiam faciunt, quam probant, quam defendunt, etiam sine Arist. Immortalitatem ab omnibus desertam indubitanter volunt, quemadmodum ipsi eam omnino deserunt. Hoc est artificium illorum, periculosius, an perniciosius, nescio.

S. Bonauen. quæst. 2. prolog. declarat periculum proponendi veritatem catholicam sine vllis rationibus. Nam rationes pro-

babiles valent ad confundendum aduersarios fidei, ad consolandum perfectos in fide: ad fouendum infirmos in fide. *Sic enim viderent rationes ad fidei probabilitatem descere, & ad oppositum abundare: nullus persisteret.* Sic iuuentus Christiana studijs dedita, sed vt plurimum in fide infirma propter adoloscenciam, offenditur magnoperè, vt ferè nullus persistat: dū tot pro mortalitate machinas, & ad probandum, & ad defendendum arcedit: nullas pro immortalitate cernit. Vndè se magis credere dicerent Scoto, & Aristoteli, qui cum ratione probant, quàm scripturis sacris, quæ dicunt multa, & nihil probant.

Hanc ergo suasionē pro mortalitate mihi ab aduersarijs oblatā respuo; atq; in mea vestigatione 6. & authoritates, & rationes Aristotelis plures adductæ reuincunt, & in rei veritate, & in Aristotelis sententia, animam intellectiuam separabilem esse, & immortalem. Quicquid Offensores mei dicant.

Conditionatè verò supposita mundi æternitate, dixi circulationē animarum esse errorem, sed minorem, quàm sit mortalitas animæ ab Alexandreis posita. Non eram intentus, quando illa scribebam circa fidem catholicam, sed circa doctrinam Aristotelis. Nunc autem disponente Deo, factum intelligo, vt meæ opinionis authores sint duo S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales Eminentissimi dignitate, doctrina Peripatetica, & Christiana sapientissimi, immaculatæ vitæ splendore fulgentissimi: sub quorum infulis mea opinio tuta erit à calumnia in schola Aristotelis, quibus adde, tam multos alios in schola Peripatetica celebres. Adde & Theologos conditionalem illam defendentes: solū illa conditio depuratur secundum Aristotelem conditionatè, non autem absolutè.

Constat, me esse locutum, non resolutè, sed conditionatè, ex æternitate motus supposita.

Constat, me non esse locutum ex mea sententia, sed coniectando, quid Aristoteles esset dicturus: quod idem plures fideles, & catholici ante me fecerunt; ex quibus item constat, quàm sincerè in schola Aristotelis procefferim, quamquè inofensè erga fidem catholicam.

ADDITIO AD LIBRUM QUARTVM.

CAPVT I.

*Auehoritates contra immortalitatem animi ab Offenso-
ribus ad hunc considerantur.*

LEgi ex lib. de anima Belluti, & Mastrij disputationis primę quæstionem decimam, quę de animę intellectiue immortalitate tractat.

Quæsiui potiores illas rationes pro mortalitate in philosophi- lib. 4. de
sens. cap. 34.
a, quas Offensores, promittitis, nec inueni.

Quæsiui potiores rationes, & auehoritates pro mortalitate in Aristotele; quales inueni, tales referam, & resoluam; ne quis credat Aristotelem pro mortalitate scripsisse.

Obseruo primò, vos Offensores in tota quæstione ad probandam veritatem istam, *Anima intellectiua est immortalis* nullam prorsus rationem fecisse: omnes tamen rationes, quas collegistis pro veritate, quantum in vobis est, destruxisse: vt videamini ad veritatem destruendam, & deferendam inermem, natì. Solùm attulistis auehoritatem ad ostendendum, quòd illa cunctatio est de fide. Sed quantum deferatis in Theologia, vel Philosophia auehoritatibus, superius lib. 1. num. 126. apparuit. Quia tamen defensio præsens instituta est circa vestigationes Peripateticas, hoc est circa mentem Aristotelis exquisendam, nolo extra lineas egrèdi.

Quid de Aristotelis dicatis sententia, rescribo ad num. 134. Quæ ad rem sunt. De Aristotele autem sic loquimini.

Magis tamen ad immortalitatem inclinauit, quia immortalitatem Offensio
expresse pluries asseruit, licet non demonstrauerit.

Mortalitatem verò nunquam, sed solùm ex quibusdam principijs & propositionibus deducitur.

Ex hac offensione tres elicio propositiones vestras.

1. Aristoteles magis ad immortalitatem inclinauit. In qua- 1. De
sensib.
contra Scotum dicitis in 3. sent. dist. 27. G. scribentem de Aristotele. *Dubitat animam esse immortalem, & magis videtur declinare ad partem negatiuam.* Negat vestram conclusionem Scotus, quare & vestram probationem ex sequenti propositione ve-

stra esset negaturus.

2. Immortalitatem Arist. expressè pluries asseruit, mortalitas nunquam. Hoc mecum dicitis in vestigatione 6. sed partem secundam contra Scotum, qui in 4. dist. 43. quæst. 2. K. expressam auctoritatem ex 1. de anima profert. *Tamen ponere in (intellectus) simpliciter corruptibilis, iuxta illud primi de anima Intellectus corrumpitur in nobis, quodam interiori corrupto.* An autem citatio vera sit, dictum est lib. 4. num. 36.

3. Mortalitas animæ intellectivæ solùm deducitur ex quibusdam principijs, & propositionibus. Ita quidem ex principijs quibusdam, sed per fallaces consequentias deducitur, ut monui vestigatione 6. num. 96. Qua ratione si concludimus, Aristotelem esse dubium, etiam concludemus in nulla conclusione esse certum: quia nullus est in Aristotele locus, qui à doctis Peripateticis ex alio aliquo impugnetur. Exploremus tamen has potiores auctoritates, & rationes, quas habetis, prout retuli ex vobis in hoc lib. 4. num. 34. pro mortalitate in Aristotele.

Has autem in lib. de anima dicta disput. 1. quæst. 10. num. 153. exarastis.

Offensio Undecimò, instari potest ostendendo, Aristotelem ex professo mortalitatem sustinuisse. Primò auctoritatibus, quia sæpè ait in physicis agere de formis corruptibilibus, ut primo phys. 83. & 2. phys. 17. ait, formam sola ratione separabilem.

2. Defensio. Falsò citatur 2. phys. textus 17. Citari debuit textus 12. Respondetis tamen ad istas auctoritates, ne sint contra vestram propositionem secundam. Et responsio est in vestra quæst. ad num. 154.

Resp. ad 1. auctoritates illas solùm dubietatem Arist. concludere, præsertim quia non tam clarè loquuntur, quin explicari possint.

Ad primas enim duas, dicimus esse propositiones indefinitas, vel loqui de formis corruptibilibus, idest corruptibilium.

3. Defensio. Ex his responsionibus prima est mea in vestigatione 6. num. 28. in 2. phys. 12. indicatur, quamvis in textu propositio sit indefinita de forma, non uniuersalis.

Secunda est mea in vestig. 6. num. 44. De physicis tamen, &

corruptibilem (sic lege ex Græco) formis posterius dicendum. Vaticinatus sum, dum lib. 4. defensionum componerem num. 36. vos multa ex mea vestigatione 6. furtim recepturos.

Sub num. 153. 8. *physic. 92. Quæ per accidens se mouens, esse* Offens
corruptibilia.

Respondetis sub num. 154. *Quomodo explicatur tertia, ut sci-*
licet hæc tertia autoritas soluat, sicuti duæ priores.

Risi, quando vidi citationem 8. *physicorum 94. cum in illo*
libro non sint, nisi 86. textus, in quo vos 92. reperistis. Hanc 4. Defens
obiectionem à me non reperistis solutam, aut citatam. Co.

Operosiorque est obiectio, quàm ut tribus verbulis vestris eno-
dari queat. Sic autem in 8. *physic. 52. est scriptum. Non est*
autem idem moueri secundum accidens à seipso, & ab altero. Moue-
ri enim ab alio & eorū, quæ sunt in celo, quibusdā principijs inest, quæ
secundū plures feruntur lationes: alterum autem corruptibilibus solū.

In quo textu prædicatum, quod inest, est *Moueri per accidens*
à seipso: Subiectum, cui inest, est *corruptibile*. Tunc inquirō,
an prædicatum sit magis commune, an æquale, an minus com-
mune, quàm subiectum? Si dicamus esse magis commune, ergo
& ipsis corruptibilibus, & alijs etiam incorruptibilibus inest il-
lud prædicatum, quod est contra textum, *solis corruptibilibus*.
Si prædicatum sit æquale, propositio erit conuertibilis: si præ-
dicatum sit minus, propositio item conuersa erit vera vni-
uersaliter. Sit itaque ex textu talis maior excerpta. Omne, quod
mouetur per accidens à seipso, est principium corruptibile. Sed
anima rationalis mouetur per accidens à seipsa per primum de
anima 61. Igitur est corruptibile principium.

Non itaque valet prima glossa vestra, quòd in textu sit pro-
positio indefinita, immò quia propositio exclusiua infert vniuer-
salem de terminis transpositis; ista est ex textu propositio, *So-*
la principia corruptibilia mouentur per accidens à seipsis: inferturi-
taque maior vniuersalis. Omne, quod mouetur per accidens à
seipso, est principium corruptibile: vel quæcunque mouentur
per accidens à se, sunt principia corruptibilia.

Non item valet secunda glossa, quòd in textu sit corrupti-
bilitatem, immò in textu est *corruptibilibus solis inest*, etiam in Græ-

co. Nimis velociter textus soluitis, sed inuoluitis potius.

Respondeo, de principijs, quæ sint corpora, sermo est, si-
cuti sunt orbes cælestes, de quibus in textu; sicuti mouentia
subcælestia, quæ mouentur à se per accidens, quia sunt in mo-
to, vt nauta in nauis, auriga in curru. Consule ad hoc textus
8. phys. 27. & 28. Qui plura uolet super illo textu, legat
generosos Aristotelis indices, Licetum lib. 1. de immortalitate
animorum cap. 25. & Cottunium de triplici statu anim.
disp. 5. sect. 10.

Obiectio Quartò contra immortalitatem obijcitis sub num. 153. Et 7.
*met. in fine ait, partes, quæ manent in toto, esse elementares, &
materiales.*

Respondetis ad num. 154. *Ad 4. dicimus, formam quoque esse
elementum, idest principium.*

Vel quòd ibi solum erat sermo de principio materiali.

**Defen-
sio.** In hac responsione sunt tres defectus. Primus, quia in ve-
stigatione 6. num. 97. notauit Scotum falsò citantem 7. met.
ult. posuisse in textu, quæ in textu non sunt. Hic pro Scoto
defendendo tacuistis.

2. quia in textu expressè Aristoteles ponit formam non esse
elementum, nequè ex elementis, quod Scotus in conclusionibus
septimi met. conclusionem 46. & 8. met. conclusionem 8. notat.

3. quia textus ultimus septimi met. principaliter scribitur ad
probandum, quòd in substantijs, præter elementa, & mate-
riam, atque partes materiales, & elementares, detur forma
substantialis, quæ est essentia, seu substantia rei. Textus ex-
ponitis, sed textus non legitis.

Obiectio Ad num. 153. pro mortalitate. *Et 12. met. 39. docet nostrã
beatitudinem non esse perpetuam.*

Et 3. Ethic. cap. 6. post mortem nihil boni, aut mali posse accidere.

Respondetis num. 154. *Ad 5. & 6. loqui de beatitudine totius
coniuncti, non anima.*

**Defen-
sio.** Has obiectiones, longè accuratius simulque responsiones tra-
ctarunt Ragul. disp. Peripatet. 21. cap. 5. & 11. Cottun. de
triplici statu in disput. 5. sect. 1. argum. 4. & 12. ad quæ respon-
det eadem disput. sect. 9. cart. 139. & sect. 10. cart. 144. De

uestro

vestro igitur nihil boni est ; mali autem est , quòd solutione^s mutilas sine comprobatione tulistis . Legatur textus 3. Ethic. cap. 9. (citatis sextū) *Nihilque amplius homini mortuo neque bonum , neque malum esse videatur ;* de composito igitur , non de anima cum loquatur , argumentum potiore non habet efficaciam .

Ex num. 153. *Item 2. de anima 26. animam , ait non posse sine* Offense
corpore esse.

Et 3. de anima 39. phantasmate indigere ad intelligendum .

Respondetis ad num. 154. *Anima non est sine corpore aptitudine ; quia semper est pars .*

Nec intelligit , dum est coniuncta , sine phantasmate .

Argumentum primum , & responsio sunt in vestigatione 6. ^{7. Defensio}
num. 112. & 113. Sed responsio est probata à me , non à vobis. _{ho.}

Ad alterum ex 3. de anima legatur vestigat. 6. num. 114. & conferatur cum inermi , ac præuaricante responsione vestra . Sic poterit cognosci , quantum distent æra lupinis .

Tandem sunt due authoritates clarissime ; una in primo de cælo Offense
116. ubi negat id , quod incipit esse , posse perpetuari . _{ho.}

Respondetis ibidem . *Authoritas primi de cælo , nisi explicetur de ea , quod per se generatur , quale est compositum : urget pro opposita parte , maxime quia videtur Aristoteles univ ersaliter locutus .*

In 6. vestigat. num. 42. ad argumentum Portij prædictum , ^{8. Defensio}
data est vestra prior , hoc est , mea responsio . Eademque num. _{ho.}
98. & 99. ad Scoti argumentum repetita , atque defensa est .

Num. 153. *Alter a (authoritas) in 3. de anima 20. ubi ponit* Offense
intellectum possibilem corruptibilem .

Resp. num. 154. *ultima explicatur de imaginatiua , quam intellectum vocat propter propinquitatem .*

Hæc declaratio de intellectu passiuo , idest imaginatiua est ^{9. Defensio}
in vest. 6. cap. ult. Retuli autem in lib. hoc 4. ad num. 34. hæc _{ho.}
vestra . *Et utique ex philosophia potiores rationes , & ex Aristotele
plura , ac manifestiora loca pro animæ immortalitate , quam eius circula-
tione habemus .*

Profectò existimabam vos abditissimas quasdam , & penitus reconditas Aristotelis authoritates , easq; potentissimas habere . Sed quantum cernere quisque potest ex octo locis Aristotelis

collatis, non applicatis: septem à libris acroamaticis produxi ego, vos à me scriptis cum solutionibus: vnum ex Cottunio, & Licero, sed à me prætermisum, quia non fuerat obiectum aduersarijs: Exotericos locos benè solutos à Gianninio, non attingi: quos tamen supra citati auctores, Raguseus, Cottunius, Licetus explicare. Vos nihil de nouo, nihil de vestro: nihil peritiorum virium: immò illas, quas retulistis auctoritates, non applicando, & explicando impotentes reddidistis.

CAPVT II.

*In quorationes Offensorum pro mortalitate animi
considerantur.*

PRæter Aristotelis loca, rationes etiam duas affertis in vestro disput. 1. quæst. 10. de anima, num. 153.

⊙ *Excuso* Tum 2. vulgatissima principia apud Aristotelem sunt mundi eternitas, & infiniti repugnantia; at supposita immortalitate, dicendum vel quòd esset infinitum in actù, quia iam infinitæ generationes hominum præcessissent, quòd repugnare etiam rebus spiritualibus ostendimus disput. 10. physica, &c. vel dicendum, quòd mundus non esset aeterno contra ipsum Aristotelem 8. physic. & alibi.

Resp. ad num. 154. Ad secundum variæ sunt responsiones Doctorum. Ferchius citatus duas tradidit, prima est, in sententia Aristotelis, mundum non esse ab eterno.

Secunda, supposita mundi aternitate, concedit transmigrationem a viuarum, non quidem in corpore cuiuscunque speciei, ut Pythagorici asseriebant, sed eiusdem speciei, &c.

§. 1. Num. 155. Sed quòd prima responsio sit falsa, de mente Aristotelis ostendimus disp. 1. de celo num. 37.

§. 2. Et certè miramur, qua fronte Ferchius audeat negare mundam eternitatem esse assertum Aristotelicum, dum Aristoteles ipse ex professo tot rationibus comprobaret, immò & demonstrasse putauerit.

⊙ *Excuso* Primò per fallaciam duas tantum, responsiones à me datas commemoratis; nam in vestig. 6. à num. 134. varias affero responsiones, & num. 137. vnã affero, neque reprobo: num. 138. aliam

aliam, quam euertere nolo, sed solum dubitationes circa illam, ut soluantur, propono: quod & Scotus non raro fecit, in magnis difficultatibus scribens, *solutionem quere.*

Secundò. Pretenditis vos ostendisse, falsam esse meam primam responsum: at non est periculum, ut prater instantiam probationis, etiam probationem attuleritis. Noui vos. Et ex decursu horum librorum defensionis idem poterit lector prudens deprehendere. Dicta tamen vestigatione 6 num. 136. satis respondent vobis. Donec vestigatio de certo mundi initio exeat in lucem, si Deus iuuerit. Iam olim est exacta.

Tertiò miramini, qua fronte negem, mundi æternitatem esse assertum Aristotelicum. Si vos frontem haberetis, forsan in me frontem non quæreretis.

Dicam tamen, qua fronte. Nego id ea fronte, qua Gulielmus Vorilon, Scoticæ restaurator scholæ in 2. dist. 1. art. 2. scripsit. *Sed de opinione Aristoteis quid dicendum? Aliqui dicunt, & satis probabiliter, quod argumenta, qua facit in 8. phys. ad probandum mundi æternitatem, solum fecit exercitij studio, non ex intentione. Unde & in primo Topic. dicit, quod problema est, an mundus sit æternus. Sed quicquid sit, ille iniquus Auerroes maculam posuit in gloriam philosophi, quia vult in suis commentis, quod expressè posuerit æternitatem mundi, &c.*

Ea item fronte nego cum Aristotele mundi æternitatem, qua Scotus in 4. dist. 43. quæst. 2. contra expressa Aristotelis verba docet, Aristotelem non asseruisse, sed dubitasse de animæ intellectiue immortalitate: & hoc propter quadam principia, vel propositiones, ut vos quoque dicitis, ex quibus oppositum deducitur. Itidem & ego doceo, Aristotelem philotophicè tenere determinatum mundi initium, populariter æternitatem mundi, & cæli, ut potè Deorum; idque teneo propter quadam principia, & propositiones, ex quibus refutatur aternitas. Quas propositiones & vos inspicietis, si pacato animo, & æquo Aristotelis dicta expendentis.

Cætera, quæ scribitis ad scommata pertinent.

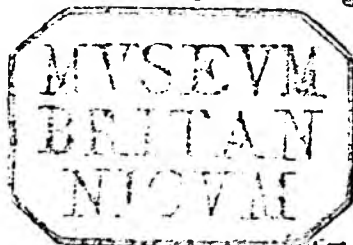
Secunda responsio iam fuit tanquam fabulosa refutata disput. 5. de offensa gen. quæst. 7. art. 2. Negligamus igitur has responsiones tanquam

pre ceteris minus Peripateticas, & merito, quia & ipse Ferchius num. 96. negligit inquirere sententiam Doctoris subtilis.

Defensio In lib. 3. defensionis ad num. 46. rescripta sunt vestra ex lib. de generat. quibus asseritis in lib. de anima vos esse examinatos hanc circulationem animarum; sed in libro de anima, examen remittitis ad librum de gener. cui iam pro facultate ab omniscio Deo concessa, defensio est opposita.

Quæ de meo neglectu in disquirenda Scoti sententia obijcitis, non est sine fallacia à secundum quid ad simpliciter. Sic nanq; vestig. 6. num. 96. *Sed quid Scotus senserit, in presentia negligamus.* Non dixi, *negligamus* absolutè, sed *negligamus in presentia*. Quoniam magnam partem num. 95. & 96. consumpseram in aperienda Scoti mente: neque erat iustum amplius digredi à quærenda Aristotelis sententia ad quærendam Scoti sententiam. Propter hoc id, quod erat extra finem principalem, erat tunc negligendum, ut circa finem principalem diligentia adhiberetur.

Quæ in tertio argumento de creatione tractatis, ex di. & is in vestigatione 1. & iterum ex libro 1. & 2. defensionis diluta sūt ex Aristotelis sententia: quam in vestigationibus Peripateticis deprehendere sum conatus: exactisque his defensionibus, quod nihil ex Aristotele sit allatum contra me, sum vehementer exhilaratus. Gratias Deo pro immensis ipsius sapientia, & benignitate, quibus in à principio ad finem operis in omnibus, quæ verè dicta sunt, deduxit: nam si quid secus elapsum est, id ex mea imbecillitate promanavit; in quo & auxilium, ut eruar, & veniam, ne infingar, imploro.

F I N I S :

CATO

*Aliter dictum, aut factum ne carperis unquam:
Exemplo simili ne te derideas alter.*

Errata

Correcta.

Pag.	Linca	Scoto	Correcta.
15	13	Scoto	Scotus
18	5	enouat	enouat
26	1	dole	colam.
27	13	arrogans	arrogans
29	7	36.	136.
35	20	arunt	arunt
40	2	manet	maneat
42	16	profe	prole.
47	21	manet	manet.
57	25	gradus	gradus.
74	7	fit	fiat.
98	1	derisui	derisui.
106	18	continget	continget
106	25	302	12.
106	36	sequens	sequens.
108	39	instrumentarij	instrumentarij
117	28	vnua	vnua.
117	29	enter	inter
119	34	in	dole in:
121	33	deb.	dub.
120	31	adnomi	adnomi
123	9	facit	facit.
125	29	virtute	virtute.
125	39	aq	aqz.
125	33	vnione	ad Armenos.
130	7	ferricque	tertiamque
130	26	Patres	Patres.
133	13	uenerationi	uenerationi.
133	21	periculatissimum	periculatissimum.
136	9	verus	verus.
168	16	reici	reici.
170	10	fieri	fieri.
172	5	f. lhus	falsus.
172	30	res	res.
177	8	Alia	Aliam
179	21	actu	potentia.
183	6	13	12
184	14	posita	posita.
191	5	illuc	illuc.
198	5	scilicet	scilicet.

Errata

Correcta.

Fac.	Linea	Errata	Correcta.
199	25	statim;	statuit;
202	16	im.	iam.
210	13	ocutionis	loquutionis;
217	24	labore	labori.
219	35	Mayroneum	Maforem.
222	31	auert;	aufert.
225	7	citato	citatum.
228	13	naturali	naturalis.
251	8	aliqua	aliquo.
270	11	separatè	separata.
271	31	fallacet	fallaces.
293	8	dissoluit	dissoluit.
297	29	extrahi	extrahi.
323	4	velij;	velit.
329	33	moyo	modo;
335	26	metaph.	metaph.
336	8	assignator	assignatur;
350	2	quidem	quidem.
350	12	congeritio	congetit.
369	1	quid	quia.
369	9	corporese	corpore.
369	4	inconnexa	inconnexas.
373	34	probabili	probabitis.
373	35	coim	enim.
379	2	satione	sationes;
380	25	deditis	dedisti.
381	18	explicato	explicatur;
382	23	semeluellet	velsemel.
387	4	esse	esset.
388	1	corporis	corpori.
390	21	uum	suum.
391	11	fuerai	fuerat;
393	18	pro	per;
395	2	proprijs	proprijs.
396	24	corpus	in corpus;
397	16	En	Et
400	13	reminiscetur	reminiscemur;
400	17	corruptibili	corruptibilis.
400	18	corruptibilis	corruptibili.
400	35	separati	separato;